

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

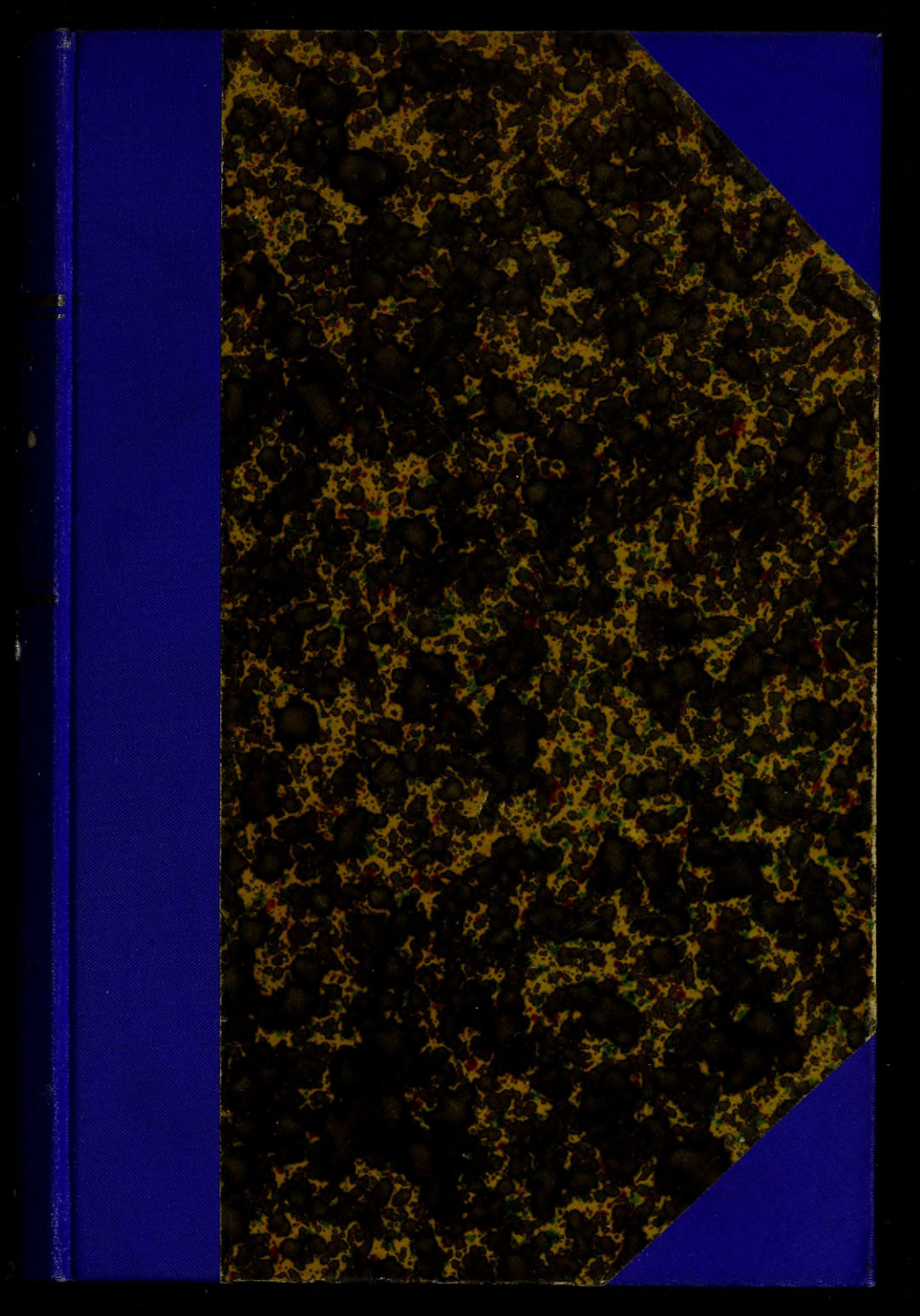
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

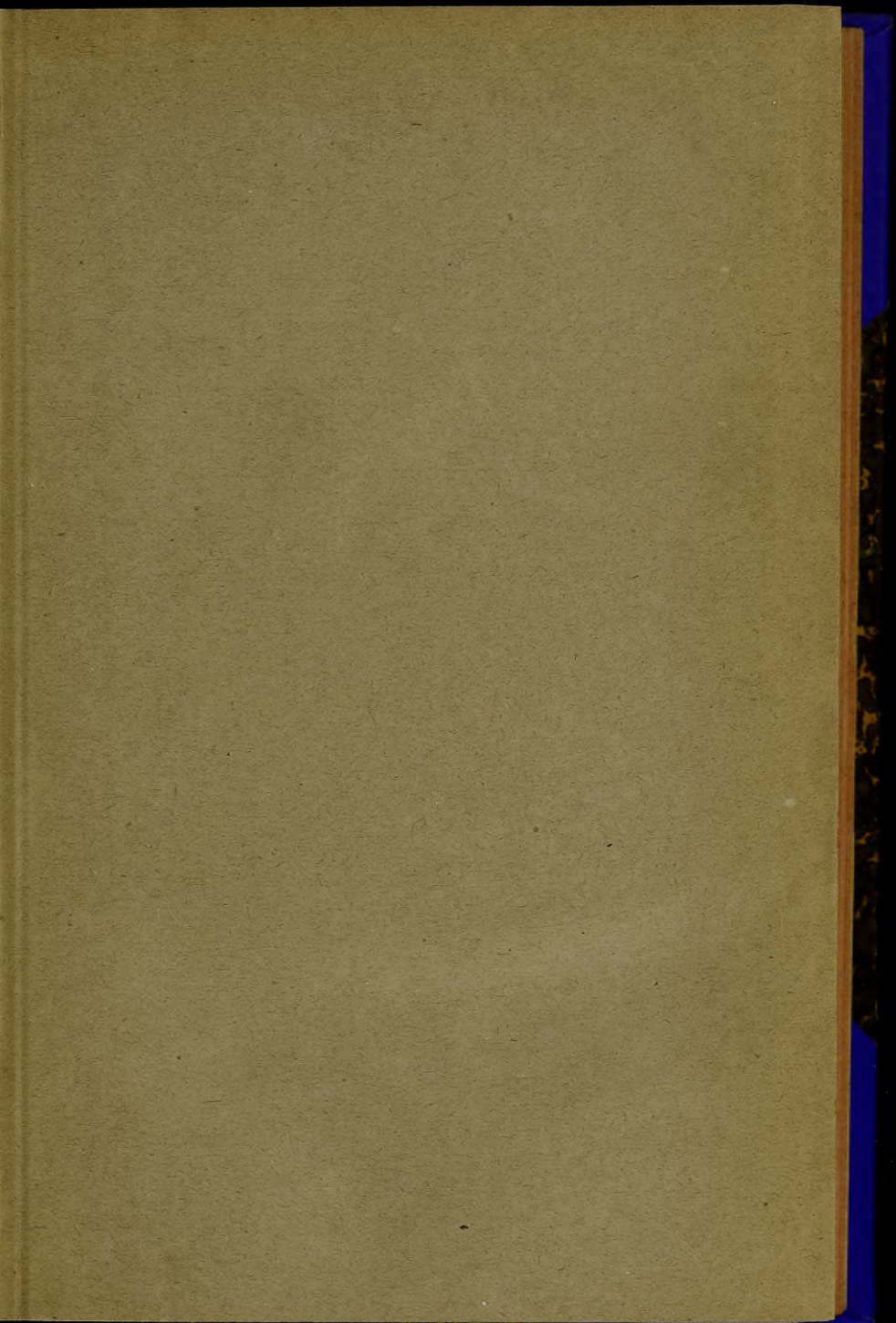
LUNDS
UNIVERSITET

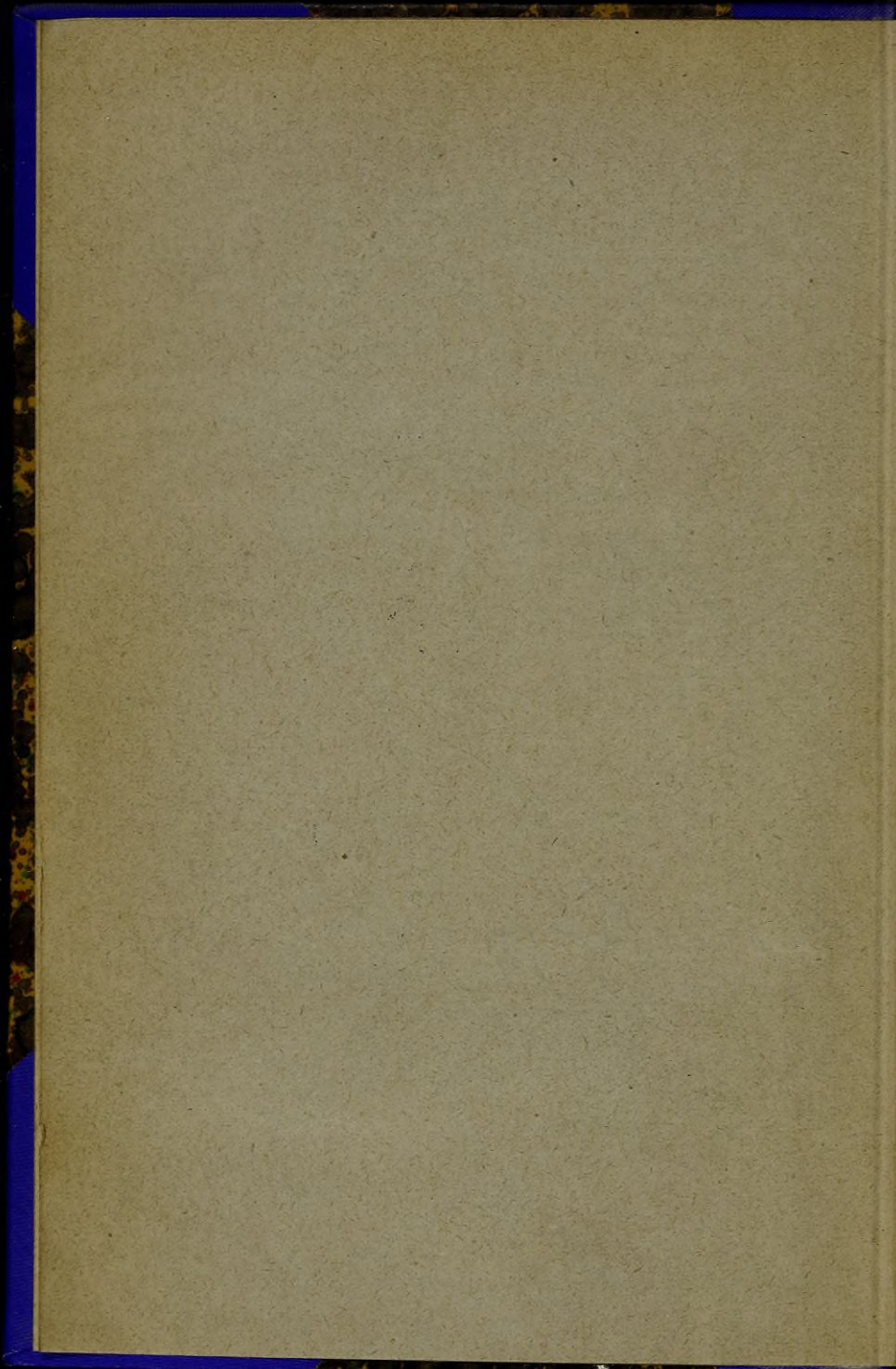

UPPSALA
UNIVERSITET

Vitt
Sr.

DROTTNING MARGARETHA

*

HISTORISK ROMAN

AF

LODBROK *pseudon. / R. P. Heistrand*

Förf. till »Magnus Smek», »Albrecht af Mecklenburg», m. fl.

»Emellertid har Unionen gifvit drottning Margaretha för evärdeliga tider ett ärofullt namn; och många äro de, som nu för tiden tro, att en gång, när kristendomens fridsamma anda förenat folken uti inbördes kärlek, skola Nordens tre folk åter förena sig själfva och varda till ett enda, mäktigt, sällt och lyckligt folk, med *en* Gud, *en* lag och *en* Konung.»

Arv. Aug. Afzelius.

STOCKHOLM
HUGO GEBERS FÖRLAG.

STOCKHOLM
ISAAC MARCUS' BOKTR -AKTIEBOLAG
1899

FÖRSTA KAPITLET.

Den förgiftade pilen.

I Ödeby socken af Glanshammars härad ligger ett gammalt slott, hvars anor kunna följas tillbaka ända till konung Magnus Smeks dagar och måhända ännu längre tillbaka. Sancta Birgittas herre och man, den bekante lagmannen i Nerike, ärlig och välbördig man, stränge riddaren Ulf Gudmarsson Hjorthufvud var född på denna gamla borg och hade låtit öfver såväl stora porten till borggården som åtskilliga af tornets inre dörrar konstrikt ut-hugga sitt vapen, ett hjorthufvud med långsträckt hals. Borgen hette Käggelholm och låg på samma ö i sjön Väringen, där också Ödeby kyrka hade sin plats.

Dessa nejder i Nerike äro öfverflödigt rika på historiska minnen. Icke särdeles långt från Käggelholm ligger det gamla godset Ekeberg, som under medeltiden tillhörde ätten Lejonhufvud och hvarest en nyfiken resande ännu i vår tid kan få fagna sina ögon och sin fantasi genom beskådandet af den stora ekkista, i hvilken fordom ungmön Margaretha Eriksdotter Lejonhufvud gömde sin fagra gestalt, då högtsalig kungen, den kvinnoälskande kung Gustaf den förste anlände till Ekeberg för att gilja. Sägnera i orten förtälja, att den eljest ganska hårdhärtade kungen därvid blef så ledsen och be-

dröfvad, att han — icke annorlunda, än om han varit en vanlig simpel friare — rusade till skogs och utgöt sin förtviflan i salta tårar, sittande på en ännu befintlig sten, som den resande lätt finner på en i Hjälmarens utskjutande udde. Antagligen grät och suckade den älskogskranke kungen så högt, att olåten hördes ända in i ekkistan på Ekeberg, ty säkert är åtminstone, att det icke dröjde särdeles länge, innan den tjugotvååriga jungfrun blef, hvad man behagat kalla »landets moder».

För att icke upptaga för stor plats i detta verk, hvars omfång är begränsadt till visst antal trycksidor, vilja vi för närvarande icke fördjupa oss längre in i denna nejd's historiska minnen. Vi hafva inbjudit läsaren till ett besök vid Käggholm och återvända nu till denna härliga plats.

År 1389 vid midten af april månad satt dåvarande egaren till Käggholm med hustru och barn i en tornkammare, från hvars fönster de hade en lika vidsträckt, som tilltalande utsikt öfver hela sjön Väringen och dess grönskande stränder. En och annan skymt af Järleån syntes därjämte. Den långsträckt skogsåsen Kägglan, som går fram mellan Väringen och Arbogaån, var ock egnad att med sin mörka grönska förnöja ögat. Här och där såg man på Värings stränder, särskildt mot sjöns norra ända, ett och annat odladt litet fält, som fliten småningom eröfrat från den växtkraftiga skogen.

År 1389 hade den praktälskande och öfver ett tiotal större slott och egendomar förfogande Magnus Gabriel De la Gardie naturligtvis ännu icke uppfört sitt tre våningar höga, med tinnar, torn och altaner utsirade slott Käggholm. Vid nämnda tid var denna gård mycket mera blygsam, men kanske likväl angenämare att bebo, emedan den då låg inbäddad i en natur af mera jungfrulig skönhet. Liksom nästan alla från medeltiden härstammande borgar, var äfven Käggholm ursprungligen byggt

i ändamål att tjäna till försvar mot fiender. Praktboningar hvarken kände eller behöfde man under trettonhundratalet, då det till och med i kungliga boningar icke alls var ovanligt att huttra af köld under vintertid och behöfva hvarje morgon, middag och afton i snöväder från gemakens fönsterkarmar och golf upphämta hela lass af snö, som yrat in genom vindögonens springor. En följd däraf, att slotten på den tiden voro afsedda i första rummet för försvarsändamål, blef naturligtvis, att alla fönster gjordes så små, som tänkbart var, och att följaktligen rummen voro mörka och dystra — en dysterhet, hvilken de i kalkfärg hvitmenade väggarna förgäfvos sökte öfvervinna. Det tornrum, hvori Käggholms egare och hans älskliga familj befunno sig på förmiddagen af nyss nämnda april dag, hade verkligen mycket små fönsterrutor, infattade i mycket små bågar, som man inpassat vid yttre kanten af mycket små öppningar i muren. Tornets vindögon utgjorde på murens yttersida endast omkring tre fjärdedels kvadratmeter, men på den tjocka murens inre sida hade de — emedan muröppningarna voro sneddade inåt — en måhända tre eller fyra gånger så stor yta.

En enkel och ärlig riddare, Albrecht von Segebaden, innehade vid denna tid Käggholms slott. Han hade uppträdt till konung Albrechts förmån i striderna mellan denne okloke och olycklige konung samt den karlvulna drottning Margaretha. Därför hade han aldrig vunnit någon nåd inför denna tyranniska kvinnas ögon. Hon hade förklarad honom förlustig Oppenstens slott, som han innehaft till förläning, och om han någon gång visade sig vid hennes hof, hugnades han aldrig med någon vänlig min. Men han hade genom arf och i lyckliga företag samlat en icke oansenlig rikedom, hvilken satte honom i stånd att inköpa Käggholm af Gudmar Månssons arfvinge, herr Magnus Gudmarsson, lag-

man i Västergötland och broder till sancta Birgittas man Ulf Gudmarsson Hjorthufvud. När Ulf Gudmarsson nämligen afsade sig sin lagmanssyssla i Uppland — en »from handling», till hvilken han bevektes under en pilgrimsfärd till aposteln Jakobs föregifna graf i San Jago de Compostella — och ingick i Alvastra kloster, kom brodern Magnus i besittning af Käggholm i Nerike, och som han själf var lagman i Västergötland, fann han det obekvämt att behålla fädernegodset i sin ego, hvarför han mot kontant ersättning öfverlämnade det till Albrecht von Segebaden »till evärdelig besittning», såsom det redan då hette i det sköna lagspråket. Riddare Albrecht von Segebaden var numera tämligen till åren, men såg måhända äldre ut, än han verkligen var. Han bar nämligen ett långt och isgrått hakskägg, beskuggadt af yfviga mustacher i samma till en framskriden ålder hörande färg. En och annan rynka bland de ädla anletsdragen skvallrade också därom, att den reslige och ännu af åren oböjde mannen hade för längesedan tagit afsked af sin ungdomstid.

Hans hustru Juliana Windhausen var ännu skön. Somliga kvinnor äro allra skönast och mest intagande, när de icke längre likna den outvecklade knoppen, utan framte bilden af den mogna rosens yppighet. Ännu brann samma eld i hennes svartbruna, stora ögon. Ännu voro läpparna friska och af en förtjusande form och färg. Ännu såg man endast ett och annat grått eller hvitt hårstrå bland den svartblåa ymnigheten af kvinnohufvudets skönaste prydnad. Hennes hy var af en matt blekhet, som förstörde hennes skönhet. De svarta ögonbrynen, hvilkas bågar voro fint penslade, förhöjde de skimrande ögonens skönhet. Tänderna liknade två rader af dyrbara pärlor. En Aspasia hufvud på en venusgestalt! Sällan har ett öga skådat någonting så intagande, som fru Juliana

var under sista delen af det fjärde eller början af det femte årtiondet af hennes lefnad.

På besök i föräldrahemmet var dottern Ramborg, hvilken sedan en månad var förmäld med den unge riddaren Agmund Erlandsson Thurgoth, som kommit i stor gunst hos drottningen samt på denna höga dams föranstaltande blifvit endast ett par veckor efter slaget vid Falköping den 24 Febr. 1389 dubbad till riddare. Af barndomen förenad med Ramborg i kärlek och tro, hade det lyckats Agmund att i närheten af Stegeborg befria riddaren Segebaden och sin fader, riddaren Erland Thurgoth till Öresten från en öfverhängande lifsfara. Vid detta tillfälle hade Segebaden afgifvit det löftet, att Agmund skulle få hans fagra dotter Ramborg till äkta, så snart han vunnit guldsporrarna. Han vann dem vid Falköping, blef dubbad till riddare så bård och redan den 14 mars 1389 förmäld med sin Ramborg. Hon gästade nu på fäderneborgen, och jämte henne hade infunnit sig hennes broder Erland von Segebaden. Hans fullständiga namn var Olof Erland von Segebaden. Vårt rikets häfder hafva endast bevarat det förra namnet.

Hvad beträffar Ramborgs utseende, kunna vi försäkra, att hon var sin vackra moders trogna afbild. Enda skillnaden berodde på en tidsfråga. Ramborg var en knopp, Juliana en ros i dess fulla utveckling och fägring.

Sedan vi nu beskrifvit personligheterna i salen, borde vi äfven lämna en någorlunda fullständig skildring af den omkring tjuguarige ynglingen. Den sparsamma belysning, som bestods af de små vindögonen, förmådde emellertid icke fullt klart framte hans anletsdrag, när han tagit plats i gemakets bakgrund, men det var tydligt, att han egde en ståtlig gestalt, liksom att hans anlete egde en icke vanlig skönhet. Det var Albrechts och Julianas son Erland. Ynglingen hade erhållit sin uppfostran

i Gråbrödraklostret i Linköping, var en efter den tidens förhållanden lärd ung man, kunde tala latin som en abbot och skrifva som en kunglig kansler. Han var stillsam och blid till sitt sätt och hade ännu icke deltagit i tidens stormiga tvistigheter. För endast några veckor sedan hade han kommit hem från klostret.

Sedan vi nu uppräknat de i tornrummet på Käggholm samlade personerna, är det tid att lyssna till deras samtal.

»Det är, som jag säger», utlät sig den gamle riddaren. Gammal var han dock icke i själfva verket, ty han hade ännu icke öfverskridit sitt fyratioåttonde lefnadsår. »Vårt arma land är ett rof för utländingar, som suga dess must och pressa märgen ur dess krossade ben.»

»Men likväl är ju nu lugn i riket, sedan drottning Margaretha kommit till väldet», invände skön Ramborg, som af sin make, drottningens gunstling, låtit intala sig hvarjehanda goda saker till den höga damens beröm. »På landsbygden har man nu frid. Bondens hem är nu lika tryggt som en befästad borg. Man hör icke talas om något öfvervåld, sedan garparne ledo sitt stora nederlag vid Falköping under sistförlidna Februari månad. Och lugnet, käre fader, är ju en kostlig ting.»

»Lugn! . . . Lugn!» sade Segebaden hetsigt. »Inte blir lugn i Sveriges rike, så länge utländska män och kvinnor här regera. Först utsugades vi och vårt land af tyskar, nu af danskar. Jag inser icke, att det ena är mera förmånligt än det andra, då vi i alla händelser blifva utsugade . . . Nej, låtom oss få en svensk konung, så stannar det, som suges ur vårt land, åtminstone kvar inom våra landamären. Och lugn råder i riket, säger du? Bah! . . . Tiden-erna från Stockholm förtälja annat. Det talas om att tyskarne där hafva sammanrotat sig och vägra att öfverlämna Stockholms stad och slott till den

danska kvinnan, som genom list satt äfven Sveriges krona på sitt hufvud. Det blir snart mera krig och mera blodsutgjutelse.»

»Min far talar om hättebröderna...»

»Ja, just om dem, min dotter! Om dem och om de andra garpar, som i små hopar ströfva omkring på landsbygden och göra trakterna osäkra, liksom hättebröderne i Stockholm fara fram med blodiga gap och mordiska händer bland hufvudstadens borgerskap. Det är en fast bedröflig tid, i hvilken vi lefva.»

»Men den hulda drottningen...» vågade Ramborg ännu en gång invända.

Albrecht von Segebaden rusade upp från sitt säte, och ilade fram till ett fönster, som han med nervös häftighet kastade upp, under det att han brummade:

»Drottningen!... Munkedejan!... Soröabbotens frilla!... Hon borde längesedan varit hängd.»

»Lugna dig, käre Albrecht», yttrade fru Juliana.

»Lugna mig!» brummade den mjältsjuka herren.

»Lugna mig! Det är endast kvinnoprat. Kan en fosterlandets trogne son lugna sig, när han ser landet sönderslitas af en omoralisk kvinna från främmande land och bit för bit förtäras af henne och hennes liderliga följe?... Lugna mig! Du vet icke hvad du säger, väna Juliana. Kan en allmogens vän vara lugn i sitt sinne, då han ser, att folket knappt undsluppit en roffande tysk, innan det lägges upp på slaktbänken af en icke mindre roflysten danska?»

»Men vi lefva ju i ro på vårt kära Käggholm! Hvad röra oss den yttre världens stridigheter, då vi äro lyckliga med hvarandra.»

»Såå?... Du tror således, att vi skola njuta en ostörd frid här?... Jo, sådan är kvinnan alltid! Hon ser icke en half handsbredd från ögonen.»

»Min Gud!... Hvad menar du, Albrecht?»

»Hvad jag menar? Jo, jag menar, att hvarken man eller kvinna är säker i Sveriges rike till lif, lem eller egendom, så länge utländingar här föra regementet.»

»Låtom oss nu tala om andra ting, käre Albrecht! Du behöfver lugna dig. Berätta då för Erland den där sagan om... hvad var det nu? Erinrar du dig det icke själf, käre vän?... Du lofvade att berätta det... Minnes du det icke, Erland?»

Den blyge ynglingen, som hela tiden suttit tyst och stilla, blef liksom uppväckt ur en dröm, då modren ställde sina ord till honom.

»Ack, kära min moder», stammade han. »Hvarom talade du?... Jag måste medgifva, att mina tankar dvaldes långt borta i fjärran.»

»Jag behöfver icke erinras om det löfte, jag gaf», inföll den ärlige riddare Albrecht. »Det var sagan om Gudmar Månsson och hans eldsprutande hingst... Icke sant?»

»Jo, så var det... Ack berätta den! Under tiden hinner du glömma dina förargelser öfver riksens olyckor», uppmanade riddarens maka.

»Ack, ja, fader!» instämde både Erland och Ramborg.

»Nåväl då, jag skall förtälja, hvad jag hört», sade riddaren, som för ögonblicket glömde sitt fäderneslands olyckor och med välbehag blickade omkring sig på medlemmarna i sin älskliga familj. Med icke mindre välbehag strök han sitt långa isgråa hakskägg. Fru Juliana reste sig och nalkades honom. Med en ung flickas smekande ömhet lutade hon sitt hufvud mot hans arm och lade den högra armen kring hans hals.

Båda stodo framför det öppna fönstret och torde hafva varit fullt synliga för personer, som befunno sig antingen i båt ute på Väringen eller i skogskanten på en viss del af stranden eller ock på ön, där

slottet låg. Om en person befunnit sig i Ödeby (egentligen Öby) kyrkas klockstapel och blickat ut genom dess mot slottet vettande glugg, skulle han kunnat bevittna det ädla borgherrskapets förtroliga ställning och se de ömma blickar, som fru Juliana egnade sin man.

»I veten, att jag inköpt Käggholm med un-
 underlydande hemman och skogar af den ädle och
 välbördige riddaren Magnus Gudmarsson Hjorthuf-
 vud, som nu är lagman i Västergötland. Hans
 fader hette Gudmar Månsson och förde i sitt vapen
 det där hjorthufvet, som I sen afbildadt i sten
 därborta öfver dörren. Om denne riddare Gudmar
 berättas det, att han en julafton satt i sin sal —
 vår stora riddaresal därnere i slottets bottenvåning.
 Hos honom satt borgfogden, och båda männen sågo
 många gånger den aftonen botten i de väldiga
 stänkorna, som tjenarne med stor flit fyllde både
 med vin och öl. Det led långt fram på julnatten,
 och ännu satt riddare Gudmar kvar, berättade
 historier och sjöng lustiga dryckesvisor i kapp med
 sin lika upprymde fogde. Aldrig hade skutul-
 svennerne hos forntidens drottning så brådt att fylla
 dryckeskärnen, som svennerne på Käggholm hade
 den julnatten...»

Här afbröts berättelsen af fru Juliana, som
 häftigt spratt upp från sin ömma ställning och med
 förskräckelse vände sig om samt blickade utåt sjön.

»Hvad är på färde?»

»Jag tyckte mig höra ljud af årslag på sjön.»

Nu vände äfven riddare Albrecht ansiktet utåt
 mot slottets omgifningar, men då han icke såg
 någonting ovanligt, utan allt tycktes befinna sig i
 sitt sedvanliga skick, yttrade han:

»Barnsligheter! Det är endast den väntade
 spökhistorien, som skrämmer dig... Jag må fort-
 sätta.»

Fru Juliana återtog sin ställning med armen

kring riddarens hals och hufvudet mot hans arm, men kastade under berättelsens fortgång då och då en skrämnd blick bakom sig.

»Nu till berättelsen!» utlät sig Albrecht von Segebaden.» Riddaren Gudmar Hjorthufvud och fogden, som lär heta Gruffe Kettilsson och ännu lefva såsom nära hundraårigt inventarium på Ols-hammar, drucko, som nämndt är, tappert om. Klockan slog tolf. Uret, som stod på en dragkista i riddaresalen, känna vi alla, ty det är samma ur, som nu befinner sig i min lönnkammare.*) De tolf slagen hördes ganska hemskt i dryckeshjältarnas öron, ty de förkunnade, att spökenas, gastarnas, och de osaliga andarnas timme var inne. Äfven sjörårna och necken själf hafva, som allmänt känt är, valt just den nattliga medeltimmen för sina färder upp till luftens regioner. Aldrig har någon hört necken spela i bölja blå vid annan tid af dygnet. De båda dryckeskämparne, som nyss förut sjungit uppslupna visor och varit vid ett mod, som kunnat till envigeskamp utmana en hel värld, voro nu handfallna som bortkastade, odugliga strids-handskar. Dryckeslaget hade meddelat dem en rodnad, hvilken icke kunde på kortare tid än tolf timmar förblekna — eljest skulle de utan tvifvel hafva, innan det dofva elfte eller tolfte slaget förklingat, varit bleka som ett lik på båren. Då visade sig plötsligt en gast...»

»Nu hörde jag samma ljud», utropade fru Juliana och smög sig i sin förskräckelse ännu närmare intill sin ädle make, sedan hon kastat bakom sig en hastig blick på slottets omgifningar.

»*Ave stella matutina*», började hon att bedja, men hennes make, den ädle riddaren, strök sitt skägg

*) Det torde förtjena nämnas, att slaguren blefvo omkring år 1000 uppfunna af munken Gerbert, hvilken sedermera blef påfve under namnet Sylvester den Andre.

och blickade vänligt på sitt vif och yttrade den förmodan, att hans berättelse hade satt hennes blod i oregelbundet omlopp och öfver måttan uppjagat hennes inbillningskraft.

»Men jag tyckte», hviskade hon, »att det ljud, liksom när man skrufvar upp ett armborst.»

»Var lugn! Du har ju alldeles nyss själf uppmänt mig att vara lugn. Trettio minuter hafva runnit bort från tiden och såsom vinst tillfallit evighet, sedan du själf sade mig, att vi numera lefva i frid här i landet, sedan den danska kvinnan fattade regeringstömmarna.»

»Nå, kanske var det ingenting...»

»Tro mig! Det var endast din inbillning, som spelade dig ett spratt... Och nu gå vi tillbaka till vår berättelse om Gudmar Månsson och hans eldsprutande hästar!... Hvar slutade jag?»

»Jo, fader», yttrade Ramborg, »du talade om, att vid midnattstid en gast visade sig...»

»Riktigt!... En gast var det. Hon kom...»

»Hon, säger du?» hviskade Juliana.

»Ja, ser du, det gifves äfven gästar af kvinnekön, och den här i fråga varande befanns vara en sådan. Skön var den, men i högsta grad blek...»

»Nu hörde jag det igen...», utropade fru Juliana, darrande i hela kroppen.

»Lugna dig, mitt kära, lilla vif! Det är endast din lättörda inbillning, som gäcker dig... Vidare i berättelsen! Gasten var, som sagdt, både fager och skön, men hvit som Gottlands krita var den både i det magra anletet och på de torra händerna, hvilka utgjordes af endast ben och skinn. 'Kom!' ropade gästen. 'Nu är tiden inne, Gudmar Månsson! Nu är du min. I denna julnatt skall vårt lustiga bröllop stå.' Riddaren kunde med möda framstamma ett ynkligt: 'men jag är ju gift'. Den obevekliga gästen, hvilkens bröst höjde och sänkte sig under det fina linet, grep riddaren i öfra delen af hans rygg-

pansar och drog honom med sig. Raglande följde fogden Gruffe Kettilsson efter och kom tids nog att bevittna, hurusom gästen tvang den ädle riddaren och husbonden att stiga till häst. Under den rusige riddarens ofta upprepade försök att komma upp i sadeln, hördes kvinnogästen flera gånger ropa: 'kom ihåg, hvad du lofvade mig, medan jag lefde och du åtnjöt min ynnest. Nu i denna julnatt skall du blifva min brudgum. Jag har väntat och bidat länge nog efter uppfyllandet af ditt löfte. Hejsan, springare! Nu ila vi åstad!' Och bort rusade de. Gästen flög lika flinkt, som hästen förmådde springa, och höll sig fast vid den yfviga och långa manen... Hvad nu, min Juliana?... Hörde du något?»

»Ja», svarade husfrun med en sakta hviskning.

»Hvad då?»

»Trädtopparna skakades så besynnerligt.»

»Bah! Idel barnsligheter!... Men för att nu fullfölja berättelsen, af hvilken vår Erland, som aldrig tillförne hört den, synes vara så intresserad, vill jag nämna, att Gruffe Kettilsson rusade upp till Gudmars husfru. Hans hår hade rest sig på ända af förfäran. Knappt förmådde han berätta, hvad ände det hade under denna julnatt tagit med hennes man, men när hon slutligen förstod honom, föll hon i vanmakt och har, som I veten, sedermera aldrig varit rätt frisk, tilldess hon för några år sedan samlades till sina fäder och mödrar i grafhvalfvet.»

»Är berättelsen nu slut?» sporde Erland, då fadren tystnade.

Men han erhöll icke något svar, ty äfven riddare Albrecht hade tyckt sig höra ovanliga ljud och undersökte nu noggrant med sin blick hela slottets från denna sida synliga omgifning.

»Det var förmodligen endast en inbillning», mumlade han. »Jag har skrämt upp mig själf genom min berättelse. Vi gå nu vidare i historien.

om man nämligen får kalla en sannfärdig berättelse en historia. Ty sant är alltsammans. Jag har mer än en gång hört Gruffe Kettilsson bekräfta denna historia, så att man icke kan betvifla, att det verkligen tilldragit sig. Riddaren Gudmar Månsson var och förblef borta och lät icke höra af sig, förr än följande årets julafton.»

»Nå», sporde Ramborg, »hvad skedde då?»

»Ja, fader, berätta! Hvad skedde?» frågade Erland, som var mycket intresserad af berättelsen.

»Jo, det skedde, att... men hörden I ingenting? Det klang, liksom när man pröfvar strängen på ett armborst... Jaså, du hörde det också, min kära Juliana... Nå, det betydde väl ingenting och i alla händelser är berättelsen snart ändad. Vi vilja sedan gå ut och anställa en undersökning.»

»Jag är så rädd...», hviskade Juliana, i det hon smög sig ännu närmare intill sin make.

Men båda stodo fortfarande kvar vid fönstret.

»Lugna dig, mitt kära vif! Ingen fara är på färde... Jo, det var nu så, att den följande julfattningen sutto Gudmar Månssons kvarlemnade hustru och båda sönerne Ulf och Magnus till bords, sysselsatta med den goda julmaten. Bordet var dukadt alldeles så, som vi pläga hafva det på julafton. Där saknades hvarken spikelax eller stekt sill med senap. Ett stort fat innehöll stockfisk med mandel och torkade drufvor. Långor med olja och färsk fisk med spad fröjdade både syn, lukt och smak. Äpplen och nötter voro framställda såsom afslutning af måltiden. Allt tillgick således på det gamla nordmannasättet. Då hördes plötsligt skarpa hofslag på borggården, fastän borgporten var stängd och nyckeln befann sig på bordet bredvid husmodren, till hvilken fogden nyss öfverlemnad den. Vindbryggan var, om fogden talat sanning, uppdragen, och likväl stormade en ryttare in på den kringbyggda gården. En ryttare stannade just invid det

fönster, där borgfrun satt. Både hon och hennes söner samt det vid samma bord, enligt nordisk sedvänja på en sådan kväll, sittande husfolket hörde tydligt, att en manlig stämma upprepade gånger ropade: »se ut!... se ut!... se ut!» Alla kände igen den för ett helt år sedan försvunne riddare Gudmars röst. Alla skyndade till fönstret. Gudmars hustru främst. Hon hade knappt blickat ut, förrän hon slog samman sina små händer och utropade: »se herr Gudmar!» Men i samma ögonblick vände spökriddaren sin häst, hvilken sprutade eld både ur näsborrar och mun. Hästen slog bakut med sådan våldsamhet och styrka, att tre eller fyra stockar af huset föllo in i salen. Därpå red herr Gudmar sin väg, utan att gifva någon tillsägelse eller något råd angående husets reparation och utan att beklaga, att den präktiga julaftonsmåltiden blifvit förderfvad af murbruk och annan orenlighet, som vid stockarnas fall ströddes öfver hela bordet. Man har velat påstå, att herr Gudmars påhälsning och hans ohöfviska afsked skulle bevisa, att han hyste agg till sin husfru och att han velat hämnas lidna oförrätter, som hustrun tillfogat honom, men när man känner, hvilken from man hans son Ulf blef, sedan han gift sig med Birgitta, skulle man knappt kunna tro, att fadern till en så from son kunnat göra sitt hjärta till en tummelplats för hat och hämndbegär... Men hvad var detta? Vid alla helgon — någon fiende är därute.»

Knappt hade den ädle riddare Albrecht von Segebaden yttrat detta, innan hans husfru Juliana lät höra ett jammerskri och sjönk sanslös till golvet, innan riddaren hann taga henne i sina armar. En pil hade susat in genom det öppna fönstret och genomborrat den väna kvinnans arm — samma arm, som ännu låg lindad kring mannens hals.

»Ut, Erland!» ropade riddare Albrecht. »Ut! Tag allt husfolket med dig och sök upp mör-

daren!... Jag kommer efter, så snart jag hunnit anförtro din mor åt tjänarinnorna... Skynda, innan den eländige undkommer!»

Erland skyndade att efterkomma sin fars befallning. Men den aftonen kom riddare Albrecht icke utanför borgen, ty han satt snart vid sin hustrus dödsläger.

Tröstlös blickade han flera timmar på den aflidnas bleka anlete, under det han vägde pilen mellan sina fingrar. Stundom hviskade han ett namn, hvilket lät som Klaus Nyendank. Sådan satt han där, när solen gick ned bakom Kåglans skogar. Sådan satt han där ännu, när morgonrodnaden färgade horisonten. Då reste han sig upp, sträckte mot himmelen sina båda sammanknäppta händer mellan hvilka han ännu qvarhöll pilen, och ropade:

»Gode Gud och I helgon alla! Gifven mig hämnd... hämnd på ägaren till denna förgiftade pil!»

ANDRA KAPITLET.

Läsaren får göra bekantskap med många nya personer.

Det var morgon. Solen hade redan stigit med halfva sin yta öfver horisonten och uppsände rödaktigt skinande strålar öfver Sveriges hufvudstad den 1 maj 1389, alltså omkring fjorton dagar senare än de i föregående kapitel skildrade tilldragelserna. Väktaren i slottstornet Kärnan kunde i detta ögonblick, om han öppnade sina af sömn förtyngda synverktyg, se en ensam ryttare med pilens hastighet sträcka åstad nedför Kungsbacken*) och närma

*) Kungsbacken kallas norra delen af nuvarande Drottninggatan.

sig den långa träbro, som förenade Stockholmen (den egentliga staden) med Helgeandsholmen och de trakter, som numera kallas Norrmalm. Ryttaren tycktes rida för att frälsa lifvet, ty han sporrade sin häst till de allra yttersta ansträngningar och gaf sig icke ens tid att blicka en enda gång till höger, där han eljest kunde hafva fröjdat sina ögon med åsynen af S:t Clara kloster. Nedför sandåsen ilade han med en skyndsamhet, som tydligt ådagalade, att han var förföljd. Våktaren i Kärnan sträckte hufvudet ut genom gluggen, som befann sig i den allra högst uppe i toppen belägna afdelningen af det väldiga tornets tredelade och uppåt afsmalnande krön. Och just då den flyende ryttaren anlände till den befästade brons yttre torn, som då bar namnet »Yttre Norre Port», blef den nitiske våktaren, som nu lutade hela öfverkroppen ut genom gluggen, varse två andra ryttare, hvilka visade sig på höjden af sandåsen och ilade ned mot Stockholm på samma väg som den förste resenären. Liksom denne, eggade de två förföljarne sina gångare till största möjliga snabbhet, och liksom han gifvo de sig icke tid att beskåda hvarken det täcka lilla S:ta Claras kloster eller lämningarna af de många försvarsverk och det kastell, som konung Håkan år 1371 hade uppfört på Kungsbacken,*) då han försökte befria sin fader, Magnus Smek, hvilken år 1365 blifvit fången och satt innesluten på slottet »Tre Kronor». Lemnande Clara gärdan till höger om sig, ilade de två ryttarne ned till yttre porten, genom hvilken den förföljde nyss hade sluppit in.

Just då de två förföljarne anlände till porten, visade sig på muren en rödklädd liten man, hvilken vandrade längs efter muren och emellanåt förde till sina läppar en kort trumpet, ur hvilkens inre han med uppblåsta kinder och synbar ansträngning fram-

*) Det bör nämnas, att backen vid denna tid och med anledning af dessa försvarsverk kallades »Konungsberg». Först senare erhöill den namnet »Kungsbacken».

pressade illaljudande läten, hvilka hade föga, om ens något, gemensamt med musikaliska toner. Det var en af stadens högt betrodde »ämbetsmän», hvilken under titeln af ordinarie Stadspipare skulle »blåsa ur vård», d. v. s. högtidligen och högljudt förkunna, att natten var förliden, att det tilläts vara dag och att staden fick vakna, eld tändas, vällingen kokas till frukost i borgarehemmen.

När den förföljde försvann genom Inre Norre Port, blefvo förföljarne insläppta genom Yttre Norre Port. Men när de två, efter att hafva passerat den långa träbron i sporrstreck, anlände till den inre porten, tycktes svårigheter uppstå. Några tyska knektar omringade dem och vägrade dem inträde. Vi begagna tillfället till att närma oss och igenkänna snart de båda ryttarna.

Det var riddaren Albrecht von Segebaden och hans son Erland, hvilken på samma gång var hans vapnare. Båda voro klädda i krigisk skrud.

»Durchaus nicht!» svarade med hes röst en af tyskarna på riddarens häftiga begäran att blifva insläppt.

»Jag saknar tid att underhandla med eder», ropade riddaren. »Vi förfölja en skurk, hvilken mördat den människa, som var oss den käraste på jorden. Han undflyr oss, om I längre uppehållen oss.»

»Potz-Abgrund!» dundrade tysken, i detsamma han sträckte fram sin hillebard, så att dess spets vidrörde hästens bringa. »Tillbaka! Här slipper ingen in!»

»Men ni har ju nyss släppt in min dödsfiende!»

»Han är en af de våra. Bort nu från porten! Eljest stöter jag ned er häst. Hölle und Abgrund! Potz-Tausend!»

Väktaren däruppe i Kärnans öfversta del gapskrattade så högt, att det hördes ända ned till de tvistande. Äfven han var en tysk, ty både staden och slottet befunno sig i garparnas händer.

»Se, fader», utropade väpnare Erland, hvilken hela tiden spejat öfver tyskarnas hufvuden in genom den öppna porten. »Nu försvinner mördaren inne i en af de mörka gränderna . . . Nu ser jag honom icke mera. Allt är förloradt. Min moders mördare undslipper oss.»

»Ännu gifva vi icke allt förloradt, min son», yttrade riddaren, som kastat en blick bakom sig och såg en liten ryttareskara spränga ned mot Yttre Norre Port och i den igenkände sitt eget folk, hvilket far och son lämnat långt bakefter sig under denna morgons hetsjagt.

»Undan, karlar!» röt han till tyskarna. »Jag måste in i staden, och jag skall in i den.»

»Keineswegs!» utlät sig ägaren till den hese rösten. »Vi hålla staden och slottet konung Albrecht tillhanda, och så vidt jag vet, kunnen I vara Albrechts ovän och Margarethas vän. Här slippen I icke in, men om I icke skyndsamt begifven eder bort, skolen I båda två få blodiga pannor och edra liflösa kroppar kastas öfver broräcket ned i Stocksund till föda åt fiskarna.»

»Menar du det, min vän?» sade riddaren lugnt, men i nästa ögonblick hade han dragit sitt svärd och tillfogade den hese germanen ett så väldigt hugg på öfverarmen, att fingrarna släppte hillebarden, som föll ned på broplankorna. Tysken själf hoppade högt af smärta hit och dit på bron. De andra tyskarne drogo sina svärd och rusade fram i ändamål att nedhugga riddaren och så hämnas sin anförarens olycka.

Väpnaren Erland var icke sen att draga svärdet till sin faders hjälp. Några hugg växlades, men de föllo utan att vålla skada å någondera sidan.

Nu dånade plötsligt träbron under ett par tjog hästhofvar. Det var riddare Albrechts af Käggholm svenner. Ju närmare de kommo, desto mera blef bullret snarlikt åskans dundrande bland bergen.

Tysken med den hesa rösten och den sårade armen hade redan satt sin person i säkerhet genom att, under utstötande af jämmerrop, smyga sig in genom stadsporten. Icke ens bakom denna stannade han, utan han ilade med skyndsamt lopp in i en gränd, sannolikt i ändamål att uppsöka en eller annan läkekunnig person, af hvilken han kunde få sin starkt blödande arm förbunden.

När de öfriga tyskarne sågo, att de två svenskarne erhöllo en så skyndsam och stark undsättning, öfvergåfvo de striden och flydde tillbaka innanför den starka porten. Utan tvifvel var det deras mening, att de skulle tillsluta denna och därigenom på samma gång förhindra svenskarnas inträngande och sätta sina egna värda personer i säkerhet. Redan gnisslade porten på sina rostiga gångjärn. Men tyskarnas försök misslyckades helt och hållet, emedan riddaren och hans son kastade sig emellan och trängde sig in i samma ögonblick, då svennerne anlände. Nu funno garparne, att de ingenting förmådde uträtta, hvarför de också flydde hals öfver hufvud in i staden.

Albrechts svenner visade en liflig åhåga att förfölja och nedsabla dem, men den ädle riddaren förbjöd dem detta.

Flera välklädda män bland de svenska borgarna hade från en plats utanför slottsporten, således icke långt från Inre Norre Port, iakttagit hela eller åtminstone större delen af det nu skildrade uppträdet. Då nu riddaren Segebaden och hans folk strömmade in genom sistnämnda port, under det att de där posterade tyskarne flydde inåt mot staden, närmade borgarne sig med raska steg och uppmanade riddaren att icke hejda sitt folk, utan låta svennerna hugga ned »den tyska ohyran», som de kallade garparna. Såväl af dessa hedersmäns tydligt visade munterhet, då de sågo tyskarne fly, som af de uppmaningar, de ställde till den stränge riddaren, framgick tydligt och klart, att tyskarne inga-

lunda voro älskade i Stockholm, åtminstone icke af det hederliga folket, det folk, som önskade fred och ro i Sveriges land och i dess hufvudstad.

Också var ställningen i själfva verket sådan, att det skulle hafva varit underligt, om tyskarne varit älskade i hufvudstaden.

Konung Albrecht satt fången på Lindholms slott i Skåne. Största delen af de tyskar, som han kallat in i landet, voro dödade i striderna eller skingrade kring bygderna, eller ock hade de flytt ur riket. Bland dem som tagit till flykten var ock den illa beryktade klosterröfvaren Bernhard den Långe. Så snart han förnam, att konung Albrecht blifvit tillfångatagen och att hans sak här i Sverige var ohjälpligt och för alltid förlorad, förde han ombord på ett fartyg den sköna stolts Elisif, som han med Albrechts af Mecklenburg personliga biträde röfvat ur Riseberga kloster, och sedan satte han alla segel till för att med sitt byte undkomma till Tyskland. Men hans hopp gick icke i fullbordan, ty skeppet råkade ut för en storm, som dref det mot Gotlands kust, där det krossades. Bernhard den Långe och allt hans folk omkommo i hafvet. Elisif ensam blef räddad af en fiskare. Ungmöns lif blef dock icke långt, ty hon afled två dagar efter det hon blifvit återförd till Riseberga kloster.

Emellertid hade den talrika tyska besättningen i Stockholms slott kvarstannat och vägrade envist att öfverlämna borgen och staden till drottning Margaretha. Vid denna tid befunno sig i Stockholm såsom bofasta borgare en ganska stor mängd tyskar. Konung Albrecht hade gynnat dem på alla sätt. Rikedomar hade samlats i deras händer. De hade lika rättigheter med de i Sverige födda köpmännen och handtverkarna. Ja, konung Albrecht hade till och med bestämt, att Stockholms magistrat skulle bestå af hälften tyskar och hälften svenskar. Dessa framgångar hade redan under Al-

brechts regeringstid alstrat hos tyskarna ett öfvermod, som knappt visste af någon gräns. En gång uppsatte de till och med en lista på 170 svenska borgare, hvilken de öfverlämnade till Albrecht med begäran, att han skulle låta offentligen bränna dem på bål. Det är icke fullt klart, af hvilken anledning detta älskvärda förslag aldrig kom till utförande. Troligen fruktade Albrecht, att förbitteringen öfver en sådan grymhet skulle i hela riket blifva så stor, att den kunde kosta honom tronen.

Det ömsesidiga hatet mellan tyska och svenska borgare i Stockholm växte naturligtvis ännu mera, sedan Margaretha gjort Albrecht till fånge och sig själf till Sveriges drottning. Små slagsmål anställdes här och där. Hvarhelst en tysk mötte en svensk på gatorna, öfverhöljde han den senare med okvädingsord, bland hvilka »förrädare!» var ett af de mildare.

Drottning Margaretha, som vredgades på tyskarna för deras envisa vägran att lämna slottet och staden, kallade dem »hättebröderna» — ett namn, som snart öfvergick till folkets läppar och hvilket de allt sedan hafva fått bibehålla i häfderna. Anledningen till detta namn är något oklar, men torde stå i något sammanhang med Albrechts bekanta yttrande, som den gamla folkvisan låter Margaretha efter slaget vid Falköping och konungens tillfångatagande upprepa:

I hafven förlofvat Eder klädesed,
Att hättan skulle I ej bära,
Förr än I vunnit allt Danemark
Till Sverige med stor ära.*)

Samma gamla folkvisa berättar, att drottningen vidare befallde, pekande på sin kunglige fånge:

I hemter mig in femton alnar vadmal,
Låter skära den herre en hätta,
Så föra vi honom till Mecklenborg,
Den struten vilje vi tillsätta.

*) Afzelii Sago Häfder V: 44.

Och i en af slutversarna berättas följande, som nog torde kunna vara sant, emedan det stämmer så väl in med drottning Margarethas lynne:

Kong Albrecht han går Köpenhamnsgatan fram;
Honom följer hvarken pris eller ära.
Och femton af de tyska riddare
Den struten mänd' efter honom bära.

Sedan man inhämtat detta, börjar man förstå, huru den spefulla och mindre ädla drottningen kunde falla på den tanken att kalla Albrechts anhängare i Stockholm för *hättebröder*. Namnet torde hafva betydelsen: bröder till mannen med hättan.

Men — för att nu omsider återupptaga vår berättelses tråd — under förhållanden, sådana som de nu skildrade, hade det i sanning varit underligt, om Stockholms svenska borgare, här representerade af fem eller sex medelåldriga män, icke skulle hafva med gamman sett Albrecht von Segebadens svenner nedsabla den tyska vakten vid Inre Norre Port. En ibland dem yttrade, då Albrecht vägrade att låta sina svenner fortsätta förföljandet, sedan han vunnit sitt ändamål och kommit innanför stadens ringmur:

»Så sant jag heter Peter Ålänning och är en ärlig svensk borgare i Stockholms stad, ville jag hafva skänkt min tomt vid Korntorget*) till S:t Eriks och S:t Henriks chor i Åbo, om jag hade fått se edra svenner nedhugga detta tyska slödder och pack, som gör oss lifvet så surt här i Sveriges rike.»

»Jag beklagar djupt, att jag icke kunnat stå eder till tjänst med denna småsak», yttrade riddare Albrecht, medan ett fint och måhända icke så litet ironiskt leende spelade kring hans läppar. »För min del slår jag aldrig en flyende man, och med

*) Nuvarande Kornhamnstorg.

min vilja kommer icke heller hvarken min son Erland, som I här sen, eller någon af mina svenner att göra detta. Men kan det tillfredsställa eder, ärade ledamöter af Stockholms borgerskap, så kan jag försäkra eder, att ingen af er kan så hata utländingarna som jag, de må nu heta tyskar eller danskar. En af dem, en tysk vid namn Klaus Nyendank, har för fjorton dagar sedan genom en förgiftad pil mördat min husfru, den väna Juliana, moder till min Erland, den präktige pojken där, som i dag för första gången i sitt lif dragit svärd på allvar. Det hade lyckats oss och våra svenner att uppspåra mördaren och förfölja honom ända hit. Vi skulle ock här hafva gripit honom, om icke tyskarne vid porten där hade uppehållit oss.»

»Klaus Nyendank!» utropade, så snart den stränge riddaren tystnat, den borgare, som kallat sig Peter Äländing. »Han tillhörde, om jag icke misstager mig, konung Albrechts hird och är här i Stockholm ganska illa känd. År... ja, årtalet minnes jag icke, men jag erinrar mig ganska väl, att han hade dolt en röfvad ungmö hos den tyske köpmannen Alf Grenerot och dennes grälsjuka hustru Brita Gustafsdotter, hvilken den onde må hemta, när han behagar, ty hon är bestämdt ett hår, som fallit af hans hufvud eller åtminstone ett refben, som värkt ut ur hin ondes kropp. Det blef mycket buller om saken, och magistraten hade mycket besvär med anledning därpå. En natt stormades Alf Grenerots gård af en skara svenner, hvilka befriade ungmön och försvunno, som dimmorna förgas af vindarna.»

»Jag erinrar mig fullväl denna tilldragelse», yttrade en annan af borgarna, en liten och spenslig karl, som dock kunde smeka ett långt och yfvigt skägg. »Och så visst som jag heter Albrecht Karlsson, skulle Klaus Nyendank hafva blifvit hängd i galge den gången, om jag hade varit rådman eller borgmästare i Stockholm.»

»Lefver den bofven ännu?» frågade en stor och axelbred man. »Guds död! Jag skall krossa hans skalle, om han kommer i min väg, sedan jag nu hört edra berättelser och särskildt af denne ädle riddare erfarit, att den eländige tysken mördat hans fru.»

»Ack, mina vänner», yttrade Albrecht von Segebaden, »min husfru Juliana var just den ungmö, som Nyendank röfvade och gömde hos Alf Grenerot, och själf var jag en af dem, som befriade henne. Och nu har han med sin förgiftade pil mördat henne, som för mig var mera kär än mitt eget lif. Jag svor då en dyr ed att hämnas.»

»Och vi skola stå eder redligen bi», sade Peter Aländing enkelt. »I kunnen förlita eder på oss.»

»Hafven redlig tack, I gode män! Men hvar skall jag nu finna honom? Han undstack sig i gränderna, medan vi bråkade med den tyska vakten. Nu lär det icke vara någon möjlighet att finna honom i denna stora stad.»

»Varen utan bekymmer, ädle herre», inföll Albrecht Karlsson. »Vi skola förvisso anträffa honom.»

»Ja, visserligen!» instämde alla de andra borgarne.

»Mitt råd är», utlät sig nu Peter Aländing, »att den ädle riddaren tager in hos mig. Jag kan härbergera både honom och hans präktige son och deras hela följe... Under tiden skola vi visserligen...»

Här afbröts den hederlige borgarens tal, därigenom att den nyss nämnde store och axelbrede mannen meddelade honom en knuff i sidan med sin armbåge.

»Hvad nu? Hvad är det, Clawus Smed?»

»Tyst och gif akt!» hviskade smeden, utan att röra en lem.

»Ah!» utropade ganska högt Peter Aländing, då en hastig öfverblick öfver omgifningarna visat honom en grupp af tre personer, som nalkades platsen.

Albrecht von Segebaden förstod icke genast, hvarför allt samtal afstannade, så snart borgarne sågo de tre männen. Men han blef upplyst därom, så snart dessa hunnit gå förbi, ty då hviskade Clawus Smed i hans öra, att den ene af dem var Alf Grenerot — samme man, som en gång i tiden hade på uppdrag af Klaus Nyendank hållit hans Juliana fången i gården vid Skomakaregränd i närheten af S:t Gertruds kapell och handelstorget.

Han vände sig om och betraktade främlingarna, hvilka stannat vid Inre Norre Port och tycktes öfverlägga angående de möjliga orsakerna till det egendomliga faktum, att den tyska vakten hade öfvergifvit porten.

»Hvilkendera?» hviskade riddaren.

»Den längste!» var Clawus Smeds lakoniska svar.

Albrecht von Segebaden tog den utpekade personen i betraktande och såg en lång och mager man, hvilkens hufvud pryddes af ett borstigt och rödt hår och hvilkens anletsdrag voro högst obehagliga att skåda.

»Hvilka äro de båda andra?» sporde han, sedan han sett sig mätt på den osympatiska Alf Grenerot.

»Den tjocke är Lambrecht Westfal, och den undersåtsige mannen med de breda skuldrorna heter Hans Grünolve. Alla tre äro födda och uppfödda i Tyskland. Magistraten har utsett dem att i sällskap med Peter Ålending nu i dagarne begifva sig till Telje för att öfverlägga med riksens råd och drottning Margarethas utskickade. Du får ett hederligt och godt sällskap på resan, Ålending», sade Clawus Smed.

»Gud vakar öfver oss alla, och helgonens förböner skall jag skaffa mig genom att betala mässor för min välgång, hvilka skola hållas i alla Stockholms kyrkor och kapell. Jag gör rätt och fruktar ingen.»

»Rätt talar du, hederlige Peter Ålending», inföll riddaren Segebaden. »Jag mottager gärna

ditt anbud att visa oss gästfrihet och hjälpa oss vid spaningarna efter min hustru's mördare.»

»Äfven vi skola vara eder till hjälp, ärlige och välbördige herre!» försäkrade de andra borgarne.

De tre tyskarne hade redan passerat hela den långa bron och trädt genom Yttre Norre Port ut på Clara gården, där de uppsökte stranden af Clara sjö i tydlig afsikt att begifva sig till S:t Clara kloster.

»Nåväl, ärlige och stränge riddare», sade nu Peter Ålending på sitt enkla och förtroendeväckande sätt, »låtom oss nu uppsöka min ringa boning, där min snälla hustru Christina visserligen skall väl taga emot oss och undfägna oss efter råd och lägenhet.»

Hela sällskapet satte sig i rörelse, för att komma in i staden.

Stockholm på den tiden var föga likt en af senare århundradens storstäder, men staden såg ganska täck och behaglig ut. Det 125 alnar höga tornet Kärnan med sin förgyllda ängel och sina glänsande tre kronor, Storkyrkans rödmålade väggar och slotets röda tak ofvanpå de höga hvita murarna utgjorde en helt ståtlig tafra för den, som — i likhet med Segebuden och hans son — mest vistats i landsorten. Staden bestod af röda tegelhus, blandade med i mörkbrun färg målade träbyggnader. All den myckna röda och bruna färgen harmonierade ganska väl med den frodiga grönska, som i tidernas längd utvecklats på de med näfver och torf täckta taken.

Vid det att sällskapet fördjupade sig i stadens inre, yttrade Clawus Smed till Peter Ålending, som gick vid hans sida:

»Det kommer mig före, att vi böra söka Klaus Nyendank hos Alf Grenerot. Synes det icke också dig så?»

»Måhända döljer han sig där», svarade den allvarsamme Peter Ålending. »Håll emellertid din port stängd och låt dina svenner vaka!»

TREDJE KAPITLET.

Till Stockholmen komma nya resande.

Följande morgon vaknade den ärlige riddaren Albrecht von Segebaden ganska tidigt. Visserligen var den bädd, som Peter Åländings hustru Christina beredt honom, både varm och god. Den var försedd med alla enligt tidens sed dithörande saker — både räckebooster, hufvuddynor, lärftslakan, täcken och fällar. Men riddaren hölls länge vaken om aftonen af sina sorgsna tankar och väcktes långt före dagningen af elaka drömmar.

Han slog eld och tände det vaxljus, hvarmed man försett hans rum. Därefter inkallade han till sig sin mest pålitlige sven Björn Åkesson. Denne var i själfva verket en själfegande bonde. Hans hemman hette Godegård och var beläget i trakten af Vadstena kloster. Men mannen hade lidit så mycket af de stora herrarnas och tyskarnas våldsgästningar, att han funnit skäligt att lämna sin hemort och fördelaktigast att icke bruka sin jord, förr än det olyckliga fäderneslandet blifvit befriadt från utländingars tryckande ok och en svensk konung uppstode, hvilken egde viljekraft nog att hålla stora herrar i tygeln. Under tiden slöt han sig till riddare Segebadens hird, emedan han stod i gammal tacksamhetsskuld till denne herre. I hans sällskap antog hans vän Erik Torkilsson tjänst hos samma ädle husbonde. Äfven denne var en synnerligt pålitlig karl och hade under de förflutna åren lyckats göra den ädle riddaren, hans fränder och vänner mången god tjänst. Mellan båda dessa kärn-

karlar och Segebadens familj hade uppstått ett förhållande, som närmast liknade vänskap.

Snart stod i den tidiga morgonstunden Björn Åkesson inne i riddarens kammare. Det var en skäggig man, hvilkens gestalt egde herkuliska dimensioner.

»Min käre Björn, jag har tänkt sända dig ut på en resa. Är du därtill villig?»

»Aldrig har Björn tvekat i eder tjänst, ädle herre.»

»Jag vet det. Aldrig har du svikit mig eller någon af de mina...»

»Och icke heller någon annan människa!»

»Sant!... Du vet ändamålet med vår färd till Stockholm denna gång. Jag vinner ingen ro i mitt sinne, innan min kära Julianas mördare blifvit befordrad till straff. Han har hittills undkommit oss. Ännu svårare lär det väl blifva att få honom i våra händer här i denna stora stad och bland alla dessa många människor, som här bygga och bo. Jag anser det därför önskvärdt att hafva omkring mig så många af mina gamla vänner som möjligt. Dessutom befinner sig staden i ett upprördt tillstånd. Det jäser bland befolkningen. Tyskarne äro fientligt sinnade och de svenska borgarne tyckas förbereda något vildt upplopp för att förskaffa sig den makten inom sin egen stad, som mecklenburgaren beröfvat dem och som egentligen borde dem tillkomma. Med få ord... ju flere vi äro, desto tryggare befinna vi oss.»

»I önsken således», inföll jätten, »att jag rider ut, för att hitkalla edra vänner?»

»Just så, min hederlige Björn!»

»Nåväl, ädle herre, jag reser ögonblickligen.»

Björn Åkesson tog ett par steg mot dörren, men hejdades af sin herres röst.

»Vänta, brushufvud! Du bör väl först erhålla kännedom om, hvilka de äro, som du skall kalla.»

»Behöfves icke!» sade Björn tvärsäkert.

»Huru? Du menar, att du i detta fall känner min vilja, innan jag uttalat den?»

»Naturligtvis! . . . Här är fråga om att hitkalla de ädle riddarna Erland Thurgoth, hans son Agmund Erlandsson Thurgoth och Palle Friis.»

»Rätt gissadt, min käre vän! . . . Men vet du också, hvar du kan finna dem?»

»Jag menar, att jag vet det. Den nykorade riddaren Agmund vistas vid drottning Margarethas hof, som för närvarande hålles någonstädes i närheten af Örebro, emedan hon ligger i underhandling med innehafvaren af detta slott och län om båda deras öfverlämnande till henne.»

»Godt!» . . . Och de båda äldre riddarne?»

»Befinna sig förmodligen som vanligt på Stegeborg. Ännu hafva de, så vidt jag vet, icke öfverlämnat detta slott åt Margaretha.»

»Men om de nu, trots din förmodan, skulle hafva gjort detta och Stegeborg redan är i danskarne s händer?»

»Nå, då får jag väl i orten spörja, hvarthän de hafva dragit. Jag har trogna vänner i den nejden, hvilka icke skola vägra mig de upplysningar, som jag möjligen kan komma att behöfva . . . Var således lugn, ädle herre. Innan fem dagar förflutit, är jag här tillbaka igen med edra vänner.»

»Må helgonen förlåna dig en lycklig resa! Och för att betrygga din färd och vinna himlaandarnas bevågenhet för din räkning, skall jag redan i denna dag skänka tio stora vaxljus till Clara klosterkapell.»

»Nå, farväl då, ädle riddare!»

Å nyo ville Björn Åkesson aflägsna sig, men ännu en gång ropade hans herre honom tillbaka.

»Ämnar du då begifva dig af alldeles ensam, min vän?»

»Man är aldrig ensam, då helgon och goda

änglar äro med på färden, om man också icke ser dem.»

»Ja, jag tror verkligen, att du med ditt rena sinne och ditt från all ondska fria hjärta har i ditt sällskap de skyddsandar, som du nämnde. Om de med välbehag ledsaga någon människa på hennes vägar och stigar genom denna tåredalen, så visserligen månne de vara vid sidan af en så genomgod varelse som du. Men jag har tänkt, att din och allas vår gode vän Erik Torkilsson skulle beledsaga dig på denna färd, ty den är — jag förbereder dig därpå — icke utan sina faror. Ännu svärma spridda skaror af garpar omkring på landsbygden, göra vägarna osäkra, röfva, mörda och bränna, hvarhelst de tåga fram och hafva — hvilka illgärningar de än må begå — ett godt skydd och säkert ryggvärn af Albrechts fogdar i de städer och på de slott, som ännu icke hafva fallit i Margarethas händer. Dessutom börja redan de med Margaretha in i landet flyttade danskarne att fara fram lika mord- och roflystet som någonsin garparne gjorde det under deras bästa tid.»

»Låt så vara, men...», började jätten, i det han samtidigt strök sina mustascher med en viss energi, hvilken hos denna flegmatiska natur var ovanlig.

»Således får Erik Torkilsson följa med dig. Jag ville icke för något pris i världen förlora en sådan man i min hird som du.»

»Nej, ädle herre, Erik får icke följa med mig.»

»Såå?... Och hvarför icke, om jag törs göra mig nog dristig att framställa en sådan fråga?»

»Jo, därför, att han behöfves här för att vaka öfver eder säkerhet, min ädle herre, och öfver eder sons, den unge och ännu oerfarne Erlands trygghet.»

Utän att afvakta, hvad riddaren skulle säga härom, gick den jättstore mannen sin väg.

Hans husbonde blickade efter honom och hvi-

skade, sedan han sett honom försvinna och dörren var tillsluten efter honom:

»Trogna hjärta!»

Riddaren satt länge kvar i en begrundande ställning, men Björn Åkesson sadlade sin häst och begaf sig med friskt mod ut på sin viktiga resa.

Det var full dager, då Björn lämnade kvarteret och drog ut genom porten till Peter Åländings stora gård, som var belägen vid den krokiga delen af Baggensgatan. Det såg ut att blifva en ljum och vacker vårdag. Små ljusröda, ulliga moln sväfvade sakta fram på den klara himmelen och uppsögos småningom af den torra luften, så att de omärkligt försvunno in i azurens hemlighetsfulla djup. Icke en vindfläkt rörde sig nere vid marken. Ur Mälaren och Clara sjö uppstego luftiga dimmor, bådande, att dagen skulle blifva skön. Här och där hördes ett bi eller en humla brumma liksom gamla ungarlar och ålderstigna ogifta kvinnor. Och de nyss till sommarlif vaknade flugorna förlustade sig och lefde muntert om i gyttjebaden öfverallt på Stockholms gator.

Peter Ålänning själf följde resenären ut genom porten. Men hvarje annan person, som i detta ögonblick haft sin väg genom Baggensgatan, skulle icke hafva i den likt ett yngre biträde i ett handels-hus klädde person, hvilken satt så oskickligt på hästryggen och gjorde så löjeväckande rörelser med armarna, hufvudet och kroppen vid hvarje steg, som den lilla feta hästen tog, igenkänd den i hjälm och harnesk klädde man, som dagen förut intågat i Stockholm under namnet Björn Åkesson och såsom medlem af den ädle riddaren Segebadens hird. Nu bar han hvarken hjälm eller brynja, hvarken sköld eller svärd. Peter Ålänning hade lånat honom en af sina egna dräkter. Äfven det käcka utseendet var försvunnet. Lätt är att inse, hvarför Björn undergått denna förvandling. Me-

ningen var att därmed förblinda ögonen på vakten vid stadsporten. Naturligtvis egde alla tyskar i staden redan kännedom om tilldragelserna vid Inre Norre Port dagen förut, och Björn fruktade med skäl, att man skulle vid porten fasttaga honom, om han infunne sig där i den dräkt, som var egenomlig för herremännens svenner och tjänare, när de voro på krigsstråt.

Den ärlige och välmenande Peter Ålending hade försett honom med en borgerlig dräkt. Nu i afskedets stund gaf den hederlige borgaren honom sina sista instruktioner.

»När du kommer till porten, uppvisar du den lilla skrifvelse, som jag lämnat dig. Man torde då låta dig fara oantastad. I färjstugan vid Ansta finner du allt hvad du behöfver för att förvandla dig till krigsman. Färjkarlen heter Knubbel Krogs-son och är en af mina vänner. Din lösen hos honom är orden: 'vargen är ute'. Med begagnandet af denna talisman vinner du hans hjärta... Farväl, min vän! Alla helgon ledsage dig på färden!»

Utan att möta några hinder passerade Björn Åkesson hela Baggensgatan. De borgare, han mötte, egnade honom icke någon tanke, endast en flyktig blick. Otympliga handelskontorister på dåliga hästar voro på den tiden en vanlig syn på gatorna och vid hamnarna i Stockholm. Men när den kække svennen närmade sig Korntorget, mötte han några rusiga tyska knektar.

»Se, där rider en förrädare», utbrast en af dem vid åsynen af Björn. »Honom gripa vi och hänga, innan han tillsammans med de andra svenska borgarne hunnit antvarda staden i munkedejans*) händer.»

*) Läsaren torde erinra sig, att Albrecht af Mecklenburg plågade kalla drottning Margaretha för munkedejan med anledning af hennes kärlekshandel med en dansk munk.

Förslaget väckte de andra svennernas lifliga och högljudda bifall, men lyckligtvis hade hela sällskapet tittat så djupt i botten af stänkorna på ölkrogen, att de voro ur stånd till hvarje allvarligt försök att verkställa hotel sen. Men okvädinsord och svordomar haglade öfver resenären, så länge han befann sig inom hörhåll. En af de tyska svennerna lyckades dock från den oordnade gatan upptaga en större sten och slunga den i Björn Åkessons rygg -- en bedrift, som naturligtvis väckte stort jubel bland hättebröderna.

Men Björn Åkesson red lugnt fram på sin lilla välfödda häst och tycktes icke märka hvarken öfversittarnes smädelser eller deras våldshandling. Snart anlände han till stadsporten, nere vid Konungssund*). Här liksom vid norra infartsvägen till Stockholmen, funnos två portar, en inre och en yttre, och mellan dem en lång träbro, hvilken förenade Stockholmen med närmaste land.

Det var således till Inre Söder Port, som Björn nu anlände. Framför honom bakom tornet låg den långa träbron och på andra sidan Konungssund var Åsöna**) med dess torn, den s. k. Yttre Söder Port, belägen.

Just då svennen anlände, hade man öppnat bron för att varpa fram ett fartyg från Saltsjön in i Mälaren. På den tiden funnos inga slussar. Skeppen måste vindas genom broöppningen. Kungssundet, såväl som träbron, tillhörde staden, och för hvarje skuta, som genomsläpptes, skulle en viss afgift till stadskassan erläggas för den kostnad, staden måste vidkännas genom underhållet af vindbro med hvad därtill hörde.

Om Åsöna berättar Rimkrönikan, att Stockholms stad i början af 1300-talet där hade sitt mul-

*) Nu kalladt Söder Ström.

**) Nu kallad Södermalm.

bete. Denna urkund beskriver ön sålunda: »sunnan från staden där bysens få geck». Då man ser det nuvarande Södermalms höjder, synes uppgiften vara lika tvifvelaktig som en mängd andra ting, hvilka Rimkrönikans fantasirike författare sammanskrifvit. Ingen i Norden författad bok har blifvit beslagen med så många osanningar som denna, men våra historieskrifvare fortsätta likväl att med god smak åberopa den såsom bevis för sina hypoteser.

Svennerne, som bevakade Inre Söder Port, voro (liksom vid den norra) idel tyskar. Den lilla skutan hade just lagt till land nedanför tornet i afvaktan på, att vindbron skulle hinna uppdragas och allting göras redo för invarpningen i Mälaren. Häraf begagnade sig några om bord varande personer till att landstiga och begära inträde i staden. En af dem var en högväxt vacker man, klädd såsom fiskare. Ett par yngre män tycktes vara bönder. Jämte dem stego två kvinnor i land, båda klädda i allmogedräkt.

Den äldre kvinnan tycktes vara omkring fyrtio år gammal, var mörklagd, hade svart hår och mörka, skarpa ögon. Hon var icke stor till växten, men välskapad och behaglig. Den yngre kvinnan hade ännu icke sett mer än sexton eller sjutton vårar, var mera högväxt och egde ett ansikte af sällsynt skönhet. Hennes drag tycktes vara fullt utvecklade, men uttrycket i ansiktet var hvarken utpregladt eller markeradt. Hos somliga kvinnor finnes i deras ungdom någonting egendomligt, hvilket gör intryck af, att deras väsende icke blifvit riktigt fullfärdigt, när det utgick ur skaparens hand. De tyckas, så att säga, behöfva skapas ännu en gång. Det är den rena första kärleken, som bringar knoppen till utveckling och förvandlar den till en blomma af felfri skönhet. Ungefär sådana tankar fick man, när man betraktade denna unga, landtligt klädda flicka. Men vacker var hon dock redan

nu. Hennes ögon voro den skönaste delen af hennes anlete. De egde den melankoliska, djupa mildhet, som är egendomlig för de blåa ögonen.

Den tyska vakten samlades omkring främlingarna och tvingade dem att träda in i vaktstugan invid porten. Männen åtlydde lugnt och säffligt denna befallning, men den äldre kvinnan gjorde invändningar.

»Få icke ärligt landtfolk numera draga fram i fred och ro hvar som helst i Sveriges rike?... Hvad vill detta säga?... Låt bli att röra vid mig, gemene karl!»

Denna mindre höfliga titel egnades en tysk sven, som fattade den mörklagda kvinnan omkring lifvet för att släpa henne in i vaktrummet. Kvinnans mörklagda ansikte tycktes blifva ännu mörkare. Det blixtrade hotfullt i hennes mörka öga och — i nästa ögonblick erhöll tysken af hennes lilla hand en smällande örfil, hvilken tvingade honom att släppa hennes veka lif, emedan han behöfde sin hand till att genom strykningar öfver kinden lindra den brännande svedan. Hans stallbröder skrattade på hans bekostnad, och den modiga kvinnan, hvilkens sätt mera liknade en karls än en kvinnas, hotade dem med sin knutna lilla hand.

»Hvad viljen I oss?» ropade kvinnan med en sträf och nästan manlig stämma.

»Wir wollen wete, hvilka I sind. Sapperlot!»

»Vi äro beskedliga bondmänniskor, det kunnen I väl se, edra talgoxar.»

»Vargen döljer sig ofta i fårskinnspäls», yttrade en af svennerna på tyska. Han brydde sig icke ens om att rådbråka svenskan.

»Hvad säger karlen?» frågade det karlvulna fruntimret, vänd till den högväxte, vackre mannen, som anländt i hennes sällskap. »Inte förstår jag utländska inte.»

»Inte jag heller, det vet du nog, Märta», sva-

rade den vackre karlen. »Ända sedan vi gifte oss, har jag icke varit utanför Fårtorps by eller talat med en utländare.»

»Är den länge karlen din man?» frågade en tysk.

»Om han är min man! utbrast den svartmuskiga kvinnan i full förbittring. »Jag vill icke råda någon att betvifla den saken eller att kasta en skugga på mitt ärliga namn, som är Märta Jönisdotter, bördig från Fårtorp.»

Tyskarne öfverlade sins emellan, huruvida främlingarna skulle tillåtas fortsätta sin färd in i staden eller de skulle visas tillbaka ut genom stadsporten och tvingas att gå ombord igen på skutan, hvilken redan lämnat stranden och var på väg att varpas fram till den öppning i bron, som nu åstadkommits genom uppvindandet i höjden af två mindre delar af bron.

Under detta uppträde hade Björn Åkesson ganska lätt kunnat komma ut genom Inre Söder Port, emedan tyskarne lämnat den öppen, sedan de släpat bondfolket in genom den. Dessutom voro hättebröderne så upptagna af bondfolkets ransakande, att de troligtvis icke ens skulle hafva märkt det, om Björn begifvit sig af.

Men den hederliga svennen, som i första ögonblicket ämnade begagna sig af dessa gynnsamma omständigheter, ändrade mening och stannade tvärt, då han skulle färdas förbi allmogefolket.

Ett utrop af häpnad och förvåning gick öfver hans läppar.

Kände han dessa främlingar?

Åtminstone kunde man såsom igenkännings-tecken anse det leende, som han utbytte med en af de yngre bondemännen. Björn skulle tydligen hafva ilat fram till denne, om han icke hejdats, därigenom att den unge allmogesonen varnande fört sitt finger till munnen och skyndsamt tagit det därifrån.

»Kan det verkligen vara möjligt?» brummade

den tydliga mycket öfverraskade svennen. »Men hvarför uppträder han i en sådan dräkt? Och hvilka äro de andra personerna? Hvem är den barska och karlaktiga kvinnan med de svarta ögonen? Och hvem är den länge vackre karlen, som hon säger vara hennes make? Jag förstår ingenting af allt detta.»

Tyskarne hade nu slutat sin öfverläggning, och en bland dem röt till allmogefolket:

»Sie können icke in Stockholm einkommen. Schnell hinweg! Ut durch den port! Und kommen icke zurück!»

»Jag ämnar visst icke gå min väg», förklarade det svartmuskiga fruntimret och gick ett par steg i motsatt riktning från porten. »Kom, godt folk!» ropade hon till sina vänner.

En af hättebröderna sprang fram och grep henne i armen samt började släpa henne ned till porten. Kvinnan protesterade högljudt, och den länge, vackre karlen, som hon uppgifvit vara hennes man, tog några steg framåt, liksom i afsikt att kasta sig öfver tysken. Den yngste bland bönderna ämnade också blanda sig i leken. En strid var nära att uppstå och tydligt var, att allmogefolket måste duka under för den till antalet öfverlägsna och dessutom väl beväpnade fienden. Flera bland hättebröderna hade redan blottat sina svärd. Den yngre kvinnan var blekare om kinden än en lilja. Men den äldre ådagalade ännu samma okuffiga mod. Hon blickade sin motståndare stadigt in i ögonen, och innan denne hade en aning om hvad som förestod honom, erhöll han ett slag midt i ansiktet af hennes knutna hand. Visserligen var slaget icke nog kraftigt att fälla honom till marken, men det förblindade honom för en stund. Det blef svart för hans ögon och midt i det svarta dunklet gnistrade hundratals stjärnor.

Kvinnan var nu fri och började springa uppåt staden, ropande till de sina att följa efter.

Men hon hann icke långt, innan en annan hättbroder grep henne fast, och nu började samma strid å nyo.

Ändtligen insåg Björn Åkesson, att dessa främlingars afsikt var att söka komma in i staden. Hvilka de nu än månede vara, dessa män och kvinnor, som befunno sig i sällskap med den af honom kände unge mannen, så beslöt han sig för att, om möjligt, bistå dem. Sannolikt föranleddes detta beslut af vänskap för den unge bonden, om han nu för öfrigt i verkligheten icke var någonting mera, ty man kunde icke misstaga sig därom, att de blickar, han under dessa uppträden hade emellanåt egnat denne främling, talade om innerlig tillgifvenhet och kärlek.

Plötsligt dref Björn Åkesson sin häst framåt, lutade sig något nedåt och slog ett hårdhänt slag på hättbroderns axel och yttrade kraftigt, men saktmodigt:

»Hör på, min ädle herre, ni krossar ju till spillror denna stackars kvinnas arm med edra klor, som icke äro af kött och ben, utan af järn.»

Hättbrodern upphörde att framsläpa kvinnan, men fasthöll henne fortfarande genom ett hårdt grepp kring hennes arm.

»Das geht eder nicht . . . icke ein schmule an.»

»Säger du det, min vän?» yttrade Björn lika saktmodigt och mildt. »Jag beder dig emellertid släppa kvinnan och icke längre göra hennes arm illa med dina järnfingar.»

Om Björn hade befunnit sig i harnesk och haft hjälm på hufvudet, skulle han troligen hafva dragit svärdet och befallt. Nu var han endast en simpel krämaresven och måste åtnöja sig med att bedja.

»Bah! . . . Potz-Donner-Sapperment!» utlät sig hättbrodern. »Sie ist . . . das ist hun er ein spion,

sum den danschke munkedeje skicket hit... hun er eine Erzfeindin... eine böse...»

»För det första», sade Björn, hvilken ännu alltjämt bevarade den saktmodighet, som tillhörde hans rol, »för det första är hon icke danska, eftersom hon talar ren svenska, och för det andra står hon under min husbondes beskydd.»

Sedan Björn Åkesson sagt detta, steg han af sin lilla häst och grep (med fortfarande leende min) med sin seniga hand kring hättebrodrens handled ett tag, som inom ett ögonblick kom denne att skrika af smärta och tvingade honom att släppa sitt offers illa behandlade arm.

»Jämför dina järnklor med denna arma kvinnas arm! Tror du, att din grofva näfve är ett passande skrufståd för en så spenslig och svag varelses lem-mar?» yttrade Björn Åkesson med samma saktmodighet, som hittills lyst fram både i hans tal och i hans anletsdrag som så innerligt väl passade till hans dräkt och den antagna rolen af krämar-sven.

Hela sällskapet — d. v. s. alla hättebröderna och det främmande allmogefolket — samlades omkring Björn, dennes lilla feta häst och den garp, som lärt känna Björn Åkessons fingrar och här gjort bekantskap med en kroppsstyrka, hvilken var vida öfverlägsen hans egen.

Den mörkhyade kvinnan sökte med den ena armens hand genom en sakta tryckning dämpa plågorna i den andra armen. Hon teg stilla och tycktes med både intresse och välbehag betrakta denne i kontoristkläder utstyrde man, hvilken så oväntadt uppträd till hennes skydd och försvar. Hennes svarta ögon häftade vid Björns ansikte.

»Hvem ist du?» sporde nu en annan hättebroder.

»Ja», inföll en tredje, »och mit hvat Recht plander du dick in dette? Jak er mans Kerl till

att sctoppe dick in ein Sack . . . ein Säck woll jakk säge . . . unt kaschte dick hinein in den Söter-Schtröm. Gewiss schkall do mir säge, warum do dick plandest in dette?»

»Se här! Kan någon af eder läsa?» sade Björn Åkesson, under det att han från något gömställe innanför sin rock framsökte den skrifvelse, som den hederlige Peter Ålending lämnat honom.

På skeppshvarfvet i den närbelägna Stadsgården timrade och hamrade man på trä och järn, som var ämnadt till de därstädes under byggnad varande koggar, småbåtar, jakter, märsskepp och andra farkoster. Men dessa ljud, hvilka föddes af det idoga arbetet, voro också det enda buller, som kunde störa de handlande personerna i den scen, hvilken vi nu upprulla för våra läsare.

»Finnes ibland er någon, som kan läsa?» upprepade Björn Åkesson sin till hättebröderna ställda fråga.

De flesta hade vid närmare gående undersökning utan tvifvel befunnits alldeles oskyldiga, om någon skulle hafva beskyllt dem för att ega en så hög grad af upplysning och bildning, att de kunde stafva sig fram i ett bref eller en bok. Men en af hättebröderna trädde fram och gjorde anspråk på att anses skicklig utföra det svåra proftet.

»Warum nicht?» började han. »Jakk haffer sctuderet in Wittenberg, in Wien, in Jena, und jakk kan mans lesen.»

Björn räckte honom skrifvelsen, som han långsamt uppvecklade och slutligen började läsa. Det befanns vara en af borgmästaren Bertold Brun och rådmannen Alf Grenerot undertecknad handling, som påbjöd, att Peter Ålending's kontorist Ulf Skottesson skulle hafva fri och obehindrad ut- och in-gång genom Stockholmens inre och yttre portar, och skulle detta gälla ej endast honom personligen, utan också alla andra personer, hvilka han ville föra med sig ut från staden eller in i den.

»Nun», sade hättebrodern, sedan han med hög röst och under lika ideligt, som jämmerligt stapplande och stammande läst brefvet till slut, »dette geht dikk an, aber disse antere perschoner ere nicht in ditt sällschap.»

»Jo, jag känner dem», förklarade krämarsvennen morskt.

»Ah!... det är en sctockholmare, welcher kenner dom.»

»Ja, min vän, de tillhöra just min husbondes, ärlige Peter Åländings husfolk. De hafva varit borta i hans ärenden och komma nu hem. Min vilja är, att de få passera och i fred gå in i staden.»

»Aper... aper... then lange kerl da perättete nysch, dat er nicht hatte lemnet then by... Ick kan icke erinmera...jo, ganschke gut!... then by Fårtorp, alltsiden han gift sikk mit then Frauenzimmer. Er ist nun...dass heist no...no zu för-schten Mal in Stuckholm. Wie kan er da zurück-wenden från then reise?»

Frågan var kvistig, men Björn Åkesson höll sig tapper. Han försäkrade, att karlen hade narrats. Och slutligen måste hättebröderne gifva med sig. Men deras brummande vittnade därom, att de icke voro alldeles nöjda med en så fredlig upplösning af äfventyret.

»Jag ledsagar dem själf ett stycke på vägen upp i staden», sade Björn Åkesson, under det att han gömde Bertold Bruns och Alf Grenerots skrivelse i det inre af sin krämaredräkt.

Därefter steg han till häst och uppmanade allt allmogefolket att följa honom. Han ville meddela dem några befallningar från deras herre och husbonde, sade han.

Hela sällskapet begaf sig uppåt mot Korntorget, och Björn Åkesson red midt ibland dem. Men när stadsmuren just vid nordvästra hörnet af Korntorget krökte sig och det där varande stora, runda vakt-

tornet dolde dem för hättebröderna vid Inre Söder Port, hejdade han sin gångare och sade, medan en allvarlig min lägrade sig på hans ansikte:

»Men nu... sedan jag förhjälpit eder in i staden... önskar jag få veta, hvilka I ären.»

»Mig känner du åtminstone, redlige Björn!« utropade den unge bonde, med hvilken svennen förut hade växlat igenkänningstecken.

Samtidigt kastade den unge mannen sig i armarna på Björn Åkesson, som tryckte honom till sitt bröst och utropade:

»Ja, nog känner jag dig, käre herre. Du är väpnaren Agmund Erlandsson Thurgoth... du är min egen duktige pojke. Kommer du ihåg våra äfventyr vid Stegeborg?»

»Förvisso erinrar jag mig dem och skall intill bleka och kalla döden komma ihåg, hvad vi två hafva gemensamt lidit och uträttat. Men du miss-tager dig, käre Björn!... Jag är *icke* väpnaren Agmund Thurgoth.»

»Inte!» utbrast Björn med en min af förundran och förskräckelse. »Men hvem är du då, som så mycket liknar honom?»

»Lugna dig, min vän», sade nu den mörkhyade och karlvulna kvinnan, i det hon lade sin späda och väl formade hand på den häpne svennens sadelknapp. »Lugna dig! Han är visserligen *icke väpnaren* Agmund, men så mycket säkrare är han *rid-daren* Agmund Thurgoth. Ser du *icke* guldsporren på hans häl?»

»Ah! Det är sant! Jag hade glömt detta. Nå, kom ännu en gång till mitt hjärta, min käre gosse! Men säg mig sedan, hvilka de personer äro, som befinna sig i ditt sällskap?»

Omfamningen försiggick och därvid utvecklades å ömse sidor mycken och innerlig värma.

»Nå», sade den förklädde vapensvennen sedan,

»hvilka äro de andra personerna? Jag känner dem icke.»

»De äro mina vänner.»

»Detta är intet svar.»

»Dock måste du låta dig därmed nöja, käre Björn Åkesson!»

»Måste jag...?»

»Ja, ty jag vill hafva det så.»

»Nå, då återstår mig endast att finna mig belåten. Men innan jag säger farväl, beder jag eder icke illa upptaga, om jag dels varnar eder alla för en handelsman, som heter Alf Grenerot och som bor i Skomakaregränd, dels uppmanar er, min käre, unge herr riddare, att göra ett besök snarast möjligt i Peter Åländings hus vid Baggensgatan. Där skolen I få ett gladt möte, som I icke vänta.»

»Hvem?... Hvad?»... Tala ut!»

»Nej, jag kan också hafva mina hemligheter. Den ene kan vara så god som den andre. Glöm emellertid icke Baggensgatan och Peter Åländings hus! Det minsta barn på Stockholmen kan visa eder dit... Och nu... helgonen vare med oss! Farväl!»

Svennen vände om sin gångare, men det lilla pigga djuret hade icke hunnit många steg, innan det upphanns af den mörkhyade kvinnan, som hejdade det och befallde svennen att luta sig ned, så att hon kunde hviska någonting hemligt i hans öra.

Han åtlydde denna befallning, hvilken meddelades honom i en ton, som tydligt bevisade, att den mörkletta kvinnan icke var ovan att härska.

»Du har bevisat drottning Margaretha en stor tjänst, min vän. Din belöning skall ligga tillreds för dig, så snart du infinner dig.»

»Men hvem är ni då?» utbrast den häpne svennen.

Intet svar fick han på denna fråga, ty kvinnan

var redan långt borta. Grubblande fortsatte Björn Åkesson sin färd ned till Inre Söder Port.

»Skulle det verkligen kunna vara drottningen själf?» mumlade han. »Det är alldeles otroligt. Och likväl tyckte jag mig genast, då jag såg henne, känna henne igen. Men hvilket ärende skulle hon väl hafva i en fientlig stad? Kanske att spela både den och slottet i sina händer.? Nå, den saken angår mig icke. Jag vill icke tänka därpå. Mig är det nog, att jag har lyckats göra min käre Agmund en tjänst. Såå?, som riddare Albrecht plägar säga, unge Agmund är redan riddare och, som det tyckes, god vän med en drottning! Nå, det går olika fort framåt här i världen för människor. Den enes bana är icke lik den andres. Somliga hoppa, medan andra krypa... Alltså — det var drottning Margaretha själf. Bah! Jag vill icke mera tänka på saken.»

Trots denna goda föresats tänkte Björn Åkesson på ingenting annat än detta under hela färden ned till Inre Söder Port. Tiden hade framskridit ganska fort, tyckte han, ty han såg, huru patrullen drog fram på stadsmuren och aflöste vaktposterna, hvilket skulle ske midt på förmiddagen. När Björn, efter att hafva med mottagandet af några plattyska speglosor sluppit lyckligt från hättebröderna vid Inre Söder Port och befann sig ute på bron, som ledde öfver till Åsöna eller, som vi skulle säga, Södermalm, hade skutan ännu icke blifvit varpad och vindad fram genom broöppningen. Björn måste vänta midt på bron ända till inemot middagstid, innan vindbryggans båda hälfter kunde nedfiras, men så snart detta skett sprängde han öfver timmerbron, slapp lätt och lyckligt genom Yttre Söder Port och kunde snart af väktaren i Storkyrkans rödmålade torn ses sträfvande uppför Åsönas höjder. När han uppnått toppen och i rask galopp styrde sin kosa ned mot Årsta, försvann han snart ej endast

för de ögon, som spejade efter honom i det blodfärgade kyrktornet, utan äfven ur synkretsen för den ärade hättbroder, som fått åt sig anförtrodd bevakningen från det hvitmenade slottstornet Kärnans högsta del.

»Var det verkligen drottning Margaretha själf?» mumlade han helt högt, under det att springaren i häftig galopp förde honom bort mot Årsta färja.

FJÄRDE KAPITLET.

Den läkekunnige munken.

När riddaren Albrecht von Segebaden hade gifvit sin dotter Ramborg och de kvarstannande tjänarna sina befallningar angående fru Julianas jordfästning i Ödeby kyrka och uti det under kyrkans golf belägna grafhvalf, som hörde egarna af Käggholm till, lämnade han sitt slott i spetsen för tio väl rustade och beridna svenner och med honom följde hans son Erland, denne yngling, som hittills tillbringat sitt lif innanför de lugna klostermurarna, sysselsatt med bokliga konster, men nu med ens kastades in midt uti den oroliga tidens fejder.

Medan riddaren och hans son jagade mördaren och, såsom vi bevittnat, voro i hack och häl efter honom ända till Stockholm, där han dolde sig i de mörka och ödsliga gränderna, tilldrogo sig åtskilliga händelser på Käggholm, hvilka nödga oss att nu anmoda läsaren vara oss följaktig till sjön

Väringen och borgen Käggholm på den vackra ön, som tycktes flyta på den natursköna insjöns yta.

Juliana Windhausen hade träffats af den mordiska pil, som Klaus Nyendank, hennes gamle fiende från de tider, då båda voro unga, hade skickat henne från en båt på fjärden eller en trädtopp i slottsparken. Aldrig blef det fullt utredt, hvar hättebrodern Klaus Nyendank befann sig, när han affossade det dödande armborstskottet. Ty om pilen var förgiftad, såsom riddare Segebaden yttrade, måste såret vara obevekligen dödande.

Ramborg satt invid den bädd, på hvilken man lagt modren, och höll likvaka vid den älskade modrens kallnade stoft. Hon var, tvärt emot tidens sedvänja vid dylika tillfällen, nu alldeles ensam, emedan hon hade skickat tärnan ned i stekarehuset för att befalla tillredandet af en enkel aftonvard. Skön Helena, tärnan, blef länge borta och stolta Ramborg försjönk i djupa och sorgliga tankar.

Det är hemskt att sitta alldeles ensam i samma rum som en död människa; hemskare, om man sitter alldeles tätt invid bären; allra mest förskräckligt och hemskt, om den döda människan, medan hon lefde, varit ömt älskad af den, som håller likvakan vid hennes bår och hvilens hjärta skälfrer vid åsynen af de bleka, för alltid stelnade, kära anletsdragen.

Ramborgs unga och ömma hjärta skälfrde. Sorgliga toner ljödo från alla hjärtats strängar. Det var så tyst omkring henne. Tystnaden var hemsk och tryckande. Ett ljud, ett skri skulle gjort henne gladare och allra gladast, om det kunnat pressa sig fram ur den dödas bröst. Men Ramborgs moder låg kall och liflös på bädden.

Vaxljusen lyste klart vid den dödas hufvudgård och kastade lätta skuggor här och där på de bleka dragen. Tum för tum smälte vaxet. Lika orörlig låg modren. Lika djupt grubblade dottern. På

slottets torn satte sig en ugglan och upprepade med stor flit sitt hemska ljud i olika tonarter. En flädermus vidrörde med sina vingar många gånger de små fönsterlufterna. Den döda kunde naturligtvis icke höra detta och det gjorde henne detsamma, huru ofta ugglan och det flygande däggdjuret väsnades. Den lefvande var alltför djupt nedsänkt i sina dystra tankar för att kunna egna någon uppmärksamhet åt de yttre företeelserna.

Slutligen kom tärnan tillbaka från stekarehuset och urskuldade sitt dröjsmål därmed, att hon rönt åtskilliga svårigheter, då det gällde att göra upp eld. Hon följde icke sanningen, den fagra tärnan, hvilken för öfrigt bar det om föga tilltalande inre egenskaper vittnande namnet Helena — ett namn, hvilket, Gud allena vet hvarifrån, hade redan på den tiden smugit sig in i vårt fosterland. Hon narrades, såsom naturligt var, då hon bar ett sådant namn och icke heller lånade ett annat. Hon hade under största delen af den tid, hon varit borta från döds-kammaren, stått bakom slottstornet och fört ett förtroligt samspråk med stalldrängen Stenkil.

»Nu är emellertid måltiden tillreds», slutade hon sitt långa anförande, hvilket afhandlade odugligheten af de flintor, det stål och det tunder, som fanns på Käggholm. »Behagar fru Ramborg spisa?»

Agmund Thurgoths fru tycktes icke höra uppmaningen. Hon endast suckade djupt och fortsatte sitt sorgsna tänkande.

Helena betraktade henne en stund under tystnad, men när har väl någonsin en kammartärna kunnat uthärda att tiga några minuter?

»Jag ber att få nämna för nådiga frun att jag sändt bud efter den läkekunnige munken.»

»Hvilken munk?» sporde Ramborg, som spratt upp ur sina djupa tankar, emedan Helena hade stegrat sin röst till en för henne ovanlig och onaturlig

höjd och styrka. »En läkekunnig munk, säger du?»

»Ja, pater Laurentius i klostret därinne i Kåglans skog. I hafven nog sett honom, nådiga fru. Det är en gammal man med ett långt, grått skägg, som räcker honom ända ned förbi knäna.»

»Nå, jag erinrar mig honom kanske. Men du torde vara af godheten säga mig, hvad den mannen skall uträtta här med sin läkekunnighet. Menar du, att han kan väcka de döda till lif igen?»

»Större under lär den Guds mannen hafva gjort, om man får tro, hvad som berättas.»

»Större under? . . . Kan det väl gifvas något större under än det att gjuta nytt lif i döda lemmar?»

»Kanske!»

»Tala ut, flicka! Hvad menar du? . . . Men det gör ingenting, om jag får din mening att veta eller icke . . . Låtom oss nu äta, eftersom maten är redo!»

Ramborg satte sig till bords och tillät tärnan att spisa i hennes sällskap och vid samma bord.

Helena, som utan tvifvel blifvit grundligt tröstad af stalldrängen Stenkil i skuggan af det höga tornet, ådaga lade en god matlust. Fru Ramborg Thurgoth däremot endast »petade i maten». Gafflar funnos sällan på ett väldukadt bord vid slutet af trettonhundratalet, och såg man dem någon gång, lågo de icke på eller vid de ätandes fat, utan sutto endast i steken, kakan eller det kokta köttet och fisksoffet och kallades då förskäraregaffel eller — i hus, där man envisades att begagna äldre tiders språk och sedvänjor — skutulsvennarspjut d. v. s. det redskap, som de stucko in i soffet för att fasthålla detta, medan de sönderdelade dess massa.

Tyvärre kunna vi — sanningskära som vi äro in i de allra obetydligaste detaljer — icke säga, att skön Ramborg lade någon gaffel från sig. Men vi konstatera, att hon förtärde nästan intet, fastän måltiden var efter den tidens fordringar ganska god.

Den bestod nämligen af kall lybsk skinka, uppvärmd oxstek, ägg, upphettade köttkorfvar, kall och kokt torkad gädda, uppvärmda rökta och stekta siklöjor, rimsaltad fisk, kall rådjursstek, smörmos, gelantin på tunga med russin och mandel samt många andra läckerheter och dessutom dyrbara kryddor i små silfverbägare för att efter smak och behag krydda rätterna, såsom t. ex. saffran, kummin, paradiskorn, galanga, peppar, anis och socker.

Medan Ramborg dystert blickade på maten, åt tärnan för två eller tre och lät icke maten tysta munnen. Hon pladdrade oupphörligt och visade därigenom föga vördnad för likrummet och den döda matmodren. Hon var yster och lättsinnig, yrande bland sina tankar och begär lika omedvetet som det torra löf, hvilket vinden fattar och gör till sin leksak. Men den bedröfvade unga frun hvarken hörde på henne eller svarade henne. Helena hörde dock uppenbarligen till den egendomliga klass af människor, hvilka anse talgåfvan vara oss gifven icke för att både upplysa och blifva upplyst, icke för att inhämta andra förnuftiga varelsers tankar, utan endast för att sätta oss i stånd att föra till torgs våra egna. Ändtligen var stalldrängen Stenkils förtroliga väninna mätt — icke mätt af att pladdra, utan mätt af den goda spisen. Hon började nu duka af bordet och flytta husgerådet tillsammans med kvarlevorna ut i ett yttre rum. Men hon pratade alltjämt. Det är en anmärkningsvärd sanning, hvilken ännu icke har af vetenskapen kunnat förklaras, att ju tommare en människas hjärna är, desto rörligare är hennes tunga. Men måhända låter förhållandet förklara sig på grund af den naturlag, som tyckes allmänt råda inom den synliga skapelsen, och hvilken bjuder naturen att hos de lefvande varelserna ersätta bristerna i ett organ genom ett väl stoppadt, skakadt och öfverflödande mått af kapacitet hos ett annat. För att förklara saken enligt mekanikens regler behöfver

man endast tänka sig, hurusom hjärnans maskineri, ju mindre inveckladt och således ju mindre tungt det är, desto lättare sättes i rörelse, hvarigenom drifhjulet, tungan, erhåller en desto starkare fart.

Under det att skön Helena fortsatte sina göromål och sitt ordsvammel, knäböjde den bedröfvade fru Ramborg framför krucifixet, som hängde öfver den afidna modrens dödsläger. Hon var uppenbarligen sysselsatt med bön, ty hon sträckte de sammanknäppa händerna upp mot den korsfästes bild, läpparna rörde sig, men intet ljud kom öfver hennes tunga.

Länge låg hon försjunken i sin andakt. Hon märkte icke ens, att sköna Helenas osammanhängande snack upphörde, emedan pigan somnat. Allt var tyst omkring den bedjande unga frun. Endast flädermössens lätta slag mot fönsterrutorna hördes.

Men plötsligt ljödo följande ord i kammaren:

»Välsignelse och frid råde öfver detta hus!»

Rösten, som talade, var en karls. Den hade en hård klang, men var för öfrigt mycket väljudande.

Ramborg väcktes upp från sina djupa tankar. Till en början trodde hon, att kristusbilden på krucifixet hade talat och yttrat de vackra orden såsom ett svar på hennes åkallan. Men när hon blickade upp till korset, var bilden lika kall och stel, lika stum och orörlig som alltid.

Den vackra fridshälsningen upprepades, och nu märkte hon tydligt, att den hälsande befann sig bakom henne. Hennes lilla hufvud genomkorsades troligen af den tanken, att Försonaren skickat henne en ängel eller ett himmelens helgon för att trösta henne. Hon skyndade att lämna sin knäböjande ställning och stod snart snart ansikte mot ansikte med den varelse, som välsignat huset och tillönskat henne frid.

En grå kåpa betäckte hans ganska korpulenta och mycket korta gestalt. Under munkhättan såg Ramborg ett anlete, som var mycket fåradt och från hvars nedre del nedhängde ett långt och i gråa, här och där nästan hvita vågor böljande skägg. Ända ned till den del af kåpan, som betäckte den förunderlige mannens eller gubbens knän räckte denna vackra ansiktsprydnad, som skulle anstått en eremit eller ett pelarhelgon. Men hvarken eremiter eller styliter voro att finna i Sverige på den tiden.

»Hvem ären I och hvad söken I uti detta sorgens hem?»

Detta var allt hvad Ramborg förmådde framstamma, ty hon blef mycket förskräckt, då hon varseblef en varelse så helt och hållet olik den himmelske budbärare, hon väntat.

Likt en ur molnen framblixtrande solstråle visade sig nu på munkens rynkiga anlete ett hjärtegodt leende. Han trädde nu helt nära henne och sade:

»Heter det icke i skriften: *ut non tristes sitis, sicut ii, qui non habent spem beatæ resurrectionis?*.*)

»Jag förstår eder icke, vördige pater... pater...?»

»Laurentius...»

»Ah, I ären den läkekunnige munken? ... Men I kommen för sent... Moder min är redan död... död.»

»*Tantummodo crede!* Allt är möjligt för tron. *Si fidem tanquam granum sinapis habeatis, nihil vobis impossibile erit.* Det är så mycket sagdt: om I hafven tro såsom ett senapskorn, skall ingenting vara eder omöjligt. Frukta dig icke, allenast tro! *Tantummodo crede!* Det är lifvets stora hemlighet.»

»Ack, käre fader Laurentius, hon är död... död... död...!»

*) På det att I icke mån sörja såsom de andra, hvilka icke hafva något hopp om en salig uppståndelse.

För hvarje gång den sköna fru Ramborg nu uttalade ordet »död!», stegrades smärtan, så att det sista död ljud såsom det mest förtviflade ångestskri ur ett på allt hopp utarmadt hjärta.

»*Tantummodo crede!* Tro . . . tro . . . tro! *Non enim mortua est femina*, hon är icke död, men hon sofver.»

Så långt hade detta rörande samtal mellan stolta Ramborg Thurgoth och den vänlige munken utvecklats, då den sofvande tärnan vaknade upp från sin slummer. Först spratt hon upp, liksom om hon i en obehaglig dröm sett sig förföljd och sedan stirrade hon yrvaket omkring sig, kvarvid hon naturligtvis snart upptäckte pater Laurentius.

»Jaså, han har äntligen kommit, den välsignade munken», slöddrade hon, under det att hon gäspade och sträckte ut sin kropp i stolen, såsom man gör, när man är sömndrucken.

Munken bevärdigade henne visserligen med en hastig blick, men icke med något svar på hennes yttrande.

»*Pax vobiscum*, högtlärde herre!» pratade skön Helena. »Det vill säga: välkommen hit! Låt nu se, hvad I förmån! Det är jag, som rekommenderat ert helighet hos den nådiga frun och sändt bud efter eder. Jag hoppas, att I nu läggen å daga så mycken konst och skicklighet, som kan döljas under en munkkåpa . . . Hvarför stå I där, pater, och visen ett dumt ansikte? . . . Raskt nu till verket! Desto förr kommen I tillbaka till köttfatet och vinstånkan i klostret.»

»*Nequam! Asina! Paniperda!*» brummade pater.*)

»Det var mycket vackert sagdt, vördig pater, fastän jag icke begrep annat, än att så väl ljudande

*) De latinska okvädinsorden betyda: »Odåga! Åsna! Brödfördärfvare!»

ord måste vara uttryck för en fin artighet», yttrade Helena, som nu kommit på fötter och sväfvade omkring i rummet samt vid slutet af sitt lilla tal lade armen helt förtroligt kring den vördige gråbrödrarmunkens tjocka hals.

»*Vade retro, satanas! Vade retro, diabole!*» utropade pater Laurentius, medan han häftigt befriade sig från den lättsinniga tärnans arm.

»Tyst, Helena!» befalde den unga frun. »Förolämpa icke denne vördige fader i Gudi genom dina lättsinniga ord och åtbörder!... Och tänk på, att döden gästar i detta rum!»

Helena tycktes blifva något litet nedslagen, när hon undfick dessa välförtjänta förebräelser. Hon satte sig i en länstol längst borta i bakgrunden och såg trumpen ut.

»Läs eller sjung en mässa för den dödas själ, vördige fader Laurentius!» bad fru Ramborg.

»Gärna, nådig fru!» sade munken och stämde genast upp ett dundrande:

Ex profundis ad te clamavi, Domine!

Ugglan på slottets tinnar och flädermössen, som slogo mot fönsterrutorna med vingarna eller hufvudet, öfverröstades af munkens metallrika stämma. Ramborg föll på knä vid dödslägret och dolde ansiktet i sina händer.

»*Miserere mei, Domine!*» ropade den unga frun, när den högtidliga sången tystnat. Själfrva den lättsinniga tärnan framsuckade ett ängsligt »*pater peccavi*».

Sedan pater Laurentius slutat, gick han tyst och stilla fram till bädden, där den döda låg. Han lutade sig ned öfver liket och beskådade noga de stelnade anletsdragen. Därefter fattade han med fingrarna fransen till ett af ögonlocken och drog det upp samt blickade skarpt in i ögat. Det föreföll den med klappande hjärta uppmärksamt åskådande fru Ramborg, som om den döda gjorde ett

svagt försök att rycka ögonlocket från munkens sammantryckta fingrar och sluta det till igen, liksom om hon velat säga honom, att han icke var berättigad till att störa grafvens frid och dödens hvila. Men kanske berodde detta på Ramborgs upprörda sinnestillstånd. Måhända var det den uppjagade inbillningskraften, som åstadkom en synvill. Om pater såg med ögonen eller kände med sina fingrar någon ryckning eller något den dödas medvetna eller omedvetna sträfvande att röra ögonlocket, så lät han åtminstone icke märka detta. Nu trädde äfven tärnan fram till dödslägret, och det måste medgifvas, att hennes min nu var mera allvarsam, än man sett den på mången god dag.

Pater egde detta för en god läkare absolut nödvändiga skarpa öga, som icke behöfver länge begrunda ett symptom och hvilket gärna kan kasta öfver bord utan skada både diagnos, prognos, therapi och allt hvad nu denna vetenskaps regler heta. Hans undersökning af fru Juliana Segebadens döda kropp gick mycket fort för sig, men var det oakadt mycket grundlig. Han lade sin hand på likets panna och, sedan den legat där så länge, att dess värme nedsjukt till pannans temperatur, förflyttade han samma hand blixtnabbt ned till fötterna. Då han lagt dem kring ena foten, ryckte det till i hans ansikte och han mumlade:

»Hufvudet någorlunda varmt... fötterna iskalla!... hm!... detta betyder något. Vore denna sköna kropp ett lik, skulle dödens kyla sitta i alla dess lemmar. Detta är ett axiom, som icke ens Johannes de Rupe Scissa eller Raymundus Lullus skulle våga bestrida. Alltså», fortfor pater Laurentius, läggande högra handens pekfinger till sin trubbnäsa, »alltså...»

»Alltså, vördige pater», afbröt honom här den yra tärnan Helena, »alltså... alltså...» (hon gjorde

här några gester, hvilka icke kunna anses fullt höfviska i närvaron af en munk) alltså... nå, hvad mera, vördige munk?»

»*Vade ad culinam!*» dundrade pater Laurentius. »Lösaktiga kvinna! Bort ur min åsyn!... Stör icke mina beräkningar! Denna här liggande kvinnans lif eller död bero på dem. Packa dig ned i köket eller — så sant jag heter Peder Månsson, nu Laurentius, och varit munk i Vadstena och på svenska bearbetat Johannes de Rupe Scissas latinska läkarebok *) och botat tusenden — skall jag låta en vampyr suga allt blodet ur din vällustiga kropp, som dock är endast stoft och aska... Bort!... Ur vägen!... *Ad culinam tendas!* det är så mycket sagdt: spring ned i köket och hämta upp ett ämbar ljumt vatten och några linkläden och ett käril, hvari man kan uppsamla ett halfstop blod... *Citissime!* d. v. s. allra skyndsammast!... Ansträng dig af alla krafter, *ancilla pulcherrima*, det är så mycket sagdt: vackraste bland ungmör!»

»Minsann kan han icke vara artig och höflig nog, när han vill, den där gråmunken!» utropade Helena. »Ni är en lustigkurre, min vän.» Och just då hon sade detta, kastade hon för andra gången sin runda arm kring paterns hals. Längre fortsatte hon likväl icke den omfamningen. I nästa ögonblick var hon ute i trapporna, på väg ned i köket efter de af den läkekunnige gråbrodern rekviderade sakerna.

»Min gud!» hviskade Ramborg. »Tron I verkligen, vördige pater Laurentius, att I kunnen uppväcka henne från de döda?»

»Nej, nådiga fru, det förmår icke vetenskapen. Men jag menar, att det icke är så alldeles visst,

*) En Vadstenamunk Peder Månsson har verkligen efterlämnat en bearbetning af en på latin författad, utländsk läkarebok.

att eder moder är död. *Omnia ad majorem Dei gloriam!* Kan jag bringa hennes kropp till rörelse igen, så är det icke mig, utan Gud och helgonen, som pris och ära tillkomma... Men stör mig nu icke i mina undersökningar! Jag har ännu mycket att göra, många naturens hemliga vägar att utspana, innan jag kan med visshet säga, om denna kvinna är lefvande eller död... Stör mig icke! Fall ned inför madonnabilden i hörnet där och bed... bed, mitt barn! Kanske himladrottningen lyssnar till dig och låter beveka sig.»

Ramborg ilade med en skymt af återvagnadt hopp bort till den af munken utpekade bilden. Den var uppställd på en bred hylla, förfärdigad af mörk, sjödrucken ek och konstnärligt skulpterad. Hyllan var så bred, att den lemnade plats för tre stora ljusstakar framför bilden. Vaxljus sutto i stakarna, och Ramborg skyndade att tända dem. Därefter kastade hon sig på knä och bad många innerliga böner, att »Gudsmodern» måtte gifva åt henne hennes moder åter. Hon inblandade här och där någon af de på den tiden begagnade och åtminstone af de mera bildade folkklasserna »utan-till inlärd» kyrkobönerna t. ex. den som börjar med ett »*Gemitus mortis circumdederunt me*» och den kända sången »*Dies irae, dies illa...*» Icke är det alldeles visst, att hon förstod dessa latinska böneord, men med begripandet var icke så noga på den tiden, likasom det ännu i dag inom den katolska kyrkan icke så mycket kommer an på att förstå, som på att med läppar och tunga upprepa böneformulären. Säkert är dock, att sällan har någon bön, mera allvarlig och uppriktig än hennes, stigit öfver människoläppar och höjt sig upp till alla världars Gud.

Under tiden fortsatte den läkekunnige munken sina undersökningar. Han beskådade noggrant det sår i armen, som pilen förorsakat, lossade det till

en skorpa torkade lefrade blodet och tycktes vara mycket intresserad, då ett par eller tre droppar blod sipprade fram ur såret, sedan skorpan blifvit aflägsnad. Dessa, som det tycktes, dyrbara droppar uppsamlade han omsorgsfullt i ett glasrör. Ur något gömställe inuti sin vida kåpa framletade han en liten flaska, af hvilkens innehåll han göt några droppar bland blodet. Knappt hade denna vätska vidrört blodet, innan det började liksom koka i glasröret. En ånga af besynnerlig lukt utvecklade sig och spred sig i gemaket.

Munken förde glasröret bort till ljuset och betraktade innehållet med kritiska ögon. Sedan lade han röret på ett bord och fortsatte undersökningen af kroppen, lyssnade med örat invid den dödas mun, kittlade henne under näsan med en hönsfjäder och verkställde många andra saker, hvilkas ändamål hvarken vi eller läsaren skulle förstå, om vi än förmodade omständligt beskrifva dem. Slutligen framtog han en spetsig och skarp liten knif, hvilkens egg han just var i färd att undersöka, då någon stormade uppför trapporna och in i rummet. Det var skön Helena, hvilken nu ändtligen anlände med de saker, som den läkekunnige pater Laurentius hade begärt.

»Här har ni alltsammans, tiggaremunk!» ropade den lättsinniga tärnan. »Där är ämbaret med det ljumma vattnet. Håll till godo!... Och där hafven I linklädena! Var så god!... Och där är skålen... Slit den med hälsan! Den rymmer godt halfannan kanna blod, om det också vore både vargablod och bockablod tillsammans.»

Pater Laurentius sade ingenting, men den blick, som han slungade på den näbbiga tärnan, var det oaktadt ganska värtalig. Den uttryckte på en och samma gång förakt, medömkan och allvarlig stränghet. Ungmön blef förlägen, och tummade sitt »huckle» — en rörelse, hvilken tvingade henne att lyfta upp sina armar öfver hufvudet. I sin ordning blef

pater Laurentius nu förlägen, ty — skönare armar hade han aldrig skådat.

Emellertid låg stolta Ramborg fortfarande försjunken i bön framför jungfru Marias, »den heliga Gudz föders chans» beläte. Hon hade icke märkt någonting af det, som försiggick rundt omkring henne. För henne var andakten allt, hela världen intet i denna stund. Hon hoppades så visst att kunna genom sina böner beveka madonnan att inskrida till förmån för fru Julianas återvändande till jordlifvet.

Pater Laurentius fattade sin spetsiga knif och gjorde med rask hand ett snitt i den dödas arm — icke den sårade armen, utan den andra. Sårrets kanter rodnade. De blefvo mer och mer röda. Slutligen utpressades en droppe blod. Efter den första följde flera andra. Slutligen började det rinna, och när det runnit en liten stund, började det flöda i ymnighet.

»Håll skålen under armen, *puella . . . pul . . . pulchra!*» sade pater Laurentius. Det sista ordet ville icke gärna fram. Munken tyckte själf, att det hade en alltför stark bismak af värdsilig lusta och begärelse. Men det kom likväl, om också mot hans egen vilja. Skönhetens makt är stor. Den och själfviskheten äro världens enda verkliga storakter.

Och skålen hölls under armen. Det fick blöda. Ju mera blod, desto säkrare hopp och löfte om lif!

Patern uppsökte i någon af de många hemliga gömmorna i kåpan en liten flaska. Proppen blef med hast utdragen. Munken lät den döda lukta på flaskans innehåll. Åtskilliga minuter förgingo. Blodet var i ständig rörelse. Nu icke endast flödade det, nej, det strömmade — det forsade fram, och det mörkröda innehållet i skålen, som tärnan fortfarande och med darrande händer höll under den dödas arm, växte oafåtligt.

»Men... men, pater», stammade skön Helena.
 »Inte kan blodet rinna från en människa, när hon
 är död?»

»*Asina!* det är uttydt åsninna!» var allt, hvad
 Laurentius svarade.

»Mycket artigt sagdt!» genmälde tärnan. »Men
 om vördig pater Laurentius ville gunstbenäget tala
 svenska, skulle jag bättre förstå och högre värdera
 hans välvilliga omdömen om min person.»

Genom de förenade verkningarna af åderlåt-
 ningen och det starkt luktande ämne, som pater
 Laurentius höll under den skendödas näsa, fram-
 kallades småningom allt flera symptom af lif.
 Först inställde sig några nysningar. Naturligtvis
 kan en död människa icke nysa. När har väl någon
 hört talas om ett nysande lik? Ramborg ilade upp
 från sin knäböjande ställning framför Mariabilden.

»Min moder lefver!» ropade hon med en glädje,
 som hotade att sönderspränga hennes hjärta. »Den
 helga »Gudz föderschan» har hört mig...»

Hon kastade sig öfver modern, ropande:

»Lefver du, moder?... Se på din Ramborg!
 Blicka in i mina ögon!... Gud och alla helgon
 vare lofvade! Hon ser!... Hon ser mig!»

Genom sina häftiga och oöfverlagda rörelser
 vållade unga fru Ramborg, att den lättfärdiga tärnan
 släppte skålen, hvari blodet upphämtades, till golfvet.
 Där splittrades den i bitar, som aldrig blefvo räknade.
 Men ingen tänkte på denna jämförelsevis
 icke stora olycka, ty just i detta ögonblick upp-
 lyfte fru Juliana sina ögonlock och betraktade med
 en viss förundran sin omgifning.

»Hvar är jag?» hviskade hon svagt.

»Tillbaka hos oss, som älska dig», utropade
 Ramborg.

Munken söndertryckte en tår i sin ögonvrå,
 tvättade sin lilla knif i det ljumma vattnet och
 brummade:

»*Soli deo gloria!*»

Den lättfärdiga tärnan Helena hoppade och dansade af glädje. Den allvarlige munken betraktade henne med ögon, som icke voro alltför stränga. Dock skakade han på hufvudet, medan han aftorkade sin lancett på ett linkläde. Och ganska hörbart mumlade han:

»*Laborantes utero puellæ!*»

»Alltid lika artig!» utbrast den unga flickan.

»*Pueri innuptæque puellæ!*» brummade munken vidare.

»Ännu en artighet! Tack, pater Laurentius! Ni är den höfligaste man, jag i hela mitt lif träffat. Kan jag på något sätt vara er till återtjänst, så låt mig veta det!»

Emellertid blef fru Julianas arm förbunden i vederbörlig ordning. Hon hviskade några kärleksfulla ord till sin dotter, tryckte munkens hand och föll sedan i en djup och hälsobringande sömn.

»*Soli Deo gloria!*» hviskade pater Laurentius många gånger under natten, medan han vakade vid fru Julianas sjukbädd.

Ramborg och tärnan hade sökt en väl behöflig hvila.

»Stora äro dina verk, o Herre Zebaoth!» sade munken halfhögt, när morgonrodnaden började lysa in i den tysta kammaren. »*Tuum est regnum et potentia et gloria sempiterno. Amen.*»

FEMTE KAPITLET.

Fru Brita Göstafsdotter.

Ett par dagar hade förgått, sedan riddare Albrecht von Segebaden och hans son anlände till Stockholm. Trots de ifrigaste efterspaningar hade det icke lyckats att återfinna Klaus Nyendanks spår. Såväl riddaren själf som väpnaren Erland von Segebaden hade varit i rörelse, snart sagdt, både dag och natt. Både Peter Ålending och den redlige Clawus Smed hade gjort besök hos hättbrödernas anförare Alf Grenerot, men utan att kunna hvarken upptäcka en skymt af Klaus Nyendank eller aflocka Alf och hans argsinta hustru något förhastadt yttrande, hvarpå man kunde bygga något antagande, att flyktingen skulle vara dold därstädes.

Den ärliga riddaren, som icke hade någon aning om tilldragelsen på Käggholm efter hans affärd därifrån och som således ännu ansåg Juliana vara död och begrafven samt hvila lugnt under Ödeby kyrkas golf, var mycket otålig, hvarken åt eller drack, hade ingen ro hvarken natt eller dag.

Unge Erland ströfvade kring gatorna i sällskap med väpnaren Erik Torkilsson, hvilken, enligt riddarens bud, skulle ständigt ledsaga honom, ty den ömme fadern, som väl visste, att man icke i någon klosterlig uppfostringsanstalt erhåller världsvana, menade, att en erfaren man borde oafåtligen befinna sig vid den oerfarne ynglingens sida.

Erlands ögon, hvilka hittills icke varit vanda att se någonting annat än trånga klostergårdar,

mörka och tarfliga munkceller, skulpterade biktstolar och latinska mässböcker, njöto under första dagen i rikt mått af allt det nya och härliga, som i rikets hufvudstad tedde sig för hans blickar. Med en undran och beundran, som lätt låta förklara sig, stod han länge — flera timmar — i närheten af skeppsbryggan nedanför slottet och åskådade med stort intresse, huruledes somliga fartyg inlastade boskap och hästar, fläsk, smör och talg, hudar och beck, spannmål, honung och andra den tidens exportvaror, samt hurusom grönsaker och frukter såldes från nederländska småskutor, och hurusom andra större fartyg lossade packor med tyger från Lybeck, Amsterdam, Leyden och England, vinfat från södra Europa, lådor och korgar med peppar, paradiskorn, kanel, mandel och andra kryddor. Handelskontorister och krämaresvenner ilade hit och dit. Därnere vid den då för tiden lilla skeppsbron, som var byggd af trä, utvecklade sig ett mycket rörligt lif, hvilket både förvånade och tjusade den unge mannen.

Men hans ögon spejade därnere förgäfves efter Klaus Nyendank. Och troligt är, att han icke egnade all den omsorg, som hans far skulle önskat, åt frågan om mördarens uppspårande. Utom det för honom nya i detta rörliga lif inom en verklig handelsstad, funnos troligen andra tankar inom honom, hvilka gjorde sitt till att föranleda glömska af det verkliga ändamålet med hans resa till och vistelse i Stockholm. Emellertid försjönk han i drömmier, tyckte hans trogne ledsagare. Visserligen voro hans ögon öppna, som om han noggrant betraktat matroserna och arbetarna under fortgången af deras göromål. Men om Erik Torkilsson fällde ett omdöme eller gjorde en anmärkning, som rörde någon del af taflan framför dem, märkte han nog samt, att Erland väpnares tankar voro långt borta från skeppsbron och allt hvad fartyg hette — tremastade märsskepp, boyorter, koggar, jakter o. s. v.

Erik Torkilsson brummade litet afsides esomoftast:

»Hvadan detta?... Pojken är alldeles förvandlad. Man kan icke alls känna igen honom. Det rörliga lifvet här gör honom hufvudyr, kan jag tänka. Stockholm — han har aldrig sett någonting dylikt från fönstret till sin cell i Linköpings dystra kloster.»

Och i denna tanke fortsatte Torkilsson att på sitt välmenande sätt prata, så snart han fann någon anledning därtill. Men för hvarje gång, då han såg Erland spritta upp vid ljudet af hans röst, blef Erik Torkilssons min mera dystert och betänksam.

Och han föresatte sig att tala om för riddaren sina iakttagelser, så snart de kommo hem till deras kvarter.

Kanske kan läsaren få en mera klar inblick i de förhållanden, som nu vållade Erik Torkilsson så stort hufvudbry, om läsaren vill jämte oss bevittna en tilldragelse, som timat redan dagen efter den unge väpnarens ankomst till Stockholm — en händelse, hvilken icke bevittnades af svennen Erik och om hvilken denne således var okunnig.

Mot aftonen samma dag, då Björn Åkesson begifvit sig af på sin resa och upplefde de af oss förut skildrade äfventyren vid Inre Söder Port, satt Erland von Segebaden i sitt rum i Peter Åländings stora hus vid Baggensgatan, när han plötsligt hörde på sin dörr en rädd knackning.

»Träd in!» ropade han.

Dörren öppnades med stor försiktighet och endast så mycket, att öppningen visade honom en ung kvinnas fagra anlete. Han tyckte sig aldrig någonsin hafva sett någonting så skönt och älskvärdt. Han störtade upp, men innan han uppnådde dörren, hördes ljudet af två kvinnoröster, som skrattade hjärtligt. Ännu några små fnittranden

Därefter smälldes dörren igen midtför den ståtliche unge väpnarens ansikte.

Med hast sköt han upp dörren och såg framför sig två ännu skrattande kvinnor i bonddräkt. Den ena var mörklagd och tycktes närma sig femtiotalet, den andra var ljus och egde de allra mest outgrundligt djupa och milda blåa ögon samt var ögonskenligen mycket yngre.

Erlands blickar häftade vid den ungas intagande anlete och tycktes vilja liksom suga sig fast vid hennes drag, medan han framstammade frågan, hvarmed han kunde stå dem till hjälp eller tjänst.

»Det är icke er vi söka», svarade nu den äldre kvinnan med en röst, som var nästan lik en manspersons stämma; framför allt saknade den hvarje uttryck för den ljufva kvinnlighet, som plägar kunna hänföra en man och tända kärlekens låga i hans hjärta.

»Hvem söken I då?» sporde ynglingen, medan ännu alltjämt hans ögon slukade den unga flickans drag.

»Den ärlige Peter Åländing söka vi», svarade den mörkletta kvinnan. »Är icke detta hans hus?»

»Jo visst! Jag skall med nöje ledsaga er till honom.»

Denna höflighetsbevisning blef emellertid onödig, emedan Peter Åländing i detta ögonblick själf kom stampande med sina korta och tjocka ben nedför trapporna. Vid åsynen af de båda kvinnorna, hejdade han sig och tycktes blifva mycket häpen.

»I helgon alla!» utbrast den hederlige borgaren, sedan han kastat en pröfvande blick under den äldre kvinnans huckle. »Drömmer jag, eller är jag vaken? Är det verkligen eders nåd...?»

»Tyst, min vän! Det är verkligen jag, men jag vill, som I nog förstån, ogärna blifva röjd... Denne unge man...»

»Är en af mina vänner och fullt pålitlig, nådiga

fru... Men kom... kom! Jag vill föra eder till min lönnkammare... Hvilken öfverdådig djärfhet af eder att utsätta eder för denna lifsfara! Om hättebröderne få eder fatt, sätta de eder för lifstiden där hvarken sol eller måne lysa... Min Gud!... Alla helgon skydde oss! Kom!... kom, ers höga nåde!... Kom! Ingen har sett eder utom denne unge man, för hvilken jag ansvarar som för mig själf.»

I nästa ögonblick hade Peter Åländing försvunnit med sina besynnerliga gäster. Den yngre kvinnan med de stora blå ögonen vände sig om ett par gånger och hugnade vår hjälte med blickar... ack, blickar, som gingo honom ända till hjärtroten! Äfven hon försvann.

Länge stod Erland väpnare kvar utanför sin dörr och såg på den krökning af muren i den smala gången, bakom hvilken den sköna bondflickan försvunnit.

Slutligen gick han in i sin egen kammare, för att — drömma om henne. De stora blå ögon, som voro så fulla af själ och lif, ville icke försvinna från området för hans andliga blick. Han försökte tänka på sin aflidna moder, som hade haft svarta ögon, men huru han än ville tänka, blefvo i hans inbillning modrens ögon blåa. Han försökte förjaga den förföriska bilden genom att tänka på den fule Klaus Nyendank, men minuten hade icke förlidit, innan han tyckte sig se den hulda egarinnan af de blåa ögonen förföljd och hotad till lifvet af den lumpne garpen eller, som han numera borde heta, hättebrodern.

Länge satt han och drömde. I hans unga och oerfarna själ vaknade under dessa drömmar till lif tankar och känslor, hvilkas tillvaro inom honom han aldrig anat. Lyckligtvis inträdde efter ett par timmars förlopp, då tjänstehjonen för längesedan tändt vaxljusen i Erlands kammare och Erik Tor-

kilsson flera gånger varit därinne för att (naturligtvis utan att blifva hörd) fråga, om väpnaren önskade någon tjänst af honom — Peter Ålending och riddare Albrecht i Erlands kammare, fortsättande ett redan därute i gången påbörjad samtal.

»Jag reser i morgon, ärlige riddare», sade Peter.

»Men tillåt mig att följa dig, min gode man, med min son och mina svenner alla!»

»Ack nej, därtill är ingen anledning, herr riddare!... I behöfven väl stanna kvar här i Stockholm, och jag tycker mig resa litet tryggare till den beramade sammankomsten i Telje, då jag vet, att jag här lämnar efter mig en man, sådan som I ären — en man, hvilken icke lärer tveka att draga svärdet mot hättebröderna, om de skulle vilja begå någon våldsgärning.»

»Men besinna dock, min gode Peter Ålending», anmärkte riddaren von Segebuden, »betänk, att de personer, som magistraten gifvit dig till sällskap på resan till Telje för öfverläggning med drottning Margarethas befullmäktigade, äro allesammans hättebröder. Du ensam, min gode Peter, är svensk.»

»Hvad mera?... De våga icke tillfoga mig någon skada.»

»Lita icke på det!... Lambrecht Westfal, Alf Grenerot och Hans Grünolve, dina medombud, äro, som sagdt, hättebröder och synas mig vara karlar utan samvete. Isynnerhet den där Grenerot! Jag känner honom af gammalt. Han är, med ett ord sagdt, farlig.»

»Jag litar på min goda sak och på helgonens förböner. Med godt samvete och himmelens beskydd behöfver ingen hysa fruktan icke ens i de allra största farligheter.»

»Sant nog, vän Ålending! genmälde nu riddaren. »Jag har med mina råd endast velat erinra dig därom, att en samvetslös karl alltid är en farligare fiende än en hederlig karl. Gör nu, som du

själf vill. Jag och allt mitt folk skulle gärna hafva ledsagat dig och fört dig tillbaka hit i ditt hem oskadd och utan att någon kunnat kröka ett hår på ditt hufvud.»

Erland väpnare, som hittills suttit tyst och måhända icke ens hört ett enda ord af samtalet mellan hans far och den hederlige borgaren, blef nu varse, att han icke längre var ensam i gemaket. Knappt hade han fått klart för sig, att han såg Peter Åländing, innan han sprang upp från sin karmstol med samma lätthet, som om han varit en automat och blifvit satt i rörelse af en eller flera dolda fjädrar i det mekaniska underverkets inre.

»Hvem var hon?» ropade han. »Säg mig, redlige man, säg mig, hvem hon var! Hvad heter hon?»

Såväl riddaren som borgaren blickade med förvåning på den upphetsade ungersvennen. Den förre hade naturligtvis ingen aning om, hvad Erland menade, emedan han icke visste, att Erland sett de främmande kvinnorna. Peter Åländing förstod visserligen hans mening och visste öfvermåttan väl, hvem »hon» var, men aktade sig visligen för att låta märka detta. Därför antog han också samma förvånade min som väpnarens fader. Sannolikt egde han sina viktiga skäl till denna hemlighetsfullhet.

»Är du tokig, gosse?» tog fadern till orda. «Om hvem talar du? ... Sofver du eller är du vaken?»

»Han har sannolikt haft någon dröm», förmodade Åländing.

»Säg icke, att det var en dröm!» utbrast ynglingen med hetta. »Jag såg henne lika tydligt, som jag nu ser eder.»

»Hvem såg du?» sporde fadern ungefär så, som man plägar fråga ett barn eller en sinnessvag människa, när man icke vill uppreta dem genom motsägelser. »Säg mig, hvem du såg?»

»Ja, det skulle just vara ett nöje att få veta

detta, unge herr väpnare?» yttrade Peter Åländing med en viss köld.

»I skolen få det att veta», återtog Erland.

Därefter gaf han dem en förvirrad beskrifning på den syn, han haft, skildrande framför allt den unga flickan med en entusiasm, som föranlät fadern att börja frukta för den unge mannens förstånd. Peter Åländing åhörde alltsammans med iskallt lugn. Det såg ut, som om han åhört en fabel eller en saga, hvilken icke egde något intresse för honom såsom mognad man, men hvilken han af skyldig höflighet mot berättaren likväl åhörde med tålmod. Då Erland slutat sin skildring, skulle han, om han varit vid lugnt och jämnt mod, själf icke varit nöjd med den, ty hans upprörda tillstånd gjorde, att hela framställningen blef något oredig.

Peter Åländing skakade sitt vörnadsvärda hufvud och såg på riddaren Albrecht, som om han velat antyda, att det icke stod alldeles rätt till i den unge mannens hufvud. Och riddaren tycktes vara af samma åsikt, ty han tog sin son i famnen och utropade:

»Sansa dig, mitt barn!... Du har drömt allt detta.»

Och Peter Åländing afgaf nu med hög röst sin försäkran, att han delade denna åsikt. Han hade hvarken sett eller förrän nu hört omtalas de båda bondklädda kvinnorna, allra minst hade han mottagit sådana personer såsom gäster i sitt hus.

Därvid blef det. Till och med Erland själf började betvifla, att han annorstädes än i drömmen sett den undersköna flickan. Emellanåt var han visserligen fullt öfvertygad om, att han icke drömt, att hans sköna syn var en verklighet och att Peter Åländing af någon anledning icke ville hafva sin hemlighet röjd. Men andra stunder föreföll alltsammans honom som en vacker saga, hvilken han hört i barndomen och som han först nu efter många mellanliggande år af en händelse erinrat sig.

Och sedan vi nu skildrat denna tilldragelse i dess helhet, bedja vi läsaren att få framställa den frågan, om det under dylika omständigheter verkligen var så anmärkningsvärdt eller förunderligt, om den vackre väpnaren visade sig tankspridd och försjönk i melankoliska drömmar och djupa grubberier nere vid skeppsbryggan och annorstädes, där han egentligen befann sig i ändamål att spana efter sin moders baneman. För vår del finna vi icke någonting besynnerligt hvarken i detta eller däri, att hans svar på Erik Torkilssons frågor och tal icke voro alldeles så lifliga eller till fullo så förståndiga, som denne trogne tjänare och hedersman hade kunnat vänta sig.

Hvad nu beträffar de två i allmogekläder utstyrda kvinnorna, har en uppmärksam läsare sannolikt redan i dem igenkänt de resande, hvilka Björn Åkesson genom sin ärliga fintlighet lyckats skaffa inträde i staden.

Emellertid afreste Peter Ålending på sagd tid till det historiskt märkliga mötet i Telje. Själ tog han med sig endast två vapenföra svenner af hvilka den ene var en gammal trotjänare i både hans och hans längesedan affidne faders hus. Gubben var nu omkring sjutiosju år gammal, hette Ulf Ängelson och var grå i både hår och skägg. Men hans tre stallbröder såsom Stockholmens ombud vid bemälda sammanträde, tyskarne Lambricht Westfal, Hans Grünolve och Alf Grenerot, medförde ett tjog väl beväpnade svenner, då den lilla karavanen lämnade staden och drog till Telje. Dessa omständigheter blefvo af icke liten vikt under utvecklingen af de händelser, som snart skulle tima.

Innan vi afsluta detta kapitel, finna vi oss böra dels lämna några upplysningar om Peter Ålending och dels bedja läsaren åtfölja oss på ett kort besök hos Alf Grenerot — allt detta för att meddela några

upplysningar, utan hvilka det följande skulle blifva oklart för läsarens ögon.

Om Peter Ålending är då att säga, att både han och alla hans förfäder varit svenskar. Icke en enda droppe utländskt blod flöt i hans ådror. Han var, enligt häfdernas samstämmiga vittnesbörd, en mycket rik och i sin stad betydande man, »som gjorde skänker till kyrkan och lånade penningar åt den förnämste mannen i riket». Vi hafva redan hört honom gifva ett villkorligt löfte om en gåfva till S:t Eriks och S:t Henriks chor i Åbo och vilja nu blott nämna, att han verkligen under en senare period af sitt lif i detta heliga ändamål skänkte bort sina tomter vid det nuvarande Kornhamnstorg i Stockholm. Men de högvördige fäderna i Åbo domkapitel måste processa om gåfvan med Stockholms borgmästare och råd ända till år 1441, då tomterna slutligen blefvo Åbo kyrka tilldömda. Själftva Bo Jonsson Grip hade under sin lifstid lånat 1400 mark af den rike Peter Ålending och gaf honom till pant för summan år 1384 rättigheten att uppbära markegälden på Åland. Till S:t Henrici chor i Upsala domkyrka hade han redan vid tiden för vår berättelse gjort en donation, om hvilken säges i häfderna, att det var »en prebenda funderad af Rådsmannen i Stockholm Päder Ålanning och thes husfru Christin Padersdotter, hvilka gåfvo därtill penningar, gatubodar och renta af ett stenhus». Stiftelsen var redan 1387 stadfäst af Ärkebiskop och Kapitel i Upsala, »gjord till Gudz ähra, Vår Fru och S:t Olof till heder.» Vår store Porthan kallar honom *celebris*, ett epitet, hvilket på den tiden, då hvarken ordnar eller medaljer blifvit uppfunna, var en äretitel af högsta rang. Namnet Ålending torde icke, såsom af en författare (Porthan) antages, bero därpå, att denne *byaman* i Stockholm*)

*) Borgaren kallades på den tiden *byaman*, liksom staden vanligen benämndes *by*.

var bördig från Åland, utan snarare därpå, att han genom ofvan nämnda kontrakt med Bo Jonsson Grip blef skatteindrivare och ett slags envåldsherre på Åland. Byamannen blef rådman i Stockholm redan 1377 och borgmästare därstädes var han år 1382. — Om hans reskamrater på färden till Telje Herredag 1389 behöfver endast nämnas, att Lambricht Westfal var tysk borgmästare i Stockholms By samt att både Alf Grenerot och Hans Grünolve (kallad Grönulf) voro rika, inflytelserika män samt räknades bland hättebrödernas förnämste.

Och nu begifva vi oss med läsarens benägna tillstånd till Skomakaregränden och Alf Grenerots hem för att förnya bekantskapen med bemälda hättebroders för sitt arga sinne vidt omkring berömda hustru Brita Göstafsdotter. De bland våra nuvarande läsare, som tagit kännedom om vår berättelse »Magnus Smek», hafva sett henne förr och skola nu helt visst i henne återfinna samma tyranniska kvinna som fordom. Mycket utpräglade naturer äro sällan underkastade några förändringar. De pläga likna klippan, som under årtusenden slipas af samma vågor utan att dock någonsin blifva slipad.

Skomakaregränden låg mellan Stortorget och S:t Gertruds kapell (nuvarande Tyska kyrkan). I denna stadsdel bodde uteslutande tyskar år 1389: Svenskarne, hvilka under konung Albrechts tid och i synnerhet sedan danskarne kommit till väldet inom landet, endast bildade ett litet och underlägset parti inom hufvudstaden, hade flytt de kvarter, där tyskarne hopade sig. Ett kraftigt bevis på svenskens tålmod gentemot förtryckare torde det vara, att Stockholms byamän icke anställde ett allmänt blodbad på dessa fiender till deras välfärd, utan åtnöjde sig med att så mycket som möjligt draga sig undan.

Det var aftonen före afresan till Telje Herre-

dag. Skutan, som skulle föra de tre tyskarna till målet jämte deras svenner och herrarna Sigge Brun och Simon Djækn till Trögd, låg redan färdig vid Skeppsbyggnan nedanför slottet bredvid den skuta, på hvilken Peter Åländing skulle färdas dit med sina två svenner. Hatet mellan tyskar och svenskar hindrade naturligtvis, att resan kunde ske gemensamt ombord på ett enda fartyg.

Alf Grenerot var i det stora hvardagsrummet sysselsatt med att i ränslar inpacka de sista förnödenheterna, som skulle medfölja och hans trogna äkta hälft stod morsk och dråplig bredvid. De små feta händerna hade hon knutit helt energiskt och satt dem i sina sidor, hvarför hon också tedde sig så majestätisk, som det egnar och anstår en hustru, hvilken är i besittning af ett lika stolt, som lyckligt medvetande om, att hon har sin krälände man under toffeln och är enväldig härskarinna i mannens hus.

»Jaså», utlät hon sig under fortgången af den djupt underdånige makens arbete och sedan hon något lugnat sina känslor och så där tämligen »återkommit till sig» själf efter den senaste bekantskap, som hennes feta fingrar stiftat med hättbroderns borstiga och eldröda hår, »jaså, nu skall du ut igen. Jag undrar just, hvad det nu är för en fager ungmö, som lockar dig. Är hon rödhårig och surögd liksom den förra? *Inte?* Jaså, hon är inte det... Nå, då är hon väl halt och lemmalutt, kan jag tro. Jaså, *intet det heller?* Nå, jag må säga, du är en lycklig ost, du. Men så är du sannerligen en vacker karl. I hela Stockholmen finnes ingen, som kan skryta af så magra ben och så lysande hår...»

»Jag har ju sagt», vågade mannen och maken, men naturligtvis endast helt blygsamt och ödmjukt, genmäla, »att det icke är fråga om någon kvinna.»

»Jaså, det är icke fråga om kvinnfolk?... Kantänka! Skall resa till Telje i stadens angelägenheter? Var det så, du sade? Och du vill inbilla mig, att stadens borgerskap, borgmästare och råd icke kunna finna någon lämpligare person än du, till att gå stadens ärenden... Jaså, du är en af de förnämsta personerna i byn?... Är du verkligen det?... Ah, kanske borde jag nalkas dig endast i knäböjande skick? Kanhända vore det bäst att först som sist salta dig i en tunna och skicka dig till påfven för att få dig kanoniserad? Jag kunde se'n sätta upp dig på en hylla bredvid vår helga Frus bild, tända vaxljus och rökelse inför dig och dyrka dig som ett helgon. Ah, du hycklande skurk! Jaså, du skall till Telje, och till på köpet skall du vara ombud där vid en herredag?... Ser du inte borsten, som ligger där? Skall inte den med på resan? Ah, verkligen! *Behöfver du den inte?* Verkligen? Men tag den ändå, så att du kan putsa dig och göra dig riktigt fin, när du kommer till Telje. *Sade du, att du skall till en herredag och icke till dejemöte?* Verkligen?...»

»Ja, det är verkligen fråga om en herredag, min söta, lilla, kära ängel», invände Alf Grenerot. »Se här har jag magistratens fullmakt... Läs!... Läs! Där ser du stadens sigill... Läs, och låt mig sedan vara i ro, om du kan.»

»*Om jag kan, sade du!*... Aldrig har en så oförsynt man funnits på jorden som du. *Om jag kan* vara tyst och lämna dig i ro. Är det, hvad du har rätt att säga, sedan jag nu under en hel timme med en ängels outtömliga tåla mod har åhört dina dumheter? *Ro!* kantänka! Han har ingen ro för mig... Nej, jag kan väl tro, att du tycker det. Jag borde naturligtvis låta dig i fred och ro drifva dina lumpna kärleksintriger.

»Jag har inga sådana intriger...»

»Du *har* inga, säger du? ... Men du *ville* naturligtvis gärna hafva... Åh din skamlöse äktenskapsbrytare! ...

Hvad som tilldrog sig under den närmast följande halfva minuten hvarken kan förtäljas på ett fullt nöjaktigt sätt eller behöfver omtalas. Sedan den nämnda korta tidrymden förflutit, stod Brita Göstafsdotter lika majestätisk igen, och endast några borstiga och eldröda hårstrån, hvilka sutto fast mellan fingrarna på hennes knutna händer, utgjorde vittnesbörd om beskaffenheten af det arbete, som denna förträffliga kvinna hade handlagt.

»Jaså, du skriker», återtog hon. »Det gör ondt kantänka! Stackars lille ömtalige pilt! Din mor skulle hafva piskat dig, medan du var liten, så hade det måhända kunnat blifva ett slags karl af dig... Nå, blir du aldrig färdig? *Har du ännu en rensel att fylla*, sade du?... Åh, jaså, jag skall läsa *fullmakten*, säger du. Det behöfver jag icke. Jag vet ändå, att det är ett kärleksbref... Jaså, skall jag taga upp den från golfvet och läsa den? Är jag icke din husfru? Ar jag kanske din tjänande kammartärna, som skall vara tillreds att samla upp allt det elände, som du behagar strö omkring dig på golfvet? Inte?... Jaså, du erkänner således, att jag är din maka?... *Hvar du har gjort af dina lybska skor?*... Skall jag nu vara din betjänt också? Herren behöfver en page till sin uppässning, och den pagen skall vara hans egen husfru!... Du borde blygas...»

Under sökandet efter de från Lybeck importerade skorna, upptog den förtryckte äkta mannen magistratens skrifvelse från golfvet och räckte den å nyo till sin majestätiska herskarinna, hvilken nu läste den, mindre af intresse för dess innehåll, än emedan hon behöfde hämta andan efter den långvariga och häftiga ansträngning, hvarmed hon pröfvat lungorna, tungan och läpparna.

»Nå, har du läst det nu?» sporde Alf Grenerot beskedligt, sedan han funnit de lybska skorna och hunnit låta dem försvinna i den stora läderränselns hemlighetsfulla Ginungagap. »Är du nu öfvertygad om, att här icke är fråga om något kärleksäfventyr?»

»Sade du något?» tog nu fru Brita Göstafsdotter åter till orda, sedan hon hämtat nya krafter och var redo att med sitt vanliga hjältemod kasta sig in i den ojämna striden, om man får med ordet strid beteckna ett ordbyte, där motparten var nästan vapenlös och hon ensam fullt vapenför. »Sade du något? *Om jag är öfvertygad?* Ja, nog är jag öfvertygad om, att jag har fått till man ett afskum, som är så fult, att ingen kvinna på jordens hela ring vill egna det ens en undersökande blick. Pigorna springa långa vägar för att undslippa åsynen af dina smala ben och eldbusken på ditt fula hufvud. Hvarför skall jag ensam i hela den vida världen hafva en man, som är en afsky för allt, hvad kvinnor heter? *Är det bra, om du är så ful,* säger du?... Jag vet icke, hvori jag försyndat mig emot helgonen, eftersom de skickat mig på halsen en man, så ful och obehaglig, att ingen annan kvinnlig varelse skulle vilja ensam med honom göra en lustfärd till Telje. Ditt gemena, nedriga stycke... Jaså, jag kan vara glad säger du, därför att jag får hafva dig för min egen räkning!... Tycker du det? Nå, nu går skammen ordentligt omkring på torra landet. Jag skall nöja mig med en man, som alla andra kvinnor afsky, och alla mina grannkvinnor skola hafva män, om hvilka kvinnfolken svärma som bien kring sötblomstret, t. ex. Heinrich Smeds Pernilla och många andra. Jaså, *du säger,* att jag är tokig? Ja, tokig var jag, då jag gifte mig med en sådan som du... »Ja, men snälla Brita lilla, jag vill hjärtligen bedja dig betänka, att du nu är alldeles orimlig.

Jag reser ju till Telje herredag i sällskap med Lambricht Westfal och Hans Grönulf samt Peter Åländing.»

»Jaså, *han* skall vara med på färden!... Kunde just tänka mig det!... Du tager med dig mannen till en af din hustrus dödsfiender. Det är så likt dig, din mes. Det var Åländingens Christina, som sade om mig, att jag lärt mina konster af djäfvulens farmor. Kom nu inte och ljug! Du berättade det själf för mig. Och nu skall du resa till Telje i sällskap med hennes man. Jo, du är då en karl, som förstår dig på att plåga lifvet ur en stackars förtryckt kvinna som jag. *Rår du inte för det?* Hörde jag rätt? *Säger du*, att det är magistraten, som valt både dig och honom? Snygg magistrat, den där, det måtte jag säga!... Ja, nu måtte du väl åtminstone kunna taga lifvet af Åländingen under resan, så att hans öfvermodiga Christina kan få någon sorg... *Vet du inte, om du vågar?*... Åhja, du är då den fegaste karlstackare, som någonsin böjt knä framför vår Fru och helga Gudz föderska. *Vill jag göra dig till mördare*, säger du? Ja, blif hvad du vill, bara jag slipper se ditt malätna ansikte. Men det säger jag dig, att om du vill fara, så dödar du Peter Åländing under resan! Jag tycker just, att hans försmädliga Christina då skall kråma sig lagom, när vi härnäst träffas på barnsöl.»

»Men, kära Brita, är det verkligen ditt allvar?»

»Om det är mitt allvar, säger du?... Jag har då fått en man, som man torde få söka maken till bland de svarta blåmännen*). Han vill ingenting göra för att bereda mig, hans hustru och ömma maka, ett nöje, nej, inte ens så mycket som att slå ihjäl en för mig förhatlig kvinnas man. *Om jag menar, hvad jag säger?*... Jo, du, det gör jag verkligen.»

*) Negrerne.

»Ja, då skall jag göra hvad jag kan.»

»Hoppas också, att du gör det. Den högfärdiga Christina Åländing skall därigenom blifva spak, förmodar jag.»

Vi behöfva nu icke längre skildra uppträdet mellan Alf Grenerot och hans förträffliga Brita. Endast det är att tillägga, att då fru Brita den aftonen lade ned sitt efter dagens ansträngningar trötta hufvud på det blankslitna läderlakanet,*) uppsände hon till helgonen en uppriktig suck och några blida ord såsom uttryck för den i hennes hjärta brinnande tacksamheten, därför att, enligt hennes mening, det var helgonens mystiska inflytande och icke hennes egen hårdhet, som aftvingat Alf Grenerot det bestämda löftet, att Christina Åländings man icke skulle komma med lifvet hem från herredagen i Telje.

SJETTE KAPITLET.

En frukost hos fru Christina Åländing.

En dag satt riddaren Albrecht von Segebaden vid sin frukost, som bestod af fastedagsrätter, nämligen hvitkål med mjölk, torkad gös och en skönt doftande äggkaka, från hvilkens läckert bruna yta ångorna ännu uppstego och höjde sig mot taket, emedan endast få minuter förflutit, sedan den lyftades af elden. Endast svagt Eimbeckeröl hade man serverat honom till maten. Han var ensam vid bordet — d. v. s. ensam med fru Christina Peters-

*) Lakan af läder voro på den tiden ganska vanliga.

dotter Åländing, ty hennes man hade ännu icke hemkommit från resan till herredagen i Telje och riddarens son, Erland von Segebaden, hade ännu icke återkommit från en morgonutflykt i Erik Torkilssons sällskap.

»När väntas ärlige Peter Åländing hem?» frågade riddaren, troligen icke därför att han, som kommit på så förtrolig fot med bymannen, saknade kännedom om denna omständighet, utan endast för att säga någonting. Man är ofta, då samtalsämnen saknas, hänvisad till att framställa alldeles obehöfliga frågor om saker, hvilka äro fullkomligt väl kända af den frågande.

»Ingen vet det», svarade den hedersamma värdinnan. »Det beror af, huru länge herredagen räcker. Men jag önskar af allt hjärta, att han snart vore här tillbaka, ty tiderna äro oroliga och dessutom...»

Här afbröt fru Christina plötsligt sitt tal och en stark rodnad utbredde sig öfver hennes anlete. Hon var en vid pass trettiofemårig kvinna, liten, lycklig egarinna af en fyllig gestalt och ett ganska behagligt ansikte.

»Dessutom?...» upprepade med förvåning riddaren, som blifvit varse värdinnans rodnad och förlägenhet.

»Jag kan svårligen tala om det...»

»Är det en hemlighet, så...»

»Nej, visst icke!» utropade den vackra frun mycket lifligt.

Men både rodnaden och förlägenheten voro i synbart tilltagande.

»Men om det», återtog riddaren, skulle vara någonting, hvori jag förmår hjälpa eder, kunnen I för visso lita på mig och vara öfvertygad, att jag skall icke svika edert förtroende... Tala eller tala icke, kära fru, men haf förtroende till mig!»

»Ja, ädle riddare, det har jag. Och I skolen få saken att veta. En af tyskarna eller, som vi

förr sade, garparna och, som vi nu pläga tala, hättebröderna har efter min mans afresa besökt huset flera gånger. Han heter Herbricht Kræwel och handlar hufvudsakligen med pälsverk. Som jag hört min man säga, att karlen är känd för mycket litet anständiga seder, trodde jag till en början, att han sprang här för att... för att... att småprata med pigorna i vårt stekarehus, men... men...»

»Men nu hafven I kommit på andra tankar?»

»Alldeles så! Jag har goda skäl därtill. Han har... han har uppfört sig... så... så underligt mot mig.»

»Ah! Han har visat sig oförsynt... Jag förstår... I hafven haft skäl att beklaga eder... När var han här senast, den där Skräfvel eller Kræwel eller hvad han nu heter?»

»Just nyss!... Nu på morgonen! Jag mötte honom i den långa gången och han... han behagade...»

»Jag förstår... Han famntog eder och kanhända han stegrade sin oförskämndhet ända därhän, att han röfvade en kyss... Icke sant?... Jo, jag kunde tro det. Om hans goda smak är i detta fall ingenting annat att säga, än att den är berömvärd... Men, hvad menade karlen?»

»Icke vet jag det! Jag slet mig lös och ilade därifrån, lyckades finna en öppen dörr, ilade in och tillreglade dörren på inre sidan. Han stannade kvar en lång stund utanför dörren. Hjärtat klappade så hårdt i mitt bröst, att jag trodde det skulle brista, isynnerhet då han under halfhöga svordomar började försöka öppna dörren genom att inpassa den ena främmande nyckeln efter den andra i låset. Hvarifrån han i hast fick de många nycklarna, det vet jag icke...»

»Kanske medförde han dem i sin egen ficka», förmodade riddaren. »Den junkern tyckes tillhöra

det slags människor, som gärna bryter sig in i andras gömmor och därför alltid bär med sig falska nycklar. Sådana låsöppningsverktyg kallas numera — det berättades mig i går af borgmästaren Bertold Brun — I kännen ju honom? — de kallas... huru var det nu?... jo, dyrkar kallas de. Det är ett ord, för hvars tillkomst vi hafva att tacka hättbröderna, påstod den redlige borgmästaren. Han sade, att man härledt det från tyskarnas ord 'durch', hvilket ju betyder 'igenom' eller 'tvärs igenom' d. v. s. dyrken är ett redskap, som man begagnar för att skaffa sig väg 'tvärs igenom' någonting, en dörr eller en port eller ett kistlock till exempel. Det är en mycket intressant man, eder nuvarande*) svenske borgmästare här på Stockholmen. Er tyske borgmästare däremot känner jag alls icke.»

»Han heter för närvarande Lambrecht Westfal och är i sällskap med min man vid herremötet i Telge.»

Aldrig har väl det gamla ordstäfvet: »när man talar om hin, står han vid dörren» besannats på ett mera slående och öfverbevisande sätt än i denna stund. Ty fru Christina Åländing hade knappt hunnit uttala det sista ordet, innan dörren rycktes upp och en liten, tjock och välmående man rullade in i dagligstugan! Det var Bertold Brun själf.

»Aldrig i mitt lefvande lif har jag sett eller hört maken... Hvar är min vän Åländing?... Vi måste genast samlas i S:t Olofs Gillestuga, vi svenskar och lägga våra råd samman mot hättbröderna... Men hvad ser jag?... Förlåt, ädle riddare, jag såg eder icke... Mitt hederliga namn är Bertold Brun, för det nu innevarande året svensk borgmästare i Stockholm. Kanske blir jag omvald äfven för nästa år, men det veta vi icke än...

*) Borgmästaresysslorna tyckas hafva varit ambulatoriska på den tiden och innehafts blott för ett eller annat år.

God morgon, ädla fru! . . . Åh, jag såg i min ifver icke eder heller, ehuru I fortfarande ären lika skön som en alpros, om nu alprosorna verkligen äro vackra, hvilket jag icke vet, emedan jag aldrig varit där och sett dem. Hvem är nu denne ädle riddare?»

»En vän till min frånvarande man, herr riddaren Albrecht von Segebaden.»

»Ah, det är han, som är svärfader till den lysande unge riddaren Agmund Thurgoth . . . Jag lyckönskar eder till att hafva fått er dotter så förmånligt bortgift . . . En präktig pojke! Årlig som guld! Ståtlig som gamle Thor, krigsguden i fordomtima . . . Kan för resten hälsa från honom. Han besökte mig i går afton.»

»I går afton?» utbrast riddaren, farande upp ur stolen och häftade sin allvarliga blick på den jovialiske lille handelsmannens trinda anlete. »I sägen, att I hafven sett min måg Agmund i går afton. Han är då i Stockholm? Jag trodde honom vara i Örebro hos drottningen . . .»

»Gud signe drottning Margaretha, om hon blott vill köra bort tyskarna ur riket . . . Men det är som jag säger. Agmund Thurgoth gästade hos mig i går kväll i sällskap med två förnäma kvinnor.»

»Min dotter Ramborg, icke sant? . . . Men nej, hon kan icke vara här. Begrafningen vid Käggholm kan ännu icke vara öfverstökad.»

»Jag beklagar», fortsatte den muntre och synnerligen vördige borgmästaren, under det han med händerna på ryggen sprang fram och tillbaka på golvet, »Jag beklagar djupt, att jag måste säga att ingen af kvinnorna var eder dotter, fastän den unge mannen tycktes vara mycket förtrolig med dem och vara afhållen af dem båda. Jaså, I tron, att drottning Margaretha befinner sig vid Örebro? . . . Min vän Ålending har således icke anförtrott eder, att . . . men det var så sant . . . saken skall ju vara

en hemlighet... Men hvar i alla helgons namn är Peter Åländing? Han måste följa mig till S:t Olofs Gillestuga...»

»Min man är ju bortrest, det veten I väl.»

»Bortrest?... Hvarthän?»

»Till herredagen i Telge enligt uppdrag af Stockholmens magistrat, det bören väl I veta, ärlige Bertold, som deltagit i beslutet.»

»Ja visst, fru Christina, ja visst... det hade jag glömt af. Men så kunna också dessa hättebröder sätta en bra karl i sådant bekymmer, att man glömmet till och med hvad man själf heter.»

»Har någonting nytt inträffat?» frågade riddaren.

»Nytt? Här sker nya ting hvarje dag. Och i synnerhet om nätterna. Den hederlige kanngjutaren Birger Eriksson har denna dag på morgonen blifvit funnen mördad i sin egen säng. Det är hättebrödernas verk. Därom kan icke ens ett oerfaret barn hysa något tvifvel. Hans fagra dotter är försvunnen... bortblåst, herr riddare. Inte ens ett märke efter hennes lilla sko! Vi svenskar måste sammanluta oss. Jag skyndar vidare för att samla tillhoppa alla redliga män. Vi själfva, våra hustrur, våra döttrar, våra hem — allt är i fara att uppslukas af dessa rofgiriga hättebröder. Det är icke längre sedan än i går, då man fann på gatan en mördad man. Det var blymästaren Bengt Thuresson. Han hade en tysk tveeggad knif midt i hjärtat. Och dagen förut blef Thure Pergamentsmakares sextonåriga dotter midt på en af Stockholmens gator i många svenskfödda byamäns närvaro och åsyn gripen och bortsläpad, naturligt icke till upphöjelse, utan till förnedring, af ett par hättebröder och deras beväpnade svenner. Och Sten Köttmångleras hustru sedan... hon hette för resten Ingeborg... som blef midt på ljusa dagen bortburen från sitt hem af några vapenklädda hätte-

brödrasvenner! Hvad skall en hederlig man säga om slika ting?... 'Lugna dig, bida tiden!' säga mina vänner. Men de skulle, liksom jag, vara borgmästare på Stockholmen under innevarande nådens år, så finge vi väl se, huruvida de kunde lugna sig och bida tiden. Nej, det är tid, att vi resa oss som *en* man. Amund Knifvaresmed och Rörek Svärdslipare sade mig detta i dag på morgonen. Äfven Nils Stolmakare yrkade därpå. Och jag läste på Christer Grytgjutares bleka och förskrämda anlete, att äfven han — stackars karl, som så illa plågas af en argsint hustru, att allt mod, som någonsin funnits innanför hans refben, tagit till flykten — önskade alla hättebröder in i... ja, hm!... in i skärselden. Jag skulle valt ett annat ord, om icke denna ärbara matrona varit närvarande... Nej, nu måste jag skynda mig till S:t Olofs Gillestuga. Eljest måste jag utkämpa en dust med Thord Humlemånglare, hvilken mottagit mitt löfte att endast afhämta Peter Ålending och sedan komma... Farväl! Gud och alla helgon vare med oss i dessa högst bedröfliga tider!»

»Nej, vänta!... vänta!» ropade riddaren efter honom »säg mig åtminstone, hvar jag kan träffa Agmund Thurgoth!»

Den lille, treflige borgmästaren, hvilken för öfrigt — om det intresserar historieforskaren eller läsaren — konstaterats hafva varit till yrket klockgjutare, hade redan rullat sin lilla trinda kroppshyddas så långt bort, att han icke ens hörde den ädle riddarens uppmaning.

Sedan såväl denne som hans värdinna öfvertygat sig om omöjligheten att kalla den lilla bekymrade borgmästaren tillbaka, återvände de till sin fastemåltid och sitt genom Bertold Bruns intrång störda samtal.

»Vid hvilka tider plägar den där hättebrod-

ren . . . jag har nu förgätit hans hedervärda namn . . .
Skräffel?»

»Kræwel!»

»Nåväl, vid hvilka tider på dagen plägar denne
Kræwel infinna sig här i huset? Mig lyster stor-
ligen att se den mannen in i ögonen.»

»Nu lär han icke komma förrän mot aftonen,
ädle riddare. Jag har flera gånger funnit honom
i stekarehuset, när skymningen börjat inträda.»

»Jaså, i skymningen! . . . I dag är jag tyvärr
upptagen af andra göromål vid den tiden. Men i
morgon, då solen dalar, skall jag försöka skaffa
mig ett litet samtal med honom. I kunnen väl
anvisa mig ett lämpligt gömställe där jag kan
passa på honom?»

»Därför skall jag sörja.»

»Bene! som min biktfader därhemma på mitt
kära Käggholm plägar säga. . . Men det mån-
de vara ett misstag? . . . Tron I icke det också?»

»Hvilket? Hvad? . . . Det jag sagt om Her-
bricht Kræwel?»

»Nej! . . . Nej! . . . Jag menar den där lilla
lustiga borgmästarens yttrande, att han sett min
måg i Stockholm.»

I detta ögonblick inträdde Erland Väpnare.
Hans kinder brunno. Hans ögon glänste. Kring
läpparne hvilade ett om glada och lyckliga tankar
vittnande leende.

»Jag har återsett henne», ropade han, så snart
han satt foten öfver tröskeln. »Det var således
ingen dröm, min far.»

»Hvilket? Hvem har du återsett?»

»Flickan! Hon, som besökte Peter Ålän-
ding den där aftonen. Han bedrog oss. Någon dröm
var det icke.»

»Flickan? . . . Min man? . . . Hvad vill detta
säga?» sporde fru Christina lifligt och med en

skymt af svartsjuka, som dallrade på hennes tunga och kom direkt från hjärtat.

Riddare Albrecht redogjorde för Erlands s. k. dröm, medan ynglingen slog sig ned vid bordet och åt af dess tarfliga rätter med en matlust, som han icke visat under flera dagar. När hjärtat är lätt, är magen den mest obeveklige fordringsegare, som någonsin, sedan världens skapelse, ansatt en mänsklig varelse. Dock säges det, att man kan blifva så öfvermått af glädje, att man icke förmår göra heder åt någon anrättning af mera materiel beskaffenhet. Men vi kunna icke bekräfta detta påstående, emedan vi aldrig känt någon så beskaffad glädje.

»Hvar såg du henne?» sporde riddaren, sedan han aflagt sin berättelse inför fru Cristina Ålän- ding och denna hade med tillbörligt eftertryck försäkrat att hennes man »aldrig mottagit några kvin- nors besök i sina ärbara rum».

»På gatan, min far!» sade Erland midt emellan två bitar af den torkade gösen. »Och jag vet till och med, hvad hon heter.»

»Kanske min son anser sin far värdig att få förtroendet att känna denna unga kvinnas namn, hvars blotta åsyn förmått ingifva dig en så stark matlust.»

»Hon heter Ursila. Någonting mera vet jag icke. Hon var äfven denna gång i sällskap med den äldre, mörkletta kvinnan. Ungmön — den skönaste varelse, på hvilken solen från sin högt hvälfda bana någonsin haft tillåtelse att slösa sina ovärdiga strålar — stannade utanför Algöt Perle- stickares bod och köpte någon småsak. Jag såg icke, hvad det var, ty hennes älskliga anlete fäste uteslutande mina blickar.»

»Ja, jag tycker mig förstå det», sade riddaren allvarligt.

»Då jungfrun stannade vid den öppna boden

längre, än den gamla kvinnan ansåg lämpligt eller behagligt, sammanrynkade hon sina svarta ögonbryn och kallade ungmön vid namn. På detta sätt fick jag veta, hvad denna himmelska varelse heter.»

»Jag må säga... Du hörde hennes namn... Och en himmelsk varelse är hon», sade riddaren ironiskt. »Och solen behöfver i sin ovärdighet en särskild tillåtelse för att få skina på henne... Kantänka!»

»Gyckla icke, min far!»

»Åh, inte gycklar jag. Jag endast upprepar några af de mest blomstrande praktbitarna i ditt dråpliga loftal... Och du hörde den svartmuskiga kvinnan nämna hennes namn?»

»Ja visst, min far! Hon ropade: 'kom nu, Ursila!' alldeles sådana voro hennes ord. Jag glömmet dem aldrig i evighet.»

»Åh, bevars!... Men efter som du är så minnesgod för tillfället, så torde du kanske erinra dig, huruvida den stränga och mörklagda kvinnan talade med mild och skön stämma?»

»Hvad den saken angår, slår mitt minne icke fel, min far. Den mörklagda kvinnan hade alldeles icke någon af dessa kvinnliga, ljufva stämmor, som komma åhöraren att tänka på änglasången i himmelrik...»

»Åh, så du hugger till! Jag börjar tro, att du skulle passa särdeles väl såsom minnesinger eller annat slags hofnarr på en tysk röfvareborg... Spara dina krafter!... Nå, hennes röst var icke kvinnlig... hurudan var den då?»

»Den var sträf och tycktes snarare tillhöra en karl än en kvinna.»

»Och denna mörklagda kvinna med karlrösten är, säger du, vidpass... huru gammal?»

»Jag förmodar, att hon sett nära femtio somrar.»

»Hm!... Mig förefaller denna sak mycket underlig», yttrade den ärlige riddaren, som blifvit

helt tankfull. »Under förutsättning att du icke drömt, min käre Erland, utan verkligen sett hvad du trott dig se både i dag på morgonen därute i byen och den där aftonen här hemma i huset... under den förutsättningen tror jag mig verkligen veta, hvem den äldre kvinnan är, ehuru jag icke kan förstå, hvarför en så hög dam skulle vistas här under förhållanden, som göra en förklädnad alldeles nödvändig och som omgifva henne med lifsfaror.»

»Min far känner då också den sköna unga flickan?»

»Jag tror mig veta, hvem hon är, fastän mina ögon aldrig hafva sett henne. Men tro du mig, min gosse, den där vackra Ursila står så högt öfver dig i börd, att du aldrig kan vinna henne. Klokast handlar du, om du i rättan tid sliter Ursilas bild ur ditt hjärta, innan den hunnit växa sig fast i dina hjärterötter, ty det kan icke för din del blifva annat än sorg och bedröfvelse däraf.»

»Fader, jag kan icke...»

»Man kan, hvad man vill.»

»Är den mörkklagda kvinnan Ursilas moder?»

»Jag menar det. Dock är hon, om min förmodan befinnes riktig intet barn af äktenskap. Jag skall emellertid för att bevisa dig, att du här icke har någonting att hoppas, berätta för dig, hvad jag tror mig känna om de i fråga varande personerna.»

»Nej, fader, tig då hellre med hvad du i saken vet! Det är så ljuft att hoppas...»

»Men min plikt såsom din far är att varna dig. Alltså, hör nu på! Och I, kära fru Christina, kunnen gärna vara närvarande. Utan tvifvel kännen I förut åtminstone en stor del af hvad jag har att berätta. År 1377 fördes af en mycket högt uppsatt kvinna till Vadstena kloster en omkring fyra-årig liten flicka, hvilken redan lärt sig tala. Det

språk, som det fagra barnet begagnade, var emellertid icke svenska, utan antingen danska eller norska, jag har icke kunnat skaffa mig full och tillförlitlig visshet om, hvilketdera tungomålet det var. Barnet hette Ursila . . . jag tror, att det bland klostrets elever blef infördt under namnet Ursila Walschleben. Man valde ett tyskt namn för att därigenom desto bättre dölja inför världens ögon, att modern var en danska. Säkert är åtminstone, att Walschleben icke var hennes rätta namn. Barnet skulle nu uppfostras i klostret och var kvar där ännu på den tiden, då min dotter Ramborg blef satt i Vadstena klosterskola. Ramborg och Ursila voro goda vänner och jag har ofta hört henne omtalas af Ramborg såsom ett mönster af skönhet, dygd och alla älskvärda egenskaper . . .»

»Där sen I, min far, att jag icke öfverdrifvit hennes förtjänster», utropade Erland med entusiasm. »Ack, Ramborg är hennes goda vän. Ramborg skall hjälpa mig att återfinna henne . . . O, huru lycklig jag är! . . . Ursila och Ramborg!»

»Spara dina utgjutelser, min son!» återtog riddaren ganska strängt. »Vänta åtminstone, tilldess jag slutat min berättelse. Din glädje lärer då blifva mindre häftig . . . Ja, för att nu gå vidare! . . . Ramborg och Ursila voro nära nog jämnåriga . . . åhnej! vår Ramborg var några år äldre, tror jag, men de blefvo så goda vänner, därför att Ramborg tog den stackars Ursila i försvar mot de andra klosterlärjungarna . . .»

Det var af ödet bestämdt, att intet samtal i Peter Åländings hus skulle denna morgon kunna afslutas utan att blifva stördt genom besök. Riddaren Albrecht von Segebaden hade just hunnit säga ofvanstående, då dörren öppnades för en ung, ståtlig man, klädd i allmogekostym. Den unge mannen hastade fram till riddaren, tog honom i famn, skyndade därefter att sluta Erland i sina armar och

bugade sig omsider höfviskt för fru Christina, hvars hand han fattade och kysste.

»Förvånade öfver att se mig, fränder? Icke sant?» utropade han. »Förvånade men glada? Icke sant?»

»Är det verkligen du, Agmund Thurgoth?»

»Ja, visst! Den tjurskallen Björn Akesson, som jag har att tacka för, att jag och mitt sällskap lyckades komma in i Stockholm, rådde mig att söka upp det här huset för att få ett gladt möte under dess tak. Han kunde gärna sagt rent ut, hvem jag skulle träffa här. Då hade jag kommit förr... Jag visste mig icke ega någon vän på Stockholmen och därför ämnade jag icke efterkomma hans tillsägelse att gå hit, men denna morgon blef jag på långt afstånd varse min käre svåger Erland och min gamle vän Erik Torkilsson. Nu började jag ana, hvilka de äro, som tagit kvarter hos Peter Aländing. Jag skulle gärna skyndat efter dig genast, svåger Erland, om jag kunnat göra detta. Men tjensten framför allt. Jag måste först beledsaga min herskarinna till hennes kvarter hos Herbricht Kræwel. Och nu hafven I mig här. Glada att se mig, kära fränder?... Glada och förvånade? Icke sant?»

»Din herskarinna!...» hviskade riddare Albrecht i sin svärsons öra. »Hon är då verkligen här i Stockholm?»

»Tyst!... Tyst, svärfar!... Det är en hemlighet, som...»

»Godt!... Nu förstår jag allt.»

»Allt?... Hvilket?... Då jag ett ögonblick lyssnade utanför dörren, innan jag trädde in i stugan här, hörde jag er berätta någonting, som gälde Ramborg och Ursila...»

»Alldeles!»

»Nå, fortsätt då berättelsen! Låt icke mig störa!»

Han kastade sig ned i en länstol och intog en bekväm ställning, hvilken vittnade om hans afsikt att blifva en uppmärksam åhörare.

»Jag vill då fortsätta», tog Albrecht riddare till orda. »Jag skulle just omtala, hurusom Ramborg, den ömma och ädla varelsen, plägade försvara Ursila mot de andra klosterleverna, som i ett visst hänseende förföljde henne...»

»Men hvarför? Hvari bestod förföljelsen», var Erland väpnares mycket ifriga och kanske äfven något ängsliga fråga.

»Det gälde den sköna ungmöns börd. Hon var, som sagdt, icke född i något äktenskap. Huru klosterleverna hade erhållit kännedom därom, har aldrig blifvit klart. Troligt är likväl, att abbedissan Ingegerd Knutsdotter meddelat hemligheten åt någon eller några af nunnorna och att dessa icke förmått tiga därmed. Kvinnan har... jag säger det med all vördnad för vår älskvärda värdinna, fru Christina Åländig... kvinnan har af naturen en afgjord benägenhet för att icke vara ensam om en hemlighet. Huru som helst... hemligheten af Ursilas börd var snart nog känd af alla innanför de helgade klostermurarna. Alla de andra eleverna kunde skryta af att vara af äkta börd och sågo därför med ett visst förakt ned på den sköna ungmön, hvars stamträd var förnämligare och högre än deras, som icke egde någon befäckt vapensköld, om jag så får säga. Sedan min dotter Ramborg, din husfru, min käre Agmund, kommit till klostret, blef det bättre för stackars lilla Ursila, ty Ramborg tog henne i försvar. Däraf uppkom den rena och innerliga vänskapen mellan Ramborg och Ursila. Jag erinrar mig ännu lifligt, hurusom din far, Agmund, den ärlige och gode riddaren Erland Thurgoth, då han på mina vägnar afhämtade Ramborg från Vadstena kloster, blef vittne till ett så rörande afsked mellan de båda ungmörna, att han... som

han sedan ofta sade... aldrig i sin lefnad skulle vara karl till att återhålla sina tårar, om han än finge lefva i hundra år.»

»Tack vare alla helgon!» yttrade Erland väpnare sakta.

Alla blickade med förvåning på honom.

»Hvad menar du, sväger?» sporde Agmund riddare.

»Det är väl lätt att inse, hvad jag menar», utlät sig den yngre Segebaden. »Ramborg är Ursilas goda vän och Ramborg lärer icke afslå sin broders bön, om jag beder henne fälla goda ord för mig hos den fagraste bland kvinnor.»

»Ha, ha, ha! Du är kär min vän», utropade Agmund. »Jag trodde, att klosterlefnaden är ett ofelbart botemedel mot alla dylika känslor och tankar...»

»Min syster, din husfru, vän Agmund, är ock uppfostrad i ett kloster. Har du då hos henne förmärkt sådana verkningar af luften innanför klostermurarna?»

Agmund Thurgoth blef en smula förlägen, då denna fyndiga fråga ställdes på honom af en drömmare, hvilken man knappt kunnat tilltro en sådan skarpsinnighet i världsliga ting. Den unge riddaren fann för godt att blifva skyldig svaret.

»Förstår du icke ännu, hvem Ursila är och huru vansinnig hvarje liten förhoppning i ditt hjärta vore i fråga om henne. Hon står alltför högt öfver dig. Du kunde lika gärna och med samma framgång säga till solens eller månens runda klot: 'kommen ned till mig, att jag må förlusta mig med eder'. Tror du, att de komme?... Nej, säger du?... Ja, lika litet kommer stolts Ursila Walschleben någonsin att hvila i dina armar.»

»Säg icke det!... Säg icke det!» utropade ynglingen, i det han sprang upp och började med

häftiga och långa steg mäta golfvet. »Tag icke all lefnadsglädjen ifrån mig!»

»Jag måste tillfoga dig detta sår, min son. Det sker för att rädda dig. Jag vore en dålig och mycket klandervärd far, om jag kunde handla annorlunda... Och därför säger jag dig ännu en gång, att du eger intet hopp... Slå ur hågen alla tankar på henne! Glöm henne, som står så högt öfver dig, och sök bland dina jämlingar efter ett föremål för din kärlek. Jag vädjar till Agmund. Har jag icke rätt?»

»Jo, svärfar, jag nästan fruktar för, att du har rätt i denna sak, ehuru det skulle varit för mig en hjärtans glädje för Erlands skull och för Ursilas också att kunna säga motsatsen. Jag fruktar, käre Erland, att här icke finnes något hopp för dig.»

»I gören mig galen, om I fortsätten på detta sätt att plåga och martera mig. Hafven I då ingen barmhärtighet med mig? Den kärlek, som nyss slagit ut sina fagra blommor i mitt hjärta, döden I... Men nej, den får icke dö... Jag skall kämpa med hela världen för att vinna min Ursila. Och jag *skall* segra.»

»Dåra dig icke med detta hopp!» sade Agmund sorgset.

»Ack, unge man», inföll nu den vänliga fru Christina Aländing, hvars kvinliga hjärta var nära att brista af medlidande, »ack, lyd edra fränders råd... De mena det så väl med er.»

»Därom tviflar jag ingalunda, men de kunna icke se saken med samma ögon som jag, fromma fru. För dem är det en lätt sak, hvilken icke kostar någonting, att säga till mitt fattiga hjärta: öfvergif hoppet om sällhet på jorden! Men, min fru, för mig är det icke lätt att lyda i detta fall. Ja, hvad vida viktigare och mera är, det är icke blott svårt att lyda, det är — omöjligt.»

»Men, du dåraktiga barn», ljöd den äldre ridda-

rens milda stämma, »förstår du då ännu icke, hvem Ursila är?»

»Jo, jag börjar förstå detta. Men äfven detta afskräcker mig icke.»

»Icke ens, då jag nu låter dig veta, att den mörklagda kvinnan är det svenska, liksom det danska och norska, rikets fullmäktiga fru och rätta husbonde, drottning Margaretha?»

»Nej, icke ens då!... Jag kan och vill genom manliga gärningar stiga så högt, som det behöfves, för att vinna Ursila.»

»Dårskap!» utropade Agmund riddare. »Du har en furste till medtäflare.»

»Ah!... säg mig hans förhatliga namn och jag skall...»

»Döda honom, kan jag tro... Bah! Nu är du tokig, svåger Erland! Man inlåter sig icke i envigeskamp med furstar.»

»Få då furstar begå hvilka dåd, de behaga? Få de ostraffadt stjäla kvinnors dygd, ödelägga älskandes lycka, förstöra frid och kärlek mellan äkta makar — få de göra allt detta utan att kunna nås af en hämmande hand?»

»Tyvärr få de detta. Åtminstone skall då hämnadens åskvigge icke blixtra i någon mänsklig och dödlig hand, utan i den Allsmäktiges egen...»

»Det är afskyvärdt... Hvarje rättsinnig människa borde uppresa sig mot sådan gudlöshet...»

»Däri har du rätt, min son», inföll den ädle riddaren Albrecht. »Men världens sed är sådan. Hvarken du eller jag kunna ändra den. Den är och blir sådan, så länge världen står och furstar ännu finnas till på jorden.»

»Drottning Margaretha vill försörja sin dotter hederligt och ämnar därför bortgifta henne med hertig Erik af Pommern. Vidare är det hennes mening att låta välja Erik, son af hertig Wratislaw i Hinter-Pommern och Margarethas systerdotter

Maria Henriksdotter af Mecklenburg, till konung i Nordens tre riken och medregent redan under Margarethas egen lifstid.»

»Ha!» utropade riddare Albrecht mycket het-sigt. »Är *det* hennes mening? Hon ämnar således kalla tyskarna tillbaka in i riket? Vi hafva knappt undslupit garpkonungen Albrecht, innan vi skola få på halsen en ny garpkonung under namnet Erik af Pommern... Arma fädernesland!»

»Jag vet detta med visshet», återtog Agmund. »Jag är ju anställd vid drottning Margarethas hof och i närheten af hennes person. Hennes kansler underhåller på hennes uppdrag en ständig skriftväxling med hertig Wratislaws kansler. Bref komma och gå ideligen. Den ene kuriren hinner knappt afsändas, innan en annan anländer. Månget år dröjer det icke, innan Erik af Pommern är vår konung och förmäld med Ursila Margarethasdotter eller, som det heter, Ursila Walschleben.»

»Ha!» utbrast Erland väpnare. »Ursila är då verkligen drottningens dotter?... Men, hvem är då hennes fader? Säg!... Hennes fader?»

»Hvad angår det dig?» sade riddare Albrecht strängt.

Den gode riddaren tillhörde den äldre tidens folk, hvilket helst kastade så tät slöja som möjligt öfver sina monarkers svagheter och felsteg, rädda som de voro, att genom allt för stor öppenhet minskas allmogens hälsosamma vördnad för den kungliga principen.

»Han må ju gärna få därom veta, hvad vi själfva känna till om den saken», föreslog Agmund riddare. »Så vet då, min gode Erland, att drottning Margaretha har haft åtskilliga förbindelser i sina dagar. Det är endast få år sedan hon sökte förmå riksrådet i Danmark att låta henne förmåla sig med abboten i Sorö kloster och sätta Danmarks konungakrona på dennes rakade hufvud. En annan

dylik förbindelse har hon haft med den bålde slagskämpen och riddaren Abraham Brodersson Tjurhufvud. Om det är Sorömunken eller den råe Abraham, som är stolts Ursilas fader, vet man icke. En af dem är det för visso.»*)

»Det gör ingenting», utropade den unge väpnaren eldigt. »Jag skall kämpa om Ursila med en hel verld.»

SJUNDE KAPITLET.

Hättebröderne på jakt.

Kvällen var mörk, himlen mulen. Gråa och kalla dimmor hade lägrat sig öfver Stockholmen och hvilade tungt på både Stocksund och Konungsund. Emellanåt kom österifrån — från hafvet — en kylig vindkäre strykande öfver land, låtande fönsterluckorna slamra, där de voro slarfvigt fastgjorda, och de rostiga vindflöjlarna gnissla på sina axlar högt uppe på taken.

Endast få voro de vandrare, som på denna icke alldeles angenäma afton i maj månad 1389 visade sig på gatorna innanför de tjocka murar, som omgäfvö Stockholmen. Också må det medgifvas, att den tidens gator befunno sig i ett högst bedröfligt skick. Stenläggning fanns icke. Men jordfasta stenar, som sköto upp alnshögt öfver marken, funnos i riklig mängd. Och fotsdjupa hål lurade mången-

*) Läsaren, som här med ett tviflande leende skakar sitt hufvud, må uppsöka sidan 111 uti Andra Delen af 1876 års upplaga af And. Fryxells Svenska Historia eller också t. ex. sidan 63 uti 5:te delen af Afzélii Sagohäfder, 1868 års upplaga. Allmogen sjöng i de dagarna, då Margaretha lefde, med lif och lust vid plog och slända en visa med omkvädet: »Hela skogen är full utaf Abraham.»

städes på den oförsiktige eller »dimmige» vandraren för att bringa honom på fall midt i hans egen »by». Gatubelysning hade ännu icke ingått i summan af det mänskliga snillet's upptäckter, lika litet som någonsin en tanke uppstått i hjärnan på någon magistratsperson, att det kunde vara bekvämare för dem själfva och framför allt mindre uppseendeväckande att lysas hem från de rundliga afton-cirklarna af offentligt ljussken, än af sina kippskodda pigor med sömniga lyktor i hand och ännu sömnigare ögon under pannan.

Dimman var så tät, att ljusen i fönsterna på Wangsön (den nuvarande Skeppsholmen) icke kunde skymtas från stadsmuren. Dessa ljus, hvilka eljest hvarje afton, ända intill midnatt och mången gång ännu längre mot morgonen, skimrade här och där från Wangsön, som då för tiden beboddes af fiskare och tiggare, plägade utgöra ett slags nattligt sällskap för de på murarna vid stadens östra sida vandrande väktarna. Måhända förlåter oss läsaren, om vi här begagna det oväntade tillfället att meddela, hurusom på hela jordens krets inget kringflutet stycke land, stort nog att kallas ö och litet nog att icke anses för en egen världsdel, finnes, hvilket haft förmånen af att äga så många olika namn som den lilla Wangsön. Den har i äldre tiders handlingar, utom namnet Wangsön, äfven följande, alla utmärkta genom såväl en alldeles egendomlig skönhet, som genom svårigheterna för mänskliga tungor att regelriktigt uttala dem: Wongisön, Waghensöna, Warmöna, Wongilsö, Wangsjö, Wongrö, Wanxö. Därtill kommer yttermera, att ön under ett par århundraden af folket, på grund af sin täckhet och utmärkt fördelaktiga läge, benämndes Lustholmen. Det namnet är dock ingenstädes, så vidt vi kunnat finna, inregistrerad i de offentliga myndigheternas handlingar, såsom förhållandet är med holmens nu gällande namn Skeppsholmen.

I synnerhet nere i Gaffelgränden och dess förgreningar, af hvilka den ena ända till våra dagar fått bibehålla hufvudgrändens namn, medan den andra erhållit namnet Pelicarsgränd eller Pelikangränd (författaren erinrar sig nu icke namnet med visshet) — isynnerhet i denna krokiga och redan då af höga byggnader omgifna gränd, dess vinklar och de närbelägna smågatorna var mörkret djupt, dimman tät och det hela nästan omöjligt att genomströfva utan lyktor eller bloss.

Likväl hördes emellanåt fotsteg, halfhöga svordomar öfver de jordfasta stenarna och de fotdjupa hålen, hvilka alltid befunno sig där vandrande i sin oskuld allra minst väntade att finna dem. Dessa ljud bevittnade, att gränderna denna natt voro befolkade och att någonting af icke ringa vikt förhades. Huruvida dessa människor, som smögo omkring i mörkret och dimman, voro hättebröder eller svenska män, det var mera svårt att afgöra. Sannolikt skulle en människa, hvilken befunnit sig där i nejden endast i ändamål att anställa iakttagelser, hafva stundom hört eder på tyskarnas föga älskvärda tungomål och stundom på väljudande svenska. Han skulle därigenom kommit till den slutsatsen, att både hättebröderne och Stockholmens infödda män voro på benen.

Vid ändan af Gaffelgränden, som på den tiden stötte med sitt skaft till stadsmuren, befann sig en liten port, stor nog att kunna genomsläppa en enda människa i sänder. Den var utan tvifvel ursprungligen endast ämnad att tjänstgöra såsom utfallspört, i den händelse någon fiende skulle ansätta Stockholmen från Saltsjösidan. Under fredens dagar begagnades den såsom väg för stadens tvättande kvinnliga personal. Stockholmens bebyggare hafva alltid varit måna om sina kvinnors bekvämlighet och hade därför byggt en tvättbrygga midtför Gaffelgränden och porten rakt ut i Saltsjön. Porten och

bryggan befunno sig alldeles på midten af afståndet mellan två af de vårdtorn, hvarmed muren på den tiden var försedd på icke alldeles regelbundna afstånd från hvarandra. Östra sidan af Stockholmen hade fem sådana småtorn. Midt emellan det andra och det tredje, norrifrån att räkna, utmynnade Gaffelgränd midt framför nyss omförmälda smala port och lilla tvättbrygga.

Här och där lyste ett ljussken från något af de små fönsterna invid Gaffelgränden. Där detta sken föll, där kunde vandraren någorlunda väl se marken framför sig och, om ölstugans välfägnad icke alltför mycket förvirrat hans hjärna, undvika de väldiga jordfasta stenarna och de ännu farligare fördjupningarna.

Om vi nu, jämte våra läsare, ställa oss i den allra djupaste skuggan inne i Gaffelgränden, djupt inne i en port, få vi kanske en mera klar föreställning om, hvad dessa försiktiga fotsteg, dessa ofta hörda halfhöga utrop och eder betydta. Vi välja då en plats, hvarest ett upplyst fönster på grändens andra sida kastar ett svagt sken utåt och möjligen förmår bereda oss tillfälle att fälla något omdöme om de personer, hvilka vi sannolikt få se passera förbi vårt gömställe.

Klockan var vidpass half elfva på aftonen. Den tyska patrullen hade nyss passerat det stycke af stadsmuren, som befann sig i Gaffelgrändens närhet. Vakterne hade blifvit aflösta, och patrullen hade marscherat bort, för att aflösa andra poster och slutligen hamna på de hårda träbritserna i hufvudvakten.

En ensam vandrare kom gående nedåt Gaffelgränd. Han kom från Öster Allmänningsgatan. *) Karlen stannade först framför mynningen af Fru Gunnils gränd**), men sedan han spejät en stund in i dess mörka gap, fattade han beslutet att gå

*) Nuvarande Österlånggatan. **) Numera igenlagd.

vidare framåt på den åtta alnar breda Öster Allmänningsgatan. Stadiga voro hans steg, det hörde man. Finge man döma till mannens gestalt efter tyngden af hans fötter, månde han hafva varit en mycket stor och manlig gestalt.

Då han hunnit fram till Gaffelgränds mynning, stannade han å nyo. Det var vid mynningen af gaffelns mest nordligt belägna hörn. Han blef stående där omkring en minut. Nu brummade han:

»Denna måste det vara. Den onde själf, ehuru han är furste i mörkrets rike, skulle finna dessa gator och gränder alltför dunkla för hans demoniska höghets bekvämlighet — åtminstone vid nattetider... Nå, jag vill försöka den här öppningen. Jag tycker mig skymta ett hus därborta tvärs öfver gränden. Om denna gör en krökning till höger därborta vid den byggnaden, så befinner jag mig verkligen i Gaffelgränd, går sedan ett stycke och vrider af till vänster... Så lyda ordena... Så var det, ja!»

Detta »så var det, ja», framskrålade vandraren på en mycket enkel och konstlös melodi, under det att han fördjupade sig i Gaffelgrändens knappt sex alnar breda pass. Då han hunnit förbi krökningarna, ropade han: »alltväl!» och började sjunga, medan vapnen skramlade på hans kropp:

Kom, fyll nu mitt krus, gör min bägare fall!
 Kom, sadla min häst för vårt brödraskaps skull!
 Slå stadsporten upp! Jag vill rida härut.
 Jag gitter ej bo här till lefnadens slut.

Han försvann nere vid den lilla porten, men ingen iakttagare skulle från några alnars afstånd förmått öfvertyga sig om, huruvida han endast dolde sig där, eller han klättrade uppför muren eller han öppnade porten och besteg tvätterskornas lilla och smala brygga.

Några minuter förblef allting tyst. Därefter

höjde sig plötsligt en skroflig stämma, hvilken sjöng en dryckessång på munklatin och redan därigenom bevisade sig tillhöra något klosterbrödraskap. Då han passerade på tämligen ostadiga ben förbi det upplysta fönstret, kunde man hafva sett, att han var iklädd en munks kåpa och hade hättan uppdragen öfver hufvudet. Karlen, eller vi böra kanske säga, den helige klosterbrodern, befann sig uti ett upprymdt tillstånd och skrålade:

Vinus, vina, vinum!
 Nomen adjectivum.
 Nolo masculinum,
 Sordet femininum.
 Neutrius vinum
 Solum est divinum.

När han hunnit slutet af gränden och kommit till den lilla sjöporten, tystnade han och försvann för hvarje iakttagare, som befann sig i närheten. Men om någon fanns tillstädes — och det är alldeles icke omöjligt, att så var, ty alla dessa gränder tycktes vara uppfyllda af lefvande väsenden denna mörka natt — om någon funnits, som velat och vågat och kunnat obemärkt nalkas porten, skulle han hafva funnit, att båda de nu omtalade personerna hade sammanträffat i den djupa skugga, som rådde där. Den vapensmidde och den kåpklädde samtalade där så tyst och hemlighetsfullt som möjligt.

»Skall det ske i natt?»

»Ja, de äro på väg, och båten ligger förtöjd invid tvättbryggan. Boyerten ligger ute på fjärden bakom Wangsön... Allt är redo... Om tio minuter är den nådiga frun här.»

»Då är tid för mig att stiga upp på muren och göra väktaren oskadlig... Bevaka du emellertid porten! Här har du nyckeln! Så snart du hör deras steg i gränden, öppnar du porten och har den tillreds, när de komma.»

Man hörde ett skrapande på muren, men efter en stund blef allting tyst nere vid Vattenporten.

Hvad den ene af de talande menade med sina ord »göra väktaren oskadlig», torde kanske icke sakna intresse för våra läsare, och vi taga oss därför friheten att bakefter honom begifva oss upp på muren. Den, som klättrade upp, kunde naturligtvis icke vara vapensvennen, ty då skulle man hafva hört vapnen och rustningen skramla och klinga under de kroppsanssträngningar, som åtföljde eller, rättare sagdt, utgjorde ett villkor för uppstigandet. Alltså var det munken.

Uppträdet är snart berättadt. Det var alldeles mörkt däruppe. Dimman var tät. Munken behöfde alldeles icke söka något skydd, ty hättbrodern, som gick på vakt, kunde icke se en handsbredd framför sig. Han var till och med i fara att trampa utanför muren och falla ned, ty han kunde omöjligt se, hvar han satte ned sin fot, utan måste liksom känna sig för med tåspetsen, innan han tryckte hälen i marken.

Mungestalten stod tyst och orörlig som en bildstod. En person, hvilken befunnit sig vid hans sida, skulle icke ens hafva hört hans andedräkt. Men han själf lyssnade efter hvarje ljud. Nu hörde han, hurusom den öfver stadens säkerhet vakande hättbrodern vände om och återigen började nalkas, alltjämt iakttagande samma försiktighet under sin gång. Då hättbrodern efter ett halft tjug minuter befann sig midtför munken, skulle han mycket lätt hafva passerat förbi, utan att ens märka dennes närvaro, men sådant ingick tydligen icke i munkens planer, ty han kastade sig öfver tysken, slog honom till marken, satte en kaffe i hans mun och insvepte honom i den kåpa, som munken beröfvat sig själf, hvarjämte han kringsnodde hela hättbroderns gestalt med en läderlina af betydlig längd, hvilken han

lossade från sin egen midja, omkring hvilken han hade den virad.

Efter sålunda väl uträttadt ärende, lät han den fångade hättbrodern blifva liggande på muren och begaf sig ned igen samma väg, han kommit, men dock först sedan han slungat tyskens vapen ut i sjön. Några skrapningar mot muren höras, när han stiger ned, men därefter blir allt tyst vid Vattenporten. Endast den, som stått alldeles invid hans sida, kunde hafva hört honom hviska till den vapenklädde svennen, hvilken ännu var kvar på sin post, stum som ett afgudabeläte i Blåland*).

»Nu är det gjort. Nu är vägen fri.»

»Dödade du honom, Sten Thuresson?»

»Nej, Rörek Hattmakare, jag endast fjättrade honom. Jag är ingen vän af blodsutgjutelse, om jag kan undvika sådan.»

»Godt! Mätte den nådiga frun och hennes följe snart infinna sig! Jag längtar efter min goda säng. Natten är ruskig, och dessa väderilar, som emellanåt blåsa från Saltsjön in öfver land, genomisa mina lemmar.»

»Var lugn, Rörek Hattmakare! De komma snart.»

»Ja, det gifve helgonen, Sten Thuresson, det förläne helgonen i sin godhet! Om icke hela min kropp skakade af köld, skulle jag bestämdt somna. Den som ändå hade en mugg öl eller en bägere vin, hvilken kunde värma och upplifva en frusen kropp och ett domnande sinne. Till exempel af det där vinet från La Rochelle, som drottningen utdelade....»

»Tyst!... Tyst, karl! Är du galen? Håll då tand för din tunga! Murarna hafva öron i denna hättbroderns stad!... Nämn icke hennes namn, eller...»

Detta samtal blef hastigt afbrutet genom skri och vapenbuller uppifrån gränden. För att få veta anledningarna härtill, måste vi återvända upp i

*) Blåland=Afrika.

gränden och bedja våra läsare om ursäkt för, att vi gå några minuter tillbaka i tiden.

Så snart den vapenföre Rörek Hattmakare och den till munk förklädde Sten Thuresson passerat förbi det förut omtalade, upplysta fönstret vid Gaffelgränden och båda försvunnit i det outgrundliga mörker, som rådde nere vid porten, började någon-ting att röra sig invid foten af ett bland de när-belägna husen. Föremålet, som nu rörde på sig, hade länge legat orörligt på samma plats, och om någon hade passerat förbi det, skulle han, om han verkligen, trots mörkret, hade blifvit det varse, hafva trott, att det var en större sten, hvilken sköt upp från marken. Nu blef det emellertid tydligt, att det var en människa i nedhukad kroppsställning, ty föremålet reste sig upp och befanns vara en lång karl, klädd i blank vapenrustning. Med försiktiga steg smög han sig ut på midten af gatan. Men han hade varit så uppmärksam på den bortsmygande munken, att han icke blifvit varse, hurusom två eller tre andra personer samtidigt med honom kröpo fram från sina olika gömställen. Midt på gatan stötte han nu tillsammans med en af dem. Båda kände sig troligen lika öfverraskade af detta möte. Man hörde några vilda eder och därefter det ljud, som uppstår, när två blottade svärd hugga löst på hvarandra. Sannolikt blef den ene af dem snart sårad under striden, ty man hörde honom uppgifva ett eller ett par jämmerskri. Det var detta strids-buller, som trängde ned till Rörek Hattmakare och Sven Thuresson, där de stodo vid vattenporten.

»Skola vi blanda oss i leken?» hviskade Sten.

»Ingalunda! . . . Det gäller icke de våra.»

»Hvaraf vet du det så visst och säkert?»

»Jo, emedan vi då skulle hört kvinnor skrika.»

»Kanhända har du rätt. Men hvad är då detta?»

»Troligen några hättebröder, som bearbeta hvarandra! . . . Vi vilja emellertid förhålla oss alldeles

stilla... Se, nu tändes en lykta däruppe!... Besynnerligt!... Hvad kan det betyda?»

»Och striden upphör...»

»De hafva sannolikt känt igen hvarandra vid lyktans sken.»

Så förhöll det sig också i verkligheten. En annan af de i mörkret framsmygande gestalterna hade, från dess gömställe under en kåpa, framtagit en tänd lykta, troligen för att vid dess ljus taga de stridande i närmare skärskådande, innan han blandade sig i deras göromål. Lika sannolikt är, att de stridande båda två voro honom personligen bekanta, ty han hade knappt hunnit kasta en blick på dem, innan han utropade:

»Hvad nu?... Skola bröder slås?... Marquard Krummedik! Hvad ondt har Lydike Rütz gjort dig, efter som du hamrar på honom så väldigt med ditt slagsvärd?»

»Behüte! Er hat gegen mich keineswegs etwas Böses gethan... Potz-Hölle und Abgrund!»

Man förklarade sig å ömse sidor. Båda hedersmännen, som naturligtvis (språket röjde dem) tillhörde hättbrödernas talrika skara, hade trott sig anfalla en svensk — ett misstag, som var förlåtligt nog, då mörkret och dimman lågo så tungt lägrade öfver Gaffelgränden. Mannen med lyktan dolde å nyo under sin kåpa detta nyttiga redskap och uppmnade på tyska tungomålet sina stallbröder, hvilka småningom under uppträdet hade samlats till ett antal af fem eller sex, att följa med honom in i en portgång, där de kunde mera ostördt fortsätta samtalet. Härtill voro alla de andra beredvilliga och snart tycktes gatan vara lika tom som vanligt.

Fastän vi, i ändamål att låta läsaren vinna en viktig upplysning rörande en i vår berättelse förut omnämnd, men hittills för läsaren obekant person, anse oss böra redogöra för åtminstone början af

det hviskande samtalet mellan hättebröderna i portgångens djupa mörker, anhålla vi dock af skyldig hänsyn till de läsare, som äro mindre hemmastadda i det ädla tyska tungomålet — att få öfversätta hättebrödernas yttranden till »ärans och hjältarnas språk».

»Komma de icke snart, Herbricht Kræwel?» utropade den, som bar namnet Marquard Krummedik.

»Jo, visst!... Jag tycker, att de redan borde vara här. Som I veten, har drottning Margaretha och hennes följe haft kvarter hos mig...»

»Det veta vi väl, men hvad vi hvarken veta eller göra anspråk på att förstå, det är, hvarför du aldrig velat tillåta oss att gripa henne, medan hon varit i ditt hus, ja, hvarför du icke ens förrän i afton låtit oss veta, att hon är där?»

»Idel försiktig klokhet, mina vänner! Hon har med sig tre riddare, hvilka se ut, som om de icke skulle bäfva för ett envige med själfvaste dj—n. Isynnerhet är där en riddarepojke vid namn Agmund Thurgoth, som gjort mig bekymmer och besvär. Han har samlat ett halft tjog svenska beväpnade män omkring sig och genom dem bevakat mitt hus, som om det varit en belägrad fästning.»

»Men, min käre Herbricht Kræwel, jag förstår ändå icke, hvarför... Ser du, med tjugo af våra knektar skulle vi snart skickat både de tre riddarna och deras tio hejdukar till underjorden och...»

»Ja, och på samma gång väckt upp hela grannskapet! I måsten erinra eder, att mitt hus icke är beläget i något af de tyska kvarteren i staden! Jag är omgifven af idel svenskar på alla sidor i mitt hus, hvilket, som I veten, ligger i hörnet af Köpmangatan och Sjalagårdsgatan.*) Vid minsta vapenbullen i mitt hus skulle man naturligtvis skynda till från alla håll och kanter. Jag och mina svenner alla och det tjog knektar, hvarom Herbricht talar,

*) Den senare kallas nu Skärgårdsgatan.

skulle snart blifvit öfvermannade. Och dessutom, mina vänner, skulle våra anslag, hvarom vi öfverenskommit med Grenerot, Westfal och Grünolve, hafva kommit till alltför tidigt utbrott. Vi måste först göra Peter Åländing oskadlig, innan vi låta det bryta löst öfver svenskarna här på Stockholmen. De hafva ännu icke kommit tillbaka från Telje, och vi veta således icke, huruvida de öfverenskomna anslagen mot Åländing hafva lyckats... Nej, mina vänner, Herbricht Kræwel är klok och försiktig, det måsten I medgifva.»

»Nå, du har måhända icke orätt, Herbricht Kræwel! Men i alla händelser böra vi naturligtvis icke försumma att bemäktiga oss drottningens person. Sedan är det vi, som för henne diktera fredsvillkoren med kung Albrecht.»

»Visserligen, och jag har, menar jag, ställt allting så klokt, att vårt anslag mot henne i afton icke kan misslyckas.»

Vi begagna en paus i hättebrödernas samtal till att erinra läsaren, hvar och under hvilka förhållanden Herbricht Kræwels namn förut förekommit i denna berättelse. Det var den goda fru Christina Åländing, som omtalade för Albrecht von Segebaden, hurusom Herbricht Kræwel spionerade i Åländings hus.

»Nå», sade en annan hättebroder för att återupptaga det afstannade samtalet, »nå, höra riddarne, som äga kvarter i Åländings hus, till drottningens följe?»

»Nej, det göra de icke», upplyste Herbricht Kræwel, »Jag har gjort mig bekant där i huset, öppnat kärlekshandel med ett par af pigorna och till och med gifvit Christina, mot hennes vilja, en kyss — allt för att utspeja, hvarför de där riddarne befinna sig på Stockholmen just nu under Margarethas vistelse här. Men i Åländings hus finnes ingen, som har någon aning hvarken om drottningens här-

varo eller om våra anslag mot henne. De tyckas hafva någon affär att uppgöra med vår vän Klaus Nyendank. Han säges hafva mördat någon anhörig till dem. Dessutom lärer riddaren Segebaden ingalunda vara någon vän af drottning Margaretha. Han stod på konung Albrechts sida under fejden.»

»Således behöfva vi icke frukta någon mellankomst från detta håll. Och det är så mycket bättre! Klaus Nyendank får, så godt han kan, reda sig mot Segebaden. Vi hafva intet att skaffa därmed. Den där Klaus är en illistig krabat.»

»Nyendank ligger väl gömd hos Alf Grenerot och löper för närvarande ingen fara.»

Sällan har väl någon upplysning, som afgifvits här i världen, varit mera välkommen för ett lyssnande öra, än denna var för två personer, hvilka befunno sig så nära hättebröderna, att de kunde höra allt, hvad dessa sade. Dessa personer hade befunnit sig i portgången, innan tyskarne inträdde där. Då de sågo tyskarna eller, rättare sagdt, då de hörde dem nalkas porten, smögo de sig in i en där befintlig nisch och gömde sig bakom ett i nischen stående stort beläte af jungfru Maria. Från denna plats kunde de höra allt.

Personerne voro Erland von Segebaden och Erik Torkilsson.

Huru de hade kommit dit?

Det är snart berättadt. De hade varit ute på spaning efter Klaus Nyendank denna afton, liksom alla andra kvällar under vistelsen på Stockholmen. Hände sig nu så, att de kommo vandrande framåt i mörkret på Öster Allmänningsgatan och befunno sig just midtför mynningen af Gaffelgränden, då hättebröderna Marquard Krummedik och Lydike Rütz började slamra med svärderna därnere i gränden. Lifvade af samma nyfikenhet, smögo de sig nu nedåt gatan och anlände till stridsplatsen, innan Herbricht Kræwel ännu hade hunnit skilja de käm-

pande. Gynnade af mörkret, dolde våra vänner sig i portgången, för att därifrån iakttaga stridens gång. Vi hafva redan berättat, hurusom hättebrödernas annalkande tvingade dem att, kanske för första gången på lång tid, taga sin tillflykt till jungfru Marias sköte.

Här erhöilo de nu den upplysning, som de under flera dagar och nätter hade förgäfvcs sökt. Nu visste de, hvar man hade att söka fru Julianas mördare. Och dessutom erhöilo de kännedom om, att ett anslag mot drottning Margaretha och hennes följe förehades denna natt. Till drottningens följe hörde också Ursila Walschleben. Erland väpnares hjärta klappade högt af fröjd vid tanken, att han redan denna afton skulle återse sitt hjärtas älskling och att han möjligen skulle blifva i tillfälle att rädda hennes lif och måhända äfven drottningens. Hans unga sinne uppgjorde, utan något besvär, de allra mest solbelysta framtidsplaner, alla byggda på den förutsättningen, att det skulle förunnas honom att binda drottningens sinne med en skyldig tacksamhets band — ett slags bojor, hvilka han, liksom för öfrigt ungdomen i alla tider och länder, ansåg vara oslitliga. Adelsinnade människors erfarenhet vid mognare år vittnar emellertid, att intet band på jorden är sprödare än tacksamhetens samt att en människas argaste ovän alltid blir den, som hon i högsta mått visat öfverseende och godhet.

Vi nästan äro böjda för att sätta någon liten tro till den berättelse, som Erik Torkilsson sedermera utspred, nämligen att väpnaren egnade jungfru Marias kalla stenbeläte en varm omfamning, hvilken egentligen var tillämnad stolts jungfrun Ursila.

Emellertid började hättebröderna blifva knotande och otåliga öfver dröjsmålet. Själfva Herbricht Kræwel hviskade, att Margaretha och hennes följe borde hafva varit på ort och ställe redan för en half timme sedan, om ingenting ovanligt, d. v. s.

opåräknadt, hade inträffat. Följaktligen måste en eller annan omständighet hafva fördröjt drottningens afresa. Men han var alldeles förvissad och uttryckte äfven, för att lugna sina åhörare, denna visshet, att hon icke hade uppskjutit sin afresa, utan skulle komma, äfven om det dröjde.

»Jag önskar, att jag här hade alla de pälsverk, du har i ditt magasin, vän Kræwel», utlät sig en af hättebröderna. »Natten är kall. Dimman kylig. Jag fryser.»

»Jag önskar detsamma, Henning von Dolle», sade en annan. »För mig blir en allvarsam sjukdom följden af det här. Donnerwetter!»

»Och jag är snart så stelfrusen i mina händer, att jag icke kommer att kunna fasthålla svärdet, när det gäller.»

»Nåväl, jag delar eder oro», hviskade nu Herbricht Kræwel, »och jag smyger mig åstad till mitt hem, för att se, huru där står till... Vänten här så länge!»

De båda lyssnarne bakom Mariabilden hörde tydligt, att Kræwel aflägsnade sig, men de kunde icke se honom.

Nu slog klockan i Storkyrkans torn elfva. Bykyrkan var icke längre aflägsen, än att de dallrande tonerna nådde till Gaffelgränden. De plögade till och med kunna höras ända bort till Wangsön.

Måhända behagar det läsaren att göra den bortsmygande pälsvarukrämarens sällskap på färden? I sådan händelse befinna vi oss snart vid hans hus. Det är beläget just vid det hörn, som Köpmansgatan bildar med Sjalagårdsgatan. Huset står ännu kvar i slutet af det nittonde århundradet eller stod åtminstone där för ett och annat tiotal år sedan. Det är ett hus, som hvarken saknar sitt intresse för fornforskaren eller sina historiska minnen. Den ståtliga trappuppgången torde erbjuda åtskilligt af intresse för en person, som studerar Medeltidens ar-

kitektur. Bland de historiska minnena är att här förtälja, hurusom just detta hus var i en senare tid bostad för den namnkunnige Göran Persson — han som af somliga anses hafva varit lika blodtörstig som vargarna på Sibiriens snötäckta stepper och af andra prisas såsom en statsman af stor klokhed, betydelse och begåfning.

Just då Herbricht Kræwel ankom till Stockholmens, vid Skärgårdsgatan belägna fattig- och sjuk-hus, hörde han, att några människor kommo honom till mötes. Han stannade och lyssnade. Troende sig igenkänna Agmund Riddares stämma, ansåg han det mötande sällskapet utgöras af drottningen och hennes följe. Han hade nu erfarit, hvad han önskade och vände därför om samt skyndade med så snabba steg som möjligt tillbaka till porten i Gaffelgränd.

»De äro nära», hviskade han till de andra hättbröderna. »Stunden är inne... Så snart de befinna sig midtför porten, rusa vi fram, öfvermannas karlarna i en handvändning och bortföra kvinnorna. Jag skall emellertid gifva våra svenner det öfverenskomna tecknet.»

Kræwel steg ut i själfva portöppningen och lät en signalpipa ljuda. I nästa ögonblick hördes samma skärande ton upprepas från många olika håll. Till och med från de närbelägna gränderna hördes svarsignaler. Allt hvad hättbröder hette på Stockholmen tycktes vara i rörelse under denna mörka och dimmiga natt.

Våra bakom madonnabilden dolda vänner genombäfvades af rysningar. Troligt är också, att Rörek Hattmakare och hans stallbroder och vän Sten Thuresson kände samma plågsamma tecken till farhåga, där de stodo på post nere vid den lilla vattenporten vid tvättbryggan.

Händelserna utvecklade sig nu så snabbt, att någon tid till eftertanke icke förefanns.

Hättebröderne hördes smyga ut ur porten och stälde sig troligen vid Herbriecht Kræwels sida. Först nu vågade Erland väpnare och Erik Torkilsson börja ett hviskande samtal bakom den heliga jungfruns beläte. Hättebröderne hade nämligen dittills befunnit sig så nära, att våra vänner skulle kunnat räcka dem med sina fingrar, om de funnit det rådligt eller skäligt att göra detta.

»Nu gäller det», hviskade Erland i vännens öra. »Stunden är inne, som hättebrodern nyss sade... Så snart de börja striden, rusa också vi fram. Men vi få icke blanda oss i deras handgemäng. Vårt enda syftemål måste vara att rädda kvinnorna, d. v. s. drottningen och den sköna Ursila.»

»Skall ske!»

»Tag du drottningen!»

»Som ni befäller, väpnare!»

»Jag tager Ursila på min lott.»

»Då är hon väl ock den vackraste?»

»Naturligtvis!»

»Kunde just tro det! Alltid skola herremännen och i synnerhet unga och fagra väpnare hafva det bästa, som finnes i kvinnoväg.»

»Här är ju endast fråga om att rädda dem ur dödsfaran eller kanske från någonting, som för en ärbär kvinna är värre än döden.»

»Jaha, men det är nog det, tycker jag.»

»Hvad menar du?»

»Jo, om jag finge rädda den unga jungfrun, så skulle hon helt säkert af tacksamhet gifta sig med mig, men med en drottning kan jag ju icke tänka på att ingå hjonelag. Medan ni gifter er med jungfrun och blir lycklig och stor och rik och allt det där, blir hela min belöning rättigheten att en gång kyssa handen på en gammal drottning.»

»Tyst, jag hör dem komma... Tyst! Var redo! Och handla nu efter vår öfverenskommelse! Du tager drottningen.»

»Förstås!... Men hvart skall jag föra henne?»

»Hitin!... Här, bakom stenbelätet!... Tyst!... Nu hör jag redan rösterna af de ankommande. De samtala högt och obesväradt, som om de befunne sig på tiljorna i en gillesal.»

Under den tid, då detta samtal utspann sig mellan våra två vänner, fördes följande samspråk mellan Herbricht Kræwel och de andra hättebröderna.

»Hvad månede drottning Margarethas ärende hafva varit i Stockholm? Viktigt månede det i alla händelser hafva varit, ty eljest skulle hon förmodligen icke hafva stuckit sin hand i detta getingbo... Vet du detta, Kræwel?»

»Sapperlot! Skulle jag icke veta det? Gewiss!... Hon har ju haft kvarter hos mig. Jag har bakom en vägg lyssnat till alla hennes samtal med följet... Jo, hon har velat försöka, om icke hon kunde med godo få Stockholmen med stad och slott och allt till sig öfverlämnad... Hennes misstag är stort.»

»Je grösser, desto besser!»

»Hvarken mutor eller löften hafva gagnat henne... men tyst nu, vänner!... Jag tycker mig höra människor, som samtala på afstånd... Snart äro de här... Karlarne, som åtfölja henne, må vi nedhugga, men drottningen och stolts jungfru Ursila måste vi taga lefvande... Den där Ursila, mina herrar, denna tärna, mina herrar... är ein Leckerbissen till och med för en konung, mina herrar... hvilka ögon, mina herrar...»

»Tig, Herbrecht Kræwel, om du kan! De nalkas.»

»O, hon är skön!»

»Galning, tig då! Du skall få henne på din lott. Blott tig!... tig!»

Nu nalkades ett sällskap, hvilket från Köpman-torget följde Öster Allmänningsgatan. Just då hättebrodern utropade sitt sista »tig!» till den vid

åtanken på Ursilas skönhet hänryckte Herbricht Kræwel, vek sällskapet från Allmänningsgatan in på Gaffelgränden. Tydligt hade de ankommande ingen aning om, att några faror lurade på dem. Helt högt samtalade de, visserligen icke om några viktiga ting, utan om den tunga dimman, mörkret, gatornas ojämna och nästan lifsfarliga beskaffenhet och annat sådant. Råkade någon af dem att trampa ned i en fördjupning eller falla öfver en jordfast sten — strax skrattade alla de andra. Sällskapet var uppsluppet, icke anande, hvad som komma skulle.

Kræwel igenkände drottningens röst, innan hon ännu hunnit vända kring hörnet ned i (hvad vi gärna kunna benämna) gaffelns skaft. Sällskapet var lika muntert, när det passerade förbi det ännu upplysta fönstret. Sannolikt fanns någon sjuk därinne bakom detta fönster, eftersom ljus brann i kammaren så sent som nu, då det nalkades till midnatten. Därom har ingen säker underrättelse influtit i Sveriges Rikes häfder. Hvad som däremot är alldeles säkert, det är, att de i portens mynning samlade hättebröderne voro i tillfälle att räkna dessa nya nattvandrare, medan de passerade den upplysta strimman framför fönstret.

När vandrarna voro där, såg man, att sällskapet bestod af — till det yttre åtminstone — idel bondfolk. Två kvinnor och tre karlar, alldeles som vid den för länge sedan skildrade tilldragelsen vid Inre Söder Port. Otvifvelaktigt var också, att personerna voro desamma.

Nu voro de midtför porten, där hättebröderne stodo. Änjo lät Herbricht Kræwel signalpipans skärande ljud höras. I samma ögonblick störtade både pälshandlaren och de andra hättebröder, som voro i hans sällskap, öfver det intet ondt anande sällskapet. Signalpipor ljödo rundt omkring och hättebröder stormade till platsen från alla kanter.

Man hörde klangen af svärdsegg mot stålrustning. Man hörde också två förskräckta kvinnors rop, några svenska och en mängd tyska eder.

»Nu är tiden inne!» hviskade Erland väpnare.

Själftörtade han ut på gatan, och Erik Torkilsson var i hack och hål efter honom. På andra sidan af gränden hade Herbricht Kræwel tagit plats och belyste med skenet från sin nu åter framtagna lykta det nattliga tumultet. Skenet var sparsamt, men man kunde dock, om man ansträngde sig, skymta såväl personerna som händelserna.

Erland såg Ursila i famnen på en lång och kämpalik hättbroder, hvilken just tycktes ämna bära henne bort, då väpnaren ställde sig i hans väg. Det var, utan alla förklaringar, tydligt för unge Segebaden, att han hvarken med goda ord eller lämpor skulle kunna förmå hättbrodern att släppa sitt rof. Därför försummade han icke heller någon tid genom att inlåta sig i fruktlösa underhandlingar, utan högg raskt till med sitt svärd och fällde kämpen till marken.

I nästa ögonblick hvilade Ursila Walschleben i ynglingens armar. Ingen af de med sin egen strid sysselsatta hättbröderna hade sett honom eller iakttagit hans åtgärder. Han försvann hastigt från deras synkrets, först in i den täta dimman, sedan in i porten och slutligen bakom Mariabilden, där han nedlade henne med samma ömhet, som en moder skulle visat sitt späda barn.

Det dröjde några minuter, så infann sig äfven Erik Torkilsson på samma plats. Äfven han bar en kvinna i sina armar, men denna börda hade icke kostat den ärlige svennen ett enda svärdshugg. Icke heller hade han funnit henne afsvimmad i armarna på någon hättbroder. Han hade sett henne från gatan upptaga ett svärd, hvilket en stupad hättbroder hade i dödsminuten tappat ur sina domnande händer, och Erik hade äfven sett,

huru hon utdelade ett par dråpliga hugg. Han erkände sedan, att han i denna stund gärna hade ställt sig vid den modiga kvinnans sida och kämpat för henne, tilldess han stupat. Det var endast minnet af Erland väpnares stränga befallning, som kom honom att handla annorlunda. Erik visste sin plikt, och Erik var en plikttrogen karl. Han fattade bakifrån ett stadigt grepp kring den djärfva kvinnans armar, hvarvid hon tappade svärdet. I nästa ögonblick upplyfte han henne och bar henne så lätt, som om hon varit ett litet barn, in i dimman, in i portgången och in i jungfru Marias nisch. Där nedlades hon vid den afsvimmade Ursilas sida bakom bilden.

Denna kvinna var drottning Margaretha.

Men hon hade icke förlorat medvetandet såsom Ursila. Hon befann sig tvärtom vid full sans och var mycket ursinnig på den stackars Erik, som räddat henne ur hättebrödraklor. Han hade knappt lagt henne ned bakom belätet, innan hon ånyo stod på sina fötter och utbrast med sin sträfva, hotande stämma:

»Hvad understår du dig att göra, hättebroder, anhängare och bödel hos mannen med den femton alnar långa hättan? . . . Vet du, på hvem du burit dina orena händer?»

»Visserligen vet jag det», yttrade Erik lugnt och stilla. »Jag har räddat rikets drottning från hättebröderna.»

»Hvad nu? . . . Du är då svensk.»

Erland väpnare fann nu tiden vara inne att blanda sig i Erik Torkilssons och Margarethas affärer. Han aflade en kort, tydlig och sanningsenlig berättelse om nattens tilldragelser och slutade med att säga, att jungfru Ursila också befann sig i nischen under madonnans beskydd.

Lyckligtvis pågick striden ännu därute i gränden, så att vapenslamret, ederna och skränet öfver-

röstade detta samtal, hvilket eljest -- så högt, som det fördes -- kunnat blifva eller -- kanske rättare sagdt -- verkligen måste hafva blifvit farligt för drottningen och Ursila Walschleben.

Drottningen hade emellertid knappt hört, att Ursila låg bakom bilden, innan hon kastade sig ned på sina knän, trefvande framför sig, och ropade:

»De hafva dödat min dotter . . . mitt arma barn!»

»Således verkligen drottningens dotter!» suckade Erland ur djupet af ett beklämdt bröst. »Ingen skada har blifvit henne tillfogad. Jag lyckades själf rycka henne ur armarna på en hättebroder just vid stridens början.»

»Men hvem är du då, käcke yngling?» frågade drottningen. »På din stämma hör jag, att du icke är annat än ett barn.»

»Jag är Erland von Segebaden, väpnare hos min fader, den ädle riddaren med samma namn. Och Agmund Thurgoth, som I förvisso känna, är förmäld med min kära syster Ramborg.»

»Åh, jag har hört talas om dig, yngling. Både Agmund och Ramborg hafva nämnt dig. . . Men jag trodde, att du skulle befinna dig i Gråbrödraklostret i Linköping?»

»Jag har befunnit mig där, nådig fru, men min bokliga uppfostran är nu afslutad.»

»Vi skola sedan talas vid om dessa saker. Säg mig nu blott, hvad skola vi taga oss till?»

»Vi kunna ingenting annat göra, nådigaste fru, än här afvakta stridens slut. Ett af två ting måste inträffa. Antingen segra edra riddare och svenner . . .»

»De äro endast tre mot hela den stora skaran.»

»Nåväl, antingen segra de eller också blifva de slagna på flykten af hättebröderna. Någon annan möjlighet gifves icke här och är icke tänkbar. Segra edra män, då gifva vi oss till känna. Blifva

de öfvervunna, så dölja vi oss här inne i porten bakom den heliga jungfruns beläte, tilldess gatan blir tom och tyst. Då ledsaga jag och min trogne sven här eder till någon säker tillflyktsort!»

»Hvar finner jag väl en sådan på Stockholmen?»

»Det skall blifva min omsorg, nådiga fru. . . Men försök nu att väcka stolts jungfrun till sans, innan striden upphör därute. Hon kunde eljest — sedan gränden blifvit tyst och lugn — vid sitt uppvaknande röja vår härvaro genom ett skri . . . skynden eder! . . . Jag tycker mig redan märka, att de stridande småningom draga sig upp mot Öster Allmäningsgränd.»

Drottningen följde detta goda råd, och detta med så stor framgång, att den fagra Ursila snart hade återkommit till medvetande och blifvit underrättad om ställningar och förhållanden. Stridsbullret aftynade mer och mer. Slutligen upphörde det alldeles. Det var emellertid för Erland väpnare och hans sällskap alldeles omöjligt för ögonblicket att säga, hvilketdera partiet hade behållit segern. Dock var troligast, att hättebröderne, som redan vid stridens början hade varit öfverlägsna till antalet, också hade behållit valplatsen.

Verkliga förhållandet var, att de tre riddare, som utgjort Margarethas följe, visserligen erhållit förstärkning af Rörek Hattmakare och Sten Thuresson från vattenporten, men att dessa två jämte den ene af riddarna hade blifvit dödade eller svårt sårade. Abraham Brodersson och Agmund Thurgoth däremot hade, efter en hjältemodig strid, blifvit tillfångatagna. Den manspillan, som de under striden åstadkommit bland hättebröderna, var så stor, att dessa skummade af raseri, då de omsider fingo de två hjältarna i sina händer.

»Hugg ned dem!» skrånade flera af hättebröderna.

»Potz-Tausend-Blitz-Sapperlot!»

»Ingen barmhärtighet med förrädarna mot konung Albrecht!» föreslog någon ibland dem. »Hugg ned dem här på Allmänningsgatan! Potz-Hölle und Abgrund!»

Emellertid uppträdde några med yrkande, att mildare mått och steg måtte tills vidare vidtagas. Det kunde vara godt, menade de, att hafva de två riddarna i fängelse såsom ett slags gisslan, hvarmed man möjligen skulle kunna tvinga drottning Margaretha att släppa den fångne Albrecht lös från Lindholmshus, där han och hans son ännu sutto i bojer. — Detta förslag tilltalade ganska mycket flertalet af hättebröderna. Och då Herbricht Kræwel till slut erinrade, att om man icke genom att hålla riddarna fångna kunde vinna någonting af drottningen, hade man ju alltid tillfälle sedermera att affifva de båda herrarna. Pälsmakarens åsikt blef nu alldeles enhälligt förklarad vara de närvarandes beslut, hvarefter man surrade några rep kring riddarnas armar och skickade fyra kämpalika hättebröder att föra dem direkt upp till slottet, där de skulle kastas i en af de djupaste fängelsehålorna.

Riddarne Abraham Brodersson och Agmund Thurgoth släpades åstad. Med bakbundna händer kunde de naturligtvis ingenting företaga till sitt värn mot de slag, hvarmed deras fyra fångvaktare trakterade dem under marschen uppför Öster Allmänningsgatan öfver Köpmantorget hän mot slottet. Våra läsare torde erinra sig, att slottet, liksom staden, befann sig i hättebrödernas våld. Innan vi gå att se slutet på drottningens äfventyr under denna olycksnatt, kunna vi kanske följa efter de två fångna riddarna och deras väktare, för att erhålla kännedom om, huruvida de verkligen hamnade i slottstornet.

Ungefär vid samma tid på aftonen, då striden

mellan hättebröderna och drottning Margarethas följe upplammade i Gaffelgränden, anlände en stor ryttaretrupp till Yttre Söder Port och begärde inträde. Anföraren för truppen var en skäggig, jättestor man, hvilken stödde sin begäran på en skrifvelse, som han anmodade befälhafvaren öfver vakten genomläsa. Den store ryttaren följde med hättebrodern in i vaktstugan. Där uppvisade han en af borgmästaren Bertold Brun och rådman-nen Alf Grenerot undertecknad tillåtelse för Peter Åländings kontorist Ulf Skattesson att hafva fri ut- och ingång genom alla Stockholms portar — han själf och de, som med honom voro. Så snart vakthafvande hättebrodern hade genomläst skrifvelsen, trädde de båda männen ånyo ut i mörkret. Porten öppnades och denna gång för hela skaran, som under tiden fått vänta utanför. Man red nu in på bron och kom till Inre Söder Port, hvarest samma formaliteter måste genomgås. Det var fålamodspröfvande på den tiden att söka inträde i en befäst stad. Omsider redo de uppåt Baggensgatan, hvilken, som vi veta, löper parallelt med den gata, som då hette Öster Allmänningsgatan. Detta skedde vid samma tid, då — såsom förut är skildradt — de fyra hättebröderna begåfvo sig på väg från Gaffelgrändens norra mynning bort mot slottet med de två fångna riddarna.

Nu känner man från matematiken, att två eller flera kroppar, som röra sig på olika, men parallela linier, aldrig kunna råkas, om också de linier, utefter hvilka de färdas, skulle utdragas i det oändliga. Hvad som denna natt inträffade på Stockholmen torde emellertid få anses såsom bevis på, att äfven denna ofelbara och tillförlitliga regel har sina undantag. På två parallela gator (Baggens- och Allmännings-gatorna) drogo samtidigt och i samma riktning mot norr två olika trupper. Likväl sammanträffade de på ganska kort afstånd.

Någon af gamle Euclides föreslagen åtgärd att utdraga gatorna i det oändliga behöfde alldeles icke vidtagas. De utefter de parallela gatorna dragande hoparna sammanträffade — underbart att omtala och trots alla vetenskapens hinder — på så kort afstånd från utgångspunkterna som Köpmantorget. Vi anse oss förbundna att närmare förklara detta, eljest alldeles otroliga, fenomen.

Naturligtvis hafva våra läsare redan och utan svårighet igenkännt den jättelike, skäggige mannen, som var i stånd att presentera magistratens fullmakt att slippa ut och in genom Stockholmens portar. Det var — behöfva vi väl säga det? — den redlige Björn Åkesson, hvilken nu, efter många under resan upplefvade äfventyr, till och med faror, återkom till Stockholmen, medförande de goda riddarna Palle Friis och Erland Thurgoth.

Vid det att detta sällskap glädde sig öfver den af dem betviflade möjligheten att komma in i Stockholms stad under nu rådande förhållanden, och i en munter sinnesstämning red framåt Baggensgatan mot Peter Åländings hus, hördes från Öster Allmänningsgatan någonting, som åtminstone hade stor likhet med vapenslammer och skrik. Husen på Baggensgatan voro icke högre och afståndet mellan de båda gränderna icke längre, än att hvarje någorlunda starkt ljud från den ena gatan hördes öfver taken in på den andra. Björn Åkesson och våra öfriga vänner stannade och lyssnade. Bland vapenbulret hörde de någon ropa:

»Till hjälp, alla redliga svenskar!»

Därefter blef allt tyst.

»Besynnerligt, i sanning! Jag tyckte mig känna igen eder son Agmunds stämma, riddare Thurgoth!»

»Jag ock!» sade denne. »Men det kan icke vara han, ty han befinner sig i Vestergötland hos drottningen.»

»Visst icke, ädle herre!» sade Björn. »Både Margaretha och Agmund befunno sig på Stockholmen, när jag för några dagar sedan lämnade staden.»

»Ditt nöt!» brummade den redlige riddaren Erland Thurgoth. »Hvarför har du icke förr berättat detta? . . . Framåt!»

Den ännu för sina år liflige riddaren sprängde framåt gatan, och hela truppen följde efter honom. In på Köpmantorget red han, och där varseblef han en liten hop af människor, som trädde in på samma torg från Allmänningsgatan. Han skulle icke hafva sett dem, om de icke hade passerat förbi några upplysta fönster på torgets östra sida, hinsidan mynningen af Brunnsgränd.

»Hjälp, alla redliga svenskar!» ropade i detta ögonblick Agmund Thurgoth. »Hjälp, alla ärliga byamän!»

Knappt hade sista ordet förklingat i natten, innan de fyra hättebröderne och deras fångar voro omringade af ryttareskaran.

»Hvad står på här?» ropade gamle riddaren Thurgoth. »Hvem ropar om hjälp? Vi äro redliga svenskar och beredda att hjälpa . . .»

»Det är sannerligen min fars röst», utropade den yngre riddaren Thurgoth. »Fatta mod nu, redlige Abraham Brodersson . . . Vi hafva vunnit spelet . . . Hör nu, fader, I, som eljest ären en så rask och hurtig gammal riddare, hvarför hafven I icke redan förvandlat till hackad köttpastej våra fyra fångvaktare? Skona dem icke! Det är endast hättebröder.»

»Här är så mörkt, att man icke ser handen framför sig», brummade redlige riddaren Erland Thurgoth. »Stigen af hästarna, karlar, och söken rätt på de där stråtröfvarna, som hafva fångslat min käre son Agmund och den redlige riddaren Abraham Brodersson.»

Ett halft tjog af svennerna åtlydde denna

befallning och utförde den med så stor skicklighet och snabbhet, att icke en fjärdedels minut förlidit, innan Agmund och riddare Brodersson voro fria samt svennerne kunde glädja sin herre med den underrättelsen:

»Här hålla vi nu fast hättebröderna. Hvad skola vi taga oss till med dem? . . . Stån stilla, gode vänner, eljest skulle det kunna hända, att våra dolkar finna vägen till edra hjärtan mellan skenorna i edra rustningar . . . skola vi näpsa dem och släppa dem, herre?»

»Slå ihjäl dem!» föreslog riddaren Palle Friis flegmatiskt.

»Åhnej», sade Erland Thurgoth. »Hållen dem bara riktigt fast, tilldess jag slutat omfamna min käre son Agmund! Seså, pojke, nu kan det vara nog för denna gång . . . Hvad fångarna beträffar, skola de bindas och kastas här på torget, så att deras vänner kunna finna dem i morgon bittida.»

Denna befallning var snart och lätt utförd. De fyra hättebröderna lågo inom få minuter på torget med bundna lemmar och igenstoppade munnar, urståndsatta att ropa eller röra sig.

Emellertid omtalade Agmund Väpnare för sin fader och Palle Friis i korta drag nattens händelser och uppmanade dem att med sin manstarka trupp följa honom och riddaren Brodersson ned till Gaffelgränd, för att möjligen spåra upp drottningen och befria henne, om hon råkat falla i hättebrödernas händer. Se här emellertid, hvad som tilldragit sig därnere i gränden under den tid, som förgått, sedan riddarne Agmund och Abraham bortfördes från platsen af de fyra hättebröderna!

De hade knappt blifvit affärdade, innan de på platsen kvarstående hättebröderna spredo sig i

gränden och i hela den omgifvande nejden, för att söka efter drottningen. Man hade till en början trott, att hon blifvit tillfångatagen, och därför hade tyskarne icke förr än nu kommit att egna någon tanke åt den icke oviktiga frågan, hvar hon var. Alla hade — såsom ofta händer — litat på hvarandra, till dess allt blifvit för sent. Men då nu, så länge efter stridens slut, ingen hättebroder framsläpade Margaretha såsom fånge inför de bistra männen, fann man det vara af nöden att söka efter henne för att, om möjligt, godtgöra försummelsen. Att hon icke kunde vara långt borta, därom var man fullt öfvertygad, och man började därför undersökningen med bästa hopp om framgång.

Hättebröderna svärmade under en lång stund hit och dit, till stor förskräckelse naturligtvis för de bakom jungfru Marias beläte gömda människorna. Det visade sig nu, att samtliga hättebröderna hade lyktor dolda under sina kläder. Liksom lyktgubbar fladdra bland alstubbarna under vackra sommarnätter, så rörde sig hit och dit i Gaffelgränden små ljus. Hela undersökningen skedde under nästan absolut tystnad, hvilket dock icke hindrade, att hättebröderna utstötte en och annan halfhög ed på sitt tyska tungomål, då en sten eller en grop i gatan förorsakade dem något missöde.

En af dem var nog näsvis att med sin lilla lykta träda in i samma portgång, där den undergörande Mariabilden och flyktingarna befunno sig. Ja, han ökade sin oförsynthet nästan till kvaliteten af brott, då han, efter att hafva undersökt hvarje vrå i porten, slutligen närmade sig den heliga jungfruns staty. Den lilla lyktan kastade ett skarpt sken bakom belätet och röjde för den förnöjde hättebrodern, att flyktingarna, om vi så få kalla dem, befunno sig der.

Hättebrodern — det var, om häfderna icke narras, en viss Lydert sadelmakare, bördig från...

ja, någonstädes från Germanien — skulle just med sina friska och fyratioåriga lungors hela kraft utstöta ett glädjetjut, för att underrätta sina landsmän om, hvilket lyckligt fynd han gjort. Erland väpnare såg det och hörde redan förposterna till skränet rida öfver hättebrodrens tunga. Den klosterlikt blyge ynglingen tillegnade sig ögonblickligen en mogen mans jämnmod. Aldrig hade han förr än denna afton deltagit i någon mördande kamp. Men det oakadt klöf han raskt Lydert sadelmakares hufvud med ett godt och ärligt svärdshugg.

»Bra gjordt, ungersven!» utlät sig drottning Margaretha, »men tag nu upp hättebrodrens tappade lykta! Den brinner ännu, och vi kunna möjligen hafva någon nytta af den, ty här kunna vi väl ändock icke stanna hela natten. Men göm den för all del, så att icke skenet röjer oss . . . Jaså, I hafven intet rum för den? . . . Tag då hit den! Här är plats.»

Ännu en stund fortgick hättebrödernas fåfänga sökande. Ännu en af dem förirrade sig till sin egen ofärd in i den port, som nu hade äran att gömma drottningen öfver tre riken. Ännu ett blodigt offer föll till den heliga jungfruns fötter. Aldrig har väl »then helga Gudzföderschan» på en och samma gång emottagit så många och så blodiga offergåfvor. Denna gång var det emellertid icke Erland väpnare, utan den hederlige Erik Torkilsson, som var offerpräst.

Slutligen, då hättebrödernas sökande inom Gaffelgrändens område visat sig vara alldeles fåfängt, förflyttade de sig själfva, sina lyktor och sin verksamhet till de närbelägna gränderna. Gaffelgränden blef öde och tyst, men ljus skimrade ännu fram genom det omtalade fönstret. Först sedan allting varit tyst under fem eller tio minuter och under hela denna tid ingen lykta varit synlig i gränden, vågade flyktingarna sig fram,

togo med några böneord afsked af den heliga jungfrun och smögo uti gränden.

Men hvarthän skulle de nu vända sig i sin nöd? Agmund föreslog, att han skulle föra dem tillbaka till deras nyss lämnade kvarter hos pälsmakaren, men drottningen hade under striden ganska väl känt igen Herbricht Kræwel vid skenet af hans egen lykta. Hon motsatte sig därför med ifver planen att vända tillbaka till huset i hörnet af Köpmans- och Själagårds-gatorna.

»Då måste jag föra er till Peter Åländings hus», sade väpnaren. »Säkrare ställe känner jag icke till för ögonblicket. Där skolen I träffa min far, riddaren Albrecht von Segebaden. Han är lika klok, som tapper och torde väl gifva oss råd.»

Drottningen samtyckte till detta förslag, och flyktingarna skulle just begifva sig på väg, då deras öron nåddes af ljudet från en norr ifrån anländande ryttartrupp. Läsaren inser nogsam, att det var Palle Friis och Erland Thurgoth, som nalkades med deras svenner. Men det visste icke hvarken drottningen eller Erland von Segebaden. De trodde — och det var helt naturligt — att det var någon af deras fiender tillkallad trupp. De visste, att ingen svensk truppstyrka var förlagd på Stockholmen.

»Nu är det bråd tid», hviskade Erland väpnare. »Fienden är öfver oss. Vi kunna icke begifva oss in på Öster Allmänningsgata, ty där skulle vi genast möta denna nya skara af hättebröder... För alla helgons skull följn mig, innan det blir för sent!»

»Om vi skulle ännu en gång dölja oss bakom jungfru Marias bild!» föreslog drottningen.

»Nej, nej», hördes Ursilas ljufva stämma yttra. »Nej, icke dit!... Icke dit!... De döda männen skrämma mig.»

»Räck den nådiga frun din starka hand, Erik

Torkilsson!... Jag vill ledsaga jungfrun... Och nu åstad!»

Ynglingen, hvilkens ådror genomlades af en sällhet, hvarom han förut icke drömt, ja, nästan en lycksalighet, då han kände den unga flickans hand hvila i hans, tog nu så skyndsamt, som mörkret tillstodde, kosan rakt ned till vattenporten, men vek där af till höger och följde stadsmurens inre sida ända fram till den nu s. k. Packhusgränd. Där vek han in och ilade med sitt följe nästan raka vägen fram till mynningen af Baggensgatan. Här blef han emellertid nödsakad att stanna en längre stund, emedan en tämligen talrik skara af hättebröder stod där under högljudt samtal. Deras egenskap af hättebröder konstaterades lätt, då flyktingarna hörde dem samtala med hvarandra på tyska. För att icke utsätta sina skyddslingar för nya faror, ansåg väpnaren klokast att dröja på något afstånd, till dess det behagade hättmännen att skingra sig. På detta sätt förgick ännu en halftimme. Tiden plägar aldrig stå stilla. Klockan var omkring två på natten, innan Erland von Segebaden och hans vän Erik Torkilsson anlände till Peter Åländings hus med de två räddade kvinnorna.

Dit hade den andra skaran redan då anländt och blifvit inkvarterad. Riddarne Palle Friis, Erland Thurgoth och hans son Agmund samt Albrecht von Segebaden sutto just vid en i hast af fru Christina Åländing anordnad måltid, då drottningen och stolts Ursila infördes i salen af den öfverlycklige Erland väpnare. Det blef naturligtvis stor uppståndelse och icke mindre glädje. Fru Christina gaf genast befallningar med afseende på drottningens och Ursilas härbergerande under natten. Man inbjöd de nykomna att dela den tarfliga aftenmåltiden, och måltiden var, sanningen att säga, både munter och glad.

Endast Albrecht von Segebaden var emellanåt tyst och sluten. Han hade därtill sina goda skäl, tyckte han. Först och främst var Margaretha för honom en utlänning, som usurperat tronen, ingenting annat. Han hade alltför djupt studerat förflutna tiders historia, för att låta dåra sig af hoppet, att danskarne skulle blifva mindre grymma, snikna och blodtörstiga herrar än tyskarna. Allt utländskt förtryck och herradöme i Sverige var för honom förhatligt, under hvilket namn det än månde utöfvas. Helst hade han sett Sverige under en infödd svensk mans regemente.

Detta var det ena, som bekymrade honom och gjorde honom till en mindre angenäm bordskamrat vid denna glada måltid, än han eljest kunde vara, när hans sinne var fritt och lätt. Det var, som sagdt är, det ena, men det var således icke allt. Med stigande ångest såg han sin sons hänryckta blickar hvila på Ursilas sköna ansikte. Och hans panna lade sig i djupa veck, då han icke kunde för sig själf neka, att stolts Ursilas djupa och milda, blå ögon mötte hans son Erlands med ett uttryck, som icke kunde betyda någonting annat än kärlek.

Erland och Ursila själfva voro lyckliga och glada som två lekande barn eller som två kring blommorna fladdrande fjärilar på en varm julidag.

»Men huru skola vi nu komma ut ur staden?» frågade drottning Margaretha under bordsamtalets lopp. »Det är tydligt, att hättebröderne känna min vistelse innanför Stockholmens murar och vaktorn. De veta visserligen, att jag icke kunnat fly i natt... I morgon lära de med sin vanliga hätskhet söka mig öfverallt... Kanske intränga de ända hit i dessa rum...»

»Bah!» sade Palle Friis flegmatiskt, som hans sed var nu vid mogna år. »Låtom oss nu vara glada och tacksamma!... Framför eder, nådigaste fru och tre goda rikens fullmäktiga fru och rätta

husbonde, står i detta högtidliga ögonblick en silfverbägare, tillverkad af Ingemund Guldsmed efter ritning af den store nederländaren mästare Dominicus Verwilt, om jag icke misstagit mig... Vågar jag utbedja mig nåden, att nådiga frun ville i den bågaren dricka mig till, då jag härmed förenar den hjärtliga önskan, att nådigaste frun måtte komma till sitt eget, trots alla garpar och hättbröder, samt en gång såsom herskarinna på Stockholmens ståtliga slott bjuda mig, gamle riddare Palle på välfägnad.»

Skålen blef drucken under stort jubel.

»Hvad för öfrigt morgondagen vidkommer, tror jag», fortsatte Palle Friis på sitt flegmatiska sätt, »att vi böra låta hvar dag hafva sin egen omsorg. Tids nog vakna vi i morgon åter upp till våra bekymmer. I natt vilja vi vara glada och muntra oss.»

»Min gode riddare», yttrade nu drottningen till Abraham Brodersson, hvilken med svartsjuka och mörka blickar åskådade den högt uppsatta kvinnans kanske nog långt gående vänlighet mot de yngre riddarna vid bordet, »jag utnämner eder härmed till befälhafvare öfver den belägringshär, som jag snart skall skicka hit till Stockholm... Kan icke ens detta göra eder glad, ädle riddare?... Visserligen bär du... hm!... bären I, gode herr riddare, ett tjurhufvud utan hals i edert ridderliga vapen, men detta gifver eder ingen rättighet att i ett gladt och muntert lag, sådant som detta, sitta trumpen och uppföra dig... hm!... uppföra eder som en tjurskalle...»

Riddaren Brodersson rodnade, men om det var af vrede öfver hennes oslipade språk eller af stolthet öfver den inblick, som drottningens förlöpnigar i fråga om begagnandet af orden »du» och »ni» i deras böjningsformer borde förskaffa samtliga närvarande i fråga om hans och drottningens förhål-

landen till hvarandra — därom kan ingenting med visshet förmälas.

»Så sant jag är af den ädla ätten Tjurhufvud», sade han, »vill jag ägna alla mina krafter till eder tjänst, ädla och nådiga fru. Och endast det vill jag tillägga, att om jag med rätta förer ett tjurhufvud i mitt vapen, så har jag ock en tjurs vana att med hornen spetsa och undankasta en och hvar, hvilken visar någon håg att ställa sig i min väg . . . Få hafva hittilldags gjort sådant försök, utan att lämna sin kropp efter sig på valplatsen.»

Under senare delen af detta tämligen besynnerliga tal höll den ädle riddaren Abraham Tjurhufvud sina blodsprängda ögon fästade på riddaren Agmund Thurgoth och väpnaren Erland von Segebaden. Det fanns i hela sällskapet ingen, hvilken icke kände den ohyfsade riddarens förhållande till drottningen — ingen annan åtminstone än stolta Ursila, hvilken tycktes finna så stort nöje uti att söka göra upptäckter i Erland väpnares djupa ögon, att hon icke ens hörde, hvad den råde riddare Tjurhufvud förkunnade. Och alla harmades öfver Abraham Broderssons beteende. Drottningen försökte slå bort saken med skämt och var tydligen mycket besvärad, ehuru hon försökte dölja detta. Men de två gamla riddarne Palle Friis och Erland Thurgoth togo saken på ett sådant sätt, att man måste beundra dem!

»Hä?» utlät sig Palle Friis och såg Abraham Brodersson käckt in i ögat, medan hans röst utmärkte sig genom en ännu högre grad af flegma än vanligt. »Hä? Var icke så hetsig, ädle herre! I Sverige finnas flera män än I. Och om icke alla hafva en tjurs hufvud och dumhet och en tjurs horn — ty det var ju af edra tjurhorn, ni skröt — så hafva vi dock alla svärd vid sidan och äro redobogne att för evigt tysta munnen på en och hvar, som behagar skymfa detta rikets fullmäktiga fru

och rätta husbonde . . . Må detta varna eder i god tid, ädle herre! Det är enkelt, men väl menadt.»

Riddare Palle tömde sin bägare och nedsatte den på bordets stens kifva med ett eftertryck, hvilket eljest aldrig förmärktes utgå från hans tröga natur. Och just då bägaren klang, började den gamle, kände pratmakaren Erland Thurgoth.

»Jag må säga uppriktigt», inledde han sitt tal till den tjurhufvade riddaren, »att jag tycker bäst om människor, som äro en smula resonliga i tal och gärning. Mor min, salig människan, som var i mer än hundra nittio hela kyrkosocknar känd och prisad för sin klokhet och hvarenda dag rådfrågades i andliga och världsliga angelägenheter af både präster och proselyter, riddare och bönder, hon, salig människan, sade alltid till mig: 'var resonlig, Erland, och gör aldrig någonting, som är oresonligt' . . . Förstån I mig, ädle riddare Tjurhufvud? Eller hvad? . . . Inte? Det var beklagligt, ty då återstår mig endast att säga, att jag heter Erland Thurgoth till Gerstorp i Kaga socken och att jag väntar mig det nöjet att få genomborra eder med mitt goda svärd nu genast här nere i Peter Åländings kryddgård.»

Riddaren Abraham Broderssons blodsprängda ögon utslungade hela kaskader af dödligt hat, då han till svar på utmaningen slungade sin handske tvärs öfver bordet till riddare Erland Thurgoth.

Palle Friis dröjde icke att kasta sin stålhandske till den tjurhufvade riddaren, sägande på sitt lugna sätt:

»Och sedan min gamle vän Thurgoth fått sin rätt af Eder, tillhör ni mig! Gör upp edert testamente!»

Fru Christina Ålänning var icke vand vid dylika uppträden i sitt fredliga hem. Hon började gråta.

»Jag vill icke höra sådana dårskafer bland mina trogna riddare», yttrade nu drottning Margaretha med den majestätiska ton och min, som hon

så väl förstod att antaga, då hon det ville.» Räcken hvarandra händerna till försoning och frid, ädle herrar och män . . . Nå, vill man icke hörsamma mina befallningar i mitt eget rike? . . . Men sant är också, att jag befinner mig i en upprorisk stad.»

Drottningens befallning blef emellertid åtlydd, ehuru det visserligen skedde med en viss, ganska synbar motvilja i detta fall. Och blida voro icke de blickar, som riddarne växlade, när de räckte hvarandra händerna och togo tillbaka sina utmaningshandskar. När detta skett, önskade Margaretha och stolta Ursila sällskapet en god sömn och drogo sig tillbaka till det åt dem afsedda rummet i Peter Åländings stora hus.

Riddarne tömde ännu ett par krus af Åländings goda vin och gingo därefter till hvila. Snart var det alldeles tyst i huset, men då färgades redan östra horisonten af purpurrodnad.

ÅTAONDE KAPITLET.

Olyckornas Dag.

Först sent på följande dagens förra hälft vaknade Erland von Segebaden upp ur sina ljufva drömmar om Ursila och om kommande lyckliga dagar med gröna ängar och solbelysta slott. Skyndsamt kastade han sig ur sin bädd och fullbordade snart sin klädsel. Hans därvid ådagalagda skyndsamt berodde därpå, att allt var tyst och stilla i huset samt att han däraf drog den slutsatsen, att han var den siste, som lämnade sitt angenäma hviloläger. När han var färdig, trädde han ut ur

sitt rum och mötte i den smala gången fru Christina Åländing.

»Hvar äro de öfriga gästerna?» sporde han.

»I sina bäddar! Alla sofva.»

»Är det möjligt?... Jag trodde mig vara den siste... Men hvar är min sven?... Erik Torkilsson?»

»Han har nyss slutat sin frukost och gick, som jag tror, ned till stallet för att efterse hästarna.»

»Tack för upplysningarna, goda fru! Om min far vaknar, så underrätta honom, att jag går ut i staden.»

»Gärna, käcke väpnare!»

Den goda husfrun försvann, och Erland steg ned på gatan. Där stannade han några minuter, för att eftersinna, huruvida han skulle taga Erik Torkilsson med sig på färden eller icke. Slutligen mumlade han:

»Bah!... Jag är intet barn, hvars säkerhet behöfver ständigt öfvervakas af en skötare eller sköterska.»

Han fortsatte med spänstiga steg sin gång och sysselsatte sig med sina angenäma minnen från gårdagen och sina icke mindre angenäma tankar på stolts Ursila. Drömmande om hennes fagra gestalt och ljufva ögon, passerade han ett stycke af Baggensgatan i riktning mot Köpmantorget, utan att märka den ovanliga rörelse, som rådde på Stockholmens gator denna förmiddag. Ännu då han trädde in på bemälda trånga torg hade han icke någon aning om, att Sveriges hufvudstad befann sig i ett upprördt tillstånd, ej heller hade den tanken uppvaknat hos honom, att någonting af mycket ovanlig beskaffenhet och icke vanlig vikt och betydelse månde hafva inträffat. Och när han väl kommit in på Köpmantorget och icke längre kunde undgå att märka, att någonting af icke sedvanlig art var på färde, bekymrade han sig till en början icke därom.

»Bene! Som fäderne i Linköpings kloster plägade säga», yttrade han för sig själf. »Jag förstår, hvad det är. Man har funnit de fyra bundna hättebröderna här på torget. Och kanske har man också hittat några ihjälslagna människor — hättebröder och svenskar om hvarandra — i Gaffelgränden. Och nu undrar man, huru allt tillgått. Det är hela saken. Men undra får man . . . Detta kommer icke mig vid.»

Troligt är dock, att äfven denne oerfarne väpnare skulle genast hafva insett, att det måste vara fråga om någonting annat, i händelse han icke varit så förälskad och så djupt försjunken i sina ljufva drömmier om den älskade.

Alla bodar voro stängda denna morgon — detta borde genast hafva påkallat hans uppmärksamhet. Gatorna och torgen voro uppfyllda af en hit och dit löpande människomassa. Man såg vapenklädda hättebröder här och där. Eljest tycktes kvinnorna utgöra flertalet bland den mindre bemärkta och icke i vapen uppträdande menigheten, som bestod af beskedliga, men nu tydligen uppskrämda borgare eller, som de med stolthet läto kalla sig, »byamän». Det tycktes, som om alla dessa skaror af män och kvinnor blifvit af någon plötslig och förfärlig underrättelse kallade direkt från sina göromål. Husfäderne hade mestadels hvarken hufvudbonad eller högtidsdräkt. De hade tydligen med stor hast lämnat sina verkstäder. Alla buro sina förskinn. Mången bar ännu sina verktyg i händerna — smeder uppträdde med väldiga släggor, målarnе med penslar, skomakarne med syl och bredhufvad hammare, slaktarne med yxor och knifvar, garfvarne med sina skafknifvar. Man hade brutit upp med hast, det var tydligt. Husmödrar och pigor, hvilka eljest pläga nedlägga så mycken möda och omsorg på den yttre varelsen, när de skola visa sig för allmänhetens ögon på publika

platser, hade icke ens lossat sina stekarehusförkläden eller slätat håret.

Hela Stockholmen var i uppror, det var tydligt. Omsider måste äfven en älskogskrank ung man, sådan som Erland väpnare, märka, att någonting var på tok. Hans första tanke, att människorna på Stockholmen plötsligt och utan undantag fattats af vansinnets hemska demoner, förkastades af honom själf efter en stunds besinning. Likaså insåg han snart, sedan nu medvetandet hos honom vaknat, att upptäckten af några bundna och några ihjälslagna män icke skulle kunnat väcka till lif ett sådant uppror i en stad, där ingen enda natt numera gick till ända, utan att hafva något nytt lik — något nytt offer för hättebrödernas hat — att uppvisa för morgonrodnaden och de uppvaknande svenskarna.

Här måste antingen onda andar hafva drivvit sitt spel eller också mycket bråda och viktiga ting hafva inträffat.

Nu började Erland von Segebaden vända sig åt alla sidor och närmare skärskåda uppträdena omkring honom. Gamla borgare, kvinnor och barn hördes skrika:

»Upp till vapen, alla redliga svenskar!... Hättebröderna äro öfver oss.... Ingen är numera säker för dessa mördare. Upp till vapen för hus och hem!... Till vapen, alla redliga svenskar!»

Ungefär liknande rop hördes öfverallt, hvart-hän den bestörte väpnaren ville vända sitt lyssnande öra. Förgäfvos blickade han länge omkring sig efter en människa, hvilken han kunde tro vara tillräckligt lugn och sansad, för att gifva ett be- gripligt svar på alla de frågor, som sväfvade på den unge väpnarens läppar. Aldrig tillförne hade han sett en folkmassa i uppror. Nu fick han se detta och inhämta en aning om den obändiga och okuffiga kraft, som ett förtryckt folk förmår ådagalägga, då

alla dess passioner slita sina fjättrar och enda tanken, enda önskningsmålet är att utrota förtryckarna från jorden.

De vapenklädda svennernas hjälmhufvor försvunno, den ena efter den andra, men om detta berodde därpå, att den rasande folkmassan sönderstet deras ägare, eller därpå, att dessa funno för godt att smyga sig undan, det förmådde icke vår hjälte afgöra. Allt var ett enda virrvarr framför hans ögon. Han urskiljde snart ingenting med någon säkerhet, ty folkmassans otaliga hufvuden, öfver hvilka hans kroppshöjd tillät honom blicka, voro i ständig rörelse. Skriken fördubblades både i mängd och styrka.

Erland väpnare ryste — så förfärligt syntes honom nu detta i uppror stadda folk, som var på väg att resa sig mot förtryckarna. Frampressadt ur många hundraden strupar, gjorde hopens rop ett storartadt och mäktigt intryck, då man skrek:

»Till vapen!... Till vapen!... Upp, alla redliga svenskar!»

Ropet brusade fram öfver Köpmantorget, likt en väldig våg, som under sin framfart uppväckte nya vågor. Snart ljödo dylika rop från alla håll, från torget, gatorna och gränderna. Erland väpnare, hvilkens öron voro vanda vid klostercellens tystnad, var nära att blifva alldeles bedöfvad. Han öfverlade redan, huruvida han icke borde vända tillbaka till sitt kvarter och taga sin far och de andra riddarna med sig. Men då han blickade tillbaka in i Baggensgatan, såg han äfven där en tätt sammanträngd folkmassa.

»Till vapen! Till vapen mot förtryckarna!» ljöd det äfven därinne i gatan. »Upp, alla redliga svenskar!... Till vapen!»

»Men hvad är då på färde?» försökte Erland von Segebaden fråga någon af den vilda hopen, just då de passerade förbi honom. Men ingen gaf

sig tid att lämna ett svar. Troligt är också, att ingen kunde i det allmänna skränet höra, hvad han sade.

»Till vapen!» ljöd det rundtomkring honom.

Han tyckte sig drömma. Men det var ingalunda de ljuftva drömmar, som vederkvickt hans sömn under sistförlidna natten och visat honom Ursila Walschlebens älskliga bild och en hel mängd af de ljuftvaste och mest lyckliga framtidsstafior. Aek nej!... Nu tyckte han sig föras på vågorna af ett stormigt haf, vågorna växte allt högre, tyckte han, och han förnam i hela sin varelse samma känsla, som om han varit uppslukad af det vreda hafvet och nu färdades allt längre ned i dess djup. Hans tankar, som eljest voro så klara, förvirrades, och han skulle utan tvifvel hafva sjunkit medvetlös ned och blifvit ihjältrampad af den ursinniga hopen, om icke en kraftig hand hade gripit honom fast i detta ögonblick och hållit honom uppe.

»Hvad hafven I här att göra, barn?» hörde han en kraftig stämma dundra i hans öra. »Är detta ett uppträde för flickor och småpojkar?... Ett folk, som ämnar döda sina förtryckare och tillförsäkra sig sina undanhållna rättigheter, skall trampa er under sina fötter... Gå hem, yngling, barn, eller hvad du heter!»

Rösten tillhörde den af oss kände Clawus Smed, den redlige svenske borgaren, med hvilken Erland gjort bekantskap vid sitt inträde i staden strax innanför Inre Norre Port. Men Erland von Segebaden var nära sanslös och sjönk i smedens armar och kunde ingenting säga till svar på dennes tal... Nu kände den hederlige smeden igen honom.

»Ah!... Det är ni, herr väpnare?... Samla edert mod!... Nå, följ med mig!... Vi måste ut ur den här trängseln.»

Smeden kvarhöll sin jättestora slägga med

vänstra handen och ledde ynglingen, som hängde fast vid honom, liksom vildvinet i sin svaghet häftar sig fast vid det starka trädet, in i en närbelägen portgång, där han fick andas ut och snart kände sig så vederkvickt, att han kunde fråga:

»Käre Clawus Smed, hvad är på färde i dag?»

»Veten I icke det, herr väpnare? Jag trodde eljest, att det redan var känt af hvarje svensk man på Stockholmen.»

»Vi sutto länge uppe i natt, ärlige Clawus Smed, och lade oss icke till hvila förr än fram på morgonen, hvarför vi också hafva sofvit länge. Alla sofvo i vårt kvarter . . . eller åtminstone nästan alla . . . då jag nyss lämnade det. Jag gick fördjupad i mina tankar, då jag plötsligt hör ropas 'till vapen, alla redliga svenskar!' och finner allt Stockholmsfolket i uppror . . . Huru skall jag förstå detta? . . . Hvad har händt?»

»Det är snart berättadt, ädle unge herre», genmälde Clawus Smed och lät sin tunga slägga ett par gånger falla sakta mot en af ekstolparna i portgångens korsvirkesväfnad. »I veten fullväl, att den ärlige svenske byamannen här på Stockholmen, Peter Åländing har för några dagar sedan afrest till Telje, för att på Stockholmens vägnar öfverlägga med riksens där församlade herrar om denna stads och detta slotts öfverlämnande . . .»

»Telje stad och slott?» sporde väpnaren.

»Nej, jag menar, att där skulle öfverläggas om Stockholms stads och slotts öfverlämnande till drottning Margaretha, som nu är riksens fullmäktiga fru och rätta husbonde . . .»

»Allt det där vet jag. Men vidare . . .!»

»Jo, vidare var Peter Åländing den ende svenske mannen bland de ombud, som Stockholmen sände till Telje herredag . . .»

»Äfven detta är mig icke obekant. De öfriga ombuden voro tyskarne Alf Grenerot, Hans Grön-

ulf och Lambricht Westfal, bland hvilka de två förra i år äro rådmän och den sist nämnde är tysk borgmästare i denna svenska stad... Nå, vidare, käre Clawus!»

»Jo, I skolen få höra en berättelse om förräderi och elakhet, hvilken torde komma håren på edert hufvud att resa sig af fasa. De tre tyskarne hafva icke uppträdt vid herremötet, utan afseglade från Telje ett par timmar efter det att de landstigit där... Vår ärlige Peter Åländing ensam kom upp på herredagen, men kunde naturligtvis icke uppgöra någon öfverenskommelse, då hans tre ämbetsbröder voro frånvarande. Flera dagar kvarstannade vår redlige Åländing i Telje under afvaktan på de tre tyska ombudens återkomst, men slutligen afseglade äfven han därifrån på sitt fartyg (det var endast en farkost af det slag, som vi benämna karfva). Nu har underrättelsen ankommit i dag tidigt på morgonen, att de tyska ombuden...»

»I menen Lambricht Westfal och de andra?»

»Ja, just dessa!... Underrättelse har kommit, att de lagt sig i försåt för ärlige Peter Åländing och uppfångat hans karfva, dödat besättningen och slagit ihjäl en af Åländings svenner, gamle Ulf Angelsson, skjutit den andre svennen genom hufvudet, så att han sväfvar i dödsfara, och misshandlat Peter Åländing, så att han är full med sår från hjässan till fotanglarna.»

»Men detta kan icke vara sant, redlige Clawus!»

»Och hvarför skulle det icke vara sant?»

»Emedan Peter Åländing ännu icke var hemkommen, då jag denna morgon lämnade mitt kvarter i hans hus.»

»Hemkommen!... Nej, det kan han icke vara, ty han blef buren direkt från Alf Grenerots fartyg upp till slottet. Han var, förstås, så illa misshandlad, att han icke förmådde röra sig, utan måste bäras på en bår.»

»Och hvar befinner sig nu den redlige mannen?»

»I ett af hålen under Stockholms torn!»

»Alltså i fångelse?»

»Just detta!» . . . Nu insen I nog, redlige väpnare, hvilka de anledningar och syftemål månne vara, som denna morgon försatt hela Stockholmen i denna upprörda sinnesstämning . . . I vår egen svenska by skola vi svenskar behandlas såsom hundar af utländska äfventyrare . . . Intet svenskt hjärta kan förlika sig med en sådan ställning i ett bysamhälle, allra minst här på Stockholmen, där vi svenskar äro många nog att dräpa hela filisteernas skara.»

»I sägen således, redlige Clawus Smed, att Peter Ålending är misshandlad, sjuk, sårad, måhända till mera än hälften död och nu dväljes under tornet?»

»Sant hvarje ord, herre, sant alltsammans, lika sant, som om det vore Guds eget evangelium!»

»Då måste jag skynda hem för att tillsäga min fader, den stränge riddaren Albrecht von Segebaden. Han och de öfriga riddarne, mina vänner och fränder, skola visserligen taga Peter Ålending ut ur tornet eller också sätta lifvet till.»

Clawus Smed torkade sitt stora, svettiga och ärliga anlete, sägande:

»Jag vill ledsaga eder till kvarteret. En sådan späd varelse, som ni, lyckas aldrig kämpa sig fram genom dessa af hat och vrede sjudande folkmassor.»

Verkligen blef det också för själfva den stora och kämpastarke Clawus Smed ett drygt arbete att bana sig och sin skyddsling väg genom folkhoparna. Icke ens hans fruktansvärda slägga, som han kastat öfver axeln, ingaf de upprörda bymännen, deras kvinnor, barn och lärlingar eller biträden någon respekt. Ett folk i uppror är den mest fasansfulla syn ett dödligt öga kan skåda. Det säges, att de hungriga vargarna stundom sönderslita hvarandra och att detta är en skräckinjagande

syn. Men hvad är vargarnas raseri mot människornas? Människans anlete, hennes hela anlete förmår återgifva afspeglingar af själens ursinne, medan ursinnigheten kan hos vilddjuren tala endast genom ögonen. Underbara människoanlete! Du förmår afspegla både himmel och helvete.

Clawus smed och Erland väpnare hade lyckats mot folkströmmen bana sig väg ett litet stycke in på Baggensgatan, men här måste, för att använda ett ofta missbrukadt bibliskt uttryck, »deras stolta böljor sätta sig». Anledningen därtill var denna, att folkmassan pådrefs af en manstark trupp af stålklädda män med sköld på arm och svärd i hand. De beväpnade männen utgjorde en från slottet utsänd afdelning, hvilken skulle »lugna allmogen i byen». Hvad därmed förstods, det är lätt att inse, då vi förtälja, att deras väg genom Stockholms gator betecknades bakom dem af döda och sårade människor.

I själfva verket kunde Clawus Smed och Erland von Segebaden undvikit hvarje sammanstötning med hättebrödernas mordiska hop, om de nämligen hade tagit sin tillflykt i en eller annan portgång, medan de fruktansvärda skälmarne tågade förbi. Visserligen voro alla portar uppfyllda af kvinnor, skrämde och darrande kvinnor, somliga med spenbarn på armen, andra med barn vid sidan, men det oaktadt hade utan tvifvel två män kunnat förskaffa sig plats. Men hvarken Clawus Smed eller Erland väpnare ville likna dem, som se vid gatans andra ända ett par skenande hästar och vid denna syn skrikande fly in i närmaste port. Dock stego de till sidan och tryckte sig intill muren af Guttorm Öfverskärarens hus, för att låta såväl den förskrämda mängden, som de segerrusiga hättebröderna färdas förbi.

Allt skulle hafva aflupit för våra två härvarande vänner utan några äfventyr, om — ödet hade så

velat. Men nu ville däremot denna hemlighetsfulla makt, som vi kalla Öde, att en bålstor hättbroder, tillhörande den från slottet, till grändernas rensande, utskickade skaran, skulle med ett knytnäfs slag slå till marken en stackars kvinna, just då han färdades förbi platsen, der Clawus Smed och Erland väpnare stodo tryckta intill Guttorm Öfverskärarens husvägg. Den slagna kvinnan hade icke utöfvat annat brott än det, att hon sökte rädda sitt fyra- eller fem-åriga barn från att blifva nedtrampadt af de råa knektarna.

När Erland väpnare såg denna nedriga gärning förmådde han icke längre lägga tygel på sitt sinne. Han drog med hast svärdet och trängde sig fram. Förgäfvos sökte Clawus Smed hejda honom.

»Barn! . . . Barn!» ropade smeden. »Vänta! . . . Den striden är eder för svår . . . Jaså, han hör icke . . . Nå, då får väl jag . . .»

Och Clawus Smeds ofantliga kroppsstyrka banade snart väg för den hederlige borgarens ofantliga kropp, så att smeden befann sig ansikte mot ansikte med hättbrodern, som slagit kvinnan till gatan . . . han befann sig vid hättbrodrens sida, innan Erland väpnarens svagare arm hade hunnit bana halfva vägen . . . Hättbrodrens skäggiga anlete visade vid åsynen af Clawus ingen rädsla. Det grinade lustigt, medan dess egare höjde sitt svärd för att hugga ned smeden. Innan han kunde hinna utföra denna gerning, träffades hans hjälmhufva af Clawus Smeds stora slägga. Hufvan krossades, som om den varit förfärdigad af glas. Bitarna flögo omkring. En af dem sårade en annan hättbroder vid eller i ögat. En flög tre alnar från stället och skar upp munnen på en gosse, hvilken i yster dans bevistade detta rysliga skådespel. Gråtande af rädsla och smärta smög pojken sig in i en port, hvilken redan förut var uppfylld af bäfvande kvinnor. Men ägaren till den krossade hjälmhufvan

föll för Clawus Smeds slägga till marken, där han snart ihjältrampades, om han nu verkligen lefde, då han föll. De i närheten varande svenskarne jublade. Man hörde både kvinnors och barns röster ropa:

»Tappre Clawus Smed! Stadens värn och alla förtrycktas beskyddare! Clawus Smed! Clawus Smed! Bra gjort! Slå ännu en i backen!... Låt ännu en gång din slägga hamra!»

Dessa och andra dylika rop hördes från alla sidor. Men Clawus Smed var icke blodtörstig. Han hade redan sänkt ned sin slägga. Och visst är, att icke flera hättebröder skulle denna gång hafva blifvit nedsända till för oss dödliga ännu okända trakter, om icke hättebröderna själfva hade börjat en ny strid. Men bifallsropen till Clawus Smeds bedrift eggade deras mordlystnad. Svärd drogos. Tyska eder ljödo i gränden. Och en minut hade ännu icke runnit in i evighetens mörka flod, innan både Clawus Smed och Erland väpnare befunno sig midt inne uti ett vildt handgemäng med hättebröderna.

Våra vänner voro två. Hättebröderna minst tretti.

»Bra fäktadt, Erland väpnare!» dundrade smeden med sin åsklika röst. Den fick hastigt sitt respass till evigheten påskrifvet... Och den också!... Hej, lustigt!... Erland, har du hört smedens visa?... Inte!... Drag till dina fäder, hättebröder! Tror du, att ditt usla svärd är smidt i ändamål att falla Clawus Smed?... Där fick du din betalning. Hälsa vackert till underjorden!... Jaså, Erland väpnare, du har icke hört smedens visa?... Inte?... Nå, så hör den nu!»

Och smeden uppstämde, under det att han lät sin jättestora slägga falla i nästan jämn takt än på den enes, än på den andres hjälmhufva, följande sång ur sitt omfångsrika bröst. Måhända saknade

stämman skönhet och styrka, men visst är att sångaren icke saknade den efterlängtrade artikel, som heter lungkapacitet.

Jag hamrar med släggan mitt väldiga städ.
Mitt lif är så lustigt, min arm är ej späd.
Jag tjänar min penning och gifver den ut.
En smed för så lustig en lefnad till slut.

Slå här!

Slå där... där... där!

Den ene efter den andre af hättebröderna föll till marken och steg troligen aldrig upp igen. Clawus Smeds slag föllo tunga. Isynnerhet vid ordet »här» och vid de tre gånger upprepade orden »där... där... där...» lät smeden, från hvilkens anlete svetten snart flödade i strömmar, sin kolossala slägga falla med eftertryck. Under tiden hade äfven Erland väpnare, som dock i sitt svärd egde ett mindre lämpligt vapen än smeden hade i sin tunga slägga, fäktat som en hjälte. Han tillvann sig åtskilliga bifallsrop af den lustige Clawus Smed.

»Bra fäktadt, väpnare!» dundrade Clawus. »Gif respass åt den där!... Ja, just den menade jag! Hej, lustigt, gode vänner!... Viljen I höra andra versen af smedens visa?... Ingen svarar? Den, som tiger, han samtycker... Alltså stämma vi upp.»

Så smida vi järnet, vi hamra, gå på,
Ej någonsin längta vi hvila att få.
Om icke vi smida på järnet, nåväl,
Då slå vi en hättornas broder ihjäl.

Slå här!

Slå där... där... där!

»Var inte detta vackert? Hva'sa'?» utropade smeden Clawus, medan han hvilade släggans hufvud på marken och hämtade andedräkten. Han hade redan nedlagt för alltid ett halft dussin hättebröder. Men nu var han uttröttad, dock endast för en minut. Denna lilla tidrymd af sextio se-

kunder skulle dock hafva varit mer än tillräcklig att låta hättbröderna hugga ned den ärlige och svettige Clawus smed. Det var då, som Erland väpnare med sitt svärd skyddade honom. I klostret lär man visserligen icke att bruka vapen och deltaga i vapenlek. Men fort lär man sig detta, då man ansättes af fiender och måste anstränga sig för att frälsa sitt lif. Erland fäktade med samma lugn och med nära nog samma skicklighet, som om han hade varit öfvad till svärdets bruk från sina gossår. Clawus Smed underlät icke heller att berömma honom.

»Bra!... Bra!» hördes Clawus Smed ropa. »Med tiden kan du bli en manhaftig riddare, Erland väpnare! Men jag finner, att nu blifva hättbröderna dig för svåra... Jag måste gripa in... men det skall ske under sång... Hören och bäfven, I hättbröder alla!»

Nu dånade åter smedens stentorsstämma, hvilken ganska tydligt hördes öfver stridsbullret och folkets sorl:

Och finna vi någon af hättbrödrarlock,
Så svänga vi släggan och piska hans rock,
Ty släggan ta'r bättre än svärdet, näväl,
Med släggan vi hamra de tyskar ihjäl.
Slå... här!
Slå där... där... där!

Vårt handtverk är lustigt... Gå på då! Gå på!
Vi vilja så gärna en hättbroder slå.
Där står en... Nu fick han... Kom hitåt en ann!
En smed icke sparar på släggan, försann.
Slå... här!
Slå där... där... där!

Smeden Clawus hade just hunnit med den fjärde versen af sin visa och den tolfte fienden, då längre borta i Baggensgatan en beriden trupp visade sig. Den utgjordes af Albrecht von Segebaden, Palle Friis samt Agmund Thurgoth och hans

far, Erland Thurgoth. Någon af hopen, som åskådat början af uppträdet, hade sannolikt känt igen Erland väpnare och skyndat till Peter Åländings hus, för att underrätta riddare Albrecht om hans sons fara. Eller ock hade de märkt tumultet i staden och ridit ut endast för att kunska. Härmed må nu vara huru som helst. Säkert är åtminstone, att de nalkades stridsplatsen, alla de nämnda, goda riddarne och deras svenner.

Redan på något afstånd kunde de se, huru saken stod, nämligen att två män kämpade mot en hel skara af hättbröder... Sporrarna i sidorna!... Raskt framåt!... Hugg in!... Anfallet blef så mycket våldsammare, som riddarne, då de kommo närmare stridsplatsen, kände igen unge Erland.

Allt folket hade nu flytt från platsen och endast hättbröderne samt deras motståndare funnos kvar. Denna företeelse är lätt förklarlig. Folket sträfvade upp mot slottet... I hela massan fanns endast en önskan, en vilja, den att snarast möjligt hinna fram till slottet, där deras förkämpe, Peter Ålending satt såsom fånge eller, kanske rättare sagdt, låg såsom sådan. Det är icke troligt, att denna menighet hade klart för sig, hvad de skulle uträta vid det af hättbröderna försvarade slottet... om detta skulle rifvas ned sten för sten eller hvilken annan åtgärd, som skulle vidtagas, när man hunnit fram. Mängden drefs utan tvifvel af ett slags instinkt bort till den plats, där Peter Ålending fanns. Redan förut var han den rikaste och mest ansedde byamannen på Stockholmen. Nu hade han blifvit någonting mera. Han var en martyr för allas gemensamma sak. Man måste dit, där han satt fången... Sedan finge man ju alltid se, om någon åtgärd till hans frälsning ur hättbrödernas våld kunde vidtagas. Af denna orsak hade folket, sedan det en stund iakttagit striden i Baggensgatan funnit tiden vara inne att tåga vidare, om

man skulle hinna fram till slottet och få se någonting. Detta var orsaken till, att Baggensgatan nu var folktom, naturligtvis med undantag af de två kämparna, Erland von Segebaden och Clawus Smed och deras motståndare, hättebröderna, af hvilka ännu ett tjug lefde och voro vapenföra, samt den från Peter Åländings gård kommande skaran.

»Det är min son . . . min Erland!» hördes ridare Albrecht von Segebaden utropa, just då en lång, mager och muskelstark hättebroder riktade ett anfall mot ynglingen. »Huggen in, alla, som älska mig!»

Och in blef där hugget. Anfallet tycktes komma öfver hättebröderna alldeles oväntadt, hvilket till ovanskelig ära för Erland väpnare och Clawus Smed bevisar, att dessa två voro tillräckliga att upptaga hättebrödernas alla tankar och hela deras uppmärksamhet. Under det väldiga stridsbullen, som förorsakades af denna nya strid, hördes Clawus Smed dristigt sjunga:

Nu nio med handen jag släggade ner,
Men beder ändå . . . Kommen hit några fler!
Claus Smed vill ej spara på slägga och stål.
Min slägga är pröfvad . . . Jag vet, hvad den tål.
Slå här!
Slå där . . . där . . . där!

Den lustige smeden blef emellertid snart ganska illa därän. En hättebroder smög sig bakom honom och ryckte släggan ur hans hand. Tysken var måhända icke så stark som Clawus, ty han egde icke dennes väldiga kroppshydd, men han var likväl stark nog att lyfta släggan upp i höjden och därmed måtta ett dräpslag mot Clawus Smeds hufvud — ett slag, som kunnat fälla en ox till marken, om den ock haft tiodubbel panna.

Albrecht von Segebaden blef varse smedens fara och såg på samma gång, att denne, i sin häpnad öfver den plötsliga förlusten af släggan, icke

ens märkte faran, ännu mindre försökte sätta sig till motvärn. Riddaren sporrade sin häst och fällde, med ett väl måttadt svärdshugg, hättbrodern till marken, innan denne hunnit dräpa den redlige borgaren. Snart hade Clawus sin kära slägga i handen och gick med nytt mod och hvilade krafter å nyo till strids. Så munter lät därunder hans sång. Mannen hade bestämdt blifvit en ypperlig trubadur, om han egnat sitt lif åt konsten. Han diktade lika snabbt, som han slogs.

Och tack för den hjälpen, herr riddare sann!
 Claus Smed skall ej glömma sin frälsande man.
 Men låtom oss slå dessa hättbröder sju,
 Som lefva och fäka och svärja ännu.
 Slå här!
 Slå där... där... där!

Striden upphörde snart. De hättbröder, som icke stupat, icke flytt och icke blifvit genom svåra sår urståndsatta att föra svärd och sköld, funno nu, att allt hopp var förloradt. Och när detta blifvit klart för dem, vände de genast ryggen och flydde. Svennerne ville förfölja och nedhugga dem till sista man, men Albrecht von Segebaden hejdade dem.

»Låten dem löpa!» ropade han. »Men säg mig nu ärlige Clawus Smed, hvilken anledningen är till dessa vilda uppträden?»

Clawus tackade först riddaren för den i rätt stund lämnade hjälpen, innan han gick att besvara frågan. Emellertid aflade han nu samma berättelse, som han redan förut meddelat Erland väpnare, om de tre tyska herredagsombudens förräderi mot Peter Åländing samt huruledes Peter Åländing nu försmäktade under tornet.

Riddarnes bestörtning blef stor, när de förnummo dessa bedröfliga händelser, och efter en kort öfverläggning beslöts att vända tillbaka till kvarteret. Clawus Smed ombads att följa med.

Han behöfde, sade riddare Palle Friis, mycket väl en styrkebägare af Peter Aländings allra bästa.

När de anlände till Peter Aländings hus, funno de detta försänkt i sorg och oreda. Underrättelsen om Peter Aländings, husfaderns, hårda öde hade nu hunnit fram. Fru Christina badade i tårar. Ursila Walschleben gjorde henne sällskap. Drottning Margaretha, för hvilken det, i anseende till hennes manliga sinne och anlag, torde hafva varit svårt, om icke omöjligt att öppna tårekällorna, ådagalade dock sitt deltagande genom ett allvarligt och nästan dystert uttryck i det mörkletta ansiktet. Själfva pigorna lupo omkring som yra höns och gjorde just allt, hvad ingen hade bedt eller befallt dem att göra. Det var med nöd Albrecht riddare kunde göra för dem begripligt, att han önskade vin, och först efter upprepade misstag på våtvaror (än kommo de med öl, än med vatten och än med ganska onaturliga saker, då man besinnar, att det var ämnadt till att dricka) hade man det begärda på bordet.

Riddarne sökte trösta fru Christina och lofvade sitt kraftiga bistånd för att rädda hennes man. Detta lugnade i någon liten mån hennes kvalda hjärta. Hon upphörde att gråta, men försvann med drottningen och Ursila i de inre rummen. Riddarne drucko den tappre smeden till, och den äldre Thurgoth uppmanade honom att ännu en gång sjunga den sång, som han diktat och låtit höra under drabbningens lopp. Clawus Smed lät icke länge bedja sig. Han utförde hela visan på nytt och slutade med följande vers:

Så sjunger den lustige smeden i dag.
 Hans visa är tarflig, men vännernas lag
 Förlåter dess brister och skänker mig nog
 Sitt bifall, fast falsk var den tonen, jag tog,
 Slå i... i... i!
 Slå i,

Den lilla förändringen i refrängen vann allmänt och odeladt bifall, liksom det ock är att nämna, att den däri uttryckta önskan blef rundligt uppfylld.

Men när dryckeslaget hade pågått en stund, ansåg Albrecht von Segebaden det vara tid att öfvergå till mera allvarsamma göromål, hvarför han yttrade:

»Låtom oss nu icke förspilla tiden med gyckel och lek, mina vänner, då vi hafva så allvarliga ting att besörja!»

»Alldeles rätt, herr riddare!» sade Clawus Smed. »Vi lefva sannerligen i en tid, då goda råd äro dyra.»

»Näväl», sade Palle Friis lika flegmatiskt som alltid, »om så är, låtom oss öfverlägga! Framställ hufvudfrågorna, vän Albrecht... Jag skall ställa till allmän disposition hela mitt förråd af fintlighet och allt hvad jag eger af goda råd.»

»Enligt min mening», återtog Albrecht von Segebaden, »hafva vi två ting, hvarom vi böra öfverlägga. Allraförst den frågan, huru vi skola lyckligt och väl förhjälpa drottning Margaretha ut ur staden. Och sedan den frågan, huru vi skola gå till väga, för att skaffa Peter Åländing lös ur fängelset.»

»Frågan om Åländing anser jag vara den viktigaste af dessa båda. Vår nådiga fru lider ingen nöd här i detta goda kvarter, medan däremot Peter Åländing löper stor fara till lifvet, emedan han redan befinner sig i hättebrödernas klor.»

»Visserligen hafven I rätt därutinnan, ärlige riddare Friis», inföll Abraham Brodersson, »men både jag och vår nådiga fru skulle vara eder tack samma, om ni allra först egnade edra tankar på hennes flykt ur denna åt laglösheten hemfallna stad. Hvem vet, huru länge det dröjer, innan dessa ursinniga hättebröder skrida till plundring af de svenska byamännens hus? När det en gång kom-

mer därhän — och det kan, så vidt jag vet, möjligen inträffa redan i dag — blir naturligtvis detta hus det första, som plundras, emedan hättebröderne nogsammt veta, att det är den rikaste boningen i hela staden... Och om vår nådiga fru skulle falla i händerna på dessa blodtörstiga och samvetslösa sällar, månede det vara en stor och obotlig skada och lända till ofärd både för hela vårt rike och för oss alla.»

»Nå, kanske det!» medgaf riddare Palle.

»Vet någon då något råd huru vi skola föra hennes nåde drottningen oskadd ut från Stockholmen?»

»Jag tror mig veta ett sådant råd», sade unge Erland Väpnare blygsamt och rodnande, men det må tilläggas, att han icke yttrade sig, innan de äldre männen tegat en stund och sett villrådiga på hvarandra.

»Du, min son?» utropade riddare Albrecht.

»Jo jo, den där gossen är minnsann lika klok i rådslag, som manhaftig i strid, därför går Clawus Smed i borgen såsom för egen skuld», utlät sig den redlige handverkaren.

»Låt höra!» uppmanade Palle Friis och tog sig en grundlig styrkedryck ur bågaren, kanske för att kunna redigare och mera klart bedöma de djupsinniga råd, han väntade sig.

Bestormad från alla sidor med uppmaningar och uppmantringar att tala ut sin mening, skulle den ädle ynglingen just börja, då ett övantadt hinder inträffade. Fru Christina Ålänning rusade in, och efter henne kommo de båda kungliga damerna, under det att drottningen med hög röst uppmanade den tröstlösa goda frun att lugna sig och berätta, hvarför hon nu på nytt blifvit så upprörd.

»Ack, jag olyckliga varelse!» jämrade sig fru Christina. »Allting är upp- och nedvänt. Alla olyckor gå öfver mitt hus. All jämmer i världen

samlas under mitt tak. Allt det elände, som jorden förmår alstra, skall rinna i stora floder till mitt hem... Ah, jag står snart icke ut längre!»

På Abraham Broderssons fråga berättade Margaretha, att hon och Ursila funnit den goda kvinnan gråtande ute i gången, som genomskar huset på längden, men de visste icke, hvad det var, som gjorde henne sorg. Det kunde, menade drottningen, icke vara mannens olycksöde allena, ty hon hade ju nyss stillat sina tårar, då herrar riddare lofvade henne sitt bistånd.

»Den goda kvinnan har visserligen råkat ut för någon ny olycka, menade Margaretha. »Vill ni icke säga oss, min goda kvinna, hvad nytt, som är på färde?»

»En olycksdag i sanning!» jämrade sig Christina Åländing, under det att tårarna strömmade utför hennes kinder.

»Men, kära mor», envisades drottningen, »låt oss då ändtligen få att höra, hvilken ny börda blifvit lagd på edra skuldror!»

Då vi nu höra drottning Margaretha tilltala Christina Åländing med orden »goda kvinna» och »kära mor», under det att vi själfva kallat henne »fru», anse vi oss böra nämna, att »fru» var en benämning endast för fruntimmer, hvilkas män voro riddare eller stodo ännu högre. Det var af höflighet, som herrar gäster i hennes hus gáfvo henne titeln fru. Och ingalunda var sådan artighet någonting alldeles sällsynt på den tiden, isynnerhet som redan då hos de lägre klasserna fanns samma åtrå efter högre stånd's titlar, som i allra senaste tid förvandlat så många hundratusen svenska mamseller till fröknar. Kvinnan är sig alltid lik. Äfven den bästa ibland hennes kön vet af egen erfarenhet, hvad fåfänga är. Såsom ett historiskt bevis på, att titelsjukan grasserade redan under den mörka medeltiden må nämnas, att Rimkrönikan uppgifver

som ett af skälen till att konung Hans kom på tronen, den omständigheten, att det fanns så många kvinnor, hvilka längtade efter titeln fru. Den nämnda, ökända, men dock ofta rådfrågade historiska källskriften säger:

»För den skull månde de honom hylla,
Ty Herrenamn de hafva ville!
Deras kvinnor ville ej slätt hustrur heta,
Ty månde de efter Fruanamn leta.»

Vi hoppas att läsaren — då förhållandena äro sådana — förlåta, att vi fortfarande hedra Christina Äländing med »fruanamn», äfven om hon i verkligheten icke var därtill berättigad.

Drottningen, som var stolt öfver titeln »svenska folkets fullmäktiga fru» och icke gärna led att benämningen »fru» tillades någon annan än henne själf, allra minst en byamans kvinna, frågade ännu en gång, hvilken den börda var, som ett oblidt öde nu hade lagt på »kära mors» skuldror.

»Man har fränstulit mig alla mina nycklar», jämrade hon sig, »och jag är uteläst från all min egendom.»

Ett utrop af häpnad undföll de flesta närvarande. Saken var af stor vikt, isynnerhet i ett hus, hvarest så många och anspråksfulla gäster befunno sig. Den tidens låsinrättningar voro så konstrikt utarbetade, att de kunde sägas vara alldeles oemottagliga för all inverkan af krökta spikar, dyrkar och dylika redskap.

»Har Herbricht Kræwel varit här i dag?» sporde riddare Albrecht.

Det visste icke fru Christina, men hon trodde det dock. För att förskaffa sig visshet i denna punkt, ilade hon ned i stekarehuset. Hon hade knappt stängt dörren bakom sig, innan den fagra Ursila Walschleben utropade:

»Min Gud, väpnare Erland, ni är sårad!»

Flickan sjönk halft vanmäktig ned i en stol. De andra riktade naturligtvis sina blickar på unge Segebaden och funno genast, att blod flöt ned utför hans vänstra arm och droppade ned på golvet. Medan herrarne egnade sina omsorger åt ynglingen, trädde drottningen fram till Ursila. Först hotade hon stolts jungfrun med en sträng blick och därefter hviskade hon i hennes öra:

»Bemanna dig!... Och blygs att visa dessa män, att du fäst ditt hjärta vid en man af så lågt stånd! Kom ihåg, att du är Eriks af Pommern brud!... Seså... Inga tårar! Gack till din kammare, flicka!»

Men jungfrun tycktes hvarken förstå eller höra dessa hårda ord. Hon slog upp ögonen och hviskade:

»Är det farligt?... Jag menar hans sår?»

»Den saken kommer icke dig vid... Gack in i din kammare, slyna!»

Och till yttermera visso tog drottningen jungfruns arm i sin, drog henne upp från stolen och nästan släpade henne ut ur rummet. Dock väckte denna ganska brutala gärning intet uppseende, dels emedan de öfriga i rummet närvarande personerna voro upptagna med att undersöka den unge väpnarens tillstånd, och dels emedan drottningens beteende kunde förklaras genom nödvändigheten för henne att använda alla sina krafter, då jungfrun tydligen var nära vanmäktig och knappt förmådde röra sig.

Drottningen försvann med sin dotter, men återvände efter en kort stund till salen. Nästan i samma ögonblick inträdde ånyo fru Christina och meddelade med sin gälla stämma, att Herbricht Kræwel, den tyske pälsvaruhandlaren, hade varit i stekarehuset icke mindre än tre gånger under loppet af förmiddagen.

»Då har ingen annan än han stulit dina nycklar, Christina», utlät sig Clawus Smed. »Kræwel har alltid varit en skurk, och för närvarande är han en af de argaste hättebröderna på hela Stockholmen.»

Erlands sår befanns vara ganska ofarligt. Ett förband lades, och ynglingen förklarade, att såret alls icke besvärade honom, då han rörde sig.

Man hade just hunnit något lugna sig och kunde diskutera frågan, på hvilket sätt fru Christina Åländings bortkomna nycklar skulle kunna med utsikt till framgång återkrävas från Herbricht Kræwel, då en ny jobbspost anlände.

Den inträdande var en liten gubbe, torftigt klädd och bärande därjämte alla andra tecken till fattigdom och nöd. Hans ansikte var likblekt och uttryckte en sådan höjd af fasa och förfäran, att en och hvar därinne i Peter Åländings stuga kunde förstå, att mannen antingen befann sig i en eller annan dödsfara eller ock varit vittne till något förskräckligt skådespel.

»Hvad är på färde?» utropades af mer än en mun, då mannen trädde in med sitt bleka ansikte och sina vacklande knän.

Munnen rörde sig, men intet ljud kom öfver hans läppar.

»Hvem är han?» frågade drottningen.

»Det är gamle Stig Anundsson», upplyste Cla-wus Smed. »Han är tjänare på rådhuset och uppbär såsom sådan årligen af stadskassan 2 mark silfver samt femtedelen af en mark säd.*). Men karlen behöfver skölja sin strupe med en bägare vin, om han skall kunna tala... Se där, Stig Anundsson! Drink!... Drink!... Och låt oss sedan höra!»

Den fattige, gamle rådhus-tjänaren drack med begärlighet, och drycken visade sig utöfva ett hälsobringande inflytande på hans talorganer. Under åhörarnas tilltagande häpnad aflade han sin berättelse. Visserligen blef den ofta afbruten af höga utrop från åhörarnas sida, men vi framställa, för

*) En mark silfver = 4 kronor 80 öre. Femtedelen af en mark säd utgjorde omkring 5 tunnor.

att vinna tid och plats, hans skildring i ett sammanhängande helt.

»Jag var befald att åtfölja borgmästaren Bertold Brun till hans hem, för att där hämta några handlingar, hvilka jag skulle föra upp till rådhuset. Jag gick, såsom också sedvanligt och höfviskt är för en fattig stackare, några steg bakom den hedervärde borgmästaren. Vi hade just kommit till Trångsund och befunno oss midtför Sigwart Bagares hus. Det ädla herrskapet, inför hvilket jag, fattige stackare, nu har äran tala, känner nog stället. Huset har två våningar, men endast tre fönsterlufter i bredd, utom förstås två små dylika, ett på hvarje gafvel, ty huset skjuter, som det ädla herrskapet nog samt torde veta, några alnar utanför de andra husen i gränden. Det har ock höga trappgafflar. Sigwart Bagares skylt hänger för resten ut öfver grändens midt på en ganska konstrikt utarbetad järnarm... Ja, ädla herrskap, ja... jag skall icke längre uppehålla mig vid detta... Jag skall gå vidare i min berättelse, eftersom det ädla herrskapet önskar det... Jo, vi hade just fått David Bagares hus i sikte, d. v. s. vi befunno oss några alnar innanför det höga hvalf, som är slaget mellan Christer Smeds och Dyniv Färgares hus tvärs öfver gatan... ja, ja, ädla herrskap, jag skall skynda på, jag, fattiglapp!... Då varseblefvo vi en stor folkskeckning utanför Sigwart Bagares hus. Därjämte hördes rop och skrån, äfvensom vapenslammer. D. v. s. borgmästaren Bertold Brun hörde och såg allt detta några sekunder före mig, arme fattiglapp, hvilkens arbete staden tager emot, utan att till ersättning skänka mig mitt ärliga uppehälle. Brun hörde och såg det först, emedan jag kom tio, kanske elfva steg bakom honom. Vi närmade oss — borgmästaren stolt och styf, såsom det egnar och anstår en stadens styresman, och jag ödmjuk och snäll, som det bäst passar sig för en fattiglapp. Då vi

kommo fram till den församlade hopen, funno vi, att den till allra största delen bestod af hättebröder. Endast deras tyska tungomål hördes... De fåtaliga svenskar, som voro närvarande, tego, troligen af fruktan för de beväpnade hättebröderna, från hvilka alla helgon snart måtte befria oss! Saken var den, att de tyska borgmästarne och framför allt, i spetsen för dem, den elake Alf Grenerot hade låtit fångsla den lille Albrecht Carlsson — en så god byaman, som någonsin hängt ut skylt öfver en gata på Stockholmen. I kännen honom förvisso? Han är en liten och spensligt bygd karl med ett långt och yfvigt skägg... Ja, ädla herrskap, ja, jag skall påskynda min berättelse. Nåväl, nu var Albrecht Carlssons yfviga skägg, öfver hvilket han alltid varit så stolt, nedblodadt. Flera djupa sår funnos i hans ärliga anlete, och huru många sådana han hade på sin kropp — det vet jag icke... Jaså, det ädla herrskapet önskar veta, hvarför hättebröderna hade gripit honom? Nå, då tillhör det mig, usle fattiglapp, att säga så mycket om den saken, som jag vet händt och sannt vara. Jo, han hade, enligt hvad hättebröderna, på borgmästaren Bruns fråga, upplyste, 'svårligen förgripit sig mot såväl konung Albrecht, som mot alla i Sverige varande tyskar, genom att föra lasteligt tal på tungan om Peter Äländings väl förtjänta inmanande under Stockholmens slotts torn'. Vidare samtal ville hättebröderna icke hafva med oss, d. v. s. med Bertold Brun, ty naturligtvis höll jag, förnedrade fattiglapp, mig i bakgrunden. Med förlof sagdt... jag gömde mig bakom borgmästarens, visserligen icke höga, men så mycket mera breda rygg... Ja, ädla herrskap, jag skall skynda på, eftersom det är eder önskan. Nåväl, de förskräckliga, blodtörstiga hättebröderna släpade åstad med Albrecht Carlsson. Vi följde efter, såsom ju också naturligt och förklarligt var. De i hopen närvarande sven-

skarne samlade sig omkring sin borgmästare, och denne kunde icke undertrycka sin vrede... Hvad han sade?... Jo, han yttrade ord, hvilka aldrig skola gå ur mitt minne, om jag än lefde många hundra år, jag fattiglapp. Han sade alldeles så här: 'Det vare Gudi klagadt', sade han, 'att vi skola se våra borgare sådan oförrätt öfvergå, utan att kunna förebygga det.' Med dessa samma orden talade han... Hvad som sedermera skedde?... O, jämmer!... Han hade knappt slutat tala, innan en tysk sprang fram och slog honom till marken med sitt spjut. Ett par andra fullbordade gärningen genom att sparka och på annat sätt misshandla den slagne. Blå och blodig, som han var, rycktes han med våldsamt upp från marken och fördes till tornet i sällskap med Albrecht Carlsson. Jag sprang med all skyndsamt hit, för att klaga vår nöd inför dessa ärliga riddare, om hvilka jag, arme fattiglapp, visste, att de skulle gästa i Peter Äländings hus... Ack, ädla herrskap, hvilken olycksdag! Och hvar skall allt detta elände sluta?»

Sådan var den fattige rådhustjänarens berättelse, hvilken väckte bestörtning hos hans andlöst lyssnande åhörare. Dessa tilldragelser vittnade om en stigande djärfhet hos hättebröderna och bådade intet godt för Stockholms svenska borgare.

»Mera vin, Christina!» ropade Clawus Smed, när Stig Anundsson slutat. »Karlen behöfver ännu en förfriskning. Och kan du lägga till ett bröd eller en liten knippa fisk, torde han blifva så mycket mera välkommen i sitt fattiga hem.»

»Vin!... Bröd!... Fisk!» utropade fru Christina. »Hvar skall jag hämta sådant ifrån, vän Clawus, sedan nu mina nycklar äro försvunna... stulna af hättebrodren Herbricht Kræwel, ville jag säga?»

»Ah! Det glömde jag», sade smeden. »De fördömda nycklarna!»

Nu var samtalet inne på frågorna om, hvad man borde företaga. Det beslöts, att ett sammanträde skulle på aftonen hållas i S:t Gertruds Gillestuga. Stig Anundsson och Clawus Smed åtog sig att sammankalla alla svenska borgare till klockan nio om aftonen. Därefter skulle också de tyska borgmästarne och de mest framstående bland hättbröderna kallas dit.

»Men nu», ljöd riddaren Abraham Broderssons starka och stränga stämma, »nu är allra först af nöden att skaffa vår goda drottning ut ur staden, ty här är hon icke i säkerhet... Jag vill erinra mig, att någon nyss yttrade, hurusom han funnit en utväg ur detta svåra trångmål!»

»Det var min son», hördes Albrecht von Segebaden infalla. »Nå, gosse, låt oss nu höra din plan!»

Under detta samtal hade emellertid Clawus Smed tagit Stig Anundsson afsides och hviskat i den fattige rådhusjänares öra:

»Om du nu sköter ditt anförtrodda värf som en ärlig karl, skall du af mig få både bröd och fisk för dig och alla de dina under ett helt år... Kom nu, Stig! Vi måste gå till vårt arbete!»

Därefter aflägsnade de sig, och på den arme rådhusjänares anlete spred sig ett skimmer af glädje. Men ingen annan än Clawus Smed såg det, ty de öfriga voro sysselsatta med uppgörandet af planer eller, rättare sagdt, med åhörandet af Erland von Segebadens plan.

»Min tanke är», sade ynglingen, under det att en blygsamhetsrodnad lägrade sig öfver hans ädla drag, »min tanke är, att vår nådiga fru och den ädla jungfru Ursila kunde kläda sig till nunnor och deras sällskap till munkar. Under denna förklädnad torde de med lätthet slippa ut genom portarna.»

»Tanken är god!» medgaf Margaretha, till

hvilkens anlete allas ögon litade, sedan man hört ynglingens plan. »Tanken är, som jag säger, god, men... men hvarifrån skola vi skaffa oss de behöfliga dräkterna? Det torde blifva svårt.»

»Dem skall jag anskaffa», förklarade Erland. »Jag är nära bekant med priorn i klostret på Gråmunkeholmen *).»

»Hvar har du lärt att känna honom, min son?»

»Jo, min far, han var munk i Gråbrödraklostret i Linköping, medan jag studerade där. Han är ännu icke någon gammal man, knappt medelåldrig. Han tillhör den ansedda ätten Läma. Min lärare var han i många stycken, och vi blefvo mycket goda vänner, ja, vi gräto, både han och jag, när han blifvit utnämnd till prior öfver gråbrödernas kloster här på holmen. Visserligen hjälper han oss.»

»Förträffligt!» utropade drottningen. »Men om vi nu också kunna anskaffa kåporna, så återstår dock en annan svårighet, kanske ännu mera fruktansvärd. Ingen af oss kan tala ett ord latin, och blifva vi pröfvade af vakten, skall detta snart upptäckas, och vi blifva röjda.»

»Planen duger således icke», brummade Abraham Brodersson, under det att hans stora hand nervöst strök det tvåklufna skägget.

»Jo, nådiga fru», utropade väpnaren med mycken liflighet i ton och åtbörder. »Jag kan ju kläda ut mig såsom munk och följa med samt föra talan för eder alla.»

»Kan du då tala munkarnas språk?» sporde Agmund Thurgoth.

»Ja, visst!»

Drottningen betraktade ynglingen med denna skarpa blick, som stundom var för henne egendomlig, då hon ville tränga genom de yttre skalen

*) Nuvarande Riddarholmen.

in i en människas inre och se, hvad där månde finnas.

»Ja, det tror jag nog, att en resa i jungfru Ursilas sällskap skulle vara i din smak», yttrade Margaretha. »Men däraf blir ingenting. Och om du vill lyda mitt råd, du unge och högt flygande väpnare, så afstår du från alla de sällhetsdrömmar, som till äfventyrs för närvarande oroa ditt unga sinne. Du, som läst latin och tror dig kunna tala munkarnas tungomål lika bra som de själfva, du har förmodligen hört sagan om . . . om . . . ja, hvad pojken hette, det erinrar jag mig icke, men nog af, han ämnade flyga till solen och slå sig ned däruppe . . .»

»Han hette Ikarus, nådiga fru», sade Erland ödmjukt, »och hans fader Dædalus gjorde honom vingar . . .»

»Ja, allt det där erinrar jag mig, men måtte du också komma ihåg, att det vax, hvarmed vingarna blifvit fastsatta på den äregirige ynglingens rygg, smälte, då han kom i närheten af solen, och pojken föll ned och drucknade eller slog ihjäl sig mot bergen, jag erinrar mig icke dödssättet så noga! Akta dig för att komma för nära solen, min vän! Det torde kunna gå dig lika illa, om du korsar mina planer.»

»Ack, nådiga fru . . .»

Men den ädle riddaren Albrecht von Segebaden steg fram och yttrade med en icke alldeles lugn stämma:

»Icke förstår jag, hvad I menen, nådiga fru, då det behagar eder att så anfälla mitt barn med bemantlade förebråelser. Men det vill jag säga eder, att det föga likar sig för en nödställd kvinna — hon må nu vara drottning eller icke — att visa vrede mot dem, som ingenting högre önska, än att hjälpa henne och stå henne bi i hennes fara. Har min son handlat mot eder vilja i något stycke —

nåväl, jag är hans far! Jag åtager mig ansvaret, det svär jag vid Gud och vid mitt goda svärd.»

Troligen skulle den ädle riddarens ord hafva blifvit fröet till en tvist, som icke snart kunnat biläggas, åtminstone till ett hetsigt vredesutbrott å Margarethas sida, om icke riddaren Abraham Brodersson lagt sig i samtalet.

»Mig synes dock», sade han, »att ynglingens råd är godt.»

»Det enda goda rådet», anmärkte riddare Albrecht torrt och satte sig ned.

Drottningen eftersinnade.

»Min son», återtog Albrecht von Segebaden, »måste ledsaga eder. Eljest kommen I, så rikets fullmäktiga fru och rätta husbonde I ären, aldrig med lifvet ut ur Stockholmen.»

Sedan riddaren slutat, gled ett leende öfver hans ansikte, och han gjorde en underdånig åtbörd, hvilken synbarligen icke var alldeles fri från ironi. Bugningar (det månne behöfva upplysas) voro på den tiden icke särdeles mycket i bruk. Man hälsade och betygade sin vörndnad oftast genom knäfall. Men någon gång — isynnerhet då knäfallen icke kunde begagnas — förekommo dock bugningar.

»Nåväl», frampressade drottningen till slut öfver sina hårdt tillslutna läppar, »må det då så ske! Men tag dig till vara, yngling! Reta icke en drottning till vrede! Och tag ditt förnuft till fånga! Glöm icke historien om Ikarus!»

(Huru det är möjligt att frampressa någon-ting alls, vore det ock det aldra minsta ljud, öfver hårdt tillslutna läppar, förstå vi icke. Uttrycket har vunnit burskap hos större mästare, än vi göra anspråk på att anses vara. Och således måste väl saken ligga inom möjligheternas ramar.)

Mera blef emellertid icke ordadt om saken. Fru

Christina Åländing gick att ännu en gång söka efter sina nycklar. De andra skingrade sig. Hvar och en hade sina göromål.

NIONDE KAPITLET.

En pater Herbestus dör, och en annan pater
Herbestus kommer till lif.

Det allmänt kända och begagnade ordet »betjänt» torde aldrig någonsin hafva hvarken tillförne eller sedermera, begagnats om en så högättad person, som då det utsades eller, rättare sagdt, nedskrefs om konung Magnus Ladulås. I ett bref från ärkebiskopen Jakob Ulfsson, skrifvet mot slutet af fjortonde århundradet, kallas nämnde konung »Lydnonnes Son och Salighetens Betjänt», och detta emedan han grundlagt franciskanerklostret på Gråmunkeholmen år 1284. Många andra »Salighetens betjänter» hade sedan den tiden skänkt stora ägodelar till gråbröderna på den nuvarande Riddarholmen, och mången annan »Lydnonnes Son» hade till högt pris köpt sig rättigheten att under klosterkyrkans golf sofva den sista, långa sömnen.

Enligt en af Dionysius Bragge år 1636 »i kopparstucken», men redan år 1520 af okänd mästare målad taffla, var hela Gråmunkeholmen, vid tiden för vår berättelse, omgifven af en tjock och stark mur, af hvilkens utseende man kan finna, att den blifvit uppbyggd icke endast i ändamål att värna klostrets trädgårdar mot frukttjufvarna från Stockholmen,

Wangsholmen, Åsöna och Walmundsöna *). Denna af stora fältstenar med järnhårdt murbruk sammanfogade mur var helt säkert afsedd jämväl för krigsbruk och ämnad till att i en orolig tidsålder värna klostret mot fiender. Östra gaveln af kyrkan var då för tiden alldeles jämn och företedde, om man får tro omförmälda tafva, fyra fönster, ställda parvis högt uppe under hvalfvet. Dess torn var »så starkt bygd, att det kunde nyttjas såsom blockhus mot annalkande fiender.» För öfrigt var kyrkan mycket pryddig, och Rimkrönikans författare utgjuter sin belåtenhet därmed i följande rader:

Sedan skjöt Gudh honom **) i huga,
 För sina sjääl och sina huusfruuga,
 Å en holm, heter Kidia-skär, ***)
 Eth kloster loth han mura ther,
 Swa wänt ok swa höwelikt:
 Att i hans rike war ej annat slikt.
 Kyrkian är wän och stoor,
 Ok hafver en fagran ljustan Coor,
 Swebogana ähre lagda med gull,
 Thet ähr mycket Folk i tha hon är full.
 Thet Kloster gaf han Barfötta-Bröder,
 Ther badh han sik läggia, tha han war döder.

Rundt omkring kyrkan lågo några byggnader och däribland dels tre eller fyra kapeller, försedda med små torn, dels också själfva klosterhuset, hvilket utan tvifvel, om det än icke var samma byggnad som nuvarande Riksdagshuset, dock var beläget på alldeles samma plats, som detta nu intager.

Vi hafva förutskickat dessa allmänna under-

*) Walmundsön = nuvarande Djurgården.

**) nämligen Magnus Ladulås.

***) Ridderholmen kallades i äldsta tider Stenskar och fick under Olof Skötkonungs tid namnet Kidiaskar, Kedjeskar, emedan denne lät till försvar mot Olof Haraldsson från Norge genom kedjor från Ridderholmen till fastlandet afspärra inloppet till Norrström. Efter klostrets grundläggning fick den heta Gråmunkeholmen.

rättelser om Gråmunkeholmen, för att göra läsaren i någon liten mån bekant med den plats, till hvilken vi nu måste för en kort stund förlägga vår berättelse.

Erland väpnare hade, såsom man behagade erinra sig, lofvat drottningen att från fransiscaner-klostret anskaffa de klädesplagg, hvilka voro afnöden, för att åt henne och hennes följe gifva utseendet att vara en liten hop af fredliga munkar och nunnor. Förslaget var godt, ty äfven hättebröderne buro respekt för män och kvinnor af andligt stånd, och det var en känd sak, att Gråmunkeholmens barfotamunkar hade fri ut- och in-gång genom Stockholmens, eljest så väl bevakade, portar. De måste ju ut på landsbygden, för att i byar och gårdar tigga samman lifsförnödenheter till de fromma klosterinvånarnas uppehälle. Icke ens en hättebroder hade nog hårdt hjärta att vilja vara en orsak till svält och nöd för de vördiga munkarna.

En eller två timmar efter slutet af de uppträden i Peter Åländings hus, som vi skildrade i näst föregående kapitel, vandrade den unge väpnaren, klädd i sin vapenskrud, sakta öfver den bro, som förenade Stockholmen med Gråmunkeholmen. Bron var af en mycket enkel och konstlös beskaffenhet, men likväl af sådan styrka, att den kunde bära både häst och ryttare. Man hade nedslagit några stolpar, tre eller fyra i bredd, på olika ställen i sjöbottnen (nuvarande Riddarholmskanalen). Öfver toppändarna af dessa bjälkar hade man slagit fast trästycken på tvären, hvilka förenade de olika stolparna i hvarje dubbelpar med hvarandra. På detta sätt hade man åstadkommit fem eller sex bockar, mellan hvilka man utsträckt kvartertjocka plankor af mognad ek, och dessa utgjorde gångbanan. Något bröstvärn vid en af banans sidor eller vid båda hade man icke ansett sig behöfva uppställa, allra minst ett sådant af det fasta och väl arbetade

slag, som på den tiden skyddade mot missöden hvar och en, hvilken passerade bron mellan Inre och Yttre Norreport.

Naturligtvis var Erik Torkilsson i väpnarens sällskap. Man talar om skuggans trohet mot sitt upphof, men denna är icke att jämföra med bemälde svens trohet mot den unge Erland von Segebaden. Eriks ansikte var dock dystert i denna stund. Han hade nämligen just nyss erhållit af sin unge herre det beskedet, att han icke kunde få följa honom på den utflykt, som var beramad. Och på den redlige svennens ifriga frågor om anledningen därtill, hade väpnaren gifvit honom kort och godt det beskedet, att Erik Torkilssons bistra krigareanlete aldrig någonsin skulle kunna på ett tillfredsställande sätt döljas under en munkhätta, Detta ärliga, men alldeles icke munklika anlete skulle förråda hela sällskapet, menade han.

Under vandringen öfver bron märkte de icke, att en person följde dem i spåret. Karlen var den lycklige eller olycklige egaren af ett rödbrusigt ansikte, bar en väpnares dräkt och smög sig tyst och sakta ut på bron. När Erland blef insläppt genom klostermurens port, var den eftersmygande väpnaren på midten af bryggan. De återstående stegen till rygga lade han med större skyndsamhet, än han hittills visat. Snart stod han invid den lilla porten i barfotamunkarnas mur och klappade på med stor djärfhet. Luckan i porten öppnades, och en munkhätta jämte ett däri infattadt anlete lät se sig.

»Upplåt porten!...» dundrade väpnaren med ett uttal, som för ett mycket känsligt öra skulle hafva förrådt, att karlen var tysk till börd.

»Hvem ären I?»

»En vän till väpnare Erland von Segebaden, som jämte sin sven nyss inträdde här! Vi hade

stämt möte, men jag kom för sent, och han ansåg sig icke hafva tid att invänta min ankomst.»

Väpnarens röda anlete var allvarsamt, och tonen var af det trovärdiga slaget. Brodern-portvaktaren lät bedraga sig af detta sken och öppnade för honom. Men sällan har väl, sedan världen skapades och kom någorlunda i ordning, en god gärning blifvit utöfvad och belönad med så himmelskriande otack som denna, ty knappt hade den rödbrusige väpnaren hunnit innanför klosterporten och denna blifvit stängd af portvakten, innan den på tyska brytande krigsmannen kastade sig öfver lekbrodren, strypte honom och störtade hans lik ned i vattnet, dock detta sista, först sedan han afklädt sitt offer dess kåpa. Under dessa förrättningar å daga lade väpnaren en vana vid dylik handtering, hvilken skulle hafva förefallit till och med den mest grymme hättebroder anmärkningsvärd. Snart hade väpnaren iklädt sig offrets kåpa, och ingen kunde nu tänka sig, att mannen med de fromt sammanknäppta händerna var någonting annat, än en synnerligen gudaktig klosterbroder.

»Dumt!» brummade den nybakade munken för sig själf, medan en åskådare skulle hafva trott honom vara försjunken uti innerlig bön. »Dumt! Jag borde hafva tagit reda på hans namn, innan jag dödade honom. Potztausend! Men nu är det gjordt, och om jag än vore den helige man, som jag nu föreställer, skulle jag icke kunna uppfiska honom ur djupet eller uppväcka honom från de döda... Donnerwetter! Man kan vara dum ibland... Men nu vilja vi tänka efter, hvad som är att vidare göra! Jag måste veta, hvad vargungen uträttar här.»

Han gick in i brodern-portvaktarens lilla koja invid porten och satte sig där. Till en början undersökte han några krus och stänkor, som stodo på bordet, men då han fann dem alldeles tomma,

blef han vred och sysselsatte sig en lång stund med utösandet af rader af tyska svordomar, så hemska, som någonsin blifvit uttalade af en hättebroders tunga. Och detta vill säga mycket, ty dessa mäns tal plögade kunna i grymhet mäta sig med deras gärningar.

När han omsider tröttnat på detta göromål, började han närmare undersöka det lilla rummet. Han fann till sist ett litet skåp, hvars dörr var konstrikt dold i väggen. Sannolikt var där någon fjäder, genom hvilken skåpets dörr kunde medelst dragning eller tryckning öppnas, men en man af denne hättebroders våldsamma natur kunde naturligtvis icke gifva sig tid att utforska den hemliga mekaniken. I stället satte han spetsen af sin slaghök *) in i springan och bröt upp dörren. Och alltjämt skälfdde takbjälkarna och dallrade de små rutorna i det lilla fönstret, troligen af omedveten fasa för karlens tyska eder.

Inne i skåpet fann han emellertid ett litet förråd af vin. När var väl en klosterbroder — hög eller låg — utan sådant? Hättebrodern, ty naturligtvis var det en sådan, blef nu något lugnare. Han fyllde en bägare till brädden och utbrast, innan han tömde den:

»Jag dricker för din lyckliga färd till de dödas värld, min ärade företrädare på denna heder samma plats! Hoppas, att underjordens makter icke må knipa dig för hårdt med sina glödgade tänger! . . . *Bene formosis puellis!*» **)

Han fyllde ännu en bägare, grinade och sade:

»Och lycklig resa äfven åt Juliana Windhausen!»

Nu darrade dock hans hand, då han förde bågaren till sina läppar. Hade man sett riktigt noga till, skulle man kanske hafva funnit, att också hans ben darrade. Kanske hela hans person!

*) Ett slags svärd.

**) En skål för alla sköna ungmör!

Nu slog han sig ned, och så tycktes han försjunka i tankar.

»Ja, om jag nu blott visste, hvad namn jag bär!» hördes han efter en stund brumma. »Aber, leider Gottes! jag vet icke mitt eget namn... Ha, ha, ha! Jag är som det odöpta barnet. Ha, ha, ha!»

Och han förtärde ännu en bågare, för att bekräfta saken. Och så funderade han igen.

Under tiden hade emellertid Erland von Segebaden uträttat sitt ärende hos pater guardianen, som mottog honom med öppna armar och lofvade, att klockan tio samma afton ett tillräckligt antal af klostrets hästar skulle vara tillreds. Priorn ansåg nämligen, att det vore klokast begagna klosterhästarna, emedan de voro kända i hela staden och således äfven af vakterna vid portarna. Priorn ville kvarhålla vår unge hjälte till aftonvard, emedan, som den högvördige mannen behagade uttrycka sig, han gärna ville pröfva, huruvida hans unge vän hade legat af sig något i de nyttiga kunskaper, som han själf — abboten — hade med all flit inpräglat i sin unge väns minne på den tiden, då han själf ännu var en ringa klosterbroder i Linköping och Erland var klosterelev därstädes.

»Nej, käre vän», sade Erland, »jag måste skynda hem, för att ställa allting i ordning till färden... Skulle du vilja låta någon lekmanbroder åtfölja mig, för att bära de munk- och nunnedräkter, som du utlofvat?»

»Ja visst, min son!» var priorns svar. »Den trognaste af lekbröderna är brodren Herbestus, som bevakar bron och porten midtemot Stockholmen. Jag skall själf följa dig ned och gifva honom mina befallningar. Men du måste lofva mig, käre Erland, att du en annan gång infinner dig hos mig, för att taga i skärskådande den dyrbara boksamling, som jag, Canutus Johannis, har samlat i detta kloster... Lofva nu detta!»

»Ja, vördige *pater senior*...»

»Inte skall du kalla mig så! Kalla mig då hellre så, som hättbroderne därinne på Stockholmen pläga säga: gardieken. Men allra helst vill jag heta helt enkelt 'din käre vän'... Och kom nu, Erland!... Nästa gång släpper jag dig icke så lätt, men jag medger, att nu äro omständigheterna trängande och erfordra skyndsamhet.»

»Och brefvet till klostret i Vadstena, som jag enligt vår öfverenskommelse skall uppvisa, om något motstånd möter vid stadsporten?»

»Det får du i afton.»

»Nå, så gå vi väl då!»

»Just lagom, min vän! Där kommer nu den ärevärdige föreståndaren för klostrets klädkamare och bär de begärda kåporna... Följ med ned till porten, frater Ambrosius! Där skall lekbrodern Herbestus aflösa dig, och du honom, till dess han återvänder.»

Abboten, hvilken (såsom vi nu hört) var ingen mindre än den bekante Canutus Johannis, som grundlade klosterbiblioteket på Gråmunkeholmen, beledsagade sin unge lärjunge och vän ända ned till porten. I portvaktens koja satt ännu den förklädde hättbrodern. Han hade druckit ganska betydliga mängder af den mördade företrädarens vin, men likväl icke mera, än att han ännu förmodade grubbla öfver den svårlösta frågan, hvem han egentligen var.

»Hvad mände jag heta?» mumlade han.

Liksom till svar på denna fråga ropade *pater senior*:

»Herbestus?... Sofver du? Kommer du icke ihåg, att det heter: *Adeone ne unam quidem horam mecum potuistis vigilare?*... Sofver du, Herbestus? Erinrar du dig icke, att eder är befaldt att vaka, *ne incurrat in tentationem?*»

»Inte sofver jag, vördige gardieken!» brum-

made den nye dörrvaktaren, medan han drog hättan ned, så att den dolde hela ansiktet.

»Mig syntes så», yttrade abboten med mildhet.

»Jaså, jag heter Herbestus», mumlade hättbrodern, men dock naturligtvis så tyst, att ingen annan, än möjligen han själf, hörde det. »I skolen alltid finna Herbestus vakande och redo», tillade han med sin vanliga stämma.

Nåväl — för att icke göra berättelsen längre, än nödigt är — lekbrodern Herbestus öfvertog brodern klädkammareföreståndarens börda och begaf sig, med denna på skuldran, i sällskap med Erland väpnare och Erik Torkilsson öfver bron in på Stockholmen. Klädkammareföreståndaren intog portvaktarens plats, och den vördnadsvärde priorn Canutus Johannis skyndade tillbaka till sitt stora och väl försedda arbetsrum, för att återtaga sina studier.

Naturligtvis önskar läsaren få veta, huruvida den falske, d. v. s. den maskerade Herbestus verkligen återkom, för att aflösa brodern-klädkammarevårdaren på den post, hvilken egentligen tillhörde mannen, som nu låg på vattnets botten. Vi behöfva endast nämna, att han verkligen kom tillbaka och intog sin plats, där han kvarstannade till skymningen. Då lämnade han portvaktens koja och uppsökte *pater senior* på hans arbetskammare. Denne hade ännu icke tändt sina vaxljus för aftonen. Rummet, hvars fönster voro få och små, befann sig alltid — äfven vid middagstid och vid fullt och klart solsken — i dunkel. Nu i skymningen var det nästan alldeles mörkt. Troligen hade den s. k. Herbestus valt denna tid, för att så mycket lättare kunna undgå en för honom olycksdiger upptäckt.

»Hvem är, som stör mig?» frågade Canutus Johannis, då denne Quasi-Herbestus inträdde i hans kammare.

»Jag... endast den ringe brodern Herbestus!»

»Du talar så besynnerligt, min käre Herbestus, tycker jag?... Har du nu återigen sett för djupt ned i vinkruset? *Aj, aj!*... *Ultra modum implere!*»

»Ingalunda, vördige pater senior, men jag plågas af en svår tandvärk... *Aj... aj... det gör så ondt, så ondt!*»

»Vill du hafva läkemedel?»

»Nej, detta är icke mitt ärende, vördige pater senior. Jag känner själf ett ypperligt botemedel mot detta onda. Det botade många gånger både far min och min saliga mor.»

»Nå, låt mig höra! Hvari bestod det?»

»Jo, man ställer sig på en jordfast sten med ansiktet vänt mot solen. När man nu står där, läser man en vers, och sedan man läst den, spottar man på marken. Och inom en timme försvinner ens tandve. *Sicut probavi ipse!*»

»Kan man läsa hvilken vers som helst?»

»Ingalunda, vördige pater senior, som de ogudaktiga världens barn hädiskt nämna Gardieken! Ingalunda hvilken vers som helst! Man måste känna och begagna den rätta, om det skall hjälpa.»

»Och kan jag få veta, huru den rätta lyder?»

»Gärna, ärevördige fader! Den lyder så:

»Job stod på stenen:

Han mätte så jämmerligen vena *)

Där kom Jesus gångandes fram:

'Hvi jämrar du dig, Job?' sade han.

'Jag må väl jämra mig, jag må väl vena,

Att jag har mask i mina tänder

Och under mina länder.'

'Se på solen', sade Vår Herre,

'Och spotta på den heliga grund,

Så får du bot i samma stund'

In nomine patris et filii...»

*) »Vena» är en värendsk provincialism = gråta. Detta sätt att »bota tandvärk» var fordom brukligt i Småland.

»Ja», sade den falske Herbestus, »jag har icke behof att sluta denna formel. I kännen den förut.»

»Och du tror, att detta botar din tandvärk?»

»Lika visst, som jag tror på Gud!»

»Nå, hvad som sker i den treeniges högtlofvade namn kan icke gärna tillhöra djäfvulens illfundighet», yttrade Canutus Johannis med mild stämma. »Behandla då din tandvärk efter denna regel och underrätta mig sedan, huruvida du blir däraf helbregdagjord!... Men eftersom nu icke detta var ditt ärende, hvad var det då, som du hade att säga mig? Mina öron skola alltid vara öppna för äfven den ringaste broders böner. Heter det icke: *personarum acceptio non datur apud Deum*? Med få ord, min vän, jag ämnar strax tända mitt ljus och önskar vara allena... Hvad är det, du vill mig?»

»Jo, jag ville endast säga, att jag förstår, att någonting viktigt förehafves i afton...»

»Nå?...», hördes *pater senior* yttra. »Fatta dig kort! Ju mera *breve*, desto *melius*!»

»Jo, jag... ack, hvad mina tänder vålla mig stort ve!... jag ville endast säga, att jag tror det vara allra klokast, om I, högvördige *pater senior*, sände mig med på den till i natt beramade färden.»

»Hvilken färd?» var priorns milda fråga.

»Jo, den färden, då drottning Margaretha skall förhjälpas ut ur Stockholmen!... Jag förstår alltsammans, men jag fruktar, att den unge väpnaren, Erland von Segebaden, icke har det förstånd, icke är ägare af den fasthet, icke är i besittning af den klokhet och kraft, som ensamma förmå rädda Sveriges fullmäktiga fru och rätta husbonde.»

»Du vill således följa med?»

»Ja, *pater prior*, men endast för att med min klokhet och världserfarenhet inverka på den obetänksamme ynglingens företag.»

»Nå, i allt detta kan du visserligen hafva rätt, min käre Herbestus, men är väl du mera

erfaren, än han? Du har ju tillbringat ditt lif i ett kloster?»

»Ja, men jag har sett mig om i världen, innan jag gaf mig hit... Jag trodde, att jag i detta fall kunde vara till gagn, men då jag nu finner, att så icke är, så drager jag mig ödmjukt tillbaka och återvänder till min hundkoja.»

»Vid Gud, karl», utropade *pater prior*, »där klingade i de orden mera stål, än man plägar få höra i ett kloster! Jag tror, att i din barm brinna mod och oförskräckthet. Du skall få ledsaga de resande... Men lämna mig nu! Jag behöfver vara ensam. Kom tillbaka hit upp vid pass klockan nio, d. v. s. en timme, innan afresan skall ske. Och säg till, att man håller tillreds vid den tiden sex af klostrets mest begagnade och kända hästar med full mundering. Två skola hafva kvinnosadlar, och de andra böra vara sadlade för män... *Pax tecum!*»

Den sålunda afskedade falske Herbestus brummade, så snart han befann sig utanför den stängda dörren till priorns studerkammare:

»Friskt mod! Det går bra... Men en häst?... Hela min egendom för en häst?... Bah!... Jag kan ju få en sådan för intet, om jag ber *pater senior* därom. Den karlen är en af de mest enfaldiga, som jag någonsin lärt känna. Han låter lura sig, bäst en annan behagar.»

Den falske Herbestus öppnade å nyo dörren till abbotens rum, stack in hufvudet och sporde:

»Får äfven jag taga en häst i klosterstallet?»

»Naturligtvis, käre Herbestus!» svarade Canutus Johannis, hvilken var ifrigt sysselsatt med författandet af ett bref. »*Pax vobiscum!*»

Den förklädde hättebrodern stängde dörren och mumlade någonting om, att »munkar äro de enfaldigaste bland djur».

Därefter tog han vägen till klostrets väl försedda stall, valde sex hästar och gaf befallningar

om deras sadlande. Slutligen utsåg han åt sig själf den bästa häst, som där fanns på stall.

»Jo, jo», yttrade det ena stallhjonet till det andra, sedan Herbestus aflägsnat sig. »Den där förstod sig på hästar lika bra, som om han varit stallknekt i alla sina dagar. Ingen riddare kunde gjort ett bättre val.»

Sedan stallbrodern bekräftat denna åsikt, började båda att putsa och sadla djuren. Men den s. k. Herbestus begaf sig i sakta mak ned till portvaktarekojan. Där roade han sig med att grubbla och förtära den mördade mannens vin, ända tilldess tiden skridit framåt till klockan tio på aftonen. Om någon af klosterbröderna hade under dessa skymningsstunder nalkats portvaktarens koja, skulle han utan tvifvel hafva funnit sig högst förvånad öfver hvad han fått höra. Från denna lugna fristad hade alltid hörts ljuden af den verkliga Herbestus' böner. Nu däremot förnams endast det inom dessa helgade murar hädiska ljudet af halfhögt framgnolade dryckesvisor och långa rader af svordomar på hättebrödernas aldrig vackra, men på denna plats rent af rysliga tungomål.

Emellertid blefvo dessa förhållanden alldeles obemärkta, enär ingen närmade sig stället, förrän klockan tio, då steg af flera gående personer ljödo mot träbron, hvarefter några kraftiga slag på porten till känna gånge, att man önskade inträde i klostret. Herbestus hade stigit upp från sin plats och genast afslutat både drickandet och sjungandet, så snart fotstegen ljödo på bron.

»Ha, ha, ha!... Här har jag de förklädda nunnorna och munkarna! Föga ana de, att brodern Herbestus, som skall ledsaga dem på deras färd, är lika falsk som de själfva... Men vi passa förträffligt tillsammans — de och jag! Idel sken och falskhet alltsammans!... Men nu äro de invid porten, och jag måste öppna... Låtom oss uppträda

såsom den verklige Herbestus... ett kostligt namn förresten!... Låtom oss bedja!»

Högt började han nu mumla ett »Ave Maria», under det att han sakta gick till porten och öppnade den däri anbragta gluggen, hvarefter han öfvergick till de i dylika fall sedvanliga frågorna om de besökandes namn och ärende.

»Vi äro de personer, som eder guardian väntar vid denna tid på aftonen. Öppna nu för oss, käre *custos portæ!* Var nu icke vresig!»

»Med ett så sväfvande besked kan jag icke låta mig nöja... Jag skulle vara en hund, om jag... d. v. s. att, så sant jag längtar att få *cum Lazaro quondam paupere vitam sempiternam*, vågar jag icke af rädsla för *ira patris senioris* öppna, om I icke hafven någonting annat att säga. *Miserere mei, Domine! Alma mater... ora pro nobis!*»

De sista fraserna åtföljdes af en så djup suck, att den icke kunde annat än öfvertyga de utanför stående om styrkan af den helighet, som vunnit gestalt i Herbestus. Luckan tillslöts, och den fromme broder-portvaktaren började å nyo med hög röst sina latinska böner. Detta hindrade honom dock icke alls från att tydligt höra, hurusom en öfverläggning hölls mellan de personer, hvilka önskade vinna inträde. Efter några minuter hördes å nyo ett par slag på luckan, som tillslöt gluggen. Slagen måste upprepas åtskilliga gånger, emedan Herbestus, ifrigt sysslande med bön, icke tycktes höra dem. Slutligen behagade han öppna och säga:

»Stören icke den nattliga klosterfriden! I hafven fått besked. Aflägsnen eder nu! *Pax Domini vobiscum!* Gån i Herrens frid!»

»Men så hör mig då!» yttrade Erland von Segebaden, hvilkens stämma den falske Herbestus för längesedan igenkänt. »Jag är väpnaren Erland von Segebaden, och din prior väntar i detta ögon-

blick både mig och mitt följ. Du ådrager dig ett svårt straff, om du längre uppehåller oss.»

»Hvarför saden I icke detta genast? Menen I, att jag kan igenkänna eder i ett sådant mörker? ... Stig in, ädle herre!»

Porten blef öppnad, och innanför klostermurarna trädde ett sällskap, som bestod af fyra munkar och två nunnor. Just i detta ögonblick anlände inifrån klostergården en i kåpa klädd person, hvilken skulle, enligt abbotens befallning, aflösa Herbestus på hans post. Den falske munken var således oförhindrad att följa det nyss anlända sällskapet på dess väg till klostrets inre. Under tiden försummade han icke att meddela dem, att just han själf, ovärdige brodren Herbestus, hade blifvit af den högvärdige *pater senior* utsedd till deras ledsagare på den färd, som var beramad.

Erland väpnare tycktes icke känna någon synnerligen stor tacksamhet för denna priorns omsorg. Åtminstone uttalade han ingen sådan. Han sade kort och sträft:

»Och hvad nytta skall väl en sådan som du göra oss?»

»*Omnia ad majorem Dei gloriam!*», var allt, hvad munken svarade. »*Ultra posse nemo obligatur.*»

Där låg i denne munks stämma någonting, som föreföll Erland väpnare i hög grad obehagligt. Men då han icke kunde göra sig själf reda för, hvori det oangenäma bestod, fann han sig icke böra låta i sitt hjärta vinna insteg någon fördom mot mannen. Dessutom betänkte han, att vid färden genom stadsportarna det kanske kunde vara honom till nytta att hafva vid sin sida en *verklig* munk från Gråmunkeholmen. Han lugnade därför sitt upprörda sinne och sade ingenting. Den länge munken Herbestus gick troget vid hans sida och tog ut stegen lika manhaftigt, som om han varit en vapenför sven, tyckte Erland väpnare. Men då

han aldrig kunde föreställa sig, att en rå knekt förmådde läsa sina romerska böner med sådan salvelse, som denne munk gjorde det under gåendet, så förjagade den oerfarne ynglingen alla de misstankar, som möjligen ville uppstå i hans inre. Ja, den redlige ynglingen gjorde sig till och med hårda förebråelser för dessa sina misstankar, »emedan de», sade han till sig själf, »vitnade om ringa kristlig kärlek.» Huru det nu var, fann han dock snart, att han icke var alldeles ensam om dessa ogynnsamma tankar angående Herbestus. Den ena af nunnorna yttrade nämligen snart:

»Hör på, munk!... Ditt tungomål bryter på tyska? Du talar icke så, som om...»

»Icke underligt», svarade den falske Herbestus, för några ögonblick afbrytande sin långa rad af böner. »Jag har erhållit min klosterliga uppfostran i franciscanernas kloster i Leipzig.»

»Jaså!... Hm!» var nunnans enda hörbara svar.

Emellertid tager hvarje vandring, huru lång den än månne vara, slut en gång. Och vägen upp till klosterhuset var icke lång. Kyrkan var upplust. Man höll mässa därinne. Den sköna sången trängde ut och hördes ganska tydligt till det närbelägna klosterhuset, hvars alla invånare tydligen befunno sig i templet. Åtminstone hittade Erland väpnare icke någon lefvande varelse därinne, fastän han ilade genom hela den stora byggnaden, öppnade dörren till hvarje cell och till och med blef i tillfälle att, under en skyndsam färd genom *refectorium*, se kvarlevorna efter munkarnas mycket torftiga aftonmåltid. När han omsider kom ned till sitt sällskap efter slutadt sökande, beramades det, att man skulle gå in i kyrkan och afvakta mässans slut. Men den till Herbestus förklädde hättebrodern »älskade icke ljuset och ville icke heller komma till ljuset.» Han förklarade sig skola gå att tillse hästarna, och aflägsnade sig med skyndsamma steg nedåt

klostergården. Så länge han befann sig inom hörhåll för svenskarnas öron, läste han böner. Därefter öfvergingo bönerna till grymma tyska eder. Och slutligen, då han nalkades platsen, där stallhjonen skulle, vid denna tid, hafva infunnit sig med gångarna, jagade han med ansträngning de på tungan varande och ännu icke utalade ederna tillbaka ned i det bottenlösa magasin för dylikt gods, som han medförde i sin barm. Då han kom fram till stallhjonen, gingo fromma och rörande böner öfver hans läppar, och djupa suckar öfver världens ondska, eller någonting annat af samma slag, stego upp ur hans bröst. Han var i alla afseenden den fromme Herbestus.

Under tiden hade Erland väpnare och hans sällskap inträdt i kyrkan. Den var uppfylld af klart och strålande ljussken. Endast partierna omkring högaltaret lågo försänkta i ett djupt dunkel, kanske med beräkning, på det att mässans åhörare skulle kunna med så mycket starkare illusion föreställa sig, att de officierande munkarnas röster voro Guds egna ords bärare ur evighetens outgrundliga djup. Luften i kyrkan var bemängd med dofterna från rökelsekaren, som de små chorgossarne svängde med vederbörlig ifver och i passande takt. I enlighet med den i Sveriges katolska kyrka gällande regeln: *nemo sit Diaconus, nisi scit latine canere*, hölls äfven här mässan på latin. Redan den bekante kyrkofadren Augustinus lärde, att *sine externis ceremoniis impossibile est servare Religionem*. Ingen kristen menighet har i så hög grad och med så stor klokhet, som den katolska, tillgodogjort sig den visdom, hvilken måhända ligger i dessa ord innesluten. Vårt sällskap af förklädda riddare, väpnare och damer fattades genast af det imponerande och högtidliga i dessa ceremonier. Med stor och uppriktig andakt åhörde de allt, ända till gudstjänstens slut. När omsider de sista tonerna af den sköna sången: »*Hostem repellas*» förtonat under de höga

hvalfven, strömmade munkarne ut ur templet, och med dem följde Erland väpnare och hans följe. Snart hade de nu uppsökt priorn Canatus Johannis, i hvilken högärevördige persons sällskap de vandrade ned till platsen, där den föregifne Herbestus och klostrets stallbetjäning väntade dem med hästarna. Den förstnämnde befann sig redan uppe på hästryggen, och stallhjonen hade stor förlustelse af att se, huru bakvändt han bar sig åt. Det hörde ju också till den förklädde krigsmannens nuvarande rol att icke röja alltför stor bekantskap med konsten att rida eller handtera vapen.

Drottning Margaretha — ty läsaren har naturligtvis för länge sedan insett, att det var hon — hade ännu icke kväft alla sina misstankar mot den ledsagare, som Canatus Johannis hade utvalt åt dem. Hon yttrade också detta för priorn.

»Var lugn! . . . Var alldeles lugn, nådigaste fru!», genmålde *pater senior*. »I hela klostret finnes ingen enda så ärlig, trofast och uppriktig själ, som broder Herbestus. Jag ansvarar med mitt lif för hans trohet.»

»Då är allting godt och väl», tog drottningen till orda. »Mina herrar, tiden till vår afresa är inne. Till häst, Ursila! Vi få icke förhala.»

Nu dröjde det icke länge, förrän den lilla kavalakaden lämnade klostret, åtföljd på resan af den fromme och lärde abbotens välsignelser. Man tågade öfver bron in på Stockholmen och anlände utan hinder till Stadsporten. Alla hinder vid Inre- och Yttre-Söderport undanröjdes genom »Herbestus», hvilken sålunda redan vid resans början visade sig vara en ovärderlig ledsagare. Erland väpnare behöfde icke ens uppvisa det skyddsbrief, som Canatus Johannis hade i afskedets stund stuckit i hans hand. Allt, hvad den mäktige prelatens skrift möjligen kunnat uträtta, det åstadkom Herbestus endast genom att hviska några ord i örat på anföraren för hättebröderna.

Några minuter senare redo de resande i raskt traf öfver Åsöna. Där lämna vi dem tills vidare i den falske Herbestus' farliga sällskap. Men snart återse vi dem alla.

TIONDE KAPITLET.

Ett sammanträde på Rådhuset.

S:t Gertruds Gillestuga var (vid tiden för vår berättelse) en, efter tidens enkla anspråk, ganska ansenlig byggnad eller, rättare sagdt, en samling af hus, hvilka voro sammanbyggda med hvarandra. Själfva hufvudbyggnaden var två våningar hög, men genom en frontispiceliknande öfverbyggnad på husets midt och ett litet sexkantigt, utskjutande torn på ena ändan erhöll Gillestugan i själfva verket tre våningar utefter omkring två tredjedelar af dess längd. Den var uppförd af korsvirke med röd tegelfyllnad och företedde på framsidan fyra fönster i bottenvåningen, fem i den andra och slutligen -- hvad tredje våningen angår -- två höga och smala fönster i den omtalade öfverbyggnaden. Naturligtvis var huset på den tiden försedt med trappgaflar, såsom tidens sed kräfde isynnerhet hos alla gillen, hvilka gäfvo sig en andlig prägel. Sedermera blefvo trappgaflarna af den allt nivellerande tidsandan nedrifna. Taken på de hus, som tillhörde S:t Gertruds *Convivium*, voro på den tid, inom hvilkens gränser våra skildringar röra sig, liksom nästan alla byggnader på Stockholmen, täckta med halm eller näfver och torf. Dessutom voro alla till Gillestugan och dess bihang

hörande väggar målade med en bjärt, röd färg. Från en väldig järnarm i närheten af porten hängde ut öfver gatans midt en stor hornlykta — Gillestugans enda skylt. Tornet var försedt med en liten och spetsig spira, icke olik dem, som på den tiden prydde Inre Norreports båda små sidotorn.

I Gillestugans andra våning fanns en stor sal, hvilken upptog hela husets bredd och hade fönster åt båda sider — tre i bredd på hvardera sidan. Men så stor än denna sal var, hade den likväl icke tillräcklig plats att rymma alla de svenska borgare, som, på kallelse af den rike Clawus Smed och den fattige rådhusjäanaren, sammanträdde vid niotiden om aftonen samma dag, under hvilkens lopp Peter Åländing och Albrecht Carlsson, båda två byamän och rådmän, samt den lille, lustige borgmästare Bertold Brun blifvit af hättebröderna inkastade i tornet eller, rättare uttryckt, nedkastade under tornet. De förtryckta svenskarne hade nu ändtliges hunnit (hvad man kallar) morgna sig, men till att åstadkomma ett så fullständigt uppvaknande hade det också erfordrats, att tre af deras bästa män skulle misshandlas af hättebröderna och göras till deras fångar, trots alla de privilegier af frihet till lif och näring, som blifvit dem meddelade. Men hvad betydde väl nu några gamla, halft förmultnade privilegiebref under denna tid af laglöshet, då våldet (eller förmågan att begå våld) gaf mannen hans enda erkända värde och då de i det ondas tjänst brukade kroppskrafterna voro lika goda som en riddares obefläckade vapensköld — ofta starkare och mera mäktiga?

Hela S:t Gertruds Gillestuga var uppfylld af människor, hvilka drifvits dit af förtviflan och kanske till en del äfven lockats af den förhoppningen, att man här skulle, vid detta stora sammanträde, kunna råda bot för det onda. Men S:t Gertrud förmådde denna afton icke med sina vingar

öfverskygga alla, som ville komma in under hennes tak. Lika många måste af brist på utrymme stanna utanför.

»Hej, vänner!» hördes efter en stund den redlige Clawus Smed ropa. »Vill icke den heliga Gertrud hafva oss, så uppsöka vi den helige Olof. Måhända är han mera barmhärtig!»

»Till S:t Olofs Gillestuga!» ropade en mängd röster.

»Nej, låtom oss hellre gå till S:t Catharinas gille i hörnet af Sjalagårdsgatan och Tynnebindaregränden!» ropade andra.

Man delade sig i två flockar. Den ena — något mindre än den andra — föredrog att söka sitt värn hos ett kvinnligt helgon och ilade under mycket buller till S:t Catharinas Gillestuga. Den större hopen följde Clawus Smed till S:t Olofs Gillestuga, och härigenom har häfdatecknaren en ursäkt för det misstag, som han begår, då han påstår, att hufvudsammanträdet hölls under S:t Olofs torfbeklädda tak. Hufvudmötet hade man, som nämndt är, i S:t Gertruds Gillestuga, måhända den rymligaste af alla, som på den tiden funnos på Stockholmen.

Borgarne betraktade icke utan förvåning tre balda riddare och en mängd vapenklädda svenner, hvilka intagit en plats längst uppe i salen. Ingen visste, hvilka de voro, ty de hade sina hjälmgaller nedfällda, men att de voro vänner till Stockholmens svenska borgare, därpå tviflade man icke, sedan man en stund åsett deras vänskapliga samtal med några af byamännens förnämsta representanter. Man gissade hit och dit, men kunde icke komma öfverens i frågan, hvilka de månne vara. I alla hän- delser insåg man öfverallt i salen, att de voro män, hvilkas bistånd icke var att förakta i denna nödens tid — män med kraft, män med hjärta.

Klockan var nu nio på aftonen, den timme,

till hvilken sammankomsten blifvit beramad. De svenska byamännen hade, som vi sett, mangrant hörsammat kallelsen — men icke så de tyska. I hela salen kunde icke upptäckas någon enda hättebroder, hvarken väpnad eller obehäpnad. Allra minst visade sig någon af de tyska borgmästarna, fastän Clawus Smed personligen hade inbjudit dem till mötet.

Den redlige smeden steg upp och tillkännagaf för de i gillesalen närvarande, hvad han i saken åtgjort. Alla gillade hans anstalter. Men man började finna det besynnerligt, att hättebröderna icke kommo. I många ansikten visade sig en lätt förklarlig oro.

Bud utskickades, för att efterse, huruvida icke hättebröderna möjligen närmade sig, men alla återkommo med det besked, att de hvarken på Kimstugugatan eller i Svartmannagränd hade sett en skymt af någon hättebroder. Somliga hade varit ända borta framför rådhuset och meddelade den oroväckande underrättelsen, att de tyska borgmästarne och rådmännen voro församlade där, men hvad de förehade, det visste han icke, ty det hade icke lyckats honom att komma till tals med någon af de svenskfödda rådhusjägarne.

Sedan nu dessa underrättelser anländt, började oron blifva stor bland de församlade. En och annan ropade redan:

»Förräderi! . . . De öfverlägga om vårt fördärf.»

»Till vapen!» ropade en annan.

Då steg Clawus Smed fram till den längste af de tre riddarna och yttrade någonting, som denne med en nick tycktes bifalla. Han steg fram i salen och upplyfte sitt hjälmgaller samt visade inför de församlade den gode riddaren Albrecht von Segebades ädla, men nu icke längre ungdomliga anletsdrag. Samtidigt slog afven de båda andra riddarne upp sina hjälmgaller, hvarigenom ärlige riddaren Erland Thurgoths, ännu på äldre dagar

godmodiga, och ärlige riddaren Palle Friis' mera allvarliga drag blefvo synliga för alla. I hopen funnos många, som kände dessa tre män och som visste, att de fordomdags hade tillsammans utfört mången manlig och äfventyrlig gärning till rikets och folkets bästa. Man hörde nu deras namn högt utropas från flera håll i gillestugan. Men alla dylika rop förstummades, då riddare Albrecht gaf tecken, att han önskade tala. Det blef så tyst i salen, att hvar och en kunde höra sin grannes andedräkt.

Riddare Albrecht talade, och hans klara stämma hördes icke endast af de män, som lyckats komma in i stugan. Den utträngde genom de öppnade fönstren och hördes tydligt af de få, som ännu kvarstannat utanför, sedan största delen aftroppat antingen till S:t Olofs eller S:t Catharinas gillestugor.

»Mig synes», yttrade riddaren, »att tyskarne månde förehafva några anslag till stadens och dess borgares ofärd, eftersom ingen af dem velat med oss här sammanträda, för att i fred och godt förstånd öfverlägga om den gemensamma välfärden . . .»

»Så synes mig ock», afbröt här den nu på äldre dagar icke mindre än i ungdomstiden, mångtalige riddaren, ärlige herr Erland Thurgoth. »Dessa garpar eller, som de nu lära heta, hättebröder, äro ett samvetslöst pack, med hvilket jag haft mången blodig affär under vår salige konung, Magnus Smeks och garpkonungen Albrechts dagar. Jag känner dem väl. Man bör aldrig tro en garp eller hättebröder om någonting godt. Detsamma sade alltid mor min, salig människan, hvilken var vida omkring, ja, i mer än fem hundra kyrsocknar bekant för sin stora vishet. 'Erland', sade hon alltid till mig, 'akta dig väl för de utländska, ty de äro stora skälmar. Dansken drager dig snart vid näsan, om du kommer i hans sällskap, och tysken skall döda dig, om någon skänker honom en örtug för besväret.' Just så sade hon, salig människan, som nu

är borta och har lämnat mig, fattiga barn, ensam och utan handledning kvar i denna onda värld...»

Här afbröts den gode riddarens ordsvammel af en stark skrattsalva, utan tvifvel framkallad af hans eget löjlige infall att (med grånadt skägg) kalla sig sin aflidna mors »fattiga barn» och beklaga sig öfver att icke längre åtnjuta hennes moderliga omsorger och vård. Den gode riddaren insåg själf, att hans ord varit skrattretande. Därför blef han icke heller ond, som han ovilkorligen skulle hafva blifvit, om han icke insett anledningen till den allmänna munterheten.

Emellertid blef han förlägen och hade svårt att finna ord — ett gynnsamt tillfälle för den egentlige talaren, riddare Albrecht, att nu falla in.

»Min vän», sade han, »min vän, den god riddaren här, har alldeles rätt. Han och jag hafva mer än en gång kämpat på lif och död mot hättbröderna, som vi emellertid, hvilket han också nämnde, plögade kalla garpar. Nu är dock icke fråga om, hvad vi fordom uträttat. Frågan gäller i kväll, hvad som bör göras, för att åt denna stad gifva en lugn framtid. En sådan tid, då svenskar själfva herska i egen stad, torde emellertid icke kunna beredas eder, om icke tyskarne drifvas bort. På landsbygden drifva de ännu omkring här och där. Våldgästning och kvinnors skändande beteckna deras spår. Men många af dem finnas nu icke kvar på landsbygden. Däremot här på Stockholmen, som är rikets förnämsta stad och jämväl (dock med all respekt för Kalmarneborg) är det starkaste slottet inom Sveriges landamären — här och på Örebrohus hålla de sig ännu fast i tusental. Menen I icke, I ärlige och gode byamän, att något borde göras för eder trygghet i den tid, som kommer? Jag och mina två vänner, som I här sen, äro beredda att själfva och med alla våra vapenvanda svenner stå eder bi. Den ädla Margaretha, som blifvit af rik-

sens herrar, utan vårt hörande, uppsatt till rikets fullmäktiga fru och utkorad till Sveriges rätta husbonde, henne må vi lyda, ty hon ensam kan i närvarande stund stå oss bi. Skulle hon och hennes danskar blifva för vårt folk likadana plågoris, som tyskarne varit hafva, så vilja vi sedan öfverlägga och se till, huru vi skola blifva befriade från henne och dem. För närvarande hafva vi, enligt mitt förmenande, intet val. Den goda fru Margaretha, som till och med varit här på Stockholmen . . .»

Den ärlige riddaren Thurgoth utropade nu:

»Med den saken kunde du gärna tegat, vän Albrecht, ty min salig mor, hvilkens rykte för visdom flugit kring mer än femhundratio kyrksocknar, sade alltid, att . . .»

»Förlåt mig, min värderade vapenbroder», afbröt här riddare Albrecht, »vi hafva föga tid att nu åhöra, hvad din förståndiga moder har hos dig inplantat under din längesedan försvunna ungdoms dagar, men både jag och alla dessa församlade män skola med tacksamhet åhöra dig vid annat tillfälle, då tingen icke äro så bråda . . . Nåväl, käre vänner, Margaretha har personligen lofvat mig att hitsända en stor här till Stockholmens belägring. Då den tiden kommer, vilja vi se till, hvad som kan göras. Nu hafva vi endast att söka förskaffa oss frid, till dess hennes här, för hvilken den bälde riddaren Abraham Brodersson skall ställas i spetsen, hinner anlända. Själfva vilddjuren skydda sina kulor och gå i döden för de sina. *Låt om oss icke vara mera likgiltiga än de!* Min egen husfru, den väna Juliana Windhausen, hvilat på bären, träffad af en hättbroders mordiska pil. Upp, alla ärliga män, upp till kamp för edra hem, edra hustrur, edra barn!»

Ett allmänt och högljudt bifallssorl blef belöningen för den kække riddarens tal. När sorlet tystnat, ämnade den mångordige Erland Thurgoth taga ordet. Han började:

»Så visst som min mor, salig människan...»

Längre hann den redlige, men något talträngde riddaren icke den gången, ty Albrecht von Segebaden afbröt hans svada redan i dess begynnelse.

»Tag icke illa upp, min vän!» sade han. »Jag önskade blott föreslå dessa redliga män, att vi bryta upp och tåga till rådhuset, där en del af de mest inflytelserika hättebröderne lära vara samlade... Ah!... Där kommer just rådhusjäanaren in genom dörren... Han månne hafva något att förkunna, ty hans korta andedräkt visar, att han icke dröjt på vägen mellan rådhuset *) och Kimstugugatan... Stig hit fram, min vän!... Nå, hvad har du att förkunna?»

Verkligen var den person, som nu med mycket besvär banat sig väg in i salen, den för läsaren redan bekante, fattige Stig Anundsson. Så långt hade nu den ädle riddaren Albrecht von Segebaden rätt. Men vi veta icke, huruvida vi kunna instämma i hans åsikt, att den arme rådhusjäanarens korta andedräkt skulle bero på den ovanliga skyndsamt, hvarmed bemålde person tillryggalagt vägen mellan Rådhuset och S:t Gertruds Gillestuga. Snarare känna vi oss böjda för att såsom godt antaga det förmenandet, att han vid sina bemödanden att tränga sig fram genom den folkmassa, som belägrade S:t Gertruds Gillestuga och uppfyllde alla dess rum och trappor, varit nödsakad att använda hela den återstod af styrka, som fanns kvar i hans af umbäranden försvagade kropp, och att detta hade frambesvurit ej mindre den korta andedräkten, utan äfven svettpärlorna på hans panna.

»Tala ut, karl!» dundrade Clawus Smed, då Stig Anundsson omsider hade arbetat sig fram till salens öfre ända.

*) Rådhuset uppgifves hafva vid den tiden legat på den plats, där Stockholms Börs nu befinner sig.

»Jo, jag vill endast underrätta, att hvarken någon af de tyska borgmästarna eller någon annan hättbroder kommer hit. De sitta på rådhuset och öfverlägga som bäst om, hvilka svenska borgare de nu i natt skola sätta i tornet, så att deras herravälde på Stockholmen må blifva obestriddt och obestriddigt... Detta var just, hvad jag, arme fattiglapp, hade att säga... Nu måste jag skynda mig tillbaka till rådhuset, innan de märka min frånvaro, ty huru stora skurkar de än må vara, så äro de dock mina öfvermän och jag, stackars fattiglapp, är rädd om min syssla, fastän den icke är tillräcklig hvarken till kläder eller föda för mig och de mina.»

Sedan den fattige mannen sagt detta, började han armbåga sig fram mot utgången, och det måste medgifvas, att de tillstädesvarande, så vidt trängseln gjorde det möjligt, lämnade honom rum. Men Albrecht stod en stund och eftersinnade. Slutligen utropade han:

»Till rådhuset, ärlige vänner!»

»Men hvem skall nu föra vår talan», invände någon i hopen, »nu, sedan vår borgmästare Bertold Brun icke längre finnes ibland oss, utan försmäktar under tornet? Vi äro som villfarande får!»

»Jag själf vill föra eder talan», sade riddar Albrecht.

»Låtom oss då begifva oss på väg!» ropade Clawus Smed. »Bättre talman hafva inga borgare någonsin eller någonstädes haft. Men vi måste sända bud till våra bröder i de andra gillestugorna... Hör hit, någon af eder därborta vid dörren! Ropa till dem, som befinna sig nedanför trappan, att de genast skicka någon till S:t Olofs Gillestuga och Heliga Lekamens Gillestuga, för att säga de där församlade byamännen, att de också böra skynda sig fram till rådhuset... Jaså! Sägen I, att det är redan gjordt?... Så mycket bättre då! Och nu åstad!»

Efter några minuter stod S:t Gertruds Gille-

stuga tom och öde, d. v. s. att källarsvennerne voro de enda, som funnos kvar. Deras anleten röjde en viss missbelåtenhet, hvilket också icke var underligt, då ingen enda bågare af stället förträffliga öl- eller vin-sorter hade under hela aftonens lopp blifvit frambefald eller förtärd. Hvilken borgare kunde väl egna tid eller tankar åt dryckeslag, då händelser voro i så stor fara. Till och med om de vid gillesammanträdena under S:t Gertruds tak vanliga skålarne »till minne af den helga Trefaldigheten» eller till Jungfru Marias ära hade denna afton blifvit föreslagen, skulle ingen af dessa män, som nyss öfvergifvit Gillestugan, hafva tömt den, äfven om man bjudit honom det skummande ölet i de hvita horn, som (enligt gillet's statuter) eljest fingo begagnas endast af borgmästaren, rådmännen och åldermännen.

Emellertid lämna vi nu, med våra läsares benägna bifall, källarhjonen åt deras melankoliska funderingar och begifva oss till Rådhuset. Detta var på den tiden en af stadens förnämligare byggnader. Den var belägen vid Stortorget. Börsen har ärfvt dess tomt. Mycket åldriga målningar och teckningar finnas, hvilka gifva oss en ganska klar föreställning om det gamla rådhusets yttre. Det var en tre våningar hög byggnad, öfver hvilkens midt höjde sig en kupol, som i sin ordning uppbar ett litet öppet vaktorn, omgifvet af ett bröstvärn, på det att stadens högtbetrodde väktare icke skulle falla ned, om deras ögon och sinnen blefvo dimmiga af sömn eller starkt Danzigeröl, brygdt af råg och korn och lika rusgifvande, som senare tidens brännvin. Framför det midttorn, på hvilket bemälda kupol hvilade, var burspråket bygdt och utgjordes af ett på pelare hvilande och blott en plats framför andra våningen upptagande utsprång. Burspråkets mot torget vända gafvel utgjordes af en mur, hvilken lämpligen kan till sina konturer beskrivas så, att

vid basen å båda sidor stodo fjärdedelscirklar upp-
rätt. Ofvanpå dem sköto två räta vinklar omkring
en aln i höjden, och det helas spets afslutades ge-
nom en tämligen regelbunden halfeirkel. Mellan
burspråkets pelare plögade stadsvakterne stå på
utkik efter pigorna, som kommo till brunnen på
torget, för att hämta vatten. Fem väldiga och öppna
hvalf upptogo midten af husets bottenvåning och
förmedlade dels genomfärdseln från Stortorget till
Rådhusgården, dels uppgången till magistratens sal
och andra i Rådhuset inrymda lokaler.

Hopen strömmade in under hvalfven och upp-
fyllde snart både dessa och Rådhusets trånga gård.
Resten stannade utanför på Stortorget, i synnerhet
i närheten af burspråket. Men uppe i salen stodo
tre riddare och omkring tjugo svenska byamän.
De tyska borgmästarne sutto i sina bekväma karm-
stolar och tycktes icke vara väl till mods. Det
var också tydligt, att de, åtminstone för ögonblicket,
befunno sig i de ärliga riddarnas våld. Äfven
kunde de icke undgå att höra, hurusom folkmassan
sorlade och bullrade såväl under rådhus-hvalfven,
som på torget och gården. Dessutom hade riddare
Albrecht von Segebaden genast vid sitt inträde
sagt dem, att hela Rådhuset var omringadt af icke
allenast borgare, utan äfven vapenföra svenner, hvilka
icke skulle tveka att taga vid halsen hvilken tysk
borgmästare eller rådman som helst och göra en ända
på alla hans handelspekulationer, innan någon
kunde hinna att komma honom till undsättning.

Riddare Erland Thurgoth inledde underhand-
lingen. Ingen hade anmodat honom därom, emedan
alla litade till Segebadens klokhet. Men den god-
modige lille riddare Thurgoth ansåg förmodligen
själf, att han bland syskonskaran fått ärfva största
anparten af moderns i så och så många kyrkosocknar
berömda visdom och förstånd. Han grep därför,
utan anmodan, verket an med käckt mod och sade:

»Jo, I ären just ena präktiga skälmar! Sitter icke Alf Grenerot där och pöser af högmod, som om han vore den ärligaste man, hvilken någonsin trampat ut barnskorna, och ser ut, som om han hade glömt, att han i huset därhemma har en grå märr ... hm! Ja, jag vill icke förolämpa, ty min mor, hvars vishet var känd i...»

»Seså, Erland, tyst nu!» förmanade riddare Albrecht. »Du förhetsar dig, min vän och vapenbroder! Låt mig föra ordet!... Om Alf Grenerots märr är hvit eller grå, om hans husfru slår honom eller smeker honom, det hör icke till den sak, hvarom vi skola öfverlägga med dessa herrar borgmästare och rådmän...»

»Ja, så låt vara då!» afbröt Thurgoth misslynt. »Men jag vill åtminstone säga ut, och därifrån skall ingen lefvande varelse förhindra mig, mitt hjärtas ärliga tanke om dessa skälmar. Min mening är, att bäst hade varit för Stockholms stad nu och i all evighet, om dessa tyskar aldrig hade från deras plats, bland byallmogen! på torget framför burspråket blifvit förflyttade in i rådhuset. Ja, gode herrar, eftersom nu min vapenbroder hedrar er med en så förnäm benämning, detta är min mening, och jag vill se hvitögat på den mordiske hättebroder, som vågar påstå, att riddaren Erland Thurgoth far med osanning... Se så, nu har jag sagt allt, hvad jag har att säga. Tala nu du, vän Albrecht!»

»Det var då för innerligt väl», mumlade Albrecht, som nästan darrade af otålighet. »Men hören nu, I tyske män af Stockholms stads magistrat, hvad jag har att å dessa här närvarande byamäns vägnar och å allas deras vägnar, som I hören sorla därnere, säga eder. Jo, detta vill jag säga, att nu är det tid göra ett slut på dessa oupphörliga våldsgärningar och på den laglöshet, som I hafven infört här på Stockholmen.»

Alf Grenerot bar på sitt ansikte den förhatliga och till vrede retande min, som vi pläga kalla försmädlig. Hans magra ansikte var till hälften riktadt uppåt mot taket och hans näsa tycktes ämna klyfva i två delar salens, med konstlösa prydnader af en oppöfvad målaretalang smyckade tak. Man såg där tegelröda rosor, så stora som pannjärn, manliga och kvinnliga gestalter med och utan glasögon i tumstjocka bågar, omväxlande med fåglar, som uppnått sådan storlek, att de bekvämt kunde se öfver axlarna på den störste af de målade karlarna. Alf Grenerot sade dock ingenting. Måhända hade talet om den »gråa märren» (ett namn, hvarmed hans hustru i dagligt tal betecknades af sina bekanta) gjort ett obehagligt intryck på honom och förlamat hans eljest, under sammanträdena på rådhuset, mycket rörliga tunga.

»Hvilka våldsgärningar? Hvilken laglöshet?» sade nu i hans ställe Lambricht Westfal. »Vi veta af intet sådant.»

»Nej, icke det minsta!» bekräftade hättebröderna Lydike Rütz, Henrik Westhof och flera andra.

»Hvad kallen I då det», återtog riddaren Segebaden, »att borgmästaren Bertold Brun och rådmannen Albrecht Carlsson ligga i tornet? Eller det, att Peter Ålending sitter fången och sårad under Kärnan?»

»Eller det», inföll nu Erland Thurgoth, »att vår värd Peter Åländings hustru Christina har mist sina nycklar alla och är utestängd från all sin egendom, så att vi, hennes gäster, icke kunna få ett enda glas öl eller vin? Hvad skall detta kallas, om icke våldsgärning och laglöshet? Mor min sade alltid, att...»

»Tig nu med mor din och lät henne sofva i ro», inföll Albrecht von Segebaden otåligt och vände sig därefter å nyo till hättebröderna med den frågan: »Hvad hafven I att härtill svara?»

»Sitta Peter Åländing och de andra två männen i tornet, så månede det väl bero på, att de hafva någonting ondt bedrifvit. Vi känna intet därom.»

»Emellertid är det nu en känd och vittnad sak, att I hafven låtit inspärta dem i hålorna under tornet Kärnan. Men hvarför? . . . Af hvilken anledning och för hvilken brottslig gärning? Är det nu så, att de hafva begått något brott, så egen I döma dem efter stadens rätt, men icke taga först den ene och så den andre och kasta dem i tornet såsom illgärningsmän, innan de äro om något ondt öfverbevista.»

»Ja, ja!» ropade Clawus Smed. »Nu förstå vi, hvad I bären i skölden mot oss, I utländske män, hvilka vi mottagit vid vår barm och behandlat såsom bröder.»

»Rätt taladt, ärlige smed!» hördes ett utrop från Rörek Hattmakare, hvilken läsaren torde påminna sig från de nattliga uppträderna i närheten af vattenporten vid Gaffelgrändens mynning.

»Ja», ropade Guttorm Öfverskärare, »nu förstå vi nogsam, att det är sant, hvad man länge varnat oss för, nämligen att I tyskar viljen förråda oss svenskar.»

Mängdens mumlande och hållning började blifva så hotfulla, att hättebröderne, som funnos i rådstugan, sågo häpnad på hvarandra. Själftva Alf Grenerot lät sin näsa sänka sig ned från dess mot taket sträfvande riktning. Kujon inför sin egen husfru, var han detta ännu mera inför en uppretad folkmassa.

»Här mördar man och kastar i tornet, utan det minsta sken af lag eller rätt», ropades längre ned i salen. »Ingen af oss är säker till lif eller egendom, så länge tyskarne finnas här.»

»Bort med hättebröderna!»

»Ned med våra förtryckare!»

»Och hit med fru Christina Åländings nycklar,

eländige Herbricht Kræwel!» dundrade Erland Thurgoth, som framför allt tänkte på, att han behöfde några bräddade bågare öl och vin, då han kom hem till sitt kvarter.

»Där står Kræwel!» sade nu Clawus Smed, pekande på den nedrige pälsverkshandlaren, hvilken försökte smyga sig bakom Lambricht Westfals höga karmstol.

Erland Thurgoth fattade honom vid bröstet och skakade honom kraftigt, sägande:

»Jaså, det är du, som stjälar nycklar och stryker omkring i andras hus, för att snacka älskog med pigorna, kyssa ärbara fruar med våld och bedrifva annan oredlighet. Nu lämnar du nycklarna genast, så att jag kan få mig en ärlig bågare Hamburger-öl, när jag kommer hem, eller också knäcker jag din fåraktiga skalle med mitt svärdfäste.»

Kræwel darrade på sina knän. Kanske skulle Erland hafva utfört sin vilda hotelse, om icke Albrecht von Segebaden trädte emellan och lugnat riddare Thurgoth. Samtidigt reste sig Lambricht Westfal och hviskade några ord i Herbricht Krævels öra. Denna tog nu fram en stor och tung knippa, bestående af omkring tjugo nycklar, sammanbundna med en stålkedja. Nyckelknippan kastade han på bordet, där den dock icke fick kvarstanna länge, emedan Erland Thurgoth med förtjusning grep den och dolde den hos sig.

Emellertid fortforo de hotande ropen att höjas här och där bland de församlade svenskarna. En var till och med, hvilken väckte följande förslag:

»Låtom oss», skrek han, »genast leda dessa män till galgen!»

Tyskarne funno, att deras ställning var kritisk, och sedan de hållit en tyst öfverläggning med hvarandra under mängdens larm, uppsteg Lambricht Westfal och sade:

»I redlige byamän alla, I gören oss tyskar orätt,

då I talen om förräderi. Vi veta icke af något sådant. Äro de gode männen med orätta fångna, så skola de med rätta löste vardas; dem skall icke ske någon skada till lifvet. Hvad eder tanke om något för handen varande förräderi beträffar, skola vi hos höfvidsmännen öfver trupperna på slottet och i byen spörja oss för och göra oss underrättade, om de hafva märkt någonting, som liknar sig till trolöshet eller förräderi. Därmed mågen I för i afton låta eder åtnöja!»

»Ja, visst! Ja, visst!» skrek Alf Grenerot.

»Dock äro vi icke därmed belätta», sade riddaren Albrecht von Segebaden allvarligt, under det att hvarje annat ljud i den stora rådstugan förstummades.

»Huru?... Hvad mera?» ropade Grenerot, hvilken tycktes ånyo hafva förgätit, att en grå märr fanns i hans hem.

»Jag kunde svara dig, Alf Grenerot, att du skall skaffa mig här fram i denna sal och på denna stund min hustrus mördare, Klaus Nyendank, hvilken sticker sig undan i någon vrå af ditt hus, men du skulle då ljuga, ty lögn och bedrägeri stå tecknade på ditt äne och nedriga gärningar hafva uppfyllt hela ditt lif. Dock må jag säga, att ryktet förmåler, hurusom din husfru skickar dig de flesta onda ärendena. Jag anhåller emellertid, att magistraten ville skicka med mig tio af sina knektar, för att, jämte mig och mina svenner, ransaka i Alf Grenerots hem efter den lömske mördaren, och detta redan nu i afton.»

»Ske eder, som I viljen, herr riddare!» sade Lambrecht Westfal, borgmästaren. »Har Klaus Nyendank sådan ond gärning bedrifvit, som I där sägen, skall han visserligen stånda till ansvar och dömas efter stadens rätt... Hör hit, Stig Anundsson!... Rådhusstjänare!... Hvar är du?»

»Jo jag, stackars fattiglapp, är här», sade den

framskyndande gubben. »Hvad befaller den vällofliga magistraten?»

»Att du säger till nere i rådhusets vaktstuga, att Berend Hafverstadt jämte tio svenner skall åtfölja denne adle riddare på en nattlig expedition.»

»Fattiglappen» — såsom Stig Anundsson af helt naturliga skäl allmänt benämndes — skyndade bort.

»Och nu, adle herr riddare», återtog den tyske borgmästaren, »nu äro väl våra rådplägingar för i afton slutade?»

Clawus Smed hade länge stött riddaren i sidan och hviskat till honom, att han borde begära frigifvandet redan denna afton af åtminstone en bland de fångna magistratspersonerna. Därför fick också Lambrecht Westfal på sin fråga följande svar från den allvarlige riddarens läppar:

»Nej, ännu är det icke allt... Folket, som är här församladt för att kräfva den rättvisa, hvilken Sveriges lag och Stockholmens stadsrätt tillförsäkra en och hvar, som här bygger och bor, detta folk saknar förtroende till edra löften, I tyske män, och därpå kunnen I förvisso icke undra, så som I hafven betett eder. Nu är folkets och min vilja den, att en af de tre fångarna redan nu i kväll frigifves, att han hithämtas och af folket ledsagas hem.»

»Detta är mycket begärdt», sade Westfal, »då ännu ingen ransakning blifvit hållen, ej heller dom är fälld.»

»Icke mera begärdt likväl», svarade riddaren, »än I själfva hafven tillåtit eder, då I utan ransakning och dom kastaden honom och de andra två under tornet.»

»Nåväl, må då Bertold Brun blifva fri! Han får återtaga sin plats i magistraten och själf vara med om att döma om de båda andra... Rådhus-tjänare!»

»Jag är tillreds, stackars fattiglapp!«

Stig Anundsson erhöll nu befallning att till besättningen på slottet öfverföra ett bref, hvare förordnades om borgmästaren Bertold Bruns ögonblickliga frigifning. Därefter reste sig samtliga rådsledamöterna för att aflägsna sig, men Clawus Smed ropade:

»Nej, stannen kvar, till dess vi få se Bertil Brun! I ären icke att tro. Det kunde falla eder in att gifva en annan befallning, så snart I kommit utanför rådhuset... Jo, jo... skälmar bli sällan trodda om något godt.«

Hela skaran af svenskar ropade sitt bifall till Clawus Smeds framställning, och då äfven de tre riddarne tycktes dela mängdens tanke i denna fråga, gjorde magistratens ledamöter en dygd af nödvändigheten. De satte sig ned och sysslade nervöst med de dokumenter, som lågo framför dem på bordet.

Svenskarne stodo i allmänhet tysta, medan de nu väntade på Bertold Bruns införande i salen. Men en och annan brummade, att man troligen kunde hafva med lika god framgång begärt alla tre fångarnas befrielse. Hvad nu de flesta tänkte i detta stycke och några vågade halfhögt brumma om, det uttalade den käcke Clawus Smed helt högt och utan tvekan. Denne redlige borgare kände aldrig någon människofruktan.

»Skall då vår redlige Peter Åländing, min och alla ärliga människors vän, ännu längre försmäkta i sitt osunda hål under Kärnan och icke få komma till sitt hem igen, där hans snälla husfru kunde ansa de sår, han fick, när hättbröderne försåtligt öfverfölo honom?«

Alf Grenerot och de andra tyska borgmästarne gåfvo Clawus Smed arga blickar, men Lambrecht Westfals röst var len och smekande, då han nu sade:

»Bekymra dig icke i onödan! Vi hafva ju lofvat

att i morgon dag rannsaka och döma om Peter Åländing.»

»Och jag lofvar», sade den hittills under detta upptråde alldeles tyste riddaren Palle Friis, i det han trädde ett par steg fram mot hättbröderna, »jag lofvar, att Peter Åländing skall sitta fri och ledig i sin egen stuga, innan morgondagens sol dalar, så sant mig hjälpe Gud och S:t Erik konung!»

När han sagt detta, slog han flatsidan af sitt svärd mot bordskifvan, så att det klang i hela rådstugan. Mängden af svenskar lät höra ljudliga bifallsrop, när de förnummo detta högtidliga och med en så helig ed bekräftade löfte. Endast riddare Erland tycktes icke vara fullt belåten, ty han knuffade vännen i sidan med sin armbåge och hviskade:

»Är du tokig, karl?... Du kommer att sätta lifvet till.»

»Jag tror icke det», genmälde Palle lugnt och drog sig tillbaka.

Albrecht von Segebaden sade ingenting, men han betraktade riddare Friis med ögon, i hvilka bifall, beundran, förvåning och häpnad stredo om väldet öfver hvarandra. Palle Friis besvarade sin vapenbroders blick med allvar och fasthet, hvarefter han närmade sig Clawus Smed och drog denne med sig i ett hörn, där de icke behöfde frukta, att någon skulle kunna uppsnappa deras samtal.

»Hör noga på, ärlige Smed!» hviskade han. »Peter Åländing skall så visst vara fri i morgon kväll, om du vill stå mig bi.»

»Af allt hjärta skall jag det. Jag vill hafva lif och blod ospardt i denna sak... Låt mig blott veta, hvad jag har att göra!»

»Inte tänker jag, att någon människas lif eller ens någon droppe af hennes blod behöfver spillas, för att få Peter Åländing ut ur tornet. Svårare skulle vara att frälsa rådmannen Albrecht Carlsson... Hvad du skall göra, det är att, sedan allt

är slut på rådstugan här, uppsöka den gamle rådhus-tjänaren, han, som alltid kallar sig en fattiglapp, och taga honom med dig hem till vårt kvarter i Peter Åländings hus. Låt honom vänta där, till dess vi komma tillbaka från undersökningen hos Alf Grenerot!»

»Ehuru jag icke har någon aning, huru I ännen smida era planer, ärlige riddare, skall jag likväl göra, som I sägen.»

»Tack, redlige Clawus Smed!»

Efter ännu en fjärdedels timme kommo de tyska svennerne tillbaka från slottet och medförde Bertold Brun. Den redlige svenske borgmästaren företedde ett yttre, som kunde komma en väns hjärta att klappa dubbelt hårdt af medlidsam rörelse. Hans kläder voro i trasor, hans eljest alltid så väl putsade skodon voro öfvertäckta med gyttja, som ännu icke hunnit fullkomligt torka och hvilken bevisade, att hans fängelsehål under det väldiga tornet Kärnans djupaste hvalf hvarken varit torrt eller snyggt. Den stackars mannens hår var hoptofvadt, hans ansikte ingenting mindre än rent. I skägget syntes små högar af spindelnät och svart stoft. Dragen, hvilka eljest varit så glada, voro nu dystra och vittnade om både smärta och vrede. Munnen, från hvilken — det kunde åtminstone alla honom närmare stående vänner intyga — sällan eller aldrig tillförne hade utgått annat än vänliga, lustiga ord, var förvriden, och då han fördes fram till magistratens bord, det bord, där han på grund af Stockholmens byarätt och allmänt, enhälligt val varit berättigad att sitta såsom dömande part — då han passerade förbi bordet och af hättebrödrasvennerna ledsagades fram till riddaren Albrecht von Segebaden, hördes han brumma åtskilliga gräsliga saker och ting, hvilka fyratioåtta timmar tidigare aldrig skulle kunnat bana sig väg fram öfver den jovialiske gamle herrns läppar.

Han blef nu emellertid i vederbörlig ordning öfverlämnad i riddare Albrechts händer. Hättebröderne fingo gå. Alla andra i rådstugan närvarande personer fugo småningom utrymma huset. Om det icke kunnat ske småningom, skulle för visso en och annan hafva blifvit ihjältrampad.

Vi anse oss icke behöfva föra våra läsare till Alf Grenerots hus, för att öfvervara den beramade ransakningen i den gamla byggnadens många kyffen. Endast det vilja vi nämna, att det visserligen blef konstateradt, att Klaus Nyendank under några dagar dolt sig i en skrubbe inne på gården, men att han var alldeles försvunnen från platsen, fastän hvarje till gården hörande hus, till och med magasinet undersöktes från grund till takås. Alf Grenerot själf, som var vid efterforskningen närvarande, log hånfullt. Hans äkta hälft, den på alla mildare känslor utblottade Brita Göstafsdotter, öfveröste både riddaren Albrecht och alla de andra i ransakningen deltagande personerna med de aldra gröfsta tillmälen, som någonsin pressats fram öfver kvinno-läppar. Läsaren, hvilken redan förut gjort denna Britas bekantskap, önskar förmodligen bli förskonad från en i detalj gående redogörelse för hvad den rasande furien hade att med sin gälla diskant framskrika.

Följda af Alf Grenerots och Brita Göstafsdotters hänskratt, måste ransakarne omsider aflägsna sig med oförrättadt ärende. De tio hättebrödrasvennerne och deras anförare, Berend Hafverstadt aflämnades vid Rådhuset, hvarefter de tre riddarne skyndade sig hem till kvarteret vid Baggensgatan.

Under tiden hade Clawus Smed uppsökt »Fattiglappen» och begifvit sig med honom till Peter Åländings hus, för att invänta riddaren Palles hemkomst. På vägen dit passerade de förbi S:t Gertruds Gillestuga, från hvilket inre hördes människoröster. Clawus och Stig smögo sig fram till fönstret med

tysta fjät och blickade ditin genom hvar sin lilla ruta. Sannolikt trodde Clawus Smed, fatt några hättbroder voro där församlade. Men af detta slags människor fans där endast en enda. Den andre var en halfrusig munk, som skralade, under det att han lyfte vinkannen högt upp från bordet:

Edite, bibite, Collegiales!

Post multa secula pocula nulla...

Hättbrodern åhörde under slö tystnad och orörlighet munkens sång, men när den slutat, ville han icke vara eller visa sig sämre än sin »helige» dryckesbroder, hvarför han ock uppstämde med skroflig stämma på bedröflig melodi:

»Zwei Elemente, innig gesellt,
Bildn das Leben, bauen die Welt...»

»Hvad nu? *Combibo*, hvad menar du?... Jag har lärt... jag har trott... jag har alltid förkunnat, att elementerna äro fyra... Du säger två, *potator meus!* Hvilka äro nu... hm!... nu... hvilka äro de två ele... ele... menterna?»

»Männlich und weiblich!» snöflade munken.

Nu började båda dryckeskämparne samtidigt framskråla hvardera sin sång, men Clawus Smed fann synen vara mindre angenäm och aflägsnade sig snart med »fattiglappen.»

Sedan nu alla, då det led mot midnatt, hade sammanträffat under Peter Åländings tak, blef, på uttrycklig begäran af den gode riddaren Erland Thurgoth, ett bud afsändt till stekarehuset med begäran, att man skulle dels tillreda en duktig måltid, dels underrätta den utan tvifvel sofvande fru Christina, att hon borde stiga upp »från sina drömmars läger» — så uttryckte sig riddaren — och snarast möjligt infinna sig i salen, emedan riddaren Thurgoth hade ett viktigt meddelande att göra henne angående hennes nycklar.

Det var en syn, hvilkens åskådande varit värdt mer än 10 mark silfver i inträdesafgift, då den lille tjocke riddaren Erland Thurgoth öfverlämnade alla husets nycklar till deras egarinna. Han struttade fram och tillbaka på golfvet. Hans aldrig nödbjudna läppar voro denna kväll eller natt alldeles outtröttliga. Och otaliga voro de citater af hans »i sexhundra kyrkosocknar för sin visdom kända salig mors» lefnadsregler, genom hvilkas anförande han sökte till full evidens ådagalägga, att hans förträffliga mor förutspått just detta, att hennes Erland en dag skulle med fara för sitt lif och sina lemmar från hättebröderna återeröfra fru Christinas förlorade nycklar.

Men när Erland Thurgoth omsider icke kunde finna flera ord för att beskrifva sin »salig mors, den beskedliga människans», och hans egen förträfflighet, skyndade fru Christina Äländing i sin glädje ned till stekarehuset, för att ombesörja åt sina gäster en lukullisk måltid. Under den tystnad, som följde närmast efter hennes försvinnande, begagnade Stig Anundsson tillfället att buga sig inför riddaren Palle Friis och säga:

»Hvarmed kan jag, eländige fattiglapp, tjäna eder, ärlige och välbördige herr riddare? Clawus Smed har sagt mig, att I önskaden med mig rådgöra om viktiga ting.»

»Icke rådgöra!» svarade Palle Friis. »Jag rådgör aldrig med någon annan än mig själf. Och det är nog, skulle jag tro . . . Jag ville emellertid åt dig anförtro utförandet af ett uppdrag. Är du villig att åtaga dig detta mot villkor att jag, om försöket lyckas, till dig erlägger femdubbla beloppet af en årslön vid rådhuset?»

»Ack, huru lycklig skulle icke jag, arme fattiglapp, vara, om jag kunde utföra edert uppdrag till belåtenhet!»

»Nå, huru stor är din årslön?»

»Jag åtnjuter två mark silfver och en femtedels mark säd.»

»Nåväl, min vän, du får af mig alltså tio marker silfver och en hel mark spannmål, så snart ditt företag har lyckats. Du hörde på rådhuset, att jag högtidligen utfäste mig till att gifva friheten åt Peter Äländing, innan morgondagens afton inbryter... Det är med utförandet af denna sak, som du måste vara mig behjälplig. Lofvar du mig ditt bistånd?»

»Ack, så gärna ville jag bidra till att befria Peter Äländing ur tornet, där han orättvist försmäktar, men hvad förmår väl jag, arma mask och eländige fattiglapp, göra i så högviktiga ting?... Min makt är intet. Tyskarne hafva makten.»

»Du kan i denna sak göra allt, om du endast vill lyda mitt råd och handla efter mina befallningar... Säg mig, min hederlige vän, du har ju en hustru?»

»Jo, visst! Jag har en snäll och rar hustru, hvilken med en engels tålmod hjälper mig att bära vår tunga fattigdomsbörda.»

»Så mycket bättre då!... Kom nu med mig afsides, min vän, så skall jag hviska någonting i ditt öra!»

Alla de närvarande åhörde med nyfikenhet detta samtal och befunno sig i en viss spänning, emedan en och hvar ibland dem önskade lära känna Palles hemlighet. Men däraf blef denna gång intet, ty riddare Friis förde Fattiglappen med sig in i en fönstersmyg och förde där med honom ett hviskande samtal under några minuters tid. Då hördes den gamle Stig Anundsson utbrista i ett hjärtligt skrott och ropa:

»Det går, herre!... Det skall gå... Ha, ha, ha! Så lustigt!»

»Ja, visserligen går det», sade Friis högt och lugnt.

»Ha, ha, ha!... En utmärkt plan! En högst förträfflig plan! En plan, som aldrig kan slå fel! Redan tidigt i morgon skall min hustru besöka Alf Grenerots hustru... Lita på mig!... Alla helgon vare lofvade!... Ha, ha, ha! Det måste gå!... Det måste gå!»

Fru Christinas tillkännagifvande, att hennes gäster nu kunde när som helst sätta sig till bords, emedan måltiden var anrättad och väntade, afbröt detta hemlighetsfulla samtal mellan riddaren Palle Friis och den fattige rådhustjänaren.

ELFTE KAPITLET.

»Fru» Brita Grenerot visar sin makt.

Alf Grenerot hade den följande morgonen lämnat sin bädd vid allra lyckligaste och bästa lynne. Han hade sofvit godt och i sitt hättebrödrahjärta drömt mången ljuflig dröm, att han lyckats dränka alla svenska byamän eller bränna upp dem i en jättestor brasa o. s. v. Slutligen tyckte han, att hela Sverige var alldeles uppfyllt af hättebröder. I slott och i kojor, på berg och i dalar, i skogar och på blomstersmyckade ängar, öfver allt var fullt af tyskar. Han såg i drömmen hvarken svenska eller danska anleten, sedan han åskådat, hurusom den sista lilla svenska skaran hoppade i Stocksund och dränkte sig. Det var drömmar, som föllo i Alf Grenerots smak, riktigt goda och ljufliga drömmar, hvilka söfde hans samvete till ro och lugnade hans oroliga sinne. Och då han just vid uppvaknandet hade i lagom tid avslutat drömmen med en

storartad apotheos, i hvilken han såg sig själf såsom den af hela världen afgudade hjälten, hvilken lyckats utrota svenska folket och lägga Sverige till sitt eget stora fädernesland — då, som sagdt, hans dröm slutade med åtnjutande af en så sällspord och afundsvärd lycka, så må det vara äfven för våra läsare klart, att den hedersmannen måste vid uppvaknandet känna sig synnerligen väl till mods.

Först under den temligen långa tid, som åtgick till hans klädsel, kom han att tänka på, att all denna lycka likväl var endast en dröm — ett slags kärna visserligen, men en kärna utan något skal, som kunde sammanhålla den och hindra den från att fördunsta och lämna efter sig det tomma intet. Och sämre än intet, för att säga nakna sanningen! Ty i samma mån som de af drömmen alstrade ljufva känslorna upplöste sig och förflyktigades, i samma mån inställde sig känslor af mera bitter beskaffenhet. I naturens alla vinklar och vrår råder en ständig äflan efter att fylla alla tomrum. Så hände sig ock, att de välvilliga tankarna, som hans hjärta egnade svenska folket, så länge han trodde, att allesammans lågo kalla och döda på botten i Stock-sund, det hände sig, säger jag, att dessa medlid-samma tankar måste försvinna, så snart han insåg, att ännu lefde stora skaror af detta envisa folk, som icke förmådde inse värdet af den stora äran att vara en hättebrödernas slaf och på intet vilkor ville godvilligt låta förkrossa sig till döds. Men knappt hade all välvillighet mot detta genstörtiga folk tagit till flykten ur hans hjärta, innan andra tankar skyndade att fylla det genom de förras flykt uppkomna tomrummet. Och dessa nya tankar voro oroliga, ja, de ställde till ordentliga tumult därinne bland hjärtmusklerna. Han insåg snart med förfärande klarhet, att hans och de andra hättebröder-nas existens på svensk mark var starkt hotad, att de hårdt förtryckta byamännen på Stockholmen

blott behöfde resa sig någorlunda enigt, för att när som helst kunna bereda honom och alla hans gelikar och stallbröder en sista hviloplats på bottnen af Stocksund — denna sjöbotten, hvilken tycktes honom vara en rätt hygglig och snygg hviloplats till domedag, så länge han i drömmen såg den använd af svenskar, men hvilken nu i vakna tillståndet mer och mer framträdde såsom en ruskig, ja, rent af fasaväckande sarkofag för honom själf. Och följden af allt detta blef naturligtvis en fullständig omhvälfning i hans lynne. Han förvandlades från en uppsluppen och glad hättebroder till en trumpen tvärvig, som såg allting i svart och liksom genom ett tätt sorgflor. Han hade ännu icke börjat knyta de brokiga band, som hade till ändamål att framtill sammanhålla hans lifrock, då han skulle varit beredd att erkänna sig vara den mest olyckliga och bekymrade människa, som någonsin blifvit förföljd af ödet. *Sic transit gloria mundi.* När dessa tumultuariska tankar hade rasat en stund i hans inre, försökte han lugna sig med åtskilliga funderingar på den lukulliska frukost, som han å »Sancta Giertudz Gille-Stuwa» (sådant var stället verkliga namn) hade beställt och vid hvilken skulle med all öffig högtidlighet serveras ej mindre »Tunga, then Oxan haft tillförne i mulan», än »sötmjölkaost, lefverpastill och kokat skinkia», samt »egg och småfiskar, fugelpastill, pastill af gååsa-lefwer» och andra på den tiden omtyckta läckerheter, det »saltat kiött» icke att förglömma, som utgjorde frukostätande mäns hufvudrätt på den tiden — någonting, som till fullo uppvägte värdet och njutningen af hvad man sedermera kallat »salta biten».

Allt detta genomgick den i hjärtat orolige och nu omsider i sinnet nedslagne Alf Grenerot — han genomlopp alltsammans med blixstens fart, och resultatet af hans tankar var endast — en djup fasa för, hvad Brita månde säga.

Därom behöfde han icke länge sväfva i okunnighet. Hon kom farande in i salen med samma fart, som när ett uppskrämmt rådjur eller en mordisk tiger bryter fram genom snåren och öfverfaller en föga ondt anande resenär. Man vet, huru därvid går till. En mängd författare, som aldrig sett hvarken lejon eller tigrar, har så lätt att, sedan fantasien fått önskelig fart, på ett så lefvande sätt skildra faran af en tigers angrepp på en fredlig karavan... Det var på detta våldsamma sätt, fru Brita nu gjorde sitt inträde. Och upprörd var hon. Och hennes talorganer voro i full verksamhet. Sällan har »det svaga könet» lagt å daga ett sådant öfvermått af kraft. Om själfva himlen hade ställt sig i hennes väg, skulle hon försökt trampa den under sina fötter. Brita Göstafsdotter var en heroisk kvinna med tjugo mäns viljekraft. Skada blott, att hon icke framkommit till lif under solens väna sken femton eller tjugo århundraden tidigare. Det kunde hafva blifvit någonting stort af henne under valkyriornas glansdagar.

Se här nu en enkel och osminkad berättelse om någonting af stor vikt, hvilket tilldragit sig i fru Brita Göstafsdotter Grenerots stekarehus, och som hade försatt den häftiga och lätt uppretade fruns lynne i ett uppror af så fruktansvärd beskaffenhet, att till och med hennes make icke under de senast förlidna femton åren sett henne i ett sådant tillstånd.

Läsaren har troligen den s. k. Fattiglappen i lifligt minne. Den arme rådhustjänaren hade en hustru. Marta Ulfsdotter var hennes namn. Stig Anundssons magerhet var en obetydlighet mot Martas. Nöd och elände stodo att läsa i de bleka, insjunkna dragen. Stigs egenskap af rådhustjänare nödgade honom att hålla sin tarfliga och delvis trådslitna dräkt någorlunda ren och snygg. Men hans hustru Marta stod icke i något tjänareför-

hållande hvarken till staden eller borgmästare och råd, hvadan hon i nämnda hänseende åtnjöt större frihet och jämväl begagnade sig af densamma. Hennes klädning var ganska illa sönderskuren af tidens tänder, och den ena trasan nickade, så snart kvinnan rörde sig, god dag till den andra rundt omkring henne.

Brita Göstafsdotter var temligen tidigt nere i sitt kök denna morgon och hade medhunnit att utdela åtskilliga bittra tillmälen och många skarpa förebräelser bland de kvinnliga hjonen, hvilka rädda och förlägna drogo sig tillbaka från den fruktansvärda husmodern så långt de kunde.

Dörren öppnades och Fattiglappens Marta trädde in, ödmjukt hälsande och tillönskande fru Brita allsköns lycka och välgång.

»Hvad nu?» dundrade Grenerotskan henne till mötes. »Ar du nu här igen?... Du var här ju för endast ett par dagar sedan och fick både bröd och kött... Menar du, att jag ensam kan försörja både dig och Fattiglappen och hela er ungaskara?... Jag begriper för öfrigt icke alls, hvarför fattigt folk skall skaffa sig barn. Hvad hafva de med barn att göra?... Men om de nu, gu' bevar's! nödvändigt skola gå åstad med det, så kunde de åtminstone vara nöjda med ett enda. Få de två, borde de stupas med ris vid rackarpålen, få de tre skulle de hängas... Gå din väg, slyna! Af mig får du ingenting i dag... Dina hungriga barn, säger du? Hvad har jag med dina ungar?... Har jag kanske gifvit dig lof att skaffa dem till världen?... Hvasa?... Tig nu, om du kan, och gå din väg, annars...»

»Ack, goda, fromma fru Brita, jag är nöjd med så litet.»

»Du får lof att vara nöjd med ännu mindre. Jag ger dig intet.»

»Ack, om ändå handelsmannen själf varit här

i stekarehuset», jämrade sig Marta Fattiglapp. »Den Grenerot!... Han har makten!»

»Nå», snäste Brita, »om Alf Grenerot hade funnits här i stekarehuset, dit jag förbjudit honom sätta sin fot... nå, hvad skulle då inträffat, om jag får vara näsvis framställa en sådan fråga?»

»Ack, den gode Alf Grenerot!... Han har makten.»

»Då har han fått den nyligen», fräste Brita »ty ännu i går låg makten i mina händer... just i dessa två händerna, förstår du?»

Den goda frun förtydligade genom en värtalig åtbörd sin framställning. Om Fattiglappens hustru icke hade ryggat ett par steg tillbaka, hade troligen hennes ansikte gjort en föga angenäm bekant-skap med en knuten hand.

»Ja, ja, ja, men jag säger ändå, att Alf Grenerot har makten. Han och ingen annan har makten både på rådhuset och i frustugorna. Ja, ja... han hade för visso gifvit mig något, om han varit här, ty man har aldrig hört, att han vägrat en kvinna någonting.»

Fru Brita spetsade öronen.

»Du ämnar väl aldrig påstå, att han skulle vara förälskad i dig, du magra, gamla, förtorkade trasbylte?»

»Inte numera!... Inte numera, goda fru Brita!»

»Numera, säger du?» röt den svartsjuka furien. »Inte numera! Förr har han således varit det. Och du har varit hans älskarinna? Milda helgon däruppe!... Och du är till på köpet nog skamlös att föra dina uppruttna och förpestade paltor hit och stå här... här, midt framför näsan på mig, Brita Göstafsdotter och tala om dina och hans sköna bedrifter. Du skall fästas vid käken och hudstrykas med gissel och risknippor. Och vid sidan af dig skall din älskare stå fästad vid en

annan påle med halsjärn och kedjor, så visst som jag heter Brita Göstafsdotter...»

»Ack, goda fru Brita», jämrade sig Marta Ulfsdotter, »er snälle man har alltid varit så vänlig mot kvinnor...»

»Tig!... Tig!... Du gör mig galen!»

»Inte skall fru Brita vara vred på mig. Om också Alf Grenerot fordom, när jag hade min skönhet kvar, gaf mig några milda ögonkast då och då eller tog en kyss i förbigående, så gick det dock aldrig längre... Och det var ett intet mot...»

Fattiglappens hustru afbröt hastigt sitt tal och brummade någonting om, att hon borde hafva »tand för sin tunga och inte stå här och förråda Alf Grenerots hemligheter för den, som minst ibland alla borde lära känna dem.» Detta var naturligtvis ett ypperligt sätt att reta Britas svartsjuka och stegra hennes nyfikenhet.

Grenerotskan märkte nu, hurusom pigorna fnisade här och där i vrårna och funno samtalet synnerligen roande. Det låg emellertid icke i hennes natur att gärna bereda sina medmänniskor någon glädje eller förströelse. Om det oaktadt detta någon gång inträffade, berodde det aldrig på något medvetet uppsåt, utan i stället på det komiska, som stundom vidlåder en ursinnig vrede. Pigorna kördes nu ut ur stekarehuset och bakefter dem slungades en massa anvisningar till göromål utom hus. Skulle hjonen utfört alltsammans, hade de utan tvifvel varit nödsakade att stanna ute på gården minst ett helt dygn. Detta var dock naturligtvis icke Britas afsikt. Hon ville endast vara ensam med Fattiglappens hustru några minuter, medan hon tvingade denna att släppa från sig den utan tvifvel för Grenerot mycket graverande hemlighet, som nyss var nära att förrådas.

Afven Marta drog sig närmare dörren, liksom om hon fruktat handgripligheter från fru Britas

sida, så snart de blifvit ensamma med hvarandra. Men om hon nu verkligen hyste en sådan fruktan, var den öfverflödig. Fru Brita Grenerot var en argsint kvinna, men detta hindrade ingalunda, att hon någon gång kunde handla såsom en slug och listig kvinna. Vid nu i fråga varande tillfälle insåg hon med full klarhet, att hon ingalunda kunde med hårdhet och skarpa tillmälen vinna någonting af Fattiglappens kvinna, hvilket denna icke själf ville meddela henne. Nyss hade Brita visat sig såsom en furie. Nu anlade hon med en af dessa plötsliga öfvergångar, som förefalla så onaturliga och oftast dölja hemliga syften, den alldeles motsatta skepnaden af en ömsint och godhjärtad barmhärtighetssystemer. I denna nya egenskap, under hvilken fagra yta så mycken falskhet och så stor egennyttia förmå dölja sig, underrättade fru Brita sig med kärleksfull noggranhet om de bedröfliga förhållandena i Fattiglappens hus, lofvade att afhjälpa all nöden samt att tillhålla Grenerot strängeligen att hos magistraten, af hvilken han själf var medlem, utverka någon löneförhöjning åt Stig Anundsson. Gamla kläder letades fram åt Fattiglappens barn och upplades till en icke obetydlig hög för att af Marta hemföras. Matvaror uppsöktes och lades för hennes räkning i beredskap på bordet.

När alla förberedelser hade på detta sätt blifvit enligt konstens alla regler undanstökade, skred fru Brita Grenerot med stor klokhets till själfva hufvud-anfallet.

»Ja», suckade hon och lade sitt hufvud på sned, »ja, männen i våra dagar äro ett otroget släkte... Ack, käraste mor Marta, hvad få icke vi, stackars hustrur, lida för deras skull!»

»Ack, ja, det är då visst och sant!» bekräftade Marta.

»Jag kan väl tänka mig, att kära mor Marta också har bekymmer för sin man... Han ser icke

alldeles höfviskt på gummorna, som skura golfvet på rådstugan... Icke sant?»

»Det har jag aldrig hört», utropade Marta med mycken liflighet.

»Icke heller jag har hört det, men jag antager det. Det är männens vanliga sed. Min man skulle springa femton mil efter en kjortelfäll... Åh, mor Marta, tro inte Stig Anundsson för väl! Han har ett par små gråa ögon, hvilka bära vittne om... ja, ni förstår mig nog... Men hvad äro alla edra bekymmer mot mina? Er man, käraste mor Marta, är ju nu till åren, går med krökt rygg, har ett magert och rynkigt ansikte. Få kvinnor torde väl kunna finna några behag hos en sådan fuling, men...»

»Åh, icke så ful heller, fru Brita!...» snäste Marta. »Jag erinrar mig mycket väl, att ni själf icke var honom oblid på den tiden, då han var en ung och bald vapensven och ni, fru Brita, var en lättsinnig ung krämaredotter... Inga förolämpningar, min fru, om vi skola vara goda vänner och om ni skall få veta någonting, ty nog förstår jag, att det är dit ni syftar... Han är visst icke så ful, min stackars Stig... Tag till baka det ordet fuling eller, om ni har lust, tillämpa det på er egen man. Han är just icke så vacker han med sin stora krökta näsa, sina tjocka blåmanneläppar och sitt eldröda, tofviga hår...»

Fru Brita for ut i vredesmod:

»Sannerligen har jag icke förspillt all min godhet på den allra värsta ragata, som någonsin kastat kjol kring höft.»

Innan en fjärdedels minut försvunnit, hade fru Brita kastat både kläderna och matvarorna in i en skrub, låst dörren och stuckit nyckeln i väskan, som hängde vid hennes sida. Nu återtog hon sin plats och blickade argt på Fattiglappens kvinna.

»Se så!... Nu förlorade du det, mor Näsvis!...»

»Ack, skall man då inte få säga ett enda sant ord här i världen, fastän man är fattig och eländig», jämrade sig Marta.

»Sanningen», yttrade Grenerotskan, »sanningen är gjord för bättre folks räkning, icke för fattiglappar.»

»Och likväl brann nyss ert hjärta af otåligt begär efter att få af min mun veta sanningen om er mans snygga bedrifter i älskovägen... Nå, som I viljen då, kära fru... Ni behåller edra klädtrasor och matstumparna, och jag behåller min hemlighet... Farväl! Må så innerligt godt, käraste fru!»

»Fattiglappskan», som hon i grannskapet kallades i hvardagslag, närmade sig dörren och ämnade eller tycktes ämnas försvinna. Men fru Brita hade icke väl märkt denna hennes afsikt, innan hon ångrade sig. Finge Marta gå nu, skulle Brita aldrig uppdaga hemligheten. Svartsjukan kokte i hennes inre. Vreden likaså! Men så stark var denna manhaftiga kvinnas viljekraft, att hon inom ett ögonblick dref alla upproriska tankar och rörelser tillbaka ned i de djupaste schakten inom hennes barm. Den uppvaknande furien inom henne lade sig ännu en gång ned att sofva och hämta krafter till framtida ansträngningar. Barmhärtighetssystemern kom åter till heders. Och hela denna tillfälliga missämja upplöste sig i en mycket skön två själars harmoni, sedan Grenerotskan för andra gången framhämtat både kläderna och matvarorna samt till denna äldre gåfva lagt en ny, hvilkens värde ej var att förakta. Barmhärtighetssystemern gick till och med så långt i sin kärleksfulla omsorg om Fattiglappska familjen, att hon ropade in från gården två af de utvisade kvinnliga tjänstehjonerna och befalde dem genast bära alltsammans till Stig Anundsons hus samt nedlägga det där. Pigorna försvunno med sina tunga bördor. De två »fruarna» voro ännu en gång »mellan fyra ögon».

Efter några listiga frågor lockade Brita Grenerot den fattiga kvinnan att berätta. Se här hennes berättelse!

»Ja, ja, I mån tro mig eller inte, fru Brita, men det säger jag, att det icke var vanliga skäl, som förmådde Alf Grenerot att öfverfalla Peter Åländing på hemvägen från herredagen i Telje... Nej, nej men var det inte!... Alf är, trots sin stora, krökta näsa och sitt röda hår, en vacker karl och han har länge haft ett godt öga till Åländings fru. Och hon ser minsann inte snedt på honom heller...»

»Det eländiga stycket, som tager på sig en sådan dygdig min, när man träffar henne!» interfolierade Grenerotskan, medan hennes knutna händer sammandrogo sig krampaktigt. »Den stolliga slamsan!... Usch, ett sådant stycke!»

»Ja, ja... är det inte gruffligt?... Ja, det har jag då alltid sagt, att i djupt vatten simma stora fiskar... Hvad världen ändå är usel... usel... usel... Det är uselhet alltsammans.»

»Nå, vidare!» frampressade fru Brita med stor vedermöda.

»Vidare!... Ack, det är bara synd och skam alltsammans.»

»Men jag vill veta det!» fick hon till svar.

»Ja... ja... kära fru Brita! Nog skall hon få veta det... Men hon borde förstå hela saken nu redan, tycker jag... Den är ju så enkel, så... Om Peter Åländing komme i tornet och suckade bort sina nätter och dagar innanför de famntjocka murarna, så skulle vägen ligga öppen för Alf Grenerot till Christina Åländings frustuga... öppen både natt och dag, förstår ni. Och några blodiga slagsmål mellan älskaren och den äkta mannen kunde icke komma i fråga... Ni förstår, kära fru?... Och detta är den verkliga orsaken, hvarför Peter Åländing i denna stund suckar under Kärnan... Sådan var hela hemligheten!»

De sista orden kunde Marta Fattiglapp besparat sig, ty fru Brita var längesedan försvunnen ur rummet och hörde dem icke. Under Martas berättelse hade Grenerotskan blifvit mer och mer blek, tilldess hon fattat hela det förhållande, som Fattiglappska skildrade. Utan att säga ett ord, utstöta en suck eller gifva från sig något annat ljud, rusade Brita Göstafsdotter upp och ut ur rummet. Vi skola snart se, hvarthän hon begaf sig.

Men den fattiga kvinnan föll på sina knän därnere i stekarehuset framför en Mariabild och bad.

»*Culpa mea! . . . Culpa mea! . . . Du helga Gudz Föderscha! Räkna mig icke denna synden! . . . Jag har ljugit . . . Men du vet, att det skett i en god afsikt, i ett heligt ändamål . . . Ack, jag hade tänkt kunna framställa saken så, att åtminstone ingen skugga skulle falla på den oskyldiga fru Christina, som alltid är så god mot mig och som för endast få dagar sedan gaf mig en så dyrbar gåfva af kläder och annat . . . Heliga jungfru! Ora pro nobis! Ora pro salute mea! Helga Gudzens Föderscha! Du vet, att Christina Åländing är dygdig och ren. Men du inser nog också, att hvad jag sade denna rasande kvinna endast afsåg att få Åländing, stadens stolthet och hopp, ut ur hättebrödernas torn. Ora . . . Ora pro salute mea!»*

Så bad den fattiga gamla kvinnan och gick stilla hem. Men under hela hemvägen voro kulorna på hennes radband i rörelse, hvilket torde bevisa, att hon icke själf var alldeles nöjd med sina gärningar.

Brita Grenerot hade under tiden uppsökt sin make. Han befann sig, som vi af det föregående veta, i det rum, där han sofvit, och han lade just sista handen vid sin klädsel för dagen. Det skulle vara svårt, om det ens vore möjligt, att beskrifva hans fasa, då han såg sin hustrus likbleka ansikte i dörren.

»Lugna dig, Brita!» stammade han. »Tag saken kallt!»

Men hon tog den i stället mycket varmt — varmare än Alf Grenerot skulle önskat. Hans röda hårtestar flögo omkring och buro vittnesbörd om åtminstone en del af hans lidanden. Till en början var den ursinniga kvinnan stum. Hennes sinne liknade en sjudande gryta, men en gryta med lufttätt lock. Slutligen kom det likväl:

»Lugna mig! säger du! Ja, jag skall blott vara lugn. Aldrig har du annat att säga. Själf vill du njuta af lifvet, men din hustru, som sitter fastsmidd vid härden, unnar du endast att vara lugn... Jaså, du har icke smidit fast mig, säger du?... Nej, bevars, inte har du det, inte... Ack, din otäcke, genomfule usling! Det är endast fem minuter sedan en dygdig kvinna, hvilken du en gång sökt förföra, kallade dig en fuling nere i ditt eget stekarehus... *mitt* stekarehus ville jag säga. Och hon hade allt rätt, hon, stackars människan... Fuling!... Fuling... Fuling! Det skall du heta... Jo, jo... du är en fin man, du! Sade du, att du icke är det? Nej, kantänka! Men du efterapar, så godt du kan, bättre folks seder, och framför allt riddareseden att förföra kvinnor och barn... nej, inte barn... bara kvinnor... Hvem jag nu misstänker dig för? Ha, ha, ha! Jo, du, nu har sanningen kommit i dagen. Nu vet både jag och hela världen, hvarför du lade försåt för Peter Ålänning, den ärlige hedersmannen, när han i all oskuld färdades hem från Telje i nattetid... Har jag själf ålagt dig att göra detta? Sade du verkligen så?... Ah, du borde blygas, så att ögonen trillade ut ur ditt fulingansikte... Skulle jag hafva gjort det?... Jaså, det var inte jag, som öfverföll honom, men jag hade befallt dig göra det? Ah, nu förstår jag din list. Du beljög honom inför mig, till dess jag blef vred i sinnet... Och under tiden tänkte du icke på annat än att aflägsna

honom ur hans hus, för att göra din väg bekväm till hans hustrus frustuga. Och därför skall nu denne hederlige man, för hvilken jag alltid hyst den största aktning, förmäktas i fångatornet...»

Men det kan vara onödigt att längre fortsätta skildringen af den arme Grenerots lidanden denna gång. Läsaren har helt säkert redan insett, hvad som måste blifva följderna och hvilka de fredsvillkor voro, som Brita Göstafsdotter dikterade.

Innan solen hunnit till zenith den dagen, var Peter Ålänning befriad ur fångatornet och befann sig hemma i sitt hus under sin hustrus ömma vård, ty mannen var ganska illa sårad i striden och hans sår hade naturligtvis blifvit i hög grad vårdslösa af de hättebröder, som man satt att vårda och vakta honom.

Samma dag beslöto borgmästare och råd på rådstugan, att i betraktande af Stig Anundssons högst sorgliga fattigdom, hans stora barnantal, hans sjukliga hustru »samt för öfrigt Fattiglappens egen under många år i stadens tjänst ådagalagda trohet och skicklighet», skulle från och med denna dag hans innehafvande lön fördubblas. Det välvisa rådet var dock nog försiktigt att i beslutet, sådant det af Udde Mattsson, stadsskrifvaren, affattades, inrycka den kloka bestämmelsen, att lönetillökningen icke skulle »såsom ett *præjudicium* anses», utan skulle »vällofliga och hedersamma magistraten» framdeles vara förbehållet att — hvad Fattiglappens efterträdare anginge — återgå till den förra och »mera efter tjänstens värde afpassade» lönesumman.

Sällan gjorde — som förut antydt är — Brita Göstafsdotter något godt, om hon kunde undslippa det. Men denna dag spred hon — utan att själf tänka på den sidan af saken — en omättlig glädje i två hem på Stockholmen. Allra först i Stig Anundssons hus, där den storartade gåfvan af kläder och födoämnen redan spred ljus, men där jublet

steg högt upp till taket, då gamle »Fattiglappen» kom hem från rådstugan med, som man säger, »andan i halsen» eller, som en af den tidens munkar, om han sett Stig i den stunden, skulle hafva sagt, *nimum festinanter*, och berättade sin häpnande familj om den oväntade löneförbättringen. Stig Anundsson förskaffade sig samma afton ett duktigt rus på S:t Catharinas gillestuga och för första gången på många, svåra år gick Fattiglappens hustru Marta Ulfsdotter till sängs utan tärande bekymmer för morgondagen.

I Peter Äländings rika hem firades dagen med tårar af glädje i fru Christinas fromma ögon och ett lustigt dryckeslag af de under dess tak gästande riddarna och svennerna.

TOLFTE KAPITLET.

Öfverfallet i skogen.

Måhända finna våra läsare det ohöfviskt, att vi icke nu på länge sysselsatt oss med den verkliga hjälten och den verkliga hjältinnan i denna berättelse, nämligen väpnaren Erland von Segebaden och stolts jungfrun Ursila Walschleben eller — såsom antydt blifvit — Ursila Margarethasdotter. Dock måste medgifvas, att de viktiga händelser på Stockholmen, som vi varit nödsakade att följa med uppmärksamhet, kunna tjäna oss till ursäkt.

Vi lämnade drottning Margaretha och hennes följe, i hvilket vår hjälte och hjältinna befunno sig jämte den föregifne pater Herbertus, sedan vi lyckligt och väl ledsagat dem ut från Stockholms

»hank och stör». Ingalunda kunna vi nu hafva för afsikt att följa dem på hela resan, hvilken gällde Varbergshus. Men vi bedja, att våra läsare vilja närvara vid en ganska viktig tilldragelse under färden — viktig åtminstone därigenom, att den skingrade det resande sällskapet och vållade, att två unga människor, hvilka aldrig hade fått tillstånd att resa ensamma med hvarandra genom bygderna, om drottning Margarethas vilja fått råda, nu släpptes ut på egen hand och utan någon uppsikt.

Något öfver en mil i sydvästlig riktning från Vadstena ligger en numera liten stad vid namn Skeninge. Under medeltiden var den ganska betydlig. Man bedömde då en stads storlek och anseende efter antalet kyrkor och Skeningen kunde då för tiden lysa med två hela och till gudstjänst brukade tempel samt ruinerna af ett annat. Dessutom hade staden ett så kalladt helgeandshus och ett kloster, som tillhörde Dominikanernas orden. Redan år 1248 hade man där hållit ett kyrkomöte, och då väl ingen betviflar, att de andlige herrarne, som samlades dit, satte stort värde på kroppslig förplägnad, torde man med rätta kunna häraf draga den slutsatsen, att Skeninge på den tiden var ett rikt och välmående samhälle. Också kallas den lilla staden i den tidens handlingar *Caput Gothice* d. v. s. Östergötlands hufvudstad.

Vårt resande sälls kaps medlemmar befunno sig ungefär midt emellan Vadstena och Skeninge en eftermiddagsstund, då solen sken varmt, nästan hett från en alldeles molnfri himmel. En och annan svalkande fläkt kom från Vettern och från den lilla sjön Tåkern. Liten är dock icke denna insjö, ty den täcker en areal af inemot 43 kvadratkilometer, men i förhållande till Vetterns 1900 kvadratkilometer är Tåkerns yta endast en leksak.

Drottningen själf led icke så litet af hettan, ty hon hade anlag för fetma och svettades mycket.

Emellanåt aftorkade hon pannan med ett handlin och pustade samt utlät sig äfven emellanåt i föga berömmande ordalag om trakten, hvilken var skoglös, emedan en förhärjande skogsbrand hade sopat ned urskogen i dessa näjder under sommaren det senast förlidna året. Ursila utbytte emellanåt de af Margarethas svett fuktiga dukarna mot andra, hvilka hon hämtade ur det på hästryggen medförda förrådet. Naturligtvis var Erland väpnare då alltid tillreds med sitt bistånd i fråga om lossande af remmar och uppknytande af band. Och mången kärlig blick växlades mellan de unga vid dessa tillfällen. Mången handtryckning också, om vi känna människonaturen rätt!

Slutligen uppnådde resenärerne en skogsdunge, hvilken blifvit skonad af elden, och drottning Margaretha befalde, att man skulle hvila. Hästarna voro hvita af skum och hade kort andedräkt. Människornas flämtande bröst snappade efter de svala fläktarna.

Alltså slogs läger i skogen.

Fru Christina Ålending hade försett sina gäster med födoämnen, som voro både rikliga och goda. Dessa *vitalier*, som de på den tiden kallades, hade användts under färden mellan Stockholm och Vadstena. Men i Vadstena kloster bodde ännu kvar såsom abbedissa drottningens barndomsvän Ingegerd Knutsdotter. Den resande drottningen öfver Nordens alla tre riken fann naturligtvis ett mycket gästfritt bemötande innanför klostermurarna. Och lika naturligt är, att sällskapet, då det efter en natts hvila bröt upp i ändamål att fortsätta färden, icke lämnades utan vitalier för de närmast följande resdagarna. Därför kunde också stolts jungfrun Ursila nu under furuskogens höga kronor på den sparsamma gräsmattan uppduka en måltid, hvilken skulle hafva förnöjt sinnet hos hvem som helst. Visserligen voro — som naturligt var — samtliga

rätterna kalla, men som de voro med synnerligen stor omsorg tillagade i klostrets stekarehus, voro de ganska smakliga. Man kunde förnöja sin gom med gudungar *), åd **), svärtor, prackor, al, grislor och annan kostbar stek. En smaklig björnstek af ett djur, som Vadstenas klosterjägare nedlagt, täflade med en utmärkt väl tillredd rådjursbog om de hungriga resenärernas uppmärksamhet. Ett litet ankare äkta Danzigeröl öppnades af den tjänstaktige Erland von Segebaden. Ursila ämnade själf upplåta en behållare, hvilken innehöll ädelt franskt vin från Poitou. Bredvid sig hade hon en annan, i hvars sköte slumrade saften af rhensk drufva, bästa sorten, hvilken klostret inköpt till det höga priset af 8 mark för hvarje fat. Den goda abbedissan hade bifogat en liten, liten behållare, som innehöll vin från La Rochelle, hvilket då kostade ända till 12 mark fatet. Men därför hade också klosterfrun tillfogat den föreskriften, att behållaren icke finge öppnas, förr än resenärerna anländt till Warbergshus, och att vinet då skulle gjutas endast i drottningens egen bägare.

Naturligtvis kunde en så höfvisk ung sven som Erland von Segebaden icke tillåta, att hans älskade Ursila tröttade sina armar med det ganska svåra arbete, som åtföljde uppdragandet af ett vinankare på den tiden. Han skyndade fram och skulle utan tvifvel hafva öfvertagit arbetet, om icke den store Abraham Brodersson af en händelse befunnit sig i vägen för honom. Dock är detta icke alls så att fatta, som om bemålde bälde ridare skulle hafva skyndat i förväg för vår hjälte och tillägnat sig förtjänsten af att hafva bevisat stolta jungfrun denna höflighet. Nej, den jättestore mannen grep ynglingen i armen och hejdade honom, men sade endast:

*) Gudungar kallades ejderhanarna.

***) Åd hette ejderhonan.

»Kom ihåg din drottningens ord om den där ynglingen, hvilken försökte flyga upp till solen!»

Han höll Erland kvar, medan Ursila — djupt rodnande — öppnade faten. Först då släppte han honom. Att hans grepp kring Erlands arm icke var mildt, det förstod man lätt, då man såg denne föra den andra handen till det skadade stället och stryka öfver det upprepade gånger. Men man såg därjämte, att Erland von Segebaden icke ämnade låta denna skymf vara ostraffad, ty hans af vrede blixtrande ögon voro under tiden skarpt häftade vid riddarens hänleende anlete.

»Den saken skolen I ångra, riddare Brodersson», sade ynglingen. »Och om det likade sig att nu, då vi alla endast böra hafva ett gemensamt syftemål, drottningens väl, ställa till en envigeskamp inför hennes ögon, skulle jag, så föga öfivad i vapnens bruk jag än är, dock söka att med spetsen af mitt goda svärd råka edert hjärta.»

»Blygs, pojke!» hördes Margarethas manliga stämma yttra. »Reser du inte halsfjädrarna som en tupp på en gödselstad i en annan lika högfärdig tups närvaro.»

Ursila log, när drottningen liknade Abraham Brodersson vid »en annan lika högfärdig tupp». Själfva Erland skrattade. Och alla svennerne småmyste.

Drottningen fann, att hon förifrat sig. Den både riddare Abraham drog sig skamflat undan. Hela saken glömdes. Man förtärde måltiden under tystnad. Därefter packades kvarlevorna in, men Erland väpnare vågade icke erbjuda Ursila sin hjälp. Vi förmoda dock, att hon bar denna motgång med kärligt tålmod och fann en ljuf ersättning i de värtaliga blickar, hvarmed hans ögon alltjämt följde henne under hennes arbete. Kanske märkte drottningen detta utbyte af ömma blickar.

Säkert är åtminstone, att hon, just då hon stigit till häst, sade:

»I riden vid min venstra sida, riddare Brodersson, och du, Ursila, vid min högra! Du, högtflygande väpnare, intager din plats bland svennerna i eftertruppen!»

Och så börjades färden ånyo. Tåkerns strand var icke långt borta, och den smala, knappt banade vägen smög sig allt närmare ned till sjön. Efter en halftimmas ridt kunde våra resenärer emellanåt se dess lugna och spegelblanka yta lysa fram mellan trädstammarna.

Naturligtvis fann Erland von Segebaden ställningen föga behaglig, men han vågade icke göra någon invändning mot det påbud, som drottningen öfver tre mäktiga riken hade låtit utgå. Han slöt sig till svennerna och iakttog under en lång stund orubblig tystnad.

Plötsligt hördes inne i skogen, på vägens högra sida, ljudet af trumpeter, och innan ens den bårde riddaren Abraham Brodersson hunnit föra handen till sitt svärds fäste, framstormade ett halft hundra vapenklädda hättebröder från snåren, som kantade vägen. Trumpetskrån och vilda rop genljödo vida. Tyska kommandoord och eder hördes. Vapenbrak uppstod. Abraham Brodersson fäktade så manligt, man kunde begära, och med så stor snabbhet i huggandet, som hans kropps fetma och trögtänkta hufvud tillåto. Han behöll sin plats vid drottningens venstra sida samt värjde sig och henne på oklanderligt sätt.

»Spåken mig dessa skälmar!» utropade den manliga drottningen och ryckte samtidigt ett svärd ur handen på en tysk sven, som till tack undfick ett hugg midt öfver hjässan, hvilket klyfde hjälmhufvan och genom sin tyngd döfvade honom, fastän det sannolikt icke vållade något sår. Han föll till marken — så mycket är åtminstone otvifvel-

aktigt. Och drottning Margaretha fortsatte den så lyckligt började striden, men visserligen skulle de tre nordiska rikena snart hafva behöft anställa konungaval, om icke Abraham Broderssons väldiga svärd hade svingats vid hennes sida och afvärjt alla faror från henne.

Under tiden hade hela följet råkat i handgemäng med hättbröderna. Alla svennerne blefvo anfallna och försvarade sig med berömvärd tapperhet, men hättbröderne voro alltför många, och det var lätt att förutse, att den ojämna striden icke skulle kunna räcka länge samt att den endast genom ett underverk skulle kunna sluta med seger för drottningens följe. Ett sådant underverk inträffade emellertid icke. Underverkens tid var längesedan förbi. Abraham Brodersson fann sig nödsakad att med drottningen fly tillbaka till Vadstena kloster. Deras svenner voro antingen nedhuggna eller sårade. Den, som icke låg kall och död på stridsplatsen, flydde af alla krafter.

Men hvad hade under tiden vederfarits stolts Ursila och hennes väpnare? När drottningen och svennerne flydde, funnos de två unga människorna icke inom synhåll. Måhända spørjer läsaren också efter Agmund Thurgoth, den unge riddaren, hvilken vi sågo lämna Stockholm i drottningens sällskap. Han hade emellertid vändt om redan efter en enda dagsresa, lämnat drottningen i den jämförelsevis trygga landsorten och själf begifvit sig tillbaka till Stockholmen, för att stå vid sin faders sida i den väntade fejden mellan de svenskfödda borgarna och hättbröderna. Alltså hade den tappra unge riddaren icke alls deltagit i striden vid Tåkerns strand. Men väpnare Erland och stolts Ursila då?

Redan vid stridens början hade Erland, trots drottningens stränga befallning, sporrat sin häst och ridit fram mot den plats, där Ursila befann sig. Men han kom icke tidigt nog, för att hindra

hennes fallande i röfvarehänder. Vi erinra oss, att i drottningens sällskap befann sig en förklädd hättebroder, den falske munken Herbestus. Denne hade knappt hört trumpetljuden från skogen, innan han sprängde fram till stolts Ursilas sida, fattade hennes häst vid tygeln och sprängde åstad på den österut ledande vägen!

Till en början var väpnare Erland öfvertygad, att munkens handlingssätt berodde på dennes beslut att frälsa stolts jungfrun, men snart öfvertygades han om motsatsen. Stolts Ursila lät höra gälla nödrop, under det att hon och den falske Herbestus med pilens snabbhet fördes framåt i riktning mot Skeninge stad. Nu stod väpnaren icke att hejda. Hvarken drottningens vreda blickar eller den bälde riddaren Broderssons befallningar eller hättebrödernas anfall mot hans person — intet hinder kunde spärra vägen för den unge mannen, då han nu tydligen förnam, att hans Ursila sväfvade i fara.

Drottningens bistra blickar besvarade han med ett: »Ursila måste räddas». Den store och fete riddare Broderssons bud besvarades endast med ett vanvördigt: »har icke tid!» Hättebröderna, som stodo i hans väg med blanka svärd i sina händer och väl putsade hjälmhufvor, med två tum höga kammar, på hufvudet, erhöilo mera blodiga svar. Några väl måttade hugg, och Erland var befriad från deras blodgiriga svärd. Nu ilade han med största möjliga snabbhet i den falske munkens spår. Det gick österut mot Skeninge. Ursila fortfor att ropa om hjälp. Den olycklige väpnaren hörde henne nämna hans eget namn. Med förtviflan sporrade han sin häst, fastän denne redan gjorde sitt bästa. Snart voro både den till munk förklädde hättebrodern och hans förföljare så långt borta, att ingendera var synlig från stridsplatsen.

Men i nära nog alldeles motsatt riktning flydde Abraham Brodersson, den bälde och fete riddaren,

som bar tjurhufvudet i sitt vapen. Hans stora, tunga stridshingst gjorde sin flit, och drottningens lätta passgångare hade ganska svårt att följa med.

»Mitt barn! ... Min dotter!» suckade Margaretha, och hon var tydligen nära att förlora medvetandet.

»Hon räddades af pater Herbestus», skrek Abraham Brodersson, ty den snabba farten tillät honom icke att hviska, emedan drottningen då icke skulle hört honom. »Jag såg tydligt, att han grep hennes häst vid betset och att de båda jagade från platsen österut.»

»Herbestus! ... Den karlen misstror jag ... Hans svarta ögon likna vargens, när detta vilddjur ligger på rof i en ljungbeväxt backsluttning eller i vintertid jagar på det snötäckta fältet efter allt hvad lefvande är.»

»Jag har dock icke funnit ...»

»Du finner ingenting», brummade Margaretha, och efter en stund hörde riddaren af tjurhufvudet henne säga, att hon hellre velat lämna sitt barn till husfru åt väpnaren Erland, än veta henne vara ensam med den förfärlige pater Herbestus.

Och länge, länge red Erland von Segebaden, utan att upphinna Herbestus. Slutligen hördes icke längre stolts Ursilas nödrop. Vår stackars väpnare var icke långt från förtviflan.

TRETTONDE KAPITLET.

Kort ransakning och snabb dom.

Det var tidigt om morgonen dagen efter Trefaldighetssöndagen, och folket hade ännu icke börjat

komma i rörelse på Stockholms gator. Blygråa moln sväfvade tungt fram öfver himlahalvvet och hindrade den redan uppstigna solen från att öfver hufvudstadens torg och gränder sprida så mycket ljus, som händelsen skulle varit, om himlen befunnits klar. Ett slags skymningsdager rådde, och måhända var det just denna omständighet, som föranledde, att borgarne icke så tidigt som eljest lämnade sina hvilobäddar. Dock syntes en och annan med ännu sömndruckna ögon öppna porten och tankfullt eller, kanske rättare sagdt, tanketomt skåda först uppåt gränden, sedan nedåt densamma och slutligen rakt fram på det midt emot hans port belägna huset. Jönis Bagare vid Stortorget i närheten af Rådhuset hade redan slagit upp luckan till sin bod, hvilken, liksom de flesta, var öppen och kom i omedelbar förbindelse med gatan, så snart luckan nedföll. På luckan, hvilken om dagen gjorde tjänst såsom disk, hade han redan uppstaplat högar af bröd, ty redan på den tiden ställde stadsinvånarne det anspråket på bagarna, att fårskt bröd skulle tillverkas hvarje natt och falbjudas tidigt hvarje morgon. Och Jönis Bagare väntade nu, att pigorna från de rikare husen skulle infinna sig. Riktigt! Där kommo redan två — en från hörnet vid kyrkogården och en annan från gränden bakom Rådhuset. Vid brunnen på torget mötte de hvarandra och började där ett längre samspråk. Jönis Bagare rynkade pannan och sammandrog sina buskiga, ännu af mjöldam betäckta ögonbryn och mumlade någonting mellan tänderna, medan han gned sina händer mot hvarandra, för att ur dem aflägsna morgonkyllan. Han hade den egenheten att ogärna se tärnorna stanna på vägen *till* hans bod. På hemvägen *från* bagareboden månde de nu stanna, huru ofta och huru länge som helst. Däröfver bekymrade han sig icke. Den hederlige borgaren, som kom direkt från den tropiska värmen

framför bagarugnen och nu frös i den kalla luften, blickade mer än en gång upp till figuren på toppen af spöpålen, liksom om han velat anmoda denna, i rättvisans tjänst använda bildstod om hjälp. Men bilden steg icke ned från kåken, och pigorna samtalade i ostörd ro ännu en stund. Småningom samlades till brunnen ännu flera tärnor, medan Jönis Bagares vrede växte.

Jönis och de pligtförgätna hjonen voro emellertid icke de enda på Stockholmen, hvilka voro på benen i denna tidiga morgontimma. Äfven en annan samhällsnyttig individ, hvilken bar de båda i Stockholm då för tiden väl bekanta namnen Stig Anundsson och Fattiglappen, visade sig ute. Han kom naturligtvis direkt från sitt hem, men då han förmodade, att han var tidigt vaken och i rörelse, räknade han det icke så noga med några steg flera än som voro af nöden, hvarför han gjorde en del omvägar, innan han kom till Rådhuset, där han ämnade sopa golfvet i den stora stugan, innan någon af borgmästarna eller rådmännen lämnat nattlägret.

Under detta oskyldiga kringströfvande passerade han tätt förbi den s. k. lilla slottsporten. Till sin stora förvåning märkte han, att den stod öppen. Fattiglappen var också en människa. Följaktligen ägde han en icke oansenlig fond af nyfikenhet. Han smög sig in under porthvalfvet och blickade in på borggården, undrande öfver frågan, hvarför porten mot all vana stod öppen. Han behöfde icke länge undra, ty på gården visade sig för hans häpna blickar en mängd hättebröder, alla i full rustning, alla med svärd vid sidan och några med armborst öfver skuldran, alla med blänkande harnesk, några med riktiga hjälmar, andra med öppna hjälmhufvor. Ingen af dem märkte den lille mannen med den krökta ryggen och de bleka dragen.

»Gode Gud», mumlade han. »Här förehafves

någon ofärd. Där äro Herbricht Königsmark, Marquard Krummedik, Lydike Rütz, Henning von Dolle, Johan Blume, Johan Molteke och alla de andra förnäma hättebröderne! Bevaren oss, I helgon alla! Och där ser jag Alf Grenerot smyga fram mellan dem... jäså, han kommer hitåt... Jag måste då smyga mig undan, innan han hinner känna igen mig.»

Fattiglappen sprang utefter muren ett långt stycke, men återtog sin naturliga gång i god tid, innan Alf Grenerot hann ned till slottets »lilla port», hvarför också hättebrodern icke kunde miss-tänka, att Stig Anundsson spejat på honom. Under det Fattiglappen gick framåt med mycket betänksamma steg, hvälfde han många besynnerliga tankar i sitt grånade hufvud, såsom man lätt kan förstå genom att lyssna till, hvad han hade att säga sig själf så där halfhögt, som äldre män stundom pläga alldeles omedvetet uttala sina hemligaste tankar.

»Här stunda bråda ting», mumlade han. »Man förehafver på slottet någon plan att anfalla sven-skarna... Hm!... Hvad skall jag, fattiglapp, göra? Om ändå Peter Ålending icke hade legat så sjuk af de många såren!... Kanske är han bättre nu. Jag har icke sett till honom på hans plågoläger under mer än en vecka... Om jag skulle skynda dit!... Nej, nu kan jag icke detta. Jag måste gå till Rådhuset, ty jag ser, att Alf Grenerot ställer sina steg rakt fram till hvalfven... Men sedan! Nå, vi få väl se!»

Ett par minuter efter det att Alf Grenerot försvunnit under de höga hvalf, som uppburo en del af Rådhusets andra våning, smög sig äfven Stig Anundsson in samma väg. Han stannade där, ty han hörde högljudda röster, hvilka från Rådhusets inre trängde ut och ned till honom.

»Ah!... Alf Grenerot är således icke den ende», mumlade han, »som är uppe vid denna för rådmän och borgmästare ovanligt tidiga timme.

Och alla tala tyska... Hm! Svåra tider stunda förvisso.»

Han steg uppför trappan och in i rådstugan. Där funnos icke så få hättbröder, mest sådana, som ägde eller hade haft plats i rådet. Den länge, smale och rödhåriga Alf Grenerot var sysselsatt med att på det för honom alltid och allestädes, utom i fru Britas närvaro, egendomliga lifliga sättet berätta någonting för de andra hättbröderna, bland hvilka Fattiglappen såg tyske borgmästaren Lambricht Westfal, rådmännen Hans Grünolve, Henrik Westhof, Herbricht Kræwel, Berend Hafverstadt och många andra. Men ingen enda svensk man fanns tillstädes. Tyvärr fick Stig icke höra något af Grenerots lifliga skildring, ty enär denne rödhåriga individ stod med ansiktet vänt mot den dörr, genom hvilken Fattiglappen gjorde sitt inträde, tystnade han genast vid rådhusstjänarens åsyn.

Naturligt är, att Stig Anundsson vid inträdet gjorde en mycket djup bugning, hvilken icke ens besvarades med en nick af någon bland hans förmän.

»Hvad vill *du?*» röt Grenerot.

»Intet!» stammade Anundsson. »Det vill säga endast spörja, om det höglöfliga rådet har någon befallning att gifva mig.»

»Visserligen hafva vi det», svarade Henrik Westhof.

»Ja, käre Stig», utlät sig nu Alf Grenerot med myndig stämma. »Vi talade just om dig. Du skall genast gå till de svenska rådsherrarna... skicka också omkring några af de andra rådhusstjänarna, öfver hvilka du, enligt Stockholms rätt, har att bjuda och befalla på magistratens vägnar!»

»Och hvilket budskap skall...»

»Jo, du skall kalla dem hit på morgonen, innan folket begynner gå på gatorna... förstår du?»

»Fullväl förstår jag detta, mäktige herrar! Jag går att utföra edra befallningar.»

»Och skynda dig», ropade Grenerot efter honom, »om du icke vill stå vid käken med järn om din hals!»

Han var alltid stor i orden, Alf Grenerot, när icke hans äkta hälft fanns i närheten. Hvar fru Brita Göstafsdotter Grenerot befann sig i denna stund, det visste han icke, men han förmodade, att hon sof sött på sitt öra vid denna tidiga timme.

Emellertid utförde Fattiglappen den gifna befallningen. Bud afgingo åt alla håll. SjälF besökte han bland andra hus äfven Peter Åländings. Men denne hedersman hade ännu icke lämnat sitt sjukläger och kunde alls icke för närvarande deltaga i stadens angelägenheter. Han finge, enligt fru Christinas bestämda förklaring, hvarken röra sig eller tala under de närmast följande tre eller fyra månaderna, och Stig Anundsson, som i detta hus väntat den bästa hjälpen för Stockholmens by, måste utan tröst löpa vidare.

Rådmännen och de förnämsta bland det öfriga svenska borgerskapet började emellertid infinna sig på Rådhuset, den ene efter den andre, somliga hvar för sig, andra i små hopar. Alla trädde in under något af de fem hvalfven och begäfv sig in på rådstugan.

Där mottogos de af leende, höfviska och välvilliga hättbröder, hvilka förklarade, att de vågat besvära dem dit vid denna ovanliga timme, emedan bråda ting timat, som gälde stadens och allas välfärd. Man skulle, försäkrade de utomordentligt artiga hättbröderne, genast skrida till öfverläggningar om saken, så snart alla de svenska rådsmännen infunnit sig. Nu kom den lille, liflige svenske borgmästaren Bertold Brun och frågade genast:

»Hvad är på färde?»

Han erhöll samma besked som de andra, hvarken tydligare eller dunklare, och därmed måste han låta sig nöja, fastän han, med den för honom egen-

domliga lifligheten, snodde omkring bland hättbröderna och tillsporde än en och än en annan. När han öfverallt icke erhöll något annat svar, än det ideligen upprepade: »vi skola tala därom, när alla kommit», så började vår lille borgmästare att undra på saken. Trogen en gammal och ful vana, lade han högra handens pekfinger till näsans högra sida och sade till sig själf:

»Här luktar förräderi i hvarje vrå. Dessa tyska skälmar hafva någon gemen och nedrig plan i sikte. Därom är intet tvifvel. Men frågan är bara den: hvari består den?»

Den lille, liflige borgmästaren struttade på sina korta och välgödda ben fram till ett af rådstugans höga fönster och blickade genom de små rutorna ut på torget. Härvid togo hans blickar helt naturligt raka vägen till Jönis Bagares bod. Denna kunde han vid detta tillfälle icke se, emedan den bortskymdes för hans blickar af ett föremål, som kom honom att redan vid första åsynen utbrista:

»Aha! . . . Där hafva vi ägget . . . *Gemitus mortis circumdederunt me!* som prästerne pläga sjunga, när de stå vid högaltaret . . . Ah! Nu är saken klar . . . Mig fånga de icke så lätt.»

Och ut genom dörren skyndade han med en snabbhet, hvilken utan tvifvel den gången räddade hans lif.

Det nyss omförmälda föremålet framför Jönis Bagares bod var alldeles detsamma, som mötte den bestörte Fattiglappens blick, då denne hedersman nu efter väl utträttadt uppdrag återvände till Rådhuset. Sextio vapenklädda svenner stodo i god ordning uppställda framför Jönis Bagares hus, och jämte dem befunno sig där några af hättbrödrariddarna, bland hvilka Stig Anundsson igenkände höfdingen på Stockholms slott Herbricht von Königsmark, ty denne var hufvudet högre än alla de andra. Det var i ögonblicket klart för Stig Anundsson, att dessa

riddare och svenner icke befunno sig på torget endast för att förströ sig. Den gamle ref sig med högra handens fingrar bland de få återstående hårtestarna på nacken, blickade under ett par minuter eftertänksamt på trappgafveln af Jönis Bagares hus och skyndade därefter med snabba steg bort till Rådhuset. Under hvalfven stötte han samman med borgmästaren Bertold Brun och gaf sig endast tid att ropa till honom:

»Fly, fly, borgmästare!»

Därefter ilade han in i rådstugan, hvarest alla de väntade rådmännen nu voro, jämte tyskarne och en del af Stockholms svenska borgerskap, församlade:

»Ser till, I svenske män», ropade han, så snart han kommit innanför dörren, »ser till, att den, som kan rädda sig, skyndar att göra det! Här är förräderi och mord på färde. Här utanför på torget framför Jönis Bagares bod stå höfvidsmännen från slottet med en mängd beväpnade svenner, och råde Gud, om de ej hafva ondt i sinnet till eder.»

»Rädd sig den, som kan!» ropade Clawus Smed med sin tordönsstämma. »Följen mig, alla svenska män!»

Rörek Hattmakare, Guttorm Öfverskärare och några andra af svenskarna åtlydde smedens kloka råd och lyckades jämte honom undkomma snaran. Men alla de öfriga antingen trodde icke på någon fara eller blefvo så förfärade, att de icke förmådde röra sig eller vidtaga ens den allra enklaste åtgärd till sin räddning.

Alf Grenerot hade emellertid rusat upp från sin plats i den högkarmade ämbetsstolen och skyndat ut. Men i förbigående grep han Fattiglappen vid halsen och släpade honom ut i förstugan. Därute misshandlade han den gamle rådhusjäanaren och skrek i fullt raseri:

»Du gamle och fåvitske man, som ter dig så

obeskedligt och förråder våra förehafvanden . . . Du skall själf få sofva i tornet nästa natt, det lofvar jag dig.»

Därmed slungade han den gamle gråhårsman-
nen till marken, så att det nästan kala hufvudet
erhöll svåra sår mot de ojämna golfstenarna.

»Skynda!» ropade han till en hättebroder, som
stod sysslolös i försalen. »Skynda till riddare Königs-
mark och bed honom återvända till slottet med sitt
folk! Säg dem, att de hafva infunnit sig för tidigt och
att de skola få bud, när tiden är inne . . . Skynda! . . .
Ila! . . . Spring!»

Medan detta bud fördes till slottshöfdingen,
vände Alf Grenerot tillbaka till själfva rådstugan.
Där hade hans tyska stallbröder gjort allt för att
lugna de uppskrämda svenskarna. Att slottsfolket
uppställt sig på torget, det berodde endast på en
tillämnad vapenöfning, sade man. Alf Grenerot grep
nu också in, och denne man, hvilken inför sitt
fruktansvärda huskors helst följde fiskens exempel
att vara stum, lade nu å daga en talförhet, som
väckte de andra hättebrödernas beundran.

»Varen vid godt mod, ärlige byamän!» ljöd
hans honungsöta stämma. »Eder skall ingalunda
något ondt vederfaras. Vi hafva ju slutat förlikning
med hvarandra och lofvat att lefva i frid och godt
grannskap. Vi hafva ju alla samtliga i S:t Gertruds
gillestuga stiftat den förening, att ingen af oss,
hvarken tysk eller svensk, skall blanda sig i striden
mellan Albrecht, konungen, och Margaretha, drott-
ningen, utan skola de afgöra sin inbördes strid
själfva, och Stockholms borgerskap hyllar den af
dem, hvilken afgår med seger . . .»

»Den öfverenskommelsen hafven I hållit såsom
skälmar», ljöd en stämma någonstädes i salen, men
Grenerot låtsade icke höra denna uttalade sanning,
utan fortfor:

»Och hafva vi ju desslikes med dyra eder be-

svurit, att ingen på Stockholmen skall tala illa om furstar...»

»Men taga dem till fånga med list, såsom I hättebröder försökten handla med Margaretha för icke lång tid sedan, det hafven I förmodligen icke försvurit, eftersom I med kallt blod sådant be-drifven», hördes ett rop från en annan del af råd-stugan, men äfven denna gång ställde Alf Grenerot sig, som om han varit döf, och fortfor med samma fräckhet som hittills:

»Jag vill minna eder på, I byamän alla, att vi hafva svurit att hvarken tala eller handla såsom fiender emot vare sig furstar, riddare, fruor, jung-frur, städer eller någon annan samt att vi svurit . . . vi, både svenskar och tyskar, svurit hvarandra en beständig vänskap och broderskap och att hålla tillsammans, ehvad oss än öfvergå månede, i onda tider och i goda.»

Och mycket annat talade Alf Grenerot. En och annan af de andra närvarande hättebröderna förenade sina försäkringar med Grenerots. Slut-ligen hade denne genom blickar ut på torget öfver-tygat sig om, att slottshöfdingen dragit bort med sitt folk, och nu kunde han lugnt peka ut på platsen framför Rådhuset och med sin silkeslena röst säga:

»Om I icke tron mig, så kunnen I ju skåda ut på edert torg. Sen I väl där någon enda tysk vapensven? . . . Ack nej! . . . Hela denna rörelse beror på idel misstag och har sin grund uti den orättvisa misstänksamhet, hvarmed I, svenskfödda byamän, betrakten oss, som härstamma från ett annat land och vaggats under en annan himmel . . .»

Alla svenskarne skyndade till fönsterna och öfvertygade sig med egna ögon därom, att ingen omedelbar fara förefanns. Sinnena började lugna sig, och Alf Grenerot lämnade dem icke tid att fatta nya misstankar.

»Nej, I alla, byamän och grannar, icke är det

för någon ovänlighets skull, ej heller i någon illvillig orsak, som vi hafva sammankallat eder hit nu i dag på morgonen, utan för att bilägga en tvist, hvilken uppstått mellan två af Stockholmens byamän angående deras tomter och ägoområden. Det är eder alla veterligt, att Kettil Thuresson, den ädle och manhaftige riddaren, har ett hus och gård vid Smedjegatan. Men nu påstår hans nabo Thord Sadlamakare, att den ärlige riddaren har byggt sitt hus in på Thords tomt och grund, som han i arf bekommit efter sina afdöda föräldrar, Sigwart Sadlamakare och hans äkta hustru Elin Birgersdotter. Nu hafva å båda sidor vittnen blifvit afhörda, men . . .»

Och Alf Grenerot fortsatte att utveckla detta rättsfall för de närvarande, hvilka med spänd uppmärksamhet åhörde hans framställning, ty tomttvister voro högst viktiga frågor på ett så litet område som Stockholmen, där alla voro trångbodda och ingen ville ens för penningar afstå en tummes bredd af sin grund. Men när Alf Grenerot väl hade fått de intet ondt anande svenskarna in på en liflig öfverläggning om denna, i deras tycke högst angelägna sak och den ene lämnade en upplysning till målets utredande, den andre en annan, smög Grenerot sig obemärkt ut och afsände till slottet det utlofvade budskapet. Så snart detta var gjordt, smög han sig lika obemärkt tillbaka in i rådstugan och var snart »med lif och själ» samt tunga midt inne i öfverläggningen.

Denna fortsatte en lång stund och afbröts först af en smattrande trumpetstöt utanför Rådhuset. Mer än ett anlete bleknade i salen. Här och där ropades:

»Förräderi!»

»Vi vilja hugga ned dessa skurkar, innan deras stallbröder komma in», uppmanade andra.

»Hvad vill detta säga?» stammade Alf Grenerot

med låtsad förskräckelse. »Hafva danskarne trängt in på Stockholmen?... Ve oss!»

Och den fräcke skrymtaren fortsatte:

»Nu är tid att gentemot Margarethas danskar hålla de eder, vi svurit hvarandra, att icke svika hvarken i lust eller nöd.»

»Låt upp!» hördes en grof stämma ropa utanför dörren. Den genljöd i salens alla vrår.

Alf Grenerot och de andra hättebröderne, som funnos därinne i rådstugan, kände ganska väl igen rösten, emedan den tillhörde deras gode vän Lydike Rütz. Men de låtsade intet därom, utan ställde sig fortfarande, som om de ansett ett danskt infall i staden vara på färde.

»Hela huset är omringadt af hättebröder!» förkunnade en af de svenska byamännen, hvilken i sällskap med många stallbröder hade rusat från det ena fönstret till det andra och öfverallt funnit byggnaden innesluten af vapenklädda män.

»Vi äro förrådade... vi äro förlorade!»

»Där står höfvidsmannen på slottet, Herbricht von Königsmark», ropades med af fruktan skälfvande stämma på ett håll.

»Och han har med sig minst ett tusen väpnade män! *Dominus ac redemptor noster...*»

»Låt upp i konung Albrechts namn!» befallde ännu en gång Lydike Rütz utanför den tillslutna rådstugusalen. Denna gång beledsagade han sitt rop med några slag af svärdfästet mot dörrens ekplankor. Slagen genljödo under den stora salens spetsbågiga hvalf, ja, vi må väl säga det, de genljödo likt en dödsringning i månet ärligt, svenskt hjärta.

Hvem det var, som öppnade dörrarna till rådstugan, det kan aldrig bevisas, men Fattiglappen, som något hämtat sig efter den misshandling, han af Grenerot lidit, påstod ända till sin död, att ingen annan än Alf Grenerot gjorde det. Och han blef

alltid mycket förtretad, om man icke ville obetingadt sätta förtroende till denna hans försäkran, »ty», sade han, »jag stod själf inkrupen i den trånga och mörka vrån mellan väggskåpen och såg allsammans med mina egna ögon». Hvem det var, som upplät dörrarna, kan också icke vara af någon stor betydelse, då hufvudsaken naturligtvis bestod däri, att de emellertid *blefvo* öppnade och att Lydike Rütz rusade in i salen med många svenner, alla klädda i harnesk och hjälm, alla med dragna svärd i sina händer, för att nu icke tala om de mordiska blickar, hvarmed de betraktade svenskarna.

Just då Lydike Rütz stack sitt rödskäggiga anlete in genom rådstugans dörr, ropade en svensk byaman:

»Se!... Se!... Där står Henning von Dolle med hättebrödernas banér i sina händer.»

»Ja... vi se honom... Ha! Om jag vore därnere och hade mitt svärd i hand, skulle han vara lagom högfärdig, och hvem som helst finge kalla mig en äreskändare, om jag icke inom en minut lade honom ned framför mina fötter.»

Rörelsen bland svenskarna var stor, och visst eller åtminstone troligt är, att de skulle hafva banat sig en väg ut ur Rådhuset, om icke en ganska viktig omständighet hade talat emot hvarje förslag i denna riktning. Svenskarna hade nämligen infunnit sig alldeles obehäpnade, ty ingen af dem misstänkte något försåt. Och de insågo naturligtvis snart, att hvarje motstånd mot de af hättebröderna möjligen tilltänkta våldsåtgärderna skulle vara fåfångt och endast förvärra deras sak. Emellertid begagnade Fattiglappen sig af det tillfälle, som den första förvirringen beredde honom. Han smög sig bort och ilade med bevingade steg till Peter Åländings gård, där han nu hoppades anträffa riddaren Albrecht von Segeboden och hans vänner. De hade varit ute i staden, då han tidigt

om morgonen besökte Åländings hus. Nu kunde de möjligen vara hemma i sitt kvarter, tänkte han. De voro verkligen där, sysselsatta med att inmundiga den goda frukost, som fru Christina hade framdukat, och ingen af dem hade någon aning om hättebrödernas anslag. Men frukosten — t. o. m. det goda vinet från La Rochelle — lämnades orörd från det ögonblick, då Stig Anundsson rusade in och gaf dem en oredig underrättelse om morgonens tilldragelser. Alla fyra riddarne (Segebaden, Friis, Erland Thurgoth och hans son Agmund) lämnade den goda måltiden, väpnade sig och satte sig i spetsen för sina svenner samt drogo upp i riktning mot Rådhuset. Men då de kommo fram till öppningen af en bland de gränder, som utmynnade i Stortorget, funno de genast, att de och deras lilla svenskara ingenting kunde uträtta gentemot en fiende, som infunnit sig till så stort antal, att den förmådde omgifva hela det stora Rådhuset med en oafbruten och mångdubbel ring af beväpnade män.

»Låtom oss hugga in!» uppmnade Erland Thurgoth.

»Ingalunda, min vän!» invände Albrecht von Segebaden. »Hättebröderne äro mycket för manstarka för oss . . .»

»Minst tolf hundra!» yttrade Palle Friis torrt.

»Här är intet att göra», sade Agmund riddare, fastän han brann af otålighet att få korsa svärd med hättebröderna.

»Låtom oss draga oss tillbaka!» bjöd Segebaden.

»Men min mor, salig människan, sade alltid . . .» började Erland Thurgoth, som brann af både vrede och stridslystnad.

»Din mor må nu hafva sagt hvad som helst, som kunnat vinna bifall i hundra kyrkosocknar . . .»

»Sex hundra . . . sex hundra!» försäkrade Erland.

»Nå, låt då gå för sex hundra! Men din salig mor i all ära — hon hjälper oss icke denna gång»,

genmålde Segebaden, öfver hvilkens dystra drag ett leende flög likt en glimt af solsken.

De drogo sig tillbaka till Peter Åländings gård, men Erik Torkilsson och Björn Åkesson måste, så snart de kommit till sitt kvarter, utbyta vapenrocken och harnesket mot en vanlig och borgerlig dräkt, hjälmen mot en handtverkares hatt, och sedan begifva sig oförtöfvadt tillbaka till platsen framför Rådhuset, för att iakttaga och till sina herrar inberätta, hvad där komme att tilldraga sig.

Ännu var klockan icke sju på morgonen.

På Rådhuset hade under tiden de svenska männen varit nödsakade att falla till föga. Visserligen stod en och annan af dem upp och försökte göra sig hörd och inlägga allvarliga protester mot hättebrödernas tillvägagående, men tyskarne hörde icke på dem. Så uppträdde t. ex. Guttorm Kopparslagare.

»Detta förräderi», sade han, »är oss sagdt långt före detta, men vi kunde icke tro det om eder, utan vi ansågo eder för hederliga män, eljest skullen I aldrig hafva lockat oss i denna grofva snara.»

Alf Grenerot — hvilken med goda skäl anses hafva varit själen i dessa nedriga företag mot de egentliga invånarna i en stad, där tyskarne blifvit så väl mottagna — denne Alf Grenerot steg upp på en stol, så att han blef synlig från hvarje plats i den vidsträckta salen. Nu talade han:

»I borgare och byamän alla på Stockholmen! Den ibland eder, som är god och rättvis, har intet att frukta. Men bland eder finnas förrädare mot staden och konung Albrecht. Vi hafva deras namn — hvilka helgonen må förbanna — på en lista... Lydike Rütz! Hvar är Jönis Djækn från Trögd? Må han stiga fram och läsa upp listan, så att vi må få veta, hvilka bland eder, som hafva burit afvög sköld mot konung Albrecht och oss tyskar.»

Jönis Djækn framskuffades och befanns vara

en mycket liten man, klädd i en halft munklik dräkt. Han framhåttade en pergamentsrulle ur en af sina, innanför den långa rocken belägna fickor och började med snöflande röst uppläsa de därpå tecknade namnen.

Det drog om en hel timme, ty namnen voro icke mindre än etthundrasjutio till antalet — alla tillhörande de förnämsta och mest ansedda borgarefamiljerna på Stockholmen. Af häfdatecknarna förtäljes med fullgiltiga anspråk på sanning, att listan då redan var fyra år gammal och att den upptog namn på personer, hvilka för länge sedan skattat åt förgängelsen. Bland namnen, som af den fule Jönis Djækn upplästes, hördes äfven Peter Åländings, Bertold Bruns, Clawus Smeds och åtskilliga andra mäns, hvilka vi i denna berättelse föreställt våra läsare.

Ännu flera hättebröder trängde in i salen, och snart voro alla de inne i rådstugan varande svenskfödda männen kring slutna af en rad väpnade tyskar, hvilka stodo där med vapen i hand och betraktade sina fångar med bistra och hatfulla ögon. Ty såsom fångar voro svenskarne nu att anse.

De tyske borgmästarne och hättebrödrarådsmännen satte sig på sina embetssäten och började hålla ransakning. Sjelfva voro de på en och samma gång anklagare, vittnen och domare. Alf Grenerot förde ordet inom denna snygga domstol. Naturligtvis blef ransakningen under dylika förhållanden mycket kort. Den bestod i sjelfva verket endast af följande frågor och svar:

»Hafven I befunnit dessa svenska byamän, som vistas här i vårt Stockholm, dragas med förräderi mot oss tyskar, som utgöra denna stads egentliga invånare?»

Frågan ställdes till rådmännen, som svarade:

»Ja!... De äro förrädare emot oss.»

»Alla etthundrasjutio, som stå anklagade inför

oss och hvilkas namn äro på detta pergament upp-tecknade?»

»Alla hundrasjutio!» svarades enhälligt från dessa af uteslutande hättebröder besatta rådssäten.

»Äro de alla befunna skyldiga?» återtog Grenerot.

»Alla utan undantag!» var svaret.

»Så hafva vi nu hållit laga ransakning med dessa män, och de äro nu till förräderi mot Stockholmens tyska borgare lagligen förvunna... Skrif in det i domboken, stadsskrifvare! Skrif!»

Sjelfva denna »inskrifning» kunde naturligtvis icke heller upptaga lång tid, då ransakningen varit så summarisk och den fattige stadsskrifvaren endast behöfde anteckna, att 170 svenska män, upptecknade på särskild lista, blifvit inför den vällofliga och hedersamma magistraten på Stockholmen befunna skyldiga till svårt förräderi och uppenbar ondska mot sina tyska grannar.

»Nu skrida vi till brottslingarnas dom!» förklarade Alf Grenerot, hvilken talade med stor myndighet och förde sig med öfvermodiga åthäfvor och tydligen hade alldeles glömt bort den »gråa märr», han hade i stallet vid Skomakaregränd.

Tyskarne sågo på hvarandra.

»Jag menar, att döden bör följa på slika brott», föreslog Alf Grenerot själf, då de andra tego.

Enhälligt bifall!

»Skrif då, stadsskrifvare», bjöd Alf Grenerot, »att den vällofliga och hedersamma magistraten dömt alla dessa etthundrasjutio män till döden.»

Äfven detta blef inskrifvet och, medan det skrefs, småpratade hättebröderne med hvarandra helt lustigt och gladt kring rådsbordet. Deras kring hela salen uppställda svenner slamrade med sina vapen och gäfvo äfven med ljudliga röster till känna sitt odelade bifall till den opartiska domen.

Ändtligen hade stadsskrifvaren fullgjort sitt upp-

drag. Nu hörde det till ordningen, att magistratens ordförande skulle förordna om fångarnas bevakning och annat dylikt.

»Eho, som menar väl med vår herre och konung Albrecht af Mecklenburg, måste finna detta rätt», började han. »Svenner, fatten alla dessa karlar vid bältet och släpen dem till slottet, där de skola förvaras, tilldess denna rättvisa dom hinner fullbordas! Vilja de göra motstånd, så egen I vår tillåtelse att behandla dem efter behag... Och hvad nu alla de andra vidkommer, hvilka på denna lista upptagna äro, men som icke vågat infinna sig i dag här inför deras rättvisa domare, så bjuder och befaller jag härmed i magistratens namn, att I, ärliga tyska svenner, gripen dem, hvarhelst och vid hvilken tid de än anträffas, samt att I dragen dem hit på rådstugan, att vi själfva, som från denna stund regera på Stockholmen, må öfvertyga oss om, att de äro de rätta personerne. Och är likaledes vårt påbud, att ingen förrädare till svensk skall från denna stund hafva frid hvarken i kyrkor eller kloster. De skola vara fågelfria både innanför Stockholms hank och stör och i hela riket.»

Hättebröderne grepo nu de stackars svenskarna och förde dem till slottet. Och är det i häfderna antecknad, att de blefvo lagda på pinbänk den ene efter den andre och söndersargade med grofva sågar och ekbräder för att tvingas att bekänna samma »förrådiska stämplingar», för hvilka de redan hade mot all lag och rätt erhållit sin dom. Några dukade visserligen under för smärtorna och »erkände» saker, till hvilka de voro alldeles oskyldiga, men andra voro ståndaktiga och sade:

»Vi kunna dö, men vi kunna icke bekänna det, som vi icke veta.»

Och var de fångna svenskarnas antal öfver sextio.

FJORTONDE KAPITLET.

Striden på Baggensgatan.

De i föregående kapitel skildrade tilldragelserna utbredde fasa och förskräckelse på hela Stockholmen, öfverallt där man talade svenskt tungomål och där svenska hjärtan klappade. Hela staden var uppfylld af kvinnors och barns gråt och jämmer. De borgare, som genom en lycklig frånvaro från Rådhuset den morgonen undgått att dela de fångnas olycksöde, voro till en början alldeles förlamade af skräck. Här och där trängde likväl hättebrödernas hejdukar in i hemmen och släpade bort husfadren, om denne icke lyckades gömma sig. Så kom en skrälande skara äfven till Baggensgatan.

Peter Åländing låg ännu sjuk af sina sår, ehuru icke så svårt, som fru Christina uppgifvit för Stig Anundsson, när denne ville kalla honom till Rådhuset. Riddare Erland Thurgoth satt inne hos honom i kammaren, där den hederlige borgaren befann sig, och höll just på att förtälja för honom om morgonens händelser.

»Ja, det säger jag eder», sade den gode riddaren, sedan han redogjort för saken, »att slikt förräderi och skamlöshet aldrig tilldragit sig sedan världens skapelse. Min mor, salig människan, hvilken vishet var beryktad nästan i hela riket, plögade alltid säga till mig: 'Erland', sade hon, 'jag varnar dig för utländingarna. De äro inpiskade skälmar allesammans.' Och om hon lefvat i denna stund, skulle hon själf sett, huru rätt hon hade. Men hon är för längesedan borta, salig människan, och har lämnat mig ensam.»

Den gode riddaren drog en djup suck vid denna sorgliga erinring, och Peter Aländing suckade också, men det får antagas, att han icke gjorde detta för att hålla riddare Thurgoth sällskap, utan därför att hans hjärta var beklämdt af bekymmer för hans egen och stadens räkning. Detta framgick också däraf, att sucken omedelbart efterföljdes af dessa halfhögt uttalade ord:

»Arma stad!... Arma fädernesland!»

Men Erland Thurgoth lämnade ingen uppmärksamhet åt dylika småsaker, när han var stadd i samspråk.

»Ja, ni må väl sucka, redlige Åländing», sade han, »ty att förlora en sådan mor, det är minsann icke någon småsak... alltid var hon klok i sina råd, på hvilka hon icke heller sparade, ty hon gaf dem när som helst, till och med då man icke begärde eller väntade dem... Hm! En svår förlust... en mycket svår förlust för mig, stackars karl...»

Peter Aländing, hvilken icke alls tycktes låna något öra åt Thurgoths prat, suckade ännu en gång och sade:

»Arma människor!»

Utän tvifvel tänkte han på alla dessa i hättebrödernas våld varande svenska borgare, hvilka han kände och bland hvilka ingen enda fanns, som icke gästade i hans hus, liksom han i deras. Men Erland Thurgoth tydde hans ord i enlighet med sin egen tankegång och fortfor:

»Ja, det må ni väl säga, min redlige vän. Men som jag var enda barnet, behöfver ni icke säga 'arma människor', utan endast 'arma människa!' Det är nog... alldeles nog! Min förlust kan aldrig ersättas, och själf kan jag aldrig för mina egna barn blifva en sådan rådgifvare, som mor min, salig människan, var för mig, innan dödens obevekliga näfve ryckte henne från min sida...»

»Hvad är detta?» utropade nu Peter Aländing, till hvilkens öron, trots Erland Thurgoths prat, trängde några eljest på denna stilla gata ganska ovanliga ljud utifrån.

Några skrålande röster hördes sjunga en tysk dryckesvisa alldeles midt för huset. Själva Erland Thurgoth måste nu inse, att någonting af mycket sällsam art föregick. Han ilade fram till fönstret och utropade:

»Gatan är uppfylld af tyska legodrängar... Hm! De stanna utanför vår port, redlige Åländing. Hvad månede de vilja här?»

»Det är icke svårt att förstå», sade Peter Åländing lugnt. »De komma för att föra mig tillbaka till hålan under tornet.»

»Tillbaka till tornet!» utbrast den gamle ridaren. »Längtar ni dit igen? Eller hvarför har ni skickat efter dessa skälmar?»

»Ingalunda har jag haft bud efter dem. De komma visserligen själfmant eller, rättare sagdt, de komma på befallning af sina förmän... Nå, låt dem komma! Jag är beredd att dela samma öde som mina bröder, de andra byamännen.»

Fru Christina kom in, blek af förskräckelse.

»De söka dig, min käre man», ropade hon. »Ve och fasa! Alla goda helgon beskydde oss! Hvar skall jag nu gömma dig, så att de icke finna dig? Jag stod just nyss och hörde på Ramborg Bryggerskas berättelse om, hurusom hennes man, den beskedlige Isbjörn Bryggare, för en half timme sedan blef af de råa svennerna från slottet gripen bland sina mäskkar och tunnor och huru han släpades under hån och slag bort från arbetet...»

»Hvarthän?» sporde Erland Thurgoth.

»Hvarthän? Till tornet naturligtvis!... Ack, vi arma människor!... Jag stackars kvinna!... Hvar skola vi undandölja dig för deras spanande ögon? På vinden? I källaren?...»

»Ingenstädes, min kära hustru!» svarade hennes make med fattning. »Jag gömmer mig icke för dem. Må de gripa mig, släpa bort mig, pina mig på sträckbänken och bränna mig, om så är Guds vilja! Jag flyr eller döljer mig ej för slika skälmar...»

»O, jämmer och elände!» suckade fru Christina.

»Väl taladt, redlige Ålänning!» sade den gode riddaren. »Och de skola först gå öfver mitt lik, innan de få lägga handen på eder eller släpa eder bort från edert hus... Skada dock, att icke de andra tre riddarne och deras svenner äro här i kvarteret...! Men jag har ju mina egna karlar åtminstone. Skynda ned på baktrappan och befall dem komma hit upp! De skälmarne slåss som afgrundsandar och dricka, som om de hade skärselden i sina magar. Förmodligen sitta de i någon vrå på gården mellan bägare och vägg... Men skynda på, goda fru!... Min mor sade alltid, salig människan... Jaså, hon är redan borta, den förträffliga fru Christina... Nå, jag går att väpna mig! Ligg ni helt stilla och lugnt kvar på er säng, redlige man! Erland Thurgoth vakar öfver er, och det är nog.»

Den kække riddaren aflägsnade sig, för att i sin egen kammare förse sig med anfalls- och försvarsvapen. Där fann han sin väpnare, sysselsatt med att polera hans sköld, och med tillhjälp af denne yngling, hvilkens namn var Rolf Arnfastsson, hade han snart fullbordat sin klädsel och kunde i fullständig stålbeklädnad med svärd i hand, hjälm på sitt stora hufvud och sköld på arm gå att möta fienden. Väpnare Rolf följde med, sedan han kastat en stål-hufva öfver sin hjässa.

Under alla dessa förberedelser, hvilka, då de i verkligheten utfördes, kräfde vida kortare tid, än som nu åtgått till deras beskrifvande, hade hättbrödernas svenskskara larmat på porten och begärt

inträde »i konung Albrechts och den välloffiga samt hedersamma» magistratens namn. Innanför porten fanns ingen, som kunde svara, ty fru Christina hade — enligt hvad förut berättadt är — ilat upp till sin makes plågoläger och alla hjonen hade gömt sig i källaren och på många andra tänkbara och otänkbara ställen, hvilkas uppräknande här skulle kräfva alltför lång tid. Och Erland Thurgoths svenner sutto verkligen, såsom deras herre förutsett, vid sina bräddade bågare, där fru Christina fann dem vid muntert lynne och utan aning om någon fara eller att en blodig vapenlek förelåg på så nära håll.

Länge motstod den starka ekporten hättebrödernas försök att uppbryta den, men så var den också rikligt järnbeslagen af den ärlige Clawus Smed, som aldrig lämnade från sig ett dåligt eller halfgjordt arbete, vare sig det gällde att begagna städ eller slägga eller att nedgöra hättebröder. Då det nu slutligen lyckades svennerne från slottet att bryta upp porten till Peter Äländings hus och gård, hade Erland Thurgoth och hans väpnare Rolf Arnfastsson lyckats samla omkring sig alla sina svenner, tio eller tolf till antalet. Den första syn hättebrödernas hejdukar fingo se därinne i porten, när väggen blef öppen, var således en del blanka rustningar och vapen.

»Behüte Gott!» ropade en af dem, hvilken förmodligen tänkt sig att innanför porten få se endast några förskrämda handelsbiträden och några vett-skrämda pigor.

»Hölle und Abgrund!» var en annan hättebroders utrop.

»Schnell hinweg!» uppmanade en tredje.

»Keineswegs!» dundrade en fjärde, hvilken — att döma af hans bättre rustning och förnämare skick — var skarans anförare, »den som flyr, hugger jag ned. Potz-tausend!»

»God dag, herrar!» yttrade Erland Thurgoth med stor godmodighet. »God dag! Fägnar mig att se eder, som mor min, salig människan, hvilkens vishet...»

Ett af hättebrödernas anförare tillämnadt hugg, hvilket riktades rakt mot Thurgoths för ögonblicket icke skyddade ansikte, kräjde emellertid den godmodige riddarens hela uppmärksamhet och kraft, hvarigenom världen åtminstone den gången icke fick veta, hvad hans mor anfört såsom råd för händelser, liknande den närvarande. Erland Thurgoth var emellertid — som vi veta — af gammalt lika snabb i handen som i tungan, och han afvärjde nu med lätthet hättebroderns hugg.

»Icke så lätt, god vän», yttrade han, »icke så lätt att meja ned Erland Thurgoth... Där har du din betalning.»

Denna »betalning» utgjordes af ett kraftigt hugg, som krossade hättebroderns hjälmgaller och dref en af dess bitar in i ägarens kind, så att blodet började flöda fram ur såret. Han måste draga sig ur striden; men fortsatte likväl att på några stegs afstånd leda den. Därjemte afskickade han en af sina svenner till slottet, och detta utan tvifvel i det ändamålet, att han skulle påkalla undsättning.

Striden var snart i gång. Hättebröderne voro till antalet öfverlägsna Erland Thurgoth och hans lilla trupp, men dessa innehade en mera gynnsam ställning i en portgång, hvilken skyddade deras sidor, om den också icke tillät dem att strida alla på en och samma gång.

»Detta möte är mig till lycka», återtog Erland Thurgoth, som ända från sin ungdoms dagar hade den svagheten att kämpa allra bäst, när han samtidigt fick prata. »Gläder mig att få se er, hättebröder, på så nära håll! Har aldrig tillförne haft denna ära här på Stockholmen... Väl bekomme!... Där har du också ett litet ärligt hugg, min vän...

Så ja, nu ligger du där, men inte behöfver du klaga så ömkligt för det. Trösta dig med, att du föll för den ärlige riddare Thurgoths goda svärd!... Knäfveln! Tror du att riddare Thurgoth är en gräsbeväxt äng, som du far öfver med en lie?... Min mor, salig människan, sade alltid, att en god kristen får två synder förlättna för hvarje utländig, som han skickar till de underjordiska... Skall detta räcka länge, blir den ärlige riddaren Erland Thurgoth snart syndfri...»

På detta sätt arbetade nu vår riddare med hand och mun. Rolf Arnfastsson, väpnaren — en ljuslockig, vacker yngling — kämpade tappert vid hans sida och vann från sin herres läppar mångt bifallsord och berömmande yttrande, som jagade blod upp under det spåda skinnets på hans kinder.

Redan lågo åtskilliga hättebröder på gatan framför Peter Aländings port, förstummade för alltid och nedtrampade af sina egna vänner, hvilka under stridens bråda tumult icke hade hvarken tid eller tanke för en undersökning af den plats, där de nedsatte sina af grofva och tunga skodon skyddade fötter. Mer än en, hvilken kunnat räddas, om någon skyndsamt fört honom ur striden, sedan han blifvit sårad, blef under vapenleken nedtrampad. Refben, som fiendens vapen lämnat hela, krossades under vännernas fötter. Ansikten, hvilka för icke längre tid tillbaka än några minuter lyste af lefnadslust och hälsa, trampades blodiga.

Och nu ankom till hättebrödernas hjälp den af deras sårade anförare påkallade undsättningen från slottet. Striden, hvilken afmattats i samma mån, som hättebröderna stupade, blossade nu å nyo upp med full styrka. Pigorna, hvilka redan trott, att gårdens försvarare vunnit seger, och därför vågat sticka upp sina små, lockiga hufvuden genom källaregluggarna, drogo dem nu hastigt tillbaka, och Erland Thurgoth, hvilkens godmodighet tycktes

vara oförbrännelig, välkomnade de nya fienderna med åtskilliga tokroliga infall, hvilka förbryllade hättebröderna, men försatte hans egna män i godt lynne.

Dock skulle striden otvifvelaktigt hafva för Erland Thurgoth och hans lilla tappra skara slutats med blodigt nederlag, om icke äfven de hade erhållit undsättning. Just då hättebröderne hade afsändt en liten hop, hvilken skulle söka bana sig väg genom Äländings mot Själagårdsgatan vända kålgård, och denna lyckats tränga in på gården samt falla Erlands svenner i ryggen — just då hördes på gatan det ljud, som frambringas af hästhofvarna, när en hel skara ryttare tågar fram på stenlagd mark. Det var de andra tre riddarne, hvilka nu återvände från en ridt, som de företagit utåt Clara klostets ängar.

Knappt blef Erland Thurgoth, som fortfarande stred i främsta ledet, dem och deras talrika svenner varse, innan han ropade med höjd stämma:

»Välkomna till godt gille, vänner! Mor min...»

»Står det så till?» hördes Albrecht von Segebaden ropa till svar. »Nåväl... dragen edra svärd, svenner!... Till anfall!»

»Hugg in!» dundrade Agmund Thurgoth, den unge, men bepröfvade riddaren, och på samma gång röt Palle Friis:

»Ingen pardon!... Hvar och en, som har Palle Friis kär, gör sin skyldighet.»

»Bra!... Bra!» väsnades Erland Thurgoth. »Du skickar dig som en bra riddare, Agmund, så ung du är... Nu skola vi snart skicka alla dessa skälmar till skärselden, och måtte S:t Petrus eller hvilket helgon det nu månne vara, som har uppsikt öfver den heta grytan, elda duktigt på, ty hos dessa skurksjälur finnes mycken orenlighet, som måste bortrensas... Bra!... bra!... Själftva Thor kunde icke hafva slagit ett bättre slag, än du slog

där, sven Härwed! Af sådana män har din herre heder.»

I detta ögonblick framskyndade till platsen den väldige Clawus Smed. Till honom hade kommit underrättelsen, att hättebröderne anföllo Peter Åländings hus, och fastän det var förenadt med fara för hvarje svenskfödd person att denna dag visa sig på Stockholms gator eller offentliga platser, hade den hederlige smeden tagit med sig alla sina med släggor beväpnade arbetare och i hast samlat några borgare omkring sig samt skyndat till, för att bistå sin vän. Lustigt höggo alla de sotiga smederne in, medan Clawus själf sjöng:

Till striden! Till striden! Hvad lustigt kalas!
Låt släggorna hvina! Slå hjälmar i kras!
Claus Smed är nu kommen, och alla må se,
Hur' ärligt han dödande slängar kan ge.
Slå här!
Slå där... där... där!

Sedan nu dessa förstärkningar kommit till Erland Thurgoths undsättning, var stridens utgång icke längre oviss. Inom förloppet af en minut voro samtliga de öfverlevande hättebröderne skingrade och flydde på olika vägar tillbaka till slottet.

FEMTONDE KAPITLET.

Igemund Hattmakare.

Erland von Segebaden, den unge väpnaren, red ensam i skogarna mellan Vadstena och Skeninge, sökande efter Herbstus och den bortröfvade ung-

mön, hvilken för vår hjälte var kärare än allt annat på jorden. Men den förklädde hättebroder, som nu falskeligen bar det inom franciscanerorden väl ansedda namnet Herbestus, var en listig skälm, hvilken förstod att gäckta den stackars ynglingens alla ansträngningar. Erland hade efter några timmar trängt genom hela skogen och satt nu på sin uttröttade häst i själfva skogsbrynet vid kanten af en liten slätt, där Skeninge stads befolkning hade sina åkrar. Ty den lilla staden lefde, då liksom nu, af jordbruk såsom modernäring, ehuru visserligen på den tiden äfven handtverkerierna blomstrade och en icke obetydlig handel drefs. De trettiofem handtverkare och aderton handlande, hvarmed detta lilla samhälle nu kan, om det så vill, skryta, motsvarades vid slutet af trettonhundratalet af tre eller fyra gånger detta antal.

Såden stod nu i sin fågring på Skeningebornas åkertegar, hvilka genomskuros af den lilla Skenaån. Erland väpnare såg nu framför sig denna landtliga tafsa, bakom hvilken Skeninge stads kyrktorn och hustak tedde sig. Men han hade hvarken tid eller lust att taga den i närmare skärskådande. Hans sinne var i uppror, och han kände sig ensam och öfvergifven som ett barn i en öken.

Emellertid var det nödvändigt att unna hästen någon hvila. Hela dess kropp var lika våt af svett, som den skulle varit af vatten, om dess ägare nyss låtit den simma genom en djup och strid älf. Dess lungor flämtade och den långa, heta tungan hängde slappt ned mellan tandraderna.

»Stackars Örjan!» sade Erland, medan han vänligt klappade djurets breda hals och slätade dess man. »Du har haft ett strängt arbete bland busksnären och nu måste du hvila dig.»

Ynglingen kastade sig raskt ur sadeln och befriade med flinka händer gångaren från sadeln och packningen samt släppte honom lös, för att

afbeta det saftiga, om än korta gräs, som här växte mellan buskarna i skogsbrynet. Örjan — detta var hästens namn — dröjde icke att se sig till godo. Och Erland själf slog sig ned invid en buske, som skyddade honom mot det starka solskenet. Visserligen kände äfven han sig hungrig, men då han icke medförde matvaror på sin häst, kunde han icke tillfredsställa detta behof, och troligt är det, att, om han också haft tillgång till den läckraste spis och de ljufvaste drycker, skulle hans oro och ångest hafva vållat, att redan den första munsbiten eller det första läppjandet ingifvit honom afsmak för alltsammans.

Medan han nu blickade ut öfver de böljande sädesfälten, började han i stället öfverlägga med sig själf. Han erinrade sig nu lifligt, att han några gånger hört den s. k. pater Herbestus uttala eder och fälla yttranden, hvilka icke passade i en så helig mans mun. Han hade hittills icke fäst sig närmare vid denna omständighet, utan tänkt, att äfven en munk icke är mera än en människa, som kan låta i obevakade ögonblick hänföra sig af vrede. Nu däremot gifvo dessa förhållanden stöd åt hans misstankar, att munken i själfva verket icke var någon munk.

»Men hvem mände han då vara?» sporde ynglingen sig själf upprepade gånger, utan att kunna finna något passande eller tillfredsställande svar. »Och hvarthän har han flytt med sitt sköna byte? . . . Har han gömt sig och henne i skogen? Det är möjligt, emedan jag icke kunnat grundligt genom söka hvarje snår, men det är icke troligt, enär jag genomströfvat skogen i alla riktningar. Kan han hafva ridit till Skeninge? Äfven detta är möjligt, men icke troligt. Det är möjligt, emedan jag så länge ströfvat omkring inne i skogen, att han kanske hunnit in bland stadens husrader, innan jag kom hit till skogsbrynet. Men det är föga troligt, ty

åsynen af en så vildt framjagande munk, hvilken förde vid sidan en häst med en sanslös eller halft medvetlös kvinna, skulle väckt uppseende och fäst på honom allas deras blickar, som befunno sig ute på åk-rarna. Den där Herbestus måste ovillkorligen hafva insett, att hans förföljare skulle fråga sig för och snart blifva upplyst om den kosa, han, under bortförandet af det sköna bytet, hade tagit . . . »Ack, jag är ändå mycket enfaldig», utropade han lifligt. »Jag har ju ännu icke frågat någon... Därborta gå några karlar och afmeja en äng... Jag vill spörja dem till.»

Han reste sig flinkt och närmade sig ängen. Karlarne upphörde med sitt arbete och betraktade honom med den nyfikenhet, som i alla tidsåldrar är egendomlig för landtfolk. Han hälsade så, som tidens sed bjöd, och framställde sin fråga. I stället för att lämna honom ett enkelt svar på det enkla spörsmålet, om de sett en munk och en kvinna rida öfver fälten, erhöll han naturligtvis den vanliga genfrågan:

»Kommen I långt bortifrån?»

»Jag kommer från Stockholmen. Men svaren nu på min fråga!»

»Jaså, från Stockholmen! Då kunna vi få veta några tidender därifrån. Man säger, att tyskarne bränna och mörda däruppe?»

»Ja, det göra de, men . . . hafven I sett de personer, som jag efterspanar här i dessa för mig obekanta bygder?»

»Jaså, de bränna och mörda däruppe på Stockholmen, dessa garpar . . . Ja, han berättade det för oss i går, krämaren Knut, som sade sig komma raka vägen därifrån. Den där Knut Krämare har allt reda på sakerna han. Men han sade också, att tyskarne nu icke längre heta garpar, utan hättebröder . . . Kan det vara sant?»

»Javisst, men svara nu på min fråga!»

»Jaså, de kalla sig hättebröder... då gå de väl klädda i röda hättor?»

»Jag gitter icke besvara alla dina dumma frågor, min vän», utbröt Erland von Segebaden otåligt.

»Hå, kors och kråklal... Gitter han inte det? Det var då besynnerligt. Men eftersom han ser ut att vara en bra karl, så låt mig nu äntligen veta, hvad herren vill oss?»

»Jag har ju sagt det och upprepat det flera gånger. Jag önskar få veta, om I hafven sett de personer, som jag förföljer.»

Och väpnaren måste ännu en gång göra en fullständig beskrifning på den föregifne pater Herbstus och den sköna Ursila Walschleben samt omständligt berättat allt hvad som inträffat. Först när arbetarnas nyfikenhet blifvit fullkomligt tillfredsställd och de samtliga voro så fullproppade med nyheter, att förrådet borde kunna för dem räcka en hel månad, om de också ville hvarenda kväll efter averingningen tala därom för sina på stadens gärdesgårdar sittande och ifrigt lyssnande grannar — först då erhöll Erland väpnare svar på den af honom framställda frågan.

»Nej, sådana hafva vi icke sett», försäkrades af alla karlarna.

Erland återvände med tungt hjärta till sin betande häst och sin skuggrika buske. Nu var han icke endast ängslig och orolig för Ursilas skull, han var därjämte förargad på karlarna, som hade uppehållit honom så länge och till slut icke haft något nytt att meddela. Men det oaktadt återtog han efter en stund sin tankegång.

»Alltså», sade han till sig själf, »denne listige skålm, som går under namnet pater Herbstus, har icke med sitt byte ridit öfver fälten till Skeninge stad. Troligt är, att han icke finnes i skogen. Hvar mände han då kunna vara? Hvar skall jag söka? Här, om någonsin, äro i sanning goda råd dyra...

Kyrie eleeson!... som messpresten sjunger... O, I helgon alla, sen till mig i min djupa nöd!... Ursila, Ursila, min själs älskling, hjärta af mitt hjärta! Hvar är du? Hvar skall jag söka efter dig. *Ave Maria!* Se till mig och hjälp mig! *Ex profundis ad te clamo, Domine!* Du helga och rena Gudz föderscha, ropa för mig!»

Ynglingen hade fallit på sina knän och sträckte sina hårdt sammanknäpta händer upp mot himlafvet.

I detta ögonblick gnäggade väpnarens häst helt muntert. Denna omständighet skulle icke hafva väckt ynglingens uppmärksamhet, om icke gångarens muntra ljud blifvit efter några få sekunder besvarade af andra, lika glädtiga. Midt under bönen märkte Erland, att den andra gnäggningen icke utstöttes af hans egen häst, utan af en främmande. På samma gång glad och förvånad, sprang han upp och såg sig omkring. Hans gångare var icke längre ensam. En annan fullt sadlad och utrustad häst stod vid hans sida, och de båda djuren tycktes i hög grad glädja sig öfver sammanträffandet.

Vid närmare efterseende fann Erland väpnare, att den främmande hästen var densamme, på hvilken han samma dag om morgonen hade sett den föregifne Herbestus rida. Hans glädje vid denna upptäckt var stor, ty han sade sig, att vid sådant förhållande kunde icke heller Ursilas gångare vara långt borta från denna plats och att måhända både Herbestus och Ursila funnos i närheten. Delvis var också denna förmodan riktig. Efter en stunds sökande fann han den passgångare, som om morgonen burit Ursila. Djuret gick lugnt och afbetade gräset. Naturligtvis dröjde väpnaren icke att försäkra sig om de båda djuren. Men nu uppstod en ny svårighet. Hvar skulle han göra af dem? Och huru skulle han kunna förvissa sig om, att icke

Herbestus skulle finna dem och återtaga dem, medan Segebaden själf fördjupade sig i skogen?

Plötsligt fick han en tanke. Han förde hästarna vid tygeln och ledde dem fram till ängen, där karlarne mejade. När han hunnit dit, bad han dem föra djuren in till Skeninge stad och taga vård om dem, tilldess han själf kunde på aftonen komma in till staden. Vi böra --- för att icke trötta läsaren --- förbigå de många frågor, som framställdes till Erland, innan omsider en af männen åtog sig uppdraget. Segebaden skulle på kvällen finna djuren i godt skick uti Ingemund Hattmakares stall.

Nu hade genom dessa tröga underhandlingar en half timme gått förlorad för vår hjälte. Han ilade med bevingade steg till skogsbrynet och började kring platsen, där han funnit hästarna, de mest ifriga och outtröttliga undersökningar. På en omkrets af ett par hundra meters radie lämnade han icke en buske, icke en enda fördjupning eller upphöjning af marken utan undersökning. Men hela eftermiddagen förgick under fruktlösa ansträngningar. Slutligen, då endast omkring en timme återstod till solnedgången, beslöt han att åtminstone för den dagen afstå från sina spaningar i skogen. Han hade småningom kommit till den öfvertygelsen, att flykten och hans offer icke funnos där.

»Om jag icke under mitt ströfvande hit och dit mellan träden hade med egna ögon sett, att ingen sidoväg leder genom den till andra trakter, skulle jag trott, att kvinnoröfvaren följt någon sådan. Men hvad skall jag nu tänka? *Miserere mei, Domine!* Själf förmår jag intet. *Tu autem, Domine! Jube, Domine!* Allting sker på ditt blotta ord.»

Vår väpnare hade, som vi veta, fått sin uppfostran i ett kloster, och därför bör det icke förvåna

oss, om han emellanåt inblandade litet munklatin i sitt tal.

»En möjlighet finnes ännu!» fortfor han att tala till sig själf. »Nämligen den, att han släppt hästarna i skogen, emedan han, af fruktan för att blifva sedd, icke vågade ridande beträda slätten utanför skogsbrynet. I denna händelse måste han hafva med sin troligen sanslösa börda kastat sig in ibland säden, som är hög tillräckligt, för att dölja honom. Där har han uppsökt ett af dessa djupa diken, som korsa hvarandra öfverallt bland tegarna. Och sedan han kommit ned i ett sådant, har han med lätthet uppnått Skeninge, utan att blifva sedd af någon enda bland de på fälten arbetande människorna... Ja, så måste han hafva handlat. Det är således i Skeninge, jag har att söka honom... Nåväl, då är icke tid att längre dröja här.»

Skyndsamt uppsökte han sin häst och flinkt sadlade och betslade han den. Därefter red han längsefter skogsbrynet, tilldess han uppnådde vägen till Skeninge. Nu lät han det uthvilade och af gräsbetet stärkta djuret smaka sporrarna och sprängde fram mot staden, hvilkens hus och kyrkor framträdde allt mera tydligt för hans ögon, ju närmare han kom.

Hos Ingemund Hattmakare återfann han de två andra hästarna och insåg nu, att mannen, som fört djuren dit, var just Ingemund själf. Denne handverkare var, trots sin obehagliga nyfikenhet, en hedersman och erbjöd med stor välvilja och gästfrihet åt väpnaren icke endast plats, foder och vård åt hans egen häst, utan äfven kvarter för honom själf.

»Dock naturligtvis mot skälig ersättning», tillade han.

Erland von Segebaden mottog med glädje och tacksamhet anbudet, och detta så mycket hellre, som han var alldeles obekant i det lilla samhället.

Snart sutto han och Ingemund vid en tarflig, men renlig och närande aftonmåltid, under hvilkens lopp Hattmakaren icke underlät att pumpa ur ynglingen allt, hvad som rörde denne själf, hans föräldrar och äfven en och annan bland hans vänner. Slutligen, då intet mera var att få veta, öfvergick han ändtligen till behandlandet af den sak, hvarpå Erland allra mest tänkte — frågan om, hvar han möjligen borde med största utsikten till framgång spana efter Ursila och hennes plågoande.

»Sök dem i klostret, ärlige väpnare!» sade Ingemund Hattmakare. »Här finnes ett kloster med både munkar och nunnor.»

»Af hvilken orden?»

»Klostret tillhör Dominikanernas brödraskap. De hafva alltid gjort sig kända icke endast för fromhet, utan för en mängd andra dygder och odygder... Listigare människor finnas icke på jorden, åtminstone icke på den fläck däraf, som heter Skeninge. Där något ondt bedrifvits, där har alltid en munk eller en nunna varit med. De vandra så gärna på smygvägar... Tro mig! Det är i klostret, som I hafven att söka den där Herbstus.»

»Men jag misstänker, att han icke är någon munk, utan en garp, en ohyfsad hättebroder, hvilken på ett eller annat sätt skaffat sig en franciscanerkåpa...»

»Gör ingenting, unge herre! Det är ändå till klostret, han tagit sin tillflykt. Åtminstone vet jag icke, huru han eljest skulle kunna dölja sin sköna fånge i den här lilla staden, där alla känna alla och där människorna lefva liksom i ett glas-kåp. Men innanför klostermurarna får ingen lekman titta, och där sägas vara många hemliga gångar och gömslen både öfver och under jorden. Ingalunda har jag med egna ögon sett dem, men min hustrus systers mans syskonbarn är lekbroder i klostret, d. v. s. han bär vatten till köket, hugger

ved och förrättar en mängd andra sysslor, som måste utföras i ett hus, men hvilka skulle medföra alltför tung möda för munkarnas egna, väl gödda kroppar... Och han har berättat mig många underliga historier om klostret, om de hemliga gångarna och om slemma gärningar, som tid efter annan bedrifvas därinne... För ett par år sedan hände det sig, att den stolte unge riddaren Ivar Jonsson blef förälskad uti den fagra jungfru Cecilia Svantepolks dotter, men gamle riddare Svantepolk svor vid sin ridderliga sköld och vid sina afsomnade fäders ben, att de unga aldrig skulle få hvarandra... Men kanske misstycker ers nåd, att jag gör mig dristig berätta sådant?»

»Visserligen icke!» utropade ynglingen ifrigt, ty det var tydligt, att han icke kunde finna tråkig en lefnadssaga, hvilken i så hög grad liknade hans egen. »Berätta, käre Ingemund!»

»Gärna det! Jo, när den grymme gamle riddaren hade svurit den dyra eden, röfvade Ivar Jonsson bort stolts Cecilia från faderns borg — ett riktigt rövarenäste är den — och de unga älskande flydde till klostret här i Skeninge.»

»Fortsätt, Ingemund Hattmakare! Huru tog man emot dem därinne i klostret? Eller stängde man portarna för dem?»

»Visst icke! De unga erhöilo en fristad i klostret.»

»Gud och alla helgon välsigne de fromma fäderna!» utropade Erland von Segebaden. »Det var en god gärning.»

»Visserligen! Men de fromma fäderna, som I kallen dem, buro idel falskhet i skölden. Först läto de den unge riddare Ivar betala allt, hvad han hade för tillfället hos sig. Det skulle, kantänka, vara ersättning för fristaden. Till och med hans häst, hans rustning och vapen tillegnade de sig. Jag vet, att min vän Åke Svärdfejare köpte alltsammans af abboten ett halft år senare...»

»Sådan skurk!» kunde Erland icke tillbakahålla.
 »Ärlig handel, ärlig handel å hans sida, herr väpnare! Men abboten däremot mån I gärna för mig kalla både en skurk och hvad som ännu sämre och vedervärdigare är. Som sagdt är, blef den bälde unge riddare Ivar alldeles utplundrad och till slut ville munkarne tvinga honom att skänka till klostret ett gåfvobref på all sin jordegendom. Riddaren vägrade. Genast skickade abboten bud till flickans far, den grymme röfvareriddaren Svantepolk och sade honom, att, om han ville rikt begåfva klostret, skulle munkarne skaffa honom tillbaka hans dotter. Riddare Svantepolk begaf sig med ett stort följe af svenner ut på plundringståg, och lyckades snart nog genom mord och brand anskaffa den nödiga summan. Då först begaf han sig till Skeninge kloster... I kunnen själf gissa, hvad som följde.»

Erland förklarade sig oförmögen därtill.

»Inte?... Nå, saken är fort berättad. Riddare Svantepolk högg med svärd ned riddare Ivar, sedan klosterdrängarne bakbundit den unge mannens händer. Min frände var med bland dem, som befalldes att aflägsna blodspåren från klostergården. Röfvareriddaren förde stolta Cecilia hem till sin borg och sedan dess har ingen sett henne. Man tror, att hon antingen blifvit dödad af sin mordiske far eller också försmäktar i någon underjordisk håla... Jo, jo, det är som jag säger. De där munkarne äro alltid redo till att anstifta ondt.»

»Det var en ryslig historia, vän Hattmakare!» sade Erland, hvilken under berättelsens fortgång blifvit allt blekare. »Jag måste in i klostret... jag måste... jag måste... Men huru?»

»Det är ett klokt beslut, unge herre. Naturligtvis är eder Ursila där, och hennes plågoande därjämte.»

»Men huru?... Man lärer icke släppa mig in.»

»Sannolikt icke, om I kommen till porten i

den där blänkande rustningen... Men den är förmodligen icke fastväxt på eder kropp?»

»Hvad menar ni?»

«Jo, detta!... Aflägg rustningen och påkläd eder en munkkåpa, så torde porten öppnas.»

»Rådet är godt och skulle vara ännu bättre, om ni kunde anskaffa den nödiga munkdräkten, helst en, som vore alldeles lik den af dessa klosterbröder begagnade.»

»Jag skall försöka. Min hustrus systems mans syskonbarn har, som jag tillförne omförmälde, den äran att tjäna innanför klostermurarna. Han är en sådan där halft andlig, halft världslig man, för hvilken vi, världsliga och på syndens områden lefvande människor, hysa stor respekt, men med hvilken vi dock våga både tömma en bägare hamburger eller ett mjödhorn och samtala såsom med människor, hvilka icke stå alltför högt öfver oss... Jag skall genast söka att få honom till tals... Hvilen eder nu så länge!»

Den välvillige Ingemund Hattmakare ilade med beskäftiga steg ut ur kammaren och lämnade Erland väpnare ensam. Denne hade dock intet emot ensamheten vid detta tillfälle, ty han behöfde tänka öfver alla dessa förhållanden, i hvilka han så plötsligt hade blifvit kastad. Nu först tänkte han på, huru väl det skulle varit, om hans trogna vänner Erik Torkilsson och Björn Åkesson varit hos honom. Men dessa makalösa svenner voro i Stockholm hos väpnarens far. Och Erland, som nyss lämnat den berömda klosterskolan i Linköping, stod nu ensam midt uppe ibland en mängd bekymmer, som kunnat bringa en af världen erfaren man till fruktan. Emellertid sade han sig själf, att hans åtgärder hitintills varit förståndiga och att de ledt honom på spåret efter kvinnoröfvaren, huru oerfaren vår väpnare än var. Och denna tanke eller, rättare uttryckt, detta medvetande styrkte honom icke litet.

Det var med ganska lugnt sinne han, efter ungefär en timmes förlopp, såg Ingemund Hattmakare träda in. Och ännu mera lugn, till och med glad blef han, då han såg, att hans värd bar öfver sin arm alla de olika persedlar, som hörde till en dominikanermunks fullständiga utstyrsel — kåpa, radband, en kedja med kors och annat sådant.

»Det gick bra», förklarade Ingemund, som var ifrig både till följd af sin hastiga gång från klostret till kvarteret och på grund af sitt varma intresse för vår hjälte. »Det gick bättre, än jag någonsin vågat hoppas. Min frände träffade jag på utanför klostermurarna. Han släpade in den ved, med hvilken bröderne skola värma sina frusna lemmar under nästa vinter... Sanningen att säga voro där flera närvarande, nämligen fem andra lekbröder och så en munk, pater Anastasius, hvilken skulle se till, att arbetet utfördes ordentligt. Men den gode Anastasius och jag äro gamla bekanta. Han var en gatunge liksom jag för fyratio år sedan och en skräck för alla stadens äldre kvinnor genom de alldeles otroliga skälmstycken, han spelade med dem. Då hette han rätt och slätt Eskil Kettelsson och var den värste skälmen bland oss alla. Men sedan blef han from och gick i klosterskolan — ty vi ha därinne en mycket berömd skola — och när han hade sträfvat igenom alla skolans afdelningar, lät han raka sitt hår och blef munk. Nå, jag talade nu vid min frände och sade honom, hvad jag önskade. Han var genast villig att anskaffa det, men han bad mig under tiden uppehålla pater Anastasius, så att denne ingenting skulle märka. Och när han kom med sakerna, sade han, skulle han lägga dem på ett ställe bakom en vedhög, hvilken han utpekade för mig. Nå, i fickan hade jag en flaska eldigt vin, hvilket egentligen var ämnadt till att förnöja min tjänstaktige frändes gom. Men nu gick jag bort till pater Anastasius

och började med honom ett samtal om de gamla goda tiderna, påminde honom om åtskilliga tilldragelser från vår ungdom och slutade med att fråga, huruvida icke en droppe äkta vin skulle smaka honom. Naturligtvis skulle det så, men lika naturligt var, att det icke anstod honom att förtära den gudomliga drycken i alla dessa lekmäns åsyn. Han drog sig tillbaka bakom en väldig hög af ris, och jag glädde mig, då jag såg, huru hans ögon lyste af begär efter den förträffliga drycken. När pater Anastasius hade tömt flaskan, var han tämligen beskänkt och stultade på ostadiga ben tillbaka till klostret och den ensliga cellen, medan jag skyndade mig till den med min frände öfverenskomna platsen och fann allt detta munktyg. Nu hafven I det, och nu kunnen I tryggt begifva eder till klostret, isynnerhet som det redan blifvit alldeles mörkt.»

Under det att den lika pratsjuke, som nyfikne Ingemund Hattmakare höll detta långa tal, hade han med all flit biträdt såväl vid väpnarens afklädande i fråga om alla krigiska emblemer, som vid hans bemödanden att iföra sig en dominikanerpaters fredliga dräkt.

»Men nu», sade han, sedan han tagit sitt verk i betraktande och själf förklarar det vara utmärkt, »nu fattas er intet annat än en smula latin. Jag skall emellertid lära er allt, hvad jag själf kan. Allraförst skolen I, så snart I hafven kommit till tals med någon klosterbroder, säga antingen »salfva» eller »lax och biskop».

Med dessa besynnerliga hälsningsord menade den gode mannen »*salve!*» och »*pax vobiscum!*»

»Ah!» sade väpnaren muntert. »Gäller det intet annat än detta, så tror jag mig om att kunna tala så mycket latin, att alla munkarne i Skeninge kloster skola spricka af afund eller i förtjusning flyga ut ur sina kåpor... Hör på, min vän!»

Och Erland väpnare började och fortsatte en så lång och förfärlig ramsa af klosterlatin, att Inge-
mund Hattmakare till slut måste sätta händerna
för sina öron.

»Jag tror, Gud och alla helga scriptafäder
hjulpe mig, att I ären lärhare än själfva läraren
vid klosterskolan här i Skeninge, den berömda
Petrus de Dacia, han, som för sin lärdoms och sitt
latins skull blef kallad till rektor vid lärdomsskolan
i Paris... Gån I blott tryggt till klostret! Ingen
förnuftig människa, som får höra hvad jag nu hört,
kan misstänka, att I ären någonting bättre än en
munk... Gå, gå! Alla helgon vare med er!...
Det är nu mörkt...»

»Nå, jag går... men jag kommer väl in här,
äfvén om det skulle blifva mycket sent i natt?»

»Jag skall vaka... Gud gifve er lycka!...
Gå bara!... Gå!»

Och den unge väpnaren, som nu låtit till sin
yttre gestalt förvandla sig till munk, gick ut, följde
gatan och närmade sig dominikanerklostret.

SEXTONDE KAPITLET.

Käpplingemorden.

Det var natt. Och mörk var natten. Ingen
stjärna tindrade på himmelen. Här och där ett
ljus i något fönster vid gatorna och gränderna på
Stockholmen. Man skulle hafva trott, att alla by-
männen och deras hustrur och barn hvilade i söm-
nens ljufva armar, och likväl har kanske sällan

någon natt kunnat i Stockholms annaler antecknas såsom moder till så många gärningar eller så liffig verksamhet.

När vi tala om denna natts verksamhet inom Stockholms bys hank och stör, mena vi ingalunda det stojande värdshuslifvet i S:t Örjans gillestuga, där en mängd halfdruckna munkar tillbragte de timmar, som abboten hade åt dem anbefallt såsom lämpliga till sömn eller till utförande af messor i kapellens af rökelse doftande inre. Ej heller tänka vi på sjömännen i värdshuset »Röda Kraweln», eller på slottsknektarna, som för natten inkräktat både S:t Olofs och S:t Catharinas gillestugor.

På rådhusfasaden syntes några af de höga fönsterna upplysta inifrån. Utanför den, efter tidens sätt att döma, ståtliga byggnaden, vandrade Fattiglappen fram och tillbaka, vridande sina händer alldeles så, som en människa gör, när hon är stadd i förtviflan. Och lyssna vi några ögonblick till hvad han halfhögt mumlar, skola vi lätt finna, att Stig Anundssons hjärta trycktes af en stor börda.

»O, I helgon alla! Hvad göra de däruppe?... Nu midt i natten hafva de församlats, både Alf Grenerot och Lambrecht Westfal och alla de andra hättebröderne... De förehafva visserligen någon ofärd åt staden och svenskarna... Ack... ack, om jag hade lika stor makt, som jag har lust och vilja, skulle den rasande Alf Grenerot dingla i stadsgalgen, innan nästa sol rinner upp. Aldrig har... hm!... den där orten, där de osaliga andarna dväljas, utsprutat på jorden en sådan varelse som han... Nu sitta dessa tyskar däruppe i salen... uppe i själfva rådstugan och smida planer mot oss svenskar... Ack, hvad skall jag göra?... Jag, arme fattiglapp, kan ingenting göra, ingenting... ingenting!»

»Kanske dock något!» sade nu en manlig stämma alldeles invid Stig Anundssons sida.

Fattiglappen ryckte till och blef förfärad. Han hade trott sig vara alldeles ensam på Stortorget.

»Hvem?... Hvem ären I?»

»Tyst, Stig Anundsson! Här månde böra gås tyst och hemligt till våga... Jag är riddaren Agmund Erlandsson Thurgoth... Känner du mig nu?... Bra!... Hvad är på färde?... Hättebrödernas anförare äro församlade däruppe?... Icke sant?»

»Ack, nu känner jag er igen, ädle riddare... Jo, de äro däruppe, och jag vill våga en fattiglapps lif därpå, att detta deras nattliga sammanträde icke bådär någonting godt. Men hvad skall jag, stackars fattiglapp, göra?»

»Kanske dock något, som jag nyss sade dig!... Vet du något undandoldt ställe, dit du kunde föra mig och från hvilket det blefve mig möjligt att, osedd och obemärkt, åhöra hättebrödernas afhandlingar däruppe på rådstugan?»

»Nej!... Jo!... Kanhända! Följ mig, ädle herre!»

De båda männen stego in under hvalfven. Stig Anundsson fattade den unge riddarens hand för att ledsaga honom fram genom mörkret. Åtskilliga trappor stego de upp och andra trappor stego de ned. Här och där genomvandrade de en lång gång. Slutligen befunno de sig uti en liten kammare, som stötte intill rådstugan. Endast en tunn brädvägg och en dörr skilde de båda rummen från hvarandra. Man hörde fullväl i den lilla kammaren allt hvad som sades i den stora rådstugan.

»Hören I?» hviskade Fattiglappen.

»Ganska väl!» var svaret i samma hviskande ton.

»Nåväl, stannen då här, ädle riddare! Jag måste skynda till min post, ty jag vet icke, när det behagar mina tyska tyranner att kalla mig... Jag skall ju löpa alla deras ärenden... Jag ville hellre...»

Agmund riddare fick aldrig veta, hvilken be-
dröflig sak det nu var, som Stig Anundsson ansåg
bättre än att löpa omkring i rådhus och stad för
att uträtta hättbrödernas ärenden. Fattiglappen
försvann, och Agmund lade sitt öra intill en springa
i dörren för att lyssna. Det är nu i allmänhet en
ful sak att spela lyssnarens rol och tillika en högst
oangenäm sysselsättning, ty sannt är det ordspråket,
som säger, att »en lyssnare får höra sin egen
skam». Men såsom krigslist betraktadt har lyss-
nandet vid en dörr någon gång sitt berättigande.
Agmund väpnare fann saken ingalunda angenäm,
men han ansåg, att hans plikt såsom gäst på Stock-
holmen bjöd honom att söka komma hättbrödernas
fördärliga anslag på spåren. Att hans uppförande
såsom lyssnare icke var alldeles i öfverensstäm-
melse med hans tycke och smak, det bevisade han
genom att i denna stund utlofva en gåfva af den
mest dyrbara ljuskrona, som kunde anskaffas, åt
Storkyrkan eller, som den då hette, Stockholmens
Bykyrka. Sådan var tidens sed, och Agmund rid-
dare var ett barn af sin tid.

»Ha, ha, ha! *Donnervetter!* . . . *Lustig! Sapper-
ment!*»

Detta var det första, som Agmund hörde.

»*Trotz allem Wiederstreben sollen wir siegen.*»

Detta var det nästa.

»*Lauft Sturm wider die Mauer!*»

Så lydte det tredje yttrandet, som nådde Ag-
munds öron, där han stod med örat hårdt pressadt
intill dörrspringan. På det tredje följde många
andra dylika:

»*Lege rüstig Hand ans Werk!*« och andra sådana.

Men vi vilja icke längre taga våra läsares
tålmod i anspråk genom att anföra de på råd-
stugan fällda yttrandena utan öfversättning, och
därför gifva vi nu en sådan.

»*Vänner!*» hördes en röst ropa, och Agmund

kände ganska väl igen, att den talande var Alf Grenerot. »I hafven lämnat edert bifall till mitt förslag att nu genast i denna natt...»

»Helga lekama natt!» underrättade någon.

»Nå, låt så vara!... Nu genast i denna helga lekama natt*) vilja vi hafva dem aflifvade. Visserligen blefvo några af dessa svenska förrädare mot oss brända i går inne på slottsgården, men ännu återstå minst sextio i tornen, och dessa måste brännas, innan solen stiger upp och kastar sitt sken öfver dessa gator. Men nu är nödigt att gå hemligen till väga. Några ibland oss måste redan i denna stund utväljas, hvilka såsom sändebud skola afgå till riddaren Herbricht von Königsmark, som är befälhafvare på Stockholms hus, och så bedrifva underhandlingen med honom, att han redan denna natt låter i båtar föra alla fångarna öfver till Käpplingeholmen**) och innesluta dem i Stig Inge-mundssons gamla lada, på hvilken sedan sättes eld.»

Bifallsrop på hättebrödratungomålet hördes från alla håll inom rådstugan.

»Nå, hvilka viljen I utvälja?»

»Alf Grenerot!» utropade mängden.

»Godt!... Jag tackar eder för förtroendet, men jag önskar att i ett så maktpåliggande uppdrag icke vara ensam.»

»Lambricht Westfal!»

»Berend Hafverstadt!»

»Henrik Westhof!»

»Henning Stuke!»

Så ropades från olika håll i rådstugan. Slutet blef, att alla de nämnda personerna afsändes såsom ett slags deputation till slottet. Agmund väpnare, hvilken sinne råkat i uppror vid åhörandet af Alf Grenerots infernaliska plan, var längesedan borta,

*) Natten mellan den 11 och 12 Juni.

**) Blasieholmen.

innan alla ombuden blifvit valda. Han fick således icke åhöra Alf Grenerots slutord:

»Och I bifallen, ifall vi anse oss nödsakade att åt slottsfogden Herbricht von Königsmark erbjuda hälften af allt svenskarnas gods, om han går in på att bränna dem på Käpplingeholmen redan denna vår helga lekama natt?»

Hopen biföll, ty när har icke en upphetsad folkhop gifvit sitt bifall till hvilken nedrighet som helst?

Ungefär vid samma tid, då de nu skildrade tilldragelserna ägde rum utanför och inuti rådhuset, tilldrogo sig andra saker utanför och inuti S:t Gertruds gillestuga — hvilka också äro af vikt för läsaren att lära känna.

När Fattiglappen vandrade fram och tillbaka på Stortorget utanför Rådhuset och medan Jönis Bagares hus och alla de andra byggnaderna vid Stortorget lågo försänkta i mörker, smög en i munkåpa klädd gestalt utanför S:t Gertruds gillestuga. Mannen, hvem det nu var, försökte förgäfvcs skåda in genom gillestugans fönster, ehuru dessa voro obetäckta och ljus brunno därinne. Men fönsterlufterna sutto alltför högt uppe i väggen.

Den smygande personen lät höra en och annan halfhög ed, då hans bemödanden visade sig vara fruktlösa. Och dessa eder uttalades icke på svenska, utan på tyska. Det var således en hättebroder. Men hvilka voro alla dessa, som under dessa nattliga timmar höllo öfverläggning i S:t Gertruds gillestuga? Ingalunda var det en skara vanliga krogkunder, ty den smygande hättebrodern hörde hvarken dryckesvisor eller det slöddrande tungomål, som är sedvanligt på dylika ställen. Visserligen talades det emellanåt med ganska högljudda, till och med skarpa röster, men det var icke den halfrusige krogkundens, utan den vredgade mannens sätt att uttrycka sig.

Sedan den lurande fienden minst en fjärdedels timma förgäfves bemödat sig att se eller höra någonting, som kunde gifva honom ett begrepp om, hvad som förehades och beslöts därinne, utstötte han ännu en tysk svordom och ämnade just aflägsna sig, då han hörde en ljuf, kvinnlig stämma icke långt från hans öra.

»Är det du, min käre Svante?»

Den ljufva stämman uttalade denna fråga, och hättebrodern var icke sen att svara med dämpad röst, detta sätt att tala, som förvandlar hvarje möjlighet till röstens igenkännande till en omöjlighet, äfven om den, som så talar, är den intimaste bland vänner.

»Ja, visst är det jag!»

»Så sant jag lefver och heter Ivike», hviskade den ljufva rösten, »hade jag svårt att känna dig igen.»

Hättebrodern hade nu genom egen försiktighet och skön Ivides oförsiktiga tal erhållit full kännedom om, hvem han var, om han skulle fortsätta att spela komedi med tärnan, samt om hennes namn.

»Ljufva Ivike!» suckade han.

»Ömt älskade Svante!» suckade hon.

Det var en fröjd, kan man tänka, såsom det alltid är, när två besläktade själar mötas. Och länge dröjde det icke, innan skön Ivike hade släppt den föregifne Svante in i en liten skrubbd invid gillestugan — en skrubbd, öfver hvilken hon enväldigt herskade, emedan hennes hvilobädd hade blifvit där tillredd bland spindelväfvar och hela berg af smuts och dam. Själf måste skön Ivike gå till sina göromål, men hon kvarlämnade den s. k. Svante. Och knappt hade tärnans små fötter forslat hennes späda kroppshydda ut genom dörren och denna blifvit stängd efter henne, innan den falske Svante, som i själfva verket var en hätte-

broder, stod med örat lutadt intill väggen. Om skön Ivike hade anat, huru litet den falske Svante frågade efter henne och hennes behag, skulle hon hafva samlat alla gillestugans tjänstehjon och i deras sällskap drifvit honom ut ur skrubben. Se här, hvad han hörde:

»Jag säger eder alltså, I alle, som på Stockholm bygga och bo», hörde den föregifne Svante en skön och manlig stämma yttra, »jag säger och jag försäkrar eder alla, att dessa fångar, hvilka blifvit af hättebröderna inneslutna i tornet, aldrig någonsin blifva frigifna, aldrig i tiden få återvända till sina fredliga yrken, om icke I alle resen eder såsom *en* man och dragen dem ut ur Stockholmshus. De äro i händerna på de mest mordlystna af alla fiender — hättebröderna. Deras lif beror på det godtycke, som kan utöfvas af detta skändliga folk, hvilket tyckes hafva till enda syftemål att lägga alla andra folk på jorden till en fotapall under sina fötter. Icke ens vildarne i Gardarike äro så blodtörstiga som dessa hättebröder. Ett rykte går i byn, att redan i dag ett tjog af edra vänner blifvit å bål brända på slottsgården under de grymmaste plågor. I morgon kanske kommer turen till de andra. Och i öfvermorgon kommer ordningen till eder . . . Viljen I då låta utländingarne sköfla eder stad? Ansen I, att det likar sig för eder att sitta stilla hemma i husen och se på, hurusom allt går förloradt? Viljen I sitta overksammas vid edra varma härdar och edra kraftiga måltider, medan edra bröder blöda eller brännas? Viljen I lämna edra hustrur och döttrar till att skändas af dessa våldsverkare? Viljen I se edra söner nedhuggas inför edra ögon? . . . Viljen I, att Stockholmens stad, som under de senare årtiondena börjat att blomstra upp, förstöres af dessa tyskar, hvilka I med all gästfrihet upptagit och behandlat såsom bröder, då de kommo till eder trasiga, hungriga, nära att uppgifvas af elände? . . .

Ja, då ären I sämre än de vilda djuren, ty dessa söka skydda sina nästen, sina makar, sina ungar, äfven om de i kampen måste sätta lifvet till.»

»Nej, nej, nej . . . för oss an mot fienden! Vi vilja utgjuta vår sista bloddroppe, för att skydda oss själfva och de våra.»

»Visa oss, hvad vi skola göra!» ropade längst ned i salen en stämma, hvilken alla igenkände såsom tillhörande den redlige Clawus Smed. »Min slägga skall blifva det första vapnet, som slår till. Men visa oss, ädle riddare Albrecht von Segebaden, visa oss, huru vi skola komma åt denna fiende, huru vi skola krossa denna orm, som vi hafva i all enfald närt vid vår egen barm!»

Den lyssnande hättebrodern i skrubben brummade:

»Jaså! . . . Segebaden! . . . Hm! . . . Jag trodde det. Men vänta . . . vi få väl snart höra, hvilka storverk denne irrande riddare ämnar utföra med sådant följte . . . De där handtverkarne äro nog skickliga att smida en plogbill, borsta en hatt och feja ett svärd, sy en vapenrock eller samman-sätta ett betsel, men låt dem få ett svärd i hand . . . bah! . . . då kan ett barn besegra dem. Men låtom oss lyssna!»

»Viljen I alltså», ropade den allvarlige riddaren Segebaden därute i gillesalen, »viljen I och är det edert allvarliga uppsåt att tillsammans med mig bemäktiga eder slottet och köra både besättningen och alla andra i staden varande tyskar ut genom stadSPORTARNA?»

»Ja, ja! . . . Om det blott är möjligt!» ropades.

»Ja, just därpå beror det», hånlog hättebrodern i Ivikes jungfrubur. »Det är på möjligheten, som allting här i världen beror.»

»Nåväl» återtog Albrecht von Segebaden, »jag skall föra eder an. Ilen till edra hem! Samlen

edra vänner! Tagen med eder alla tillgängliga vapen! Och möten mig om två timmar här på Stortorget! Om Gud vill, skall Stockholmshus vara i våra händer, innan morgonen gryr.»

»Men det vill nog icke Gud!» hviskade den föregifne Svante, i detsamma han smög sig ut ur skrubben och började leta sig fram till trappan, hvilken ledde ned till gatan. När han hunnit ned och kände gatans gyttjefulla mark under sina fötter, stannade han icke för att taga afsked af denna Ivike, hvars anlete han aldrig sett. Han skyndade i stället närmaste vägen till Rådhuset.

Och ned strömmade folket från S:t Gertruds gillesal. Alla skyndade hem, för att hämta vapen och sammankalla vänner till stadens räddning ur hättebrödernas våld. Denna natt skulle det ske. Den ädle Segebadens eldiga tal hade uppeldat bymännen och styrkt till och med de minst modiga. Snart var gillestugan tom, och en minut senare fanns ingen kvar ens på platsen framför huset. Albrecht von Segebaden hade själf skyndat hem till kvarteret, för att samla omkring sig alla sina vänner och alla de svenner, öfver hvilka de befallde.

Just då platsen blifvit utrymd, kom en andfådd man springande från rådhuset. Det var den unge riddaren Agmund Thurgoth, han, som var förmäld med Segebadens dotter Ramborg. Han kom för att berätta om det djäfvulska anslag, som uppgjorts på Rådhuset. Men igen fanns i S:t Gertruds gillestuga, för hvilken han kunde berätta om det stora bål, som hättebröderne ämnade antända på Käpplingeholmen, innan det blef dager. Ty vår unge riddare insåg nogsamt, att en sådan berättelse, aflagd inför skön Ivike och andra gillestugans tjänstehjon, icke skulle löna sig, huru ifriga deras frågor, huru nyfikna deras anleten, huru frågvisa deras ögon än voro. Han slungade till dem några vresiga ord och sprang därifrån. Till Baggensgatan skyndade

han. Där var han förvissad om ett möte med sin Ramborgs hjältemodige far.

Nu är att märka, att den hättebroder, som bespejlat svenskarnas sammanträde i S:t Gertruds gillestuga, var snabbare i sina fötter än Agmund Thurgoth, huru unga och kraftiga hans ben och fötter än voro. I alla händelser må ingen betvifva den af häfden lämnade uppgiften, att hättebröderna på slottet kände svenskarnas under S:t Gertruds tak fattade beslut nära nog en halftimme förr, än svenska borgerskapets anförare, Albrecht von Segebaden af sin måg erhöi kännedom om den af hättebröderna tillämnade missgärningen på Käpplingeholmen. Denna tidsskillnad, så obetydlig den än i sig själf var, afgjorde saken till seger för tyskarna — till stor sorg och grämelse för alla svenska hjärtan både då och i alla följande tider.

Så kan en i sig själf ringa och till utseendet obetydlig sak föra med sig öfvermåttan viktiga ting. Så kunna några små, knappt märkbara fel i våra mänskliga beräkningar vålla, att stora planer sammanstörta.

Riddaren Albrecht von Segebaden mottog på stående fot sin svärsons berättelse. Riddarne Friis och Erland Thurgoth voro närvarande. Det skedde i Peter Äländings säterstuga, ty så kallades bland handtverkare det af familjen till dagligt och gemensamt bruk afsedda rummet.

Och den allvarlige ägaren till Käggholm bleknade.

»Det är för sent! Ingen hjälp finnes . . . Jag utsatte tiden för mötet på Stortorget till två timmar efter slutet af sammanträdet i Gertruds gilleshus . . . Förr hafva vi icke att vänta dem där . . . och när de komma, hafva vi intet annat att göra, än att stå på torget och åse, huru lågorna af Stig Ingemundssons gamla trähus på Käpplingeholmen stiga upp mot skyn, medan de förbränna till aska flera

än ett halft hundratal redliga svenska män. Det är för sent... Ingenting kan göras... Ack, om jag ändå hade lämnat folket endast en half timmes rådrum för att ila hem och väpna sig!... *Culpa mea!*... Gud hjälpe oss!»

Alla de i Peter Åländings säterstuga närvarande blefvo djupt upprörda af den allvarlige riddarens tal. Fru Christina, som just burit in några matvaror och sysslade i rummet med hvarjehanda, svimmade. Men Agmund väpnare förlorade icke modet, utan sade:

»Låtom oss dock försöka!»

»Till vapen!» skrek hans far, den tjocke och godmodige riddaren Erland Thurgoth. »Du har rätt, min son Agmund... Alldeles rätt! Hvem vill väl låta svärdet hvila vid sidan, då så bråda ting äro på färde? Min mor, salig kvinnan, rara människans, hvilkens visdom och klokskap öfvergick sju hundra kyrkosocknars, plägade alltid säga: 'min son, förlora aldrig modet!' Och jag vill våga mitt gråsprängda hufvud på, att hon hade rätt... Hon tog aldrig fel...»

»Låtom oss åtminstone försöka!» yttrade den flegmatiske riddaren Palle Friis.

»I helgonens namn då!» ropade Albrecht von Segebaden.

Snart redo de fyra kända riddarne i spetsen för sina svenner ut genom Peter Åländings port och togo närmaste vägen till Stortorget. Men de kommo fem fjärdedels timme för tidigt. På hela torget hvarken hördes eller sågos några andra människor än Fattiglappen, som fortfor att vandra fram och tillbaka utanför Rådhuset, och Jönis Bagare, som kom hem från ölstugan »Gyllene Pastejen» och gjorde den gamle rådhusvaktmästaren sällskap vid hans ensliga promenad.

Sedan Albrecht von Segebaden växlat några ord med sina vänner, lämnade han truppen midt

på torget och red rakt fram till Rådhuset, hvars höga massa tämligen skarpt aftecknade sig mot den gråa himlen. Stig Anundsson och Jönis Bagare, voro högljudda, medan de kannstöpte (jag känner intet bättre ord än detta om denna sak och måste därför begagna det, fastän det har ett mycket senare århundrade att tacka för sin tillkomst). Segebaden hade därför icke svårt att finna dem.

»Ja, säger jag», utlät sig Jönis Bagare, »enligt min tanke skulle staden blifva bra nog att bo uti, om magistraten stadgade, att endast en bagare finge burskap...»

»Ja, visserligen», instämde Fattiglappen, »och om endast en enda rådhus-tjänare funnes, hvilken finge till sitt och de sinas lifsuppehälle uppbära all den inkomst, som nu är fördelad på flera än tio personer...»

»Ganska klokt och förståndigt tänkt!» intygade den välvise Jönis Bagare. »Och hvilket paradiset skulle icke Stockholmen vara, om den vällofliga magistraten ville låta Udde Skrifvare anteckna i domboken, att bagare, som äga burskap i byn, skola i kyrkan hafva plats framför andra handtverkare...»

»Ja, och att rådhus-tjänarne sitta ändå längre fram!» föreslog Fattiglappen. »De tillhöra ju på visst sätt magistraten och böra därför gå före andra byamän...»

»Åh, nu går då skammen från torra landet rakt ned i sjön!» utbrast bagaren med vredgad stämma. »Du borde dock begripa, att den, som försör människors magar med bröd, måste vara förmer än en stympare, hvilken endast sopar golfvat under deras fötter...»

»Inga förolämpningar, Jönis Bagare!»

»Och ingen högfärd heller!»

»Skäms, kringlevridare!»

»Jag skall slå dig med mitt spanska rör, så sant jag i afton druckit Rostocks öl på Gyllene

Pastejen! Vill du jämföra dig, usle fattiglapp, med en byaman, som dragit skatt och tunga i stadens tjänst nu i tjugofem år?»

»Och skörtat upp allmänheten...»

Just i lämplig tid att förhindra ett handgemäng, anlände Albrecht von Segebaden till platsen.

»Hvad nu?» hördes han med allvarlig stämma yttra, sedan han hejdat sin stridshäst. »Är detta en natt, då redliga svenska män hafva tid och rätt att tvista om sådana småsaker? Borden I icke heldre skynda hem att väpna eder till försvar för staden?»

»Hvem mände ni vara?» sporde Jönis Bagare spotskt, men Stig Anundsson, som ganska väl kände igen rösten, stötte den hedervärde representanten för bagareskrået i sidan och hviskade:

»Tyst, för all del! Det är riddare Segebaden.»

Nå — Jönis Bagare svarade ingalunda höfviskt på denna viktiga underrättelse, men Albrecht von Segebaden var en tålmodig man, och han utjämnade snart tvisten till stor belåtenhet för den smickrade handtverkaren. Ty denne hade icke väl hunnit låta några fula ord gå öfver sina läppar, innan han bittert ångrade sig, emedan hans smula förstånd sade honom, att en tvist med en beväpnad riddare sannolikt skulle medföra Jönis Bagares död, om denne också hade haft den allra största boden vid Stortorget och det allra bäst försedda kassaskrinet på Stockholmen.

»Skynden eder bortåt slottet, vänner!» uppmanade riddaren, sedan den lilla tvisten blifvit bilagd och Segebaden berättat dem, hvad han visste angående hättebrödernas mörka planer. »Skynden dit och inberätten till mig, huruvida allt är tyst och lugnt därinne!»

»Genast, ädle riddare!»

Och Fattiglappen sprang, som om han varit jagad af hättebröder med »bart huggande svärd» i

händerna. Jönis Bagare lunkade efter honom med så stor skyndsamhet, som hans korpulens tillstodde. Hans andfädda bröst borde egentligen hafva förbjudit honom alla ansträngningar.

Snart kom Stig Anundsson tillbaka och berättade, att han sett, hurusom fångarna — minst femtio till antalet — under stark bevakning fördes ut från slottet och i båtar forslades öfver till Käpplingeholmen eller — som den då kallades — Käpplingen. Ty Blasieholmen sammanhängde icke på den tiden med fastlandet, utan skildes därifrån genom den s. k. Näckeström — en smal farled, hvilken från Stocksund (Norrström) följde samma riktning som nuvarande Lilla Trädgårdsgatan, vid hvilkens ändpunkt den förenade sig med Ladugårdslandsviken (Nybrohamnen), som då sträckte sig ända upp till den plats, hvilken sedermera fick namnet Packartorget och nu benämnes Norrmalmstorg. Med fastlandet var Käpplingen förenad genom Näckebro på samma plats, hvarest nu Näckströmsgatan är belägen. Vid hvilken tid Näckeström blef igenfyld och förvandlad till fast mark, torde icke kunna med visshet uppgifvas. Både strömmen och bron däröfver funnos kvar under drottning Christinas tid. Ett kungligt bref af den 6 Juli 1652 anbefaller vederbörande att »med det första besörja reparationen af Näckeströmsbro». Sitt nuvarande namn har platsen fått efter en på 1590-talet lefvande rik borgare Blasius Dundej.

Sådan var nu år 1389 Käpplingen. Från Stockholms slott kunde man icke begifva sig dit annorledes än i farkoster, om man icke ville göra sig besväret att tåga ut genom stadens Inre och Yttre Norre Port, hvilket medförde stor tidspilan.

»Såg du detta själf?» sporde den allvarlige riddare Segebaden, när Fattiglappen afgifvit sin berättelse om de med fångna svenska borgare fyllda båtar, hvilka fördes från landningsplatsen öfver till

Käpplingeholmen under denna helga lekama natt.

»Ja, visserligen!»

»Nåväl, I redlige svenskar alla, skola vi sådant lida? Låtom oss rycka ned till landningsplatsen vid slottet och söka rädda så många af våra bröder, som möjligt är . . . Du, Stig Anundsson, må kvarstanna på torget och underrätta de ankommande, hit kallade byamännen, att vi samlas nedanför slottet, där farkosterna pläga lägga till, samt att de må skynda sig dit . . . Och alla vi andra . . . framåt! Ännu torde någonting kunna uträttas, om vi än icke förmå rädda alla. Framåt!»

Våra fyra riddare och deras svenner skyndade till den plats, där de fångna svenskarne fördes ombord å små båtar. Några byamän, som redan hunnit anlända, följde dem.

Nere vid Stocksundstranden lyste lyktor och bloss. Slottets s. k. vattenport var öppen, och en mängd människor voro i rörelse. En båt hade blifvit lastad med slaktoffer och skulle just lägga ut från stranden, då våra vänner anlände. Sex andra fångar fördes i detsamma ut genom den lilla porten, för att drifvas ombord på en annan farkost, hvilkens roddare endast väntade på den lastade båtens affärd, för att själfva lägga till vid träbryggan och mottaga sina offer. Blankt stål skimrade öfverallt i facklornas och lyktornas sken, hvilket bevisade, att hättebrödernas riddare och knektar voro på benen.

»Gedenket eures Schwurs!» dundrade en väldig stämma. »Schnell hinweg!»

Detta var utan tvifvel en befallning till svennerna i den lastade båten, ty dessa höjde genast sina åror. Men innan de hunno doppa deras spetsar i vattnet, inträffade någonting, som ingen af de i dessa nattliga äfventyr deltagande hättebröderne hade väntat. Tre stålklädda män — det var omöjligt att vid den dåliga belysningen se, huruvida

de voro svenskar eller tyskar -- hoppade ned i båten och kastade i en handvändning roddarna öfver bord, grepo deras åror och stötte ut från stranden och, innan någon af hättebröderna ens hann på dem aflossa en armborstpil, hade de drifvit farkosten så långt ut i mörkret, att den försvunnit ur synkretsen... Tio minuter senare lade en båt i land vid den lilla vattenport, som befann sig vid ändan af Gaffelgränd och som redan är för våra läsare bekant. En af de stålklädda männen medförde nycklarna och öppnade porten, hvarefter alla tre sysselsatte sig en stund med att befria de fångna svenska byamännen från deras band och bojor.

»I ären nu fria», förkunnade en af räddarna.

»Det var raskt gjordt, Agmund riddare», utropade en af de befriade borgarna. »Hafven redlig tack af oss alla!»

»Ah, är det ni, mästare Clawus Smed?», yttrades af den andre. »Men huru hade ni kommit i hättebrödernas våld? Ni var ju, enligt hvad man sagt mig, fri och närvarande i natt vid svenskarnas möte i S:t Gertruds gillestuga.»

»Jo, var jag så... Men på hemvägen därifrån öfverraskades jag i mörkret af en skara hättebröder. Visserligen dödade jag ett par af dem, men de voro mig för manstarka.»

Räddarne voro Agmund riddare samt Björn Åkesson och Erik Torkilsson. De så underbart räddade byamännen voro sex utom Clawus Smed.

Men det är nu tid att föra läsaren tillbaka till landningsbryggan nedanför slottets vattenport. Naturligtvis åstadkom Agmunds och hans två vänners djärfva dåd en stunds förvirring bland hättebröderna. Tyska svordomar, utrop och frågor haglade omkring. Några hade all möda att till lifvet rädda de stackars båtkarlarna, som Agmund och de två svennerne kastat i sjön, ty dessa drog sig ned

i djupet af de tunga järnrustningarna. För öfrigt voro de antagligen endast föga hemmastadda i simkonsten.

Denna förvirring bland hättebröderna blef en orsak till räddningen af ytterligare sex svenska borgares lit, ty den krigsvane Albrecht von Segebaden och hans ej heller i sådan lek opröfvade vänner, riddarne Friis och Erland Thurgoth, begagnade sig med stor klokhet af förhållandena. Innan Agmund lyckats föra den af honom med så stor skicklighet eröfrade båten ur sikte från bryggan, stormade de och deras svenner in på hättebröderna, höggo ned några och kastade andra till sidan. I nästa ögonblick hade de bemäktigat sig de fångna byamännen och inneslutit dem bland svennernas leder. Därefter drogo de sig tillbaka, ty de insågo fullväl, att allt nu var gjordt, som kunde göras, så vida de icke lyckades finna några farkoster, hvarmed de kunde försla sig öfver Stock-sund till Kävlingen. Albrecht von Segebaden hade redan utskickat ett par svenner i detta ändamål, men de återkommo nu med den underrättelsen, att hättebröderna hade satt sig i besittning af hvarje båt och ökstock, som förut funnits vid Stockholmens stränder.

Hättebrödernas anförare, i hvilken våra vänner lätt på den jättelika gestalten igenkände höfdingen på slottet, tyske riddaren Herbricht von Königs-mark, utöste eder och förbannelser, lopp hit och dit, befalld, bad och hotade, men innan han fått sina svenner i ordning till ett anfall på Segebaden och hans skara, befunno dessa sig ånyo på Stortorget med sina räddade byamän, hvilkas band där sönderskuros. Königsmark ansåg nu all förföljelse onyttig och afstod därifrån, fastän Alf Grenerot, som naturligtvis själf var med, när de grymma planer, som hans röda hufvud utkläckt, skulle utföras, rasade och till och med gick så långt i sin

djärfhet, att han kallade Königsmark »en förrädare och skälm mot alla tyskar».

»Du kan lätt prata, så att du blir ett hufvud kortare, innan solen rinner upp», sade Herbricht von Königsmark bistert. . . »Äro alla de kvarvarande fångarne nu öfverförda?»

»Alla!» förklarade en af hans underlydande.

»Huru många lyckades undslippa?»

»Tretton!»

»Och huru många äro kvar?»

»Jag tror, att mer än sextio äro på Kävplingen.»

»Hafva båtarna återvändt, så att vi nu själfva kunna låta öfverskeppa oss?»

»Allt är redo!»

»Nåväl — då begifva vi oss åstad, för att göra gärningen.»

Under mycket buller och bråk stego hättbröderne i en mängd båtar, hvilka genast lade ut på Stocksund och roddes mot Kävplingen. De kvarstannande drogo sig tillbaka innanför slottets murar.

På Kävplingeholmen låg ett stort trähus icke långt från stranden. Det var uppfördt af grofhugget timmer och hade blifvit användt till lada, så länge det var någorlunda helt och dugde till dylikt bruk. Nu var den gamla byggnaden så förfallen, att den endast användes till skydd för de på holmen betande fäkreaturen och fåren under kalla och stormiga nätter. Den ägdes af Stig Ingemundsson, en handelsman på Stockholmen, och denne underhöll en gammal gubbe såsom vaktare öfver holmen, trähuset och kreaturen. En sängplats hade man beredt åt den åldrige herden i ett hörn af den gamla ladans inre, men ingen vägg eller ens någon afskränkning skyddade honom och hans halvbädd för den åverkan, som kreaturen, när de voro instängda, kunde behaga göra dem.

Denna natt var luften mild och djuren hade

föredragit att tillbringa dess snart flyktade timmar ute i fria luften, men herdegubben hade vid kvällningstid krupit samman på sitt torftiga läger och snart fallit i sömn. Plötsligt väcktes han af ett på den ensliga holmen mycket ovanligt buller. Han hörde slammer af vapen samt en mängd människoröster, somliga skrålande eller svärjande, andra bedjande, ångestfulla och jämrande.

Till en början, då gubben vaknade, trodde han, att alltsammans endast var en dröm, men småningom blef han öfvertygad om, att det var den mest förfärliga verklighet, som han under sin långa lefnad sett eller hört omtalas. Hans vanda öra märkte först oro bland kreaturen. Så plägade de icke råma under vanliga förhållanden, ej heller var det deras sedvänja att midt i natten löpa hit och dit med sådan snabbhet. Två eller tre kor och en skara får rusade in i träskjulet. Sådant hade aldrig förr inträffat. Gubben började nu ana, att någonting ovanligt var på färde. Han reste sig upp på en armbåge och öppnade de sömntryckna ögonen, under det att han muvlade:

»Skulle det således inte vara en dröm! . . .
Ah! Där tränger ljussken in genom springorna . . .
Alla helgon bevara mig!»

Och gubben ilade med fart ur sin bädd och lika fort bort till den öppning, som under husets vålmaktsdagar varit tillsluten med en dörr. Det var icke underligt, att den syn, han nu såg, kom honom att darra i alla lemmar och knäna under hans kropp att skälfva.

Platsen mellan träladan och Stocksundsstranden belystes af några facklor och lyktor, hvilka buros af beväpnade svenner. Ljusskenet var icke synnerligen starkt, men dock tillräckligt både att skimra mot rustningarna och stormhufvorna och att låta den af fasa nästan förstenade gubben se ett tjug män, hvilka icke buro rustning, men däremot släpade

på tunga bojor. Barhufvade stodo de där. Deras kläder voro synbarligen i oordning. Deras hår fladdrade för den svaga vinden. Herdegubben kände igen dem allesammans. De voro svenskfödda borgare på Stockholmen, och bland dem såg gubben sin egen husbonde, den hederlige krämaren Stig Inge-mundsson, holmens och ladans ägare.

»Aldrig såg jag sådant elände!» pustade den gamle. »Hvad ämna väl hättebröderna göra med de arma människorna och hvarför hafva de fört dem hit? . . . Ämna de släppa dem på bete här på holmen, liksom om de vore osjäliga kreatur? . . . Skola de stanna här, för att långsamt pinas ihjäl af hunger och törst! . . . Ack, I helgon alla! . . . Hvad skall allt detta elände betyda?»

Medan gubben småpratade på detta sätt för sig själf, anlände oafåtligen nya farkoster till stranden, medförande ännu flera väpnade hättebröder och nya fångar. Alla de bundna byamännen fördes tillsammans i en hög, hvilken kringslöt af svennerna, som icke sparade hvarken hugg eller slag, ej heller grymma svordomar och hädelser. Om herdegubben hade kunnat ana, hvad som sedan skulle ske, hade han förvisso smugit sig undan och satt sin egen person i säkerhet någonstädes på holmen eller ock uppsökt Näckebro och skyndat långt bort på landsbygden. Men aldrig kunde i hans ärliga hjärta uppstå en tanke på möjligheten af ett så grymt illdåd, som detta, nu af hättebröderna förberedda. Gubben blef stående i dörren och anade icke, huru nära sin hädanfärd han befann sig.

Nya fångar, nya svenner, nya facklor och lyktor anlände oafåtligen. Klockan var nu mellan tolf och ett på natten och redan började östra himlaranden färgas af en svag, purpurskiftande ljusning. Då lade omsider sista båten i land. Den långe slottshöfdingen sprang upp på land och dundrade:

»Donner-Wetter! . . . Hafven I ännu icke

föst de kreaturen in i ladan? ... Schnell!... Schnell!...
Hvar är munken, som skall bikta dem? ... Hvar-
för har du icke redan uträttat din syssla? ...
Skynda på!»

En gråbrödrumk trädde fram och höll en bön. Hans grofva stämma darrade och förskräckelsen nästan betog honom målet. Königsmark blef otålig och röt:

»Det där duger icke! Bort med dig, munk! ...»

»Men jag beder dig», sade den stackars patern, som med hast afbröt bönen och vände sig direkt till slottshöfdingen, »jag icke endast beder, jag fordrar i namn af min högste förman här i tiden, hans helighet påfven i Rom, som är Guds enfödde sons ståthållare på jorden — i hans namn och vid straff af den heliga kyrkans bannstråle fordrar jag, att du afstår från denna tillämnade illgärningen och att du»

»Ur vägen med den sladdrande munken!» dundrade slottshöfdingen. »Kan ingen kasta honom i sjön? Kan då ingen befria mig från hans näsvishet?»

De tyska svennerne släpade patern till sidan, men tillfogade honom ingen skada.

»Drif nu boskapen in i ladan!» kommenderade Herbricht von Königsmark. »Hvad nu? ... Hvad vill du?»

Frågorna ställdes till Alf Grenerot och hade sin orsak däri, att denne närmat sig till riddaren och hviskat någonting i hans öra. Den listige hättebrodern fick upprepa det med högre röst, och då höfdingen hört hans andragande, mätte han med en besynnerlig blick Grenerot från hjässan till fötterna och tillbaka uppåt igen till ansiktet.

»Jag har väl hört, att djäfvulen plägar emellanåt antaga mänsklig gestalt, men aldrig förr än nu har jag varit i hans sällskap . . . Ingenting i världen kan således vara så grymt, att det tillfredsställer dig? . . . Gå undan, karl, och visa dig

icke mera i natt för mina ögon, ty då låter jag mina svenner kasta dig själf midt in i den brasa, du tändt.»

Alf Grenerot smög sig skamflat undan och försvann i mörkret. Riddaren yttrade till Lydike Rütz, som just då mötte honom:

»Vet du, hvad karlen föreslog? . . . Jo, att vi först skulle afskära öron och näsa på alla fångarna och flåka upp deras läppar ända fram till örontrakterna, innan vi kasta dem in och tända på brasan . . . Fy! Jag nästan ångrar, att jag låtit honom förleda mig till dessa fiendtligheter mot karlar, som tvifvelsutän äro bättre än han, fastän de äro svenskar.»

»Karlen är en skurk», sade Lydike Rütz. »Det veta alla, som varit i beröring med honom . . . Men låtom oss nu icke längre dröja! Dagningen är i antågande, och vi böra hafva gjort gärningen och hunnit tillbaka innanför slottets tryggande murar, innan morgongryningen gjort stora framsteg.»

»Nåväl då! . . . Släppen in dem!»

De svenska fångarne förstodo nu, hvilket öde, som var dem tillämnadt. Somliga buro det med manligt jämnmod och blickade stolt och lugnt in i sina bödlars ögon. Andra sågo bleka och förskrämda ut, men lyckades återhålla både klagan och tårar. Endast några få jämrade sig, gråto och bådo om förbarmande.

»Söken förbarmande i himlen!» ropade munken till dem. »Bedjen till helgonen och Guds son, så länge en enda pust af andedräkt finnes kvar i edra bröst! Gud är barmhertig, men dessa människor känna ingen barmhertighet. *Deus est misericors. Deus est pronus et propensus ad sublevandam hominum miseriam . . .*»

Dessa till Guds barmhertighet hänvisande ord var den sista hugsvalelse, som dessa arma svenska borgare fingo höra här i världen, ty dels släpades

munken några steg tillbaka och dels voro nu alla fångarna inneslutna i ladan. Den gamle herdegubben hade i allra sista stunden försökt rädda sig, men blifvit gripen af ett par svenner och förd fram till Königsmark.

»Hvem hafven I där?» sporde den barske riddaren.

»Jag känner icke mannen», svarade en af svennerna, »men han smög därborta utmed väggen och jag hörde honom förbanna oss, kallande oss hättebröder . . .»

»In med honom till de andra!» afgjorde den fruktansvärde riddaren.

»Jag anklagar eder för både Gud och män . . .»

»In med det nötet!»

»Släpp åtminstone mig lös, väldige krigsman», gnällde gubben.» Och så vill jag säga, att det är skamlöst . . .»

»Fort! In med honom! Tänden eld på kulan i alla hörn, svenner! . . . Nur schnell! . . . schnell! . . .»

»Ja, men det är skam att bränna upp Stig Ingemundsson i en lada, som är hans egen och som han ärft efter . . .»

Mera hördes icke af gubbens tal, och troligen voro dessa ord de sista, som han talade här i världen, ty nu var äfven han inkastad i ladan.

Hättebröderne fullgjorde med ifver och flinka händer befallningen att tända eld på ladan, som nu omgafs af en flerdubbel ring af beväpnade hättebröder. Det började snart brinna lifligt i det sommartorra träet. Lågorna slickade uppåt väggarna öfverallt. Snart stod hela ladan i brand och en eldkvast steg mot höjden, lysande vida omkring öfver vatten och land.

Det var en uppskakande syn för de på Stortorget församlade svenska byamännen. De visste, att dessa lågor förtärde deras bröder, deras fränder, deras vänner, och de kunde ingenting företaga till

deras räddning eller till lindrandet af deras outsägliga kval. Men de kunde skatta sig jämförelsevis lyckliga mot pater Petrus, som stod på Käckplingeholmen och hörde ej endast de tre instängda kornas bölande, utan äfven de stackars fårens bråkande och — värst af allt — de brinnande människornas jämmer och dödsskrän. Till slut kunde han icke längre uthärda denna pina, utan uppstämde, för att på samma gång öfverrösta de fasansfulla ljuden från den brinnande ladans inre och måhända skänka någon af de olyckliga en droppe af hugsvalelse, ett högt: *Gemitus mortis — dolores inferni circumdederunt me* etc. Hättebröderne läto honom opåtaladt sjunga.

Och pater Petrus sjöng länge. När den ena sången var slut, började han en annan. Han genomgick fullständigt de på den tiden bekanta kyrkosångerna: *Tu autem, Domine! . . . Dies ire . . . Ec profundis ad te clamavi . . .* och många andra. Han sjöng ännu, när alla hättebröderne hade aflägsnat sig från ön och han stod ensam bredvid de rykande och glödande ruinerna.

»*In paradysum inducant te angeli . . .*», började han, just då en mängd nya personer uppträdde på skådeplatsen. Dessa voro inga hättebröder. Det var Albrecht von Segebade och hans följe. Då den kække riddaren och hans vänner icke kunde anskaffa båtar, för att tvärs öfver Stocksund forsla sig fram till Käckplingen, beslöto de att rida ut från Stockholmen och öfver åkrarna bana sig väg till Näckebro. Vakten vid Inre och Yttre Norre Port blef nedhuggen och våra vänner kvarlämnade där ett tjog af svenner, på det att dessa skulle hålla dem portarna till handa och tillförsäkra dem möjligheten att å nyo komma in i staden. I sporrstreck gick färden, men — de kommo för sent. Vi hafva bevittnat deras missräkning. För dem återstod endast att med blottadt hufvud lysna

till Pater Petrus' mässosång vid de olyckliga landsmännens heta graf.

När den fromme mannen slutat sist omförmälda sång, ropade han med hög röst liksom en afskedshälsning:

»Et cum Lazaro vitam æternam!»

Nu föll den fromme mannen på sina knän och började begagna ett radband vid tysta böner. Både Albrecht von Segebaden, hans vänner och allt hans folk följde det goda exempel, som pater Petrus gaf. Troligt är, att sällan mera uppriktiga och innerliga böner stigit upp i människobröst än dessa, som nu bådos af uppskakade människor.

Slutligen steg pater Petrus upp. Han hade varit så fördjupad i sin sång och slutligen i sina böner, att han alls icke hade märkt, hurusom hättebröderne först lämnade platsen och i sina båtar rodde öfver till Stockholmen, eller hurusom hela holmen en lång stund icke hyste någon annan varelse, än han själf och de här och där betande djuren. Därför blef han alls icke förvånad öfver att se sig omgifven af stålklädda män, då han nu, efter fulländad andakt, steg upp och började se sig omkring bland de omgifvande världsliga föremålen. Han trodde sig ännu vara omgifven af de fruktansvärda hättebröderna och började ropa:

»Ve och förbannelse öfver eder, I skändliga mördare! Den helige fadrens vrede skall drabba eder i tiden. Jag går till Rom, för att utverka eder bannlysning»

»Ack, käre vän», afbröt honom här den alltid lika godmodige och talföre riddaren Erland Thurgoth, »inte skolen I hafva af nöden att slita upp så många sandaler, som en romareresa kräfver, då helt säkert både den vördige erkebiskopen Henrik i Uppsala och biskop Nils i Linköping hastigt skola med glädje smida åt eder den hvassaste bann-

stråle, som någonsin slungats af heliga armar mot skälmar här i tiden . . .»

»Ah! . . . Hvad är detta? . . . Svenskar?»
stammade pater Petrus, gripen af en lätt förklarlig förundran.

Emellertid lyckades våra vänner snart nog i sina bemödanden att lugna pater Petrus och förklara, hvarför och huru de kunde befinna sig på den platsen. Man steg nu ofördröjligen till häst. Munken fick en plats på hästländen bakom Agmund riddare. Segebadens svenner innehade ännu både Yttre och Inre Norre Port, när sällskapet infann sig där. De slöto sig till truppen. Portarna lämnades utan bevakning, och våra vänner anlände utan äfventyr till Stortorget, som var uppfyllt af människor, hvilka alla blickade bort mot Käpplingen. Man kunde ännu se, huru det glödde i ruinerna. Rop om hämnd hördes. Tårar flöto. Sanslösa kvinnor buros bort af tjänstaktiga armar. Den som hade stått vid Rådhusets trappa och endast sysselsatt sig med att lyssna, skulle hafva tyckt sig höra den församlade mängdens rytande såsom en aflägsen åska.

Och nog fick man på Stockholmen höra åska, när solen närmade sig östra synranden för att göra en ända på denna förfärliga »helga lekama natt».

Svarta moln stego upp och drogo sig samman. En och annan häftig vindstöt rusade fram i gränderna och öfver torgen. Emellan vindilarna var luften så stilla och orörlig, att den icke skulle hafva lyft en fjäder från gatan. Ångor, hvilka liksom kändes svafvelhaltiga, utbredde sig, och kvaf blev atmosfären, svår att inandas. Men det församlade folket gaf icke akt på dessa osvikliga tecken till ett annalkande oväder. Man stirrade bort mot Käpplingen. Man tänkte blott på de arma, som där lidit de svåraste af alla kval. Man erinrade sig dem med vänskap. Man talade i skilda grupper om

den och den, om hans förtjänster, som man aldrig vetat att skatta så högt som nu, men hans möjliga fel blefvo icke nämnda eller ens antydda af någon. Aldrig har någon likbegängelse blifvit firad med så stor och innerlig andakt som denna. Ingen tänkte på sig själf, ingen märkte det uppdragande ovädret, hvilket kom allt närmare, visserligen sakta, men obevekligt såsom en Guds vredes dom öfver en mänsklighet, som alldeles uttömt hans rika tålmodns källa.

Ännu glödde därborta på Kävplingen lämnarna efter eldens härjande framfart, då en orkan svepte fram öfver hela nejden. Hattar och mössor lösgjordes från de hufvuden, som det egentligen varit deras skyldighet att beskydda. Högt upp i luften fördes de, bland massor af lösryckta trädgrenar, löf, stickor, strån och damm. En del föll ned i strömmen, en annan del på rådhusgården eller hos Jönis Bagare och andra byamän, som hade sina tomter i närheten.

Orkanen gick förbi. Regn började falla — först fint och tätt som en intensiv dimma, därefter med allt större och större droppar. En skarp blyxt genomskar rymden. En annan följde strax därpå. Två åskknallar — hvar för sig fruktansvärda — sammansmälte till en enda, men en af fasaväckande styrka. Och nu bröt det löst. Alla elementernas andar tycktes vara lössläppta, ursinniga öfver det tvång, de varit underkastade, och fast beslutna att taga sin skada igen genom den mest uppslupna, yra, oordentliga och våldsamma dans. Regndropparna tilltogo både i storlek och i fråga om den fart och styrka, med hvilken de föllo. Hagelkorn af hasselnötters storlek och ännu större hårdhet blandade sig med regnet, under det att stormen rasade och den ena blixten efter den andra upplyste de vida nejdena och det ena åskdundet icke hann förtona, innan det andra föll in i den fruktansvärda konserten.

Människorna flydde, och fåglarna sutto bäfvande i sina nästen.

Snart syntes ingen lefvande varelse hvarken på gator eller torg. Till och med väktarne i tornen stängde luckorna, och de på murarna postande svennerne kröpo in, för att söka en smula skydd hvarhelst de kunde. Den rödklädde »stadspiparen» skulle just börja sin vandring längsefter stadsmuren för att »blåsa ur vård», men hans embetsförrättning blef denna morgon icke verkställd. Karlen sökte skydd mot naturens uppror, och som han befann sig i närheten af Inre Norre Port smög han sig försiktigt in i dess största torn, det som låg i midten och höjde sig betydligt öfver de båda andra. Men genomvåt var han redan, och de stenhårda hagelkornen hade tillfogat hans ansikte en och annan skråma. Hans näsa hade öppnat sina röda slussar, och hans af naturen och genom vällefnad tränga bröst förmådde knappt draga till sig någon luft. Pigorna, som samlats utanför Jönis Bagares bod, måste af den hederlige borgaren beredas tak öfver hufvudet. Hvalfven under Rådhuset voro uppfyllda af bäfvande människor.

Aldrig visste någon omtala ett slikt oväder. En samtidigt lefvande man, hvilken var ögonvittne till alltsammans, afgaf därom en berättelse*), ur hvilken vi må anföra följande: »Åskan strök fram med knall på knall genom rymden, lungeldarna korsade hvarandra, och ett slagregn föll så häftigt, att enhvar trodde, det både folk och stad skulle förgås».

Stig Anundsson, som stod bland folket under Rådhusets hvalf, darrande af rädsla, yttrade till de andra, medan hans käkar skakades och hans annars hvita hy antog en gulaktig färg vid blixternas sken:

*) Från trycket år 1709 utgifven af Benzelius.

»För detta hafva vi hättebröderna att tacka. Gud uttalar nu sin heliga vrede öfver den förlidna nattens missgärningar.»

Däruti instämde med bäfvande hjärtan hela omgifningen.

Ja, hela staden var af samma mening.

SJUTTONDE KAPITLET.

»Skall jag?... Skall jag icke?»

»Ännu en klunk af detta goda vin, gamle vän, och sedan skola vi gå till öfverläggningen om dina angelägenheter!»

»Tack, broder!... En härlig dryck!»

»Direkt kommen från Frankrike för abbotens i Skeninge kloster räkning, det kan jag försäkra dig... En tår för en lycklig utgång af den angelägenhet, som du förehafver!»

»Hjärtlig tack! Men om vinet är importeradt för abbotens räkning, huru kan det då återfinnas i din cell, du som endast är en ringa lärjunge i Skeninge berömda klosterskola? Är du befryndad med den högvördige abboten... Hvad heter han nu?»

»Sedan han öfvergaf 'köttets gärningar och lifvet i den gudlösa världen', som han plägar uttrycka sig, kallar han sig pater Hieronymus, men fordom bar han en vida omkring ryktbar krigares vapensköld och namn... Nej, gamle vän, ingalunda kan jag skryta med någon släktskap till denne helige man. Jag kan icke ens berömma mig af att stå i hans gunst, ty gubben har för länge sedan glömt, att han ock en gång varit ung, och han kallar mitt lifliga lynne en gudlöshet, han gifver mina pojkstreck namnet djäfvulens foster,

och då jag skrattar af lefnadslust, säger han, att det ljuder som de fördömdas hänfulla gapskratt. Han anser mig vara förlorad för både tid och evighet, och likväl har pater Hieronymus för endast tjugo eller trettio år sedan varit mycket vildare och bedrifvit slemmare gärningar, än han har att förebrå din gamle vän.»

»Nå, men vinet...?»

»Vinet? Nå, det erhåller jag af brodren-skaffaren, en ung man, som tycker om mig och icke älskar sin förman, abboten. Det antecknas i klostrets Tänkebok såsom utlämnadt till en sjuk. Och sjuk är jag för sann. Klostrets kvafva luft kväfver mig. De möjligen gamla handskrifterna, i hvilka jag måste studera, innehålla endast pestsmitta för mitt lifliga lynne... Jag är sjuk. Jag vill bort härifrån... Ingenting kan hålla mig kvar.»

Detta samtal fördes en aftonstund i Skeninge kloster mellan två ynglingar. I den ene igenkänna vi lätt vår hjälte Erland von Segebaden. Det hade således lyckats honom att komma in i klostret. Brodren portvaktaren hade genast godkänt hans munklatin och abboten Hieronymus hade själf pröfvat honom och icke funnit något svek med honom. Den kække, om än oerfarne unge mannen hade fört samtalet med abboten på latin, hvarvid han icke försummade att här och där inflicka ett eller annat yttrande af de kyrkofäder, som skrivit sina böcker på grekiska. Abboten hade funnit hans lärдем »ganska tillfredsställande», hvilket var ganska mycket, då han naturligtvis, af skyldig hänsyn till sin egen värdighet, icke kunde medgifva, att unge Segebaden eller, som han här kallade sig, pater Johannes, var i själfva verket mera hemma i de klassiska språken och den dogmatiska vetenskapen än abboten själf. Följden af detta samtal blef, att »pater Johannes» måste tillbringa halfva natten i abbotens sällskap. När pokuleringen ändtligen var slut (på

den giltiga grunden, att klostrets broder munkänk gått till hvila och att således icke mera vin kunde anskaffas) befann abboten Hieronymus sig i ett ganska märkbart rus, som gjorde honom lustig till mods och ingaf honom den sköna tanken att försöka lära sin unge dryckesbroder några muntra dryckessånger på munklatin. Lyckligtvis gick den högvördiges lustighet icke så långt, att han försökte draga hättan från Erlands hufvud. Vi säga lyckligtvis, ty om detta fallit honom in och han lyckats genomdriva en sådan föresats, skulle han troligen hafva med ens blifvit spik nykter vid åsynen af den ömt älskade dryckesbrodrens hufvud, emedan detta, ehuru det enligt uppgift tillhörde en vigd munk, en pater Johannes, likväl var i saknad af allt slags tonsur och såg helt syndigt och världsligt ut med sina vackra lockar. Men denna pröfningsstund gick lyckligt öfver för vår väpnare, som fem minuter senare, temligen »yr i mössan», gick till hvila i den bekvämaste bädd, som klostret kunde anskaffa -- en höflighet mot hans obetydliga person, för hvilken han uteslutande hade den högvördige abboten Hieronymus att tacka.

Den andre af dessa båda samtalande ynglingar var något yngre än Erland von Segebaden. Han var mörkhyad och hade mörka ögon, kolsvart hår och angenäma anletsdrag. Han tillhörde en ursprungligen dansk släkt, hvilkens stamfader var hedningen Erik Långeben, som ligger ännu i dag jordad i Aara hög vid Aagaard på Jutland, om icke någon antikvitetsamlare rifvit honom upp. Ätten började redan då kalla sig »Gyllenstjerna af Svaneholm» efter stjärnan i vapenskölden och godset Svaneholm i södra Skåne, som jämte Aagaard och Restrup på Jutland var i släktens ägo. Den nu i fråga varande ynglingen hette Erik Nielsen till Danstorp på Jutland samt Skifve och Thimm och blef sedermera af Erik af Pommern utnämnd till

riksråd i Danmark. Han hade blifvit af sin far satt allra först i klosterskolan i Linköping, och där var det, som vår unge Erland hade gjort hans bekantskap. Men Erik Nielsen Gyllenstjerna uppförde sig innanför Linköpings klostermurar på sådant sätt, att därvarande föreståndare för klosterskolan en vacker dag afsade sig all rättighet att tukta hans obändiga sinne och föra honom fram på den väg, som, enligt klosterfolkets mening, skulle vara den goda. Med få ord — den unge danske gossen blef utvisad från Linköpings franciscanerklöster, men genom drottning Margarethas förböner togtagen af Skeninge dominicanerbrödraskap. Huru den lefnadsglade ynglingen blifvit ansedd af abboten i Skeninge, sedan han vistats där någon tid, det torde för våra läsare vara klart af det samtal, som vi nyss skildrat.

»Och hvad söker du här, gamle vän?» ropade Erik Gyllenstjerna. »Hvad vill du i detta tråkiga Skeninge kloster? Ämnar du för allvar anlägga tonsuren och förvandla dig till en sådan där tråkig persedel, som är helgon eller, rättare uttryckt, spelar rollen af helgon i dagens ljus, men är större syndare än vi världsmän, medan nattens mörker rufvar öfver jorden?... Så dum kan du aldrig vara, vän Erland, fastän du var dum nog i Linköping, då vi sutto där tillsammans på klostrets skolbänkar och i kapp darrade för vår läromästares ferla... Ja, invänd ingenting! Dum *var* du, ty annars hade du naturligtvis icke lärt dig så mycket af det dumma latinet.»

»Ingalunda ämnar jag söka en tillflykt för mina återstående dagar i något kloster, hvarken här eller annorstädes.»

»Nå, hvad är ditt ärende här? Ty då du vid ankomsten icke visste, att jag befinner mig här, vågar jag icke hoppas, att du kommit hit för att besöka mig.»

»Däri har du rätt, ehuru visserligen glädjen att träffa dig skulle hafva förmått mig till denna resa, om jag trott mig kunna här råka den ädle riddaren Nils Eriksson den Höges son... Nej, jag har helt andra syften... Jag är på spaning efter en bortröfvad ungmö...»

»Ah! En kärlekssaga således!... Berätta!... Berätta! Jag är idel öra. Sådant förlorar aldrig sitt intresse för mig... Låt höra!»

Ja, Erland von Segebaden gaf sin vän del af alltsammans. Berättelsen tog lång tid, men Erik Gyllenstjerna var mycket uppmärksam. Det är angenämt att få en så intresserad åhörare.

»Aha!» utropade Erik Nielsen, sedan Erland väpnare tystnat.

»Hvad menar du?»

»Jo, nu förstår jag, hvem det är, som spelar så vackert på italiensk luta med fyra strängar och sjunger som en ängel.»

Erland sprang upp med lif i både ögon och lemmar.

»Du har sett henne?... Sägg!... Du har hört henne?»

»Jag nästan tror, att jag gjort allt detta. Men lugna dig nu och sätt dig ned igen, så skall jag berätta... En tår ur bägaren, gamle vän!... Det går lättare både att tala och höra, om man dricker.»

»Men så skynda dig då!... Skynda dig! Ser du icke, att jag brinner af otålighet?... Du har hört hennes luta... hennes sång?»

»Bevar's, så ifrig du är!... Nå, hör nu!... Jag gick för några dagar sedan ensam i klosterträdgården och jag tror, att det var dagen efter din ankomst hit... Inte kan eller vill jag inför en så gammal och ärlig vän förneka, att jag emellanåt lade mitt öga till någon springa i det eljest täta plank, som skiljer munkarnas trädgård från kvinnornas. Jag har en liten förbindelse med en af de fina små

flickorna, hvilka vistas här såsom lärjungar... och hon kom... Nå, hvad vi sade, det hör icke hit, och det kan du i alla fall få veta en annan gång, men oskyldigt var det alltsammans, ty jag stod på ena sidan af planket och min fagra stolts Görwel på den andra, och det var med nöd vi kunde sträcka händerna så högt upp, att vi fingo växla en handtryckning ofvanom planket... Just då vi voro på det klara med en öfverenskommelse, hvarom du skall få veta mera sedan — just då hördes inifrån nunnornas hus några knäppningar på en luta. Jag lyssnade och glömmar aldrig denna af lutans ljufva toner beledsagade sång, utförd af den allra skönaste stämma...»

»Det är hon!» utropade Erland ifrigt. »Ingen kvinna mellan jordens fyra hörn har en så skön röst som min Ursila.»

»Bah!... Jag ämnade säga, att jag aldrig hört mer än en enda stämma, som är skönare än din Ursilas, och det är min fagra Görwels.»

»Nå, därom må vi nu icke tvista... Vidare, gamle vän! Vidare!»

»Jag minnes ännu tydligt de ord, din Ursila sjöng, men melodien kan jag icke återgifva, ty jag har aldrig kunnat taga en enda ton, hvilken icke varit falsk. Men du skall få höra orden... Vänta nu litet!... Jo!... Nej!... Jo, nu tror jag, att jag kommer ihåg dem fullständigt.»

Öfver soliga berg, genom grönskande dalar
Sänder jag längtande tankarna hän,
Sökande *honom*. Och ofta jag talar
Kärlekens ord till min älskade vän.
Kanske de flyga
Dithän till hans bo,
Honom betyga
Min kärlek och tro.

Molnen de simma på himmelens stig,
Föra till honom en hälsning från mig!
Stjärnorna sakta på himmelen vandra,
Hjälpa oss båda att hälsa hvarandra.

Den unge väpnaren Erland hade åhört denna vers med en andakt, som dess konstlösa beskaffenhet ingalunda förtjänte. När hans vän slutat, utropade han:

»Sjöng hon intet mera?»

»Åhjo, nog sjöng hon ännu en vers, men jag vet icke, huruvida jag bör upprepa den för dig, ty hon ställer i den andra versen sitt tal till en viss Erland, och du kunde ju möjligen blifva svartsjuk, ty du heter ju Edmund...»

»Ingalunda! Ingalunda!... Nog erinrar du dig väl, att just mitt namn är Erland... För all del, om du är min vän, låt mig höra mera!»

»Jaså», sade Erik Nielsen med ett fint leende, »jaså, du skulle heta Erland? Nå, välan då! Hör och låt förtjusa dig!»

Öfver soliga berg, genom grönskande dalar
Flyger min längtan och sväfvar mitt hopp.
Vinden som susar — om Erland den talar,
Rosen, som doftar i svällande knopp
Hviskar om Erland
Och kärlek och tro
Kom då, min Erland,
Mig för till ditt bo!

Sofver jag — ser jag i dröm dina drag.

Vakar jag — flyger emot dig mitt jag.

Tänk, när en gång vi tillsammans få vandra,

Hjärtan, som sökt och som funnit hvarandra!

Erland väpnare var utom sig af hänförelse. Han betvivlade intet ögonblick, att den unga dam, som inne i nunnornas hus med klagande toner sjöng om »kärlek och tro», var just hans egen Ursila. Han ville genast skynda ned till planket mellan munkarnas och nunnornas trädgårdar, liksom om han haft ett löfte om att där genast få höra fortsättningen af sången, och den mera erfarne Erik Nielsen hade all möda att öfvertyga honom om två högst enkla saker, den ena, att klosterjungfrur

icke få sjunga från morgon till kväll, den andra, att försiktigheten bjöd dem att åtminstone vänta, tilldessa aftonskymningen lämnat rum för nattligt mörker och abboten Hieronymus samt alla munkarne och klostrets manliga lärjungar gått att i sömnens armar, i drömmarnas land söka någon ersättning för det vakna lifvets enformiga tråkighet. Det var, såsom också är lätt att förstå, strängt förbjudet för munkarna och lärjungarna af manligt kön att hafva något umgänge med nunnorna och de jungfrur, som i klostret erhöllo sin uppfostran.

Men slutligen lät Erland öfvertyga sig om nödvändigheten att vänta ännu tre timmar, innan de företoge någonting. Vår unge och förälskade väpnare var i hög grad otålig och förmådde icke sitta stilla på sin hårda trästol längre än en eller två minuter i sänder. En inre drift, som han icke förmådde motstå, dref honom oafåtligen upp och tvingade honom att med stora steg mäta cellen på både längden och bredden.

Den muntre Erik Nielsen berättade för honom sin och stolts Görwel Lunges lefnads- och kärleks-saga, men han ägnade endast ett ouppmärksamt öra åt skildringen, så intressant den än i själfva verket var. Ja, den lefnadsglade danske ynglingen gaf honom till och med förtroendet om de planer, som han och hans Görwel uppgjort för att fly från Skeninge kloster. Men ingenting intresserade Erland von Segebaden. Hans tankar rörde sig uteslutande omkring stolts jungfrun Ursila Walschleben. Och då vi ämna i det följande närvara vid denna flykt, anse vi oss nu hvarken behöfva eller böra lämna någon redogörelse för planerna.

Ändtligen var tiden inne. Klockan var elfva på aftonen och månen, som med rätt eller orätt påstås hysa synnerligen stor förkärlek för alla älskande, hade redan hunnit ett stycke upp på det stjärnklara hvalfvet. Vår väpnare hade just dragit

sin hätta upp öfver hufvudet och Erik Nielsen hade just kastat en kappa öfver sina axlar. Båda ämnade nu stiga ned i klosterträdgården för att tillse, hvad som möjligen kunde vara att göra. Men ödet hade beslutat lägga ett litet hinder i deras väg. Så alldeles litet var det dock icke, ty det utgjordes af pater Hieronymus, klostrets abbot, och denne högvärdige person hade icke allenast en storartad ställning såsom ett slags sämre kyrkofurste, utan han ägde jämväl en kroppstygnd, som var imponerande.

Han klef utan någon förutskickad knackning in i Erik Niensens lilla rum och tycktes vara glad att där träffa Erland von Segebaden, d. v. s. pater Johannes, ty under något annat namn än detta senare var vår hjälte icke känd af någon annan inom klostret än den danske ynglingen.

»Så finner jag dig här, broder», sade pater Hieronymus med sin andfädda röst. »Jag har sökt dig öfverallt. Du måste genast besöka mig i min cell, för att med mig diskutera några punkter i läran om nåd och gärningar... Din lärdom kan vara mig till stor nytta, *frater Johannes*... Kom!... Bröderne sitta nu nere i kapellet och åhöra mässan, så att hela vår del af klostret är tyst och stilla och vi kunna ostördt samtala. Det är en viktig lära, den där punkten om nåd eller gärningar.»

Naturligtvis måste Erland väpnare genast förklara sig villig att medfölja. Erik Nielsen kände stor förargelse och dristade till och med spörja:

»Må det icke tillåtas mig att åhöra denna disputation? Läran om nåd eller gärningar har alltid intresserat mig ofantligt. Jag skulle troligen kunna inhämta mycket, om jag finge vara närvarande.»

Abboten Hieronymus tillslöt det ena ögat och såg med det andra skarpt på den unge dansken.

»Du är allt en stor skälm, du!... Men följ

med! Måhända kan du lära dig, huru verkliga män umgås med hvarandra... Kommen!»

Abboten struttade i förväg och de båda ynglingarne följde efter. Vägen gick genom de krokiga gångarna samt trappa upp och trappa ned direkt till abbotens kammare. Där stod redan på bordet det stora vinkruset jämte två bägare. Två efter tidens ringa anspråk bekväma och högkarmade stolar hade blifvit framställda till bordet. Ett fat af tenn hade man också gifvit plats på bordet, och därpå lågo några gröna och några svartblåa drufklaslar, men huruvida dessa blifvit importerade från Frankrike eller de växt i Skeninge klosterträdgårds eget drifhus, därom lämnade abboten Hieronymus ingen underrättelse. Hans uppmärksamhet var utslutande riktad åt annat håll. Med högst egen hand framhämtade han nämligen ur det väggfasta, blåmålade och med granna, röda rosor utpyntade skåpet ännu en bägare — liksom de två andra var afven denna af silfver. Den högvärdige abboten ställde bägaren på bordet, pekade på en stol, hvilken befann sig invid väggen, såg i samma ögonblick Erik Nielsen in i ögonen och sade tämligen sträfft, liksom om han funnit personen öfverflödig:

»*Accumbe in convivio!*»

»*Gratias quam maximas tibi pro tuo summo beneficio ago*», sade den lefnadslustige ynglingen, i hvilkens öra Erland von Segebaden just nyss hade hvikat denna höflighetsfras.

»*Bene!... Optime!* Om du talade så god latin i skolan, skulle du vinna din lärares beröm. Men där är du lat, min gosse! Nå, du har nu bevisat mig, abboten, klosterföreståndaren, att, om du än icke är så särdeles i teoretiskt afseende hemma i latinets gudomliga språk, du åtminstone förstår att i praktiken använda det... Jag har nu slagit i våra bägare, gossar. Gören mig besked som ärliga män!»

Och det gjorde de.

Men vi behöfva icke längre uppehålla oss i abbotens kammare. Angående läran om »nåd eller gärningar» blef högst litet taladt, kanske icke något. Men abboten fick sitt lilla rus för kvällen. Och troligen hade han icke afsett någonting annat än just detta. När Erland och Erik omsider fingo lämna abbotens kammare, hade tiden skridit så långt fram, att midnatten redan för länge sedan var förliden och det redan dagades i öster. Månen, som befann sig i uppgående, då abbotens enskilda dryckeslag började, hade redan öfverskridit zenith och dess bana lutade mot väster.

»Fördöme den abboten!» hviskade Erik Nielsen. »Nu är det för sent att fly i natt med våra älskarinnor... Men det är icke otroligt, att min Görwel ännu väntar... Kom!»

De båda ynglingarne smögo sig på tå ned i munkarnas trädgård, och den danske ynglingen, hvilken kände platsen bättre kanske än själfva pater Hieronymus, ledsagade snart både sin vän och sig själf ned till det plank, som under hela dryckeslaget hade hägrat för Erlands blickar.

Ganska riktigt! Där stod stolts Görwel Lunge på andra sidan, och Erland, som lade sitt öga intill en springa, kunde i henne se en liten och fräknig, rödhårig, men likväl ganska täck kvinnlig varsel, hvilken darrade i alla sina lemmar på grund af nattkylan, men likväl icke hade velat lämna platsen utan att få se och samtala med sitt hjertas vän. Onödigt är att här omtala alla de smeknamn, som Erik och Görwel här gäfvo hvarandra, och lika onyttigt torde vara att i detalj redogöra för Eriks ursäkter med anledning däraf, att han med nära två timmar öfverskridit den för mötet beramade tiden. Nog af — Erik fick förlåtelse, och följande afton klockan tio utsattes såsom den tid, då de två skulle fly. Erland nästan afundades dem

den lycka, de kände, men då de båda två med ifver lofvade hjälpa honom och Ursila, kände han sig något lugnare. Görwel sade godnatt och trippade in. Erik Nielsen sade också farväl för natten och begaf sig till sin bädd. Men likväl stod Erland kvar.

Och han stod där, då det började dagas, ja, solen hade redan öfverskridit horisonten, och ännu hade han icke ens fått den tanken, att han borde söka hvilan. Småningom blef där lif och rörelse innanför klostermurarna. Här och där öppnades ett fönster för att insläppa den friska, sköna morgonluften. Erland stod ännu kvar på samma plats, spejande med trånadsfulla blickar upp till det fönster, som af Görwel utpekats såsom tillhörande Ursilas kammare. Men icke såg han henne. Just hennes fönster förblef tillslutet. Och nu sällade sig ett nytt bekymmer till de andra. Han började frukta, att Ursila blifvit sjuk eller att hon i hemlighet blifvit förd bort från klostret. Och många andra dystra och hopplösa tankar trängde sig på honom.

Det led emellertid framåt morgonen och det blef mer och mer farligt, slutligen alldeles omöjligt för honom att kvarstanna på sin observationspunkt. Visserligen växte en del träd och buskar rundt omkring, men de dolde honom icke fullkomligt för personer, hvilka möjligen vandrade i trädgården. När solen stigit blott något litet upp på fästet, började verkligen den under natten ödsliga trädgården befolkas. Först kom en blek och mager klosterlev med sin stora volym under armen. Han satte sig ned på en gräsvall, där den uppgående dagens stjärna lyste varmast, lade sin bok på knäna, öppnade den och försjönk i sina studier. Därefter visade sig ett par munkar, hvilka sakta skredo framåt vägarna i trädgården och voro fördjupade uti ett, som det tycktes, mycket viktigt och djupsinnigt samtal. En annan munk kom och släpade

med sig ett stort trästycke, hvarmed han slog sig ned på en trädgårdsbänk. Ur träet hade redan börjat framträda ett bildverk, som tydligen skulle föreställa aposteln Petrus. Den bildsnidande munken framtog några större och mindre knifvar, hvilka han lade bredvid sig på bänken. Nu ställde han det fem fot höga ekstycket upprätt mellan sina knän, valde en knif och började snida. Under tiden hade en skara af de manliga klosterlevern kommit in i trädgården under muntert glam och skämt... Med få ord, Erland kunde icke undgå upptäckt, om han nu längre kvarstannade invid planket. Han måste besluta sig till att gå, ehuru han så mycket hellre hade stannat kvar, som han med både ögon och öron förnam, att äfven nunnornas trädgårdsbit började befolkas.

Med tungt sinne vände han tillbaka till klosterhuset och sin ensliga kammare. Men där väntade honom en glad underrättelse. Hans vän Erik Nielsen var där och flög honom till mötes, så snart han trädde in genom dörren.

»Väl mött, Erland!» ropade han lifligt. »Jag har träffat Görwel i dag på morgonen...»

»Träffat Görwel!» eftersade väpnaren. »Huru har det kunnat ske, då så sträng vakt hålles öfver er?»

»Ja, det är nu min och Görwels hemlighet, hvilken du likväl gärna skulle få lära känna, om du kunde hafva någon nytta däraf... Emellertid träffade jag henne, dock endast under ett par minuter, hvilka dock voro tillräckliga för henne att berätta mig en del om...»

»Om Ursila?» utropade Erland med stor ifver och med en blyxt af hänryckning i sina ögon. »Om Ursila? Icke sant?»

»Jo, om Ursila! Görwel, den rara ungen, hade sökt upp Ursila och talat om för henne, att du är här i klostret och att du och jag och lilla Görwel förhafva planer till hennes befrielse. Hon hålles

nämligen instängd och bevakas strängt, så att det icke är henne möjligt att gå ut, men ingen hindrar henne från att i sin kammare mottaga de kloster-elever af det täcka könet, med hvilka hon vill umgås. Hon skickade dig genom Görwel en mängd hälsningar, och Görwel berättade... Men jag låter dig icke veta, hvad Görwel sade, om du spänner dina ögon i mig på det där sättet. Du ser ju ut, som om du skulle blifva vansinnig af glädje.»

»Nej, nej... jag är alldeles lugn. Hvad sade hon?»

»Kan jag lita på, att du icke blir galen, då du får höra det?... Jaså, jag kan! Nå, hon sade sig tro, att Ursila Walschleben är ursinnigt förälskad i dig...»

Erland gjorde höga språng och jublade af fullt hjärta.

»Tyst, människa!... Var stilla! Man kunde höra dig, och farväl då för evigt med alla våra planer... Tyst! Sätt dig! Där kommer någon... Så sätt dig då och se allvarsam och dyster ut, som du plägar... Nu är han här.»

Dörren öppnades och en gammal, gråskäggig munk trädde in för att anmoda »pater Johannes» genast infinna sig hos abboten Hieronymus i och för en lärd undersökning af något ställe i en klassisk författares böcker.

»Då följer jag med», utropade Erik Nielsen. »Jag kan minst lika mycket latin som abboten och den här patern tillsammans.»

»Nej, det låter sig icke göra», var den gamle munkens lugna och kalla svar. »Den högvördige abboten befalldes mig just säga, att om jag träffade eder här, unge man, skulle jag förbjuda eder att följa med och befalla eder att gå till edra studier, som I nu en längre tid hafven alldeles försummat.»

»Den abboten!» brummade Erik Nielsen förargad, men tillade genast: »Gud välsigne honom

ändå, den hedersgubben! Han gaf mig i går kväll ett bastant rus, och...»

»*Vade retro, Satanas!*» ropade munken förfärad och tog några steg baklänges, liksom om han fruktat, att någon smitta skulle utgå från den liflige dansken.

»Nå... blif inte så förskräckt, gamle hedersvän», sade Erik, hvilken fann, att han förgått sig genom att för en underordnad blotta den öfverordnades djupare hemligheter. »Inte menade jag något rus af öl eller vin, inte!... I munkar ären då alltid så korttänkta och enfaldiga. Naturligtvis menade jag ett andligt rus, en själens och alla de andliga krafternas hänförelse, ty i denna mening är det berusande att höra en så from och lärd man som pater Hieronymus utlägga kyrkofädernas skrifter. I går afton utlade han för mig och denne vördige unge pater Johannes några af de kraftigaste ställena hos Gregorius Nazianzenus — just de där ställena, ni vet, där denne med antiariansk nitälskan försvarar Christi gudom. Och så talade han så saftigt och rörande om nåden och gärningarna, att min hänförelse verkligen stegrades till ett bastant andligt rus.»

»*Bene!*» yttrade munken, tydligen fullt belåten med denna förklaring. »Gå nu till edra studier, unge man! I torden en gång kunna blifva ett af kyrkans ljus, om I villen stadga eder... Och I, vördige pater Johannes, följ mig!»

Det var omöjligt att undkomma.

Erland skulle gärna velat tillbringa några timmar i enrum med sin vän Erik för att ytterligare utforska honom och få med honom samtala om stolta Ursila. Ty en yngling, som älskar, njuter all på jorden tänkbar sällhet, när han får samtala med någon om sin kärleks föremål. Och den danske ynglingen skulle, vi måste tyvärr konstatera ett så bedröfligt förhållande, helst hafva tillbringat sin förmiddag i lättja.

Emellertid ringdes nu med klockan, som satt på ena trappgafveln å munkarnas hus, och detta var ett tecken till alla klosterreleverna att samlas i lärosalarna. Erik Nielsen hörsammade kallelsen under högljudt knot, och Erland följde med tyst missnöje den ärevördige gamle patern.

Pater Hieronymus, den högvördige abboten, satt vid Erlands och den vägvisande munkens inträde till honom, i det stora rum, som benämndes *thesaurus librarius* (bibliotek) och hade framför sig uppslagen en handskrift, hvilkens med fint prentade bokstäfver höljda blad han vände med sina korta och feta fingrar. Den munk, som kallat »pater Johannes» till sammankomsten, var i verkligheten en icke mindre viktig person än själfva *bibliotheca prefectus* (bibliotekarien) pater Origenes.

»Ack, unge vän», utropade abboten, när han blef varse den s. k. pater Johannes, »jag behöfver eder lärdom till hjälp för att uttyda detta svåra ställe hos Cicero: *Cygni non sine causa...* ja, ni känner nog stället. Inte?... Jo, det lyder så: *Cygni non sine causa Apollini dicati sunt, sed quod...* hör pater Origenes, gör mig tjänsten att gå ned i lärosalarna och se efter, att ynglingarne och ungmörna icke hafva farit illa med de böcker, som I hafven utlämnat till deras bruk... Man måste se noga till dem. De äro så lättsinniga... *sed quod ab eo divinationem habere videantur, qua providentes...* I borden kanske gå nu genast, pater Origenes!... *providentes quid in morte boni sit...* ja, ja, nu genast, pater Origenes... *Cum cantu et...* det bör förrättas, innan lektionerna börja, på det intet må försummas af den fastställda skoltiden... *cum cantu et voluptate moriantur...* Nå, ändtligen gick han, den gamle, hederlige stollen... Nu, min unge vän, kasta vi till sidan både Cicero och den där fågeln, som kallas *cantator cygnus funeris ipse sui*. Jag har i min ensliga

kammare ett par stekta hjärpar, som jag har lust att dela med eder, pater Johannes, ty I hafven vunnit mitt hjärta . . . En enda stekt hjärpe är bättre än alla simmande svanar.»

Så snart *bibliotheca præfectus* hade på sin väg till lärosalarna hunnit så långt, att hans steg icke hördes inne i biblioteket, smög sig abboten Hieronymus ned till sin cell, och med honom följde den s. k. pater Johannes. Denne hade i själfva verket ingenting emot en god frukost i abbotens sällskap, ty dels var Erland väpnare hungrig (hos unga människor inträffar sällan, att kärleken fördrifver matbehovet) och dels var Hieronymus en mycket angenäm bordskamrat.

Med stor omtanke lade abboten bommar och lås för sin kammardörr. Och snart sutto de vid ett väl dukadt bord, där hvarken mat eller dryck saknades. Där lämna vi dem nu och tillfoga endast den anmärkningen, att frukosten räckte ännu länge, sedan klostrets munkar och nunnor i deras från hvarandra skiljda refectorier hade förtärt den af kokta grönsaker och kalltkällvatten bestående middagsmåltiden.

Vi måste nu gå att göra bekantskap med Skeninge nunnors föreständerska, den högvördiga abbedissan fru Brita Enarsdotter, inom klostret benämnd syster Lactantia. Riktig abbedissa var hon nu egentligen icke, ty abboten Hieronymus var naturligtvis klostrets högste föreståndare, under hvilkens lydnad äfven stodo både hela nunnornas afdelning och dess föreständerska. Men af en icke ovanlig kristlig höflighet och måhända äfven för att genom smicker mildra den barska kvinnans vresighet, kallades hon inom klostermurarna allmänt »fru abbedissan». Vi hafva ock i en af de föregående afdelningarna af denna skildring bemärkt, att dylikt smicker icke var alldeles ovanligt på den tiden mellan dessa »åt Gud invigda» kvinnor, som eljest påstodo sig icke sakna »världen och de ting, som

i världen äro». Fru Ingegerd Knutsdotter, den goda vännen och barndomslekkamraten till drottning Margaretha Waldemarsdotter, lät kalla sig »abbedissa öfver Vadstena kloster» redan många år, innan hon år 1388 blef högtidligen vigd till detta ämbete.

Vid sjutiden om aftonen samma dag, då Erland under sin förklädnad såsom pater Johannes deltog i abbotens lukulliska frukost, satt öfvermälda fru Lactantia i sitt arbetsrum. Solen tillryggalade nu med rask fart den sista fjärdedelen af sin bana för den dagen, och dess snedt fallande strålar belyste abbedissans gråa hår och lekte bland rynkorna i hennes gamla ansikte. Det var ett af dessa anleten, som ännu på ålderdomen bibehålla en viss skönhet och om hvilka, då man ser dem, man alltid känner sig böjd att utropa: hvad dessa drag månne hafva varit öfverraskande sköna i deras ungdomsfriskhet! Den äldre frun — hon hade säkerligen sett mer än sjutio vårar knoppas — behöll spår af sin förgångna fägring öfverallt utom i — ögonen. Måhända hade dessa hennes synverktyg i ungdomens dagar haft förmågan att uttrycka kärlekens tysta, men vältaliga språk. Men nu åtminstone i ålderdomens tid voro de isgråa, skarpa och injagande fruktan hos en och hvar, hvilken mötte deras blickar. Hennes dräkt var den i detta kloster vanliga: en svart kjortel, som nästan släpade på marken, var mycket vid och hängde ned i otaliga veck. Däröfvan nedhängde en öfver axlarna kastad kappa utan rynkor eller veck. Den sammanhölls öfver bröstet genom en stor, af trä svarfvad knapp. Öfver hufvudet hvilade ett ungefär ned till armbågarna räckande dok, äfven detta af svart tyg; sannolikt fästes det med nålar i håret, ty eljest skulle det vid minsta rörelse glidit ned och lämnat hufvudet obetäckt.

Gumman sysslade med något handarbete, men

tycktes icke befinna sig rätt väl. Åtminstone kunde man få den tanken, då man såg henne emellanåt häftigt föra handen till den del af kroppen, som har i uppdrag att mottaga och till kött och blod förvandla en människas föda. Samtidigt drog sig liksom ett moln af smärta öfver hennes anlete och de eljest alltid skarpa och vaksamma ögonen liksom domnade. Rundt omkring henne stod en liten skara af nunnor och i klostret uppväxande ungmör, bland dem Görwel Lunge, hvilkens lilla, täcka, fräkniga anlete med de korallröda små läpparna vi nu således äro i tillfälle att betrakta vid fullt dagsljus. Hennes hår var blondt, stötande i rött, men det oakadt var hon en förtjusande liten varelse och, då man såg henne tala eller le, förstod man, huru hon kunnat fästa vid sig den rike unge Erik Nielsens hjärta med så starka och oslitliga band. Gumman Lactantia skulle undervisa dem i det handarbete, som hon hade i händerna, och alla de församlade voro strängt ålagda att noga följa nålens rörelser för att sedan kunna göra detsamma. Görwel Lunge tycktes vara en gunstling hos den gamla frun, ty hon ensam vågade då och då en fråga, på hvilken abbedissans gälla stämma alltid svarade med så stor blidhet, som det för en dylik röst var möjligt. Alla de andra stodo med sammanknäppta händer och andaktsfulla ansikten, men lilla Görwel ensam dristade sig att vara lekfull, sätta sig på en pall vid Lactantias fötter, springa upp, ila fram och tillbaka i rummet och göra en mängd andra ting, hvilka, huru oskyldiga de än i sig själfva voro, likväl stredo mot de stränga klosterreglerna och i all synnerhet voro straffbara, då de verkställdes i den höga fru abbedissans egen närvaro. Men alla dessa småsaker, hvilka skulle åsamkat hvarje annan de allra strängaste förebräelser, lämnades oanmärkta eller till och med belönades med välvilliga leenden, då de utfördes af lilla Görwel, hvilkens rörelser

hade stor likhet med en kattunges, då den befinner sig i sitt mest lekfulla lynne.

Men den högvördiga fru Lactantia var sjuk. Magplågorna tilltogo, och hon måste slutligen upphöra med lektionen. Alla hennes elever med undantag af en enda bortskickades med åtskilliga icke alldeles vänliga ord. Görwel ensam vederfors den nåden att få stanna kvar hos den gamla gumman.

»Mån I ännu illa, goda fru Lactantia?» hviskade Görwel så mildt som en sommarfläkt susar i blommande syren. »Stackars den goda fru Lactantia! . . . Hvad skall jag, fattiga barn, göra för att lindra edra smärtor? . . . Skall jag . . .»

»Vet du, Görwel, jag tror, att paradiset snart upplåter sina portar för att mottaga mig . . .»

»Skulle det icke kunna möjligen vara rådjurssteken, som fru Lactantia förtärde till middag? . . . Jag sade ju, att den aldrig kunde bekomma eder väl . . . Stark mat, sade alltid min far, är liksom en blytyngd i kroppen . . . Ni förstår, goda fru?»

»Kanske har du rätt . . . Jag är böjd för att tro det. Rådjur är min favoriträtt. Kanske jag åt för djärft . . .?»

»Utan tvifvel är det så, fromma fru.»

»Hvad vill du?» skrek i detsamma den »fromma frun» till klostrets allmoseutdelare, hvilken stack hufvudet försiktigt in och endast med stor tvekan lät kroppen följa efter. »Får man inte var i fred? . . . Hvad är ditt ärende? . . . Skynda! Säg ut, så att jag sedan kan slippa se ditt skräpukansikte i min jungfrubur!»

»Förlåten mig min djärfhet, högvördiga fru abbedissa, där nere stå några barn, hvilka säga sig icke hafva ätit någon middagsmåltid . . . Jag ville fråga, om jag får gifva . . .»

»Hafva de icke ätit middag?» utropade Lactantia. »Jag, arma stackare har ätit och ätit för mycket . . . Skicka bort ungarna och säg dem, att de äro afunds-

värddt lyckliga, som ingen middag fått. De må icke illa af öfvermåttnad . . . Du har hört! Bort nu!»

Pater-Allmoseutdelaren gjorde ett knäfall och kysste fru abbedissans hand. Därefter aflägsnade han sig stilla.

»Ö, så jag lider!» jämrade sig abbedissan.

»Stackars fru!» utropade Görwel med ett medlidande, som var väl speladt, om det icke var verkligt.

»Du håller ju af mig, Görwel? . . . Det finnes i världen så få människor, som älska mig. Världen har glömt mig — denna yra värld, där jag en gång var en bland de mest yra!»

»Ack!» suckade Görwel, och tårarna stodo henne i ögonen. »Visst håller jag af er. Tusenfaldigt älskar jag er . . . nej, tiotusenfaldigt eller mera . . . Hvad skall jag göra för att lindra edra plågor?»

»Har du inga droppar? . . . *Utero laboro*. Har du icke i ditt från hemmet medförda skrin någon *liquor stomachicus* eller någon vätska *stomacho firmando*? Magdroppar, menar jag.»

»Jo, visst har jag det! Skall genast skynda efter dem. Kan jag lämna eder ensam några ögonblick, fromma fru?»

»Jag tror nog det med helgonens bistånd. *O, culpa mea!* Skynda dig, snälla Görwel! . . . Dröj icke! . . . *Pater peccavi* . . .»

Lilla Görwel var icke alldeles så snäll, som fru Lactantia inbillade sig. Det var utan tvifvel — ty häfderna konstatera det obevekligen — hon, som i såsen till den gamla abbedissans rådjursstek hade blandat någon vätska, hvilken kom den gamla frun att *laborare stomacho*. Och med huru stor skyndsamhet hon än, så länge fru Lactantia kunde se henne, trippade ut, stannade hon i det utanför belägna galleriet, så snart hon hade tillslutit dörren till den högvördigas enskilda rum.

»Skall jag? Skall jag inte?» hviskade hon för

sig själf, då hon såg sig ensam därute i det långa galleriet, som nu i skymningsstunden låg i halfmörker. Därunder trefvade hon i sin klädningsficka och hittade omsider, efter mycket sökande, en liten flaska af bränd lera. Hon lyfte flaskan upp till sina små, lifliga ögon, för att bättre kunna läsa inskriften på den hvita pergamentslapp, som blifvit häftad vid flaskans hals. »Skall jag? Skall jag inte? . . . Det är synd om gamla frun . . . Men min Erik är mig så kär. Och dessutom kan jag befria Ursila . . . Nej! . . . Jo! . . . Skall jag? . . . Skall jag inte? . . . Jo, jag gör det. Gamla frun skall dessutom icke hafva någon annan skada där-af, än att hon får en grundlig sömn, under hvilken rådjurssteken förmodligen lyckligt smälter . . . Skall jag? . . . Skall jag inte? . . . Jo, jag gör det . . . Och nu torde så lång tid hafva förflutit, att hon kan tro mig hafva varit i min egen kammare och hemtat denna lilla kära lerflaska . . . Jag må gå in . . . Skall jag? Skall jag inte? . . . Jo, jag skall.»

Och in rusade hon med en snabbhet, som var ämnad att stärka »gamla frun» i den öfvertygelsen, att Görwel icke försummat en enda sekund på vägen. Och fru Lactantia, denna abbedissa, som älskade rådjursstek mera än allt annat godt i himlen och på jorden, fick hela den lilla lerflaskans innehåll. Görwel satte sig på en pall vid sidan af hennes säng. Gamla frun bad tre eller fyra pater-noster, men tappade därefter radbandet och föll i sömn.

»Sömdrycken har gjort sin verkan», sade Görwel sakta, under det att hon ömt ordnade kuddarna under den högvördigas hufvud. »Nu vaknar hon icke förr än efter tjugofyra timmar. Vi hafva således icke att frukta henne . . . Vägen till flykt är fri . . . Skall jag fly med min Erik? . . . Skall jag? . . . Skall jag icke? . . . Jag tror, att

jag gör det, ty han är mig så kär... Men likväl, hvad skola mina fränder säga? Och hvad skola min far och min mor, som hvila i grafven, säga, om de se det från deras himmel?... Skall jag?... Skall jag icke? Jo, nog gör jag det alltid, då jag nu på samma gång kan utplåna den möjligen därvid häftande synden genom den goda gärningen att befria Ursila Walschleben... Skall jag? Skall jag icke?...

Sedan den godhjärtade lilla ungmön hade ordnat på bästa sätt omkring den gamla kvinnan, lämnade hon rummet. Hvarmed hon tillbragte tiden till klockan tio, det är icke med visshet känt, men man torde kanske få sluta sig därtill af den omständigheten, att hon icke infann sig alldeles ensam vid mötesplatsen därnere i rågången mellan munkars och nunnors trädgårdar, då mötestiden var inne. Vid hennes sida i det daggiga gräset stodo åtskilliga små knyten, väl stoppade väskor och annat sådant, som en ordningsälskande flicka måste hafva med sig på en resa.

»Skall jag?... Skall jag icke?...» hviskade hon till sig själf.

»Jo, visst skall du», svarade nu en manlig röst från plankets andra sida. »Kan aldrig komma i fråga annat!»

Görwel borde hafva väntat sig detta, men ändå blef hon mycket förskräckt och upprepade ännu en gång de svårlösta frågorna... Men sedan sade hon:

»Är det du, Erik?»

»Ja visst!... Gud och alla helgon välsigne dig, du trofasta och ordhålliga lilla tös!... Men hvar är stolts Ursila? Här står hennes vän Erland och brinner af otålighet.»

»Skall jag?... Hon är i sin kammare... Skall jag inte?... Man bevakar henne noga... Skall jag?... Den där munken, som förde henne hit,

har låtit lägga sin bädd utanför hennes dörr... Skall jag inte? Skall jag? Där sover han... Skall jag inte? Fönsterna äro försedda med galler, tjocka järnstänger, satta i kors och med lika tjocka järnringar kring alla sammankomsterna... Skall jag?... Skall jag inte?... Omöjligt att bryta sig in genom fönstren... Skall jag?... Enda vägen är genom dörren, framför hvilken pater Herbestus har lagt sig till ro.»

»Knäfveldet!» brummade Erik Nielsen. »Hvad säger du om saken, Erland?... Skola vi uppskjuta företaget en dag?»

»Icke en timme!» förklarade Erland väpnare bestämdt. »Icke en minut!... Låtom oss utan dröjsmål begifva oss dit! Det skall storligen fågna mig att få se den pater Herbestus i ansiktet och lära känna, hvem han i verkligheten är.»

Nu uppstod en stunds liflig, med hviskande röster förd öfverläggning. Man kom öfverens om att storma jungfru Ursila Walschlebens kammare, men de två ynglingarne, hvilka sins emellan fattade detta beslut, visste icke hvarken någon väg dit, ej heller huru saken borde utföras.

»Jag vet det», kom Görwel dem till hjälp. »Om I blott kunden klättra öfver planket och komma hit in!...»

Erik Nielsen skyndade efter en steg, och med tillhjälp af detta nyttiga redskap förflyttade de båda ynglingarne sig flinkt öfver till plankets andra sida, där Eriks första göromål blef att taga lilla Görwel i famn.

Emellertid var nu en bråd tid. Man fick icke förspilla minuterna med smekningar, som utan skada kunde uppskjutas, till dess flykten ur klostret blifvit utförd. Görwel lämnade sina knyten och väskor, skyndande före de båda ynglingarna. I häfderna kunna vi icke finna några fullt tillförlitliga vittnesbörd till belysande af de viktiga frågorna, huru

många dörrar de genomstego, huru många trappor upp de vandrade, huru många de trappsteg voro, som emellanåt ledde nedåt eller huru långa och huru många de korridorer och gallerier voro, som våra äfventyrare under den fagra Görwels ledning genomvandrade. Men säkert är åtminstone, att de om några minuter befunno sig i mörkret på en plats, där Görwel förmanade ungersvennerna att gå mycket tyst, emedan pater Herbestus borde ligga alldeles i närheten.

Nu visste ynglingarna, hvad de hade att göra. De lade sig ned på marken och började krypa framåt, men Görwel kvarstod, darrande och hviskan för sig själf: skall jag? ... skall jag inte? En och hvar af de framkrypande unge männen bar i sin högra hand ett sammanrulladt rep... Tystare smyger icke ett rödskinn genom snåren i vildmarken, än dessa ynglingar smögo framåt i korridoren. Erland var den förste, som med sin trefvande venstra hand kände en del af »paterns» lekamen... Utan att gifva ett enda ljud ifrån sig, störtade han öfver Herbestus, som låg i djup sömn. Erik Nielsen, hvilkens öron buro honom tillräckligt vittnesbörd om, huru sakerna stodo, kom till hans hjälp, och det drog icke om en minut, förrän »pater Herbestus» var bunden och en duk instoppad i hans mun såsom kaffe.

Under tiden stod Görwel kvar på sin plats och bad ifriga böner till alla helgon och heliga scriptafäder om en lycklig utgång, under det att emellanåt de två brydsamma frågorna: »skall jag? skall jag inte?» inblandades i bönerna.

Tio minuter senare hade man burit den motståndslöse Herbestus ned till planket, där Görwel hade sina knyten och väskor. Men här var ånyo en öfverläggning af nöden. Allra först gällde frågan, huru man skulle komma ut ur klostret. De murar, som omgäfvade det i dess helhet, voro mycket

höga, nära åtta alnar. Man försökte öfverstiga dem med hjälp af den stege, som befordrat öfvergången, då det endast gällde det fyra alnar höga planket. Det var omöjligt... Och dessutom hade svårigheterna ökats, därigenom att sällskapet bland sig upptagit den fångne s. k. pater Herbestus. Erik Nielsen föreslog att lämna honom bunden kvar i klosterträdgården, men därom ville Erland von Segebaden icke höra talas. Vår hjälte hade en aning om, att denne man var hans och hans familjs dödsfiende, och han ville se hans anlete, innan han började med sig själf öfverlägga om, huruvida fången skulle släppas lös eller icke. Görwel förenade sina öfvertalningar med Eriks.

»Tala mig icke i det sinnet», svarade Erland väpnare med detta lugna och bestämda tonfall, som bevisar, att ingen ändring är möjlig. »Jag vill veta, hvem han är... Jag nästan är böjd för att tro, att han står i förbund med min moders mördare. Hon föll för en förgiftad pil därhemma på Käggholm.»

»Då veta vi intet råd», förklarade både Erik och Görwel. »Och likväl hafva vi redan gått så långt, att vi svårligen kunna vända om... Goda råd äro mycket dyra... Jag vill skänka hela min gård Skifve till Ribe kloster, så snart jag blifvit myndig», försäkrade Erik Nielsen med stor ifver, »om vi kunde till det priset erhålla ett godt råd.»

»Och hvar skulle då du och jag bo, sedan vi blifvit förenade med hvarandra genom äktenskapets heliga sakrament?» frågade lilla Görwel, icke utan ett oskyldigt koketteri.

»Vi skulle alltid hafva kvar gårdarna Danstorp och Thimm», var Eriks lugnande svar, »och om de icke skulle räcka till att föda och kläda oss, så får min kära bror Knud, hvilken innehar hufvudgårdarna Aagaard och Restrup, vara god och sända oss några skärivar af sitt öfverflöd.»

»Om vi endast vore på klostergården», inföll Erland, »skulle vi väl hitta något godt råd, men jag känner icke vägen.»

»Den känner jag», förklarade Görwel muntert.

Hon hopsamlade sina af daggen fuktade tillhörigheter och trippade framför de unga männen, hvilka buro sin fånge och endast långsamt kunde följa. Några nervösa sprittningar i den fångnes lekamen bevisade, att han nu åtminstone var vaken och att hans hela diktan och traktan gick ut endast på att göra sig lös och ledig. Hans bemödanden i denna riktning ledde emellertid icke till något bättre resultat, än att Erik Nielsen, som bar karlens nederdel, knep ännu fastare grepp omkring fångens ben, en åtgärd, hvilken icke kunde annat än tillfoga honom någon smärta. Men kafveln förhindrade alla verop. Och väl var detta, ty ett enda sådant rop skulle, när det skallat i den tysta natten, hafva väckt hela klostret.

På något afstånd från porten, som ledde ut till Skeninge stad, nedlades bördan, och bärarne drogo några djupa andetag.

»Nå, hvar äro nu de goda råden, Erland?» sade Görwel.

»Jo, mina råd äro dessa, att vi låta fången ligga här, medan vi följas åt tillbaka till Ursilas kammare, hämta henne och bära henne hit... Eller ännu bättre — I två kunnen söka henne, medan jag talar några förtroliga ord med brodren- portvaktaren.»

Lång tid till öfverläggning fanns icke. Erik och Görwel gingo bort med skyndsamma steg, för att uträtta det lämnade uppdraget. Under tiden hade Erland nalkats portvaktarekojan.

»Låt upp porten för mig!» befalldes han, sedan det omsider hade lyckats honom att väcka den sofvande vaktaren. »Jag vill ut.»

»Det hör jag väl... Men hvem är du?» brum-

made den i sin sömn störde mannen, medan ett lätt prasslande förrådde, att han var sysselsatt med att kläda sig. »Aldrig får man sofva. Alltid skall en stackars portvaktare stå på tå för alla...»

»Nå, är du snart färdig?»

»Genast!... på ögonblicket!... Men hvem är ni egentligen?» sporde portvakten, som nu kommit ut.

»Dukänner mignog, om du blott får se mitt anlete.»

»Då måste ni vända det så, att månen belyser det.»

När denna manöver blifvit verkställd, utropade klosterkarlen:

»Pater Johannes! Gud och alla helgon signe ers vördighet! Ämnar ni nu lämna oss?... Jag skall genast öppna... på ögonblicket... strax!»

»Har du nyckeln, min vän?»

»Ja, visst har jag den! Hvem skulle väl hafva den, om icke jag. Förr brukade alltid klosterportarnas nycklar aflämnas till värdig fader abboten hvarje kväll en timme efter solnedgången, men den högvördige abboten Hieronymus har befriat oss från detta besvär.»

»Så mycket bättre!» tänkte Erland, men högt tillfogade han: »Det var en konstrikt smidd nyckel... låt mig betrakta den... den är förfärdigad af en mästern... hvilken omsorg! hvilken finhet i smaken!... hvilken öfverlägsen konstskicklighet i utförandet!»

Erland vände och vred nyckeln på alla möjliga sätt, för att låta månskenet falla på den. Just då portvakten vände sig om ett ögonblick, begagnade Erland tillfället och utbytte den nyckeln mot en annan, som han framhämtade ur något under kåpan befintligt gömställe, och detta utfördes så snabbt och med så stor skicklighet, att brodern portvaktaren icke anade något svek, när Erland nu räckte honom den falska nyckeln under förnyande af sitt beröm öfver det konstrika smidet.

»Skolen I nu lämna oss?» sporde klostertjänaren, medan han med den falska nyckeln i handen närmade sig porten.

»Ingalunda, gode pater Basilius, ingalunda! Jag har endast ett litet ärende inne i staden och kommer tillbaka inom ett par timmar.»

»Aha!... Jaså!... Hm! Ungt blod! Vackra ungmör! Ha, ha, ha!»

Basilius stack nyckeln till låset, men den ville icke gå in. Han lutade sig ned, men det gick icke bättre. Han tryckte af alla sina krafter, men alla bemödanden voro fåfänga.

»Jag begriper icke», brummade han, »hvad som kommit vid låsen... nyckeln plägar eljest gå in med stor lätthet.»

Han gjorde ännu ett försök. Samma resultat!

Nu började han lyfta upp nyckeln i månskenet och närmare betrakta den, vändande den upp och ned och på båda sidor. Till en början sade han ingenting, men slutligen kom det:

»Jag månde hafva vid aftonmåltiden i refektoriet förväxlat nyckeln med brodern Justini nyckel. Han är, som I kanske veten, portvakt vid den andra klosterporten.»

»Jag känner honom icke», sade Erland menlöst.
»Men...»

»För helgonens skull och om I ären min vän, pater Johannes, så förtäljen icke detta för abboten Hieronymus... Det månde hafva gått till på det sättet, att nycklarna som vanligt lågo bredvid hvarandra på bordet och att både brodern Justinus och jag vid bortgåendet fattat orätt nyckel... men vänta! Jag skall skynda till den andra porten och rätta misstaget.»

I nästa ögonblick var den så kallade Basilius borta, och Erland väpnare önskade af allt hjärta, dels att de af honom utlofvade fem minuterna måtte utsträckas till femton, och dels att Erik och

Görwel måtte anlända med den befriade Ursila, innan pater Basilius hunne komma tillbaka. Han skyndade själf att möta de väntade, och stor var hans glädje, då han efter några ögonblick slöt Ursila i sina armar. Det skulle vara fåfängt försöka skildra den ömsesidiga glädjen eller på ett tillfredsställande sätt återgifva ord, som skulle synas sakna all betydelse, då vårt språk icke äger uttryck för de suckar, de utrop, de blickar, som växlades. Visserligen hade Erland och Ursila aldrig någonsin talat hvarken till hvarandra eller till någon annan ett ord om kärlek, men det föreföll så naturligt, att de nu, då Ursila blifvit befriad ur denna fara, föllo i hvarandras armar.

»Det är visserligen bra», brummade Erik Nielsen, »och om vi hade tid därtill, skulle jag sannerligen med min lilla Görwel upprepa samma ömma scen. Men Erland, vi måste skynda oss. Midnattsstunden är inne och...»

»Ack ja, du har rätt, kära Erik, och dessutom är förmodligen pater Basilius snart tillbaka med portnyckeln... Ha, ha, ha!»

»Hvad nu?... kan icke porten öppnas?»

»Jo visst!... Jag har den rätta nyckeln i min ficka, medan portvaktaren söker efter den i fjärran... Ja, ja, det där skall jag berätta dig en annan gång, när vi hafva tid därtill... Hjälp mig nu att bära vår fånge! Här ligger den s. k. Herbestus. Raska tag!... Snabba steg!...

Vi behöfva icke närmare skildra, hurusom våra vänner kommo ut ur klostret. Erland hade ju portnyckeln i sin ficka, och han försummade icke att utifrån stänga porten och taga den så konstrikt arbetade nyckeln med sig. Han hade ju gifvit pater Basilius en annan till ersättning, hvilken var minst lika konstrikt gjord, om den också var obrukbar för brodern portvaktaren i Skeninge kloster.

En timme efter midnatt anlände våra vänner

utanför den hederlige Ingemund Hattmakares hus — alla i godt skick, nämligen två ynglingar, två ungmör och en till både armar och ben bunden krigsfånge, hvilken någon tid hade gått under det i klostret på Gråmunkeholmen hedrade namnet Herbestus. — Ingemund Hattmakare låg i sin lugna sömn vid sin hustrus, Ingegerd Hattmakerskas, sida. Plötsligt vaknade han vid ett bultande på hans port, och som han nu länge hade hvarje natt väntat vår Erland och naturligtvis insåg, att ingen kund vid denna tid på dygnet sökte en hatt i hans väl försedda bod, sprang han med stor skyndsamhet upp från sin bädd, och lika flink var han i fråga om att kasta på sig några kläder. Och snart stod han nere vid porten, ropade, fick tillfredsställande svar och öppnade för våra vänner. Hela huset var mörkt, ty man »brände icke ljus» om natten på den tiden. Det ansågs vara för dyrt, och dessutom var det alldeles onyttigt, emedan den tidens människor åtnjöto en bättre sömn om nätterna än vår tids. De jäktades icke ens hundraleden så häftigt i kampen för det, som kallas dagligt bröd. Därför tog man också allting med större lugn, blodet blef aldrig eller nästan aldrig satt i jäsning genom förhoppningars svikande i affärssaker. Därför sof man godt, bättre än i senare och mera nervösa århundraden.

»Kommen I då ändtligen tillbaka, Erland väpnare!» ropade den hederlige Ingemund Hattmakare, sedan han lyckats vid glödena i stekarehusets spis tända ett tjockt talgljus och med detta i handen återkom till säterstugan, dit han i mörkret infört sina främmande. »När ni gick härifrån, bad ni mig vaka hela natten för att taga emot er. Jag vakade den natten och flera af de följande, men ingen väpnare kom där, sedan hafva tre hela veckor förflutit. Och nu när jag icke väntade mig någonsin mera här i lifvet få se eder, så kommen I...

men varen välkomna i alla händelser!... Jag är förtjust... har ett tillräckligt förråd af kammare och matvaror... Men hvem är den där bundne mannen i munkkåpan?... Jag hoppas, att det inte må vara den gode abboten Hieronymus, min gode vän, som ofta tittar in till mig och dricker sin mugg i mitt sällskap som en vanlig människa... Jag hoppas sannerligen inför alla helgon, att det icke må vara han.»

»Nej min hederlige vän, det är ingalunda den fromme Hieronymus», svarade Erland, under det han kastade sin munkkåpa bort i en vrå, »men ingalunda vet jag, hvem han är. Han kallade sig pater Herbestus, då jag senast såg hans fula ansikte, men nu vilja vi se till, hvem han är.»

Under tiden hade äfven Ingegerd Hattmakerska kommit tillstädes. Hon hade hört Ursilas och Görwels röster, och det var naturligtvis för henne såsom äkta maka omöjligt att lugnt stanna kvar i sin bädd och försöka somna igen, då hon visste, att hennes äkta man, som försvurit sig till henne för hela lifvet, sällskapade med andra kvinnor. Men den ärlige Hattmakaren förklarade nu för sin gemål hela saken, och gumman tog med sig Ursila och Görwel in i de inre gemaken, så att männen blefvo allena.

»Aha!» sade Erik Nielsen, medan han låg på sina knän i ändamål att lösa »Herbestus» från hans band och bojor, »aha, han har ett svärd under kåpan och en dolk... och är klädd i pansarskjorta. Jo, du är just en skön munk, du! Men vi skola hindra dig från att anställa skada med de där leksakerna, som så föga anstå din andliga dräkt.»

Naturligtvis blef den s. k. Herbestus afväpnad, innan man släppte honom lös och reste honom upp samt tog kåpan af honom. Framför våra vänner stod han nu blottad och tedde sig som en i ridderlig dräkt klädd person med sporrar på fötterna,

rödt och vildt växande skägg samt en ganska korpulent gestalt.

»Den där har jag aldrig tillförne sett», sade Erland, sedan han en stund betraktat sin och Ursilas fiende, hvilken stod stum och blickade dystert framför sig.

»Aldrig jag heller!» försäkrade Erik Nielsen. »Ja, jag må tillägga, att jag aldrig skådat ett så elakt och fult ansikte. Hans mun liknar en ilsken hästs, och hans ögon lysa som tjurens i de vreda stunderna... tjurens vreda stunder, menar jag. Fy! Det var en ful och vederstygglig resenär. Det måtte vara en tysk, en hättebroder. Så kan aldrig en svensk man se ut.»

Den s. k. Herbestus stod stum.

»Men jag tror mig känna honom,» inföll Ingemund Hattmakare. »Heter du icke Klaus Nyendank?... Hva'sa'?»

Fånge kastade en skygg blick på Skeningeborgaren, men hvarken svarade eller rörde en lem eller förändrade ett anletsdrag.

»Jo, du heter Klaus Nyendank, du», återtog Ingemund. »Jag känner dig fullväl. Du har varit här tillförne, och ett föga aktadt namn lämnade du efter dig... Hvar är Blanka Härvedsdotter, vår svärdfejares enda barn, som du lockade med dig, då du rymde? Och hvar äro mina hundra mark silfver, som du lånade? Ah, din skurk!»

»Lugnen eder, vän Hattmakare», sade Erland, hvilkens ansikte blifvit dystert och blekt. »Visst skolen I få igen edra hundra mark. Men sägen mig... är den där karlen verkligen Klaus Nyendank?»

»Lika visst, som jag lever!»

Erland sjönk tillsammans och skulle hafva fallit till golfvet, om icke en högkarmad stol händelsevis hade befunnit sig bakom honom.

»Min moders mördare!» utropade han.

Den fångne kastade ännu en skygg blick ur sina listiga ögon, men denna gången riktades den icke åt Ingemund Hattmakare, utan på Erland väpnare.

Efter Erlands sista utrop blef det tyst i salen, ända tilldess väpnaren sprang upp och ropade:

»Här står min moders mördare inför mig. Från kronan af ett träd i vår trädgård på Käggholm afsköt han en förgiftad pil, som skänkte henne döden. Min far och jag drogo ut för att söka mördaren. Med knapp nöd undflydde han oss och lyckades komma in i Stockholm några minuter allenast före oss och våra svenner. På Stockholmen förlorade vi spåret, och fastän vi sökte både dag och natt, lyckades vi icke finna honom. Nu hafva Gud och helgonen hört mina böner och oförmodadt gifvit honom i mitt våld... Vänner, skall jag hugga ned honom?»

»Inte i min sal... inte här!» ropade Ingemund ängsligt. »Då blir min hustru Ingegerd ursinnig för blodfläckarnas skull... Hugg gärna ned honom! Han har bedragit mig på hundra mark, men inte här... inte inne i salen... Ut på gatan med honom!»

»För min del», inföll nu Erik Nielsen, »är jag böjd för att tro, att vi icke böra förifra oss. Att karlen är en bof, det står skrifvet på hans ansikte med outplånliga bokstäfver. Men... men jag anser klokast, att vi först låta din far veta om detta. Vi kunna nog få en sven här i staden, som mot goda ord och hederlig ersättning rider till Stockholm med ett bref...»

»Det skall jag skaffa», ropade Ingemund Hattmakare upprepade gånger. »Jag skall göra allt, men blott — därom ber jag — inga blodfläckar på furutiljorna i säterstugan, ty då får jag ingen husfrid på många år... En sven skall jag anskaffa.»

»Nåväl då», återtog Erik Nielsen, »låtom oss

då vänta med hans affifvande, till dess din far hinner ankomma.»

»Men vi kunna icke stanna så länge här.»

»Och hvarför icke?» sporde Ingemund. »Mitt hus står till eder tjänst från grunden ända upp till takåsen med allt hvad däruti är... Dröjen... dröjen ju längre, dess bättre! Jag behöfver då icke sakna sällskap, när jag om hvardagarna sitter vid mitt ölkrus eller på helgdagar tömmer min lilla bågare kosteligt vin... Dröjen här! Inte ens en råtta i hela Skeninge skall få veta, att I finnas här under mitt ringa tak.»

»Där hör du själf», sade Erik till Erland.

»Nå, men hvar skola vi under väntan på min ädle fader, den kække riddaren Albrecht von Segebaden, dölja den där mördaren, som jag redan nu skulle hugga ned, om jag vore med honom ensam?... Hvar?... Han är så listig, att han bryter sig ut, hvarhelst vi än må sätta honom. Min far har i forna dagar haft honom fången och förnummit hans konst att göra sig fri...»

»Ingenting annat!» ropade Ingemund Hattmakare med själfbehag. »Jag har en källare, i hvilken jag kan förvara honom lika säkert, som om han sutte under tornet Kärnan på Stockholmen... Lämna honom bara åt mig!»

»Och I kunnen ansvara för honom? Jag vill minna eder uppå, att han är min moders mördare och att han på intet villkor får slippa lös, förrän min fader kommer.»

»Jag ansvarar för, att han icke flyr.»

»Nåväl, jag tror er, vän Ingemund! I hafven hittills bevisat eder såsom en pålitlig och hederlig man. Och I hafven hulptit mig tillförne. Viljen I ansvara för, att han finnes här, då min fader anländer från Stockholmen, så må han lämnas i eder vård... Vi skola sedan se till, att alla nödiga åtgärder vidtagas, ty karlen är en farlig skälm, den

farligaste näst Bernhard den Långe, som någonsin från landet på andra sidan hafvet blifvit utsp... , nej, jag menar blifvit af farkost hit till landet befordrad... Nu vill jag emellertid säga, att jag måste i morgon tidigt, innan solen stigit upp och bröderne därborta i klostret kommit på benen, begifva mig härifrån med stolts Ursila »

»Men... men hvarför?» sporde Erik Nielsen.

»Jag måste föra stolts jungfrun till drottningen, som antagligen flydde till Vadstena. Icke gör jag det gärna, men min plikt är sådan. Jag står i ogunst hos Margaretha, men detta får och skall och kan icke hindra mig att göra, hvad plikten bjuder. Sannolikt kommer drottningen att för evigt skilja mig från mitt hjärtas älskling, men jag måste utföra min plikt, äfven om den kännes tung. Svika ett ord vill och kan jag aldrig.»

»Nå, så far då!» sade Erik.

»Stannar du kvar, d. v. s. du och Görwel?»

»Tills vidare stannar jag här för att hafva ett öga på den där bofven. Det skulle förströ mig att motverka en hättebroders planer till flykt eller hugga ned honom, om jag skulle finna honom på villovägar. Vår vän här, som du säger vara Ingemund Hattmakare, har ju lofvat att dölja oss, så att de spanare, som möjligen utsändas från klostret, icke skola finna oss här... Allt är då godt och väl. Jag stannar.»

»Och det skolen I icke ångra, unge herre, hvilkens namn jag hoppas få framdeles veta, hvarken I eller den ungmö... Görwel kalladen I henne... som står under ert beskydd. Endast namnet Görwel skulle vara tillräckligt att fästa mitt hjärta vid eder, ty Görwel hette min egen mor och samma vackra namn bars af min farmoder och af hennes mormoder före henne... Jaså, edert namn är Erik... nåväl, herr Erik, vi skola dricka mången god bågare tillsammans, medan vi afvakta Erland väpnares återkomst och hans faders ankomst från Stockholm...»

»Låtom oss då vara öfverens om detta!» återtog Erland. »Men nu skola vi föra vår dyrbare fånge ned i källaren och installera honom där.»

Nå, Erland och Erik grepo Klaus Nyendank och förde honom med sig. Själfva följde de efter den redlige Hattmakaren, som småningom steg djupt ned under jorden på trappor af sönderbilade och ohuggna gråstensflisor. Slutligen anlände sällskapet till en dörr, framför hvilken lågo ett par eller tre grofva järnbommar.

»Det där duger, du!» sade Erik till Erland, på samma gång han pekade med den lediga handen på de grofva järnstängerna. »Hvad har du tillförne haft i den här källaren, redlige Hattmakare?»

»Jag har förvarat rötter och kål i hålet», genmålde denne, under det att han lyfte af järnbommarna. »Allt det här befinner sig ännu i samma skick, som då jag för många år sedan öfvertog gården efter min svärfader. Sannolikt har lokalen i forna tider blifvit mer än en gång begagnad såsom fängelse för tillfångatagna ovänner...»

Vidare behöfva vi icke säga, än att Erland öfvertygade sig om, att »hålan» icke hade något fönster, utan endast en smal glugg, genom hvilken knappt en råtta skulle kunna tränga sig fram, samt att maten kunde räckas fången genom en på dörren anbragt liten lucka.

Våra vänner stego återigen upp i säterstugan, men när tiden lidit så långt fram, att solen redan nalkades synranden i öster och morgonrodnadens purpur spred sin härliga glans öfver de trakter, från hvilka man i Skeninge väntade dagen, redo Erland väpnare och Ursila Walschleben ut från Skeninge och togo den väg, som enligt deras mening ledde närmast till Vadstena.

Då låg stolts Görwel och upprepade i drömmen sitt: »Skall jag? ... skall jag inte?»

ADERTONDE KAPITLET.

Abboten Bertoldus, »värdig fader i Gudi».

På vägen, som förde en resande från Motala till Fogelsta, uppträdde en höstdag vid middags-tiden ett mycket lysande och präktigt utstyrdt sällskap. Himlen var mulen och molnen uppsögo girigt all den värme och största delen af det ljus, som de ännu vid denna årstid värmande solstrå-larna eljest skulle hafva utspridit öfver jordytan i dessa nejder. En kall och nästan isande vind kom från Vettern och skakade ned de gulnande löfven från trädens kronor, där de hade under sommar-månaderna fullgjort värfvet att fåna människor och djur med sin friska grönska och sin svala skugga. De resande funno det kyligt och svepte omsorgsfullt in sig i sina kappor.

Vi nämnde, att följet var lysande, och våra läsare måste medgifva sanningen däraf, då vi om-förmäla, hvem den resande var, som förde det med sig.

Den förnämste i sällskapet var tydligen en medelåldrig man, hvilkens ansikte företedde en icke vanlig skönhet. Man skulle till och med hafva betraktat det med välbehag och känt sig dragen till den förnäma personen, om icke i hans gråa ögon hade visat sig inför världen den baksluga, epikureiska blinkning, som bättre än någonting annat rycker slöjan från mannens innersta väsende och visar fram honom såsom en slug och försiktig vällusting. Uppenbart var, att han tillhörde det andliga ståndet, ty han bar munkkåpa, men den världslighet, som bodde i hans hjärta, uppenbarade

sig tydligt genom detaljerna i hans klädsel. Munkdräkten var förfärdigad (icke af vadmal eller annat simpelt tyg, som i alla ordnarnas regler föreskrifvet var, utan) af dyrbart och särdeles mjukt flandriskt kläde. Årmarna voro fodrade med dyrbart skinn och vid halsen såg man ett stort spänne af guld — allt saker, hvilka voro för samtliga klosterbröder, äfven abboter, förbjudna. Och om nu än icke all denna lyx varit tillräcklig att öfvertyga hvarje mötande person om den andlige herrens höga ställning inom hans orden, skulle dock resgodset och följeslagarne häft hvarje tvifvel. Flera lekmanabröder förde packhästarna, på hvilka man lastat en mängd renslar, säckar, väskor, packor och annat dylikt, hvars innehåll tydligen utgjordes af de förnödenhetsvaror och toilettartiklar, utan hvilka en prelat, hemma eller borta, skulle hafva funnit sitt vegeterande lif ganska surt och otrefligt. Ett tjog fullt rustade svenner utgjorde här den under dessa oroliga tider ganska behöfliga skyddsvakten. Och några helt världsligt utstyrda smådrängar af tolf till femton års ålder gjorde det lysande sällskapet fullständigt. Dock — vi få icke glömma den viktigaste af alla dessa tjänare, en i munkdräkt af enklare slag klädd person, hvilken uppenbarligen var prelatens kansler, emedan väskan med skriftyget hängde i ett rep öfver hans skuldra.

Den resande prelaten var ingen mindre person än abboten Bertold, vanligen benämnd Bertoldus. Han var herre i Sorö kloster i Danmark, och han torde icke vara obekant för våra läsare, åtminstone icke för dem, som hafva genomögnat de föregående delarna af denna berättelseserie. Det var om förhållandet mellan abboten Bertoldus och drottning Margaretha, som folket på den tiden sjöng en del icke alldeles vörnadsfulla visor.

Abbotens kansler, den länge och synnerligen magre pater Tertullianus, red vid prelatens vänstra

sida och afvaktade med underdånighetens tålmod, att hans höge förman skulle värdigas tilltala honom; ty abboten hade nu ridit alldeles tyst under mer än en half timme.

»Vi månde väl kunna vara i Vadstena innan aftonen?» var den fråga, med hvilken Bertoldus slutligen återtog samtalet.

»Med helgonens och madonnans hjälp skall så ske, värdige fader i Gudi», genmälde kanslern ödmjukt.

»Mig hungrar och törstar», yttrade abboten vidare. »Jag utstår icke att rida hela eftermiddagen, om jag icke får vederkvicka min lekamen med lämplig mat och dryck. Medföra vi på packdjuren någonting, som kan ätas och drickas?»

»Nej, nådig herre, ingenting!»

»Då måste vi speja efter närmaste bondgård och taga in där samt se oss till godo med hvad huset förmår. Som du vet, är det en urgammal rättighet för oss män af det andliga ståndet att i bondens hem betrakta allting som vårt eget, ända från hustrun och de vuxna döttrarna, ända ned till den simplaste matbiten i stekarehuset och källaren.»

»Alldeles rätt, värdige fader i Gudi! Denna de andligas rättighet är många gånger stadfast af den helige fadren. Det är verkligen förvånande, att allmogen kan finna sådana besök i deras hem vara ovälkomna, då vi aldrig försumma att önska Guds frid öfver deras hus, så snart vi öfverstigit tröskeln. De oförskämda varelserna blygas icke ens för att kalla det våldgästning och påstå, att vi bestjåla dem, då vi tillgodogöra oss, hvad som finnes i deras hus.»

»Nå, må de gärna kalla det hvad som helst! Det gör oss ingenting, om vi endast finna så rikliga förråder, att ingenting fattas oss eller våra hästar, medan vi uppehålla oss under deras tak.»

»Men emellanåt förspörjes, att dessa sturska allmogemän vägra lämna oss, hvad vi behöfva, ja, man har verkligen här i Sverige, sedan den dumme Magnus Smek utgaf sina lagar om bondefriden, hört omtalas, att den uppstudsiga allmogen behagat sätta sig till motvärn och bedt både biskopar och abboter draga hädan och taga med sig den öfver huset nedkallade dyrbara friden — icke annorlunda, än om en abbots eller annan hög prelats fridshälsning skulle vara mindre värd än hela bondens förråd af födoämnen för människor och kreatur...»

»Världens ondska är så stor», suckade abboten, medan han klappade sig på den kupolartade prydnad, som börjat af de skickliga byggmästarna Lättja och Vällefnad uppföras på midten af framsidan af hans stofthydda och som på svenska icke gärna kan kallas med något vackrare ord än isterbuk. Denna abbotens åtgärd afsåg måhända att genom ett smeksamt och inställsamt uppförande söka öfvertala den frossande kroppsdelen att lugna sina upprörda känslor så länge, som möjligt. Resultatet af detta försök har historien icke bevarat åt eftervärlden, men väl vet man förtälja, att kanslern Tertullianus åskådade sin höge förmans handrörelser med en vördnad, som nästan gränsade till from andakt, och att han, efter några sekunders dröjsmål, suckade lika djupt som abboten och sade:

»Ja... ack, ja! Världen... den ogudaktiga, syndfulla världen!»

»Det må du väl säga, broder Tertullianus», pustade abboten.

»Om jag», försäkrade kanslern ifrigt, »hade Herrens och Gideons svärd i mina händer, skulle jag sannerligen lära dessa oborstade bönder, hvad deras välfärd tillhör... Men mitt svärd är endast skrifstiftet. Vi måste förlita oss på vapensvennerna, nådig herre.»

»Det kunna vi ock tryggt göra», förklarade abboten. »I nästa gård rida vi in, och om man nekar oss, hvad oss tarivas till kroppens uppehälle och sinnets förnöjelse, så skola visserligen mina svenner draga försorg om, att intet kommer att fattas oss.»

Därmed afbröts nu samtalet, och färden fortgick under tystnad. När det å nyo vidtog, blef det börjadt af en bland småsvennerna, som utropade, att man skulle se bondgården, hvilken hans lilla hand med stor ifver utpekade. Den var belägen vid andra ändan af en i skogen gjord utuggning, som sträckte sig ända fram till vägen.

»*Satis recte! Deo gratia!*» utlät sig abboten.

»*Gratiæ agantur Deo!*» utropade kanslern.

Hästarne fingo smaka sporrarna, och det lysande sällskapet sprängde med fart upp på bondens gård. Sannolikt hade man från gården märkt deras ankomst, redan när de befunno sig på afstånd, ty då de redo in på gården, sågo de genast alla gårdens invånare stadda på flykt mot den icke långt aflägsna skogens bryn. Sådan fasa in jagade alltid på bondens gård vid den tiden åsynen af en ryttaretrupp, som närmade sig, vare sig den utgjorde en prelats följe eller bestod af en röfvareriddares väpnare och svenner.

Här flydde man, hustru, barn, tjänare — allt, som kunde förflytta sig. Själva den gamle mannen, som var bondens eller hans hustrus fader och lefde på gården, stultade med gamla, svaga ben och andfådt bröst efter de andra.

»Skola vi sätta efter dem och fånga dem?» ropades bland prelatens svenner, hvilka ansågo en dylik gärning vara en ganska välkommen förlustelse.

»Nej, mina vänner!» sade pater Tertullianus, sedan han med blicken rådfrågat sin förman.

»Flera af kvinnfolken tyckas dock vara unga . . .»

»Vid andra förhållanden skulle jag icke för-

hindrat eder från detta nöje, men vårt uppehåll här på stället får och kan icke blifva längre än en timme, om vi skola vara i Vadstena, innan mörkret inbryter. Och sådan är vördige fadrens i Gudi, abbotens bestämda vilja.»

»Nåväl, så må de löpa, då, men eljest...»
brummade svennen.

Sällskapet gästade verkligen endast föga öfver en timme på gården, men denna korta tid var alldeles tillräcklig för dem att plundra det lilla hemmet på alla dess lifsmedel. Hvad som icke blef uppätet på platsen, det medfördes på färden eller gjordes obrukbart. Så fick innehållet i alla bondens öltunnor rinna ut på marken, sedan våldgästerne hade grundligt förplägat sig med den välsmakande drycken. Stor sorg, grämelse och mycken gråt och jämmer uppstodo naturligtvis, när bonden och hans husfolk omsider vågade återvända till sitt sköflade och nästan ödelagda hem. Men vi sakna tid att skildra en smärta, hvilken våra läsare dessutom lätt kunna föreställa sig, utan någon vår berättelse därom.

Den »värdige fadren i Gudi» och »nådige herren» Bertoldus (ty så storståtliga voro då för tiden en sådan prelats titlar) red som en välmående man ut från bondens plundrade gård och klappade sin »kupalbyggnad» med stor ömhet, men nu af en annan orsak, än före det i bondgården stulna målets immundigande. Då ville han genom sina smekningar endast beveka sagda kroppsdel till tålmod, nu var det hans välmenande afsikt att berömma den för dess stora flit och outtröttliga arbetskraft. Abboten var belåten, och hans fetlagda ansikte »sken som solen». Äfven kanslern, den fromme pater Tertullianus, tyckte nu, att denna »snöda världen» ändå understundom har sina behagliga sidor. En stor del af svennerna var halfrusig, två eller tre alldeles beskänkta. Själfva småsven-

nerne hade sett sig till godo så rikligt, att de voro helt uppslupna och utförde alla möjliga spratt — en yster lek, under hvilken de icke ens skonade kanslerns magra och vördnadsvärda person, så att pater Tertullianus måste åtskilliga gånger erinra dem därom, att de ännu, späda till ålder som de voro, stodo under gårdsrätten och kunde meddelas ris, när aga befanns vara af nöden.

Så red sällskapet förbi Fogelsta och tog där en mera västlig kosa, följande vägen till Vadstena. Från en och annan höjd, hvilken de under färden måste bestiga, hade de redan sett Vetterns vida yta, då de — vidpass en timme innan höstdagens skymning skulle inbryta — mötte ett mindre sällskap af resenärer. Det senare bestod endast af två personer, en vapenklädd väpnare och en ung, mycket fager kvinna. Dessa kommo från en biväg, som gick i sydlig riktning, och redo upp på den s. k. stora vägen endast ett par minuter förr, än de befunno sig ansikte mot ansikte med den högvördige abboten från Sorö och hans kansler.

»Värdige fader i Gudi!» yttrade då den främmande väpnaren. »Viljen I bevisa oss den tjänsten att säga oss vägen till Vadstena? Vi hafva råkat vilse och äro obekanta i trakten.»

»Ja, nog ser man, att I hafven råkat vilse», sade abboten Bertoldus med försmädlig ton och min, som dock snart försvann, för att lämna rum åt en högtidlighet, hvilken mera anstod hans höga plats inom kyrkan. »Då en ung man och en ung kvinna ströfva ensamma omkring i en skog, kan man lätt gissa sig till, att...»

»Nådige herre!» dundrade väpnaren. »Om mig må ni gärna uttala all den elakhet, som eder hjärna förmår uppfinna, men säg intet ord, som är förnedrande för eder mun eller sårande för denna ädla jungfru att höra, ty då...»

»Då har jag väl att vänta mig ett svärdshugg

af din hand, kan jag tro?» inföll abboten. »Men var lugn! Jag tror mig hafva större rätt än du att taga denna ungmös person, liksom hennes heder och ära i förvar, ty om jag icke alltför mycket misstager mig, ser jag framför mig min egen dot . . . d. v. s. jungfru Ursila Walschleben.»

Abboten rodnade, då han var så nära att försäga sig.

»Sådant är visserligen mitt namn», hördes nu en ljuf och oss väl bekant kvinnoröst yttra. »Men hvem ären I, som kännen mig? På edert tungomål, värdige fader i Gudi, tycker jag mig förstå, att I ären från Danmark.»

»Jaha», sade hennes väpnare käckt, »jag skulle också vilja veta, hvem I ären och hvilken rätt I hafven att åtaga eder denna ädla jungfrus vård.»

Naturligtvis har läsaren redan insett, att den unge man, som ledsagade Ursila Walschleben, var Erland Segebaden. De unga människorna, som vi sågo begifva sig från Skeninge till Vadstena redan för flere månader sedan, hade verkligen ännu icke hunnit detta mål för deras resa. Detta förhållande synes underligt, ja, till och med föga troligt, då man vet, att afståndet mellan dessa båda orter utgöres endast af några få fjärdingsväg, och vi anse oss därför skyldiga att lämna våra läsare några närmare underrättelser om anledningen till en sådan långsamhet, och vi göra detta så mycket hellre, som naturligtvis, om vi lämnade saken oförklarad, en skugga skulle därigenom kunna falla på den älskvärda Ursila Walschlebens karakter och minne.

Vi lämnade väpnaren och ungmön, då de redo ut från Skeninge en morgonstund, innan solen lämnat sin purpurskimrande bädd. Efter vanlig beräkning af den tid, som åtgår för en färd af endast något öfver en mil, borde de hafva anländt till Vadstena en kort stund efter soluppgången.

Men ödet hade utstakat det annorlunda för dem. De råkade möta en kringströfvande röfvareriddare och hans skara och blefvo, efter ett tappert motstånd å Erlands sida, tillfångatagna samt förda ett tjugutal mil söderut till riddarens borg. Här sutto de länge fångslade, och en lycka för dem var det, att det var sommar, ty vid den tiden låg ägaren till borgen alltid ute på plundringståg, och han afbröt icke sin krigsstråt för att genast bestämma förhållandet mellan honom och Ursila, utan begaf sig genast ut igen på röfvarfärd. När han komme hem vid öfvergångstiden mellan höst och vinter, blefve tids nog att bestyra om den saken. Nu månede han icke hvila, ty hans sträfvan var att göra sommarens »vinst» så stor som möjligt. Och ingalunda var denne röfvareriddare ensam om en sådan sträfvan. Mängden af riddare på denna vilda tid lefde af rof, och de rikedomar, som sedermera under århundraden bevarades inom en och annan släkt, torde hafva blifvit grundlagda på sådant sätt.

Slutligen lyckades det för Erland att fly ur röfvarborgen med sin Ursila. Först försökte han besticka de af riddaren till borgens försvar kvarlämnade svennerna, men då detta befanns vara omöjligt eller åtminstone mycket opålitligt, började han öfvertänka, huruvida inga andra medel kunde finnas. Allra svårast föreföll det honom, att han icke visste, hvar Ursila befann sig inom borgen.

»Men», sade han ofta till sig själf, »om jag endast kan upptäcka eller åstadkomma en utväg till flykt för oss båda, skall jag förvisso finna henne.»

Han tänkte. Och från tanke skred han snart till gärning.

Det lyckades honom att genombryta den tjocka mur, som skilde honom från yttre borggården. Detta arbete utfördes med tillhjälp af en dolk, som man icke fräntagit honom, emedan man icke anade,

att han hade den dold under sina kläder. När han lyckligt utfört detta arbete, utan att det blifvit bemärkt af de fåtaliga och under husbondens frånvaro icke synnerligen vaksamma svennerna, blef första frågan, huru han skulle kunna för en möjligen förbiströfvande sven dölja öppningen i murens yttersida. Den inre hade han skickligt dolt genom att ställa sin säng framför den, och de bortgrädda stenarna, kalksmulorna och gruset hade han dels efter hand nedkastat i den stora sängens inandöme och dels under det kolossala bordet. Det blef dock ganska lätt för honom att dölja äfven det utvändiga hålet i muren, ty den yttre borggården, d. v. s. platsen mellan själfva borgen och dess omgifvande ringmur, var uppfylld af kullerstenar och han behöfde endast samman-slåpa en stor mängd däraf och upplägga dem till en hög framför det genombrutna stället på borgmuren. Detta arbete utförde han under en natt, då samtliga svennerne på borgen voro beskänkta, så att bevakningen hade sjunkit ned till det minsta möjliga.

Den natten kunde han hafva flytt, om han icke hade velat befria jämväl jungfru Ursila. Om stolts ungmön än hade varit honom obekant eller likgiltig, skulle han dock icke hafva tagit till flykten, innan alla utvägar till hennes räddning blifvit försökta. Och ännu omöjligare var det naturligtvis nu för honom att fly ensam, då hela hans själ brann af kärlek till medfången.

Genom fintliga frågor försökte han aflocka svennerna, när de buro till honom den rikliga och goda kosten, någon underrättelse om, inom hvilken del af röfvareborgen Ursila försmäktade. Men ingen slughet förmådde narra dem, ej heller lyckades hans försök bättre, då han erbjöd dem penningar.

»Nåväl», tänkte han och sade det äfven till sig själf, då han, ensam och grubblande, satt i sin

kammare. »Om man icke godvilligt lämnar mig denna upplysning, måste jag förskaffa mig den med våld.»

Sedan han upprepat detta inom sig några gånger, hade han en plan färdig, och han dröjde icke att utföra den.

Följande afton, då svennen kom med sin fånges mat, stod Erland väpnare bakom dörren. Och knappt hade svennen öppnat dörren och kommit in, förr än Erland kastade sig öfver honom och slungade honom till marken, ty golfvet bestod icke af bräder, utan af hårdt sammanstampad lera. De käril, på hvilka svennen burit maten, slungades med allt deras innehåll rundtomkring i kammaren. Och den häpne svennen började tigga för sitt lif.

»Jag ärnar icke döda dig», sade Erland väpnare, under det att han hotade den besegrades hals med svennens eget svärd, »du skall få lefva, om du vill tala sanning.»

»Fråga!» hväste svennen, som knappt kunde andas, emedan hans besegrare hårdt tillsnörde hans strupe.

»Det är verkligen min mening att till dig ställa några spørsmål, och ditt usla lif beror helt och hållet på, att dina svar äro sanningsenliga... Allraförst — har du nyckeln till porten i ringmuren?»

»Vid alla helgon, nej! Jag har den icke.»

»Nå, underligt hade varit, om den befunnit sig i en så simpelt svens vård och ägo. Men du kan måhända upplysa mig om, huru man skall kunna komma ut ur borgen, utan att behöfva besvara vakten vid porten med en anhållan att vrida omkring nyckeln? I svenner plägen hafva vissa förbindelser utanför muren, och troligt är, att I på edra nattliga utflykter begagnen eder af någon hemlig utgång.»

»Någon sådan finnes icke.»

»Jag är viss därom, att den finnes... Om du icke säger mig den, nu och utan dröjsmål, jagar jag ditt eget svärd med spetsen före genom din ljugande hals!»

»Skona mig!... Jo, ädle herre, vid murens norra sida finnes verkligen en liten öppning i muren, genom hvilken källvatten rinner in i borgen. Den är tillsluten med starka ekportar, men jag har nyckeln och...»

»*Bene!* som munkarne säga! Om nyckeln skola vi tala sedermera. Var nu snäll nog att jämväl upplysa mig om, hvar stolts jungfrun sitter fången!»

»Hvilken jungfru? Någon kvinna...»

»Tyst! Ljug icke, ty den första lögn, som går öfver dina läppar, blir på samma gång det sista ord, du får yttra på jorden!... Jag menar naturligtvis jungfrun, som din röfvarhusbonde tog till fånga på samma gång, som jag råkade i hans rofgriga klör... Hvar är hon?»

»Hon är längesedan fri», snörflade svennen.

»Då skall också du dö», röt Erland och satte spetsen af svärdet till svennens hals.

»Vänta!... Skona mig, ädle herre! Jag skall föra eder till henne... Hon sitter i norra tornet.»

»Det fagnar mig, att du börjar blifva mer och mer förnuftig, min vän. Du skall verkligen få ledsaga mig dit, men icke nu. Det är för tidigt. Vi måste vänta en stund, och under tiden måste du låna mig din dräkt. Stig upp!»

Svennen reste sig och stod förlägen inför sin besegrare. Vapenlös var han, eljest skulle kanske Erland väpnares lif icke varit mycket värdt i denna stund.

»Jag hugger ned dig», sade Erland, i detsamma han hotade svennen med dennes eget svärd, »jag hugger ned dig, om du gör det allra minsta försök att fly eller att bedraga mig. Du kan lätt tänka dig, att jag icke vill hafva vunnit allt detta för-

gäfves och att jag skall utföra min plan, äfven om jag måste gå öfver ditt lik. Var därför klok och förständig!... Kläd nu af dig rustningen!»

För svennen fanns naturligtvis ingen annan utväg än att lyda. Några minuter förgingo, innan han trädt ut ur sitt skal af stål. När detta blifvit uträttadt, sade Erland:

*Jag ser, att du kring lifrocken har virat ett långt rep. Det vill jag hafva, min vän. Det synes vara både starkt och bra på alla sätt... Gör det loss och lämna mig det!»

Efter en stund var Erland i tillfälle att sammanbinda svennens armar och händer på ryggen med hans eget tåg. Den långa ända, som blef öfver, behöll Erland i sin vänstra hand och ledde svennen bort till den vrå af kammaren, där bordet stod. Detta var, enligt tidens sed både groft och tungt, och sedan svennen blifvit fastbunden vid ett af dess ben, kunde han icke aflägsna sig ur kammaren utan att släpa med sig denna väldiga tyngd. Därefter iklädde Erland sig svennens rustning, gick ut ur kammaren och stängde omsorgsfullt dörren efter sig. Detta sätt att gå till väga berodde emellertid ingalunda på någon plan att genast och på egen hand uppsöka Ursila och sedan fly. Nej, han ville endast förskaffa sig visshet om, huruvida vaktposter stodo utställda i borgens inre. En half timme ströfvade han nu omkring genom gångar och upp- eller nedför trappor, hit och dit, men ingenstädes hörde han hvarken någon rörelse eller någon människoröst. Då kände han sig trygg och uppsökte ånyo sitt fångrum. Ännu var det icke alldeles mörkt, och efter åtskilliga misstag lyckades han slutligen återfinna dörren till den kammare, mellan hvilkens murar han så länge försmäktat.

»Nu, min gode vän», sade han till svennen, som han fann sittande på golvet, »nu är det tid. Och medan jag nu lossar repet från bordet, vill

jag säga dig, att du har ditt lif i dina egna händer. I min vänstra hand behåller jag ändan af repet. Du befinner dig således alltjämt på allra högst tre alnars afstånd från mig. I högra handen har jag svärdet, och så visst, som det är, att en Gud vakar öfver oss alla, hugger jag ned dig, om du gör ett enda försök att bedraga mig... Seså! Marsch nu!... Direkt till stolts jungfruns kam-mare!»

Efter en stund återkommo de till Erlands fång-
rum, men då var stolts Ursila Walschleben med
dem. Att beskrifva de ungas glädje vid detta
återseende, skulle vara lika obehöfligt, som förenadt
med svårigheter.

»Och nu», yttrade Erland, sedan han ånyo
fastbundit sin alldeles viljelöse fånge vid bords-
benet samt tillslutit dörren, låst den på inre sidan
och gömt nyckeln i en af sina fickor, »nu, min
gode vän, säg mig ditt namn!»

»Jag heter Knut Svantesson.»

»Ett bra namn!» tog Erland åter till orda.
»Laga, att du länge får bära det!» I väpnarens
ton låg ett gäckeri, som den fångne svennen icke
kunde undgå att märka.

»Skona mig, herre!... Hvad menen I?»

»Jag menar endast det, att om du är mån om
att länge få här i världen bära namnet Knut Svan-
tesson och fröjda dig åt det väljud, som det onek-
ligen i hög grad besitter, så torde du nu allvarli-
gen betänka, huruvida du talat sanning i fråga om
det där hvalfvat, genom hvilket källådern framfly-
ter. Har du någon ändring att göra eller något
tillägg till dina uppgifter i denna sak, så har du
ännu tid därtill. Men om jag finner dina upp-
gifter falska, kommer jag förvisso tillbaka, och då
skola inga böner rädda ditt lif.»

»Jag bedyrar vid alla helga scriptafäder, att
jag talat sanning», försäkrade svennen. »Och nyc-

keln finner Ni i min ficka, om ni behagar med egen hand undersöka den.»

»Det är snart gjort», anmärkte väpnaren. »*Bene!* som de värdiga fäderne i Linköpings kloster plägade säga, när de tyckte om någonting. Här har jag nyckeln. Vi äro färdiga nu, stolts jungfru. Mörkret har inbrutit, och vi kunna utan fara begifva oss på väg... Men ännu ett ord måste jag säga den här svennen. Du skall svärja mig på denna bild af den korsfäste, att du icke skall ropa på hjälp förr än nattens stjärnor börja blekna för de strålar, som dagens drottning utskickar...»

»Hä?» stönade fången, hvilken icke begrep ett så poetiskt språk.

»Nöt! Du begriper väl, att jag menar, att du skall hålla dig stilla och tyst, tilldess du får i morgon bittida se solen titta in till dig genom det där fönstret... Nu förstår du väl min mening?... Icke sant?»

»Fulleligen förstår jag det...», medgaf svennen.

»Jag skall eljest uppsöka dig, hvarhelst du än må dölja dig, och ingen makt på jorden, icke ens den helige fadrens i Rom, skall skydda ditt lif för mitt hämnande svärd... Nå, ungersven, svärj nu!... Ah! Det glömde jag. Dina händer äro bundna, så att du icke kan omfatta krucifixet med dem. Nåväl, kyss den korsfästes bild!... Bra!... Svärj nu eden, som jag nyss förestafvade dig!... så där, ja! Nu har du gjort det. Kyss nu återigen krucifixet!... *Optime!* som min bikt-fader i Linköping plägade säga... Farväl, min vän! Försök att sofva, till dess morgonrodnaden purprar skyarna i öster. *Vale, dum in unum reuenumus ambo!* som mina vänner klosterbröderne pläga uttrycka sig. Det betyder, förstår du, endast 'farväl till härnäst!' Nu är jag redo, stolts jungfru!»

De flyende unga människorna hade snart genomträngt den af Erland väpnares flitiga händer

danade öppningen i borgens yttre mur och befunno sig på den ganska vidsträckt platsen mellan denna och ringmuren. Visserligen var det för vår väpnare icke lätt att i det rådande mörkret finna vägen till den punkt af ringmuren, hvarest, enligt svennens uppgift, en utgång skulle finnas, men äfven dessa svårigheter blefvo småningom öfvervunna, och när omsider de båda flyktingarna befunno sig utanför ringmuren och i full frihet, återstodo ännu ett par timmar, innan midnattsstunden var inne.

På grund af inskränkt utrymme kunna vi icke redogöra för hela den irrfärd, som våra två unga vänner nu började. De vandrade emellertid hela natten till fots och anlände om morgonen till en bondgård, hvilkens ägare sålde dem ett par ganska goda hästar. Sedan kunde färden gå mera raskt undan. Dock hade de redan irrat omkring under tre veckor, när de slutligen i närheten af Fogelsta sammanträffade med abboten i Sorö kloster, den värdige fadren i Gudi, nådige herren Bertoldus, hans magre kansler och hans många svenner. Underliga och sällsamma hade helt visst vår hjältes och hjältinnas öden varit, men de kunde förtjäna en volym för sin egen del. Vi åtnöja oss med att nämna, att under hela färden icke ett enda ord om kärlek hade växlats mellan dessa unga människor, ehuru deras hjärtan brunno af den heliga känsla, som först och ensam skapar människan af barnet. Erland väpnare hade med berömvärd klokhet och vaksamhet sört för stolts jungfruns säkerhet.

Men — för att nu ändtligen återvända från vår utflykt på andra områden till vår berättelse om mötet i närheten af Fogelsta — den högfärdige abboten Bertoldus hade med hela stoltheten hos en människa, som tycker sig vara en s. k. kyrkofurste, mottagit de mötande och förklarar sig vara närmast till rätten att taga vår hjältinna i sin vård. Läsa-

ren erinrar sig nogsamt, hurusom båda de unga människorna förklarade sig önska upplysning om, hvem denne högfärdige prelat väl månne vara.

»Hvem jag är, kommer eder icke vid», återtog den högmodige abboten. »Från denna stund står stolts jungfrun under mitt beskydd, och jag skall visserligen draga försorg om, att hon icke oftare må löpa fara att irra omkring i skogarna med vandrande riddare eller förlupna väpnare...»

»Vid himmelens Gud!» dundrade Erland, i det han drog sitt svärd. »Du må vara biskop eller abbot eller blott en vanlig simpel radbandsväfware — jag skall klyfva ditt hufvud, om du förhindrar stolts jungfrun och mig att draga vidare på vår färd till Vadstena.»

»Er känner jag icke och vill icke följa eder», förklarade samtidigt Ursila Walschleben.

»Blygs flicka!» utlät sig abboten med dumdryg uppsyn. »Du, som är utsedd till brud åt en blifvande konung, du, som skall i egenskap af hertig Eriks af Pommern maka blifva drottning och fullmäktig fru i Sveriges, Norges och Danmarks riken, du borde blygas att ströfva omkring med en lumpen väpnare...»

»Säg det ordet en gång till, och du är dödens...», ropade Erland von Segebaden hetsigt, medan han trängde in på abboten, så att denne var nödsakad att låta sin gångare rygga några steg tillbaka.

»Aldrig blir jag hertig Eriks brud...», försäkrade stolts Ursila. »Hellre går jag i kloster.»

«Blygs, flicka!» hväste abboten. »Svenner! Tagen svärdet från pojken! Han kunde göra sig illa med det. Sådana leksaker böra icke finnas i barnhänder... Bene!... Slå honom, om han icke vill förhålla sig lugn!... Och nu, svenner, slut en krets omkring våra fångar! Och sedan framåt!

Det lider mot aftonen, och vi böra vara i Vadstena kloster inhärbergerade förr än skymningen förtätar sig till mörker.»

NITTONDE KAPITLET.

Klas Nyendanks intriger.

Det är nu så länge sedan vi förde våra läsare till Käggelholms slott i Nerike, att vi anse oss skyldiga göra ett kort besök därstädes, för att tillse, hvad möjligen tilldragit sig där under de månader, som förflutit, sedan Albrecht von Segebaden lämnade borgen för att uppsöka och med sin hämnd drabba den person, hvilken han på goda skäl ansåg vara hustruns mördare. Albrecht sväfvade ännu i fullständig okunnighet därom, att en viss pater Laurentius från det kloster, som låg inne i Käglans skogar, hade återkallat henne till lifvet. Och å sin sida ägde den fromma fru Juliana ingen kännedom om, hvar hennes make befann sig, ty om hon vetat detta, skulle hon utan tvifvel hafva skyndsamt till honom afsändt en budbärare.

Emellertid gingo många och sorgliga veckor förbi, innan fru Juliana var ens så återställd till hälsan, att hon förmådde lämna sin sjukbädd och vistas uppe några timmar dagligen. Den i sannskyldig mening ärevärdige och fromme pater Laurentius kvarstannade på borgen under hela husfruns sjukdomstid och vårdade henne med lika stor ömhet, som skicklighet. Äfven den lättsinniga tärnan Helena (också kallad Elin) ägnade åt sin

husmoder all den tid, som hon kunde undandraga från de åtskilliga gånger om dygnet förekommande hemliga mötena med Stenkil, den där stalldrängen, som under denna period af hennes ystra lif utgjorde föremålet för hennes ömhet och längtan.

Sakta, men säkert gick fru Julianas tillfrisknande framåt, och när löfven började gulna i Käggholms vidsträckta park och vildgässen och de andra flyttfåglarna började fly mot söder, var den älskvärda kvinnan fullt återställd. Men hennes dagar voro likväl sorgsna, ty borgen var tom och framför allt saknade hon sin herre och man. Hennes dotter Ramborg hade, så snart modren befann sig på bättringsvägen och pater Laurentius förklarade hennes lif tryggadt, rest bort från borgen för att uppsöka sin make, hvilken hon trodde sig skola återfinna hos drottningen någonstädes i Östergötland. Fru Juliana var således öfvergifven af hela sin släkt. Den lättfotade tärnan Helena utgjorde hennes enda sällskap. Pater Laurentius hade nu lämnat borgen och återvändt till klostret, men då och då infann han sig på Käggholm, för att se om sin patient.

Så var fru Juliana ensam i sitt gemak en dag vid pass tre veckor före hennes son Erlands möte med Soröabboten i Fogelsta skog. Pater Laurentius hade gjort sitt sedvanliga besök dagen förut och var därför icke att återförvänta på några dagar. Kammartärnan var också ute; sannolikt stod eller satt hon i någon vrå tillsammans med Stenkil stalldräng.

Då öppnades dörren nästan ljudlöst och en liten svartklädd man smög sig in samt stängde försiktigt dörren efter sig. Den ädla riddarefrun märkte icke detta, ty hon hade försjunkit i mörka och dystra tankar och stirrade ut öfver Varingens af höstvindarna upprörda yta, där den ena vågen jagade den andra, och de hvitskummande bränningarna här och

där vid stränderna lyste mot det blygråa vattnet och skogarnas djupa grönska.

Den lille främlingen hade ett af dessa anleten, som aldrig kunna ingifva förtroende, emedan slughet och listighet äro dess stämplat på pannan och kring läpparna och emedan ögonen, djupt insjunkna i hufvudet, liksom brinna af skadelystnad och rofgirighet. Dylika ansikten utbilda sig småningom, äro nästan alltid gulbleka, utmagrade och förete en mängd oregelbundna rynkor och veck kors och tvärs, isynnerhet vid munnens båda sidor. För öfrigt var hans dräkt ganska snygg och företedde bevis på, att mannen ägnade den en synnerligen stor omsorg.

«Förlåt, nådigaste fru...», började han.

Med stor förskräckelse vände Juliana sig från fönstret och var nära att falla i vanmakt, då hon såg den lille svarte.

»Alla helgon i himmelen!... Hvem är du?»

»Eder ringe tjänare, nådiga fru», sade främlingen, medan han tog några steg framåt i rummet och, enligt tidens sed, föll på knä.

»Jag har aldrig sett dig tillförne... Kom mig icke nära!»

»I hafven ingenting att frukta af en så ringa man, som jag är. Aldrig har jag lyft svärd öfver mans hufvud eller riktat udden af en hillebard mot mans bröst eller siktat med armborstpil mot mans hufvud. Jag är en beskedlig hedersman, skall jag säga. Ingen kan tala något ondt om mig med sanning... En hedersman, min nådigaste fru, af det gamla, goda slaget!»

»Det må nu så vara, ty utseendet bedrager ofta», anmärkte Juliana, som hunnit i någon mån lugna sig.» Ofta är en lurvig och raggig hund snällare och mera pålitlig än den slätkammade och finputsade. Men eljest är just icke ditt utseende ägnadt att ingifva förtroende, min vän. O säg mig

nu... hvad vill du? Är ditt ärende att begära en allmosa, så gack genast ned i mitt stekarehus — det ligger till vänster på inre borggården — och jag skall snart komma efter för att tillse, att du får, hvad du för tillfället behöfver.»

»Djupt grämer det mig att höra edert tal, nådiga fru», var främlingens, med obehaglig röst framförda svar. »Ingalunda beder jag om någon allmosa. Eder herr son, den tappre väpnaren Erland von Segebaden, ersatte hederligt mina mödor, då han sände mig med budskap hit till eder...»

»Ah!... Du kommer från min son!» ropade Juliana med stor liflighet. »Du har ett budskap... bref? Fort hit med det!»

»Nådiga fru», genmälde den lille svarte. »Den ädle unge väpnaren befallde mig skynda hit för att meddela eder de sista hälsningarna från hans far, eder ädle make...»

»Min Gud! Hvilken ny olycka hotar nu?... Sade du de *sista* hälsningarna?... Säg, att mina öron bedrogo mig!... De *sista*?»

Dessa ångestfulla ord frampressades med möda ur den upprörda fru Julianas bröst och mellan läppar, som voro sammantryckta liksom af ett börjande krampanfall.

»Jo, tyvärr!» var främlingens föga lugnande svar. »Jag måste, äfven med fara att tillfoga eder en stor smärta, hålla mig hårdt vid sanningen. Jag sade verkligen de *sista* hälsningarna.»

»Han är då död... död... död?»

Julianas ögon utvidgades af fasan till deras dubbla storlek.

»Han föll med ära under de oroligheter, som på Stockholmen blefvo en följd af Käckplingemorden.»

»O, ve!... Jag... jag dör...»

Fru Juliana sjönk medvetlös samman. Den svartklädde främlingen log ett hemskt småleende och mumlade:

»Bra! . . . Jag väntade mig detta . . . kvinnor tåla icke att höra någonting, som angår dem och är af vikt . . . Nu är det, förstås, en lögn, som jag berättade henne, ty riddaren Segebaden lefver i denna stund och är vid god hälsa. Men Klaus Nyendank har betalt mig ganska duktigt för den tjänst, jag gjort honom genom att hitföra den falska underrättelsen om Albrecht von Segebadens död . . . Och nu ämnar jag göra mig ännu bättre betald genom mina egna åtgärder, under det att den fromma frun ligger i sin karmstol och är afsvimnad.»

I öfverensstämmelse med en så prisvärd försats började skurken se sig omkring i gemaket. Hvarje föremål, som var af värde och som icke var större till omfånget, än att det kunde döljas i fickorna på hans svarta dräkt, grep han med giriga fingrar och gömde det hos sig. Armband, spännen och dylika kvinnoprydnader af guld och silfver stal han dussintals och därjämte många andra små saker, som ägde penningars värde i sig själfva och måhända därjämte minnenas värde för fru Juliana.

»Så sant jag heter Udde Stensson och är skrifvare hos magistraten på Stockholmen — denna färden är mig lyckosam, ännu ligger den goda frun utan medvetande, och jag kan hafva tid att genomsnoka ännu ett par af dessa rika gemak . . .»

Han betraktade en kort stund den afsvimnade husmodren med forskande blickar och smög sig därefter in genom en dörr, som ledde till de andra rummen. Naturligtvis gjorde han äfven där en rik skörd, innan han ansåg tiden vara inne att återvända till den stackars Juliana.

Då han nu för andra gången smög sig in i

hennes kammare, fann han, att hon snart skulle återvända till fullt medvetande, och han ställde sig därför helt stilla framför henne, lutande sitt hufvud åt ena sidan, såsom somliga hafva för sed, när de vilja gifva någon ett synligt tecken till deltagande. Och därjämte förvred han sina anletsdrag på ett sådant sätt, att de, åtminstone enligt hans egen sjelfkära mening, uttryckte sorg och medlidande.

»Gode Gud!» suckade frun, då medvetandet återvände. »Drömde jag? Eller har det verkligen hänt? . . . Jo, där står han ju, denne förfärlige man, som med lugn stämma och iskallt ansikte förkunnade mig, att min make, mitt allt, min Albrecht är död . . . Säg, ack, säg, att du ljugit, att du uppdiktat alltsammans! . . . Säg detta, och jag skall göra dig rik . . . jag skall skänka dig allt, hvad jag äger . . . Icke sant? Du ville endast gäckas med mig? Min make är icke död, han får icke vara död, han *kan* icke vara död?»

»Tyvärr är han detta, nådiga fru! . . . Jag själf såg honom kämpa tappert mot de till antalet öfverlägsna hättebröderna. Jag såg honom falla för ett förfärligt hugg, som tilldelades honom bakifrån. Och jag själf var närvarande, då han nedsattes i en graf innanför Clara klostrets fridlysta murar . . . Aldrig mera får man i Sverige se en sådan ädel och god riddare.»

Den slipade Udde Stadsskrifvare låtsade borttorka några tårar, hvilka icke funnos i hans ögonvrår.

»Berätta! . . . Berätta mig alltsammans! . . . O, min ädle make! Skulle du gå bort före mig, fastän jag så ofta och hjärtligt anropat helgonen, att en så bitter stund måtte besparas mig!»

Och skälmen, framställde nu allra först en berättelse om hättebrödernas gräsliga gärning på Käplingen. Denna skildring var i hufvudsakliga delar sann. Men därefter uppdiktade han en be-

rättelse om, huruledes de kvarlevande borgarne i Stockholm hade sammanslutit sig under den adle Albrecht von Segebadens befäl, för att utkräffa hämnd på hättbröderna. Detta uppsåt skulle, enligt den listige skrifvarens skildring, hafva blifvit med framgång utfördt, men riddare Albrecht skulle hafva stupat i denna strid, hvilkens detaljer Klaus Nyendanks sändebud med stor utförlighet skildrade. Och Uddes anlete sken af skadeglädje, då han såg riddarefruns djupa smärta.

»Tro honom icke, nådiga fru», ljöd nu en gäll stämma i kammaren. Den tillhörde tärnan Helena, som hade inkommit under skrifvarens berättelse. »Han ljuger.»

»Här är beviset!» sade på denna anklagelse den listige skälmen, i det han till fru Juliana öfverlämnade en ring, hvilken tillhörde riddare Albrecht. »Väpnaren Erland lämnade mig ringen, då han skickade mig hit, och sade, att den kunde tjäna till vittnesbörd om sanningsenligheten af mitt budskap.»

»Det är verkligen min makes ring, Helena», yttrade borgfrun, sedan hon tagit den lilla klenoden i skärskådande. »Jag kan icke bedraga mig därpå . . . Han är död. Gud och alla helgon, bevaren mitt förstånd! . . . Man kan icke betvifla denna budbärares underrättelser, då man ser Albrechts ring i hans hand; eljest skulle jag verkligen hafva tvekat att sätta tilltro till hans uppgifter, ty han har ett fult och listigt anlete. Men ringen! . . . Intet tvifvel mera! Min käre make är död . . . Jag är änka . . . O, ve!»

Juliana förlorade ännu en gång medvetandet.

Vi hafva icke af nöden att förlänga skildringen af detta sorgliga upptråde, utan åtnöja oss med att förtälja hurusom den ring, hvilken af Udde Skrifvare öfverlämnades i Julianas händer, hade några minuter tidigare blifvit af honom stulen jämte

några andra dyrbarheter ur ett oläst skrin inne uti ett af de andra gemaken, samt att den listige Udde ansåg sin »vinst» vara så stor, att han kunde afstå från ringen, då han därmed kunde tysta munnen på den mindre lätt bedragna kammartärnan.

Klaus Nyendanks utskickade erhöll, så snart fru Juliana något hämtat sig efter det slag, som drabbat henne, icke endast riklig undfågnad i Käggholms borgs stekarehus, utan jämväl en riklig penningegåfva och ett bref till Erland von Segebaden. Att denna, en af sorg uppfylld »änkas» skrifvelse till en »faderlös» aldrig nådde sin bestämmelseort, det behöfva vi förmodligen icke försäkra. Rikt lastad med byte, af hvilket största delen var tjufgods, lämnade Udde skrifvare detta sorgens hem och begaf sig på en god häst skyndsamt till Stockholm.

Men fru Juliana, som trodde sig vara änka efter den bäste bland makar, sörjde bittert sin man. Hela timmar kunde hon sitta försjunken i tankar, medan hennes anletsdrag antogo en allt mera utpräglad stämpel af sorg och smärta. Ibland påträffade tärnan Helena henne i de två rum, som riddaren Albrecht helst begagnade, medan han lefde. Där kunde hon under flera timmar i rad gå från det ena möblet till det andra, stannande en stund framför hvarje bohagsting, på hvilket hennes makes öga någonsin hvilat. De mindre föremålen i hans gemak plögade hon taga i sina händer och länge betrakta dem. Ett par gånger öfverraskades hon af Helena, då hon förde dessa dyrbara föremål till sina läppar och sedan tryckte dem till sitt bröst, hvarefter hon stilla och med tårfyllda ögon satte dem tillbaka på samma noggrant bestämda plats, där de stodo eller lågo den dagen, då Udde Skrifvare kom till slottet med sin jobspost.

Några dagar föringo. Förgäfves sökte Helena och den fromme pater Laurentius att skänka henne

tröst. Hon grät öfver förlusten af den älskade maken och ville icke låta hugsvala sig. Med hvarje dag blef hennes anlete magrare, och alla tärnans uppmaningar att äta rikliga måltider voro förspillda. Hennes måltider skulle knappt hafva mättat en liten fågel. De förr så fylliga och väl formade händerna och deras fingrar blefvo smala, hvita, köttlösa, och tydligt var, att de därigenom förlorade sin skönhet, då skinnet endast hade benknortornas hårda former att återspegla.

»Trösta dig, min dotter!» plögade munken säga. »Vårt lif här på jorden är alltid en korsets väg, och ju mera törnena stinga, desto säkrare går vägen till det eviga lifvet.»

»Pater Laurentius!» svarade fru Juliana en dag, då munken hade uttalat en tröstegrund af detta slag. »Jag vill fly världen. Jag tager min tillflykt till Vadstena kloster . . . Helena! Gå genast ned och tillsäg, att allting göres redo för en resa! I dagningen i morgon begifva vi oss på färden till Birgittas kloster; där skall jag finna ro och läke-dom för min sargade själ.»

TJUGONDE KAPITLET.

Pater Augustinus och skön Ivike.

Vid abbotens från Sorö ankomst till Vadstena kloster blef stolta Ursila Walschleben genast förd till abbedissan fru Ingegerd Knutsdotter, en »from» fru, som från barndomen var intim vän med drottning Margaretha, emedan båda blifvit uppfostrade

af den heliga Birgittas dotter, den stränga fru Märtha. Men vår hjälte, den unge väpnaren Erland, blef förd till en mycket liten kammare, som befann sig någonstades i själfva klosterkyrkan. Han infördes af abboten Bertoldus svenner genom en liten dörr på den åt munkarnas gård vända långsidan af Blåkyrkan, måste stiga upp för en mängd mycket smala trappsteg, hvilka han, i anseende till det rådande mörkret i denna, endast af små gluggar belysta region, knappt kunde med ögonen skymta, och vandrade slutligen genom en knappt alnsbred gång, vid hvilkens ända han tilläts att stanna, medan man uppläste en dörr. Knappt hade detta skett, innan Erland blef omildt inskuffad i ett mörkt hål. Dörren lästes till på yttre sidan, och vår hjälte befann sig ensam. Abboten Bertolds svenner aflägsnade sig under skratt och skämt.

Ursinnig kastade Erland sig mot dörren, men hans försök att spränga den voro fåfänga. Trefvande framför sig med fingrarna, undersökte han nu alla väggarna, emedan han tänkte, att möjligen någon annan utgång ur det kvafva hålet kunde gifvas. Men hans händer träffade endast kalla och obevekliga murytor. Vår väpnare var utom sig, dock icke så mycket därför, att han skulle hafva fruktat för sin egen fara, som af den orsaken, att han blifvit skild från Ursila och icke kunde beräkna, hvilka öden den väna ungmön måste genomgå nu, då han själf icke stod vid hennes sida, beredd till hennes försvar mot hvilken fiende som helst. Det gör oss ondt att behöfva säga det, men i sanningens intresse måste det fram, att Erland den kvällen och hela följande natten icke läste så många böner, som hans läppar utstötte eder och hotelser.

Ingen besökte honom, förr än följande morgon inbröt. Erland hade under natten icke kunnat ena en enda minut glömma sina sorger under en lugn

och lugnande sömn, ty icke en enda blund vederkvickte hans ögon och sinne. När det dagades utanför klostret, började ett sparsamt ljus sila in i hans rum genom tre eller fyra små öppningar i muren. Dessa voro dock så obetydliga till omfånget (endast en half aln höga och tre tum breda) att aldrig någonsin full dager kunde råda i kammaren. Men Erland hade nu åtminstone den lindringen i sin smärta, att han kunde taga någon kännedom om sitt fängelse — ty att det var ett sådant, därom hade han icke ett enda ögonblick tviflat.

Kammaren var icke stor. De två sidorna hade en längd af hvardera omkring sju alnar, men de två andra hade icke större utsträckning än hvardera två alnar. Väggytorna voro groft kalkrapade, men för öfrigt saknade de alla prydnader, om man icke får såsom en sådan betrakta det stora, i trä utskurna crucifix, som hängde midt på den ena långväggen. Det hade utan tvifvel en munks flit att tacka för sin tillkomst, men saknade alldeles den konstnärlighet i utförandet, som understundom utmärker de i klostercellerna förfärdigade skulpturarbetena. I kammaren fanns ett litet bord och en säng. Det var alltsammans, för så vidt frågan gäller möbleringen. Men spindlar, spindelväfvar och dam — dessa saker funnos i stort öfverflöd, så att vår hjälte fullväl insåg, att rummet icke på lång tid haft någon invånare af mänskligt kön.

Stor var naturligtvis den nyfikenhet, med hvilken Erland tog kännedom om sitt fängelses alla vrår och vinklar. I samma mån som solen steg högre upp på himmelen, blef cellen mera ljus, men fullständig dager tycktes icke råda där under någon del af dygnet, ty gluggarna voro belägna på kyrkans norra sida, så att solen aldrig kunde direkt skicka sina strålar in i kammaren. Emellertid steg Erland efter en stund upp på bordet

och räckte nu med sitt hufvud så högt upp, att han kunde genom gluggarna kasta en blick på den yttre världen. Den låg solbelyst framför hans ögon. Han kunde blicka långt bort öfver byggnaderna, såg den skogiga nejden och skymtade i väster Vätterns klara, stundom oroliga, men då spegelblanka vattenyta. Klostrets fiskare syntes komma tillbaka från fisket, och deras små farkoster voro det enda, som åstadkom en rörelse på sjöns lugna skifva.

Vi hafva redan omförmält, att den lilla lönkammare, i hvilken abboten Bertoldus hade låtit innesluta vår hjälte, var belägen på kyrkans norra sida. Där af blef också en följd, att munkarnas hufvudbyggnad, som gick i norr och söder från kyrkans sydvästra hörn, icke låg innanför hans synkrets. Han hade emellertid fri och obehindrad utsikt till nunnornas boningshus, som var beläget på andra sidan om nunnornas gård norrut från tempelbyggnaden och med sitt nordvästra hörn nästan steg ned till Vätterns strand. Den var parallel med kyrkan och hade på västra ändan en åt söder gående flygel, i hvilken på nedra bottnen tydligen befann sig nunnornas stekarehus, äfvensom det s. k. samtalsrummet, där klosterlever och nunnor tillstades att bakom ett groft järngaller samtala med besökande vänner eller fränder. Från sin upphöjda plats kunde vår väpnare blicka direkt in i nunnornas, på nedra våningen af bemälda flygelbyggnad belägna matsal (det s. k. *refectorium*) och se det hvitkurade golfvet, de hvitmenade väggarna och de med hvita dukar belagda långa borden. Af en händelse var nunnornas frukosdtimme just inne, då Erland väpnares blick uppsökte matsalen. Han såg de kring borden i långa rader sittande nunnorna i deras hvita vadmalskjortlar och hvita hufvudkläden. Under måltiden hade de naturligtvis aflagt sina gråa kappor. Det var en fastedag, då

intet kött fick ätas. Att nunnorna samvetsgrant efterkommo denna föreskrift, åtminstone den dagen, det kunde Erland von Segebaden intyga, ty då han en stund hade från sin lilla glugg betraktat de ätande nunnorna och deras bord, blef han öfvertygad, att på bordet icke fanns annan föda än fisk och vatten. Få äro visserligen de människor som fått kasta en blick innanför ett nunneklosters murar, men denna ära tillkom nu vår hjälte, fastän han naturligtvis icke skattade äran särdeles högt, utan hellre hade velat rida fri och ledig genom de grönskande skogarna därborta vid horisonten eller segla med klostrets fiskare på den sköna Vättern. Dock ansåg han sig böra inhämta så mycket som möjligt af nunnornas dagliga lefnadsbruk. Han blef — tack vare sin uppmärksamhet! — ett vittne till, att nunnorna reste sig och »tackade Gud för mat» samt att, sedan nunnorna aflägsnat sig, deras tjänstehjon verkligen fullgjorde den af Birgitta gifna föreskriften, att hvad vid bordet blef till öfvers, det skulle hopsamlas och genast utdelas åt de fattiga.

Men länge kunde naturligtvis dessa studier rörande Vadstenanunnornas hemliga hvardagslif icke intressera den unge väpnaren. Han ledsnade snart vid en så enförmig tafla och steg ned från bordet, just då en vördig munk af det halft andliga och halft världsliga slag, som kallades lekbröder, slog upp en liten lucka i den dörr, som ledde till hans rum. Denna åtgärd innebar dock ingen fientlig afsikt, ty lekbrodren sköt in genom luckan en liten korg och sade till vår hjälte med ganska vänlig stämma:

«*Bene vertat dies!*»* Här hafven I någon liten hugnad för den lekamliga delen af eder varelse.»

*God morgon!

Erland mottog korgen och ämnade just ställa en fråga till lekbrodren, då denne smällde luckan igen, sägande:

»*Bene vertat!*»**.

Vår väpnare började med knuten hand bearbeta luckan — en åtgärd, som åtminstone hade den verkan, att den höflige lekbrodren kom tillbaka och öppnade luckan, tittade in och frågade, huruvida väpnaren önskade annan föda. I den saken kunde vår hjälte ännu icke yttra sig, emedan han icke öppnat korgen eller beskådat dess innehåll, men han begynte i stället vidt och bredt utbreda sig öfver den orätt, han lidit genom inspärningen i denna trånga klostercell, och i synnerhet öfver den skymf, som detta innebar gentemot en fri och oberoende ung man, hvilken redan lämnat svenåren bakom sig och stigit upp till en väpnares höga värdighet.

Lekbrodrens godmodiga och välmående anlete uppehöll sig en eller två minuter i den öppna luckan, medan vår väpnare sökte förklara för honom, att man gentemot en friboen man handlat mot lagen, då man beröfvade honom friheten. Men sedan smällde halfmunken luckan tillbaka i dess ram, dock icke förr, än han hade med mild stämma yttrat:

»*Salvus sis! Bene cedat!*»

Erland kunde själf tala latin. Han insåg visserligen, att dessa ord inneburo att dubbelt »väl bekomme!», men det oaktadt fann han lekbrodrens beteende föga höfligt och lofvade sig själf, att han skulle belöna mannen efter hans förtjänst, så snart det blefve honom möjligt.

Några dagar förflöto i dyster enformighet. De korta samtal, som vår hjälte höll med den lekbroder, hvilken tillförde honom maten, voro föga ägnade att skänka honom någon förströelse. Mannen iakttog

** Väl bekomme!

envis tystnad, så snart Erland ställde till honom någon viktigare fråga, t. ex. om Ursila och abboten Bertoldus. Men spörsmål om väder och vind besvarades med vänlighet. Mera nöje hade den unge mannen af att stå på bordet och genom gluggarna blicka ned på nunnornas gård eller ut öfver Vätterns yta. Också tillbragte han där större delen af sin dag. Men förgäfvets väntade han att få se Ursila Walschleben passera öfver gården eller visa sig i ett fönster. Den långa raden af de små fönster, som tillhörde nunnornas celler, låg midt framför honom, men tyvärr voro rutorna i dessa fönster icke af glas, utan af pergament, så att vår hjälte icke kunde kasta en enda förstulen blick in i de små jungfruburarnas inre. En dag, då han innehade sin vanliga plats vid en af gluggarna, blef han emellertid i tillfälle att uppsnappa en liten del af ett samtal, som fördes mellan två nunnor invid kyrkans vägg alldeles rakt ned under den plats, där Erland befann sig.

»Du må säga, hvad du vill, syster Aslög», yttrade en klangfull och tydligen ungdomlig stämma, »så var det likväl synd om den sköna Ursila Walschleben.»

Erlands hjärta klappade hörbart och han nästan bäfvade för att få kännedom om någon olycka, som till äfventyrs drabbat hans hjärtevän, sedan han skildes ifrån henne.

»Ingalunda må du beklaga henne!» var det svar, som gafs af den andra nunnan med en äldre och vida mindre behaglig röst. »Då nu den värdige fadren i Gudi Bertoldus tog den dumma och gråtande flickan med sig härifrån, för att ledsaga henne till drottningen på Varbergshus, gjorde han henne, enligt min mening, en stor och väsentlig tjänst, ty han ledsagade henne till en brudgum, som är hertig af Pommern och väl slutligen, om drottningens vilja kan genomdrivas, blir konung öfver Nordens alla tre riken. Detta blir en bättre lott för den enfaldiga

Ursila, än att skänka bort sig till en fattig väpnarepojke . . . »

»Men hon älskar ju väpnaren. Jag hörde henne själf säga detta med gråtande tårar till vår värdiga moder i Gudi, abbedissan.»

»Älska! . . . Bah! . . . Hvad är kärleken?» fräste den äldre nunnan. »Det är endast ett sinnesrus, som snart förflyktigas . . . »

Mera hörde Erland icke af dessa klostersystrars samtal, ty de aflägsnade sig från platsen. Men han hade emellertid erhållit två för honom viktiga upplysningar, af hvilken den ena uppfyllde honom med glädje, den andra med oro och sorg. Han hade nämligen erfarit, att Ursila inför abbedissan Ingegerd Knutsdotter bekänt sin kärlek till honom samt att abboten Bertold redan hade lämnat klostret och tagit Ursila med sig till drottningen på Varbergshus, där hon skulle tvingas att räcka sin hand åt hertig Erik af Pommern. Dessa upplysningar stegrade hans begär efter friheten och stadgade hans beslut att snart och på hvilka villkor som helst förskaffa sig den.

Det led mot aftonen samma dag. Stunden var inne, då lekbrodern plägade aflämna hans aftonvard genom den i dörren anbringade luckan. Redan hördes de tunga stegen i gången utanför Erlands dörr. Vår hjälte ställde sig vid sidan af dörren och tryckte sig så nära väggen som möjligt. Han grundade sin plan på den omständigheten, att han alltid plägade, så snart luckan öppnades, komma fram till dörren för att mottaga den fyllda korgen och aflämna den tomma. Om Erland denna gång underlät detta och dessutom icke befunne sig inom lekbroderns synkrets, borde ett så ovanligt förhållande föranleda denne att sticka hela hufvudet in genom luckan för att efterforska huruvida Erland väpnare befann sig därinne eller icke. Och det var just härpå, som vår hjälte väntade.

Allt gick efter Erlands beräkning. Då lekbrodern icke kunde utifrån se vår väpnare, trodde han, att denne möjligen beredt sig tillfälle till att fly. Vaktaren stack skyndsamt både hufvudet och den långa halsen in genom luckan. Troligt är visserligen, att han genast blef varse Erland von Segebaden, men säkert är det, att han icke ens erhöll tid att ropa eller på annat sätt gifva till känna sin förvåning öfver väpnarens besynnerliga ställning, ty Erland grep honom nästan ögonblickligen med sin högra hand kring halsen, på samma gång hållande sin venstra hands inre sida mot lekbroderns mun.

»Nåväl, min vän», yttrade vår hjälte med den godmodighet i tonen, som en segrare har så lätt att tillägna sig, men en besegrad så svårt att med jämnmod fördraga, »du och jag befinna oss på orätta sidor om denna dörr. Vi måste göra byte, och detta icke endast i fråga om rum, utan äfven beträffande drägt.»

»*Culpa mea! . . . Misericordia tua! . . . Ah! . . .* Jag kväfves».

Det var med möda, som lekbrodern kunde frampressa dessa ord mellan Segebadens fingrar.

»Kväfves du, käre vän? Bah! Ett litet obehag kan du väl fördraga . . . Var god lämna mig din nyckelknippa!»

»Vid alla helga präster och mässadjäknar, jag har icke mina nycklar med mig», stönade lekbrodern Leonardus.

»Du misstager dig, min vän!» påstod vår hjälte.

»Nej, vid alla helga scriptafäder! . . . Släpp mig! Du är en *prædo*, en *latro*, en *raptor*, en . . . en . . . en . . .»

»Fullväl förstår jag ditt latin och att du kallar mig en röfvare och bandit, men jag är intetdera. Jag är en fri och oberoende människa, hvilken du mot lands lag och rätt håller inspärrad i denna klostercell . . . Du får ursäkta, att jag knäcker din

hals mot den hvassa dörrkanten, om du icke genast lämnar mig din nyckelknippa...»

Dessa stränga ord åtföljdes af motsvarande handling. Och brodern Leonardus, som kände sin strupe tryckas allt hårdare mot den skarpa kanten i luckan, famlade ifrigt efter sin vid libbältet hängande nyckelknippa, lyckades finna den och räcka den in till vår väpnare, som icke dröjde att öppna dörren. Men därunder släppte han icke sitt tag kring lekbroderns nacke.

Några minuter senare befann Leonardus sig vara både beröfvad sin sköna, varma vadmalskåpa och instängd i cellen, medan samtidigt vår unge väpnare aflägsnade sig därifrån, fullkomligt fri och dessutom utstyrd i munkdräkt. Vid han nu trefvade sig fram genom gångarna samt utan någon plan steg upp och ned för trappor, anlände han till en smal gång, hvilken var öppen och utåt skyddad endast genom en rad af pelare. Då han ställde sig mellan två af dessa och granskade omgifningarna så noggrant, som detta lät sig göra i skymningen, insåg han lätt, att denna pelargång var belägen högt uppe på kyrkans östra gafvelvägg samt att gafvelmuren var af sådan tjocklek, att såväl denna gång, som trapporna hade utrymme inuti själfva muren. Då han nu tog sina blickar från landskapstaflan, öfver hvilken kvällen bredde ett allt mörkare dok, befann han sig med ansiktet midt emot en vägg, hvilken han ansåg utgöra skiljomur mellan honom och templets högchor. Han blef öfverraskad af att finna, att ljussken trängde ut till honom från kyrkans inre genom åtskilliga i väggen anbringade och oregelbundet formade små öppningar. Verkliga förhållandet var, att den gamla och i Venedig med dyrbart träsnideri förfärdigade altarprydnad, som nu står undanflyttad i ett sidokor, då befann sig öfver högaltaret. Byggmästaren hade genombrutit muren på ett sådant sätt, att små hål i denna befunno sig bakom en del

af öppningarna i konstverket, så att den, som stod uppe i gången, där Erland nu befann sig, kunde genom dessa hål skåda ned i kyrkan. Sannolikast är, att denna anordning vidtagits för att bereda abboten och abbedissan tillfälle att osedda öfvervaka klosterbrödernas och systrarnas uppförande under åhörandet af mässorna.

Erland lade ögat till en af dessa öppningar och blickade ned i kyrkan. Den var rikt upplyst, men endast ett fåtal personer var närvarande. Bland dessa befann sig dock en, hvilkens åsyn kom hans hjärta att skälftva och hans läppar att hviska:

»O, Gud! . . . Min mor!»

Det var nära, att vår hjälte förlorat medvetandet.

Han trodde ju, att hans moder var död och att hon redan sof den långa sömnen på Käggholm.

Nu fann han henne lifs lefvande i Vadstena klosterkyrka . . . Hans tankar förvirrades. Hans hjärta skälftde och hela hans resliga gestalt darrade. — Och hvad förehades nu därnere i klosterkapellet?

Utanför altaret hade man ställt fram ett bord och två stolar. Det ena af dessa säten intogs af abboten och det andra af abbedissan, den värdiga och fromma fru Ingegerd. Framför bordet stod fru Juliana von Segebaden, och några steg bakom henne såg Erland den lättsinniga kammartärnan Helena. Vid ett mindre bord sutto två munkar, hvilka kastat hättan af-hufvudet, så att den rakade hjässan lyste i vaxljusens sken. Framför den ene låg uppslagen en väldig, i pergament inbunden volym, försedd med ofantliga knäppen af silfverbeslaget pergament. Det var den äkta »Clostersens Tänkiebok», i hvilken alla märkvärdiga tilldragelser plägade antecknas. Framför den andre munken låg ett ännu oskrifvet pergamentblad. Båda

hade skrifstift i handen. Just då väpnaren lade ögat till hålet, hördes abboten yttra:

»Det är alltså eder afsikt och vilja, fru Juliana von Segebaden, född Windhausen, att söka en tillflykt för edra återstående dagar innanför detta heliga klostrets murar samt att till Vadstena klostर्सamfund skänka alla edra ägodelar?»

»Sådan är min mening», hörde Erland sin mor med den för honom så väl bekanta och så oändligt kära stämman infalla. »Sedan min make stupat i Stockholm, önskar jag, hans sörjande efterlever-ska, finna i denna fridfulla boning ett lugn och en ro, hvilka jag aldrig skulle kunna bereda mig därute i den kärlekslösa världen.»

»Allt skall antecknas i Tänkieboken och åt eder skall ett rum beredas inom klostret», utlät sig abboten med mycken högtidlighet. Därefter vände han sig till den lefnadsglada kammartärnan Helena och yttrade till henne:

»Önskar äfven du glömma världens buller och söka frid innanför dessa murar?»

»Nej, jag tackar så mycket, gamle herre!» utropade Helena flinkt. »För min del finner jag världens buller, som ni så vackert säger, var ganska angenämt, och jag stannar kvar därute i världshvilet . . . Tack annars så mycket för anbudet, gamle hedersman!»

Innan samtalet hunnit denna punkt, hade den stackars väpnaren förlorat medvetandet och fallit till golvet i perlargången. Han var, som vi veta, en ädel, men ingalunda stark natur. Då han nu så alldeles oförmodadt fick höra sin egen mor förkunna, att hans far blifvit dödad på Stockholmen, och samtidigt fann sin mor på väg att inträda i kloster, blef detta honom för tungt. Han afsvimmade. Och länge låg han medvetslös. När han efter en timme vaknade till sans, var kyrkan mörk och tom. Hvad skulle han göra? Skulle han för-

söka vinna ett sammanträffande med sin mor, innan han flydde? Men hvartill skulle det gagna? Han kunde aldrig hoppas öfvertala henne att vända tillbaka till en värld, som numera, efter makens död, måste vara för henne odräglig . . . Nej, han måste försöka förskaffa friheten åt sig själf, för att åtminstone kunna bland all denna förstörelse och alla dessa ruiner rädda Ursila.

Men ingalunda var det för honom någon lätt sak att finna vägen genom dessa hemliga, i klosterkyrkans murar inväfdade trappor och gångar. Slutligen stod han dock nere på munkarnas klostergård. Men hvarthän skulle han vända sig? Höstnatten var mörk och kulen. Vår väpnare hade icke någon föreställning om, hvar klosterporten fanns. Långe smög han omkring, men fann ingen utväg. Då kom han slutligen till stekarehuset. Där var ännu ljusst inne i rummet. Våldiga brasor flammade under grytor och spett både på själfva spiselhärden och här och där på stengolfvet. Manliga och kvinnliga hjon voro ifrigt sysselsatta med tillagandet af de kostligaste rätter. Att maten var god, därom kunde allraminst Erland väpnare tvifla, ty alla ångorna strömmade ut till honom genom det öppnade fönstret. Medan han begrundade den frågan, huruvida han skulle stiga in i stekarehuset eller icke, kom en munk gående vägen fram. Dock märkte Erland ganska väl, att patern icke ämnade sig in i stekarehuset, utan blott ville smyga sig till en eller annan blick ditin genom fönstret. Nu stod Erland så, att han icke befann sig inne uti den ljuskrets, som strålade ut genom fönstret. Den ankommande munken däremot stannade midt i ljuset. Nu blef han varse Erland, men kunde naturligtvis icke genast urskilja, huruvida den gestalt, han såg, var manlig eller kvinnlig. Han närmade sig dock och hviskade:

«Så är du då redan här, skön Ivike?»

»Nej, jag är icke Ivike», svarade Erland lika tyst och försiktigt. »Jag är endast den stackars lekbrodern Leonardus. Men hvem är du?»

Munken ville draga sig tillbaka, utan att besvara en så närgående fråga, men Erland insåg, att just denne, på olofliga vägar smygande munk kunde blifva en räddningsplanka för honom.

»Nej, vänta, broder!» hviskade han. «Jag anser det vara min plikt att se efter, hvem du är, och i morgon inberätta till vår värdige fader i Gudi, abboten, att jag funnit dig här och att du smyger omkring i mörkret och söker efter Ivike . . . Var så god och stanna!»

Nå, därtill var nu munken nödd och tvungen, ty han förmådde icke slita sig lös från vår hjälte. Då ödmjukade sig pater.

»Du känner mig väl igen, *frater* Leonardus? Jag är ju den munken Augustinus . . . Røj mig icke! . . . Du begriper väl, att jag är stadd på lofliga vägar? . . . Jag skulle bikta Ivike, en af kökstärnorna. Hon har länge bedit mig om denna tjänst. Du förstår . . .»

»Fullväl förstår jag», sade Erland strängt, »men just därför anser jag det vara min oeftergifliga skyldighet att anmäla saken för värdige fader abboten och höra, huruvida det är i öfverensstämmelse med klosterreglerna, att munkarne nattetid bikta stekarehusets tärnor utom hus . . .»

»Ack, förråd mig icke, broder Leonardus! Tig med min hemlighet, och jag skall en annan gång bevisa dig lika god tjänst.»

»Anser mig icke kunna tiga därmed!»

Pater Augustinus började bedja och tigga. Länge låtsade sig den föregifne lekbrodren Leonardus vara döf för alla böner, men slutligen sade han:

»Nåväl, pater Augustinus, jag skall tiga, men på ett villkor!»

»Jag går på förhand in på allt.»

»Det gläder mig», återtog Erland, »att hos dig uppdaga ett så botfärdigt sinne, broder Augustinus. . . . Nåväl, var mig behjälplig att komma ut genom klosterporten nu och att komma in igen en half timme före dagningen, så skall jag förtiga, att jag sett dig här.»

»Intet annat! . . . Det är lätt gjordt . . . Du är således också ute för att hålla bikt . . . men nej, du är ju lekbroder och får icke handhafva biktens heliga sakrament . . . Nå, kom nu! . . . Jag skall för brodren-portvaktaren berätta, att du har ett uppdrag att för värdige fadrens, abbotens, räkning utföra ute i staden.»

Några minuter senare var Erland utanför klostret och befann sig i full frihet. Huruvida broder Augustinus blef i tillfälle att under den natten åhöra skön Ivikes bikt, därom innehålla de historiska urkunderna ingenting.

TJUGOFÖRSTA KAPITLET.

»Ack, de tre kronorna!»

Den odödlige diktaren Homerus berättar om Eos, den ock Aurora kallas, en ynklig historia. Denna höga dam var visserligen »morgonrodnadens gudinna» och således i besittning af både odödlighet och andra värderika egenskaper, som utmärkte Olympens invånare, men på samma gång ägde hon nästan alla en svag dödligs fel och brister. I synnerhet blef hon mycket lätt förälskad, och hennes känslor egnades lika ofta åt ynglingar af människoätt, som

åt »gudagestalterna» innanför den glädjerika Olympens murar. En sådan arm dödlig, på hvilken »gudinnans» klickar kärligt hvilade, hette Tithon, lär hafva varit sandalmakare till yrket, men begifven på sport och åtskilliga gånger segrare vid de Olympiska spelen. Den sköna Eos, som lyste med en oförvissnelig fågning, tyckte, att hennes ömt älskade Tithon också borde göras odödlig, ty detta vore oundgängligt, om deras kärlekslycka skulle kunna vara beständigt, ty »gudinnan» Morgonrodnad hade den svagheten att icke kunna älska äldriga karlar. Nåväl — i all korthet berättadt — hon skakade vecken på sin vida och rödaktiga klädning, satte midt i sitt äne den stora och strålände stjärnan af diamanter, stora som äpplen, tog den prydliga vaxfacklan, hvilken hennes tärnor skulle förnya hvarje natt, i sin lilla feta och utomordentligt väl formade hand och steg slutligen upp på sin gyllene vagn, fattade tömmarna och lät sina två ståtliga hästar smaka piskan. Detta var någonting alldeles oerhördt, ty Auroras hästar hade ända sedan världens skapelse utmärkt sig såsom ett par utomordentligt sediga djur, hvilka alltid gingo i långsam skridt. Nu ryckte de till och ilade framåt ett litet stycke, hvaraf blef en naturlig följd, att man på jorden den gången erhöill en dag, som var två timmar kortare än de vanliga dagarna. Men skön Eos märkte icke denna oregelbundenhet, utan styrde sitt tvåspann rakt fram till Zeus', öfvergudens, eleganta bostad. Hon lyckades få honom till tals, och hon bedyrade vid sin fader Hyperion och sin kära mor Theia, att hon, om icke fader Zeus, på andra språk kallad Jupiter, ville skänka sandalmakaren och sportmannen Tithon odödlighetens gåfva, så ville hon — Eos själf — lämna Olympen och världen åt sig själfva samt i någon undandold vrå af universum uppsöka en koja åt sig och Tithon. »Öfverste guden» Zeus var en karl, som blifvit af sin gemål Here, med binamnet Juno,

upptuktad och vederbörligen invand i de seder, som anstå en varelse af starkt kön gentemot en annan varelse af svagt sådant — Zeus klappade den fagra Morgonrodnaden på den rosiga kinden, lade sin arm kring hennes i rödt purpurtyg höljda lif och . . . gaf sitt bifall. Nöjd och glad reste Eos hem, och nöjd och glad var naturligtvis äfven sandalfabrikören Tithon, då hans »gudinna» underrättade honom om hans vunna odödlighet. Men kvinnor, som äro förälskade, begå nu alltid dumheter. Eos hade glömt att jämte den där »odödligheten» utbedja sig en evig ungdom åt sin Tithon. Han åldrades under olympiadernas lopp, men han åldrades icke inom mänskliga gränser, ty då hade han nedstigit till Acheron i vanlig tid, räckt färjegaren Charon handen och låtit föra sig öfver till Orkus. Nej, sandalfabrikören Tithon åldrades, utvidgade sin fabriksrörelse, blef olympisk hofleverantör, erhöll ett af Zeus själf underskrifvet diplom på, att ingen annan kunde förfärdiga så mjuka och goda sandaler som han, men — trots allt — blef han äldre och äldre. Det ena århundradet efter det andra lade sig tungt på Tithons hjässa, ty han blef allt äldre och äldre. Men odödlig var han förstås. Läsaren kan själf tänka sig, hvarthän så bedröfliga förhållanden skulle leda. Först förlorade gubben småningom kroppskrafterna. Men han lefde ändå. Sedan förlorade han minnet, men lefde likväl. Han var tyvärr odödlig. Och Homerus låter oss veta slutet, då han säger: »omsider var det icke mera kvar af honom än — rösten». Huru det slutligen gick med denna klena återstod af den forne sandalmakaren Tithon, det vet Homerus icke att omtala, men troligt är, att äfven rösten småningom började åldras och försvinna. Men om den rösten blandar sig i den nattliga konsert af ugglelåten, vargtjut och dyligt, som vår tids människor få uthärda, det vet man icke. Och om du hör en groda kväka vid sena timmen en lugn

sommarkväll, så hör du kanske den sista återstoden af den »odödlige» sandalfabrikören.

Vi skulle icke hafva besvärat läsaren med hela denna tråkiga skildring från en icke blott grå, utan alldeles svart forntid, om icke den kärlekssaga, som soröabboten Bertoldus och den mäktiga drottning Margaretha hade gemensamt upplefvat, varit alldeles lik Tithons och Auroras här ofvan skildrade historia. Man behöfde endast ändra namnen, sätta Bertoldus i st. f. Tithon, och Margaretha i st. f. Eos-Aurora, så skulle nästan allt det öfriga passa in.

Margaretha försökte öfvertala danska riksrådet att välja Bertoldus till Danmarks konung och hennes egen medregent. Nej, de danska riddarne ville gärna unna drottningen att hafva Bertoldus till vän, men till rikets konung ville de icke hafva honom. Samma obevekliga svar fick hon i Sverige, och slutligen äfven i Norge. Allestädes unnade man abboten Bertoldus odödligheten såsom Margarethas kärälskelige bikt-fader, men till kung ville ingen hafva honom. Han var och blef odödlig liksom Tithon, men liksom denne måste han umbära just det, som skulle utgjort förnämsta kryddan på odödligheten.

Stackars abboten Bertoldus åldrades och smälte tillsammans. På Varbergshus hade han själf åhört samtalet mellan de tre rikenas herrar och hans kärälskeliga fru, drottning Margaretha. Han hade med egna öron hört de mäktiga herrarnas omdöme om honom och hans högt flygande odödlighetsplaner. De hade minsann icke skonat honom, utan rent ut sagt, hvad en och hvar tänkte om honom. Det kunde naturligtvis icke blifva någonting vackert, då han i själfva verket icke var i besittning af någonting annat än sitt temligen själlösa ansikte, som kunde kallas vackert. I synnerhet gäfvo de svenska herrarne honom intet godt vitsord, och de norska sade rent ut, att om de träffade på honom bland Norges urfjäll, skulle de behandla honom, liksom de plägade

behandla björn och varg, när de visade sig vara alltför närgångna.

Det var just till ett sammanträde i detta ärende, som den högmodige abboten var på väg, då han i närheten af Fogelsta sammanträffade med Ursila och hennes trogne väpnare. Men äfven denna gång lyckades det icke drottningen att öfvertala de församlade herrarna, ja, den skam och nesa, som de tillfogade abboten genom att fritt yttra sina tankar om hans ringa människovärde, öfverstege denna gång alla mått och gränser.

»Väl ären I, drottning Margaretha, af oss, svenska herrar och män, korad att vara rikets fullmäktiga fru och rätta husbonde», yttrade en af de till mötet kallade svenska riddarna, »och väl mågen I, om så eder lyster, bädda brudsäng åt eder och den där munken, men aldrig må då hvarken I, nådiga fru, eller den där högtsträfvande munken sätta fot på mark innanför Sveriges rikes landamären, ty då komma vi att uppsäga eder all tro och lydnad, och munkens hjärta skall genomborras af svenskt svärd eller armborstpil. Väl kallar allmogen i Sverige Eder munkedeja, men eder synd fån I icke bedrifva inom vår hank och stör — därför svarar jag och allt Sveriges ridderskap och all Sveriges allmoge med mig.»

Och mycket värre än detta fick den högt sträfvande abboten höra, ty han stod dold i en af dessa, i forntidens byggnader så ofta förekommande fönster-nischer, hvilka äga storleken af ett rum för sig. Redan medan han stod där, erfor han lifigt, huru bedröfligt det är att, liksom Tithon, vara utkorad till odödlighet, men icke begåfvad med evig ungdom, d. v. s. med den gåfva, som skulle gjort odödligheten värderik.

När sammanträdet var slut och »riksens herrar» från de tre rikena hade begifvit sig ned i den s. k. Eskils sal för att tömma några bägare, innan man

afreste, måste abboten Bertoldus bäras bort från den plats, där han åhört öfverläggningen.

Högmodig af naturen, hade han under flera år invaggat sig i förhoppningen att varda upphöjd på den tredubbla, nordiska tronen. Nu fann han om-sider, att alla hans äregirighets drömmar voro lyktade. Han såg inför sig *den* nakna verkligheten, att han måste lefva och dö såsom abbot i Sorö — han, som gjort sig förvissad om att få regera öfver tre konungariket. — Han förlorade medvetandet. Våra läsare inse nogsamt, att han var endast en ny upplaga af den Tithon, som Homerus så naivt skildrar. Af den nye Tithon fanns icke ens rösten kvar. Han var som en död massa, när fem eller sex af drottning Margarethas svenner hämtade honom upp från golfvet och buro honom till den kammare, som präktigt utstyrt för hans räkning.

Där blef han nedlagd på bädden, och den mest läkekunnige munk, som man kunde i Varbergs stad anskaffa, blef eftersänd. Den värdige patern kom, såg och förklarade, att den sjuke hade hjärnfeber. Drottningen var utom sig. Hon tyktes vara otröstlig, och säkert är, att hon den aftonen själf trodde, att hon aldrig skulle trösta sig. Men hon befallde, att man skulle skicka bud till det halfannan mil norr om Varberg, vid Viskaåns utlopp i Klosterfjärden belägna Åhs kloster, som på den tiden var både stort och rikt, men af hvilket nu för tiden endast några jordvallar och nästan igenrasade fiskedammar återstå. Där skulle man, enligt den af Eos-Margaretha gifna befallningen, hämta den i läkekonsten mest erfarne man, som fanns att tillgå inom det berömda klostret. Och han kom, såg och uttalade såsom sin mening, att abboten Bertoldus skulle, om han kunde genom omsorgsfull vård enligt en erfaren läkares föreskrifter räddas till lifvet, dock aldrig mera kunna återfå sitt sunda förnuft. Och den lärde munken från Åhs kloster hade rätt.

Abboten Bertold tillfrisknade till kroppen, men var och blef idiot, tilldess han samlades till sina fäder. Och är det känt, att han från den dagen aldrig någonsin yttrade andra ord än dessa:

»De tre kronorna . . . De tre kronorna!»

Han begärde hvarken mat eller dryck. Man matade honom, såsom man matar ett barn. Han sade aldrig något annat än:

»De tre kronorna! . . . De tre kronorna!»

Mannen hade blifvit svagsint af högmod. Och gamle Homerus kan införas på listan öfver världens profeter och siare. När han skref historien om Eos och Tithon, skref han, utan att veta det, historien om drottning Margaretha och abboten Bertoldus. Af den fordom så sköne, ståtliga, högt uppburne och öfvermåttan högmodige Soröabboten återstod numera intet annat än — rösten. Och den var gnällande, pipig och eländig samt hade ingenting annat att säga, än det evigt upprepade:

»De tre kronorna! . . . Ack, de tre kronorna!»

TJUGOANDRA KAPITLET.

Tornerspelet.

»Lägg hit med båten!»

»Jag lyssnar icke till hvarje man, som ropar. Det är sedvänjan, att man gifver lösen, då man icke är känd.»

»Drummel! . . . Jag är slottsfogden på Varberghus.»

»Det mån I vara femtio gånger, men jag öppnar

dock icke för eder en väg ned i min båt, om I icke kunnen gifva mig den lösen, som blifvit mig tillskickad.»

»Vänta, du! Jag får dig väl fatt någon gång, fiskare Jeppe Abrahamsson, och då skall du få detta umgälla, det svär jag vid helgonen alla... — Men jag hoppas, att du känner min lösen. Den lyder så: »drottningens hämnd».

»Och just så bör den lyda, nådigaste herre! Var icke förgrymmad på eder tjänare för den trohet och omtanke, som jag har å daga lagt... se, nu ligger min båt vid strand! Fartyget ligger på redden och är redo att afsegla, så snart fången blifvit förd ombord...»

»Här är han...»

En till händer och fötter bunden man leddes eller, rättare sagdt, bars eller släpades fram till kajmuren.

»Jag är oskyldigt fången», sade den bundne med hög och välljudande stämma. »Jag har aldrig förbrutit mig mot landets lag och rätt. Men jag har blifvit lömskt till fånga tagen, under det att jag, i förlitande på en drottningens heder, sof i ett gemak på Varbergshus. Man öfverföll mig, medan jag sof, eljest skulle, så visst som jag heter Erland von Segebaden, mitt svärd hafva banat mig väg... Är du en redlig man, fiskare, så hjälper du mig...»

»I mörker ljuder, säger man, en skälms röst lika väl som en hederlig mans», utlät sig fiskaren. »Men om man någonsin kan tro en människa på hennes röst, så månne den mannen vara god och hederlig... Men jag har min befattning från rikets fullmäktiga fru och rätta husbonde, drottning Margaretha, och jag måste lyda henne.»

Slotthöfdingen skuffade Erland ned i båten, hvarefter denna lade ut från land och af fiskaren roddes i snörrät linie till det på redden liggande, med två master utrustade fartyget.

»Och farväl nu, herr väpnare!» ropade slotts- höfdingen efter båten. »Mätte du i främmande land glömma alla dåraktiga tankar på att täfla med en hertig af Pommern om en brud. Res, och kom klo- kare tillbaka! Och tacka du Gud och alla helgon, att drottningen endast skickar dig i landsflykt, då hon ganska väl och med full rätt kunde hafva gjort dig ett hufvud kortare... Res och glöm stolta Ursila!»

»Niding!» hördes Erland svara. »Jag föraktar att byta ord med dig. Men mitt svärd skall korsa ditt, om vi få lefva, och jag hoppas, att min svärds- udd då skall öppna ditt hjärtas dammar för ditt förrädareblod.»

»Res med Gud, och kom tillbaka med förnuft!»

»Ursila skall likväl blifva min.»

»Ha, ha, ha!»

* * *

Detta uppträde ägde, som läsaren funnit, rum i Varbergs hamn. Af de handlande personerna är åtminstone Erland von Segebaden för oss väl bekant. Men vi böra kanske lämna någon upplysning om, huru det tillgått, att han på befallning af drottning Margaretha, jagades ur riket och nödgades som en landsflykting söka sin framgång i länder, hvilka ligga fjärran från hans fosterjord.

Varbergshus är beläget på en liten bergkulle, hvilken är på tre sidor omgifven af hafvet. Slottet har sin största märkvärdighet genom dess höga ål- der, ty det anlades af ärkebiskop Eskil i Lund under 1100:talet. Grundläggarens minne bevaras ännu genom namnet på ett hvälfdt, till hälften under- jordiskt rum, som kallas Eskils sal. Drottning Margaretha vistades där ofta och länge, hvarför också gemaken voro inredda med all den prakt, som på den tiden var möjlig, fastän möblerna voro tunga och klumpiga, hvilket till en del berodde på

den tidens sträfvande att göra dem starka och varaktiga. I detta ändamål undvek man, så vidt möjlighet är, all infällning och limning, sammansatte möblerna med tappar och skulpterade i själfva trävirket, i st. f. att pålimma ornamenterna.

Här bodde nu vid den tidpunkt, där vår berättelse nu befinner sig, de tre rikenas drottning, och hon hade samlat omkring sig ett lysande hof af de yppersta män och kvinnor från alla tre länderna. Dock voro de flesta från Danmark, hvilket den mäktiga frun alltjämt betraktade såsom sitt rätta fädernesland och därför äfven såsom hufvuddelen af hennes besittningar.

Medan regentinnan sålunda tillbragte ett sysslöst och njutningsrikt lif, lämnade hon svenska folket utan hjälp mot de ännu kringsvärmande skarornas roflystnad och mordgärningar, så att belåtenheten med regentombytet icke var synnerligen stor hos svenskarna, när de nu funno, att det allmänna tillståndet inom landet ingalunda blef bättre nu, än det hade varit under konung Albrechts dagar. Jaktpartier i skogarna och lustseglingar på hafvet eller insjöarna upptogo nästan hela hennes tid och uppmärksamhet. Icke heller vidtogo »riksens herrar» i Sverige någon åtgärd för att befria folket från dess olyckor. Svenska folket prisade icke hvarken Margaretha eller herrarna, då man visserligen hade rätt att så, men sällan hade lyckan att få skörda, eller, om man verkligen fick inberga en liten gröda i ladan, kunde våga tio eller tjugo mot ett, att största delen af äringen skulle med våld tagas i anspråk af kringfläckande prelater, riddare eller hättebröder och deras följen. Ungt folk vågade icke ingå äktenskap, på det att icke ryktet om den nygifta kvinnans skönhet och behag skulle hinna till någon närbelägen borg eller komma till de kringströfvande förtryckarnas öron. Man byggde hellre i djupaste hemlighet hyddor åt kvinnor och barn

inne i de mest otillgängliga skogarna, för att undandra dem våld och misshandling. Ännu påträffas här och där djupt inne i skogstrakterna lämningar af dessa hyddor, och om vandraren stannar och känner sig häpen vid att i vilda urskogen finna spår af uråldriga människoboningar, kan han, utan fara för misstag, betrakta dem såsom tillkomna under Albrechts af Mechlenburg, drottning Margarethas och Eriks af Pommern olycksdiga dagar.

En morgon, sedan icke allenast den fagra solen stigit upp, utan äfven drottningen och hennes hofdamer lämnat sina drömmars läger, visade sig ett stort fartyg af det slag, som benämndes kreyare*. Man kunde redan på afstånd se, att fartyget icke var ett fredligt handelsskepp, utan blifvit iordningställdt för krigiskt ändamål. Vaktaren i Kärnan på Varbergshus gaf genom trumpetstötar till känna, att någonting af ovanlig art och vikt var på färde. Och då de på borggårdarna samlade svennerne blickade upp till tornet, sträckte han ut sin hand med trumpeteten och pekade utåt hafvet. Svennerne skyndade upp på vallarna, och snart var nyheten spridd till alla slottets invånare. Drottningen och hennes hoffolk visade sig på murarna, men de passerade icke någon af borggårdarna, utan begagnade sig af en bland de många underjordiska gångarna, som förde direkt från själfva slottet till gallerierna under vallen och stodo i förbindelse med den öfre världen genom den s. k. Kochenburg i sydöstra hörnet af vallen. En och hvar som besökt Varbergshus i våra dagar, har sett denna högst märkvärdiga byggnad. Den består af en hvälfd och i spiralform byggd, storartad och bred gång med väldiga murar och tjocka hvalf och bildar upp- och

*Den tidens krigsfartyg voro egentligen stora handelsskepp, som man bevärat med stenslungor och andra krigsredskap; sådana fartyg kallades efter byggnadssättet: hol kar, koggar, barser, krafveler eller kreyare.

ned, gången från och till de underjordiska gallerier, som i senare tider blifvit, till förekommande af olyckshändelser, till större delen igenmurade. Denna spiralformiga väg är icke endast ämnad till att passeras af gående. Den kan befaras med hästar och vagn, ja, till och med kanoner kunna där forslas från de högre upp till de längre ned belägna batterierna. Sitt namn har den intressanta byggnaden troligen fått af byggmästaren.

På denna underjordiska bana och med begagnande af nu beskrifna spiralväg anlände drottningen och hennes följe upp på vallen.

Det var icke svårt att se, att kreyaren närmade sig Varbergs hamn. Men svårare var att gissa, hvem fartyget tillhörde eller hvem som ägde det stora följet af riddare och svenner, hvilka uppfyllde nästan hela däckbet. Ingen kunde dock betvifla, att den resande månede vara en furste eller annan mycket förnämlig man. Bland hofvets kvinnor uppstod ett pladdrande, som bevisade, att saken ansågs vara viktig, medan däremot männen betraktade det ovanliga skådespelet under tystnad.

»Det månede vara min systerdotters son, hertig Erik af Pomern», yttrade drottningen slutligen. »Vi vilja emellertid begifva oss ned till hamnen, för att mottaga den främmande, hvem han än månede vara.»

Ursila, som befann sig i Margarethas närvaro, bleknade, då hon hörde hertig Eriks namn uttalas. Blyg och darrande anhöll hon hos drottningen, att hon måtte undslippa att följa med ned till hamnen. Men Margaretha gaf henne en af dessa ljungeldsblickar, hvilka stundom lyste i hennes nästan svarta ögon. Och Ursilas blyga begäran stannade till hälften kvar på hennes läppar.

Sällan eller aldrig har platsen kring Varbergs hamn företett en så festlig anblick som i det ögonblick, då den främmande kreyaren lade till. Främst

på däckbet, där landgången skulle läggas mellan farkosten och stranden, stod en hög och ädel gestalt, klädd i en riddares skrud. Det upplyfta hjälmgallret visade ädla och manliga drag med buskiga ögonbryn, en kanske något för stor näsa och ett kortklippt, tvåklufvet skägg. Denne man var uppenbarligen anföraren, ty alla de andra riddarne hade blygsamt dragit sig tillbaka och lämnat plats åt honom samt åt en vid hans sida stående kvinna och en omkring nioårig gosse. Det i hög grad dyrbart klädda fruntimret var tydligen den ståtliga riddarens gemål, och gossen var efter all sannolikhet deras son.

Den förnämde pojken blef varse några medlemmar af staden Varbergs yngsta släkte och inlät sig redan på afstånd med dem både genom ord och gärningar. De unga och förhoppningsfulla telningarna af Varbergs stam stodo och gapade af förvåning öfver det ståtliga skeppet och alla de lysande riddarna, svennerna, prelaterna och damerna på kreyaren. Den främmande gossen ropade högljudt till dem några ord af det slag, som i alla århundraden utmärkt det uppväxande manliga släktet under första årtiondet. Höfligt var ingalunda det, som den främmande pojken ropade till stallbröderna på stranden, men det betydde just ingenting, eftersom han begagnade plattyska tungomålet och det är att antaga, att Varbergs ungdom på den tiden icke studerade annat tungomål än det varbergska. Värre var det med den plattyske gossens gärningar, ty då han icke erhöi något svar från de jämnåriga på stranden, räckte han tungan långt fram ur munnen och ökade det opassande i denna åtgärd genom att med två utspärrade händer göra, hvad man i senare århundraden har kallat »lång näsa». Åsynen af denna ohöfliga gärning, som till och med Varbergs åttaåringar förstodo att till dess betydelse och värde uppskatta, uträttade ögonblick-

ligen, hvad pojakens tal icke förmått värka. Det blef nu i hast lif uti varbergspojkarna. Sannolikt funno de den främmande gossens beteende vara ypperligt, ty de hurrade och skreko, men om det nu verkligen var af förtjusning eller det hade sin orsak i vrede, därom vittna krönikorna ingenting. Sådan var emellertid den första hälsning, som hertig Erik af Pommern fick i Sverige, men det är väl föga troligt, att dessa pojkstreck kunde i någon större mån vara en bidragande orsak till den anti-pati, som pojken, då han blifvit man och kallades Erik den trettonde, alltid tyckes hafva hyst mot Sverige, och den styffaderliga behandling, som han lät detta lands befolkning vederfaras. Mera troligt hade detta varit, om icke Varberg hade på den tiden räknats till Danmark.

Medan pojkarne på stranden hurrade och skreko samt till och med läto sina armar och händer beskrifva rörelser, hvilka kunde tydas både såsom vänskapliga och som fiendtliga, blef landgången utkastad och de resande började stiga i land.

Den ståtliga riddaren och hans fru, hvilka egentligen voro inga mindre förnäma personer än hertig Vratislav af Pommern och hans gemål Maria, blefvo med hjärtlighet mottagna af drottningen. Deras lille son hedrades med en omfamning af drottning Margaretha själf, hvilken kysste hans barnaläppar och därefter ledsagade honom fram till Ursila, sägande:

»Se där, Erik, är din blifvande brud . . . och där, Ursila, har du den, som en gång skall blifva din brudgum!»

Ursila Walschleben stod blek och kall och orörlig, men gossen skärskådade henne från alla sidor och sade därefter:

»Du är vacker . . . Jag tycker om dig.»

Han räckte henne sin hand, men hon hvarken såg den, ej heller besvarade hon hans vänliga ord.

Drottningen märkte detta, men teg och åtnöjde sig med att skänka Ursila en skarp blick. Därefter återvände hon till de andra gästerna. När alla stigit i land, drog hela den lysande och nu genom främlingarna betydligt tillökade skaran uppåt mot Varbergshus. Naturligtvis följdes den af den församlade folkmängdens nyfikna och beundrande blickar, och detta var alldeles i sin ordning. Men de små och minnesgoda åtta- och tio-åringarne åtnöjde sig icke med att låta blickarna beledsaga den främmande gossen, där han leddes vid sin unga och sköna moders hand. De små parflarne satte sina flitiga ben i rörelse och sprungo vid sidan af vägen lika fort, som det förnäma sällskapet gick, och alltjämt ställde de sig så, att de kunde, om de vände hufvudet till högra sidan, se pojkertigens fagra anlete. Under tiden ropade de åtskilliga saker både till hvarandra och till furstesonen, men vi anse oss icke böra upprepa alla, utan endast de mest beskedliga.

»En sådan en, du! . . . Ser du? . . . Du! Den där han är allt god, han . . . Du? . . . Han kan räcka ut tungan, ser du?»

»Och göra lång näsa, du!»

»Och se försmädlig ut, du!»

»Och förtjäna stryk, du!»

»Och en sådan skall bli vår kung, du! Ha, ha, ha!»

»Han skulle icke ens duga, du, till att valla borgmästarens och rådmännens svin på Varbergs torg, du!»

»En näsbränna borde han ha', du!»

Må detta urval vara tillräckligt. Hertig Erik skulle utan tvifvel hafva rusat in midt ibland parflorna och börjat rasa med dem, om icke hans ömma mor hade hindrat honom. Snart voro borgens portar stängda mellan stallbröderna, och staden Varbergs förhoppningsfulla ungdom måste återvända till den lägre ned befintliga staden.

Till gästernas ära föranstaltades den ena festligheten efter den andra. Den ena dagen anställdes jakter bland de tufviga kärren och steniga ljungbackarna norr om staden Varberg. En annan dag jagades i bokskogarna söder om Varbergshus. Andra dagar företogos utflykter i små båtar till Gettarön eller Skrifvareklippan eller någon på kusten belägen ort. Stundom rodde de glada och sorglösa människorna långt ut på Kattegat. På slottet var fest hvarje dag. Den ena lysande och rika måltiden aflöste den andra, ett tornerspel anställdes på yttre borggården, vid hvilket vår hjälte Erland von Segebaden kastade fem pommerska riddare, två danska sådana och en norsk — den ene efter den andre — ur sadeln. Det var vid prisutdelningen efter detta tornerspel, som Erland väpnare första gången lärde sig inse, att drottning Margarethas ovilja mot honom var ööfvervinnlig. Uppträdet tilldrog sig så, som vi nu ärna närmare beskrifva.

Ännu på morgonen af den för torneringen utsatta dagen hade Erland icke ämnat deltaga i denna ridderliga täfning. Men så tilldrog sig, att han mötte en annan ung väpnare, hvarvid dem emellan uppkom följande samtal.

»Du, som alltid bär stolts Ursilas färger, ämnar väl uppträda inom skrankorna i dag?» yttrade Erlands vän.

»Och hvad hafva stolts Ursilas färger att göra med den saken?»

»Mycket! . . . Vet du då icke, att det är stolts Ursila, som utdelar priset?»

»Utdelar priset? . . . Talar du sanning?»

»Om du icke ginge för dig själf som en drömmare, hade du vetat denna nyhet lika fort som jag.»

Erland von Segebaden ilade till sitt rum och skyndade att kläda sig i full rustning. En stark och duktig lans blef snart anskaffad, och vår hjälte infann

sig i god tid på tornerplatsen samt anmälde sig såsom deltagare i täfingen. Drottningen hade nämligen låtit kungöra, att icke endast riddare fingo deltaga, utan jämväl väpnare af god härkomst. Hvad börden beträffar, kunde naturligtvis ingen anmärkning göras mot Erland.

Långt innan tiden för torneringens början var inne, började folk från staden och den kringliggande landsbygden samlas, ty det hade blifvit dem till-låtet att öfvervara det präktiga skådespelet. Och präktigt var det, så att det enkla allmogefolket och det i föga bättre förhållanden lefvande borgare-folket i Varberg tyckte sig aldrig någonsin till-förne hafva sett ett så praktfullt skådespel. De för tillfället uppbyggda gallerierna omgäfvö tre fjärdedelar af banans omkrets. Den sista fjärde-delen var ämnad till att lämna inträde åt såväl åskådarna som härolder, tjänare och de i täfingen deltagande männen. Den afdelning af sittplatserna, som var förbehållen drottningen och hennes stora hof, hade man öfvertäckt med ett på pelare hvilande tak, men alla de andra sätena hade ingen annan betäckning än Guds sköna himmel. En vid krets innanför gallerierna, men utanför det skrank, som skiljde de täflande från åskådarna, var ämnad att åt alla, hvilka icke kommo till stället nog tidigt för att förvärfva sig och de sina några af de om-talade sittplatserna, bereda tillfälle att stående åskåda striden.

Drottningen och hefvet läto vänta på sig, men snart infunno sig äfven dessa, och då företedde i sanning tornerplatsen en synnerligen lysande an-blick, ty hoffolkets dräkter voro praktfulla och glänste af lifliga färger, guld och silfver. När drottning Margaretha intagit sin plats, förkunnades genom trumpetstötur, att tornerspelet nu skulle börja. Ett par i lysande dräkter utstyrda härolder trädde fram, och den ene af dem uppläste från ett full-

skrifvet pergamentblad lagarna för dagens ridderliga täfling.

»Fem ädla riddare från Pommern», sade han, »hafva utmanat samtliga här närvarande riddare och väpnare att träda inom skrankorna, för att med dem bryta en lans. Och är det en skyldighet för en och hvar af utmanarna att icke lämna skrankorna, innan de alla blifvit af sina motståndare besegrade eller ock de hafva öfvervunnit alla, som antaga deras utmaning. Skolande både utmanare och utmanade kämpa mot hvarandra, ända tilldess endast en enda återstår obesegrad. Denne förklaras vara dagens hjälte och segerherre samt får af stolts jungfrun Ursila Walschlebens hand mottaga segerpriset, hvilket utgöres af ett dyrbart dryckeshorn, konstrikt förfärdigadt af någon bland utlandets mest berömda mästare.» Sedan den egentliga täflingen blifvit slutad, skulle, enligt drottningens bud, det stå en och hvar bland de närvarande riddarna och väpnarna fritt att med hvarandra bryta en lans innanför skrankorna. Därefter skulle vapensvenner och allmogemän eller borgare hafva rätt att på tornerplatsen anställa en målskjutning med armborst eller båge, och hade drottningen lofvat skänka ett pris till den skytt, som visade sig äga den största skickligheten. Men hvaruti detta pris skulle bestå, därom upplyste härolden intet. Sådana pris till det lägre folkets uppmuntran bestodo oftast i penningar.

När allt detta nu blifvit vederbörligen utropadt, trädde härolderne till sidan och de fem utmanande pommerska herrarne redo in på platsen innanför skranket, under det att trumpeterna smattrade. Samtidigt redo de riddare och väpnare, som antogo de utländska kämparnas utmaning, fram till härolderna. De befunnos vara till antalet fyra, nämligen två danska riddare, en norsk sådan och slutligen vår väpnare Erland von Segebaden. Härolderne höllo med hvarandra en stunds tyst öfverläggning och

utropade därefter, att de ansågo fyra mot fem vara en ojämn och mot den svagare parten icke fullt rättvis strid. Därför ville de uppmana någon af de vid tillfället närvarande danska, pommerska, svenska eller norska riddarna och väpnarna att träda fram och sälla sig till den svagare parten, på det att båda partierna måtte vid stridens början blifva jämnstarka. Uppmaningen hörsammades af en norsk riddare, hvilken besteg en ädel stridshäst, som en sven höll redo för hans räkning utanför skrankorna.

Slutligen var allting redo, och skådespelet kunde begynna. De två partierna uppställde sig vid banans motsatta ändar. Så snart trumpeterna gånvo signalen, sattes alla de tio tunga hästarna i rörelse. På banans midt sammandrabbade båda de små skarorna.

Till en början hördes ett dånande brak och upprefs en hel molnstod af dam och sand, så att åskådarna icke genast kunde bedöma, huru denna sammandrabbning aflupit. Men ett par af de pommerska ryttarna fortsatte utan afbrott sin färd rakt fram till banans andra ända. A motsatta partiets sida gjorde en norsk och en dansk riddare samt vår kække väpnare detsamma. Häraf kunde man draga den slutsatsen, att den pommerska afdelningen hade i första sammanstötningen förlorat tre man och det andra sällskapet endast två.

När nu omsider stoftmolnet blifvit fördt undan af vinden, kunde åskådarna med sina ögon öfvertyga sig om, huru sakerna stodo. En pommersk och en dansk riddare lågo kvar i sanden och måste af hofsvennerna bäras bort från platsen. En pommersk riddare linkade fram till sin häst och en annan hade förlorat fotfästet i stigbyglarna, hvadan han förklarades besegrad och blef af härolderna anvisad att begifva sig utanför skrankorna. Erland hade tappert bestått sitt prof. Det var han, som lyckades få den pommerske riddaren att släppa stigbyglarna. SjälF hade Erland undgått att träffas

af motståndarens lansspets, hvilken gick fram mellan väpnarens armskena och bröstharnesk, utan att vålla någon skada. En af hästarna hade fått en lansspets i sitt öga och ögonblickligen dött samt dragit den på honom ridande norske riddaren med sig i fallet.

Sedan nu alla spillrorna efter den första sammanstötningen blifvit undanröjda, gäfvos trumpeterna signal till ett nytt anfall, men det föreskrefs, att den ene af kämparna på den manstarka sidan skulle vänta. Man drog lott därom, och det blef Erlands tur att överksam åskåda den andra sammandrabbningen. I denna föllo Erlands båda kamrater. Han stod nu ensam mot de två pommerska herrarna, hvilka voro storväxta, starka och synbarligen väl vapenöfvade män.

Ställningen tycktes vara förtviflad för den unge och i fråga om såväl kroppsstyrka som öfning betydligt underlägsne Segebaden. Utrop af medlidande hördes här och där bland folkmassorna. De pommerska riddarne mönstrade sin ensamme motståndare och kallade därefter till sig en af härolderna och lät denne förkunna följande:

»Dessa ärliga och goda riddare och män», ropade härolden, sedan en trumpetfanfar äskat tystnad, »göra härmed veterligt för alla, som här närvarande äro, att de, i anseende till deras ende återstående motståndares ungdom och ådagalagda tapperhet, vilja afstå från den dust, hvartill han eljest är genom krigets lagar förbunden, men detta naturligtvis endast på det villkor, att ynglingen förklarar sig af dem besegrad. Sker detta, vilja de goda pommerska riddarne genom envig inbördes afgöra, hvilkendera af dem skall hafva segerpriset.»

Folkmassorna tyckte, att detta var ett ädelmodigt anbud och ropade bifall. Här och där hördes en röst, hvilken i uttryckliga ord tillrädde Erland att hellre på detta sätt draga sig ur striden

med bibehållen krigsära, än utsätta sig för ett nederlag, hvilket ingen enda af de närvarande åskådarna ansåg tvifvelaktigt.

Ursilas kinder voro blekare, än om hon hvilat i dödens famn, och hon skulle helt säkert gärna deltagit i de nyss anförda uppmaningsropen, om hon vågat. Men drottningens, hennes moders, skarpa och ogillande ögon hvilade på henne och nästan förlamade henne till kropp och själ. Dock skulle Erland väpnare, om han befunnit sig närmare, kunnat i den hulda jungfruns ögon läsa, hvilket råd hon skulle gifvit, om hennes kärlek fått föra talan.

Erland märkte icke allt detta, och om han än märkt, hvad folkets röster och Ursilas ögon sade, skulle han sannolikt icke hafva under ett sådant ögonblick som detta, då blodet var i häftig svallning på grund af den förolämpning, man tillfogat honom, bekymrat sig därom. Troligt är till och med, att Ursila själf skulle vid närmare besinning icke gillat, om hennes hjärtas älskling hade under dylika förhållanden undandragit sig täflingsstriden.

Ty som en förolämpning uppfattade Erland von Segebaden de pommerska riddarnas nedlåtande och öfvermodiga uppmaning. Han viftade med handen, för att äska ljud. Trumpeterna smattrade. Och när det nu blef tyst och stilla omkring honom, upplyfte han sitt hjälmgaller, blickade lugnt och stolt omkring sig och ropade:

»Den skymf, som I, gode riddare, nu hafven tillfogat mig genom att anse mig vara i stånd att mottaga edert för mig förnedrande anbud om ett slags förlåtelse och ett slags straffrihet, som jag aldrig har af eder begärt och ej heller kommer att någonsin af eder eller någon annan mottaga -- den skymfen kan icke aftvås genom en kamp på lek, sådan som den vi i dag här kämpat med dessa runda och platta träskifvor framför spetsarna på våra lansar. Nej, jag bjuder eder här en strid, en

verklig strid, en strid på lif och död, och detta icke mot en af eder i sänder, utan mot eder båda på en och samma gång . . . Gören edert värsta!»

Dermed skrufvade han träskifvan af sin lansspets, så att det blankpolerade stålet lyste fram, och ropade:

»Om I icke viljen, att jag skall vid alla Europas hof utropa eder båda såsom feiga hundar, så gören I som jag.»

Ett sorl af beundran steg öfver åskådarnas läppar. Själfva Ursila Walschleben lifvades af en hastig rodnad och klappade sina små händer samman, liksom alla de öfriga. Men denna yttring af den unga flickans beundran för ynglingens uppförande blef icke obemärkt af drottningens skarpa öga. Sedermera berättades det för Ursila af en tjänande tärna, som i denna stund befann sig i närheten af Margaretha, att denna hade mumlat:

»Mätte då väpnarepojken dö för deras lansar!»

Sedan sorlet upphört, hördes en barnaröst ropa:

»Bra taladt, käcke väpnare! Segrar du, skall min egen far, hertig Vratislav af Pommern, slå dig till riddare, innan du lämnar dessa skrankor.»

Det var hertig Erik, som på detta sätt gaf tillkänna sin beundran för väpnarens käcka uppträdande.

De två riddarne från Pommern bortkastade, enligt Segebadens exempel, de skyddande träskifvorna och intogo sin ställning med samma lugn, som om de befunnit sig på ett af sina slott och endast haft att aga en okynnig pojke.

Härolden trädde fram och förklarade, att då tornerlagen, sådan den var för dagen af drottningen gillad och på tornerplatsen i allas närvaro förkunnad, icke förbjöd, att den till lek ämnade striden förvandlades till en strid på lif och död, i den händelse de kämpande på båda sidor detta önskade, så fanns intet hinder för, att den nu begärda kam-

pen mellan den välborne väpnaren och de två högborna riddarna kunde få äga rum. Därefter drogo de sig tillbaka, samtliga härolderne, och ropade:

»Gören eder plikt, mina herrar!»

Detta var en uppmaning, som från det franska ridderskapets tornerlagar hade funnit väg ända till Norden. I samma ögonblick ljöd trumpetsignalen.

Stor utsikt att undkomma denna kamp med lif och lemmar i behåll hade icke Erland. Det insåg han nogsam. Kanske tänkte han till en början, att dessa två pommerska riddare skulle blygas att anfalla honom båda på en och samma gång. Men om han verkligen hade ett ögonblick hyst en sådan förhoppning, fann han snart, att den var falsk och opålitlig. Båda de stora och tunga pommerska riddarne satte samtidigt sina hästar i rörelse och mötte honom med fälda lansar, hvilkas spetsar lågade i solens sken.

»*Si Deus annuerit!**)» ropade vår unge hjälte och rusade blindt åstad till sina motståndares möte.

Men Erlands präktiga häst hade icke tillryggalagt många steg, innan väpnaren insåg, att här skulle den öfverlägsna styrkan segra, om icke klokheden kunde förekomma en katastrof. Han hade efter sin hemkomst från *Linköpings* kloster mottagit några allvarliga lektioner i konsten att föra lansten. Hans läromästare var hans i dylika värf väl förfarne fader. Och denne hade framför allt inpräglat hos honom den regeln, att han borde hålla sin blick riktad på motståndarens, lika mycket som på sin egen lansspets. Nu ihågkom han denna regel, medan hans häst i tungt och häftigt lopp förde honom allt närmare hans två motståndare.

»Jaså», mumlade han, »den ene siktar mot min hjälm, den andre mot mitt hjärta . . . Bra att veta! . . .»

*) Med Guds hjälp!

Just då han var endast fem eller sex alnar från sina motståndare, gaf han sin häst en snabb rörelse till höger, så att hans fiender icke hunno fatta nytt sikte på honom, utan rusade framåt med lansarna fällda i samma riktning som från början. Följden häraf blef, att de pommerska riddarnas lansar gled o utmed Erlands väl skyddade sida och icke tillfogade honom någon skada.

Men Erland väpnares egen lans träffade den ene riddarens hjälmkam med så stor våldsamhet och styrka, att remmarna brusto och hjälmen föll från hans hufvud ned i sanden. Härolderne förklarade honom vara besegrad. Erland hade nu endast en enda motståndare kvar.

De gjorde på vanligt sätt sitt anlopp mot hvarandra. Den pommerske herrens lans träffade Erlands bröst och kom vår hjelte att vackla i sadeln. Men han satte sig snart åter fast, ty fiendens lans hade brustit. Samtidigt rullade den storväxte riddaren flera hvarf omkring i sanden, ty Erlands lansspets hade träffat honom i ögat, och de tillskyndande hofsvennerne buro honom död bort från tornerplatsen.

Albrecht von Segebadens unge son var segrare, och till honom skulle priset lämnas af Ursila Walschleben.

Folkskarorna jublade. Lille hertig Erik klappade sina små händer samman och försökte draga sin fader, hertig Vratislav, med sig ned från galleriet.

Erland satt blek och lugn på sin häst och tycktes vara nästan bedöfvad. Åtminstone såg han ut, som om han själf knappt vågade tro på sin lycka. Men slutligen lyckades det den lille hertig Erik, Sveriges blifvande konung, att få sin fader med sig ned på platsen innanför skrankorna, och medan härolderne under trumpetfanfarer förkunnade, att Erland von Segebaden, »ädel och god väpnare», hade segrat, drog den lille hertigen sin

far fram till den unge väpnaren, ropande till denne redan på afstånd:

»Stig ned från din höga häst, väpnare! Min far vill dubba dig till riddare.»

Erland lydde och blef verkligen genast af den adle hertig Vratislav, med iakttagande af alla öfliga ceremonier, upptagen bland riddarna.

»I morgon får du guldsporrarna af mig», ropade Erik, medan Erland steg till häst, för att af jungfru Ursilas hand mottaga segerpriset. Och har det blifvit berättadt, att stolts jungfruns hand darrade och hennes kinder rodnade, då hon räckte honom det dyrbara dryckeshornet.

Den, som icke var nöjd och belåten med allt detta, var emellertid Drottning Margaretha. Hon hade gärna velat förhindra hertig Vratislav från att dubba vår hjälte, men detta vågade hon icke för folkets skull, som med så stor glädje och ifver gaf sitt bifall till den handlingen tillkänna. Och lika gärna skulle hon hafva velat rycka hornet ur jungfruns hand, innan denna hann öfverlämna det till segraren, men äfven härtill dristade hon sig icke, då intet rimligt skäl fans för att påstå, att icke Erland besekrat alla sina medtäflare, och dessutom de vid ett tornerspel af härold utropade föreskrifterna på den tiden allmänt betraktades såsom okränkbara och heliga.

Men i den mäktiga kvinnans hjärta sjöd en hel vulkan af vrede, missträkning och raseri. Och den ofvan omtalade tärnan berättade sedermera, att hon hörde drottningens tänder gnissla och att dessa ord gingo öfver den höga damens läppar:

»Han måste bort. Antingen skall han dö, denne nybakade riddare, eller också skall han landsförvisas. Jag skall tala med riddaren Abraham Broderson om saken.»

Emellertid skreds till fortsättningen af festen — tornering mellan riddare efter fritt val, skytte-

täffingar mellan män af folket o. s. v. Men då ingenting därvid tilldrog sig, som inverkar på gången af vår berättelse, så förbigå vi dessa tilldragelser, huru stort intresse de än månne hafva haft för de personer, som däruti deltog eller som åskådade dem.

En festmåltid var för de förnåma anrättad i den största af salarna på Varbergshus, och för folket runnó öltunnorna hela eftermiddagen på yttre borggården.

Men när solen gått ned och allt blifvit tyst på borgen och Varbergs borgarefamiljer återvändt till sina hem och allmogemännen och deras kvinnor och barn lämnat staden och borgen bakom sig och alla slottets invånare tycktes hafva gått till hvila, då blef vår hjälte öfverfallen i sin bädd af riddaren Abraham Broderon och ett halft tjog af dennes svenner. Han tillsades att kläda sig och, när detta var gjordt, fördes han ned till staden Varbergs hamn.

Vi hafva redan sett, huruledes han där fördes ombord på ett fartyg. Innan morgonen inbröt, befann sig den landsflyktige nye riddaren Erland von Segebaden långt ute på Kattogat. Till den stackars Ursila gaf drottningen under följande dagens lopp detta besked:

»Den nybakade riddaren har visat sig vara en feg stackare. Han har flytt af fruktan för de pommerska riddarnas hämnd . . . Slit dina tankar och ditt hjärta från honom! Han är dig ovärdig.»

TJUGOTREDJE KAPITLET.

I dimma på hafvet.

Den bålde och ärlige riddaren Albrecht von Segebadens husliga lycka var — såsom vi nogsamnt förstå — sköflad, och nästan alla hans anhöriga hade drabbats af verkliga eller inbillade olyckor. En kort öfversikt öfver ställningen skall genast göra detta klart för våra läsare.

SjälF sörjde riddare Albrecht sin kära husfru Juliana, hvilken han ansåg vara död och för länge sedan jordad. Fru Juliana, som under munkens, den hedersamme gråbrodern Laurentius, vård kommit tillbaka till lif, hälsa och krafter, hon var olycklig, satt i en nunnecell innanför Vadstena klosters murar och sörjde, emedan hon trodde, att hennes make stupat på någon af Stockholms gator och hvilade till domedag under skyddet af S:t Clara klosters murar. Ramborg och hennes make, den unge riddaren Agmund Thurgoth, vistades visserligen vid drottning Margarethas hof, men efter den nyss beskrifna torneringen, hade de fallit i onåd hos herskarinnan. Sonen af Albrecht von Segebaden och Juliana Windhausen, den kække, om än oerfarne unge Erland, hade visserligen inlagt stor ära vid torneringen innanför de yttre murarna af Varbergshus, men han hade genom maktspråk och våld slitits bort från sin trolofvade brud, sina vänner och sitt fosterland samt gjorde nu krigstjänst i främmande land. Sällan har någon familj på så kort tid hemsökts af så många och svåra olyckor, men så hade också denna släkt — på grund af dess redlighet — så farliga fiender som drottningen

öfver tre riken och den ännu ohängde galgfågeln Klaus Nyendank.

Läsaren inser noggsamt, att den senare icke kunde länge kvarblifva inom lås och bom, så vidt han hade fullt medvetande, ty slugare eller mera samvetslös man har sällan trampat det gamla, glada Sveriges jord. När vi senast sågo honom, blef han inkastad i en underjordisk källare hos den redlige Ingemund Hattmakare i Skeninge. Och han borde där hafva suttit i så mycket säkrare förvar, som den förträfflige ynglingen Erik Nielsen Gyllenstjerna till Svaneholm och den unga stolts jungfrun Görwel Lunge hade särskildt åtagit sig att ägna sin tid åt hans bevakning. Klokast hade för visso varit att icke låta Ingemunds maka, fru Ingegerd Hattmakerska, ombesörja fångens utfodring med mat och dryck. Ty inom två dagar hade han lyckats öfvertyga den goda kvinnan därom, att han var en orättvist förföljd oskuld, och en natt — när Ingemund sof sin vanliga, tunga sömn, Görwel låg suckande i sin bädd och frågade sig: »skall jag? skall jag icke?», medan hennes älskare samtidigt knäppte några klagande toner på fyrsträngad luta — en sådan natt släppte Ingegerd Hattmakerska ut Klaus Nyendank, gaf honom sin välsignelse och lät honom löpa.

Riddare Albrecht saknade lust att återse detta Käggholm, om hvilket han fordom tänkt, att det skulle vara hans uppehållsort på gamla dagar. Nu hade det endast sorgliga minnen att erbjuda, och han föredrog därför att kvarstanna på Stockholmen. Om han hade företagit endast en kort resa till Käggholm, skulle han hafva erhållit kännedom om, att hans Juliana återkommit till lifvet.

Emellertid stannade icke Tiden, denna outtröttliga vandrerska. Åren gingo och medförde alltjämt nya olyckor och missöden åt Sveriges betryckta folk. Missväxt inträffade inom rikets landamären åtskil-

liga gånger, och därpå lærer väl icke många undra, åtminstone icke bland dem, som veta, att allmogen nästan mangrant blef beröfvad ej endast den säd, som skulle tjäna dem och husfolket till föda, utan äfven det utsäde, som man ämnade anförtro åt jordens alstrande sköte. På obesädd åker växer naturligtvis ingen brödsäd. Och om det nu — trots alla våldgästande och plundrande skaror — lyckades någon bonde här och där att för de rofgrigt spejande ögonen undandölja ett mindre förråd af säd, hvarmed åkrarna kunde besås, så kunde denne olyckornas man vara så mycket säkrare om en påhälsning, när skörden blifvit bärgad. Det bland folket rådande eländet och fattigdomen skildras med lifliga, men dock, tyvärr, sanningsenliga färger uti ett bref från det högvördiga domkapitlet i Linköping. Brevet afsändes under november månad 1391, och vi anse oss icke böra undanhålla för våra läsare åtminstone en del af dess innehåll. »Och veta vi väl», skrifva de vördiga fäderna, »och veta vi väl, att af alla biskopens, våra och kyrkans landbönder hafva vi i detta år af somliga undfått ganska litet och af andra alls intet, förty att det växte intet upp ur jorden, och det lilla, som växte, är med rof och våldgästning från dem taget, så att det väl må ske, att hundra landbönder finnas, som tillsammans icke äga en spann korn eller ett lass hö, än mindre nöt och smör eller andra ätande varor.» Huruvida detta och andra bref från domkapitlena framtvingade det märkliga beslutet om Upsala-ödes-godsen, vet man icke, men visst är, att drottningen därigenom erhöll rättighet att pantsätta bemälda gods och jämväl andra kronogods. Och med samma visshet känner man, att detta skedde »för att rikets fullmäktiga fru och rätta husbonde skulle blifva i stånd att gifva ett tusen mark brändt silfver till kyrkor och kloster i riket, som hade lidit så mycket af omilda män». Allmoge-

männen, hvilka gjort de verkliga förlusterna, erhöello icke ens ett halft hundra örtugar att sinsemellan dela. De fromma domkapitlena med deras »heliga» biskopar i spetsen sökte icke att sörja för någon annan än sig själfva.

Föga bättre var förhållandet i köpstäderna, ty det är lätt att inse, att städers trefnad och tillväxt beror af de omgifvande landsbygdernas välstånd. Förgäfves arbetar handtverkaren, förgäfves söker köpmannen göra sin bod väl försedd, om ingen finnes, hvilken förmår köpa och — betala.

Till alla dessa olyckor sällade sig emellertid en annan, hvilken till sina följder var minst lika fördärfelig för svenskarna, som de förut nämnda. Det var icke blott till lands, som roflystna skaror svärmade omkring och våldsgärningar utöfvades. Äfven de nordiska hafven blefvo småningom öfversvämmade af röfvare. De fredligt på vågorna framseglande handelsfartygen uppbringades af dessa vilda sjöröfvare. Manskapet dödades. De dyrbara skeppslasterna annekterades. Fartygen blefvo antingen lagda till fribytarnas flotta för att förstärka den, eller också, om ingen förstärkning behöfdes, blefvo de borrhade i sank. Häraf blef en följd, att då köpmännens varor icke framkommo till deras bestämelseorter, alla affärer upphörde mångenstädes. Då hvarken jorden alstrade bröd, ej heller handelsmännen ägde några viktualier, så blef armodet stort i alla landsändar, och mångenstädes led man hungersnöd.

Dessa sjöröfvare läto gerna kalla sig *viktualiebröder*,*) emedan de föregäfvo sig skola föra viktualier (födoämnen) till hättebröderna i Stockholm, särskildt år 1393, då staden belägrades af den för oss välbekante Abraham Broderson Tjurhufvud och en viss Algot Månsson Sture. Namnet viktualie-

*) En titel, hvilken viktualiebröderna gäfvo sig själfva.

bröder sammandrogs till vitaliebröder, och af detta icke synnerligen lyckligt funna ord gjorde svenskarne snart ett annat, nämligen *fetaliebröder*.

Ursprungligen hade dessa kaparefartyg blifvit utrustade af den på Lindholmens slott ända till 1395 fångne konung Albrechts af Mecklenburg fränder och medhållare i Mecklenburg och på andra tyska orter, t. ex. Rostock och Wismar. Det kungjordes, att hvem som helst, hvilken ville på egen hand härja, bränna och plundra på Danmarks, Sveriges och Norges kuster, skulle finna en säker tillflykt i Tyskland och få bistånd, om sådant behöfdes, samt att han skulle fritt få löpa ut och in i Rostocks och Wismars hamnar och i de mecklenburgska hamnarna Ribnitz och Golnitz. Anbudet var naturligtvis lockande för en mängd människor under dessa vilda och laglösa tider. Krämare, som förlorat sin förmögenhet, handtverkare, som tröttnat vid verkstadsbordet, fiskare, hvilka funno det angenämare att kasta ut sina nät efter guld och dyrbarheter, än efter hafvets fiskar, bönder, som sett sina gårdar uppbrända, sina kvinnor skändade, sin boskap bortröfvad — dessa och andra mänskliga varelser, hvilka antingen saknade samvete eller blifvit drifna till förtviflan, lupo till och befolkade en otalig mängd af fribytareskepp, hvilka icke endast gjorde Finska viken, Östersjön och Nordsjön osäkra, utan äfven mången gång landstego på kusterna, plundrade, härjade och brände. I de fyra nyss nämnda hamnarna blefvo de synnerligen hjärtligt mottagna och man köpte där deras byten. Så blefvo t. ex. Westerås och Enköping brända, ja, fetaliebröderne inläto sig till och med i verkliga fältslag, hvarpå må såsom exempel nämnas striden vid Bondeberg eller Skadeberg, icke långt från Tillinge kyrka, hvarest viktualiebröderne nedgjorde (ända till sista man) en svensk bondehär. Tyvärr måste vi medgifva, att till fetaliebröderna sällade

sig äfven mången svensk man, bland dessa till och med en eller annan riddare och väpnare.

Vår berättelses tråd återupptaga vi nu på sommaren år 1394, således just vid samma tid, då »Guds vänner och hela världens fiender» öfversvämmade de nordiska hafven.

Utanför Gotlands vestra kust och ungefär en half mil från Ejstads strand reser sig en vild klippö med tvärbranta klippväggar upp ur hafvet, synlig ända från spetsen af Klinteberg ofvanför Klinte kyrka. Detta är den så kallade Stora Carlsön. Den är ungefär en fjärdingsväg lång, från väster till öster räknadt. I nordost om denna ö och skild därifrån genom ett sund af omkring en half mils bredd, är en annan klippö belägen. Den är betydligt mindre till omfånget och har därför erhållit namnet Lilla Carlsön. När man står på spetsen af Klinteberg och vänder ryggen mot den bördiga och med grönskande löfskogar smyckade dalgång, som sträcker sig snedt öfver ön ända till Slite — när man således i stället blickar utåt hafvet, likna de båda öarna ett par af kalksten uppförda fästningar i kolossala dimensioner.

En dag i midten af augusti månad 1394 lågo dimmorna tungt öfver dessa nejder, och en seglats var mycket farlig i närheten af Gotlands västra sida, enär dimman hindrade utkiken att se längre än några få famnar framför fartygets bog. Detta var åtminstone förhållandet med utkiken på en kogg från Lübeck, hvilken just denna förmiddag sträfvade för små segel i riktning mot norr och i närheten af de två Carlsöarna. Tydligt var, att utkiken, en gammal och väderbiten sjöman, ansåg färden hafva sina vådor, ty han brummade oupphörligt en mängd obegripliga ord mellan tänderna, medan han af alla till buds stående krafter ansträngde sin syn, för att genomtränga den täta dimman. Men af dessa yttranden kunde ingen

blifva underkunnig om, huruvida han mest fruktade för grund och klippiga stränder eller för att stöta oförmodadt på en fetaliebrödrasmack. Och underligt var det icke, att ingen kunde klart uppfatta hans mening, enär han icke utsade orden fullständigt, utan liksom nedsväljde igen minst en stafvelse af hvarje ord. Den öfriga besättningen, bestående af omkring ett tjog matrosar, en styrman och en skeppare, befann sig på sin post, för att i händelse af fara kunna genast ingripa. Och ett säkert tecken till, att både tiden och farvattnet voro vådliga, torde vi få finna i den omständigheten, att hvarje man på koggen bar ett kort svärd, en s. k. slaghök, vid sidan samt att en och hvar hade vid sidan om sig, stödda mot en mast eller mot relingen, en lång hillebard och ett armborst.

Icke långt från utkiken i koggens för stod en högväxt riddare, och några steg från denne befann sig en äldre sven, klädd i fullständiga krigsvapen både till anfall och försvar. Äfven riddaren var beväpnad, ty han bar på hufvudet en med guld-sirater smyckad hjälm, hvilken måste hafva varit af utländskt arbete, enär den i Sverige inhemska metallarbetskonsten ännu vid den tiden icke hade uppnått så stor skicklighet, att den kunde åstadkomma guldinläggningar i stål eller järn. Öfver sin brynja hade riddaren pådragit en kort och ärmlös rock, hvilken sammanhölls kring livvet af ett guldstickadt läderbälte, såsom tidens sedvänja var.

Sannolikt tyckte den ståtliga unge riddaren, att utkiken var tråkig med det oafåtliga brummandet, ur hvilket ingen upplysning stod att hämta, ty riddarens klara stämma ljöd upp till den gamle matrosen:

»Nå, Lydert, hvad tänker du om saken?»

»Jag tänker, att vi snart stöta på Stora Carlsön och bräcka vår bog mot dess fasta murar.»

»Eller råka in bland en hel flotta af fetaliebrödernas kaparefartyg», inföll den gamle svennen.

»Hellre det än stöta på grund vid Carlsöns strand, där man icke finner en fotsbredd jämn mark, utan endast obestigligena klippor, lika höga och glatta som våra master», hördes sjömannen Lydert säga.

»Du tror då, att Carlsöarna äro nära?» sporde riddaren.

»Ädle riddare», återtog matrosen, »hafven I någonsin sett landtfåglar flyga långt från stranden utåt vida havvet?»

»Jag vet sannerligen icke... jag har aldrig...»

»Men jag vet det», inföll änyo den gamle svennen, »och så sant, som det är, att jag heter Björn Åkesson och är ägare till Godegård där nere vid Kalmarnehus, lika sant är det också, att jag nyss såg en skara fåglar, mest tjocknäbbar*), men också en och annan skäro eller tojlo. Och aldrig har jag hört, att man sett dessa fåglar på öppna havet... Vi äro nära land, så mycket är säkert.»

»Vi hafva drifvit ur vår kosa», yttrade Lydert. »Skeppare Berend är visserligen en duktig sjöman, men den bästa bland oss kan taga fel.»

»Tig, gamla ovädersuggla!» hördes i detsamma en barsk röst invid de samtalande, och dessa sågo i dimman en otydlig bild af skeppare Berends egen lilla, bredaxlade figur. »Prata mindre och begagna dina ögon bättre!»

»Skall ske!»

»Tron I verkligen, att någon fara är för handen, skeppare Berend?» sporde den unge riddaren.

»Hvem vet?» var befälhafvarens föga upplysande svar till riddaren, men vändande sig om, ropade han framåt längden af det i dimman osynliga däckbet:

*) Så kallas på Gotland sparfven. Skatan benämnes »Skäro» och hackspeten »Tojlo».

»Två man att loda!... En i fören!... En annan i aktern!»

Befallningen verkställdes snart. Efter ett par minuter lämnade de lodande besked om undersökningens resultat.

»Sex famnar!» ropades från fören.

»Tolf famnar!» ljöd det från aktern.

»Tag in seglen!» kommenderade skepparen. »Fem man till ankaret!... Skynda på! Låt ankaret falla!»

»Det var, vid Sanct Bartolomeus, det klokaste ord, som skeppare Berend yttrat i dag», brummade utkiken Lydert.

Skepparen låtsade sig icke höra detta vanvördiga yttrande. Han gick i stället bort till riddaren, hvilken han nyss svarat så lakoniskt, och yttrade nu:

»Förlåt, ädle riddare Erland von Segebaden, att jag nyss icke kunde gifva eder besked. I förstån nu utan tvifvel, huru saken står? Lodningen har gifvit visshet därom, att vi nalkas en kust, men huruvida det är Stora Carlsöns eller Gottlands strand, det kan ingen afgöra i denna dimma, som f-n må taga! Men... jag känner, att ankaret nu har huggit fast. Någon omedelbar fara förestår icke.»

Sedan seglen blifvit intagna och ankaret utkastadt, stod koggen »Sonnenblume» stilla på hafsytan. På alla sidor var den omgifven af dimma, och denna var så tät, att man icke kunde från fören se ens halfva vägen till närmaste mast.

»Vi måste», började riddaren å nyo det för en stund tystnade samtalet. »Vi måste på hvad villkor som helst förskaffa oss underrättelse om, hvar vi befinna oss. Tron I icke också detta, skeppare Berend?»

»Och hvem, tror ni, vågar i en sådan tjocka stiga i en båt och ro bort från koggen? De skulle

icke taga tretio tag med sina åror, innan dimman förvillade dem så, att de aldrig mer skulle finna tillbaka till skeppet.»

»Är detta eder allvarliga mening, Lydert?»

»Vid både mast och segel, ja!»

»Och I sägen, att ingen vågar ro ut för att undersöka vårt läge och taga reda på farorna och på utvägarna att undkomma dem?»

»Ingen skulle våga detta!»

»Nåväl», sade riddaren lugnt, »så vill jag göra det. Var så god och låt fira en båt i sjön!»

»Ären I galen, riddare Erland? Ni skall omkomma. Ni skall aldrig finna tillbaka hit till koggen.»

»Var lugn, skeppare!» inföll Björn Åkesson. »Jag följer ju med.»

»Tvärtom, min vän!» sade riddaren. »Du blir kvar här. Däremot skulle jag önska att få den där väderbitne matrosen, som står på utkik, till sällskap.»

»Vill du följa med riddaren, Lydert?» ropade skepparen.

»Jag vill aldrig mera ikläda mig ett par becksömsskor eller gå till väders i oljad tröja, om jag säger nej till den modige unge riddarens förslag... Här har ni mig!»

Med ett raskt språng förflyttade den gamle sjöbussen sig ned till däckets från sin höga plats å fartygets bog.

»Men du omkommer, Lydert! Och din gamla hustru därborta i Lübeck, i den lilla stugan med de gröna fönsterluckorna — hon blir enka.»

»Gud förser väl henne», stammade matrosen, hvilkens sinne tydligen upprördes af den tanke, som hans skeppare framkastat... »Men det får icke hindra mig. Vi hafva i annalkande en storm, och om den kommer, innan vi blifva klara från trakten af Carlsöarna, så kommer er kogg att splittras mot

deras obevekliga murar, och hvarken den eller ni eller någon, som nu finnes ombord på »Sonnenblume», kommer någonsin hem igen till köttfaten och stugorna och den lugna hamnen i Lübeck.»

»Alltid spår du oväder, gamla ugglar!» brummade skepparen. »Nå, galningar och barn måste man göra till viljes.»

»Icke så galen heller...» började Lydert.

Men skeppare Berend hörde icke på honom, utan gaf befallning till några af Sonnenblumes besättningskarlar, att de skulle fira en båt ned i sjön. Och så tjock var dimman, att man från det höga däckbet icke kunde skymta båten, sedan den hunnit ned och hvilade på vattenytan.

Men nu framträdde helt oväntadt en opponent af annat slag. Det var vapensvennen Björn Åkesson.

»Jag kan icke tillåta detta, riddare Erland...», började han.

»Hvad säger du, gamle vän?»

»Jo, eder fader, den ädle riddaren Albrecht von Segebaden, har gifvit mig befallning att uppsöka eder i främmande land och taga vara på eder. Jag har följt eder och vakat öfver eder under alla äfventyr och faror. Och nu... nej, jag förbjuder det i er faders namn...»

»Var icke barnslig nu, gamle Björn...»

»Ätminstone fordrar jag att få följa med...»

»Men besinna då, min käre vän, att båten är liten och att den svårligen kan bära flera än två!»

»Så kan den där matrosen lämna sin plats åt mig...»

»Det duger icke. För öfrigt ämnade jag just tala om för dig, huru du kan vara mig till större nytta, om du stannar kvar på koggen, än om du följer med i båten... Du erinrar dig ju den där trumpeteten, som finnes bland våra res saker. Du kommer visserligen också ihåg, vid hvilket tillfälle det var, som du eröfrade den?»

»Ja, visst, ädle herre, och . . .»

»Sök nu upp din trumpet och blås hvarje minut en duktig fanfar. Det skall göra saken för oss lätt, och vi skola med ledning af dina skallande trumpetljud utan svårighet finna vägen tillbaka till koggen.»

Nå, därmed måste nu Björn Åkesson, den redliga och trogna själen, förklara sig nöjd och belåten. En half minut senare försvann båten i dimman. Och länge dröjde det icke, förrän Björn hade letat fram trumpeteten samt framkallade ur dess inre skärande toner.

När skeppare Berend hörde dessa ljud, hvilka på den tiden voro mycket ovanliga på hafvet och säkerligen aldrig förnummits från något handelsfartyg sedan feniciernas blomstringsdagar, mulnade hans anlete och han svor en hel, lång rad af osköna eder på det tyska tungomålet.

»Hvad nu, mäster Berend?» sade, under hvilat mellan två trumpetstötter, den hederlige Björn. »Jag tror sannerligen, att ni icke tycker om musiken?»

»Ja, därtill har jag goda skäl», brummade skepparen.

»Men tonerna äro rena . . . Hör det själf!»

»Om också dina toner icke vore rena, utan så nersmorda och smutsiga som en haj, när han drages upp ur sjön, så skulle jag fördraga dem med tålamod, om du icke med ditt fördömda tutande lockade fram alla fetaliebröder, som finnas i dessa farvatten . . .»

Därpå hade nu Björn Åkesson icke tänkt. Han stod handfallen, och en af minuterna gick förbi, utan att han förde instrumentet till sina läppar. Äfven den andra förflöt, och han var fortfarande överksam. Han såg grubblande och villrådig ut.

»Men så blås då, din landkrabba!» dundrade skepparen. »Hvarken riddaren eller min matros får förgås, hvad som än sedan månne blifva följden

af din otäckta musik... Blås!... Blås, så att dina kinder spricka!»

Brummande stapplade skepparen framåt i dimman till andra delar af koggen. Och Björn Åkesson lät trumpeten frampressa toner af en styrka och ett missljud, som förmodligen aldrig dittills något mänskligt öra hört.

Efter en timmes förlopp kommo Erland och Lydert tillbaka till fartyget. Skepparen mötte dem, så snart de satte foten på däck, men innan han tilltalade dem, dundrade han till den ännu trumpetande svennen:

»Tystna nu, karl!... Vill du lägga ditt skrällande horn afsides, eljest låter jag ett halft tjog af mina sjögastar stoppa din mun full med en halfalnsända af en ankartross!... Vid alla roder och alla helgon i himmelen tillika, karlen kan inte tuga. Han är vorden stendöf af sina egna trumpetskrällor... Hör! Nu låter han trumpeten tjuta af glädje, ty han har nu sett er... Om han får hålla på så här, hafva vi ett tjog fetalieskutor öfver oss i en handvändning... Fem man af besättningen!... Hitåt!... Tagen trumpeten från...»

»Behöfves icke!» sade Erland, innan han nalkades sin gamle, trogne sven. Denne hade knappt blifvit honom varse, innan han slängde trumpeten långt bort på däck, där den erhöi åtskilliga skador under en pilsnabb färd och slutligen stannade mot en mast, hvilkens motstånd gjorde instrumentet obrukbart för närmast följande tiden. När den redlige Björn Åkesson befriat sig från instrumentet, omfamnade han den, enligt svennens tanke, så underbart ur dödsfara räddade Erland riddare. Det torde icke vara af nöden att berätta något om den trogne tjänarens ord, då han uttryckte sin glädje. Men skeppare Berend brummade:

»Det var då väl...»

Några minuter senare sutto skepparen, riddaren

och utkiksmatrosen förtroligt tillsammans nere i skeppare Berends egen lilla hytt. En väldig kanna innehållande ett rostockeröl, som skummade af vålmåga, liksom en illiterat rådman i en småstad eller en vaktmästare i ett af statens eller länens ämbetsverk, var framsatt på midtpunkten af det lilla bordet. Hafvet var icke alltför oroligt, ty en jämn, stadig och icke alltför stark vind blåste. Af denna orsak förefanns icke någon anledning att befara, att hvarken kannan eller bågarna skulle falla. Det skreds nu till en redogörelse för expeditionens resultat. Koggen »Sonnenblume» befann sig med sin bog omkring sextio famnar från Stora Carlsöns södra sida. Om den icke blifvit i god tid hejdad, skulle den hafva stött bogen rakt mot den fruktansvärda öns kalkstensmur. Men riddaren Erland von Segebaden ansåg, att man, då den svaga vinden var gynnsam, kunde genast styra rakt västerut, tilldess man undkommit faran och kunde med trygghet vända koggens förstäf mot norr. Matrosen Lydert bekräftade denna åsikt. Vinkruset tömdes med skyndsamt, och därefter ilade alla tre upp på däck.

Skepparen hade blifvit upplifvad af det starka ölet, och hans kommandoord framslungades därför med en märkbart större snabbhet och följde mera omedelbart på hvarandra, än det eljest var vanligt på fartyg från Lübeck. Alla de anbefallda manövrerna utfördes skyndsamt och med noggranhet. »Sonnenblume» började sätta fart mot väster.

TJUGOFJÄRDE KAPITLET.

Vid Stora Carlsön.

Innan vi gå vidare i berättelsen, böra vi kanske lämna en kortfattad underrättelse om, huru Erland von Segebaden hade tillbragt de år, som förflutit, sedan han år 1389 blef af drottning Margaretha icke endast landsförvisad, utan äfven med våld förd ombord på ett till utrikes orter destineradt fartyg. Vi hafva redan nämnt, att han hade trädt i utländsk krigstjänst. Han hade nämligen begifvit sig till Frankrike och, enär detta land hade under lång tid ansetts och ännu ansågs såsom den allra bästa ridderskaps-skola, tillvann Erland sig där icke endast ett godt anseende för alla ridderliga vapenkonster och dygder, utan vann stort beröm för sin djärfhet och sitt okufliga mod. Den konung, som då regerade i Frankrike, fattade tycke för den hjältemodige unge mannen och öfverhopade honom med nådebevis och ärebetygelser. Han till och med ville binda den adle och kunskapsrike riddaren vid Frankrike genom att dels erbjuda honom höga äreställen och dels försöka gifta bort honom med en af de mest högättade och rika damer i Frankrike. Nåväl — äreställena och hederstitlarna mottog han utan invändning och med de uttryck af tacksamhet, som man hade rätt att vänta af en så väl uppfostrad riddare, men den erbjudna och honom med stor enträgenhet, åtminstone å kungens sida, tillämnade gemålen undanbad han sig. Det skäl, som han för detta afslag anförde, var i själfva verket sådant, att det måste till fyllest ställa till och med en konung af Frankrike och en hertiginna af Poitiers till freds. Han talade lugnt och värdigt och sade till konungen:

»Sire! Jag har lofvat hand och hjärta åt en ädel stolts jungfru i mitt hemland. Visserligen kan

det hända och är till och med troligt, att hon genom en drottningens maktspråk bindes vid en annan, men jag är fri, och för mig skulle icke finnas någon ursäkt, om jag skulle svika mina eder, som jag svurit stolts Ursila.»

Den franske konungen förstod det ädla i en sådan karakter som Erlands och gjorde från den dagen inga försök att genom giftermål binda den unge riddaren vid Frankrike. Han endast sade:

»Gärna ville jag behålla dig hos mig, ty ehuru Frankrikes ädlingar äro de mest ridderliga i världen, har du likväl öfverträffat dem... Men din plikt är gifven. Följ den! Min nåd skall alltid komma dig till del.»

Erland von Segebaden hade icke vistats ett halft år på Frankrikes mark, innan hans ömme och omtänksamme fader skickade till honom Björn Åkeson. Nu hade emellertid Albrecht von Segebaden skrivit till sin son, att svåra tider stundade för Sveriges rike och folk, att landet låg i röfwarehänder och att folket suckade under en mångdubbel börda af missväxt, våldgästning, brist på sill och salt m. m. Ty fetaliebröderne uppsnappade de allra flesta af de lübska fartygen, som skulle till Sverige föra alla förnödenhetsvaror från utlandet. Dessa underrättelser framkallade hos vår unge hjälte det kanske djärfva beslutet att återvända till fäderneslandet, fastän drottning Margaretha icke hade upphäft landsförvisningen.

»Måhända kunna du, Björn, och jag», sade han, »med våra svaga krafter göra något gagn därhemma.»

»Så menar ock jag,» var svennens enkla svar.

Detta utgjorde hela öfverläggningen. Resan företogs, och vi hafva nu funnit dessa två vänner på väg till Visby, dit deras fartyg ämnade sig. Tanken var naturligtvis den, att de skulle med

lätthet kunna i Visby skaffa sig sjölägenhet till någon svensk hamn.

Emellertid torde vi nu — efter dessa värderika upplysningars meddelande — få återvända till våra vänner, riddare Erland och Björn vapensven, där de, ombord på »Sonnenblume», sökte undgå farorna vid Stora Carlsön och därefter taga kosan norrut till Visby, den stora hansestaden.

Dimman rufvade fortfarande lika tät öfver hafvet och öfver de låga partierna af landet. Högre upp på fastlandet och på öarnas berg sken solen och rådde ett härligt väder, men det var en af de dagar, då dimmorna tyckas vara för tunga att kunna lyfta sig upp från dälderna och därför hvila där från morgon till afton.

Första afdelningen af den manöver, som Erland och matrosen Lydert hade tillrådt, gick lyckligt och väl. Koggen sköt god fart västerut och lämnade snart Stora Carlsöns farliga grannskap. Lika lyckligt företogs och utfördes koggens vändning, så att bogen riktades mot norr. Men fartygets ändrade kosa och vindens riktning gjorde, att färden sedermera gick mycket sakta. Skepparen Berend svor på lybeckska språket och fann ställningen bedröflig, ty han väntade hvarje ögonblick, att ett eller flera fetaliefartyg skulle falla öfver hans kära kogg. Han hade helst velat ila framåt med stormens hastighet.

Matrosen Lydert hade åter uppstigit till den höga plats, han borde intaga såsom varande utkik. Stor nytta kunde han naturligtvis icke göra i denna sin egenskap vid sådan tjocka, men han satt där ändå och brummade och småsvor af hjärtans lust, medan han emellanåt begagnade fingrarna för att från ögonen aflägsna den vätska, som dimman där afsatte.

Riddaren Erland och skepparen Berend sutto på hvar sin tågrulle vid den främsta masten och

samtalade om det bekymmersamma i ställningen. Det kunde vara intressant nog att åhöra deras samtal, och detta tyckte visserligen svennen Björn, ty han tog plats på en packlåda invid mastens andra sida och lyssnade begärligt. Men då samtalet icke alls har någon inverkan på gången af vår berättelse, vilja vi icke trötta läsaren genom att upprepa det.

Koggen »Sonnenblume» hade hunnit mycket nära norra ändan af Stora Carlsöns västra sida, men befann sig dock på betryggande afstånd från klipporna. Ännu några minuter förflöto, hvilkas tystnad afbröts endast af det matta ljudet af herrarnas samtal och det dofva ljudet af Lyderts brummande utgjutelser. Då och då kom från land en fågel och slog sig för några ögonblick ned på däckbet eller relingen. Sannolikt hade de små täcka varelserna svårt att finna vägen till sina nästen, då deras kvicka ögon nu voro endast dåliga vägledare i så tät dimma.

Och bäst nu Lydert satt på utkik och spärrade upp sina ögon för att se så långt, som möjligt för honom var, reste sig upp ur dimman en mörk massa. Den närmade sig, obeveklig som döden.

»Ohoj!» ropade Lydert. »Antingen är detta kusten eller också är det fetaliebröderne!»

Skepparen sprang upp och ropade:

»Till vapen, matroser!»

Själ f drog han sin slaghök och ilade fram till fören.

Riddare Erland von Segebaden och hans gamle vapensven sprungo jämväl upp och närmade sig skeppets befälhafvare, hvilken hördes brumma:

»Den fördömda trumpeteten! Nu se vi följderna.»

»Vi skola dock strida manligen», var det svar, med hvilket riddaren försökte lugna skeppare Berend. »Ni tror således, att fetaliebröderne äro öfver oss?»

Skepparen behöfde icke besvara denna fråga, ty ett väldigt brak och ett härskri, som tydligen icke kom från »Sonnenblume», utgjorde tillräckligt svar. Hela koggen skakades, och det var underbart, att den icke krossades mellan de två kaparskepp, som våldsamt trängde dess sidor. Numera fanns icke något rum för tvifvel därom, att Björn Åkessons trumpetstötter hade framlockat viktualiebrödernas fartyg, där de lagt sig till ro i sundet mellan Carlsöarna, sannolikt för att afvakta den stund, då det kunde behaga tjockan att höja sig.

En mängd främmande män hoppade från fetaliebrödernas skepp ned på «Sonnenblumes» däck. Här och där hördes vapenbrak. Ett och annat jämmerrop skallade, och bland dessa funnos några, hvilka tydligen voro dödsskrän. Lydert kastades våldsamt från sin höga plats ned på däck. Han stod i vägen för några af fetaliebröderna, som ämnade sig in på »Sonnenblume». Att han undgick ett eller flera dödande hugg, det berodde ingalunda på någon barmhärtighet hos viktualiebröderna, utan endast på dimman, som hindrade dem att se, hvar de borde hugga till. Emellertid erhöi han en våldsam knuff, hvilken kastade honom ned på däck, där inkräktarne sprungo öfver honom, innan den gamle sjöbussen hann resa sig upp på sina ben. Han var just icke så ung numera, den kloke och isynnerhet såsom väderspåman berömde Lydert, och därför voro hans rörelser också tämligen senfärdiga och klumpiga, hvarför det också dröjde en god stund, innan han stod upprätt. Men då drog han också med fart sitt lilla svärd och rusade blindt framåt, ropande:

»Nu skall der Teufel taga er med hull och hår.»

Men det var försent.

Viktualiebröderna hade redan eröfrat koggen »Sonnenblume». Alla, som icke blifvit nedhuggna af

den till antalet öfvermäktiga fienden, hade tagits till fånga och lågo i band och bojor. Lydert fick snart dela den öfriga besättningens öde.

TJUGOFEMTE KAPITLET.

Fångna hos fetaliebröderna.

Lydert blef slagen till marken och fjättrad, medan han ännu befann sig i sanslöst tillstånd. När han vaknade till sans, befann han sig i ett mörkt rum, där luften var kvaf och jämmer hördes från ett och annat ställe i hans närhet. Icke ens en enda strimma af dagsljus fanns, hvilken kunde hjälpa honom att göra iakttagelser rörande det mörka rummets utseende eller skaffa sig kännedom om, hvilka de mänskliga varelser månne vara, som ledo och jämrade sig. Men af en viss vaggning, i hvilken det golf, hvarpå han utan mjukare underlag hvilade, var stad, tyckte han sig förstå, att han och hans olyckskamrater befunno sig ombord på ett fartyg. Och när han med någon möda hade någorlunda utredt sina tankar, kom han i håg, hvad som tilldragit sig, och betviflade nu icke längre, att han var en fånge hos fetaliebröderna och att dessa jämmerrop kommo från hans medfångar, de forna skeppskamraterna ombord på den snabbseglande »Sonnenblume».

En så klok och erfaren man insåg naturligtvis genast, att han borde allra först sätta sig i förbindelse med sina kamrater, om de ännu ägde tillräcklig sans, så att de förmådde höra och besvara frågor. Först svor han på tyska en af de

där långa raderna, som voro för Lydert egen-
domliga och om hvilka han själf hyste den allra
bästa förhoppning, att de voro kända af »Sonnen-
blumes» alla matrosar, liksom äfven af dess skeppare
och de två passagerarna. Han menade, att då de
fingo höra hans utgjutelse, skulle alla känna igen
honom. Kanske gjorde de detta. Säkert är emel-
lertid, att han till svar erhöi endast några stönande
jämmerrop.

»Åhøj!» ropade han nu så högt, att det borde
höras till hvarje vrå af rummet, om det ock varit
den allra största sal, som någonsin blifvit inredd
ombord på ett skepp.

Intet begripligt svar!

Fortfarande hördes endast jämmer.

»Nå», muttrade Lydert, »jag får väl hjälpa
mig själf då. Sannerligen borde jag icke hafva
börjat med att stiga upp och med egna händer
undersöka den här kammaren, hvilken ganska myc-
ket liknar en fängelsehåla under ett stort slotts-
torn. Här är en gemen stank i luften. Fördömdt!
Jag kan icke röra mig!»

Det sista utropet berodde, såsom läsaren nog-
samt inser, därpå, att han först nu märkte, att han
var bunden till både händer och fötter.

»Skeppare Berend!» ropade han nu i sin ån-
gest. »Ären I här? ... Intet svar! Han är så-
ledes icke här... Bogislaw! ... Henning! ... Gerdt! ...
Gotschalk! ... Herbricht! ... Klaus! ... Vicke! ...
Bertold! ... Ivar! ... Nej, ingen af dem svarar ...»

Nu hördes buller utanför en till fångrummet
ledande dörr. Hurudan den var till utseendet, det
var naturligtvis i detta absoluta mörker en hem-
lighet för den gamle matrosen. Men genom bruk
af sin hörselgåfva erfor han tämligen noga, hvar
den var belägen.

Dörren öppnades. En i munkåpa klädd man
inträdde, bärande en lykta i handen. Vid dess

sken kunde Lydert se, att han befann sig på golfvet i ett mörkt skeppsrum, icke synnerligen stort till omfånget, men likväl tillräckligt rymligt för att lämna plats åt de åtta eller tio personer, som i likhet med Lydert befunno sig utsträckta på dess golfyta. Men det var honom icke möjligt att igenkänna andra än de närmast liggande, ty de öfriga och längre bort belägna delarna af rummet voro icke fullt klart belysta af skenet från den lilla lyktan.

Vid sin ena sida såg han emellertid den unge riddaren Erland von Segebaden och vid den andra vapensvennen Björn Åkesson. Och då han nu igenkände dem, behöfde han icke förundra sig öfver, att de icke svarat honom, ty han fann, att deras förmåga att tala blifvit dem beröfvad genom kaf-lar, som blifvit på ett mycket obarmhärtigt sätt instoppade mellan deras käkar. Alldeles invid sitt eget hufvud såg han ett dylikt tortyrredskap, och han behöfde icke begära några upplysningar af den inträdande munken, för att fullväl inse, att den suttit mellan hans egna läppar. Men då han ett ögonblick öfverlade med sig själf öfver frågan, huru han kunnat blifva så lyckligt befriad därifrån, fann han i hastigheten ingen annan förklaringsgrund än den, att viktualiebröderne hade gjort sitt arbete slarfvigt från sig, då de satte kafen emellan hans uppspärrade käkar, och att den fallit bort vid hans uppvaknande, utan att han själf hade förnummit det. Antagandet var i själfva verket icke så oäfvat, ty Lydert kände i sina käkar strax nedanför öronen en styfhet, som nästan gränsade till verklig smärta.

»*Salvetote! Bonam vobis noctem preco!*»*)

Med dessa för matrosen Lydert alldeles obe-

*) God afton! Jag önskar eder en angenäm natt.

gripliga ord hälsade munken, sedan han stängt dörren bakom sig.

»Det var ändå lustigt nog», brummade Lydert, »att få se en människa, som *kan* tala. De här stackars gossarne hafva intet mål i mun. Jag har länge legat här och pratat alldeles ensam, hvilket i längden blir lika tråkigt som en åtta dagars stiltje på hafvet, då en stackars sjöman längtar till färdens mål... Men, säg mig, värdige fader munk, hvad är egentligen ditt ärende?»

»Det borde du inse, förtappade son af en syndig värld!» utlät sig munken. »Mäster Hugo, allas vår herre, har befallt, att vid soluppgången i morgon skolen I alla först hängas och sedan kastas i hafvet.»

»Det var en mycket nådig befallning», svarade den gamle sjöbussen muntert. »Eder mäster Hugo tyckes vara en riktig hedersman... Men hvem är han egentligen?»

»En vandrande riddare af ädel börd, min vän! Han har dock aldrig för oss uppenbarat, från hvilken ädel stam hans friska och starka gren utvuxit... Men visst är, att han innehar riddarevärdigheten och att en konung gifvit honom den... Det månne väl lugna dig i din hängningsstund, att du nu — tackad vare min uppriktighet! — har erhållit kunskap om det förhållandet, att den person, som låter hänga dig, icke är en människa af låg och oansenlig börd, utan en verklig riddare, fastän af den vandrande sorten, en *eques, qui terras obit in spem, occasionem fortiter faciendi.*»

»Jag känner mig verkligen lika smickrad som en matros, när han faller i sjön och drunknar... Men hvad är ditt egentliga ärende, broder munk?»

»Mäster Hugo, vår befälhafvare och mäktige ägare af och herre öfver åtta fullt utrustade och stridsdugliga skepp, har befallt mig att bikta eder.»

»Den där mästern Hugo mände i själfva verket vara en särdeles treflig och angenäm man», yttrade Lydert. »Nåväl, herr munk, börja nu med att bikta mig!»

»Bekänn då dina synder!»

»Genast! Min första, andra och sista synd är den, att jag känner en olidlig törst och gärna ville hafva mig en bågare vin eller en stänka med rostockeröl, innan eder vänlige mästern Hugo låter mig dingla i galgen.»

»*Homines voluptatum avidi!*» utropade patern. »Det betyder: o, de olyckliga världsbarnen!... Men som jag vet, att man icke lätt kan erkänna alla sina synder, om man törstar, vill jag förbarma mig öfver dig. *Valete!* Det är så mycket sagdt: farväl på en liten stund!»

Munken försvann, och det blef å nyo fullständigt mörkt i skeppsrummet, där Lydert och hans olycksbröder befunno sig. Men inom tio minuter återvände munken och medförde då icke allenast sin lykta, utan därjämte ett stort krus, hvilket — om man fick döma af utseendet — borde innehålla minst tre, om icke fyra liter. Medan han var borta, kunde den, som haft sina öron öppna, med lätthet hört vår listige matros brumma:

»Donnerwetter und Blitz! Det vore underligt, om jag icke skulle kunna öfverlista den där tafatte munken.»

»Se här, broder!» ropade klosterbrodern, sedan han ställt lyktan på golvet och under det att han högt lyfte upp kruset och bågarna, på det att Lydert måtte se dem.

»Bra! Men med bundna armar och fötter lär jag icke kunna tillgodogöra mig innehållet af kruset.»

»*Mane paulisper!* Det vill säga: haf tålmod en half minut eller så!... *Quiesce modo!*»

Den vördnadsvärde patern lade sig ned på

sina knän vid Lyderts sida, och denne bemödade sig om att få se paterns ansikte. Men det blef omöjligt, emedan munken hade lyktan bakom sin rygg, så att skuggan föll på hans drag, och emedan hättan var djupt neddragen.

Snart var Lydert fri till sina armar och ben. Han reste sig till hälften upp, så att hans rygg fick stöd mot väggen. Och den lustige munken slog sig ned på golvet vid hans sida. Pokulerandet började. Lydert drack med måtta, men lät oupphörligt å nyo fylla bägaren. Han endast läppjade på drycken och kastade därefter dess innehåll på golvet. Men munken märkte icke hans list. Han tömde sina bägare till botten. Vinet var »starkt». Det steg allt högre upp i paterns hufvud och sjönk allt längre ned i hans ben.

Det lustiga samtal, som fördes mellan de båda pokulerande männen, började visserligen med några svaga försök å munkens sida att utforska sin stallbroders synder, på det att han måtte meddela absolution, men ju längre det fortgick, desto mera förvandlades det till ett korsförhör, där Lydert var den frågande och munken den svarande. På detta sätt lyckades det den tyske matrosen att aflocka patern icke endast den upplysningen, att fetaliebröderne tagit honom till fånga och tvingat honom att blifva så väl deras egen, som alla deras fångars biktfader, utan äfven en mängd nyttiga upplysningar rörande ställningen ombord på det fartyg, där de båda dryckeskämparne för tillfället befunno sig — t. ex. fartygets inredning, platsen för »mäster Hugos» hytt, de platser, där fetaliebröderne sofvo och där de utställda vakterna borde befinna sig, läget af den vrå, där patern själf plågade tillbringa natten, såväl som de lediga timmarna under dagen... Detta och mycket annat, som naturligtvis var af stor vikt för Lydert att lära känna, framplöckades af Lydert småningom.

Men om bikt och absolution blef icke fråga. Omsider var pater Eustachius så berusad, att han icke förmådde tala redigt, utan endast stamma fram ett och annat ord af munklatinets. Men Lydert, som föga anlitat krusets innehåll, var nykter.

Ingen penna, ej heller pensel skulle förmå skildra paterns bestörta min, då Lydert slängde sin bågare utåt golfvet och började binda Eustachius med samma remmar och rep, som fetaliebröderna hade för få timmar sedan snörat omkring matrosens lemmar. Något motstånd mot den listige Lydert förmådde han icke göra. Han kunde endast med suddig stämma framstötta några latinska ord, hvilka skulle uttrycka hans själs bön om skonsamhet, såsom t. ex. »*clementia!* . . . *lenitas!* . . . *indulgentia!*» Men äfven den trösten blef honom beröfvad, då Lydert lade i hans mun samma kaffe, som viktualiebröderna hade ämnat åt den fångne matrosen själf. Och slutligen lyfte Lydert på starka armar upp den fångne munken och lade honom ned på den plats, där han själf hade blifvit af fetaliebröderna kastad. Att Lydert vid utförandet af denna handling gick mildt och skonsamt till väga, det skulle måhända kunna anses såsom en vedergällning för det goda vin, hvarmed Eustachius hade vederkvickt honom.

En minut senare hade Lydert iklädt sig paterns gamla och icke alltför rena kåpa. Därefter tog han lyktan och lämnade det kvafva skeppsrummet, hvars dörr han med omsorgsfull noggrannhet tillstängde. När han kom upp på däck, fann han, att dimman ännu kvarlåg lika tungt öfver hafvet och att han befann sig ombord på ett fartyg, som långsamt sträfvade framåt, men huruvida färden gick åt norr eller åt söder, det visste han icke, emedan töcknet hindrade honom från att se närmaste strand eller solens ställning på himmelen. Tack vare de upplysningar, som han hade aflockat pater

Eustachius, kunde vår kække matros röra sig med någorlunda stor säkerhet ombord på fartyget. Att detta icke var koggen »Sonnenblume», det insåg han nogsam och med så mycket större säkerhet, som hans mångåriga tjänstgöring ombord på detta fartyg under skepparen Berends befäl hade gjort honom förtrogen med hvarje detalj af koggen. Lyktan gömde han af försiktighet under sin röfvade kåpa; och därefter vandrade han framåt däckets i den riktning, där han, enligt munkens anvisning, borde finna en liten åt fetalieflottans biktader afsedd hytt.

Olyckligtvis hann Lydert icke fram till denna efterlängtade fristad utan alla äfventyr. Han smög sig längsefter relingen, men stötte därvid tillsammans med en jättstor man, klädd i järnrustning från topp till tå. Det var icke synnerligen svårt för matrosen att i denna höga gestalt igenkänna själfva »mäster Hugo», anföraren för denna afdelning af fetaliebrödernas flotta. Den gode Eustachius hade försett honom med alla nödiga upplysningar.

»Hvem är du?» dundrade mäster Hugo.

»Endast en ringa tjänare i Herranom», upplyste Lydert med så stort lugn, han förmådde, då hjärtat i hans barm klappade af förfäran.

»Jaså, det är du, pater Eustachius», återtog mäster Hugo.

»Ja, ers värdighet! Jag har varit hos fångarna.»

»Har du biktat dem? Befunnos de vara botfärdiga?»

»Nej, tyvärr! Jag har sällan biktat så genstörtiga själar... Icke mer än en enda af dem kunde jag förmå att aflägga en ordentlig syndabekännelse... Det är en matros från Lübeck vid namn Lydert... Alla de andra voro förstockade. Jag måste i enlighet med min dyra plikt såsom skrifte-

fader, göra dem ännu ett besök, för att, om möjligt, beveka deras förstockade hjärtan. Men jag har så uttröttat mig till kropp och själ, att jag måste hvila en stund och försöka andligen och lekamligen återkomma till mig själf, innan jag fortsätter mina bemödanden för dessa människors eviga väl... O, herre! Hvarför finnes så föga tro här i världen?»

»Därom må du spörja dem, som äro lärdare än jag», ljöd mäter Hugos stränga stämma. »Gå nu och hvila dig! I morgon, när solen rinner upp, skola de dö, vare sig de hafva biktat och fått aflösning eller icke.»

De åtskildes, utan att den bistre fetaliechefen hade fattat någon misstanke rörande den föregifne munken. Och Lydert gick därifrån med ett hjärta, så lätt, som om ett berg hade blifvit vältradt från hans bröst eller som om han nyss hade genom ett underverk undslupit ett rytande lejons klor. På sin väg till den skrubben, hvilken han nu ämnade taga i arf efter den verkliga pater Eustachius, mötte han åtskilliga män af besättningen, men han undslapp lyckligt hvarje fara, emedan hans munkkåpa skyddade honom mot alla nyfikna blickar. Slutligen hittade han skrubben och dolde sig där. Nu tänkte han naturligtvis, att han befann sig i säkerhet, och han stod just i beredskap att afkasta sin orena kåpa, då han plötsligt fann sig föranlåten att behålla den på sig samt till och med draga hättan ännu längre ned öfver ansiktet. Anledningen härtill var den, att han hörde steg utanför dörren. I nästa ögonblick slogs dörren upp, och in trädde till honom en matros, hvilken bad att få bikta, emedan han icke kunde finna någon samvetsro. Här sattes nu Lyderts klokhets och uppfinningsförmåga på ett hårdt prof. Först försökte han uppskjuta bikten till följande dagen och föregaf såsom skäl trötthet och behof af hvila. Men sjömannen var envis och slutligen måste Lydert skrida

till verket. Nu är att märka, att Lydert själf hade, såsom rättrogen katolik, biktat minst hundra gånger under sin lefnad. Han var därför icke alldeles obevandrad i konsten att framkalla en bikt, åhöra den och i vederbörlig ordning samt på vederbörliga villkor meddela aflösning. Allt gick bra, åtminstone ända till slutet, då Lydert, hvilkens sinne blifvit vredgadt, ålade den stackars matrosen en så sträng botgöring, att denne gick därifrån mycket modfälld och bekymrad, tyckande sig hafva mången gång tillförne undsluppit med lindrigare bot för större missgärningar. Men en biktfaders makt och anseende var på den tiden vida höjdt öfver allt klander. Matrosen teg, gick och föresatte sig att uppsöka pater Eustachius vid ett annat tillfälle, då denne »andans man» kunde befinna sig i ett mera mildt och öfverseende lynne.

»Gack i frid! *Pax vobiscum!*» ljöd paterens afskedshälsning.

Händelsen hade emellertid det goda med sig, att den lärde Lydert, huru nödvändigt det var att iakttaga försiktighet. Han insåg fullväl att, om han hunnit kasta af sig kåpan, innan matrosen trädde in till honom med hela famnen full af syndasorg, skulle han genast hafva blifvit röjd såsom en falsk pater Eustachius. Därför lade han sig på bädden med sin kåpa på kroppen, och därför vände han ansiktet mot väggen.

Ett långt och innehållsrikt kapitel skulle vi kunna åstadkomma genom en in i småsaker gående skildring af den kække Lyderts äfventyr ombord på viktualiebrödernas fartyg, den list, han måste använda för att undgå upptäckt, och de medel och utvägar, som han begagnade för att befria sig själf och alla sina medfångar ur den beryktade riddaren-sjörofwaren mäster Hugos våld. Men vår berättelse måste närma sig slutet och föga återstår af det därtill anslagna utrymmet. Därför äro vi nöd-

sakade att inskränka oss till följande korta meddelande.

Lydert besökte fångarna och befriade dem från deras band, bojor och munkafilar — d. v. s. alla utom den verkliga pater Eustachius, hvilken han lät ligga kvar. Under följande nattens mörker och tystnad lyckades de bemäktiga sig en af skeppsbåtarna och sätta den i sjön, utan att deras företag bemärktes. För att icke genom årtag röja sig, läto de båten ligga stilla, medan fartyget seglade vidare, och först då deras lilla farkost befann sig ett godt stycke akterut, grepo de till sina åror och började drifva fram båten i en riktning, hvilken, enligt deras beräkning, borde vara rakt östlig d. v. s. leda åt öster och till Gottlands kust. En half mil söder om Visby lade de följande morgon i land nedanför Wible herresäte i Westerhejde socken. Det var samma morgon, som af mäster Hugo, den sjörfvande riddaren, blifvit bestämd att blifva vittne till deras hängning. Lydert isynnerhet var glad och munter och tyckte sig aldrig hafva haft så roligt under hela sitt lif, fastän — som han upprepade gånger sade — han hade upplefvat många lustiga ting både på hafvet och till lands.

De räddade voro, utom Lydert själf, riddare Erland von Segebaden, svennen Björn Åkesson, skepparen Berend och därtill sju matrosar. Alla de andra, som varit medlemmar af koggen »Sonnenblumes» besättning, hade fallit i striden, då viktualiebröderne äntrade och eröfrade det lybeckska fartyget.

Måhända tänkte den grymme mäster Hugo, då han om morgonen fann fångarna borta och i stället endast den gode Eustachius liggande i skeppsrummet, att dessa män, hvilka han behagade benämna krigsfångar, hade lyckats fly till Visby. Och torde man häruti få söka anledningen till det öfverfall på Visby stad, som den ursinnige fribytaren gjorde

endast ett par dagar senare. Det lyckades verkligen för de djärfva fetaliebröderna att intaga Visby, men hans försök att åter få riddaren Erland och de andra »krigsfångarna», i sitt våld strandade, ty dessa hade hunnit lämna hamnen ombord på en till Kalmarne stad destinerad kogg, innan mästern Hugo och hans åtta fribytarefartyg hunno tillspärra inloppet.

På Gottland stötte mästern Hugo emellertid på så tappert motstånd, att han icke lyckades eröfra hela ön, utan endast trakterna närmast Visby. Hela den öfriga delen af Gottland försvarades och innehades för drottning Margarethas räkning af en ärlig och god riddare, hvilkens namn blifvit af häfderna bevaradt. Han hette Trued Hase.

Emellertid hade mästern Hugo och hans flotta stort gagn af Visbys eröfring, ty de erhöilo där både ett ointagligt vinterkvarter och en hufvudstation, från hvilken fetaliebröderna kunde oroa och nära nog enväldigt behärska södra delen af Östersjön. Emellertid hindrades mästern Hugo af de många göromålen på Gotland från att segla till Stockholm under den lämpliga årstiden. Hans åtta fartyg visade sig icke i Stockholms skärgård, förr än vintern var nära för handen.

TJUGOSJETTE KAPITLET.

I hungersnödens dagar.

Då Albrecht von Segebaden fann, att han aldrig mera skulle kunna trifvas på sitt eljest så kära och vackra Käggholms slott vid sjön Väringen, emedan

han tyckte, att hvarje våg, som där plaskade mot stranden, hvarje träd eller buske, som grönskade och spred fågning och doft omkring sig, hvarje fläkt, som susade i parken, skulle påminna honom om den oersättliga förlust, han gjort, när hans Juliana samlades till sina högättade fäder — när allt detta blef klart för honom, ville han aldrig mera återse de kära gemaken, aldrig mera låta sig gungas af Varingens lätta vågor. Han bosatte sig på Stockholmen, där han förvärfvat sig många vänner bland byamännen genom sitt ärliga och tappra deltagande i deras fejder mot de blodtörstiga hättebröderna. Dessa innehade ännu Stockholmens slott och voro öfvermäktiga äfven i staden, hvarför också svenskarne ansågo, att en sådan man som riddaren Albrecht och en så stor skara af svenner, som han medförde, utgjorde en afsevärd förstärkning åt svenskarnas parti gentemot de alltjämt lika öfvermodiga och grymma tyskarna. Redan af denna anledning blef stor heder bevisad den ädle riddaren af de svenska byamän, som öfverlevvat de s. k. Kåpplingemorden.

År 1394 i slutet af november månad återfinna vi den ännu sörjande »enklingen» i hans egen, för ett par år sedan inköpta gård på Stockholmen. Den var belägen vid Svartmangatan och utgjordes af en ganska ståtlig manbyggnad, en rymlig gårdsplats och åtskilliga uthus, bakom hvilka en icke oansenlig kryddgård och park sträckte sig ända ned till Sjalagårdsgatan.

Det var egentligen ett ensligt och enformigt lif, som den gode riddaren förde i sin vackra gård på Stockholmen. I hela staden fanns ingen annan riddare än han, ty det kunde naturligtvis icke falla honom in att sällskapa med någon af de tyska riddarna på Stockholms hus, ej heller ens med höfdingen därstädes Herbricht von Königsmark eller tyskarnas »fogate» i Stockholm, den mot allt, hvad

som bar svenskt namn och svenskt sinnelag, illasinnade Lydike Rütz. Men i de förnämligare bland borgarhusen umgicks han gärna, då tillfälle gafs. Isynnerhet var han naturligtvis en hjärtligt välkommen gäst hos Peter Åländig, Bertil Brun, Rörek Hattmakare och alla de andra ärliga byamän, som i denna berättelse förut hafva blifvit föreställda inför våra läsare. En gång i veckan infann sig hos riddaren Albrecht den gamle Stig Anundsson för att uppbära det understöd, som Albrecht lämnade den af fattigdom betryckte mannen. Vi hafva visserligen omförmält, att den stackars rådhustjänaren erhöll någon löneförbättring genom ett magistratsbeslut, men detta fattades vid en tid, då hätttebröderne ännu icke voro alldeles säkra på öfvermakt inom staden och då de ännu hade allt att frukta af de svenskfödda byamännen. Knappt hade dock Alf Grenerot och de andra tyskarne genom morden på Kävplingen vunnit ett obestriddt och under då rådande förhållanden, obestriddigt herravälde på Stockholmen, förr än den fattige Stig Anundsson icke allenast beröfvades sitt lönetillskott, utan äfven en del af de förmåner, som han före lönetillökningen åtnjutit. Men gamle Stigs vänner, och bland dem äfven Albrecht von Segebaden, sörjde för, att han och hans hustru Marta Ulfsdotter och de många barnen i deras koja icke ledo någon nöd. Riddare Albrecht bortpratade gärna en stund med den redlige »Fattiglappen», när denne på regelbundna tider infann sig.

En eftermiddag i november 1394 satt riddaren i sin sal och samtalade med Stig Anundsson om de bekymmersamma tiderna, ty Stockholmens stad var då hårdare pröfvad än någonsin tillförne, sedan tvistigheterna mellan de svenskfödda och de utländska byamännen vidtogo. Om vi en stund lyssna till samtalet, kunna vi få en inblick i de sorgliga förhållandena.

»Alla förråd i staden äro uttömda», yttrade Fattiglappen, »Jönis Bagare kan icke baka bröd, emedan han saknar mjöl. Icke bättre är det hos de andra bagarna på Stockholmen. All boskap är nedslaktad. I hela staden finnes icke ens en höna, som duger att äta. Åtskilliga hafva dött af svält, hvilka icke hade behöft undergå sådan plåga, om hvar och en hade fått behålla sitt eget.»

»Hvad menar du? . . . Sitt eget?»

»Jo, jag menar, att hättebröderne också äro i nöd, men de vilja icke svälta, och därför plundra de än ett och än ett annat af husen i staden, isynnerhet sådana boningar, där de kunna vänta att finna rikligare tillgång på fetalier. Jag, stackars fattiglapp, slipper nog deras besök. Men i går sänktes ned i mullen till den sista hvilan liken af femton personer, hvilka dött hungerdöden, och bland dessa funnos Guttorm Öfverskärare, hans hustru och alla barnen. Dessa hättebröder, hvilkas rofgirighet ingenting förmår mätta, hade alldeles utplundrat hans förut rika hus, och som Guttorm var för stolt att tigga, måste han dö. Och af hvem skulle han väl med framgång tiggat en brödbit, då ingen finnes i hela staden, som har nog för egen räkning och därutöfver något att skänka bort.»

»Det är förfärligt», sade riddaren.

»Jo, sådan är ställningen på Stockholmen nu. Om ändå riddarne Brodersson och Algot Månsson ville hafva förbarmande med oss och draga sig tillbaka, upphäfva belägringen och tåga några mil inåt landet, medan fetaliebröderne undsatte staden och tillförde oss lifsmedel. Mer än tolf månader hafva nu förflutit, sedan den af svenskar, danskar och norrmän bestående krigshären lade sig utanför vår stad. Jag, fattiglapp, som lefvat hela mitt lif på Stockholmen, har aldrig tillförne varit med om så bistra tider.»

»Du har rätt, käre Stig», yttrade den allvarlige

riddaren sorgset. »Men här finnes ingen bot för detta onda. Du vet, att jag försökt allt. Jag har smugit mig ur staden och uppsökt riddarna Abraham Brodersson och Algot Månsson i deras läger samt försökt beveka dem till att på någon tid draga sig bort med hären, medan vi anskaffa förnödenheter. Men du kan väl icke gärna undra på, att de bestämdt afslogo mina böner, då du får veta, att drottning Margaretha befallt dem att låta hungern tvinga invånarna på Stockholm till underkastelse. För drottningen betyder det naturligtvis föga, om en mängd af hennes svenska undersåtar få dö af hunger på samma gång som tyskarne.»

»Men visserligen kunde man måhända öfvertala hättebröderna att öppna portarna för drottning Margaretha.»

»Jag har försökt äfven den utvägen, käre Stig Anundsson. I går afton hade jag, som du vet, sammankallat alla borgare i Stockholm och anförarna för hättebröderna på Stockholmshus till Sanct Gertruds Gillestuga. Jag bad och besvor dem vid allt heligt, att de skulle dagtinga med Abraham Brodersson, men jag talade för döfva öron. De påstodo, att de erhållit budskap om att en viss mäster Hugo skulle vara på väg till undsättning med åtta af viktualier uppfyllda skepp, och de ville först se, huruvida denna hjälp komme, innan de ens ville tänka på att öppna portarna för Margaretha.»

Ja, då vet jag, stackars fattiglapp, intet råd.»

»Icke jag heller, men så länge här i mitt hus finnes kvar någonting, som är användbart till människoföda, skall jag som en god kristen och ärlig man dela med mig åt en och hvar, som anropar mig om hjälp i sin nöd.»

»Ack, jag och de mina kunna icke nog prisa edert ädelmod mot oss. Vi hade visserligen längesedan legat i grafven, liksom Guttorm Öfverskärare och

hans husfolk, om icke eder gifmilda hand hade uppehållit våra lif. Men när äfven edra förråd äro slut, när Peter Ålending och de få, som ännu äga någonting kvar, äro lika utblottade som alla vi andra, huru skall det då gå?»

»Då vilja vi jaga hundar, kattor och råttor, steka dem och lifnära oss därmed. I mitt stekarehus anrättades i dag en af mina jakthundar. Tro mig, Stig Anundsson, man kan blifva bjuden på sämre stek, än den föreföll oss vara.»

»Hellre dör jag, än jag...»

»Åh, det tror du bara! Vänta blott! När ingenting annat står att få, skall du med glädje inmundiga till och med en kokt eller stekt rätta... Och dithän måste det gå, om icke den heliga Guds-föderschan och alla helgon snart förbarma sig öfver oss.»

Det nu anförda samtalet torde hafva varit tillräckligt att för våra läsare klargöra såväl den förtviflade ställningen på Stockholmen, som anledningarna därtill. Stig Anundsson gick hem till sig, sedan samtalet fortgått ännu en stund. Rid-daren sjönk ned i sin karmstol och suckade fram den gamla versen af Horatius: *bellaque matribus detestata*. Men när han grubblat en stund öfver en förtviflad belägenhet, mot hvilken all hans fasthet och klokhed icke förmådde uträtta någonting, kastade han en vid kappa öfver sin rustning och gick ut i staden.

Ännu alltjämt hoppades Albrecht von Segebaden kunna uppspåra och gripa Klaus Nyendank, den fagra Julianas mördare. Han hade därför under de år, som han tillbringat på Stockholmen, icke upphört att, då tid och tillfälle därtill funnos, göra sina ströftåg hit och dit på Stockholms gator. Någon bestämd plan kunde han därvid så mycket mindre följa, som han icke ägde ens det allra minsta grand af kännedom om, huruvida hans döds-

fiende fanns kvar innanför stadens hank och stör eller icke. Utan särskildt mål ströfvade han fram genom gator och gränder. Hans hopp var, att helgonen skulle höra hans nu under så lång tid dag och natt upprepade böner samt förr eller senare skicka Klaus Nyendank i hans väg.

Den allvarlige riddaren kunde icke gått femtio steg framåt på gatan, då han möttes af en framilande kvinna, hvilken bar på sin arm ett gråtande dibarn. Det behöfdes icke någon skarp blick, för att genast se att det var en förtviflad moder.

»Hvarthän?» sporde riddaren, i det han lade handen på hennes arm och tvingade henne att stanna.

»Till Stocksund! I vattnet skola vi gömma och glömma våra sorger, både mitt arma, försvultna barn och jag.»

»Vänta! Vänta! Hvari består eder nöd?»

»Hunger, herre! Endast hunger! . . . Min make dog för två dagar sedan af svält. Icke en matbit har gått öfver min tunga sedan dess, ty huset är tomt. Jag har tiggt, jag har gråtit, jag har anropat människor om medlidande med mitt fattiga barn i alla helgons namn, men ingen har i dessa dystra tider någonting att gifva bort. När jag ingen föda får, blir mitt barn utan di. Därför gråter det. Jag skall nu gömma både min lilla Ranild och mig själf på bottnen af Stocksund. Kanske fiskar och hafsdjur äro barmhertigare med oss än människorna . . . släpp mig, ädle herre! . . . Låt mig gå! . . . Jag måste gå. Mitt hjärta smälter af smärtans eld, då jag hör mitt barn kvida . . .»

Albrecht förde de arma till sitt hus och lämnade dem i sina tjänares vård. Därefter gick han å nyo ut.

Snart hade han gått kring hörnen och kommit in på Köpmangatan. Utanför sin port stod Troed Svärdfejare och betraktade med melankolisk

uppsyn en hög af djurben, som han säkerligen nyss med egen hand burit ut och kastat på gatan, ty i de tiderna voro gatorna de naturliga upplagsplatserna för allt, som man icke ville hysa inomhus eller på gårdarna.

»God dag, Troed!» hälsade riddaren. »Du ser så sorgsen ut, min vän . . . Hvarför ser du så vemodigt på de där benen?»

»Jo, ädle riddare Albrecht, här sen i benen af min trogne gårdvar. I hafven nog sett honom, medan han lefde. Jag kallade honom alltid Lejon, ty ett lejon var han både i styrka och i fråga om mod.»

»Nå, hunden har dött, kan jag förstå. Du har ätit upp honom? . . . Jag kunde just tro det. Nå, detta bör väl icke kunna göra dig nedslagen. Du får snart en annan.»

»Kanske! Men jag stod just och tänkte på, hvilket präktigt kalas stackars Lejon skulle gjort sig på alla dessa benen, om han lefvat.»

Riddaren skrattade, sade några tröstande ord och gick vidare.

Många människor mötte han på sin väg, men alla sågo bleka och lidande ut. Ingenstädes såg han något gladt och obekymradt anlete. Jämväl kunde han icke undgå att lägga märke till, huru som ingen enda häst syntes på gatorna i denna stad, hvarest de fordom varit i sådan talrikhet sedda, bärande ryttare eller dragande kärror. Vår riddare insåg nogsamt anledningen till deras frånvaro. De hade laga förfall. De voro uppätna.

Från Köpmantorget vände Albrecht von Segebaden in på Baggensgatan. Hans afsikt var att göra ett besök hos sin vän, den hederlige Peter Åländing. Utanför dennes för vår riddare så väl bekanta hus fann han en stor folksamling, men det dröjde länge, innan han kom till tals med någon, som var vid tillräckligt stort lugn, för att kunna lämna honom besked angående orsaken till denna folk-

skockning. Slutligen blef han varse den väl bekante Clawus Smed. Den hederlige handtverkaren stod tyst och dystert och blickade ned mot marken. Riddaren steg nära intill honom och lade sin hand på hans axel.

»Hvad nu, Clawus Smed? Hvarför så sorgsen?»

»Ah!» ropade den hederlige smeden, då han blef varse, hvem den var, som stört honom i hans dystra drömmerier. »Det ären I, ärlige riddare Albrecht! . . . Nu kanske . . . men nej, de äro oss för många . . .»

»Hvilka? . . . Hvarom talar du?»

»I veten då icke, att hättebröderne från slottet just nu våldgästa i Peter Åländings hus och magasin?»

»Du är den förste, som underrättar mig därom... men säg mig nu . . . huru många äro de?»

»Fyratio . . . kanske femtio, skulle jag tro!»

»Hvar äro dina smedgesäller?»

»Åtta af dem finnas här bland folkhopen. Vi skyndade hit, så snart underrättelsen om hättebrödernas anfall mot Peter Ålending skullade genom gatan . . . ty, som I veten, har jag min smedja icke långt härifrån. Men vi ansågo oss vara för svaga att angripa en sådan styrka . . . Hvilka tider vi lefva uti, ädle herre!»

»Sorgliga tider, i sanning!» medgaf Albrecht von Segebaden. »Men säg, raske smed, tror du, att du kan samla dina gesäller omkring dig?»

»Innan en half minut förflutit!»

Smeden hvisslade en signal och fortfor där- efter att tala med riddaren. Denne hann icke börja det svar, som han ärnat gifva Clawus, innan han såg åtta sotiga smeder bilda en krets omkring honom och deras husbonde och mästare. En och hvar bar en slägga i sin hand, liksom Clawus Smed själf. För öfrigt hade de inga vapen, hvarken till anfall eller försvar.

»Bra gjordt, Clawus», utropade riddare Albrecht.
 »Men säg mig ytterligare! Hvar har du någon af dina lärgossar?»

»Här står en framför mina ben!»

»Skicka honom till mitt hem vid Svartmangatan med tillsägelse till Erik Torkilsson, att han skall skynda hit med alla de andra svennerna!»

»Du har hört det, Clement!» sade smeden.
 »Spring! Flyg!»

»Och nu i helgonens namn», uppmanade Albrecht,
 »gripa vi verket an! Vi hafva tillförne lekt den leken tillsammans, ärlige Clawus Smed . . . Låt nu se, att hvarken du eller dina smeder hafva legat af eder konsten att med edra släggor smida på hättebrödraskallar!»

»I skolen få det att se, ärlige riddare!»

Med möda trängde de sig nu fram genom folkmassan, som belägrade porten. Men det gick slutligen för sig att komma in i huset. Och länge hade de icke vandrat fram bland trappor och gångar därinne, förr än de träffade på en grupp af åtta hättebröder, hvilka släpade med sig Peter Åländings kära husfru Christina och ett par af stekarehusets sotiga tärnor. Kvinnorna skreko och jämrade sig under hättebrödernas misshandlingar, åkallande Gud och alla helgon till undsättning mot de råa missdådarna, hvilka uppenbarligen hade gjort inbrott i huset troligen för att bemäktiga sig Peter Åländings ännu icke uttömda förråd af victualier, men icke åtnöjde sig därmed, utan ville därjämte släpa kvinnorna med sig.

Men nu — då riddare Albrecht, Clawus smed och de åtta smedarbetarne kommo tillstädes — fick den här opererande afdelningen af hättebröderna snart bita i gräset. Såväl den redlige smeden själf, som hans gesäller bevisade genom handling, att de icke förglömt sin konst att föra slägga. Knappt hade emellertid fru Christina blifvit befriad, innan hon började ropa:

»Min man, min make! . . . I magasinet! . . .
O, de hafva säkert tagit lifvet af honom . . . I
magasinet! . . . skynden dit, ädle riddare och red-
lige smed, om I ären våra vänner!»

»De andra hättebröderne befinna sig således i
magasinet?»

»Ja, ja! . . . Skynda! . . . Peter är där också! . . .»
Och de skyndade.

Den syn, som mötte dem, då de nalkades maga-
sinet, hvilket befann sig inne på gården, var ägnad
att uppröra våra vänners känslor. Utanför porten
stodo några åsnor — verkliga åsnor med fyra ben
och svans, ty så sågo åsnorna ut i Sverige på den
tiden. Åsnor voro under tolfte t. o. m. fjortonde
eller femtonde århundradena icke sällsynta i Sverige.
Här och där lefde de till och med vilda i de tjocka
urskogarna. Åsnorna tycktes dock alldeles icke
vara fiendtligt stämnda mot Peter Åländings hus,
ty de sågo lika beskedliga och tröga ut som van-
ligt. Då endast en af dem behagade genom gälla
låten gifva tillkänna, att den fann situationen
oangenäm, då förenade de sig mangrant uti en af
musikaliskt raseri framkallad blandad kör af så
fasaväckande fulhet, att en och hvar, hvilken be-
fann sig i närheten, måste hålla för sina öron.
Hvad som i åsnornas öron troligen hade värdig-
heten af känslofull harmoni, detsamma blef, då det
träffade mänskliga hörselorganer, den mest afsky-
värda disharmoni. Men så — har det ju alltid
varit och skall så förblifva.

Utän att på annat sätt, än genom att med
händerna skydda sina öron, låta åsnorna inverka
på sig, skyndade, som nämnt är, den ärlige ridda-
ren och den redlige smeden ned till Peter Åländings
magasin. Mer än hälften af de till ett fyratiotal
uppgående åsnorna voro redan belastade med spann-
målssäcker. Oupphörligt, utburos nya sådana och
lades på lastdjurens ryggar, fyra och fyra på hvar-

dera åsnan. Riddaren Albrecht von Segebaden tog ställningen i betraktande under en half minut, medan åsnorna skriade, säckar utburo och hättbrödernas sorl och skrän trängde från magasinets inre ut till gården, där riddaren stannat med sina vänner på några famnars afstånd från åsnorna.

Riddaren tycktes öfverlägga.

»Ha!» ropade han slutligen. »Där ligger vår vän Åländings kryddgård . . . Fort! Hjälpen mig att drifva alla åsnorna ditin . . . Seså . . . fort! . . . Nu äntligen!»

Och Albrecht tillslöt porten bakom de tröga lastdjuren, hvilka genom ljudlig musik gäfvos sitt bifall tillkänna, ty inne i kryddgården funnos ännu några tusen grässtrån, fullt friska och angenäma till smaken. Porten, som Segebaden tillslöt bakom dem, befann sig i ett högt plank, hvarigenom verkades, att de hättbröder, som kommo ned från magasinet med de närmast följande spanmålssäckarna (det må dock nämnas, att icke alla säckarnas innehåll utgjordes af säd; somliga innehöllo rökta skinkor från Lübeck, stockfisk och andra förträffliga victualier) icke sågo, men visserligen hörde sina åsnor.

Lång tid till besinning fingo de likväl icke, ty Clawus Smed och hans svenner grepo dem och bundo dem. Det var endast några få minuters verk.

Och så ilade våra vänner in i magasinet.

Där voro de allra flesta hättbröderne församlade. Deras antal var betydligt högre, än Clawus smed antagit. Minst femtio eller sextio svärnade omkring därinne och genomsnokade hvarje vrå för att finna victualier, och dessutom voro sju eller åtta flitigt sysselsatta med att misshandla Peter Åländing och hans handelsbetjänter.

Nu först blef leken allvar för Albrecht riddare, Clawus Smed och de långa, jättelika järnarbetarna. Därinne i det rymliga, dammiga, halfskumma maga-

sinet bland upphvirflade molnstoder af dam och talrika spindelväfvar — där skulle den egentliga striden stå. Riddare Albrecht drog sitt fruktansvärda slagsvärd och rusade in bland hättbröderna, utdelande dråpliga hugg omkring sig. Järnarbetarne, hvilka skulle hafva i storlek, styrka och mannamod, liksom till utseendet, varit verkliga afbilder af de i Vulcans glödheta verkstäder ifrigt släggande Cykloperna, om de, liksom dessa, egt blott ett enda öga och detta suttit midt i pannan — dessa vid släggans handterande från barnaben vanda järnarbetare gingo väldeligen fram i striden. Hättbrödernas svärd förmådde föga mot de till stridsklubbor förvandlade släggorna. Och den hederlige Clawus smed själf? Vi behöfva knappt omförmåla, att han icke svek. Modigt och oemotståndligt gick han fram i striden. Trogen sin gamla vana att sjunga, medan han kämpade, diktade han och sjöng samtidigt.

Här skåden I åter Clawus Ivarsson Smed,
I bröder af hättan! — Han har för en sed
Att svinga sin slägga med jättelik arm,
Och mod har ej fattats ännu i hans barm.
Slå här! . . . Slå där . . . där . . . där!

För hvarje »där» ökades eftertrycket i hans ton och sannolikt på samma gång kraften af de väldiga slag, som han utdelade. Muntert gick han fram i striden. Man skulle icke hafva i denne kämpe känt igen den Clawus smed, som nyss stod på Baggensgatan utanför Peter Åländings port och såg förtviflad ut.

Och många de äro, de hättbröder visst,
Som denna min slägga besegrat till sist.
Och finnas här några, som tvifla ännu,
Så tråde de fram, om de ock vore sju!
Slå här! . . . Slå där . . . där . . . där!

Det vore icke rätt att förneka, att hättbröderna kämpade, såsom det anstår tappra män och hjältar. Men Clawus smeds och hans svenners krigs-

konst var lika ovanlig som deras vapen. Hade de jättelika cykloperna haft svärd i stället för slägga i hand, skulle de troligen snart blifvit nedgjorda. Och ett bevis på deras vapens förträfflighet gent emot en fiende, hvilken icke kände till detta strids-sätt, torde det vara, att riddaren Albrecht von Segebaden, oaktadt han kämpade med sitt slag-svärd så tappert, som någonsin en riddare god, likväl icke gjorde så stor manspillan bland hätt-bröderna som en af Clawus Smeds svenner. Den redlige borgaren, hvilken sannolikt skulle hafva blifvit lika god trubadur, som han nu var skicklig smed, fortsatte både striden och sången med en ifver, hvilken förtjänar allt beröm, som någon kan förmå därpå slösa. Den tappre handtverkarens muntra röst hördes sjunga:

För sanning och rätt, för mitt hem och min härd
 Jag skulle så gärna, så gladt draga svärd,
 Men då jag ej äger en "slaghök" — nåväl,
 Så slår jag med släggan den tyske ihjäl.
 Slå här! . . . Slå där . . . där . . . där!

Sången var munter både i fråga om orden och i anseende till melodien, hvilken gick raskt och i samma takt som senare tiders marscher. Men förmodligen funno hättbröderna den icke angenäm, ty de försökte fly ut genom dörren. Denna manöver blef lyckligen omintetgjord, enär riddare Albrecht kommenderade:

»Spärren dörren! . . . Ingen enda får undslippa, så vida icke vi kunna finna något fängelsehål, där vi kunna förvara dem, ty om en enda kommer upp på borgen och berättar, hvad här tilldragit sig, skola vi snart hafva på halsen hela svärmen af tyskar . . . !»

Den ende, som kunnat lämna någon upplysning om, hvar man skulle kunna hålla ett och ett halft tjog hättbröder fångna — nämligen Peter Åländing — låg afsvimmad på grund af den miss-

handel, han undergått. Alla våra vänner drogo sig därför ned till magasinets dörr. Där möttes de af Erik Torkilsson och de andra i Albrechts tjänst varande svennerna. Ett par hättebröder, som lyckats komma före riddaren till porten och därigenom beredt sig en utväg till flykt, föllo rakt i armarna på svennerna och blefvo obarmhärtigt slungade tillbaka in i magasinet. Sedan Albrecht von Segebaden och våra andra vänner erhållit denna förstärkning, blef striden icke lång. Clawus smed var outtröttlig. Han stred och han sjöng:

Här står jag. I sen mig. Hvad viljen i mig?
Den redlige Clawus går fram på sin stig,
Och hundrade tyskar ej ännu förmått,
Att stäcka hans väg under år, som ha' gått.
Slå här! . . . Slå där . . . där . . . där!

I hela magasinet sväfvade tjocka skyar af damm, hvilka nästan förmörkade luften. Dagen hade också skridit mot sitt slut, så att öfver stridsplatsen hvilade en dyster skymning. Slutligen började de kvarlevande hättebröderna att bedja om förskoning. Albrecht von Segebaden uthärdade icke längre att åskåda det rysliga blodbadet. Han ropade till Clawus smed och till sina svenner, att man borde sluta. Återstoden af hättebröderna skulle tagas tillfånga, befallde han.

Medan man var sysselsatt med att afväpna och binda dem, hördes Erik Torkilsson ropa på något afstånd från den plats, där riddaren befann sig:

»Hitåt, herre! . . . Här hafva vi ändtligen den skälmen.»

Det var icke svårt för Erik Torkilssons herre att förstå, hvem »den skälmen» mände vara, ty i Albrecht von Segebadens hus gick Klaus Nyendank icke under något annat namn. Känslor af glädje genomströmmade riddarens bröst, då han nu förnam, att hans dödsfiende var nära. Han ilade fram

och såg redan på afstånd två män kämpa med hvarandra på den plats, hvarifrån ropet kommit. Att Erlands fader kunde, trots dammet och skymningen, se de två stridande, det berodde därpå, att de befunno sig framför ett fönster, genom hvilket den nyss nedgångna solen ännu kastade några sparsamma rester af ljus.

Albrecht igenkände genast både Erik Torkilsson och hans motståndare. Den senare var verkliga Klaus Nyendank, och troligt är det, att den mannen var anförare för de hättebröder, som öfverfallit Peter Ålänning och hans hus. Tappert brottades Erik Torkilsson med »skälmen». De tycktes vara ungefär lika muskelstarka. Albrecht riddare påskyndade sina steg för att komma sin trogne sven till hjälp. En annan förekom honom. Det var Peter Ålänning, som äntligen vaknat till sans. Den hederlige köpmannen var visserligen så illa misshandlad, att han icke förmådde resa sig till en upprätt ställning på sina fötter, men — krypa kunde han. Och han kröp fram till stridsplatsen framför det med pergament i st. f. glas tillslutna fönstret, grep med sina gamla och knotiga fingrar säkra grepp omkring Klaus Nyendanks smalben och skulle hafva ryckt väpnaren omkull . . . ja, detta skulle hafva inträffat, om icke Nyendank just ögonblicket dessförinnan hade — sänkt sin dolk in i Erik Torkilssons trogna hjärta. Erik Torkilsson föll och var inom få sekunder ett lik. Men Klaus Nyendank drog ut sin dolk och högg efter den på marken krypande Peter Ålänning, just då denne ämnade med sin armstyrka vålla hättebroderns fall. Hugget drabbade visserligen icke någon af handelsmannens ädlare kroppsdelar, men det gick in i hans högra arm, hvilken ögonblickligen förlamades och släppte sitt tag. Klaus Nyendank var fri. Med tre eller fyra tigeraktiga språng uppnådde han fönstret, krossade det med ett slag af

sin knutna näfve och klättrade med ett rofdjurs vighet upp i fönsterkarmen. Lyckligt för »skälmen» var det, att detta magasinsfönster icke var försedt med järngaller, ty om så hade varit, skulle han utan tvifvel fallit i riddare Albrechts händer.

Den ärlige riddaren hade ilat fram så fort, som han, med ansträngande af alla sina krafter, förmådde. Men han kom — för sent! Fönstret vette utåt Peter Åländings kryddgård. Nyendank hoppade ned och sprang . . . sprang för att frälsa lifvet, ty han visste väl, att han, efter så många och så förfärliga missgärningar, icke hade någon skonsamhet att vänta af den man, hvilken han hade under hela den sista fjärdedelen af sin hittills tillryggalagda lefnad förföljt med ett så outsläckt hat. När riddaren Albrecht hade sprungit öfver det stora förrådshusets långsträckta golf och äntligen kom fram till fönstret och blickade ut, såg han Klaus Nyendank hoppa upp på muren, som kringslöt Peter Åländings kryddgård, kasta sig ned på dess andra sida och försvinna.

»Fort! fort! svennerna mina!» ropade riddaren. »Skälmen befinner sig nu på Själagårdsgatan . . . Ilen dit! Den, som griper honom och för honom till mig, erhåller mitt bästa uthemman under Käggholm, om skälmen är lefvande, och en penningbelöning, om han är död . . . Men fort måste det vara! Sannolikt springer han in på Köpmangatan och därifrån i riktning mot Stockholms slott! . . . Fort åstad, svenner, om I hållen mig kär!»

Svennerne lupo bort under buller och glädjerop. Dylika belöningar utlofvades icke hvarje dag och stodo icke hvarje år att vinna. Ifvern var stor och skyndsamheten icke mindre. Men alla efterspaningar voro fåfånga. Klaus Nyendank hade ännu en gång undsluppit hämnaren. Men vid sin trogne väns, Erik Torkilssons, kallnade lik svor Albrecht von Segebade ännu en gång, att han

icke skulle unna sig mera än den allra mest nöd-
torftiga hvila, förr än han straffat sin dödsfiende.

Liket af den redlige Erik fördes in uti ett annat hus på Peter Åländings gård. Där skulle det ligga, tilldess man hann begravva det med vederbörliga ceremonier. De andra, som stupat i denna strid, nedmyllades under de närmast följande timmarna i en gemensam graf, som uppkastades i Peter Åländings kryddgård. Där hvilade deras ben ända till för omkring åttatio år sedan, då de, vid en där företagen grundgräfning, kommo i dagen och förflyttades till en af stadens kyrkogårdar. Men de fångna hättbröderne inneslötos tills vidare uti Peter Åländings underjordiska källare. Den rike handelsmannens alla hus och källare voro uppfyllda af handelsvaror. Det hål, i hvilket fångarne inlades, utgjorde upplagsplats för ypperligt vin från Bordeaux af det slag, som benämndes klaret. Det är också berättadt, att de fångna hättbröderne drucko ur hvarje droppe, innan de blefvo utsläppta. Men Peter Ålänning var så rik, att han icke stort bekymrade sig om den förlusten.

Peter Ålänning nödgade riddaren att stiga in i huset jämte sina svenner och Clawus Smed samt dennes cykloper, för att vederkvicka sig med den undfågnad, som huset förmådde under en dylik villervalla erbjuda. Men Albrecht tackade och tog afsked samt red med sina svenner mot hemmet vid Svartmangatan. De hade emellertid icke ridit många famnar, innan de märkte, att stämningen i staden hade undergått en betydlig förändring. För ett par timmar sedan hördes endast jämmer, skrän och verop. Nu däremot ljödo jubelskri och glädjesånger dem till mötes.

»Hvad har inträffat?» frågade riddaren sig själf.

Han behöfde icke länge vänta svar på denna fråga, ty han såg män, kvinnor och barn hoppa

och dansa på Köpmantorget, under det att hans öron uppfångade rop af detta slag:

»Helgonen vare tack!... Mäster Hugo har kommit med sina åtta fartyg. Lifsmedel utdelas och säljas. Vi behöfva icke mera hungra.»

Dessutom påträffade vår riddare snart »Fattiglappen», hvilken med af rörelse bruten röst berättade honom, att Jönis Bagare redan hade från skeppsbron forslat hem stora förråd af mjöl, som han köpt af mäster Hugo.

»Om två timmar få vi å nyo köpa bröd här på Stockholmen!» jublade den fattige Stig Anundsson och ilade vidare, för att äfven till andra meddela den glada underrättelsen.

Det hade verkligen lyckats den djärfve fetaliebrödrachefen att från sitt vinterkvarter i Visby tränga ända fram till Stockholmen med sin flotta. Hungersnöden var slut. Nu finge gärna Abraham Tjurhufvud, så länge han ville, belägra staden för drottning Margarethas räkning. Dock må väl det tilläggas, att Stockholms svenskfödda invånare ingalunda voro vänner hvarken till hättbröderna eller till fetaliebröderna. Men han kom till dem med sina förråd af viktualier i en så lämplig stund, att ingen — icke ens den bittraste fiende till tyskarna — kunde undgå att i mäster Hugo, den sjöröfvande och från sin ära affallne riddaren, se en räddande ängel.

TJUGOSJUNDE KAPITLET.

Katten och råttorna.

»God dag, hederlige Stig: Hvad nytt?»

»Nu hafva de afseglat, nådige herre.»

»Hvilka?»

»Naturligtvis mäster Hugo och hans fetaliebröder, och om det någonsin blifvit sagdt om någon människa, att man blir glad, när hon kommer, och lika glad, när hon går, så kan det sägas om dessa vilddjur i människohann. De kommo till oss med födoämnen, och prisade vare de för detta! Men under sina tio dagars vistelse här hafva de begått flera mord, rån och andra våldsgärningar, än till och med ett lika antal hättebröder skulle hafva medhunnit på tio månader. Gudi lof! . . . Nu äro de borta igen.»

Detta samtal fördes mellan den fattige rådhusvaktmästaren och hans beskyddare, riddaren Albrecht von Segebaden, då de en dag mötte hvarandra på Stortorget i närheten af Cort Pansarmakares bod.

Det var en kall och blåsigt dag i slutet af november. Tunga moln ilade med snabbhet fram på himlens hvalf, uppstigande vid nordöstra synkretsen och försvinnande vid den sydvästra. Fattiglappen, hvilken naturligtvis var tunnklädd, såsom det ägnade och anstod en karl med ett så betecknande namn, frös och skakade, då vinden trängde in genom de otäta plaggen.

»Vi få köld, riddare Albrecht», fortfor han. »sträng köld! Jag skulle mycket misstaga mig och gamla tecken skulle nu svika mera än på hundra år, om icke skärgården betäckes af is nästa natt.»

»Du har rätt nog, käre Stig, i denna din förmodan, ty jag ser, att himlen nu emot aftonen klarar mer och mer. När alla molnen försvunnit, komma stjärnorna att tindra och kölden blir sträng... Men då lär mästern Hugo icke komma ut ur skärgården.»

»Därpå har jag icke tänkt», utropade Stig Anundsson med förskräckelse. »Blifva fetaliebröderna infrusna nära land, så komma de kanske att få ligga kvar uti isbojorna hela vintern och då lära de icke underlåta att hälsa på igen hos oss här på Stockholmen, för att fortsätta de illgärningar, som de redan bedrifvit... Vetem I, hvad jag tänker, gode herr riddare?... Inte! Jo, jag tror, att alla helgon vredgas på oss, därför att våra synder äro så stora, ty ännu har väl aldrig någon stad i kristenheten lidit så mycket, som vår har fått utstå nu i fem eller sex år... Men hvad skulle jag, stackars fattiglapp, kunna göra vid den saken?... Hättebröder och viktualiebröder äro i våra dagar de, som mest gynnas af himmelen och helgonen. Gud hjälpe oss alla!... Se, herr riddare, se! Nu är himlen redan nästan klar. Vinden börjar lägga sig. Kölden tilltager... Ack, hvad skola vi fattiga människor taga oss till, för att uppvärma våra stugor under den vinter, som stundar? Vi hafva nu undsluppit hungersdöden... men ännu ligger belägringshären kvar rundt omkring staden på landsidan och hindrar allmogen att tillföra oss ved... Hvad skall jag, arme fattiglapp, taga mig till?... Rysligt!... Rysligt!»

Och Stig Anundsson ilade bort. Riddaren gick vidare, och äfven hans tankar voro icke glada. Hvarhelst han gick fram, såg han tecken till den allmänna nöden, som visserligen blifvit i någon mån lindrad genom fetaliebrödernas undsättning, men som det oaktadt tryckte befolkningen på Stockholmen. Man hade erhållit lifsmedel, men vintern

stod för dörren, och hvarifrån skulle man få ved . . . ved till värmande brasor på härden, ved till att koka, steka, baka och annat sådant?

»Att omkomma af köld», sade han till sig själf, medan han vandrade framåt på gatorna, »torde icke vara angenämare eller medföra mindre smärta, än att dö af hunger . . . Mitt eget förråd af ved är i sanning icke stort, *kan* icke vara stort . . . Jag måste genast hem för att efterse, huru därmed förhåller sig . . . För mig är denna fara dock icke så stor, som för mången annan. Jag kan hugga ned alla fruktträden i min kålgård, äfvensom alla prydnads-träden därstädes. Det bör vara tillräckligt för vinterbehovet. Men den stora eken på min gård, hvilken breder ut sina väldiga grenar från gårdens ena sida till den andra — den skall skonas . . . Bah! Skonas? . . . Om mina grannar frysa, hugger jag ned den också.»

Riddaren Albrecht von Segebaden behöfde icke vandra långt, ej heller med alltför stor omsorg blicka omkring sig för att finna, att han icke var ensam om den tanken att för vinterbehovet till godo göra sig alla på Stockholmen växande träd, hvarvid hvarken deras skönhet eller deras afkastning finge tagas i betraktande.

Redan på Stortorget fick han se bevis härpå. Jönis Bagare hade under hela den tid, som förflutit, sedan han blef byaman på Stockholmen, gjort sig en heder af de sex eller sju vackra bokar, som hans faders farmoder hade planterat i en snörrät rad utanför huset och på Stortorget's häfdvunna område. Jo . . . nu tedde sig saken annorlunda. Jönis Bagare själf och jämte honom hans fem hvita, mjöliga bagarsvenner voro ifrigt sysselsatta med att nedhugga dessa vackra träd, som under mer än en generation varit en prydnad för Stortorget och troligen — som man säger — vuxit allt längre in i ägarens hjärta. Det fick icke dagtingas. Bättre

att hafva en varm brasa på härden, när vinterkölden framlockade de entoniga knäppningarna i husets knutar — bättre detta, än att omkomma af köld.

Vår ädle riddare suckade och gick vidare. Han anlände till den plats, där i en senare tid Saltkompagniegränd fått sin plats. Framför honom låg Stocksund, men han kunde icke se det, utan att gå ännu längre fram. Hela denna nejd, som nu upptages af hus och gränder — Brädgränd, Skeppar Carls gränd, Kåkgränd, Nygränd och den förut nämnda Saltkompagniegränd — utgjorde på den tiden en park, man kunde nästan säga: en urskog . . . Och huru såg nu här ut? Jo, omkring fem hundra män med bleka ansikten och dräkter, som buro vittnesbörd om ägarnas fattigdom, arbetade flitigt på att — hugga ned de gamla, kära träden, att föröda och till en öken förvandla den härliga plats, dit de själfva hade som barn lustvandrat, där de med hustru och barn hade så ofta under varma solskensdagar fröjdats sina hjärtan med åtan-karna på Guds oändliga godhet och skönheten i hans skapelse. Mer än hundra yxor voro i rörelse för att fälla träden, dubbelt så många för att sönderdela de gamla jättarna, som kanske voro vuxna redan under Ivan Vidfamnes dagar . . . Det var ett arbete! . . . Riddaren Albrecht var nära att fälla tårar, och han gjorde nu, hvad han aldrig förr hade gjort, han — flydde.

Själf hade han mången gång suttit under dessa skuggrika träd . . . nej, han fick icke tänka nu på allt detta! Det grep honom in i de allra djupast befästa hjärtrötterna. Han kunde icke se det, icke lida det, icke tänka därpå . . . Och dessutom! . . . Han måste hem för att — göra sammaledes . . . Äfven de sköna träden i hans egen trädgård, hvilka fröjdats honom med skugga, blommor och frukt, måste falla . . . måste hädanefter fylla andra behof än nöjets och förlustelsens.

Så kom han in på Baggensgatan och såg, att både Peter Ålending och Clawus Smed och Ulf Träsnidare och Arnfast Hattmakare och Lydert Sadelmakares efterlefvverska och alla de andra hederliga och aktade människorna, som bodde vid Baggensgatan, hade — allesammans — endast en enda önskan för närvarande, den att förskaffa sig bränsle, och arbetade endast i ett enda syfte, det att fälla så många af de på Stockholmen växande träden som möjligt.

Vår riddare Albrecht ryste och påskyndade sina steg. När han kom till ändan af Baggensgatan vred han omkring det breda hörnet och började vandra uppåt Svartmangatan, där hans bostad låg. Hvarhelst han kom, hördes yxhugg, rop, brakandet af fallande träd och andra dylika ljud, hvilka läsaren förstår och uppfattar med större lätthet, än vi kunna beskrifva dem... Hela Stockholm hade gripits af raseri. Icke ens en årgammal trädplanta lämnades i ro.

Så kom riddaren Albrecht von Segebaden omsider till sitt hem. Tjänarne mottogo honom med sedvanliga ärebetygelser. Ingen enda af dem brast i fullgörandet af sin plikt... Men när han befallde dem att genast börja hugga ned alla träden i Kålgården och parken, så blef mer än ett öga tåradt och mer än en invändning sväfvade på läppar, som icke vågade uttala den.

Åtta dagar gingo förbi, innan alla Stockholmens träd blifvit nedhuggna, men den, som på nionde dagen hade kommit dit, skulle icke — om han än varit begäfvad med tio gånger skarpare syn än människor i allmänhet — hafva förmått på hela Stockholmen upptäcka ett enda träd och icke ens en buske — men stubbar efter de fällda träden kunde han hafva upptäckt till antal af många tusenden.

Ett par dagar senare var riddaren en afton-

stund ute och vandrade på Stockholms gator, som hans sed var, då han icke var sjuk och då han icke satt så fördjupad i sina tankar, att han glömde bort hela den värld, som lefde och rörde sig omkring honom... Han kunde nämligen sitta flera timmar, utan att röra en lem, lutad mot stolens höga och genom täckelser mjuka karm. Han sof icke. Han var icke heller vaken... Han endast drömde... Hans tankar voro hos Juliana, hvilken han trodde nu befinna sig bland helgonen i himmelen, fastän hon endast vistades bland nunnorna i Vadstena kloster.

Den nyss antydda aftonen hade Albrecht von Segebaden följt Svartmangatan, där han hade sin gård, och med begagnande af den passage, som nu benämnes Tyska Brinken kommit in på Skomakaregatan — en mörk och åtminstone då för tiden smutsig gränd i närheten af Sankt Gertruds kapell.

Om bland våra läsare finnes någon, som följt oss och haft tålmod med oss ända sedan den första afdelningen af denna berättelseserie, torde denna välvilliga människa utan svårighet erinra sig, att vid Skomakaregränd bodde Alf Grenerot och hans vid honom vigda husfru Brita Göstafsdotter — ett kanske i grund och botten ganska älskvärdt fruntimmer, men säkerligen en kvinna, hvilken, bättre än de flesta, förstod att genom pockande på maktställning inom hemmet göra sig afskyvärd för sin make.

Det var mycket kallt. I Stockholms hamn var visserligen ännu öppet vatten, men alla människor i hufvudstaden visste, att sunden mellan de sju tusen öar och holmar, som bilda Stockholms skärgård, voro tillfrusna. Och en löpare, hvilken blifvit öfver isen afsänd till närmaste land, hade lyckats från fetaliebrödernas fartyg smyga sig genom drottning Margarethas belägringshär och

komma in i Stockholm. Han hade från mäster Hugo medfört till hättebrödernas fogate, Lydike Rütz, den underrättelsen, att mäster Hugos åtta skepp sutto fast i isen vid Dalarö. Magistraten fungerade ganska lamt under dessa tider af fasa, men den hade dock bemannat sig, samlats på rådhuset och från den stora byggnadens prydliga burspråk låtit genom stadsroparen förkunna för en och hvar, hvilken händelsevis passerade Stortorget vid Rådhusets sida, hurudan ställningen var. Och slutade denna underrättelse med den märkliga upplysningen, att »mäster Hugo, Stockholms frälsare och välgörare, hade med sina åtta fartyg, hvaraf två voro koggar, en holk, en krafvel och fyra kreyare, blifvit fångslad i isens bojer invid stranden af Dalarö samt att mäster Hugo väntade sig, att hvarje man på Stockholmen, hvilken känt sig frälst genom den af mäster Hugo ditförda undsättningen, skulle skynda till Dalarö öfver isen för att vara mäster Hugo biständig, emedan han fruktade, att drottning Margarethas här skulle begagna tillfället, som isen erbjöd, och anfalla de infrusna skeppen.» Med en röst, hvilken kölden gjorde skroflig i högre grad, än måhända eljest varit händelsen, utropade stadsroparen till slut:

»Mäster Hugo och hans män, allas våra vänner och välgörare, äro fångna, liksom rättorna i en fälla.»

Ungefär så hade allt detta tillgått, och Albrecht, liksom hvarje annan invånare på Stockholmen, kände allt detta ganska väl. Och det var just på dessa förhållanden, han tänkte, då han nu — på ofvan omförmälda aftonstund — vandrade framåt Skomakaregränd. Denna gata var honom af gammalt väl bekant. Han hade, en gång under sin ungdoms tid, där haft ett äfventyr, då hans Juliana satt fången i Alf Grenerots gård och blef af Albrecht, i förening med Erland Thurgoth och ett

par andra goda vänner, befriad ur fångenskapen. Han tänkte också därpå, att mästern Hugo själf liknat sig och de sina vid rättorna, och han önskade af allt hjärta, att han själf eller någon annan kunde blifva den katt, som kväste dessa rättor. Men därtill såg han ingen utväg.

Mörkret hade inbrutit, men stjärnorna tindrade skarpt på en molnfri himmel. Den smala Skomakaregränden var — mot vanligheten — icke alldeles försänkt i mörker, ty stjärnornas svaga sken belyste nu dess gyttjepölar. Albrecht von Segebade skulle just passera förbi Alf Grenerots port, då han hörde ett oväsen där inne på gården. Två förbittrade människor, af hvilka den ena uppenbart månde vara en kvinna, grälade af hjärtans lust med hvarandra, under det att de närmade sig porten. Naturligtvis kunna vi icke framställa riddaren Albrecht såsom en bättre människa än den öfriga kristenheten. Han hade icke alldeles utrotat nyfikenhetens dödssynd ur sitt hjärta. Han stannade för att lyssna.

»Och har du förfört min dotter, du gemene trashank, och bringat skam och vanära öfver mig och mitt barn, min Christina, så skall du ock blifva hängd. Det säger jag dig, Nyendank.»

»Ah! Tag icke saken så hett, kära svärmor!» genmälde en yngre och manlig stämma. »Sådant händer ju hvarje dag.»

»Men det är icke hvarje dag, som Stockholmens byamän få skåda en hängd väpnare, och så sant jag heter Brita Grenerot... i morgon skall du hänga...»

Innan kvinnans gälla stämma hade hunnit uttala allt detta, inträffade någonting, hvilket sannolikt var lika oväntadt för Albrecht riddare utanför planket, som för Brita Göstafsdotter Grenerot innanför detsamma. Det har aldrig kunnat nöjaktigt förklaras, genom hvilka medel det lyckades

Klaus Nyendank att komma öfver det minst fyra alnar höga plank, som skiljde Grenerots gård från Skomakaregatan. Men säkert och med fullständiga bevis är det styrkt, att Klaus Nyendank kom ned ofvanifrån och föll rakt ned i armarna på riddare Albrecht, den man, som han hade med så outtömligt hat förföljt under så många år.

Om Albrecht hade varit beredd på en så ovanlig tilldragelse, skulle Klaus Nyendanks bana hafva blifvit för alltid afbruten redan denna afton. Men den ofvanifrån till vår ärlige riddare kommande gåfvan var så oväntad, att Albrecht icke hann sansa sig i så god tid, att han kunde gripa sin dödsfiende, medan han ägde möjligheten därtill. Klaus Nyendank däremot bibehöll full sans, och knappt hade han känt sig omfattad af en mans händer, innan han ryckte sig lös och började springa upp mot slottet. Men bakom den tillslutna porten stod Brita Grenerot och ropade gällt:

»Har man någonsin sett maken till spetsbof?»

Och utanför Alf Grenerots port stod Albrecht riddare och var villig att när som helst förklara sig själf vara värd döden, eftersom han ännu en gång låtit dödsfienden undslippa. Hvad fru Brita sedermera gjorde, därom förmåla krönikorna nästan intet, men desto större och säkrare kunskap äga vi om Albrecht von Segebadens åtgöranden, ty det är konstateradt, att riddaren började springa efter den flyende Nyendank. Sannolikt insåg denne, att hans lif sväfvade i fara. Eljest skulle han icke hafva under sin flykt uppsökt och begagnat så många krokvägar. Då han kommit upp i närheten af slottet, fann han, att hans förföljare var i hack och häl efter honom, hvarför han beskref en omkrets och rusade nedåt Svartmangatan ända till Sjalagårdsgatans hörn. Där slog han in på senast nämnda gata, sprang öfver Köpmantorget och kom slutligen till slottets nordöstra sida. Där kastade

han sig från landbacken ned på isen. Utan att besinna sig, ilade Albrecht riddare efter missdådaren. Och då denne tog sin kosa utåt Stocksund förbi Wangsön, Blockhusholmen (nuvarande Kastellholmen) och Tjärnholmen (som nu heter Beckholmen), så följde Segebaden utan tvekan efter. Isen hade redan hunnit blifva stark och gångbar... Stjärnorna afspeglade sig i dess glatta yta. Det var ljust nog för den jagade och för den jagande, så att båda kunde se hvarandra. Stränder af öar och holmar flögo förbi dem, än snafvade den ene och föll, så att det dånade i isen, än gjorde den andre detsamma. Men den, som föll, stod snart åter på sina fötter och ilade vidare. Den ene sprang för att rädda lifvet, den andre för att omsider befria sig från sin dödsfiende.

Men Klaus Nyendank hade i denna kappränning en värderik fördel framför riddaren Albrecht, emedan han var obebäpnad, medan däremot Segebaden tyngdes af sin stålrustning... Emellertid lyckades Albrecht länge att följa sitt villebråd, utan att afståndet dem emellan minskades eller ökades. Dock var att vänta, att en så förslagen och samvetslös man, som Klaus väpnare, icke skulle underlåta att anlita all sitt hufvuds uppfinningsrikhet för att ominstetgöra Albrechts plan och frälsa sig själf. Vår ädle riddare borde hafva insett detta och i god tid afstått från förföljandet.

Småningom närmade Klaus Nyendank sig fastlandet, där skogarnas djupa och svarta skuggor sträckte sig långt ut på isytan. Sedan Klaus Nyendank tagit denna riktning och väl hunnit från den af stjärnorna belysta delen af isbanan in på det område, där den af strandens höga furor kastade skuggan föll, försvann han för riddare Albrechts syn, men denne rusade ohejdadt framåt och menade, att han visserligen skulle kunna finna sin dödsfiende äfven därinne i skuggan, såvida icke Klaus

Nyendank stege i land och fördjupade sig inne i skogen. Detta var dock föga troligt, menade Albrecht, emedan Klaus då skulle råka ur askan in i själfva elden, d. v. s. undslippa en enda fiende för att i stället falla i händerna på drottning Margarethas belägringshär, som uppfyllde hela landsbygden rundtomkring Stockholm. Af denna anledning trodde Albrecht riddare, att Klaus skulle följa stranden, och därför gjorde han själf det samma.

Ungefär fem minuter hade han ilat fram på endast några få alnars afstånd från stranden och skogsbrynet, då ett väldigt slag drabbade hans hufvud och fällde honom till marken. Där låg nu den ärlige riddaren till Käggholm slagen, och troligen slagen till döds, men Klaus Nyendanks hänskratt genljöd vida omkring i nejden. En man ilade bort från platsen, och då den slagne var riddaren Albrecht, måste den bortskyndande karlen vara Nyendank.

Följande morgon hittades riddaren Segebaden, medvetslös, liggande på isen. Några svenska knektar, som tillhörde Margarethas belägringshär, kommo ned till stranden för att hugga hål på isen och idka fiske med krok i dessa hål. De funno riddaren och menade till en början, att han var liflös. Men bland dem fanns någon, som varit sjukskötare i Skenninge kloster och förstod sig någorlunda på konsten att skilja en lefvande människa från en död. Han påstod, att mannen lefde, och på hans råd blef Albrecht buren till lägret. Händelsen och lyckan gjorde, att riddaren Abraham Brodersson just då befann sig i denna aflägsna del af det område, som belägringshären intagit. Han blef varse svennerna och deras börda, befallde, att man skulle stanna, och igenkände genast riddaren Segebaden. Riddaren Abraham Brodersson var i grund och botten en ädel man, fastän hans förhållande till

Margaretha och den lilla omständigheten, att konung Erik af Pommern lät halshugga honom, möjligen kunna kasta en skugga öfver hans person i deras ögon, som icke hafva djupare forskat i den tidens historia. Han befallde nu, att den medvetlöse och nära nog stelfrusne riddaren skulle föras till hans bostad samt att den mest läkekunnige bland de munkar, som åtföljde hären, skulle tillkallas.

Munken kom, betraktade den medvetlöse riddaren, lyssnade med örat invid hans bröst, tog hans tår på högra foten i sin hand, nickade och sade:

»Denna sjukdom är icke *ad mortem*. Han, som har sagt: *ego vitæ auctor sum*, han, som för oss öppnat *viam ad felicitatem æternam*, han skall för visso uppv...»

»Snacka mindre och handla mera!» var det med stränghet uttalade ord, hvarigenom Abraham Brodersson afbröt munkens långa tal. »Du ansvarar för riddarens lif, pater Commodus!»

Och så aflägsnade sig den fruktansvärde Brodersson.

»*Ita me Deus juvet!*» suckade pater Commodus ödmjukt. »Jag skall göra, hvad jag förmår.»

»Det var vackert sagdt, fader», yttrade en närvarande vapensven med gäckande ton och min. »Hvad betyder det?»

»Jo, det betyder», sade Commodus allvarligt, »så sannt mig Gud hjälpe till lif och själ!... Hjälp mig nu att lägga mannen till rätta! Jag ansvarar för hans lif *bono cum Deo*. Det betyder, om I viljen veta det och kunnen belasta edra svaga hjärnor med så mycken lärdom: i Guds namn!»

Ett par dagar senare var riddaren Albrecht frisk och sund, när riddaren Abraham Brodersson en morgon trädde in till honom och ropade:

»Kom med mig, riddare Albrecht, och se på

katten, som jag skaffat mig för att jaga råttorna från Dalarön!»

»Katten?»

»Ja... där råttor härja, böra kattor uppfödas. Jag har ammat upp en, hvilken sannolikt skall göra god tjänst... Kom med mig, ädle riddare! Två hästar vänta oss därute.»

Riddare Albrecht förstod visserligen, att Brodersson menade viktualiebröderna, då han talade om råttorna, men hvem han mände mena, då han talade om katten, det insåg han icke. Men som han kände sig frisk och i alla händelser icke hade annat att göra, steg han upp och följde riddaren Abraham Tjurhufvud.

Det var ett kallt, men härligt väder, så att ridten bekom Segebaden väl. Färden gick fram genom skogarna utefter den krokiga stranden. Det var en ganska långvarig resa, ty först efter två eller tre timmars färd anlände resenärerna till en plats, från hvilken Dalarö var synligt. Fem mil från Stockholm är Dalarön belägen, och numera spelar den en icke oviktig rol såsom lots- och tullstation samt badort för hufvudstadens mera bemedlade invånare. Men år 1394 var den nästan obebodd, mestadels betäckt med skog. Endast här och där hade odlats några kappland jord. Och skansen på holmen var då icke byggd eller ens påtänkt. Det var en ödslig nejd och är väl sådan än i dag.

Den plats, där Tjurhufvud och Segebaden först stannade, var icke själfva Dalarö, utan låg mera nordligt, men stranden och vägen sammanträffade där och man hade därifrån god utsikt till den plats, där mäster Hugos åtta fartyg lågo fastfrusna uti isen. Sedan herrarne hade en stund betraktat dem, ropade riddaren Abraham Tjurhufvud:

»Där ligga skeppen. Och på skeppen finnas både mäster Hugo och de andra råttorna... Se,

huru de hafva förskansat sig! Tydligen vänta de ett anfall. Alla åtta skeppen ligga sida vid sida. Mäster Hugo har låtit hugga timmer i skogen på stranden. Mina män hafva räknat fem tusen stubbar, som kvarstå. Och betrakta, med hvilken skicklighet han af trädstammarna har bildat höga vallar rundtomkring fartygen samt låtit matroserna begjuta dem med vatten, som frusit till is. En sådan isvall är, som I nog insen, omöjlig att bestiga eller storma. Den där mäster Hugo är en knipslug karl... Men han har i mig funnit sin öfverman. Jag har hittat en katt, som snart skall göra en lustig ända på alla rättorna därborta.»

»Hvem är han egentligen, den där mäster Hugo, om hvilken alla tala så mycket?» sporde Segebuden.

»En riddare lär han vara, men en äreförgäten sådan.»

»Af hvilken släkt?»

»Man vet det icke... Men sedan jag nu visat eder rättboet, bör jag också låta eder lära känna min katt... Vi vilja rida några hundra famnar längre fram.»

Under samtal om, hvem den hemlighetsfulle mäster Hugo väl mände i själfva verket vara, fortsattes färden ända fram till en lägerplats, där Albrecht såg en skara af svenskar, danskar och norrmän samlad. Vi hafva icke tid att inlåta oss på en beskrifning om, huru detta läger var inrättadt. Vi åtnöja oss för närvarande med att för våra läsare presentera »katten», som skulle taga alla rättorna ombord på de åtta fetaliebrödraskeppen.

Det kan icke förnekas, att riddaren Abraham Brodersson Tjurhufvud hade ådagalagt en berömvärd klokhet, när han skaffade sig denna katt. Han kunde icke hjälpa, att mäster Hugo var ännu klokare än han. Det var naturens fel, och riddare Abraham kunde i alla händelser trösta sig med den

vissheten, att icke ens den mest skarpsinniga naturvetenskapsmänniska (om man nu får kalla naturläran en vetenskap) någonsin upptäckt någon katt, som liknat hans. Den gick nämligen icke på fyra fötter, utan på ett halft tjug rullar. Den visade icke för världen en långsträckt rygg, utan den sköt rakt upp mot himlen. Den hade intet hår-betäckt skinn, utan var betäckt med bräder.

Abraham Broderssons »Katt» utgjordes nämligen af ett torn, som hvilade på rullar och hade till ändamål att fyllas med manskap samt rullas fram mot fienden och hans isvall. Genom en sådan anordning skulle den obestigligen och af halaste is betäckta vallen snart öfverstigas af Margarethas folk. Sådana torn voro på den tiden icke ovanliga vid belägringar, så att Abraham Broderssons egen uppfinning här torde inskränka sig till själfva namnet »katt» allena, ty dylika torn hade ända dithills i Sverige kallats »barfrid».*)

Sedan de båda herrarne beskådat tornet, begåfvo de sig till en koja inne i skogen, hvarest man åt dem inredt nattkvarter, ty det var bera-
madt, att de skulle kvarstanna till nästa morgon, då katten skulle försökas mot råttorna. Ingen af dem märkte, att de på vägen till kojans bespejades af en mansperson, som smög sig från träd till träd och alltjämt behöll dem i sikte, ända tilldess de gingo in i kojans. Mannen hade svept in sig i en vid kappa och dragit sin hufvudbonad djupt ned öfver ögonen, så att han icke varit lätt att igenkänna, äfven om de båda riddarne hade blifvit honom varse. Kojan, som hade blifvit utsedd till nattkvarter åt härföraren och hans gäst, låg afsides

*) Namnet »barfrid» är bildadt af ordet »berga» och ordet »frid». Det hette på gammaltyska »berefrit», på franska »belfroid», på danska »barfro», på italienska »battifredo» och på engelska »belfry». Men ingenstädes och vid intet tillfälle har det förr eller senare haft det namnet »katt», som det fick vid Dalarö.

i skogen, så att icke många knektar funnos i den trakten, och om någon sådan visade sig, förstod den smygande mannen att ganska väl dölja för honom både sin person och sitt förehafvande. När riddarne försvunnit i sitt kvarter, närmade sig den hemlighetsfulle spejaren kojans och tycktes med noggrannhet taga kännedom om husets läge och beskaffenhet. Därefter smög han sig bort och försvann i skogen, men innan han lämnade kojans ur sikte, vände han sig om och betraktade den ännu en gång, hvarvid ett bittert och hatfullt uttryck fördystrade hans ansikte. Han knöt handen och sträckte ut den på ett hotande sätt.

»Nu är du i mitt våld, Albrecht riddare!» mumlade han.

Därefter fördjupade han sig med snabba steg bland snåren.

Under tiden sutto riddarne inne i den lilla och mycket tarfliga stugan, förtärande den måltid, som svennerne tillredt, och samtalande om morgondagens krigsföretag. Bland annat yttrade Albrecht von Segebaden:

»Mig synes bäst vara, ädle riddare Brodersson, att företaga denna stormning redan i natt.»

»God tid i morgon! Jag väntar i natt hit en förstärkning af fem hundra man från hufvudlägret, och jag vågar icke med den lilla styrka, som jag har här förlagd, företaga någonting mot fetaliebröderna därute på isen.»

»Men om isen skulle bryta upp i natt?»... Det kan blifva töväder. En storm kan uppstå, och då lära de från hafvet rusande vågorna snart krossa isen, så att eder katt, som icke kan simma, blir oanvändbar.»

»Himlen är klar, stjärnorna tindra. Ett omslag i väderleken är icke att frukta under de närmast följande tjugofyra timmarna.»

»Därpå skulle jag icke göra mig alltför säker,

om jag vore i edert ställe, riddare Brodersson. Men det är eder sak och icke min.»

Emellertid infunno sig på aftonen några af de riddare och väpnare, som förde underbefäl vid de här förlagda trupperna. Öl och vin anlände från hufvudkvarteret, och ett muntert dryckeslag tillställdes i den torftiga kojans. Tiden hade redan framskridit till inemot midnatt, innan gästerna aflägsnade sig. Då befann sig Abraham Tjurhufvud i en stämning, som visserligen icke kan kallas fullständigt rus, men som likväl betydligt hade förminskat hans förmåga att bibehålla viljans makt öfver själen och kroppens förmögenheter. Han var emellertid mycket munter och skämtsam, och hans sista ord till Albrecht riddare, innan de lämnade hvarandra för natten, voro dessa:

»Lustigt skall det blifva, herr riddare, i morgon, då vi få se vår präktiga katt leka med fetaliebrödernas råttor. Ha, ha, ha!»

Men Albrecht von Segebaden hade föga eller intet deltagit i detta dryckeslag, dels därför att hans tankar voro dystra, hans sinne mera nedtryckt än förut, sedan nu mordet på hans trogne Erik Torkilsson hade lagt ännu en olycka till alla de andra, som nedtyngde hans sinne. Medan de danska och norska riddarne och väpnarne, som voro gäster vid detta dryckeslag hos drottning Margarethas härförare, drucko och skämtade, talade illa om hofdamerna och andra förnäma kvinnor, jämförde de olika förtjänsterna hos deras ägande hästar, hundar och vapen — med få ord gjorde allt hvad som vid dylika tillfällen är brukligt för att krydda ett själlöst samkväm, under denna tid satt Segebaden grubblande, tänkte på sin Juliana, som var död, på sin käre son Erland, som blifvit drifven i landsflykt, på svennen Erik Torkilsson, som hvilade i grafven och på — Klaus Nyendank, som var anstiftaren af alla dessa olyckor. Därför anlidade han

endast med stor måtta dryckeskärilen och var fullt nykter, när dryckeslaget upplöstes.

En klok befälhafvare lägger sig icke till hvila, innan han inspekterat posterna. Härens anförare hvarken tänkte på eller var skicklig till en dylik sysselsättning denna afton. Men Albrecht riddare kastade sin kappa öfver sig och gick ut. Natten var stjärnklar och kall. De fem eller sex svenner, som erhållit uppdraget att under natten bevaka kojans, där öfverbefälhafvaren slumrade, befunno sig på sin post, voro vakna och hade uppenbarligen icke satt ölkrus till mun under de senast förflutna tolf timmarna. Allt befann sig således — åtminstone trodde Segebaden det — i allra bästa skick i trakten omkring kojans. Men vår riddare fann sig icke nöjd med denna undersökning på ett så inskränkt område, utan han öfvertog själfmant den druckne härförarens plikt att förvissa sig om ställningen i hela lägret. Sedan han växlat några ord med svennerna utanför kvarteret, vandrade han vid stjärnornas ljus sakta genom skogen ned mot stranden. Hans afsikt var att tillse, huruvida katten befann sig i välmåga och trygghet samt om råttorna möjligen företogo något slags dans på isens vidsträckta och blankbonade bordskifva, medan katten slumrade.

Han var helt nära stranden, innan han började förnimma vissa ljud, hvilka dittills undanhållits från hans öron genom den mellanliggande och tätas skogen — ljud, som klart och tydligt bevisade, att råttorna icke voro overksamma i sin fälla. Han hörde ett skarpt och rasslande ljud, hvilket aldrig afbröts, och däribland enstaka dån, liksom när man hugger med yxor eller slår med klubbor mot något hårdt föremål.

»Ah!» mumlade Albrecht, då han närmade sig stranden och detta buller hördes allt mera tydligt.

»Man är således i full verksamhet därute... men hvad är det då, som man företager sig?»

Innan Albrecht riddare hunnit göra sig reda för denna fråga, blef han anropad och hejdad af en vaktpost, men som vår riddare kände lösen och dessutom sade sitt namn, upphörde svennen att intaga en hotande ställning och blef i stället mycket ödmjuk och höflig, då han igenkände den riddare, som ankommit till lägret i öfverbefälhafvarens sällskap.

»Hvad menar du, att detta buller betyder?»

»Det är lätt att förstå, ädle herre», gaf svennen till svar. »Fetaliebröderne hålla på med försök att såga sig ut ur isen.»

»Menar du det?»...

»Ja, ty isbandet sträcker sig icke särdeles långt ut, och om de endast kunna såga och hugga sig fram till öppet vatten, äro de för visso räddade, och då får vår katt ingen rättstek denna gång.»

Afståndet var för långt och mörkret för djupt, så att riddaren icke kunde se de människor, som arbetade därute på isen. Han åtnöjde sig därför med svennens förklaring, hvilken ock föreföll ganska förståndig och trolig. Han aflägsnade sig och återvände till sitt nattkvarter. Men svennen stod kvar.

Ungefär fem minuter hade förlidit, sedan Segebuden skildes från vaktposten, då denne såg två skuggor närma sig därute på isen. Till en början tänkte han, att viktualiebröderne ämnade företaga ett nattligt anfall mot lägret, men han förkastade nästan genast denna tanke, då han såg, att de ankommande voro endast två, och iakttog, att de icke närmade sig från den plats, där mästern Hugos skepp och förskansning befunno sig, utan från Stockholmsnejden. Männenn, ty vakten tyckte sig finna, att de voro sådana, nalkades med raska steg, följande alla strandens krökningar. När de kommo midtför den plats på stranden, där svennen stod,

blefvo de honom icke varse, utan ärnade draga förbi. Men svennen anropade dem.

»Hvilka ären I?»

Männen stannade genast och blickade nyfiket omkring sig, liksom för att söka efter den person, hvilken så oväntadt tilltalat dem. Men då de icke sågo honom, ej heller visade någon afsikt att stiga upp på land, upprepade svennen sin fråga.

»Han talar åtminstone svenska», sade då den ene af nattvandrarna. »Men vår husbondes röst är det icke. Låtom oss gå i land! Det är en vän, eftersom han begagnar vårt tungomål.»

De främmande männen stego i land och berättade för svennen, att de voro i riddaren Albrechts von Segebaden tjänst, att deras herre försvunnit, att alla hans svenner hade skingrat sig åt olika håll i skärgården för att söka honom, sedan man fått veta, att han begifvit sig utåt isen under ifrigt förföljande af en person, om hvilken dock ingen kände något. Och glada blefvo svennerne, när de af vaktposten erhöilo den underrättelsen, att han för endast få minuter sedan hade skilts från deras herre, som då var rask och kry samt fri och ledig. Den ärlige väktaren erbjöd sig att visa dem vägen till riddarens kvarter. Men innan han aflägsnade sig från sin anvisade post, väckte han en af sina sofvande kamrater, hvilken öfvertog hans tjänstgöring, och sedan fördjupade sig de tre männen ofördröjligen i skogen.

Emellertid hade riddaren sakta vandrat tillbaka till den lilla kojan. Visserligen var kölden skarp, men därinne i skogen kändes den icke så mycket, emedan vindarna icke framträngde dit. Han behöfde därför icke gå fort för att bibehålla kroppsvärmen, och det drog således om en stund, innan han nådde fram. Då han kastade blickar omkring sig, kunde han till en början icke märka, att en stor förändring hade timat i kojans närmaste

omgifning, sedan han lämnade den. Allt var tyst och stilla. Framför ingången stodo några män samlade, liksom då han gick därifrån. Han märkte visserligen, att där hviskades och samtalades tyst och ifrigt mellan dessa karlar, men han kunde icke ana, att de icke vore Abraham Broderssons svenner. Han närmade sig och sade:

»Hvad är det, som I afhandlen så ifrigt eder emellan, svenner?»

»Potz-tausend!» hördes en röst säga halfhögt.
»Där är han.»

Nu först började vår riddare ana, att icke allt var, som det borde vara. Verkliga förhållandet var emellertid, att den af riddare Brodersson utställda vaktens hade, kort efter Segebadens bortgång, blifvit öfverrumplad af fem eller sex fetaliebröder, hvilka smugit sig öfver isen in på fastlandet. Någon strid kom därvid icke till stånd, emedan den fåtaliga vaktens var fängslad, innan ett enda svärd hunnit dragas. Bland fetaliebröderna hölls en öfverläggning om, huru de lättast och med minsta buller skulle kunna bana sig väg in i huset. Just då anlände riddaren till stället. Åtskilliga halfhögt uttalade tyska meningar underrättade genast Albrecht om den fara, hvori han så oförmodadt råkat. Men han — som aldrig någonsin tvekat att gå mot fienden, huru öfverlägsen till styrka och antal den än varit — han drog sitt svärd och utdelade ett par dråpliga hugg, innan fetaliebröderna hunno anfalla honom.

»Nu äntligen är du i mitt våld, Albrecht!» hördes en af dem säga.

»Ah! Jag kunde tro, att det var du, Klaus Nyendank», utropade Segebaden, »ty öfverallt, där list och förräderi äro på färde, där finner man dig eller dina spår... Men nu skall du döden dö, och på dina många och rysliga missgärningar skall nu varda en ända.»

Men Klaus Nyendank undvek hans hugg. I nästa ögonblick hade tre eller fyra fetaliebröder, som smugit sig bakom hans rygg, kastat sig öfver honom och ryckt honom till marken. Ännu en stund kämpade han emot, men blef slutligen öfvermannad och bunden. Under tiden låg härföraren därinne i kojjan och sof den rusiges tunga sömn.

»Nu tillbaka till skeppen!» befallde Klaus Nyendank.

Fetaliebröderna upplyfte den fångne riddaren och buro honom bort. Sakta skred tåget framåt genom den mörka skogen. Klaus Nyendank själf gick i spetsen. Tydligt är, att om det nu verkligen lyckades Nyendank att föra den hatade riddaren ut till mäster Hugos fartyg, skulle det vara för alltid förbi med riddaren Albrecht von Segebaden.

Emellertid såg det ut, som om himmelen nu äntligen tröttnat på att hafva öfverseende och tålmod med Klaus väpnare. Ty just då han och hans hejdukar voro i beredskap att lämna stranden och beträda isen, framskyndade en hel skara af svenskar, hvilka omringade dem, befriade Segebaden och togo Klaus Nyendank och hans fetaliebröder till fånga. Denna i så läglig stund anländande undsättning berodde därpå, att Segebadens två svenner och vaktposten, som åtföljde dem till kojjan, hade på vägen dit mött fetaliebröderna och sett dem bortbära en fången man. Dessa tre ansågo sig emellertid icke vara nog manstarka att med framgång anfälla fienden, hvarför de tyst och försiktigt smugo sig efter dem, under vägen dragande till sig så många af sina vänner, som funnos i närheten af deras väg.

Så slutades detta Nyendanks djärfva försök att bemäktiga sig Segebadens person. Han låg nu snart själf såsom fånge på jordgolvet i kojjan, bunden till händer och fötter samt bevakad af

riddare Albrecht själf, hvilken tillbringade hela natten i samma rum som fången och icke tillät, att någon af hans svenner aflöste honom.

När Abraham Brodersson och Albrecht riddare följande morgon trädde ut genom skogshyddans dörr, föll snö, och marken, stugutaket och träd-kronorna voro betäckta med ett lätt snölager af omkring en tums tjocklek. Detta fick emellertid icke lägga hinder i vägen för, att katten sattes i rörelse mot råttorna, såsom beramadt var.

Hela den svenska skaran, som under nattens lopp blifvit förstärkt med 500 man och nu uppgick till öfver ett tusen personer, stod samlad på stranden. Därute på isvallen, som omgaf mäster Hugos flotta, stodo flera hundra fetaliebröder samlade. Mellan tornet och isvallen låg en jämn och snöbetäckt yta, på hvilken ingen springa, ingen vak var synlig. Allt tycktes gynna Broderssöns planer.

Riddaren Albrecht och hans svenner befunno sig också därnere vid stranden, likaså den fångne Klaus Nyendank, ty Segebaden vågade och ville icke lämna honom ur sikte ett enda ögonblick. Han kände denne hättbroders list och förslagenhet ganska väl och misstänkte, att några minuter skulle för honom vara tillräckliga att förleda hans svenner. Därför hade han också fått af härföraren låna fyra hästar. Själff besteg han den ene. Klaus Nyendank sattes med bakbundna händer upp på den andra, medan svennerne redo de två öfriga. Och till yttermera visso hade man kring Nyendanks medja slagit ett rep, hvars båda ändar voro fästa vid svennernas sadelknappar. Det var Segebadens afsikt att genast begifva sig tillbaka till Stockholm med sin fånge. Men först ville han se på, huru Broderssöns katt fångade viktualieråttorna.

Den skara, som blifvit befalld att gömma sig i tornet, befann sig redan på sin plats. De öfriga voro uppställda bakom detta, dels för att skjuta

på barfridet och dels för att, sedan detta ankommit framför isvallen och tornets besättning lyckats komma innanför denna, i sin ordning genom katten skaffa sig en väg in i fetaliebrödernas vinterläger. Abraham Brodersson kvarstannade ännu en stund på stranden, men när barfridet snart komme att ligga invid isvallen, ämnade äfven han begifva sig dit öfver och deltaga i den väntade blodiga striden.

Sakta skred tornet framåt öfver den friska snön, i hvilken rullarna skuro djupa och breda märken, hvilka dock genast utplånades af de efterföljande många människornas fotsteg.

»Det går förträffligt», sade Abraham Brodersson till sin vän Albrecht. »Sade jag icke det? Nu äro rättorna vackert fast.»

»Men de tyckas icke vara ledsna för det», yttrade Segebuden med allvarligt bekymmer i sitt ädla ansikte. »Se, huru lustiga de göra sig, där de stå på sin isvall! ... De skratta och göra skämtsamma åtbörder...»

»Bah... Den förtviflade människan skrattar ofta.»

»Sant, men dessa fetaliebröders skratt är icke så hemskt. Det tyckes snarare vara uttryck för en otvungna glädje... Jag fruktar någon list under allt det där...»

»I ären nu alltid så misstänksam, vän Albrecht», påstod Tjurhufvud och gned sin ena hand med den andra, såsom en och annan människa har för sed, då han är fullt belåten med sin lott.

»Hören I icke, huru fetaliebröderne skratta och ropa: Katze! Katze?»

»Bah!... De lära väl snart tala ur en annan ton...»

»Lyd mitt råd, riddare Brodersson! Drag ert folk tillb...»

Segebuden hann icke fullborda, hvad han ämnat säga, ty han afbröts af ett väldigt brak i isen.

Väldiga tunga vattenmassor banade sig väg upp genom den sönderkrossade isen under tornets botten. De rullar, på hvilka barfridet hvilade, dök ned i vattnet och försvunno. Ännu ett brakande! Och hela tornet sjönk pilsnabbt ned i djupet, dragande med sig alla dessa två eller tre hundra människor, af hvilka det var bemannadt. De, som befunno sig omedelbart bakom »katten», följde också med den ned i djupet. De andra, som ännu icke kommit från den tjockare isen ut på den tunna, vände om och flydde, gripna af fasa, tillbaka till stranden. Men på isvallen stodo de skrattande fetaliebröderna och ropade hånande:

»Katze!... Katze!... Katze!»

Nu först insåg Albrecht von Segebaden rätta betydelsen af de underliga ljud, som han hört under nattens lopp. Mäster Hugo hade låtit sönderbråka och upptaga isen rundt omkring vallens yttre sida. Kölden och den stilla luften hade låtit denna ofantliga vak strax tillfrysa. När snön sedermera föll om morgonen, kunde intet mänskligt öga upptäcka, att istäcket där var tunnare än längre ut. Det utgjordes dock endast af en tunn isskorpa. Först då katten befann sig så nära isvallen, att man kunnat från barfridet kasta sin plankbro öfver till fetaliebrödernas förskansning, först då brast isen.

De döendes jämmerrop och viktualiebrödernas hånande »Katze!... Katze!» ljödo länge i Albrecht von Segebadens öron.

TJUGOÅTTONDE KAPITLET.

Alla samlas i Vadstena kloster.

Julafton år 1394 var en synnerligen vacker dag. Morgonen var dimmig, men när dimmorna började skingra sig och töcknen endast visade sig såsom ljusa väggar i fjärran, strålade solen klart öfver Vadstena och dess nejder. Marken var snöbetäckt. Rimfrost prydde träden. Och solstrålarna bröto sig i snöns och rimfrostens kristaller, så att man kunde trott sig se outtömliga skatter af diamanter och ädelstenar.

Vid Vetterns strand hade ett sällskap lägrat sig. På filtar, täcken och mattor, som blifvit utbredda öfver snöns bländhvita yta, sutto eller lågo omkring tjugufem människor, samtliga tillhörande den hälft af människosläktet, som säges utmärka sig genom större styrka och mindre skönhet. En af dem var tydligen en fånge, ty han var bunden till händer och fötter och en sven satt vid hvardera af hans sidor, en sven därjämte bakom honom och en framför honom. Alla fyra svennerne voro fullt rustade, och ingen af dem saknade draget svärd i handen.

För sig själfva sutto tre riddare, bland hvilka den ene utmärkte sig genom sitt ansiktes ovanliga skönhet, ehuru han icke längre var ung och fastän dragen voro allvarliga, nästan dystra. Den andre framstod genom sina lemmars muskulösa utveckling, sitt redliga ansikte, som var ännu dystrare, än den förste riddarens. Den tredje riddarens mest framstående egenskap var utan tvifvel hans korpulens, och den egenskap, som därefter var egnad

att väcka uppseende, var den utomordentliga rörligheten i hans tunga och hans vana att oafåtligen hänvisa till en person, hvilken han kallade »min salig mor, den beskedliga människan». — I den händelse alla dessa underrättelser icke skulle vara tillräckliga att upplysa läsaren om, hvilka dessa personer voro, som nu på själfva julafton frukosterade vid Vetterns sköna strand, så böra vi naturligtvis upplysa därom. Den sköne och allvarlige riddaren var Albrecht von Segebaden. Den dystre och muskelstarke hette Palle Friis. Den tjocke och talträngde kunde naturligtvis icke vara någon annan än Erland Thurgoth. Fången hette Klaus Nyendank. De andra personerna i sällskapet voro Albrecht riddares svenner.

Men hvarför hade Segebaden fört sin vid Dalarö gjorde fånge ända hit till Vadstena, (ty staden låg på endast några minuters afstånd från lägerplatsen) och hvarför voro alla dessa riddare samlade här? Saken är lätt att förklara.

Riddare Albrecht von Segebaden var en laglydig undersåte. Till och med i denna vilda tid insåg han, att ingen enskild människa bör hafva rätt att döma den andra från lifvet. Den makten ligger allenast i lagens hand, och då han nu måste — mot sin vilja, det är sant — erkänna Danmarks drottning såsom Sveriges rikets dåvarande rättmätiga herrskarinna, hade han redan vid Dalarö afslagit riddare Broderssons vänliga erbjudande att genast göra Nyendank ett hufvud kortare och fattat det oryggliga beslutet, att drottning Margaretha skulle döma honom. Denna mäktiga kvinna vistades nu under julen i Vadstena kloster, bland vars nunnor hon, för att hedra klostret, låtit inskrifva sig, naturligtvis utan att åtaga sig några af klosterreglernas förpliktelser. Riddarne Palle Friis och Erland Thurgoth följde med af rent och personligt intresse, för att ändtligen en gång få åskåda deras mångårige

fiendes hädanfärd, ty äfven de hade lidit mången förföljelse af den samvetslöse Klaus Nyendank.

Hästarna stodo bundna vid träden i närheten och förtärde hvardera sin lilla tapp hö — ty så ärliga och goda män som dessa tre riddare våldgästade aldrig hos någon. Några packåsnor, bland hvilka vi tycka oss känna igen åtskilliga såsom eröfrade af riddare Albrecht utanför Peter Åländings magasin vid Baggensgatan på Stockholmen, buro icke endast hvad de mänskliga resnärerne behöfde af födoämnen och drycker, utan jämväl hafre och hö för åsnornas egen och hästarnas räkning.

Nyss hade Albrecht von Segebaden afskickat till Vadstena kloster en af sina svenner, en dugande karl vid namn Trotte Dynivsson. Denne skulle till drottning Margaretha framföra bref och budskap från den ärlige riddaren. I detta bref erkände han henne såsom sin och Sveriges »fullmäktiga fru och rätta husbonde» samt anhöll, att det måtte täckas henne utsätta dag och stund, då han finge inför henne framföra en med många och hiskliga brott belastad hättebroder, hvilkens dom han (riddaren Albrecht) ville af drottningen utbedja sig.

Svennen hade ännu icke återkommit, men man kunde vänta honom när som helst, ty vägen var icke lång och Trotte Dynivsson red för tillfället den snabbaste häst, som fanns tillgänglig. Klostret tycktes vara ganska närbeläget, ty man kunde från våra vänners hviloplats se de flesta af dess byggnader.

Plötsligt kom Trotte ridande, och han red fort. Men icke »fort» i samma mening som en person, hvilken blott önskar nå ett mål snarast möjligt. Han red fort såsom en, hvilken rider för att frälsa lifvet. Hästens hofvar tycktes sluka marken, som man plägar säga. Man hade från lägerplatsen sett honom utanför Vadstena klostrets mur, och man

hade knappt hunnit säga hvarandra, att det var Trotte, innan han var framme.

»Herre! ... Fru! ... Juliana! ... Skynda! ... Skynda, innan det blifver för ... för sent!»

Svennen Trotte hade ansträngt sig så häftigt för att hinna fram i tid, att han nu träffades af hjärtslag och föll medvetlös från hästen. Djuret var höljdt af svett, darrade i hvarje lem och blickade på de omgifvande människorna med bedjande ögon.

Alla Albrechts och de andra riddarnas frågor till den sanslöse Trotte voro naturligtvis bortkastade. När de nu snart insågo det fåfänga i sina bemödanden att af honom framlocka eller framtvinga en förklaring öfver hans besynnerliga ord, utropade Segebaden ifrigt:

»Till häst! Till häst! Någonting, som är af vikt för oss, har inträffat ...»

»Eller är på väg att inträffa!» afbröt Erland Thurgoth.

»Riktigt! ... Men i alla händelser någonting, som påkallar vårt ingripande med stor skyndsamhet. ... Till häst! Tagen fången emellan eder! Två svenner stanna kvar för att samla husgeråden, packa åsnornas bördor och föra dem in till staden.»

Med så stor skyndsamhet, som var möjlig, skedde färden in till Vadstena. Riddare Segebaden tycktes vara väntad, ty klosterportarna stodo öppna och hela sällskapet red utan hinder in på klostergården. Albrecht stannade invid en upprest sten, på hvilken man hade inristat:

»*Si non poteris Roman accedere, sufficienti Tibi indulgentiæ hic Wadstenis concessæ.*» *)

Och väl var det, att riddaren hejdade sin egen och sina följeslagares hästar på denna plats, ty

*) Om du är för fattig eller för sjuk att gå till Rom, så är den syndaförlåtelse för dig tillräcklig, som du kan få här i Vadstena.

brodren-portvaktaren, en liten och lekamligen blomstrande man, kom springande bakefter dem och skrek med högan röst, att de skulle stanna. Nå, det gjorde de nu också. Den andfådde pater'n kom fram och skulle tala, men hans tal blef icke fullt så redigt, som önskvärdt hade varit, ty det häftiga loppet hade beröfvat hans lungor den luft, de behöfde för att arbeta med normal styrka.

»Porten . . . por . . . ten ha . . . ar blifvit öp . . . öppnad för . . . för vedbärarna, som hug . . . huggit ved utanför klo . . . klostermuren och nu föra si . . . sin ved in i förrådshu . . . usen, men inte för kringstrykande riddare och andra skäl . . . skälmar . . .»

»Lugnen eder, vördige pater!» afbröt Erland Thurgoth med den för honom egendomliga godmodigheten. »Vi äro hvarken björnar eller vargar, och vi ämna icke äta upp er . . . Min salig mor, den beskedliga människan, hvilken klokhet var känd och prisad i hvarenda kyrkosocken i både Sverige, Norge och Danmark, hon sade alltid, att vrede för-därfvar människans lefver . . . Var lugn, var lugn, värdige fader i Gudi!»

»En ringa lekbroder är jag», till känna gaf den andlige, »och ingalunda vill jag tillegna mig namnet af en värdig fader i Gudi. Mitt namn är fattige lekbrodern Laurentius. Men jag säger eder, i kraft af den makt, som mig af värdiga fru abbedissan och värdige fader abboten meddelad är, att I skolen ögonblickligen draga hädan. Vi tira i dag en nunnas invigning, och världsliga herrar hafva därvid intet att skaffa . . . Ut! . . . Ut! . . .»

»En nunnas invigning!» utropade den glade riddaren Thurgoth. »Det skådespelet lyster mig att se. Jag har engång i världen varit nära att blifva mot min vilja gift med er vördiga abbedissa, fru Ingegerd Knutsdotter, och hon känner mig. Jag står i stor gunst hos henne . . .»

»Ut! . . . Ut! . . . *In nomine patris et fil . . .*»

»Hvad heter den, som skall invigas?» frågade Albrecht likgiltigt.

»Ut!... Bort härifrån!... Ut!...»

»Du kan väl ändå värdigas säga mig hennes namn?»

»Det är en from enka, fru Juliana... men nu, ut!... ut!»

Då riddare Albrecht hörde namnet Juliana och sammanställde denna omständighet med svennen Trotte Dynivssons så tydligt visade brådska och förfäran, var han nära att blifva vanmäktig och tumla ned från sin höga stridshingst. Men detta räckte endast ett ögonblick. Han bemannade sig snart, kastade sig raskt ned från gångaren och ropade:

»Fort!... Alla, som hafva Albrecht von Segebaden kär, må skynda att följa mig!... Juliana!... Min Gud!... Skulle du hafva åt mig bevarat denna glädje?... Det är omöjligt... Hon är ju död... Hon hvilar ju på Käggelholm i den tysta mullen... Men ändå! Gud har förr på helgonens förböner gjort underverk... Fort!»

Han var redan nära ingångsporten till kyrkan, innan han hade sagt allt detta. Efter honom följde riddarne Palle Friis och Erland Thurgoth jämte nästan alla svennerne. Endast ett par af de senare stannade kvar för att efterse hästarna och bevaka fången.

Allra sist kom lekbrodern Laurentius lunkande. Han tycktes vara nära förtviflan och skrek oafåtligen:

»Stören icke den heliga akten!... Ut!... Röf-vare! Skälmar!... Ut!»

Men därinne i Vadstena klosterkyrka hade klostrets invånare församlat sig, för att närvara vid fru Juliana von Segebadens invigning till nunna. Den stackars Juliana, som fortfarande lefde i den öfvertygelsen, att hennes man, riddaren Albrecht sof den långa sömnen under golfstenarna i Clara klostres kapell invid Stockkolmen, hade slutligen

försonat sig med tanken att inviga hela sitt återstående jordelif till Guds och helgonens tjänst. Nu i dag — själfva julaftonen — skulle invigningen ske. Alla klostrets nunnor och munkar voro samlade i kyrkan. Drottning Margaretha och hennes hof var också närvarande. Ursila Walschleben fanns bland dem.

De år, som gått, sedan vi senast sågo stolts Ursila, voro icke synnerligen många, men de hade hos den unga flickan medfört en stor förändring. De friska rosorna på hennes kinder hade försvunnit. Ännu funnos visserligen kvar de sköna anletsdragen, men de voro bleka och aftärda. Hennes gestalt och lemmar, hvilka vi sett i all deras fågning, voro nu smala och nästan formlösa. Ett djupt vemod blickade med blyghet fram ur hennes milda, blåa ögon.

Festen illustrerades därjämte genom närvaron af den unge hertig Henrik af Pommern *), sedermera känd såsom konung Erik den trettonde. Våra läsare hafva för några år sedan sett honom såsom okynnig gosse i Varberg. Nu var han en yngling af femton eller sexton års ålder och således, enligt den tidens sed, gammal nog att när som helst fira biläger och regera land och rike såsom myndig man och verklig konung.

Margaretha hade ännu icke öfvergifvit sin plan att med äktenskapets band förena sin dotter Ursila Walschleben med den unge furste, som hon utsett till sin efterträdare på tronen och arfvinge till de tre kronorna. Men hon hade naturligtvis icke kunnat undgå att se, hurusom hennes dotter

*) Det var af obetänksamhet, som vi här skrefvo namnet Henrik, då vi alltjämt förut hafva kallat honom Erik. Vi anse oss skyldiga att förklara saken. Konung Erik af Pommern hette Henrik, tilldess han upphöjdes till konung i de tre nordiska rikena, men antog då namnet Erik, emedan han och drottningen ansågo detta namn vara kärare för allmogen.

i hemlighet led af längtan efter den man, som hon hade kär, riddaren Erland von Segebaden. Och nu, just under den nu ingående julhögtiden, skulle trolofningen firas mellan Ursila och hertig Henrik. Drottningen ville bringa saken till ett slut och hoppades, att sedan all undflykt blifvit Ursila beröfvad, skulle denna foga sig efter omständigheterna, så att drottning Margaretha kunde dö i vissheten, att hennes barn och barnbarn m. fl. (om än endast på kvinnolinien) komme att i all framtid innehafva de tre nordiska rikena.

Abboten, generalconfessorn, föreståndaren för Vadstena klostrets manliga afdelning och biktfadren för både den manliga och den kvinnliga, pater Magnus, stod redan inför altaret och hade redan befallt, att fru Juliana skulle införas. Munkar och nunnor sjöngo den vackra sången:

»Veni, Sancte Spiritus!
Reple tuorum corda fidelium . . .»

Melodien var något krånglig, som den är än i dag, och därför kunde hvarken drottningen eller någon af de andra världsliga människor, som voro tillstädes, följa med. Vacker hvarken var eller är den melodien. Den retar till — sömn. Men när den, såsom inledning till den heliga invigningsakten, sjöngs af en blandad kör af munkar och nunnor i Vadstena klosterkyrka på denna julafton, då hvarje sinne, redan genom högtidens närhet, var stämdt till andakt, gjorde den ett högtidligt intryck. Medan sången ännu pågick, blef syster Juliana införd af abbedissan och några äldre nunnor. Då den lilla processionen, i spetsen för hvilken Juliana gick vid fru Ingegerds sida, hunnit fram midtför altaret, stannade den. Abbedissan och nunnorna blefvo stående i en krets omkring Juliana, som föll på knä mot en pall, öfver hvilken man lagt ett guldstickadt hyende. Och till detta slöseri hade

klostret råd, ty värdet af de ägodelar, som syster Juliana skulle tillföra klostret, var så stort, att Vadstena kloster, om det också aldrig fått mottaga någon annan donation, skulle haft tillräckligt af denna ena.

Sången var slut. Den sista tonen smälte sakta bort under de mest aflägsna hvalfven. Abboten Magnus steg ned från den höga pall, på hvilken han stod framför altaret. Han var en, till utseendet åtminstone, ärevärdig gammal man, hvilken tycktes tro på den lära, hvilkens tjänare han var. Djupt allvarlig var den blick, som han häftade på fru Julianas bleka anlete, när han sporde:

»Är det din önskan att i detta heliga systraskap upptagen varda?»

»Ja», suckade Juliana, medan tårarna framträngde ur hennes ögon, »ja, jag vill tillbringa mina dagar innanför dessa heliga murar, hvarje dag bedja till Gud och helgonen samt både dag och natt tänka på min afidne make, som var mig så innerligt kär och som jag hoppas, då jag lefver rent och kyskt, en gång få återse i den slutliga fulländningen.»

Nu bröto den arma kvinnans tårar fram och runno i strömmar nedför hennes kinder. Hon förmodade icke längre hejda dem.

»Afsäger du dig djäfvulen och helvetets makt?»

»Ja . . . Gud hjälpe mig så visst!»

»Då bjuder och befaller jag, Magnus generalconfessor i detta kloster, på grund af den fullmakt, som mig från Rom af Kristi Ståthållare på jorden meddelad är — jag befaller dig, du orena anda, far ut af denna botfärdiga kvinna och gif rum åt den helga anda, genom hans kraft, som komma skall att döma lefvande och döda. Amen.»

Abboten doppade sitt finger i vigvattnet och tecknade därmed ett kors på fru Julianas panna och på hennes bröst, under det att han sade:

»Tag det heliga korsets tecken på ditt ansikte och bröst!»

Därunder sjöngo munkar och nunnor ett

»*Hostem repellas . . .*»

När sången tystnat uppstämde abboten ett:

»*Kyrie eleeson . . .*»

Efter dess slut inföll sångkören:

»*Veni, creator . . .*»

De sista tonernas ekon dogo bort. Abboten steg å nyo ned från sin pall och sade till abbedissan:

»Gifven hennes hår den skapnad, som anstår en kvinna, hvilken afsagt sig världen och de ting, hvilka i världen äro! Och må, när hennes fagra lockar falla, på samma gång alla hennes världsliga tankar, all hennes kärlek till världen varda afklippta!»

En nunna frambar på ett hyende en sax. Samtidigt började ett par andra nunnor fläta upp hennes rika hår och utbreda det öfver hennes skuldror. Fru Juliana grät och gömde sitt anlete i de darande händerna. Hennes blonda hår hade alltid varit hennes stolthet.

Fru Juliana liknade mera en i sorg och smärta upplöst kvinna, än en, som med glädje afsäger sig världen. Tärningen var emellertid kastad. Abbedissan fattade saxen och förde den till Julianas hår, men innan hon hunnit afklippa en enda lock, blef ceremonien störd.

»Håll!» ropade en manlig och välljudande röst från kyrkans nedra del, och då nu alla vände sig om, blefvo de varse en hög och ståtlig riddare, hvilken med snabba steg ilade uppåt gången till högaltaret. Efter honom följde en hel skara af män i vapen.

»Hvad förehafves här?» ljöd den allvarlige riddarens stämma, men den vanställdes af hjälmgallret.

Drottning Margaretha tyckte sig hafva den plikten att såsom mäktigaste personen på platsen blanda sig i saken.

»Huru kunnen i vara nog djärf, riddare, att störa denna heliga akt...?»

Riddaren slog upp hjälmgallret, så att hans ansikte blef synligt för alla. Drottningen kände igen honom såsom fru Julianas man, om hvilken hon trott, att han stupat på Stockholmen. Hon tystnade och sjönk ned i sin bänk.

»Jag spörjer ännu en gång, hvad här förehafves?» ljöd å nyo riddare Albrechts stämma, och då den nu icke vanställdes genom att frampressas på andra sidan om ett hjälmgaller, så igenkändes den genast af Juliana.

I nästa ögonblick hvilade fru Juliana vid sin makes bröst.

»Du är då icke död?»

»Och icke heller du?»

Att på ett tillfredsställande sätt skildra dessa makars glädje, då de nu återfunno hvarandra, skulle vara omöjligt, och vi afstå från försöket.

För klostret var detta upptråde icke någonting glädjande, ty det var tydligt, att då fru Juliana von Segebaden icke blef nunna, så kunde också icke hennes stora världsliga ägodelar, hvarken de kontanta medlen eller lösboet här i Sverige eller de härliga godsens i Tyskland — ingenting af allt detta »goda» kunde falla klostret till. Därför började både abboten Magnus och abbedissan Ingegerd göra invändningar, och den senare skrek:

»Hon är redan himmelens brud...»

Kanske skulle fru Ingegerd hafva sagt ännu mera, om icke Erland Thurgoth hade trädt fram och hviskat i hennes öra några ord, hvilka för-

stummade den heliga frun och kommo henne att vackla några steg tillbaka. De bland våra läsare, som hafva tagit kännedom om de föregående afdelningarna af denna berättelseserie, veta noggsamt, hvilka erinringar den ärlige Thurgoth hade att göra, och förvåna sig sannolikt icke, då vi förtälja, att fru Ingegerd svimmade och måste bäras in i ett vid sidan af kyrkan beläget rum.

Själfvä den järnhårda drottningen var rörd och hviskade till Ursila, som darrande satt vid hennes sida:

»Detta kan man kalla hjärtlig kärlek.»

Ursila, som såg, att hennes moder var i detta ögonblick mera vek eller, rättare sagt, mindre hård än eljest, hviskade till henne:

»O, moder! Se deras lycka! Unnar du icke din dotter en liknande? . . . Se, huru fast de sluta sig till hvarandra!»

»Om Erland vore här i detta ögonblick», hviskade drottningen tillbaka, »tror jag nästan, att det skulle blifva mig omöjligt att afslå dina böner.»

»Han skall komma, moder!»

»Då är det för sent . . . Men du har påmint mig om en plikt, hvilken jag icke får försumma. Om riddaren Albrecht von Segebaden har beröfvat kyrkan en brud, skall jag till ersättning fröjda klostrets fromma hjärtan och alla helgon i himmelen genom att åt hertig Henrik skänka en annan . . . Kom!»

Den manhaftiga drottningen steg upp och tog stolts Ursila vid handen samt förde den bleka och bäfvande flickan fram till altarets rund. Därefter vinkade hon till den unge hertigen af Pommern, att han också borde träda fram. Den unge fursten åtlydde genast kallelsen.

»Fader Abbot!» yttrade drottningen, trädande fram med Ursila vid ena handen och hertig Hen-

rik vid den andra. »Välsigna det förbund, som från denna stund skall vara rådande mellan dessa hjärtan!»

»O, moder! . . .» hviskade Ursila.

»Jag är redo», sade den glade hertigen.

»Nå, fader abbot! . . .» utropade Margaretha.

»Heldre går jag i kloster och aldra helst i döden!» skrek den stackars Ursila Walschleben. Där-efter sjönk hon samman och skulle utan tvifvel hafva fallit till golfvvet, om icke ett par nunnor skyndat fram och uppehållit henne. Men medvetlös var hon.

»Hon skall . . .», röt Margaretha.

»Skona henne!» bad abbedissan.

»Nej, ädla drottning», tog nu hertigen till orda.

»Jag har icke lefvat många år, men dock vet jag, att kärleken icke låter tvinga sig. Det anstår icke en riddare och ännu mindre en furste att tvinga en ungmös hug. Flera år hafva förgått, sedan spörsmålet om min förening med stolts Ursila bragtes på tal, men jag har förgäfves närt den förhoppningen, att hon skulle kunna glömma sin riddare Erland och lära att älska mig . . . Jag afstår från alla anspråk på henne, ädla drottning. Om hon älskade mig, skulle jag med glädje leda henne till altaret, men hon älskar mig icke. Hennes trofasta lilla hjärta är oupplösligt fäst vid Erland von Segebaden. Han är ock en ädel man, hvilken på min bön blifvit af min egen fader vid torneringen på Varbergshus hedrad med riddareslaget . . . Han är fullt värdig att blifva stolts Ursilas make. Låt mig, ädla drottning, bedja eder, att I låten dessa älskande hjärtan få hvarandra . . . För att bevisa min hörsamhet mot eder förbinder jag mig att, om I beviljen mig detta, ingå äktenskap med hvilken annan ädel, friboren och oklanderlig ungmö, som det behagar eder att utse till min gemål.»

»Bra taladt, i sanning! Den där är en praktig pojke!» utropade Erland Thurgoth. »Min salig mor, den beskedl . . .»

Men Palle Friis stötte Thurgoth i sidan och hviskade till honom, att han skulle fördärfva saken, om han fortsatte att låta sin tunga slamra.

Drottningen var synbarligen vred. Hon stod grubblande en stund, men vände sig slutligen till hertigen och frågade:

»Skulle du vilja taga till gemål Philippa af England?»

»Gärna, om I det önsken!»

»Har du sett henne?»

»Nej, men jag tager henne obesedd, om jag kan därmed göra eder till viljes, nådiga drottning. Men endast på det vilkoret, att I återkallen landsförvisningsdomen öfver den duktige riddaren Erland von Segebaden, hvilken vid torneringen i Varberg besegrade sju riddare, bland hvilka till och med funnos fem pommerska.»

»Nå . . . i alla helgons namn då!» sade drottningen. »Må Ursila få sin Erland! Må landsförvisningsdomen öfver honom blifva upphäfd!»

»Bra! . . . Bra!» skrek Erland Thurgoth. »En sådan drottning finnes icke på jorden. Vill hon ha' mig, så . . . Men nej, jag är ju gift . . . Hm! . . . Det är ändå förargligt.»

Med möda förmådde Thurgoths vänner tysta honom.

* * *

Några timmar senare, då mörkret redan hade inträdt och Vadstena klosterkyrka upplystes af endast några få vaxljus, hvilkas sken icke förmådde skingra töcknen, lågo två människor — en man och en kvinna — på sina knän framför madonnabilden vid högaltaret och uppsände varma, innerliga böner till den Gud, som så underbart hade åter fört dem tillsammans redan i detta lifvet. Mannen var den ärlige och gode riddaren Albrecht

von Segebaden. Kvinnan var hans hustru, hans allt — Juliana Windhausen.

Plötsligt afbröts tystnaden i templet.

Människor närmade sig med häftiga och bullersamma steg en af ingångarna till kyrkan.

»De äro då här?» ljöd en ynglings stämma.

Och de båda människorna, som knäböjde vid altaret och voro fördjupade i bön, tacksägelse och lof, hörde den klara rösten, sprungo upp, tryckte hvarandras händer och hviskade:

»Vår son! Vår Erland!»

»Och vår Ramborg!»

»Båda våra barn! Jag tror, att min sällhet dödar mig.»

In i kyrkan kommo en mängd människor.

»Min far, min far! Jag trodde, att du var död och hvilade dina ben till uppståndelsens dag i Sanct Claras kloster, norr om Stockholmen!» ropade en yngling.

»Min mor, min mor! Jag menade, att du redan blifvit vigd till nunna och var förlorad för mig och oss alla!» ropade Ramborg, när hon sjönk i Julianas famn.

Våra läsare förstå lätt dessa händelser.

Sedan Erland och Björn, hans trogne sven, hade lyckligt flytt från fetaliebrödernas skepp, där de höllos fångna, sökte de sig fram till Visby, kommo till Kalmarne stad, köpte sig hästar och började sin färd uppåt landet. Härunder besökte de Agmund Thurgoth och hans maka Ramborg Albrechtsdotter på den lilla borg, dit de dragit sig tillbaka, sedan drottningen hade — för Ursilas och Erlands skull — blifvit dem obehågen. Erland hade då omtalat, hvad han sett i Vadstena klosterkyrka, då han stod däruppe i pelargången bakom altartaflan (ungefär på samma plats, hvarest nu ses ett långsmalt och misspydande fönster). Förklaringar gäfvos å ömse sidor och man kom öfverens,

att det dock kanske icke vore så säkert, att Erlands och Ramborgs fader var död. Så beslöts, att man skulle gemensamt resa uppåt landet, först till Vadstena och sedan till Stockholm, för att söka upplösningen af gåtan.

Nu var hela släkten församlad i Vadstena kapell.

Erland Thurgoth, den gamle tjocke riddaren, var alldeles vild af glädje och det var endast med stor möda, som hans vänner förmådde någorlunda lägga band på hans munterhet, hvilken gärna ville taga sig andra former, än . . . hvad som passade i ett tempel.

»Fader och moder, som jag så lyckligt återfunnit, lefvande båda två — välsignen mig och henne!»

Det var Erland, som bad så, då han till sina föräldrar framledde stolts Ursila Walschleben.

Att den begärda välsignelsen icke uteblef, det behöfva vi knappt nämna. Men nu framträdde drottning Margaretha och sade:

»Äfven jag vill skänka min välsignelse till detta förbund . . . jag . . . jag, som är Ursilas moder. Gånge det eder väl, och måtte vi en gång, när jordens stjärnor förblekna och deras glans försvinner, träffas i en värld, där vackrare stjärnor lysa och en klarare sol strålar . . . Gud och alla helgon gifve, att jag i mina tre riken icke hade andra hjärtan att lefva tillsammans med, än sådana, som i trohet, redlighet, ära och nit liknade allas edra hjärtan, som omgifva mig i denna stund — den mest rörande under hela min lefnad! . . . Gud och alla helgon välsigne oss alla! . . . Aldrig har jag upplefvat en på samma gång så allvarlig och så glad julafton.»

Epilog.

Föga är nu att tillägga angående hufvudpersonerna i det drama, hvars akter vi nu hafva i denna berättelseserie upprullat. Men några af dess bipersoner hafva vi lämnat, så att säga, vind för våg på olika stadier af deras banor, hvarför vi också anse oss skyldiga att lämna en kort redogörelse för deras öden. Detta är anledningen till att denna epilog någonsin har fått skåda denna världens ljus.

Hvad nu hufvudpersonerna beträffar, så är att nämna, att de och deras afkomlingar deltog i de följande årens politiska tvistigheter, ja, att de kämpade både under Engelbrecht och under Gustaf Wasa. Möjligen tillåter oss tiden någon gång att i en följande serie af historiska romaner å nyo uppsöka både Segebadens och Palle Friis's och den lustige Erland Thurgoths afkomlingar.

Och nu till de mindre bemärkta personerna!

»Fattiglappen». den fattige rådhusvaktmästaren, slet ondt och lefde ett bekymmersamt lif, ända tilldess Stockholmen kom under drottning Margarethas välde. Genom den ärlige riddaren Albrecht von Segebadens inflytande hos drottning Margaretha blef honom då tillförsäkrad en inkomst, hvilken försåg honom med anständig bärning.

Klaus Nyendank blef, på grund af en af Margaretha undertecknad dom, ordentligt hängd allra högst uppe på hörntornet å Varbergshus.

När Peter Ålänning och hans husfru Christina

afsomnade, är icke fullt bevisadt, men säkert är, att deras testamente är dateradt år 1400 och att de lämnade många fromma och väl menade gåfvor till kyrkor och andra stiftelser. I historiska källor hafva vi funnit honom betecknad såsom en *vir eeleber* d. v. s. en vida omkring bekant och allestädes berömd person.

Clawus smed fick upplefva den dag, då Stockholmen befriades från hättebröderna, hans ur- och arf-fiender. Åtskilliga gånger besökte han Käggholm, och den älskvärda fru Juliana öfvertalade honom då alltid att sjunga »Clawus Smeds visa». Hon blef aldrig mätt på att höra den. Han var en af Käggholms mest värderade gäster, och då han blef gammal, sålde han sin smedja och slog sig för den återstående listiden ner på Käggholm, där han åtnjöt diverse privilegier, bland annat det att ensam få sko riddare Albrechts hästar. Och mången gång måste gubben där nere i den sotiga smedjan sjunga ofvan nämnda visa för fru Juliana.

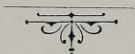
Alf Grenerots öde är okänt. Om hans hustru, den manhaftiga fru Brita Göstafsdotter, är det däremot känt, att hon blef förd till stupstocken, emedan hon hade slagit till döds en piga, hvilken hon hedrade med sin svartsjuka.

Abraham Brodersson, den tappra riddaren, blef aflifvad af konung Erik af Pommern, redan då denne var drottning Margarethas medregent.

Den hederlige Björn Åkesson blef — så underligt kan ödet stundom gestalta sakerna — gift med fru Julianas kammartärna, den glada Helena. Hon öfvergaf således stalldrängen Stenkil, om hvilken det säges, att han tröstade sig genom ett olyckligt äkta förbund med en stekarehuspiga från Stegeborg.

Borgmästaren Bertil Brun lefde och dog som en välmående man. Han hälsade någon gång på hos riddare Albrecht på Käggholm, och då måste alltid Clawus Smed fram för att sjunga sin visa.

Mera hafva vi icke nu att berätta. Skulle någon läsare vilja hafva mera fullständiga upplysningar om ett eller annat, bedja vi att få hänvisa honom eller henne till historien och till de källor, som vi själfva hafva rådfrågat.

INNEHÅLL.

Kap.	Sid.
1. DEN FÖRGIFTADE PILEN	3
2. LÄSAREN FÅR GÖRA BEKANTSKAP MED MÅNGA NYA PERSONER	17
3. TILL STOCKHOLMEN KOMMA NYA RESANDE	29
4. DEN LÅKEKUNNIGE MUNKEN	47
5. FRU BRITA GÖSTAFSDOTTER	63
6. EN FRUKOST HOS FRU CHRISTINA ÅLÄNDING	79
7. HÄTTEBRÖDERNE PÅ JAKT	97
8. OLYCKORNAS DAG	133
9. EN PATER HERBESTUS DÖR OCH EN ANNAN PATER HERBESTUS KOMMER TILL LIF	164
10. ETT SAMMANTRÄDE PÅ RÅDHUSET	182
11. "FRU" BRITA GRENEROT VISAR SIN MAKT	206
12. ÖFVERFALLET I SKOGEN	220
13. KORT RANNSAKNING OCH SNABB DOM	228
14. STRIDEN PÅ BAGGENSGATAN	246
15. INGEMUND HATTMAKARE	254
16. KÄPPLINGEMORDEN.....	268
17. "SKALL JAG ? . . . SKALL JAG ICKE?"	297
18. ARBOTEN BERTOLDUS, "VÄRDIG FADER I GUDI"....	334
19. KLAUS NYENDANKS INTRIGER	351
20. PATER AUGUSTINUS OCH SKÖN IVIKE	359

Kap.	Sid.
21. "ACK, DE TRE KRONORNA!"	373
22. TORNERSPELET	379
23. I DIMMA PÅ HAFVET	399
24. VID STORA CARLSÖN	413
25. FÅNGNA HOS FETALIEBRÖDERNA	418
26. I HUNGERSNÖDENS DAGAR	429
27. KATTEN OCH RÅTTORNA	448
28. ALLA SAMLAS I VADSTENA KLÖSTER	473
EPILOG	489

HISTORISKA MEDELTIDSROMANER. III.

DROTTNING MARGARETHA

MARGARETA REGINA DANIE SVEGIE
NORVEGIE VANDALORVM GOTHORVM

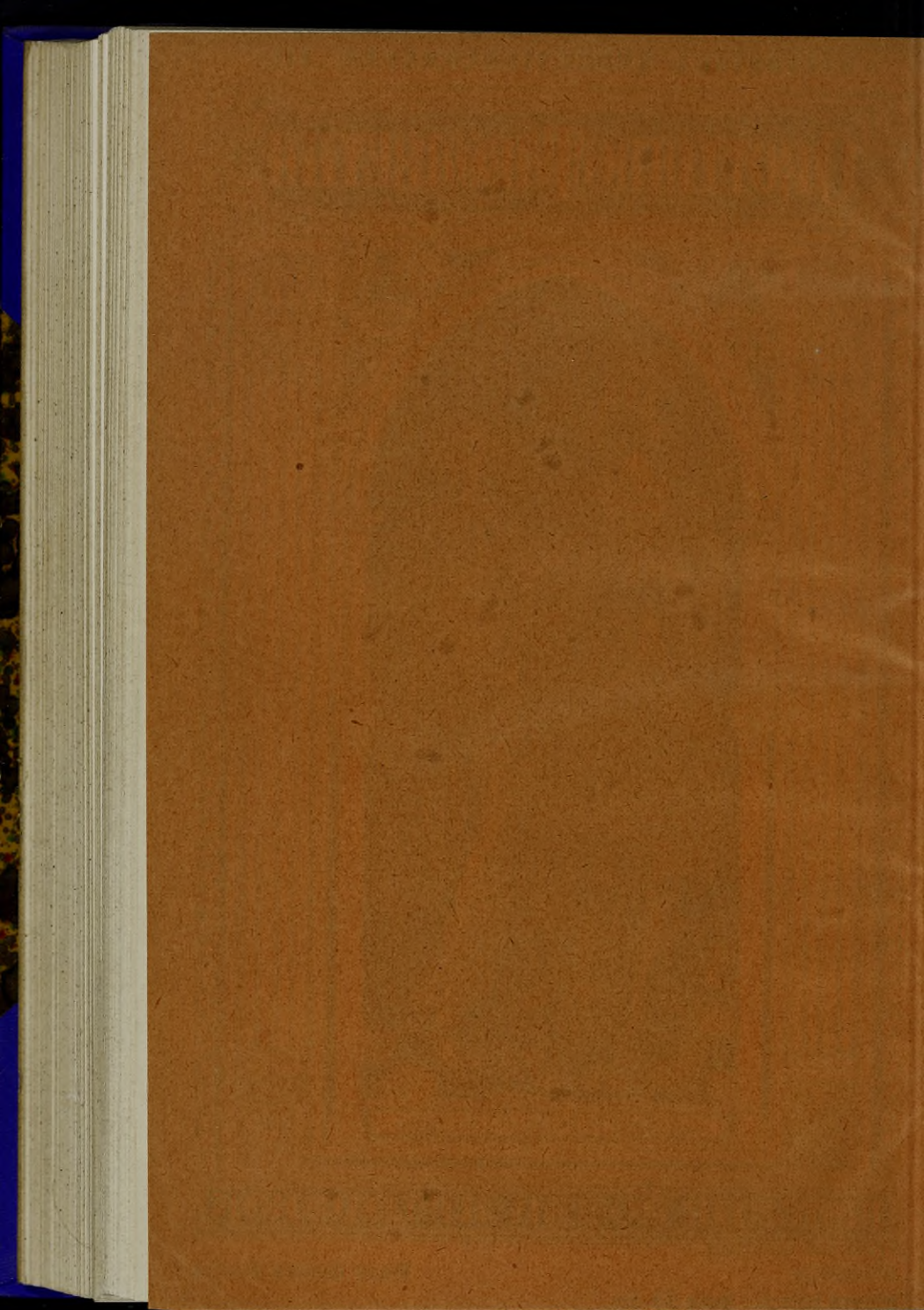
HISTORISK ROMAN AF LODBROK

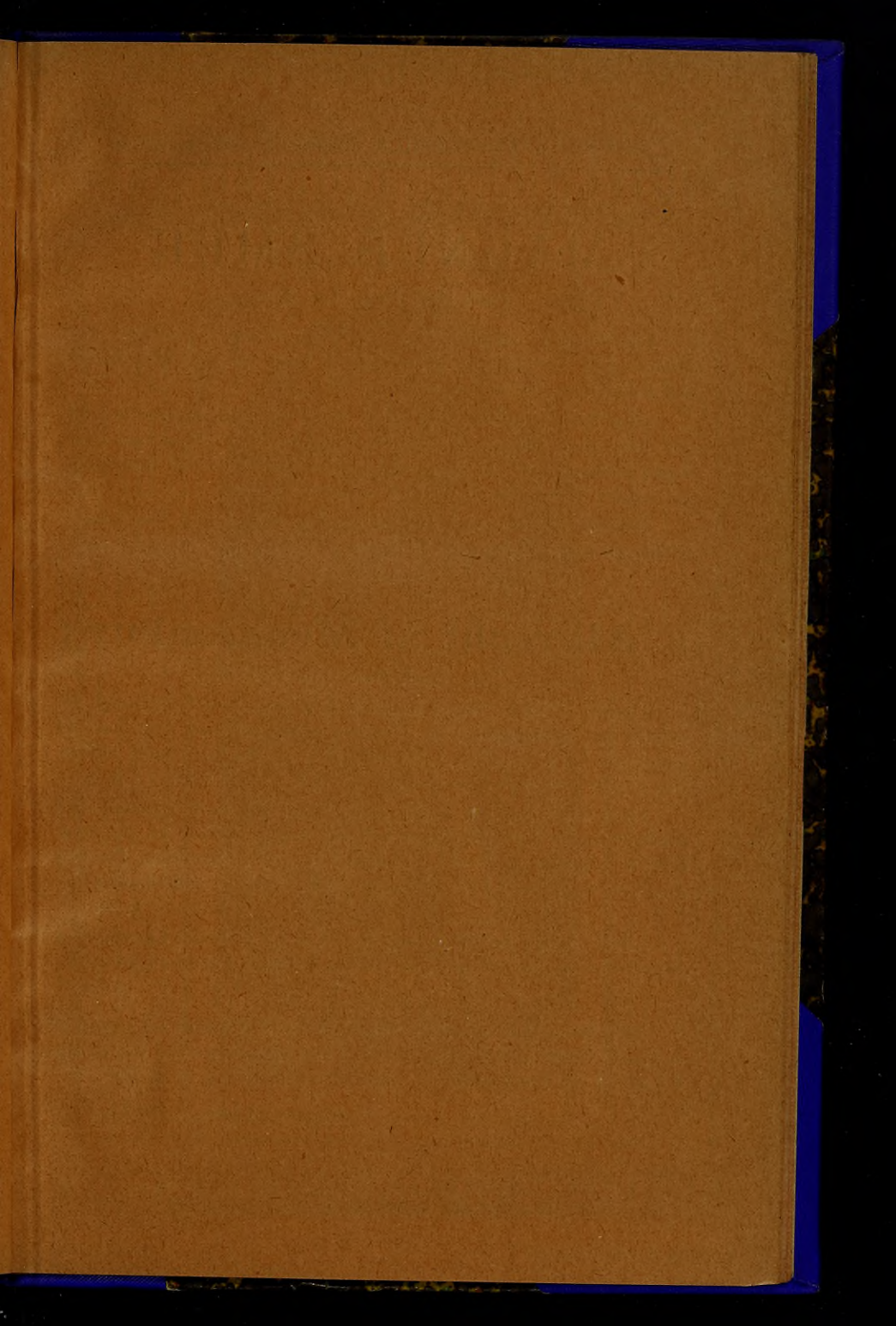
D. L. JUNGDAHL. M. DCCC. XCIX.

Stockholm

Hugo Gebers Förlag

Första häftet. Pris 50 öre.

I. MAGNUS SMEK

Pris: Häft. 3.—. Inb. 4.50.

»En för alla lämplig läsning af fosterländskt innehåll. Författaren har förut gjort sig fördelaktigt känd för sin lifliga fantasi och lediga berättarförmåga.» S. T.

»Den frisinnade och folkvänliga anda, som genomsyrar arbetet, gör det ännu mer egnadt till *svensk folkläsning*. Som sådan bör denna romancykel kunna framgångsrikt täfla med den förkastliga kolportagelitteratur, som nu öfversvämmar landet.» V. A.

»Magnus Smek» har åtskilliga af de egenskaper, som känneteckna *en god och lättläst folkbok*.» Ö. K.

II. Albrecht af Mecklenburg

Pris: Häft. 3.—. Inb. 4.50.

»Denna i lifliga färger hållna tidsskildring, nu fullständigt utgifven, har egenskaper, som göra den egnadt att med nöje läsas af både gamla och unga, som intressera sig för vårt lands häfder. Den utgör en god folkläsning.» S. T.

»Den förtjänar att läsas, ty den eger alla de förtjänster, som utmärkt Lodbroks föregående arbeten och gjort dem till de populäraste svenska historiska romaner vi ega. Särskildt för den mognare ungdomen blir detta nya arbete särdeles välkommet.» V. A.

»Förf:s lifliga berättartalang förnekar sig ej heller här och dess fosterländska innehåll gör den ytterligare förtjänt af sin popularitet.» Ö. P.

»Drottning Margaretha» utgör, ehuru den bildar ett afslutat helt, en fortsättning på »Albrecht af Mecklenburg» och utkommer i 6 raskt på hvarandra följande häften à 50 öre pr häfte.

Hugo Gebers Förlag.

HISTORISKA MEDELTIDSROMANER. III.

DROTTNING MARGARETHA

MARGARETA REGINA DANIE SVECIE
NORVEGIE VANDALORVM GÖTHORVMA

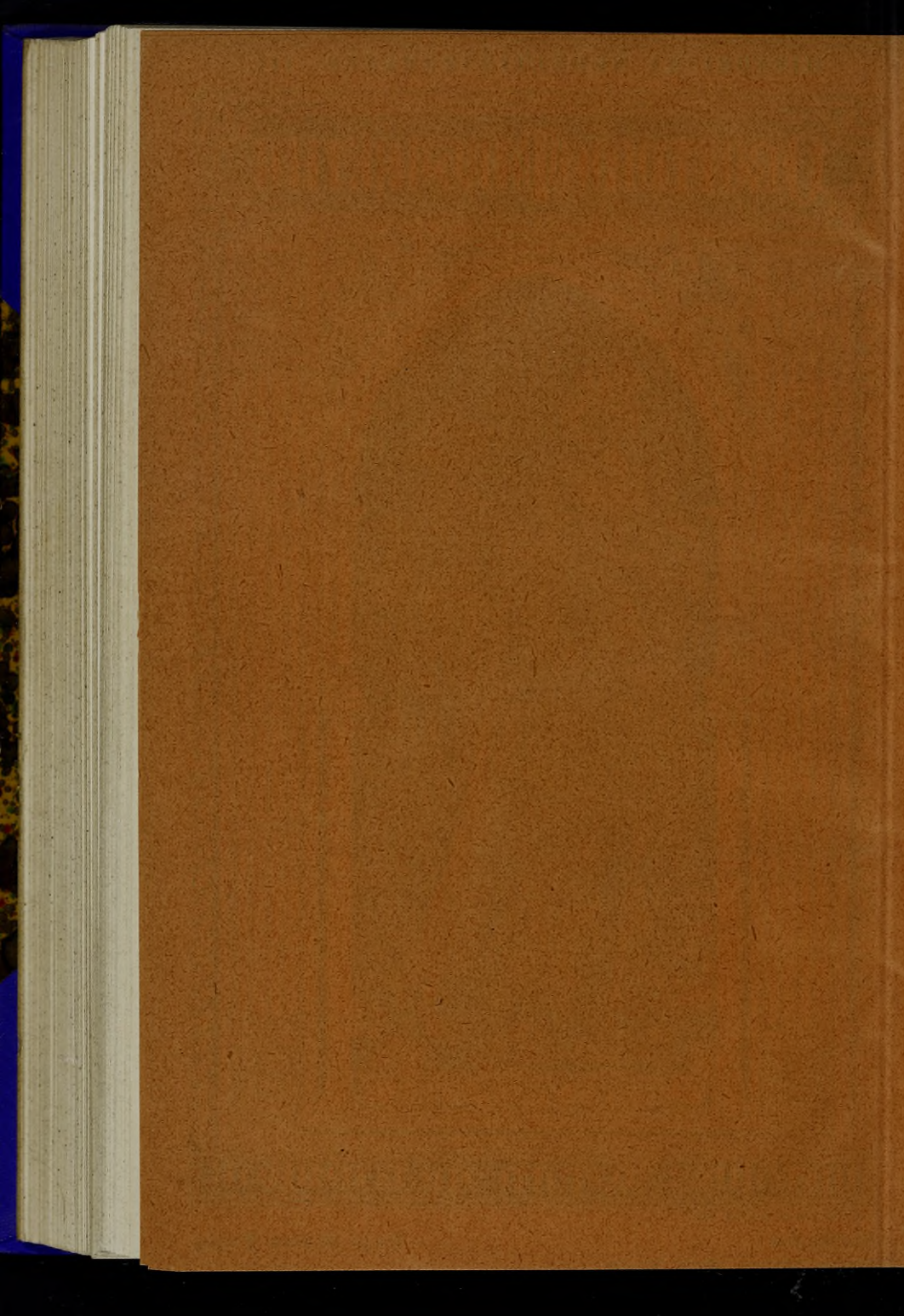
HISTORISK ROMAN AF LODBROK

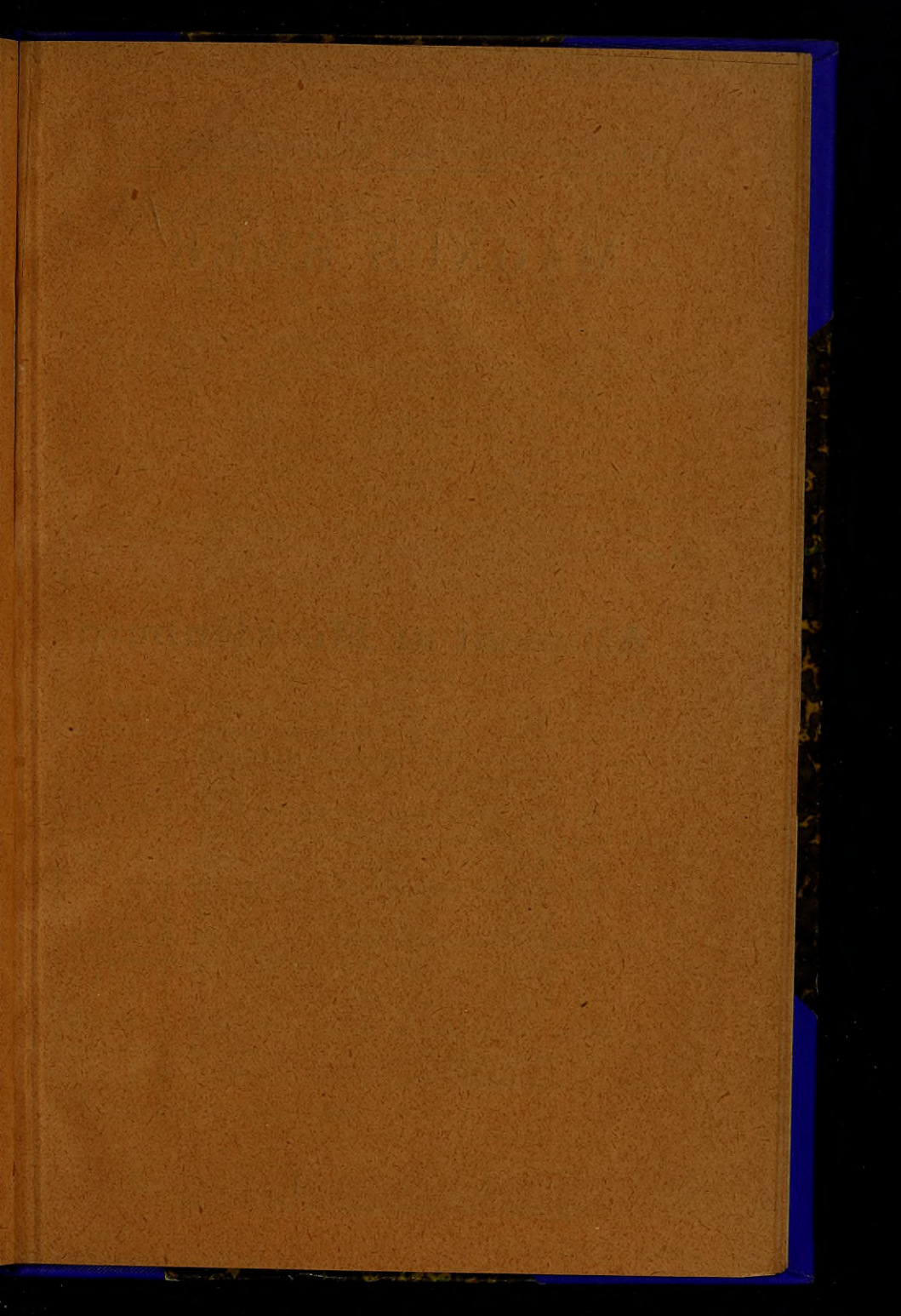
D. LJVNGDAHL. M DCCC. XCIX

Stockholm

Andra häftet. Pris 50 öre

Hugo Gebers Förlag

I. MAGNUS SMEK

Pris: Häft. 3.—. Inb. 4.50.

»En för alla lämplig läsning af fosterländskt innehåll. Författaren har förut gjort sig fördelaktigt känd för sin lifliga fantasi och lediga berättarförmåga.» S. T.

»Den frisinna och folkvänliga anda, som genomsyrar arbetet, gör det ännu mer egnadt till svensk folkläsning. Som sådan bör denna romancykel kunna framgångsrikt täfla med den förkastliga kolportagelitteratur, som nu öfversvämmar landet.» V. A.

»Magnus Smek» har åtskilliga af de egenskaper, som känneteckna en god och lättläst folkbok.» Ö. K.

II. Albrecht af Mecklenburg

Pris: Häft. 3.—. Inb. 4.50.

»Denna i lifliga färger hållna tidsskildring, nu fullständigt utgifven, har egenskaper, som göra den egnad att med nöje läsas af både gamla och unga, som intressera sig för vårt lands häfder. Den utgör en god folkläsning.» S. T.

»Den förtjänar att läsas, ty den eger alla de förtjänster, som utmärkt Lodbroks föregående arbeten och gjort dem till de populäraste svenska historiska romaner vi ega. Särskildt för den mognare ungdomen blir detta nya arbete särdeles välkommet.» V. A.

»Förf:s lifliga berättartalang [förnekar sig ej heller här och dess fosterländska innehåll gör den ytterligare förtjänt af sin popularitet.] Ö. P.

»Drottning Margaretha» utgör, ehuru den bildar ett afslutadt helt, en fortsättning på »Albrecht af Mecklenburg» och utkommer i 6 raskt på hvarandra följande häften å 50 öre pr häfte.

Hugo Gebers Förlag.

HISTORISKA MEDELTIDSROMANER. III.

DROTTNING MARGARETHA

MARGARETA REGINA DANIE SVECIE
NORVEGIE VANDALORVM GOTHORVM

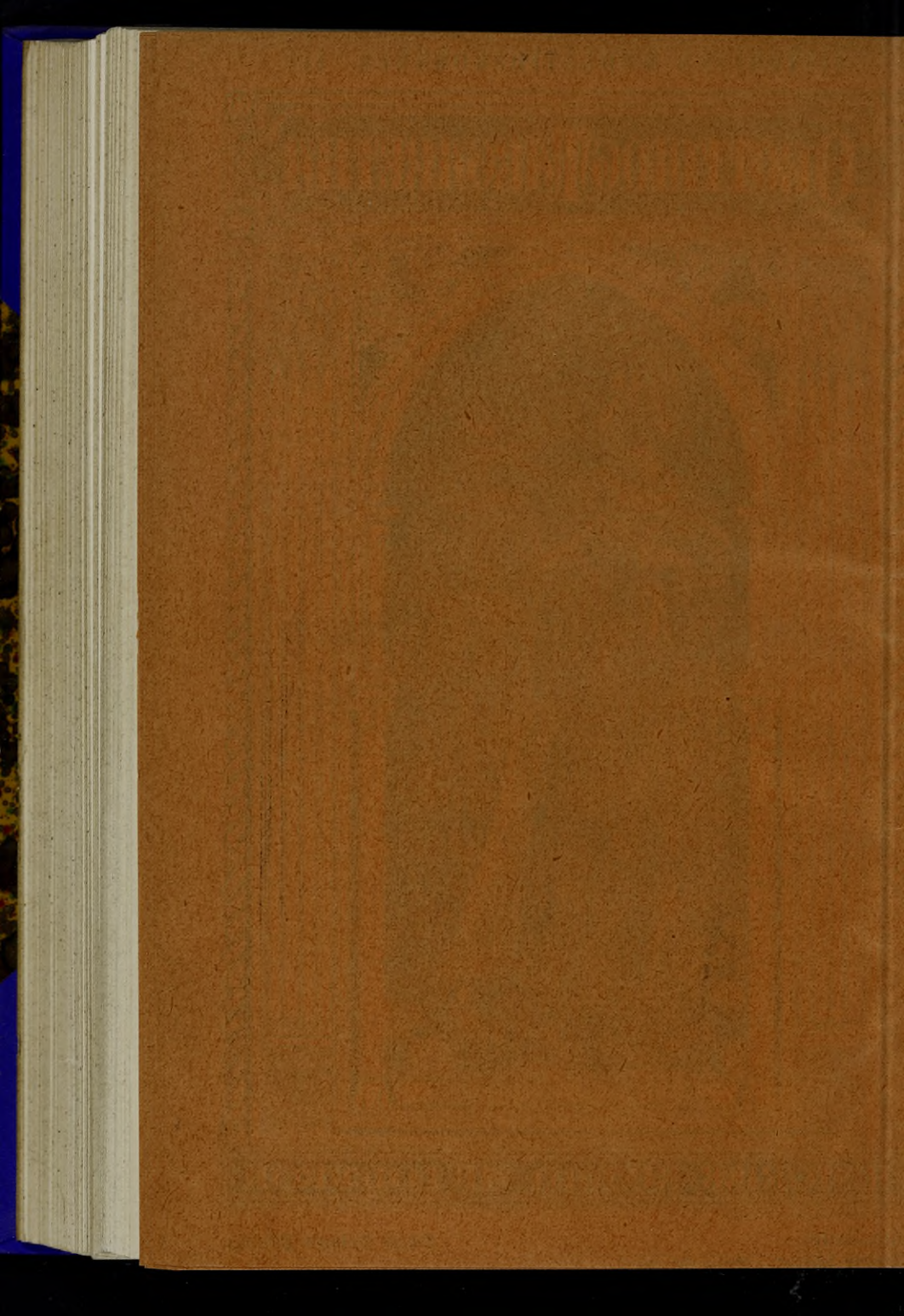
HISTORISK ROMAN AF LODBROK

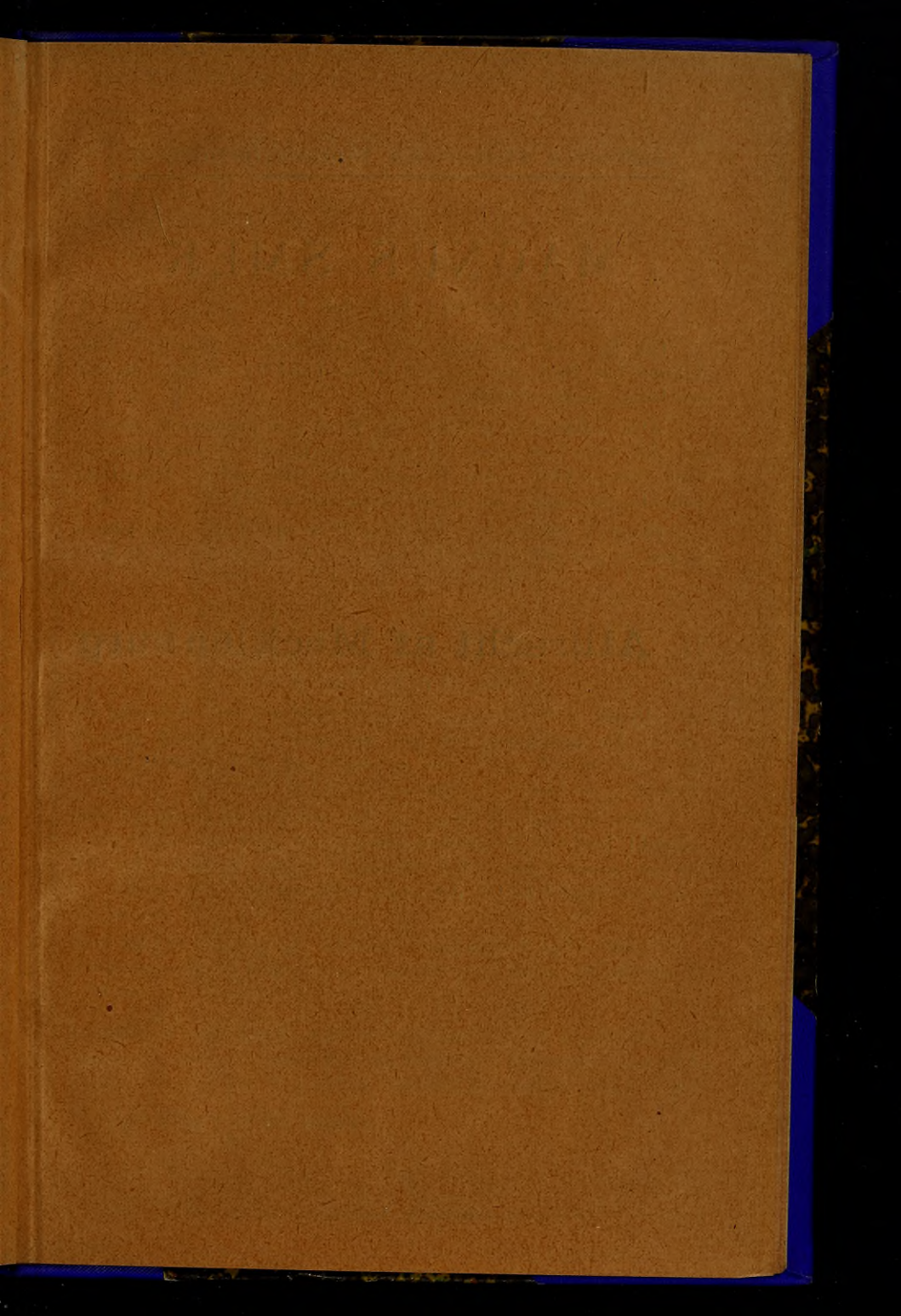
D. L. V. N. G. DAHL. M. DCCC. XCIX.

Stockholm

Tredie häftet. Pris 50 öre

Hugo Gebers Förlag

I. MAGNUS SMEK

Pris: Häft. 3.—. Inb. 4.50.

»En för alla lämplig läsning af fosterländskt innehåll. Författaren har förut gjort sig fördelaktigt känd för sin lifliga fantasi och lediga berättarförmåga.»

S. T.

»Den frisinnade och folkvänliga anda, som genomsyrar arbetet, gör det ännu mer egnadt till svensk folkläsning. Som sådan bör denna romancykel kunna framgångsrikt täfla med den förkastliga kolportagelitteratur, som nu öfversvämmar landet.»

V. A.

»Magnus Smek» har åtskilliga af de egenskaper, som känneteckna en god och lättläst folkbok.»

Ö. K.

II. Albrecht af Mecklenburg

Pris: Häft. 3.—. Inb. 4.50.

»Denna i lifliga färger hållna tidsskildring, nu fullständigt utgifven, har egenskaper, som göra den egnad att med nöje läsas af både gamla och unga, som intressera sig för vårt lands häfder. Den utgör en god folkläsning.»

S. T.

»Den förtjänar att läsas, ty den eger alla de förtjänster, som utmärkt Lodbroks föregående arbeten och gjort dem till de populäraste svenska historiska romaner vi ega. Särskildt för den mognare ungdomen blir detta nya arbete särdeles välkommet.»

V. A.

»Förf:s lifliga berättartalang förnekar sig ej heller här och dess fosterländska innehåll gör den ytterligare förtjänt af sin popularitet.»

Ö. P.

»Drottning Margaretha» utgör, ehuru den bildar ett afslutadt helt, en fortsättning på »Albrecht af Mecklenburg» och utkommer i 6 raskt på hvarandra följande häften å 50 öre pr häfte.

Hugo Gebers Förlag.

HISTORISKA MEDELTIDSROMANER. III.

DROTTNING MARGARETHA

MARGARETA · REGINA · DANIE · SVECIE ·
NORVEGIE · VANDALORVM · GOTHORVM ·

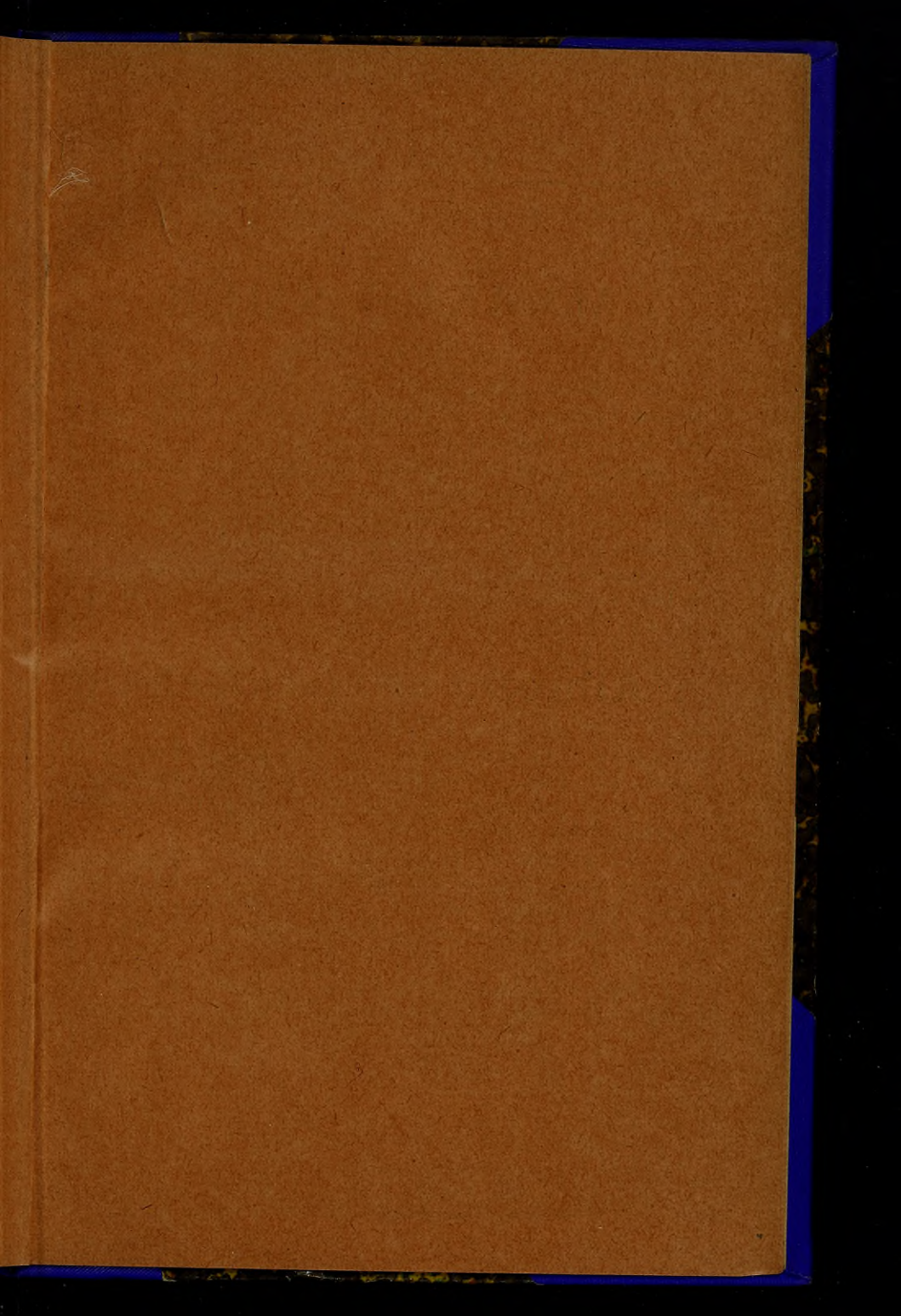
HISTORISK ROMAN AF LODBROK

LJUNGD AHL · M DCCC · XCIX

Stockholm

Hugo Gebers Förlag

Lodbroks Historiska Medeltidsromaner.

I. **MAGNUS SMEK**

Pris: Häft. 3.—. Inb. 4.50.

»En för alla lämplig läsning af fosterländskt innehåll. Författaren har förut gjort sig fördelaktigt känd för sin lifliga fantasi och lediga berättarförmåga.»

S. T.

»Den frisinnade och folkvänliga anda, som genomsyrar arbetet, gör det ännu mer egnadt till *svensk folkläsnings*. Som sådan bör denna romancykel kunna framgångsrikt täfla med den förkastliga kolportagelitteratur, som nu öfversvämmar landet.»

V. A.

»Magnus Smek» har åtskilliga af de egenskaper, som känneteckna en god och lättläst folkbok.»

Ö. K.

II. **Albrecht af Mecklenburg**

Pris: Häft. 3.—. Inb. 4.50.

»Denna i lifliga färger hållna tidsskildring, nu fullständigt utgifven, har egenskaper, som göra den egnad att med nöje läsas af både gamla och unga, som intressera sig för vårt lands häfder. Den utgör en god folkläsnings.»

S. T.

»Den förtjänar att läsas, ty den eger alla de förtjänster, som utmärkt Lodbroks föregående arbeten och gjort dem till de populäraste svenska historiska romaner vi ega. Särskildt för den mognare ungdomen blir detta nya arbete särdeles välkommet.»

V. A.

»Förf:s lifliga berättartalang förnekar sig ej heller här och dess fosterländska innehåll gör den ytterligare förtjänt af sin popularitet.»

Ö. P.

HISTORISKA MEDELTIDSROMANER. III.

DROTTNING MARGARETHA

MARGARETA REGINA DANIE SVECIE
NORVEGIE VANDALORVM GOTHORVM

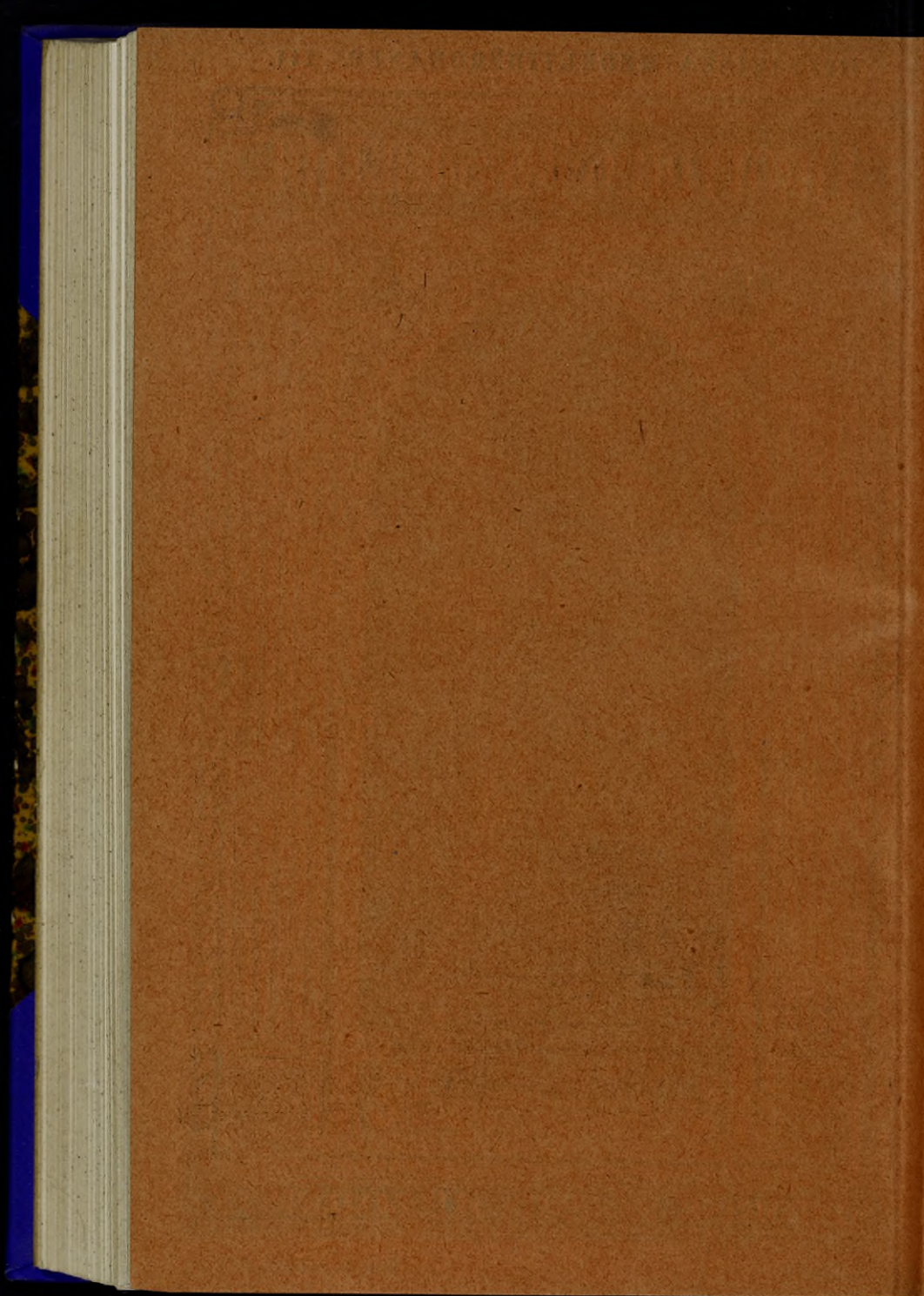
HISTORISK ROMAN AF LODBROK

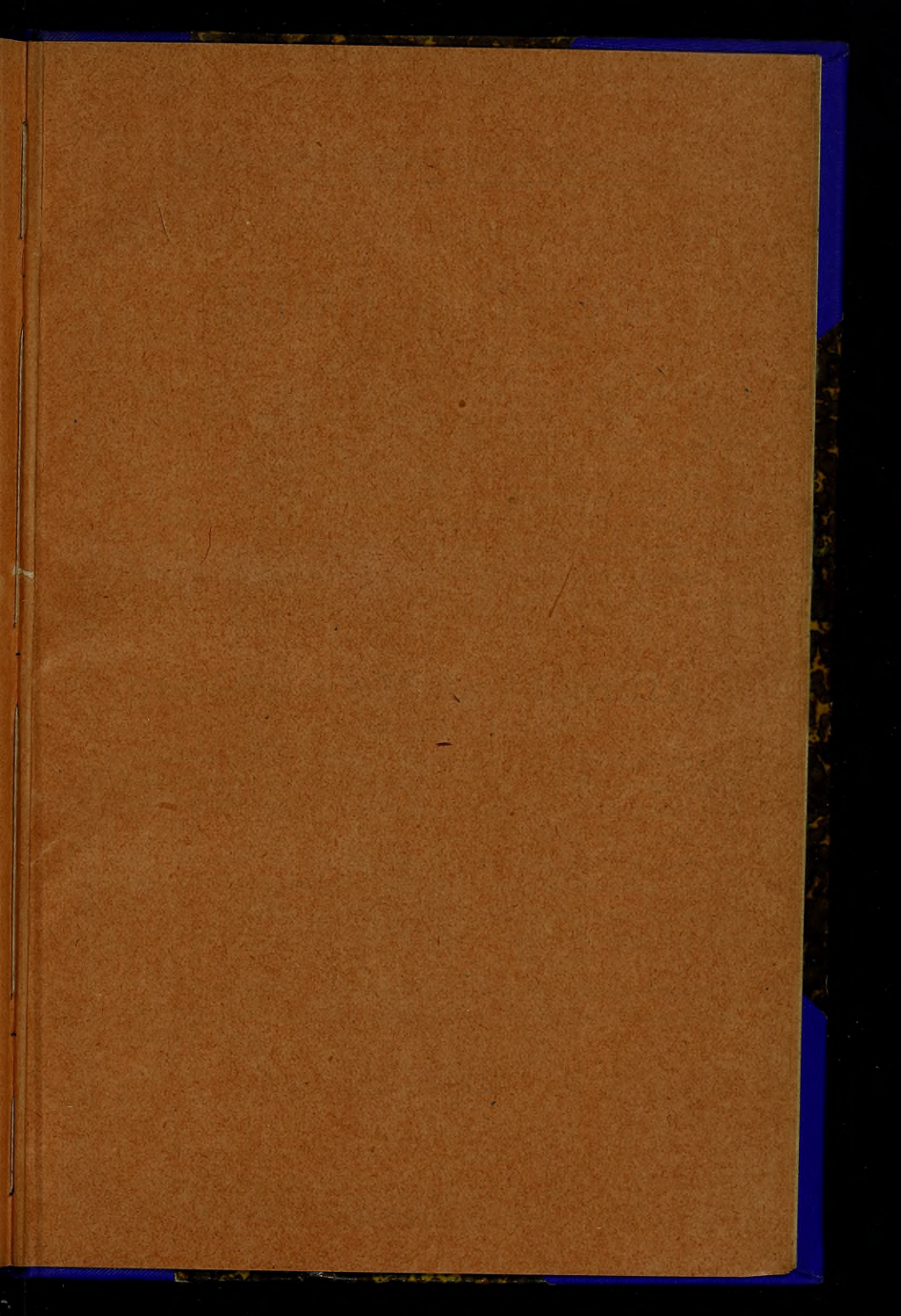
O. LUNGBAHL. M.DCCC.XCIX

Stockholm

Hugo Gebers Förlag

Semte 2. Fjette häft. Pris 1 kr

I. MAGNUS SMEK

Pris: Häft. 3.—. Inb. 4.50.

»En för alla lämplig läsning af fosterländskt innehåll. Författaren har förut gjort sig fördelaktigt känd för sin lifliga fantasi och lediga berättarförmåga.»
S. T.

»Den frisinna och folkvänliga anda, som genomsyrar arbetet, gör det ännu mer egnadt till svensk folkläsning. Som sådan bör denna romancykel kunna framgångsrikt täfla med den förkastliga kolportagelitteratur, som nu öfversvämmar landet.»
V. A.

»Magnus Smek» har åtskilliga af de egenskaper, som känneteckna en god och lättläst folkbok.»
Ö. K.

II. Albrecht af Mecklenburg

Pris: Häft. 3.—. Inb. 4.50.

»Denna i lifliga färger hållna tidsskildring, nu fullständigt utgifven, har egenskaper, som göra den egnad att med nöje läsas af både gamla och unga, som intressera sig för vårt lands häfder. Den utgör en god folkläsning.»
S. T.

»Den förtjänar att läsas, ty den eger alla de förtjänster, som utmärkt Lodbroks föregående arbeten och gjort dem till de populäraste svenska historiska romaner vi ega. Särskildt för den mognare ungdomen blir detta nya arbete särdeles välkommet.»
V. A.

»Förf:s lifliga berättartalang förnekar sig ej heller här och dess fosterländska innehåll gör den ytterligare förtjänt af sin popularitet.»
Ö. P.

HISTORISKA MEDELTIDSROMANER. III.

DROTTNING MARGARETHA

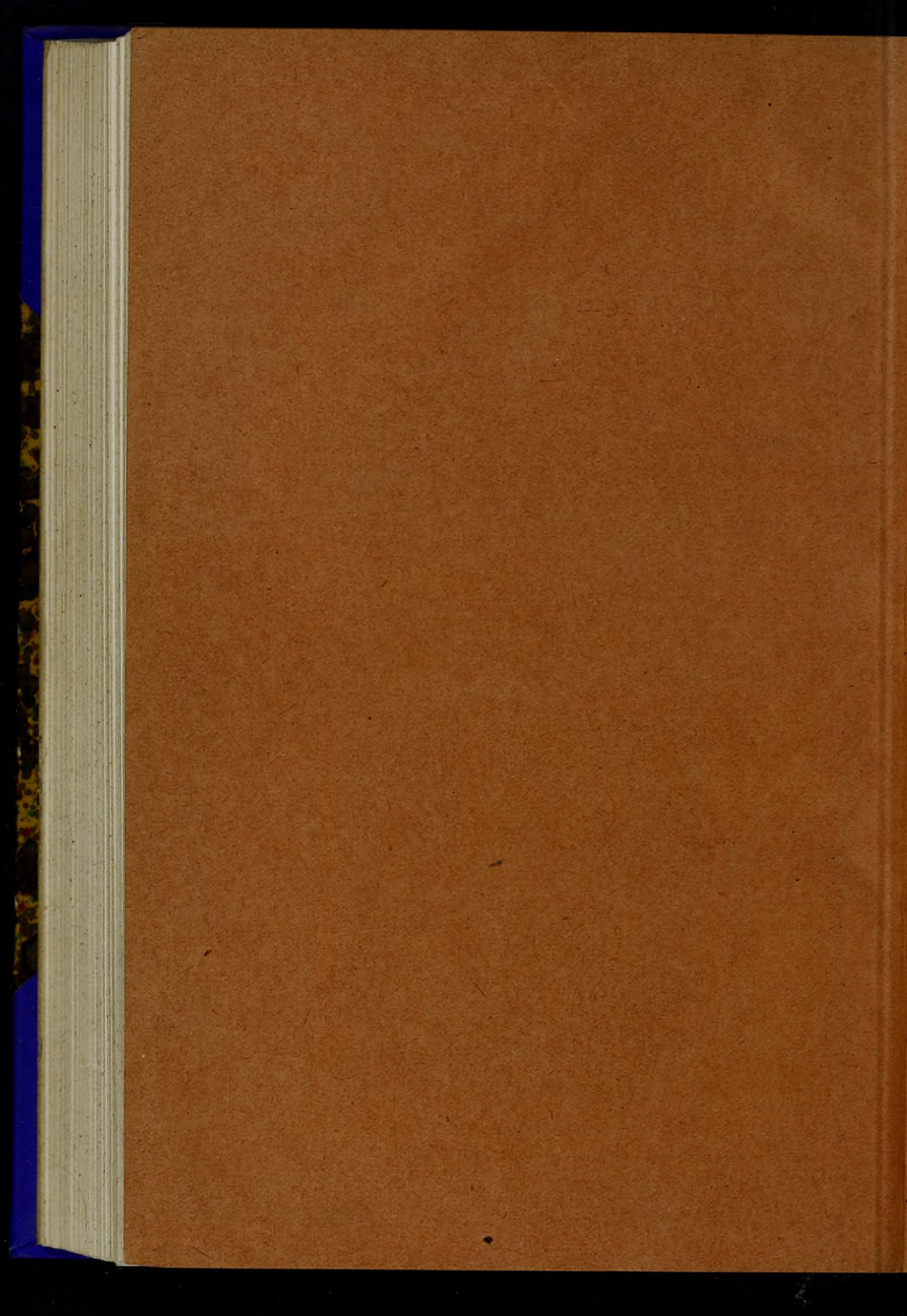
MARGARETA REGINA DANIE SVECIE
NORVEGIE VANDALORVM GOOTHORVM

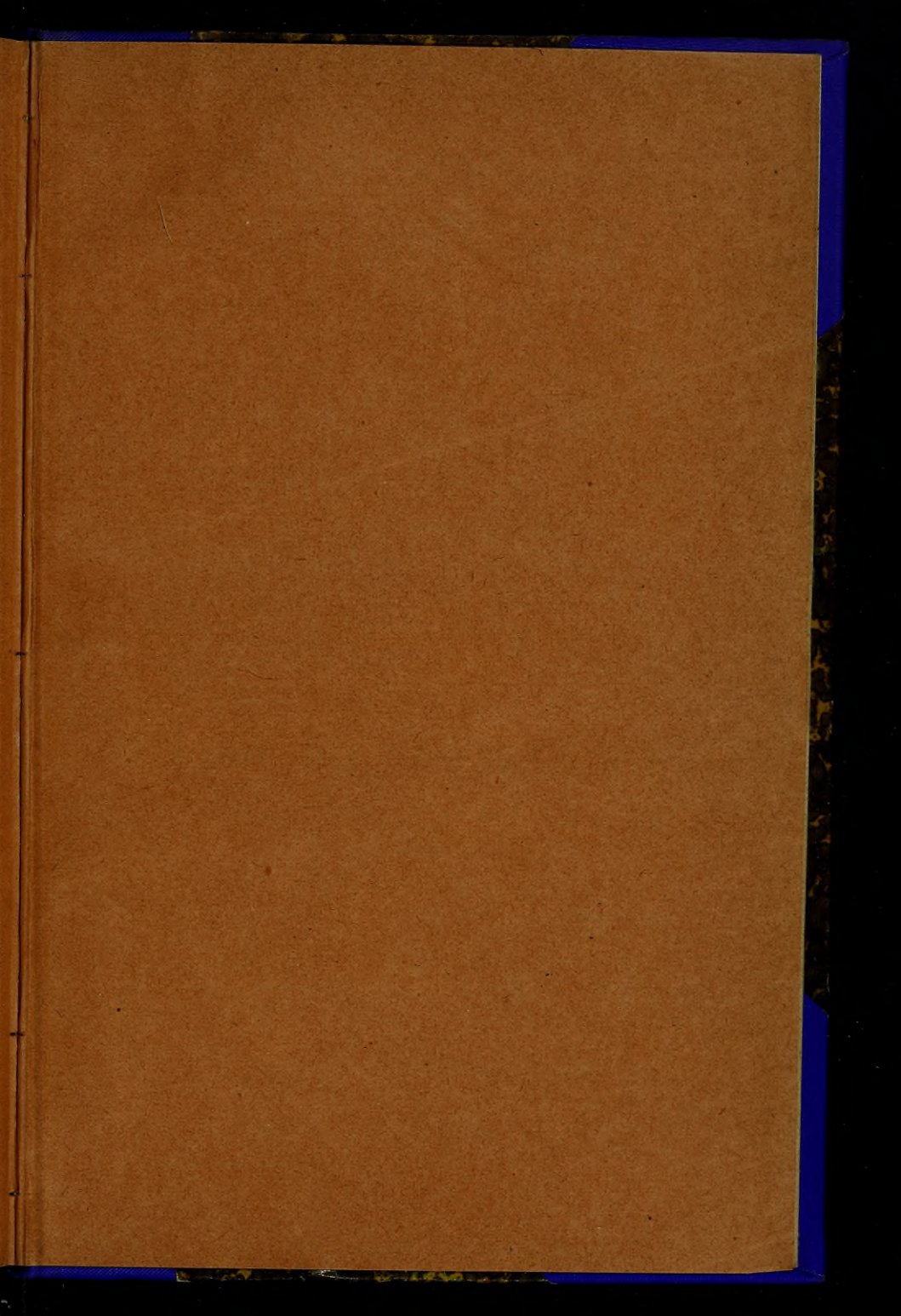
HISTORISK ROMAN AF LODBROK

O. L. JUNGDAHL. M DCCC. XCIX

Stockholm

Hugo Gebers Förlag

Arbeten af Mark Twain:

Tom Sawyer

En skolpojkhistoria.

Öfversättning af *L. Lipmansson*.

Fjärde upplagan. Pris 2 kronor, kart. 2: 25.

»En skattkammare af kostliga minnen, en födande källa af godt lynne och hälsobringande komik.» *(Nya Dagl. Alleh.)*

Huckleberry Finns Äfventyr

(Tom Sawyers kamrat.)

Öfversättning af *Anna Geete*.

Andra upplagan. Pris 2: 75, kart. 3 kr.

»Vi anbefalla den friska, glada, sympatiska berättelsen till det bästa hos våra läsare. De otaliga svårigheter, hvilka öfversättningen helt säkert erbjudit, synas lyckligt hafva öfvervunnits.» *(Dagbladet.)*

Tom Sawyer på resa

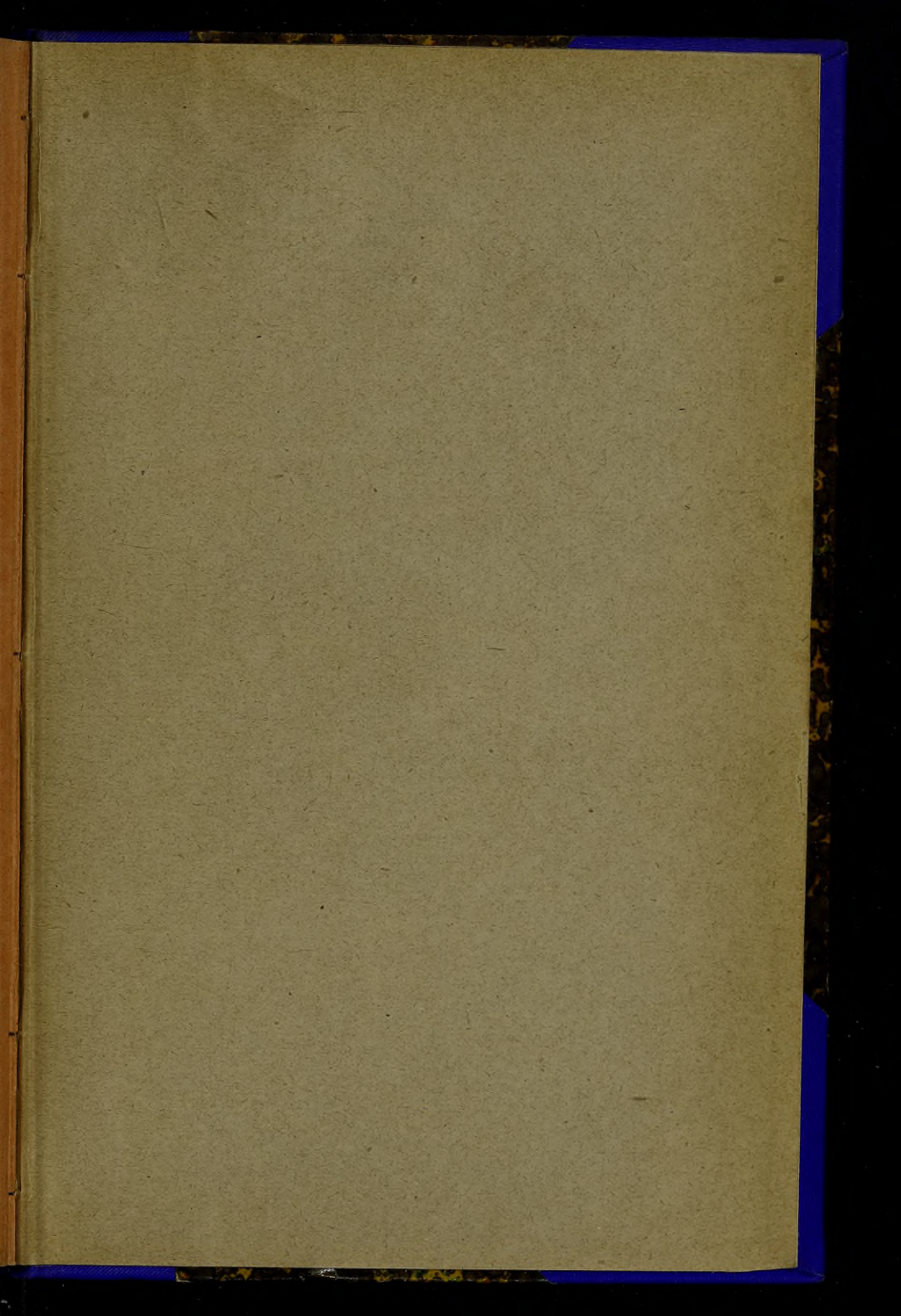
(Forts. af Tom Sawyer och Huckleberry Finn).

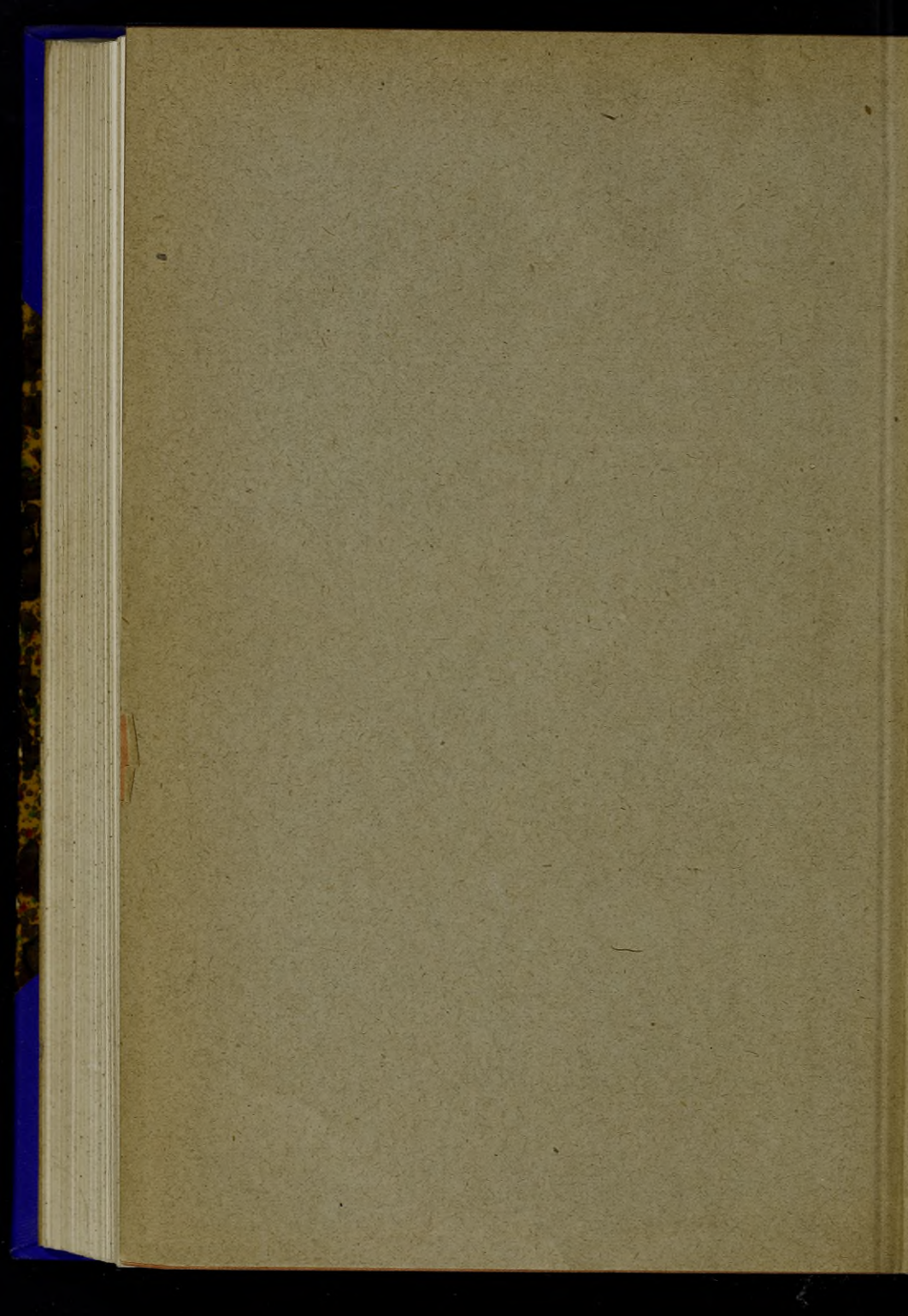
Öfversättning af *Ernst Lundquist*.

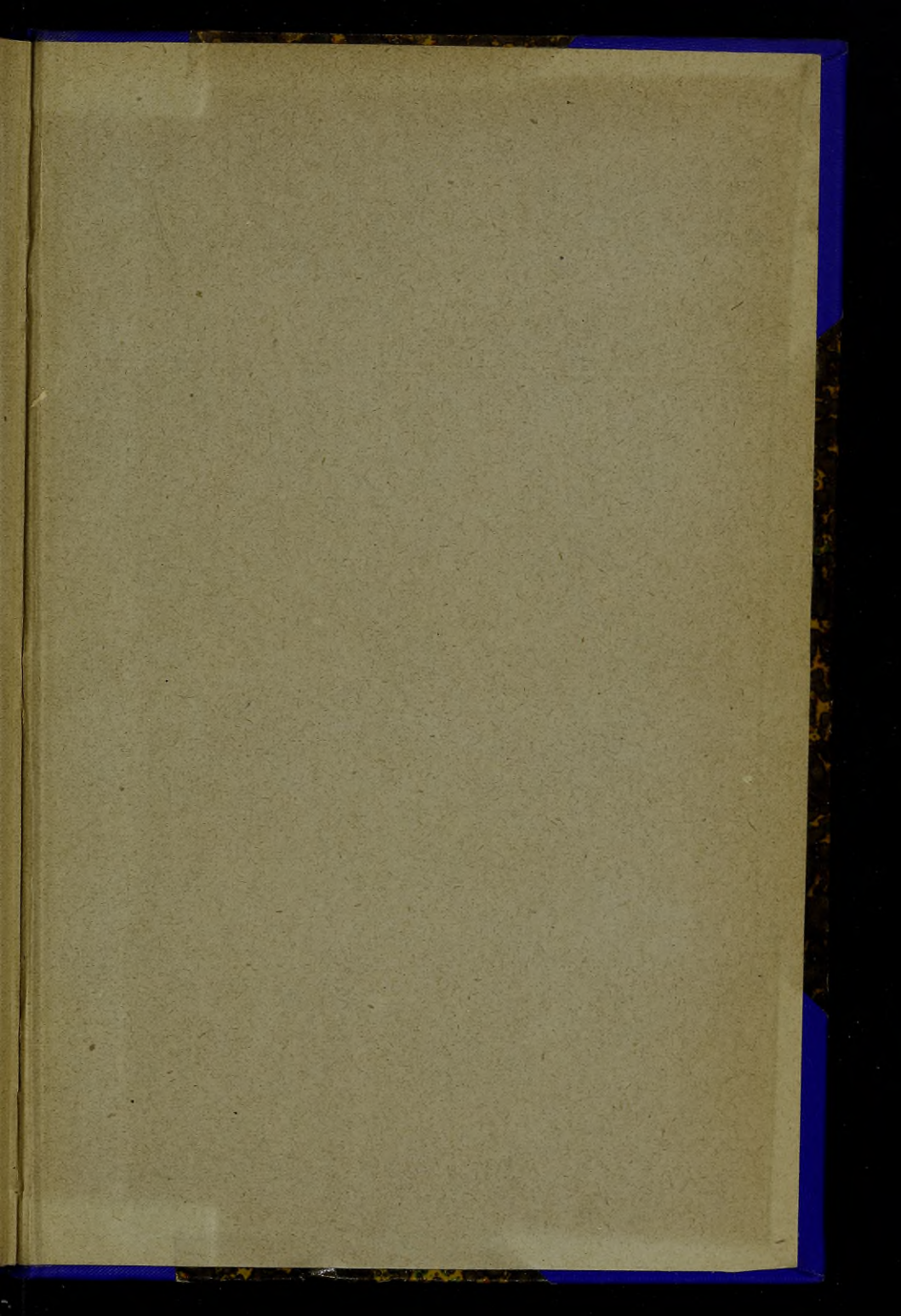
Pris 1: 25.

»Den godmodiga, osökta humoristiska tonen i denna pojk-historia gör ett godt intryck. De kostliga äfventyren förtäljas på ett sätt, som på en gång aflockar läsaren ett uppfriskande löje, och vi äro öfvertygade, att hvar och en, som genomläst boken, skall erkänna, att han haft särdeles nöjsamma stunder af denna lektyr.»

HUGO GEBERS FÖRLAG

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, LUND

15000

401005089